Bu New Testament

The New Testament in the Bu language of Nigeria

Bu New Testament
The New Testament in the Bu language of Nigeria

copyright © 2020 Door43 World Missions Community

Language: Jida (Bu)

Translation by: Door43 World Missions Community

Contributor: Bu, Bwuh, NBTT

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.
You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

- You include the above copyright and source information.
- If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.
- If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.
Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2020-07-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023
c72c45f5-7330-57ef-bd69-0d0485754000

Contents

Matiyu 1
Mark 26
Luke 41
Yohana 68
Ndu Manzaniba 89
Romawa 118
1 Korinthians 129
2 Corinthians 141
Galatiyawa 148
Ephesians 152
Philippians 155
Colossians 158
1 Teselonikawa 161
2 Thessalonians 164
1 Timotawus 166
2 Timothy 169
Titus 172
Filimo 173
Hebrews 174
James 183
1 Pita 186
2 Peter 189
Yohanna U'1 191
2 John 194
3 Yahaya 195
Jude 196
Revelation 1 197

Matiyu

1 Vuvu u Yesu Kristi ivren Dauda, ivren
u Ibrahim.
2 Ibrahim a ngrji Ishaku, Ishaku ka ngrji
Yakubu, u Yakubu a ngrji Yahuda ni ba
mrli vayi ma.
3 Yahuda a ngrji Perez mba Zerah ngrji u
Tamar, Perez ngrji Hezron, u Hezron ngrji
Ram.
4 Ram ngrji Amminadah, Amminadah
ngrji Nahshon, u Nahshon ngrji Salmon.
5 Salmon ngrji Boaz ngrji Rahab, Baoz
ngrji Obadiya ngrji u Rautha, Obadiya
ngrji Jesse.
6 U Jesse ngrji ichu Dauda. Ichu Dauda
ngrji Suleman wa iyima ana wa Uraya
7 Suleman a nu ngrji Rehoboam, Re-
hoboam a ngrji Abijah u Abijah ngrji Asa.
8 Asa ngrji Jehoshafat, Jehoshafat ngrji
Joram, Joram ngrji Uzziya.
9 Uzziya ngrji Jotham, Jotham ngrji Ahaz
u Ahaz ngrji Hezekaya.
10 Hazekaya a ngrji Manaseh, Manaseh a
ngrji Amon u Amon ngrji Yosiya.
11 Yosiya ngrji Yekoniya ni mrli vayi ma
wiere me ni nton wa ba vu ba hi ni Babila.
12 U wa ba nji ye Babila, Yekoniya ngrji
Shealtiel u Shealtiel ngrji Yerubabel.
13 Yerubabel ngrji Abuid, Abuid ngrji
Eliakim, u Eliakim ngrji Azor.
14 Azor ngrji Zadok, Zadok ngrji Achim u
Achim ngrji Eliud.
15 Eliud ngrji Eleazer, Eleazer
16 ngrji Matthan, u Matthan ngrji
Yakubu. U Yakubu ngrji Yusufu illon
Maryamu wa a ngrji Yesu wa ba yo'u din
Kristi.
17 To inzan ba wawu rji ni Ibrahim hi
Dauda ba wlon don zia, rji ni Dauda hi
ntton wa ba vu hi ni Babila bahi izan zia,
u rji ni ni ntton u wa bahe ni Babila hi ni
ye Kristi ba nzan wlon don zia.
18 Ingrji Yesu Kristi ahe towa: wa ba nna
yima Maryamu ni Yusufu gben ntton wa
baka gran kpa, u nne Ruhu tsatsar ye riwu.
19 U Yusufu illon ma indi u klu Rji, nda
na son nno shan na, a cu sron ma rju ni
gran nda kama ni wu niyay'bi (aboye)
20 Amma, asi tamre towa, u malaika Baci
ka ye niwu ni rah nda tre, “Yusufu, ivren
Dauda, na klu sisri ban wame Maryamu
na, don ikpie a wrji anne ma, a u Ruhu
tsatsar.
21 Ani ngrji vrenlon wa u yowu ndi Yesu,
don ani kpa ndi ma cuwo ni gbugbu latre
mba.
22 To, ahe to yi don ndu tre Baci he na
wa a hla din.
23 “To mba, vivren wa ri wa ana to lillona
ani ye he nne nda ngrji vrenlon wa ba yo
wa ndi Imanuwal” wa hi riri ni “Irji he
nita”
24 U Yusufu, gbla sh'me ni nah tie ikpie
wa Malaika hla niwu nda hi ka ban wa-a
hi ni kpama.
25 Ana rlihe toh wa-a sai wa a ngrji vren
ma u mumla. Ayo nde ma di Yesu.

2

1 Da ba ngrji Yesu ni Betalahim u
Yahudiya ni ntton wu chu Fero, indi bi toh
bari baa ye rji ni Urushalima,
2 Ba tre ichu Yahudawa wa ba ngrji wu'a
he mame? Kie toh Tsitsen ma ni ko Nzan
u kie ye chi.
3 Niwo tre yi, Fero ka katie gbododo
(wieme) me ni indi bi Urushalima wawu
mba wu.
4 Da ayo firist bi ni nkon ni bi nha u ndi
mba a mye ba ka bandi toh wrji wa ba ngrji
Kristi a?
5 U baka hla wu Ni Batakami u Yahudiya
a na ki anabawa ba nha,
6 Iwu me' Batalami, igbu Yahudiya ana
hi wuyi u nkle ni mi ba chu bi gbu Yahuda
na: to gona wa ani nji ndimu Israila ani rji
niwu.
7 Hirudus ka yo shehuna ba ni yaybi nda
mla wo inton wa to tsintsen'a.
8 A tonba hi Baitalami nda tre, Hi yi', hu
sren me di mla wo tre' u vrenyi, biti tou
bika ye hlamu, ndu me ngame ye ciwu.
9 Da ba wo tre chua kle, ba ka wlu hi nda
to, tsitsen wa bana tou ni ki nzan, azren
guci sihi ni ko shishi mba, nda zren hito
ki me aka kukrli gyame ni bubu wa ivren
he'a.
10 Da ba to vren baka ngri nda briku.
11 Ba ri nimi koha nda to kpran vrena
mba yi ma Maryamu nda ti gbru kukru
nda ciu nda bwu ikpi wa ba nji'a nda nno;
Zinariya mba Lubban u jawul.
12 U Irji ka ti ba rah ndu bana lahi zu
ni Hiridus ngana ba wlu zu nkon ri nka hi
gbumba.
13 Niwa ba wlu hu, u malaika Rji kaye ni
Isuwu ni rah nda hla wu, “Wlu, ban vren'a
mba yima, ndi tsutsu hi ni Masar, son niki
me di la ka wo ni me rli: Hiridus niwa wu
kpran vren'a.
14 Wa aye wlu'a a bari kpran vren'a ba
yima ni cuu nda tsutsu hi ni Masar;
15 Nda he niki me ye mla niqu Hiridus:
wa aku gyre me ni tre Baci wa a hla ni ngu
Anabi, din nimi Masar mi yo' vren mu.
16 Hiridus a ye to di shehuna ba yau
hlega ni tre ma, nda tie vrafu nda ndu ba
wu mrli nlon bi Batalami, ni bi gbu wa ba
he nha niwu'a bi wa ise mba a mla harli

kima krji; bla rji ni nton wa a wo trea ni
shehuna ba.
17 Rli kuko u ikpie wa ba hla ni nyu anabi
Irimiya kaye ku tsra,
18 Ba wo lan nimi Rama, iyi mba jequ,
Rahila aniyi ni tu mrli ma, nda na wo
wiere na wa mrli ba ba qu'a
19 Hiridus ye qu u malaika Baci ka ye ni
Isuwa ni rah ni mi Masar, nda hla,
20 Wu ban kpran vren'a mba yima di hi
ni meme Israila: e bi wa bazi wa wu kpran
vrenia ba qu ye.
21 A ye wlu nda ba kpranvren'a ni yima
nda ye ni mi meme Israila.
22 Wa'a wo ndi Arkilaus a kpa chu u
tiema Hiridus nda nji Yahudiya a klu sisri
uhi ni ki, u Rji ka tsro ni rah ndu vu y'ba
hi ni meme Galili.
23 Aye nda ka son ni gburi wa ba yowu
ndi Nazarat: ndu ikpie wa ba hla ni nyu
anabawa ndu he me, ba yowu u-Nazarat.

3

1 Ni nton kima Yohana u tie Batisma a ye
tren njo Rji ni miji u Yahudiya;
2 Nda ni wa, ka meme cuwo; mulki shulu
a tiewiere.
3 Ahi wawuyi ba tre ni nyu anabi Ishaya
nda hla. Ilan uyo rji ni miji mla nkon Baci
tie mla zren mbi tie.
4 Yohana ata sru kpie u nfu laklumi nda
lo ntan u birli me ana hi lagblan mba ton
u miji.
5 Indi bi Urushalima ni bi wa ba he
kagon igbu bi urdu ba rju wawuu ye.
6 A tie batisma ni bawu ni nne urdu u
bata hla' la' tre mba.
7 A to gbugbu Farisawa ni Saddukiyawa
ba ye ndu tie batisma bawu a hla ni bawu
biyi mrli grace, ahi nha hla yiwu ndu yi
klu ifu wa asi ye'a?
8 Nji mrli wa ba tsar u mla latre mbatie'a
ye:
9 Na tamre ndi bi hla ni kpa mbi ndi kie
he ni tie mbu Ibrahim; to misi hla yiwu ni
mi tita biyi Irji he gbengblen u ka mba tie
imrli Ibrahim.
10 Zizanyime bayo gla ni nci kukron ba:
kukron wa ana tie klo didi mana ba tsenwu
nda kasru ni lu:
11 “Ime mi tie batisma yiwu ni maa u
ka latre mbi cuwo amma uwa aniye kogon
mua a' nna' me ni gbengblen mina mla u si
rjirji lagban ma na: wawuyi ni tie batisma
yiwu ni Brji tsatsar mba lu' ngame:
12 Mwu mwu ma he ni wo ma ani tsen
alkama nda vu bi didi ba sru wruon, u
nfon ma ani gonwu ni kpatren lu' wa ana
y'bi na'.
13 Rliko Yesu a wlu ni Galili hi ni urdu ni
Yohana ni ndu tie batisma niwu.
14 U Yohana ka tie' san nda tre mi si son
ndu tie batisma ni mu, i wu la' ye' ni me?
15 Yesu a kasa niwu nda tre uka y'me
zizanyi: towa ahe tie nkon ni tawu ndu ta
kle indu tsatsar wawuu Rliko Yohana ka
y'me niwu.
16 U Yesu, wa ba tie batisma niwu'a ani
rju ni maa me u shulu ba ka bwu niwu a
to Ibriji Rji grji na ngwu ye ku son niwu ni
tu.
17 U lan ka rji na shulu nda tre, Iwayi ahi
kponji vrenmu idrimu ni ngri ni wu.

4

1 Nikiyi Ibrji ka nji Yesu hi ni kpatren
miyi ni ndu shetan tsrawu.
2 U wa Yesu a vu nyu ivi ni cu ise zia u
yon katiewu.
3 U wa ani tsar-a aye nda tre, uti ivren
Rji uka hla tita biya ndu mba katie bredi.
4 U akasa niwu din Ba nha ana ni birli
megyen mba ani ndu ndi son sisren na.
5 U shetan nji wu hi ni mi Urushalima
igbu u tsartsar-nda njiwu hon hi ni ng-
bondo tu tra u Baci.
6 A hla ni wu uta hi vren Rji uka grji joko
kime: e ba nha di ani ton malaikuma ye
wu ndu ba kon wu kpa ni wo mba ni ndu
na k'bu za ni tita na.
7 Yesu a saa' wu ba nha una tsra Baci Eji
me to na.
8 Garli shetan a jinwu hon hi ni tu
ngbondo ngblu ri nda tsro wu ikpi bi
ngbugblu ba wawuu ni bii mba.
9 A hla wu ikpi biyi wawu mbawu mi nno
mba ka uti kukru ndi gbyre me san.
10 Niki Yesu saa' wu dinkon wa iwu
shetan ba nha u gbyre Baci Rji me san
wawu yi ni nklen ma u gbyre u san.
11 Nikiyi shetan ka hi kpama; malaiku
baka ye zou.
12 Ba heme u Yesu awo din ba tro Yohana
ni Galili,
13 A wlu ni Nazarat nda hini mi
Kafanahum, u nyu kiekle nne'a ni mi koton
Zabulu mba Naftalim:
14 Din ndu tre anabi Ishaya ku toar, towa.
15 Meme Zabulun mba meme Naftalim ni
nkon kiekle nne vu y'ba hi ni kogran urdu
mba Galili u indi wa bana Yahudawa naa.
16 Indi bi wa ba zia ki ni' bwu'a Ba to'
kickle kpan, u' bi wa ba zia son ni mi qu
mba ni mi yumu'a Ikpan wlu ye mba wu.
17 Rji ni nton kima Yesu a wlu zi wa tre
Baci di ka me'me' cuwo: mulki shulu a
tiewiere.
18 Yesu si zren ni nyu kiekle nne Galili,
a to ndi harli bari ba mrli vayi siman wa
bata you ndi Bitru, u Andoro vayima bana
bi vu lambe nda si sru rjiji u vu lambe ba.
19 A tre ni ba hume yi ume mi kayi tie bi
vu ndi.

20 Nikime ba kaa rjirji u vu lambe ba don
nda huu.
21 A wlu niki sihi nda ka to indi harli
wa ba mrli vayi, Yakubu ivren Zabadi mba
Yohana vayi ma; nimi jirgi bi nha ni tie
mba Zabadi ba ki mla rjirji u vu lambe mba
tie nda yo ba.
22 Ba ka jirgi'a don ni tie mba nda tie gbla
hu.
23 Yesu a zren kagon Galili wawuu nda zi
tsro ni tra Rji nda bla tre zizi u mulki nda
den bi lilo wawuu ni san lilo wa ndi ba ba'
lo'a.
24 Iddu ma ka shanshu ni suriya wawuui
baka rji bi lilo wawuu ye wu ndi bi wa ba
lo'a ko bi lilo rimie, ni bi wa ba ku gbingbi
ni bi wa ba he ni meme brji'a ni bi sran ni
bi wa ba qu kpa-a waka den ba wawuu.
25 Gbugbu ndi ba huu rji ni Galili ni
Dakapolis ni Urushalima ni Yahudiya ni
kogmn urdu.

5

1 Ni to gbugbu ndi ba, a hon hi ngblu ri
ni kuson ma mrli koh ma baka ye ni wu.
2 Ka bwu nyu ma nda tsro ba nda tre:
3 Lulu ahi u bi ya ni brji didi, ikoh shulu
ahi u mba.
4 Lulu ahi u bi yiqu, e ba nno ba sisron.
5 Bi lulu ba bi wa bana nzu tu na, ba nji
meme u ngbugblu.
6 Bi lulu ba bi tie yon nda tie hlama zizi,
e ba wrji.
7 Bi lulu ba bi lo sron e ba kpa lo sron
me.
8 Bi lulu babi wa isron mba a kheklan me
e ba toh rji.
9 Bi lulu ba bi wa ba wa sonsi, e ba yo ba
mrli Rji.
10 Bi lulu ba ba wa ba tie ba ya nitu zizi
mba, e ikoh shulu ahi u mba.
11 Bi lulu a biyi wa bati mre yi nda tieyi
ya, nda wa meme tre nicece wu yiwu ni tu
mu,
12 Ngri di briku kpukpome, e bi he ni
kickle dii ni shulu, e bati ni anabawa bi
sen nakii.
13 Bi mah u ngbungblu, u mah nita tie
meme u ani la u tie gye garli? Ana la bi utie
kpie na, ahi u ka hlega u ndi baka canwu
niza.
14 Bi kpan u ngbungbu. Igbu wa ba
mewu ni tu ngblu'a ana riri na.
15 U bana yo lu ni fitila nda kayo ni sisen
na di ba kauzi tsame nitu kukron ma wani
nno kpan ni ndi bi koha wawuu.
16 Ndu kpan me shan tsro ndi, di ndu ba
to ibi ndu me nda gbire tieme wa ahe ni
shu'a san.
17 Na tamre di meye kpa nji tre anabawa
ba tie meme na. Mi naye kpa tie meme na,
mi ye tie wu tsra.
18 Njanjimu, me hla yiwu, shulu mba
ngbungblu ba tana kle na, ikpie riri me ni
nji tre'a na joku megyen na, ba ku tsra.
19 Indi wa a kunyre ni ri u nklekyen nji
tre'a nda tsro ba ni ndi, ani vi nklekyen ma
ni ikoh u shulu, u iwa ani hu nda tsro ba,
ba yo ndi kiekle ni koh u shulu.
20 To mesi hla yiwu din, zizi me nita na
nna' zizi bi nha ni Farisawa na bi na he
nkon u ri ni koh u shulu na.
21 Bi wo ndi ba tre ni ndi bi sen, 'Na
wu na, u indi wa a wu-a, ahe ni nyu ya'u
shariya.
22 Me wa yiwu ndi iwa a tie nfu ni vayi
ma hama ni kpie wa anno nfu'a a si gbyen
shariya. U indi wa a hla ni vayi ma,
'Racah!' a si gbyen tre ni tuma. Iwa a hla
ndi, 'Ruru' asi hi kpentren lu.
23 Uti ye' nno kpie ni tra Rji, ndi taka vayi
me ahe ni tre ni tu me'a,
24 U ka donme ni nno' kpie'a ni tra Rji,
ndi hi mla kpambi tie mbi vayi me rli ndi
ye nno' kpiea.
25 Mlatie kpa y'me ni ndi wa a nji wu hi
ni bi bla tre gbagbla, Ka'bi he nkon sihi mbi
wu ni bla tre'a, ni ndu bana lowu na.
26 Njanjinmu, me hla yiwu, biti hanwu
kle wawuu rliko ka kayi cuwo.
27 “Biwo' din ba hla ni bi sen, 'una tsi wa
lilon ko wa mba tankpan na'.
28 Mi wa yiwu, indi wa ani kaya wa' ni
mew u tohwu ka a kruu ye ni mi sron ma.
29 Shishi ko rli anita ni ndu latre, uka
krewu rju taga; a bi ndu nhama kpa ri
ndu tiw meme niwa ikpa'a wawuu ndu tie
memela.
30 U iwo me koeli nita ni ndu latre, uka
sren wurju kpame; abi nna ndu nhama
kpa ri ndu tie meme niwa ikpa'a wawuu
ndu rii ni lu'.
31 A kru hi me, ba hla di ndi wa a
wuugran ni wama'a, ka nno imbe u wu
gran a.
32 To, mi hla yiwu di indi wa wu gran
wamaa, wana he ni tu tie tankpan na, to a
yo wu ni latre tie tankpan, u ndi wa a gran
wa bi wa ki a latre u kru tankpan.
33 “Ganli, biwo ikpie wa ba hla ni ndi bi
sen a, 'Bi na' shi' rji' uce na, ndu tre mbi ta
he u Rji'.
34 Mi hla yiwu, na shi rji memle muna ko
ni shulu iki ahi ruron (kpanci) u Rji;
35 Ko ni meme, iki ahe ni ndaza ma; ko
ni Urushalima, wa ahi kiekle gbu u Ichu
rligra.
36 Ko Bina shi'rji' ni tuh' mbi na, e na to
tie nfu tuh mbi ndu kinklan ko shinji na.
37 Ndu 'e mbi ndu'e u a'an mbi ndu a'an
ani ta zan towa, ka hi u brji.
38 Bi wo wa ba hla shishi ni rjuhla shishi
u ba rjula inyren ni nyren.

39 To, mi hla yiwu na gbi sron ni meme
ndi na to ba tana wruu ni nhma korli, uka
kma irima nno ngame.
40 Iri mbi ni ta ni son mrlen yi nda kpa
klon mbi ri, mbi ka nno wu ri nhatia.
41 U indi wa a vuyi ndu yi zren mili rii
mbi ka zren hu tie mir harli.
42 Nno biwa ba mye yia, u waa mye yi
hlaa mbi ka na ka ngon tie wu na.
43 Biwo wa ba' hla, 'U son vayi me ndi
kame ni wa a kranwu'.
44 To me hla yiwu, son bi kran yi, tie lulu
ni bi wa ba tie nyu yiwu a tie zizi ni bi wa
ba fu' sron niyi a, din bre Rji ni bi wa ba
tie yi meme ni ya'.
45 Di ndu yi he mrli tie mbi wa he shu
a: waa ani ndu rji ma kpan ni meme ndi
mba indi didi, nda ndu ilu kuh ni ndi wa a
to Rji ni wa ama to Rjia na.
46 To, uti son bi sonwu, a ngye didi utie?
Bi kpa ban bana tie toki me na?
47 U bita ci mrli vayi mbi me gyen, u bi
tie ngyeri wa a nna u ba ri a? Bi kpa ban
bana tie toki me na?
48 Naayi, bi he tsartsar me na tie mbi u
shulu wa a tsartsar me a.

6

1 Wierli ni tie zizi mbi ni ndi, ndu ba na
toh na. Kaa tie ni ndu tie mbi u shulu na
nno yi idii ndu mbi na.
2 Tomba, bita tie zizi bi kana d'bbu ni
ndi na, bi mrla ndi ba tie toki ni tra Rji
mba ni tie nkon u migbu, ndu ndi gbre ba
san Njanjimu, me hla yiwu, ba rliga kpa dii
mba ye.
3 Bita ni tie kpie zizi, na ndu iwo ko'ta
toh ikpie wa iwo rli si tie a na.
4 U ndu zizi mbi nihe rii'rii'; u itie mbi wa
ani toh ni mbu'a ani hanyi dii mbi kima.
5 U bitani tie aduwa, na tie to bi mrla ndi
na. Biki ba ngri tie aduwa ni zande ni tra
Rji mba ni fron nkon bi mi gbu, adi ndu ndi
ka don to mba. Njanjimu, me wa yiwu, ba
kpa dii mba ye.
6 To biyi, bita ni tie aduwa, bika rii hi
mi tra mbi, ndi tro' nkontra mbi, ndi tie
aduwa hi ni tie mbi wa ahe rii'rii', u wawu
tie mbi wa ani toh rii'rii', ani nnoyi dii mbi
ni rira me.
7 Bita ni tie aduwa, bikana rju tre towa
bi mrla ndi ba tie na. Ba'ki baya' di gbubu
tre mba ni ndu ba wo ba.
8 Tomba bika na he to u mba na. 'E
tiembi toh guci yiwu ikpie wa bi mye a.
9 “Bita' tie aduwa toyi; Tre: Iti mbu wa a
he shulua, ndu san me tsratsra me,
10 mulki ndu ye, ikpie wa u son ndu
ba tiewu ni ngbugblu'a nawa ba tiewu ni
shulu'a.
11 Nnota rli u vi luwa.
12 U latre mbu uka uru hle tawu, towa
kie uruhle ni bari'a.
13 Ndi na nji ta hi wrji u tsra-toh na,
jbu ta rjuni wo bi brji(meme). Mulki mba
ngbengble, mba girma(babran) bahi ume
kakle'. Ameh
14 “E bita wru latre ndi hle bawu, itie mbi
ni shulu ni wruhle yiwu ngame.
15 “Biti na wru latre ndi hle bawu na, u
tie mbi na wruhle yiwu ngame na.
16 Ngarli, bita ni' vu nyu, na ya gbododo
me' na bi mrla ndi ba tie na. 'E' ba trso
shishi mba ni ndi toki ndu ba to di baki vu
nyu. Njanjimu, me hla yiwu, ba rliga kpa
dii mba ye.
17 To, biyi', bita si vu nyu, ngla shishi mbi
di gban nye ni tu mbi.
18 Ndu ndi na toh di bi ki vu nyu na; u tie
mbi wa a he rii'rii' 'a, nda ni toh ni rii'rii'
'a ani hanyi dii mbi.
19 Na rii kpi zi ni ngbungblu yi na, iwrji
wa imra ni rli ba ko wa ba kuklu nda tie
meme ko bi y'bi ba y'ra bubuwa na y'bi ba;
20 zi kpi mbi ni shuhe, ni bubu wa imra,
ko kuklu' na kpa tie meme na ni wrji wa
bi y'bi bana y'ra rii mi nda y'bi bana.
21 “E iwrji wa ikpie mbi he'a, niki ki isron
mbi ni he ngame.
22 “Ikpan u kpa ahi shishi. Shishi mbi
nita bii, u kpa' mbi wawuu ani shu ni kpan.
23 U shishi mbi nita tie me'me', ikpa mbi
wawuu ni kpukpa bwu yi. U ani ta ndi
ikpan wa ahe ni mi mbi ahi bwu, to ibran
bwu kimaa ni he bitan!
24 Indi ri na'toh nji tikoh harli na, 'e' ani
son ri mba nda kran rimaa, ko ka' y'me ni
ri nda kama ni rimaa. Bina' mrli koh Rji
mba u mammon na.
25 To, mi hla yiwu, na tamne ni tu son
ngbunblu mbi na, illa wa bi rli ko ikpie wa
bi so, ko ni kpa'mbi, inklon wabi sru'a na.
He ni sisren na zan birli na, ka ikpa mbi
na zan ikpi na?
26 “To cincen' bi bwua, bana cu ko can
ko zi kpie ni wron na, naki me itiembi ni
shulu ni nno mba rli. Bina nna ba na?
27 “Ahi nha mbi ni tu tamre ma ani to
nzu gbron ma ko tsame?
28 “U bi ta'mre ngye ni tie ikpie bi sru?
To kunkron bi miji wa ba'gbron hama ni
ron ko ni ta' rjurju.
29 Me hla yiwu sulema me ni gbugbu kpi
ma mba he wo ma me na bii mla ni ri biyi
na.
30 Zizanyi, u Rji wa a tie giga bi miji ni
nkpon bii wa, luwa ba he u mble ba mmo
hi ni ba, a na sru kpi kayi zan ba na, ha'yi
biyi bi tsitsa sron.
31 “Tomba bika na tamre di tre, 'Ayi ngye
mi rli' ka ahi ngye mi so na? 'Ka 'ahi ngye
me sru ka' kpa'?'

32 “E a bi wa bana toh Rji mba ba wa bi kpi biyi. E itie mbi u shulu toh di bi wa ikpi biyi.
33 Wa mulki Rji ni mumla mba inkon matsratsra rli u mbru kpi biyi ba nno nha yiwu.
34 Tomba, na ta'mre ni tu mble na, imble he ni kpima u wa bi tamrea. iya' u vi ri mlau.

7

1 Na nha ndio na, u bana nhayi na. Ikpie wa bi nha bari, nikii ba nhayi me.
2 Kongo wa bi tsra niwua, nikii ba bantsra yiwu.
3 U tie he ndi ni ya mbwu' wa a he ni shishi vayi me a di na toh gbolo kunkron u mi shishi me na?
4 Ka u tie ni he rli di hla vayi me, ndu mi cu imbwu u mi shishi me, u gbolo kunkron he ni mi shishi me?
5 U meme ndi. Cu gbolo wa ahe shishi me guci rli ndi ndu shishi me krjirji me wa u toh cu mbwu u shishi vayi me a.
6 Na nno yawhu ikpie wa tsratsra na. Na nno lede ikpie didi ma na. Ba' canwu ni za nda la ye tanyi
7 Bre, u ba nno yi. Waa' u bi fe. Wru nkon, u ba bwuu yiwu.
8 E iwa a bre, ani kpa, u wa a waa' ani fe, u wa a wru nkon a ba bwuu ni wu.
9 Ka ahi nha mbi wa vren ma ni mye bredi wa ka nno tita?
10 Ka a mye Lambe wa kanno iwan?
11 To, biyi bi meme dri me bi toh nno mrli mbi ikpie ndindi u bi yah itie mbi u shulu na nno ikpie ndindi ma ni bi wa ba mye bi zan na?
12 Tomba, ikpie wa bi yo suron ndu ndi tie yiwu a, bika tie bawu game, ahe tu nkon wa anabawa ba hlaa.
13 Ri'zu nkontra wa a wiere me a. Nkontra wa a bwua ni nji ndi hi wu, inkon ki na tie yah zuna' bi rizu kima ba gbugbuwu.
14 Inkon wahi wiere me'a ni nji ndi hi nno vrli, a nkon u yah ma, bi wa ba fewu a ba fyime yi.
15 Con ni anabawa bi ce' wa ba ye ni yi ni ntan t'ma u'ni nkponji ba hi wuon.
16 Bi'toh ba ni bii'klo' mba. Indi ba kyen klo ncu ni nci ncon, ka klo bua ni nci nt'me?
17 Ahi to kii u kukron ndindi ma ba klo ndindi ma, na wa meme kukron ni klo meme a.
18 Kukron ndindi ma niti bre klo meme, u kukron meme na klo ndindi na.
19 Kukron wa ana klo bii ns, ba tsenwu sru ni lu.
20 Ni tu ki, ba'toh ba ni bii' klo mba.
21 Ana bi wa ba yome, 'Baci Baci', mba ba rii ni shulu na, ahi wa ani tie kpie wa tiemu ni shulu a y'mme niwu.
22 Ni vi kima, indi gbugbuwu baye nda hla nimu, Baci, Baci, ana ni ndeme mba ki hla tre wa ba tie niko shishi na, ndi zu brji meme rju ni kpa ndi ni nde me, u kina tie gbugbu ndu bi rligra ma ni nde me na?
23 U mi hla ni bawu! Kadi nkonmu, biyi bi tie meme ndu!
24 Nakii, indi wa ani wo tre mu nda ni tie ndu ni tie ndu ni wua, ani he na indi u wiere wa a mme koh ma ni tu tita.
25 U kpaca, lu ye u kiekle ngwugwu ye wru koh'a, u koh'a na joku na ni wa ba mme wu ni tu tita
26 U iwa ani wo tre muyi nda na tie wu na ahe na ruru ndi wa a mme koh ma titu nhanhimu'a.
27 Kpaca lu a ye u kiekle ngwugwu ye nda wru koh'a. U wa azi hlega kpukpru me”.
28 Wa yesu a tre kle'a u gbugbu ndi mba baka tie sisri ni bii tsroma,
29 ni wa a tsro mba ni ngbengle wa ana bii wa bi nha ba tie'a na.

8

1 Wa yesu a krji rji ni ngblu a, indi gbugbuhu ba huu.
2 U indi ri u lilo nkpurju ye ku kru niwu nda tre, “Baci, uta ny'me uka mla me tie tsratsra me.
3 Yesu a rima wo hi ka kpre nda tre, “mi nyme. Katie tsratsra” Nikiyi me, wa aka fe den u lilo ka kle
4 Yesu a hla wu, na tre u hla kpie ri ni ndio na. Hi kpame, ndi hi tsro tume ni Firist, ndi nno kpie wa Musa tre'a ndu hi ngban ni bawu.
5 Asi hi nimi kapanahum u jirmi ri ye niwu nda bre wu, nda tre,
6 “Baci, igranmu a qukpa kru si tie ya ni koh mu.
7 U yesu hla wu, “mihi denwu”
8 U jirni a kasawu nda tre, “Baci, mi na mla wa u ye ni koh muna. Hla trea' megyen din ndu granmu fe den.
9 E ime ngame mihe ni wo ndi ri, me he ni soja bi ti ndu ni' womu. Mi hla ni ri, hi, waka yi uni ri mi hla wie, 'ye' waka ye, ndi hla ni granmu, tie kpieyi, waka tiewu.
10 Wa yesu a wowuu, a hla ni bi hu'a, “Njanjimu me hla yiwu, mina to ndi u bii sron towa ni Israila na.
11 Mi hla yiwu, indi gbugbu bu baye rji ni ko yalu nda rli biri ni ba Ibrahim mba Ishaku, ni Yakubu ni mulki shulu.
12 U mrli wa ba u mulkia, ba vuba tasru nimi kplakpa bwuu. Nikii ba yii nda tan nyinyren”

13 Yesu a hla ni jirmia, “Hi, ndu he niwu
towa u yo sron a” ni nton ki me, igran ma
a fe sikpa.
14 Wa yesu a ri ni koh Bitrua, a toh yi'
Bitrua kru kpa.
15 Yesu a kpyre wo' ma u lokpa ka kle
waka wlunde nda tie ndu niwu.
16 Wa yalu tie a ba nji gbugbu ndi be he
ni brji ye ni Yesu. Ni tre megyen a ju brji
rju ni ndi ba nda den bi lilo ba wawuu.
17 Toyii itre anabi Ishaya ye ku ngyre me
wa a hla, “Wawu yi vu krukpa mbu nda
den mba lilo mbu ba.
18 Niwa Yesu a toh gbugbu ndi baa
gaklen ma, a hla ni bawu ndu ba ru mah
Galilia hi gran korima.
19 U ndi u nha ri ye hla wu, “Mala, mi
huu hi ko mame (ko ni ntsenyi)”
20 Yesu a saa niwu, “Itsi' bahe ni juju mba
cincen bahe ni koh mba, U ivren ndi yi na
he ni bubu u yo tu'mana.
21 Ivren koh ma ri a hla wu, “Baci ndu
mi hi rju' tieme rli.
22 U Yesu hla ni wu, “Hu me, don k'bon
ba ndu ba rju k'bon mba”.
23 Wa Yesu ri nimi jirgi (ghuu) a, mrli koh
ma baka ri huu.
24 U kikle nghunghu ri ka wlu fu nitu
kikle maa, inda shi dakpyren kah ghuu a.
Yesu si kruna kpye ma.
25 U mrli koh ma bahi ka sh'me u, nda
tre, “kpata cuwo, Baci, kie qua!
26 Yesu a hla bawu, “Bi kpon sisri ngye
towa biyi bi tsitsa sron? “A wlunde nda yra
ha ni a wlunde nda kpa nha ni nghunghu
a mba kikle maa. U bubua katie wieri me.
27 Indi ba ba mhanji ma wakran nda tre,”
ahi ndi bitan toyi, wa nghunghu me ni
wowuu a?”
28 Wa Yesu aye rji ni nhma ko rima u
meme Garasinawa, indi harli bari bi meme
brji ba rju ye niwu. Bata rju rji ni bubu be
ba nda ta vravu kpukpome u indi bana ta
zu nkan kima ngana.
29 Ba yragro na tre, “kie he ngye utie
niwu, iwu vren Irji? Inton na tie me rlina
u uye tie ta yah ni wa?
30 Gbugbu lede bari sia rli wiewiere ni
ba nikii.
31 U meme brji ba si bre Yesu nda tre uti
zuta rjuu, uka truta ri ni mi gbugbu lede
biyi.
32 Yesu ahla ni bawu, “Hi!” Ibrji ba barju
nda ri nimi lede ba; u mle, gbugbu lede ba
ba sra tsugrji ngblu'a nda ka kuhle nimi
kickle ma nda quu wawuu bawu.
33 Indi bi kma lede ba, ba tsutsu hi ni
migbu nda ka blatre a wawuu ni bawu u
njima, ikpie wa atie bi meme brji ba.
34 U ndi bi gbuba baka rju wawu mba wu
nda ye ni Yesu. Nitowu, ba brewu ndu hi
don meme mba ni bawu

9

1 Yesu a ri ni ghuu nda rugran hi ni gbu
ma.
2 Mena, ba nji indi ri wa a soo kpa'a nda
kru ni tabli. Wa Yesu atoh kiekle yo suron
mba, a tre ni ndi u soo kpa'a, “Vuvren ngri.
ba wru latre me hlega niwu”.
3 U bi nha bari ba tre ni kpamba, “Iguyi
ni latre”
4 U Yesu wa a toh imre sron mbaa' a tre
“Bi ta' meme mre ngye nimi sron mbi?
5 Arime na he ni dii na ndu ba hla Ba
wru latre me hlega 'Ka ndu bahla' wlunde
ndi zren?
6 To ni ndu yi toh ndi ivren indi a he ni
ngbengble u wru latre u ngbugblu hle, A
tre ni indi u soo kpaa', Wlunde ndi ban
bubu u kru me ndi hi koh
7 India ka wlunde nda hi ni koh.
8 Wa gbugbu ndi ba toh a he toyi, ma
manji ma wakran, nda gbyre Irji san wa
anno indi bii ngbengblen yi.
9 Yesu sihi nda ka toh ndi ri ni ko shishi
wa ba yowu ndi Matiwu a son nitra u kpa
ban. A hla wu, “Hume” A wlu huu.
10 Yesu a kuson nda si'rli birli u bi kpa
ban nibi latre gbugbu mbawu baye kuson
nda rli bi' ni ba Yesu ni bi hu'a.
11 Wa Farisawa ba ba toh nayi, ba mye
bihua, “Ani tu' ngye mba tiekoh mbi si rli
ni bi kpa ban u bi latre?
12 Yesu ka wo ba' nda tre, “e bi sikpa
bana wa bi den na, ahi bi lilo mu.
13 To bika mla toh nayi rli, 'Ime mi wa
wruhle ana indu ni mu na. Mina ye ni tu
bi he tsra tsra ana miye ni tu bi latre.
14 U bi hu Yahaya baye niwu nda tre kieta
ni ba Farisawa kie vu nyu u bi hua ba ba
taka ngye rli nda na tie na?
15 Yesu a hla bawu, “Bi tie ndu nitra u
logran baki ni kuklu nyu u indi u gran rli
he ni ba? E, inton niye wa ba ban indi u
logran niba. Nikiyi mba ba vunyu.
16 Indi wa ani fon pli sama kanha ni
cice nklon na tie to kie ni yba nklon zan
u mumla
17 Indi bana sru imma sa u inabi nimi
mbu ntan kmo mana. Bata tie toki, intan
aniyra tie meme nda ju'mma hlega. Toyi,
ba sru mma sa' u inabi nimi mbuntan sa
may tie towa na ndu ba yra tu hamba
wuna”
18 Yesu si tre ni ba u ndi ri wa ani mnkon
ndi ba aye kuqu niwu. A tre, “Vrenwamu
quu zazanyi, yeme ndi sawo wu ni ndu
wlunde”.
19 U Yesu Wlunde hu hi ni mrli koh ma
ba ngame.
20 Uwa ri ingarli wa azi juju tie se wlon
don ha, a bleye konkon Yesu, nda kpyre
nyu nklonma.

21 “ A tre ni sronma, Mita kpyre nklon
ma mi fe si.
22 Yesu a k'maya nda toh wu nda tre,
“Vrenwa mu, vu sron. Kikle yo sron me
nnowu si”. Ni nton kima me afe si.
23 Wa Yesu ari ni koh ninkon ndi mba,
nda toh bi vrli ngba ni j'bu ndi baki
hanton.
24 A tre “Hiyi, e vrenwa na quu na, asi
kru na “ U baka zanwu u kpa tsri.
25 Wa ba ndu ndi barjuhi raa', a rihi
mitraa nda vu wo vren wa nji, u vrenwa
wlunde.
26 Itre yi ka yan shu ni nh'ma kokii.
27 Yesu rji ki zren y'ba sihi, u bi fyen
harli bari baka hu, nda kla nglo nyu nda
nitre,”Ivren Doda, to yah mbu ndi zota”.
28 Yesu a ri hi ni koh rie u bi fyen ba baka
wawu hi. Yesu hla bamu, “Bi kpay'me
ndi mihe ngbengble utie tomba?” U baka
kpay'me, 'e' Baci”.
29 U Yesu ka kpyre shishi mba nda tre,
“Ndu he yiwu na wa bi yo sron mbi a.
30 U shishi mba baka bwu'. Yesu a mha
ba nda tre, “Na ndu ndio wowa na.”
31 Ma'memu, bahi nda ka bla tre kangon
nklan kima.
32 Wa bi fyen ba ba hia, baka nji indi u
con l'me u me'me' brji yeni Yesu.
33 Wa a cu me'me' brji rju ni niwu a, indi
u con l'mea katre. J'bu ndii baka manji ma
wakran, ndatre, “kae, bii kpye yi bana toh
wu ni Israila na!”
34 U fansawa ba baka tre, “E a ni rju
me'me' brji ba ni ngbenglen u chu bi brjii.”
35 Yesu a zren kagon gbu bi rlig ra ni bi
tsitsa ba wawuu. Azi tsro tre Rji ni tra Rji,
nda zi bla lan zizi u mwkai nda den bi kru
kpa ni lilo bla wo.
36 Wa a toh kpentren ndii ba, a ka tie wie
me ni tie yah' ni qungble mba. Bana he na
nta'ma wa ba hama ni ndii u k'maba.
37 A hla ni mrli koh ma, birli hi gbugbu,
wa, u bi ndu ba ba fyi meyi.
38 Ahe nayi bika bre Baci u birli gbagbla
me ni ndu tru bindu ba hi.

10

1 Yesu ayo Mrli koh ma wlon don harli a
nda nno ba ngbengblen u ju me'me brji, ni
u den lilo ba blawowu.
2 Zizanyi ngye nde mrli koh ma bahe
toyi. U mumla, Sima, wa ba yowu ndi
Bitru, u vayi ma Andoro, u Yakubu ivren
Zabadi, mba vayima Yahaya,
3 Filibus, u Bartalamawus, u Toma, ni
Matiwu wa ata kpa ban a u Yakubu ivren
Halfa, u Taddawus;
4 Sima indi u suron, u Yahuda Iskarioti
wa a le ni Yesu'a.
5 Ahi wlo don ha biyi mba Yesu a ton
ba nda hla ni bawu, “Nahi nibiwa bana
Israilawa na ni gbu bi Samariyawa na.
6 Hi ni nt'ma u koh Israila wa ba kado'a
megyen.
7 Bita zren sihi bika ta hla tre Rji, ndi tre,
'mulki shulu tie wiewiere.'
8 Den bi lilo, ta' k'mo shine, bi kpurju,
mla batie tsratsra ndi ju me'me' brji rju.
Bi kpa magyen, biyi me bika nno megyen.
9 Na nji ba' zinariya, azurfa, u dra nimi
kpo mbi na.
10 Na nji mbu u zren na ka inklon ha'
ka lagbom ka kpa'la' na, e' indi u ndu ahe
nkon u la'ma.
11 Igbu wa bi ria, rligra ma ka tsitsima,
bika wa indi u totie ndi son kima mla nton
wa bi wlua.
12 Bita' ni' ri ni koh bika ciu.
13 Ikoh'a nita ikoh waani son sia, isi mbi
ni hu ba. Ani ta ha'ma, isi mbi ni k'ma ye
yiwu.
14 Biwa ba'ta kamba ni kpayi ka ni woyi,
bita ni don gbu'a ka koh'a, bika kpon wru
u za'mbi hle bawu.
15 Njanjimu, me hla yiwu, ni vi u Rji, ba
sutie ni ndi bi Sodom mba Gomora zan gbu
biki.
16 Tomba, mi tonyi ni hi na ntama ni
tsutsu tsi,' nayi, bika wierli too won ndi na
bi tie me'me' na too nghu.
17 Tie srensren ni ndi! Ba njiyi hi bi
ninkon u tra Rji u ba tsiyi ni gbugban.
18 Ba njiyi hi ba gona ni ba chu ni tu mu
ni ndu ba ni biwa ba Israilawa na toh me.
19 Bati vuyi nno ba, bikana tamre ndi ahi
ngye ka anihe mi tre na. Ba nno kpu'a u
tre'a ni nton kima.
20 Ana hiwu ba u tre na, ahi Brji u tieme
mba nitre rju zu nyu mbi.
21 Vayi ni nno vayima wu', atie ivren ma
ngame. Imrli ba wlu tie meme ni batie
mba nda ndu ba wu ba.
22 Konha ni kranyi nitu ndemu. U wa
avu sron hi kle nton'a, ani gbujbu.
23 Bata tieyi dii ni mi gbu, tsutsu hi niwa
a wie niwu'a. Njanjimu me hle yiwu, bina
zren hle gbu Israila na rli ivren ndi kaye.
24 Mrli koh bana nna' tie koh mba na,
vigran na zan bacima na.
25 A mla ndu vren koh ndu he na tiekoh
ma u gran kahe to bacima. U bati yoh indi
u koh nda hi Ba'alzabu, kaba kpande bi
koh ki tie me'me' ndandime!
26 Tokiyi bikana tie sisri mba na, e ikpie'a
ba kawu a ba bwuu, u wa ahe riirii'a ba hla
wu rju rah.
27 Ikpiea me hla yiwu ni bwua, hla wu ni
kplende rji, u kpie wa ba tre yiwu ni ton'a,
d'buu ni tutra.

28 Na klu sisri bi wu kpandi na, wa bana
toh wu dri na. Klu wa ani toh wa kpa'a
nda tru dri'a yo ni kpaca lu.
29 Bana le mrli cincen harli nitu vi
kubuna? Iri mba mitie bre joku hama ni
y'me tie mbi.
30 'E' futu mbi me a toh blawo.
31 Na klu sisri na. Itimbi nna u cincen
gbugbuwu.
32 Ahe nakiyi ndi ko nha wa a ny'me
nime ni k'bu ndai, me y'me niwu ni k'bu
tie mu wa ahe shulu'a.
33 Ama iwaa ana nyme ni me ni shishi
ndina me ngame mina nyme ni wu ni
shishi timu wa a he ni shulu na
34 “Na yamba ndi mi nji si ye ngbungblu
yina. Mina nji si ye nno na ahi takobi.
35 Meye vu tu ndi wru ni tiema, u vrenwa
ni yima, u wa ni yima.
36 Bi kran ndi bahe bi koma.
37 Twa a son tiema ka yima nna me'a,
ana mla wa ani umuna. U wa a son vren
ma ka vrenwa ma nna me, ana mla wa ani
umu'a na.
38 Wa ana ban gran kukron ma nda
hume na, ana mla wa ani umu na.
39 I wa ani hra tuma'a ani nado, uwa ani
nno tuma, ani fe wu.
40 Wa a kpayia, a kpame ngame.
41 Wa a kpame a, akpa wa a ton me'a.
Wa akpa anebi a, ani kpa dii u anebi. U
wa akpa u tie zizia ni tu wa ahi indi u zizi,
ani kpa diima na ndi u zizi me.
42 Wa a nno ri ni mi mrli bi tsitsa biyi,
ka a ndi mma ni vi kofi me, nituwa vren
kohmu'a, nkponjimu, me hla yiwa ana hon
dii mana”.

11

1 Wa Yesu a nno ba tre kle'a, a wlu don
bubukii nda hi tsro nda bla tre Rji ni mi
gbu ba.
2 Wa Yahaya u tie batisma awo rji koh
wa batroa, bi' ndu wa Yesu zi tie, a ton mrli
koh ma hi niwu.'
3 A hla niwu, “Ahi wuyi u ye'a”? Ka kie
yo shishi ni ndi ri mu.
4 Yesu a sa'a nda hla bawu, “Hi ndi hi hla
ni Yahaya ikpye wa bi to mba ikpye wa bi
wo'a.
5 Bi fyen ba fe toh, bi glogo za ba zren, bi
kpurju ba katie tsratsra me, mangbi ba wo
tre ngame u biwa ba qu'a, ba ta'ba sh'me,
bi wa ngame ba nno ba tre Rji.
6 Indi u lulu ahi wa ana k'bu za' ni tumu
na'a.
7 Wa ndiba ba vu nkon mba hia, Yesu ka
wlu tre ni j'bu ndi ba ni tu Yahaya; “Bahi
wa ngye ni ji'-ahi giga' wa nghunghu ni
fu'a?
8 Uahi ngye bihiwa niji'-indi wa a sru
kpyi bi rjien me? Njanjimu, bi sru kpyi wa
ba rjien me ba son ni koh bichu.
9 U bihi ndi hitoh ngye, anebi? Njanjimu
me hla yiwu, a na'a anebi.
10 Wawuyi wa ba nha nitumaa, 'tomba,
misi tru u tonmu'a sihi ko shishi me, wa
ani mla nkon wa u zu'a tie.'
11 Mi hla nkpon nji tre yiwu, ni'mi' ndi
wawuu wa imba ba ngrji ba, iri mba tie
bre nna Yahaya u tie batisma.
12 Rji' ni' nton Yahaya u batisma ye
zizanyi, mulki shulu ngrji zi toh yra tu'
u ndi bi nno yra tua ba kpa gbujbu ni
ngbenglen.
13 E anabawa ba wawuu mba shariya
bazi hla ye ye nton Yahaya.
14 U bita ni kpa, ahi wawuyi Iliya wa ani
yea.
15 Wa ahe ni ton u wo'a ka wo.
16 Ni Ngye mba me tsra nzanyi niwu?
Ahe na mrli bi ro ni cucu, nda si ro nda
ni yoh kpa mba.
17 Nda ni tre, kie vrli ngba' yiwu u bina
nglu nzan na, kie ban jequu u bi yii na.
18 E Yahaya ye nda na rli birli nda na so
rooh na, u batre Ahe ni brji shango.
19 Ivren ndi ye nda ni rli nda ni so u
ba'tre, to mbarli, ani rli nda ni so wu' rji
ikpan bi kpa ban' ni u bi latre. E bato wrli
ni bii ndu ma.
20 Nikiyi Yesu ka wlu nda jutre ni gbu'
wa a tie gbugbu kpyi bi sisri a u ba kana
mla son mba tie na.
21 Iyah me Korazin'! Iyah me Batsaida!
E ikpyi bi sisri wa ba tie yiwu, bana tie ba
ni taya mba sidon, ba ndi na sru ngbanjan
nklon mba nda ngbam m'brji nda bre ndu
wru latre mba hlega sari mu.
22 E ni cacu u bla lantre'a ba fon tie ni ba
taya mba sidon zanyi.
23 Iwu Kafarnahum, uya ndi ba gbrye wu
san towa me hi shulu me? A ahn' ba njiwu
rji ye ni hades. E ikpyi bi sisri wa ba tie ni
wua ba na tie bani sodom,
24 andi na rli he zizanyi mi wa yiwu ba
fon tie ni sodom ni vi u bla latre zan yi.
25 Ni nton ki u Yesu katre, “Mi gbyre
u san tietie, Baci u shulu mba u meme
nituwa u rii' kpyi biyi ni biwa ba toh'a ndi
tsro mrli biyi wa bana toh na.
26 E, tietie iwayi a bi ni shishi me.
27 Ikpyi ba wawu mbawu banno rji ni
tietie, indio ri na toh vren'a na, ahi tie'a
kanklen ma, u ndio ri na toh tie'a na ahi
vivren nkaklen ma ni ndi wa vivren son
tsro'a
28 Ye nime wawu mbi wu, biyi bi tie yah
nda he ni kpyi bi ron ma, mi ndi nno yi sii.
29 Bon kpyi mu ni kpa mbi ndi tii bii u
mu'a e mi na nzutuna u sroomu ahi, u bi
fe si ni mi dri mbi.

30 E ikpyi mu bana tie dii na nda fafa mr

12

1 Ni nton kima Yesu a zren zu ni'rju kpu
ni vi u sabat. Iyon tie mrli koh ma u baka
won tu kpu'a tan'.
2 U Farisawa baka toh nda tre ni Yesu,
toh mrli kol me ba ki tie kpye wa ana he
ni tu nkon na ni vi u sabat.
3 U Yesu ka hla bawu, “Bina kra na ikpye
wa Dawuda a tie ka' yon tie wu, wawu ni
lilon wa bana he niwu'a?
4 Niwa ari ni tra Rji nda tan bredi wa
doka ana y'me ndu wawuma ni lilon ba
tan na nituwa bi ki kima, Furist, mrgyen
doka a y'me ni bawu ndu tan?
5 Bina kra ni mi doka wa a tre, ni vi bi
sabat, Firist wa ba tie ndu ni tra Rjia ba tie
ndu mba me u bana latre na?
6 U me wa yiwu, indi wa anna tra Rji a
he'wa.
7 Bina he ni toh ka wahi ngye, 'Mi wa yah
wruhle zan ndu; bi din na nha' bi tie zizi
ni latre na.
8 E ivren ndi a Baci u sabat.
9 U Yesu wlu ni wrji kima nda hi ni tra
Rji mba.
10 U ndi ni wa wo ma a soo'a ahe nikiyi,
Farisawa baka myen Yesu nda tre, “A he
tuh nkon ndu ba den lilo ni vi sabat? “Ni
ndu ba rewu nya nda a latre.
11 Yesu a hla ni bawu “Ahi nha rimbi wa
ahe ni ngble ntma ririyi, u nt'ma kima joku
na vron juju ni vi sabat wa ana cuwu rju
na?
12 Ba tie nihe rli nda tsra daraya ndi ni
ntma! Anita he toyi ka wa bi ndu ba tie
zizi nivi sabat.
13 U Yesu ka hla ni ndi'a “N'ma wo me”
A n'ma wo ma, u wo'a katie dindi towa wa
bana ngrjia.
14 U ba Farisawa ba rju hi ra' nda ka nzon
nyu ni tu ma. Nda wa nkon wa ba wuua.
15 Yesu a tsen toh nda wlu don wrji kima.
Indi gbugbu wu baka hu, u wa a den ba
wawu-u.
16 A 'mha ba din' ndu bana ndu ndi toh
wawu na,
17 ni ndu tre'a he towa a rju ni nyu anebi
Ishaya wa atre din,
18 To granmu wa mi cuwu'a ivren wami
son wu'a, wa idrimu ni ngri niwua. Mi
yoh, Brji mu ni tuma ani hla nkponji ni bi
l'me baria
19 Ana gbisron nda kla ngble nyu na u
ndio nawo lanma ni nkon bi mi gbu na.
20 Ana nzizi ngba kpu wo'a ndju'a na ana
y'bi (fitila) wa tie wiewiere vkwu na ani he
tohkime ni ndu nji nkponji (hi kle) (ngyren
me).
21 U ni nde ma bi l'me barima bayo suron
niwu.
22 U nilime, ba nji ndi ri u fyen wa a con
l'me nda he ni brji meme ye ni Yesu. A clen
wu kpacuwo mla wa indi u con l'me ka tre
u shishi ma kafe toh.
23 U kpentren nili ba wawu mbawu baka
manji ma wakran nda tre “Ka ani wayi' yi
ni vren Dawuda?
24 U wa Farisawa ba ba' wo kpye u sisri
yin ba' tre. “Iguyi ani ju brji meme ba ni
Bahalzabul ichu bi brji”.
25 U Yesu a toh mre mba nda tre,
Mulkiwa a gah kpama ana krli na, u igbu
ka ikoh wa a gah tie nka'a, ana krli na ani
zi hlega.
26 U shetan nita ju shetan rju ka' a gah
kpama uni he rli mulki ma ni krli.
27 U mitani ju brji meme rju ni ngbeng-
blen Bahalzabul, u mrli mbi ba ju bi u mba
rju ni ngye? Ni tu treyi ahi baba yi mba tie
shiriyayiw.
28 U mitie zu brji meme rju ni Brji u Rji
to ka mulki Rji aye niyi.
29 U ba tie he rli indi ni ri ni koh ndi u
ngbengblen nda y'bi kpyi ma hamma ni vu
ndi u ngbengblen lo guci rli na. Nikiyi a
y'bi ikpyi ma ni koh'a.
30 Iwa ana he ni me na anatie fu ni me, u
iwa ana hume vu zia na, ani vu vra hlega.
31 Towaa mi hla yiwu, ni latre ri uni kpa
nde ri tie meme wa ndi ba tuwu a ba wru
hle bawu, ani ta hi kpa nde Brji zizi tie
meme bana wru hle na.
32 Indi wa atre meme ni tu vren ndi ba
wru kima hlega wu u anita meme tre ni
tu Ibrji tsratsra kima bana wruhle niwu ni
ngbungblu yi na mba ni uwa ani ye'a.
33 Sen kunkron dindi ma ndu klo dindi
me, ka uka sen meme konkron ndu klo
meme ma e ba'toh kunkron ni bii klo ma.
34 Biyi mrli wan wa bi meme a, bi tie ni
herli ndi hla kpye dindi? E ani kpye wa a
shu ni mi sron mba inyu ni tre wu.
35 Indi dindi ani tie zizi rji nimi dindi
from ma u meme ndi ani tie meme rji ni
meme sron me
36 Mi hla yiwa ni vi ubla latrea, indi ba
bla meme tre mba wa ba hlaa.
37 E a ni tre u nyume mba u gbuj'bu u ni
tre nyu meyi ba lowu.
38 Ni nton kima bi nha bari ni Farisawa
ba saa' ni' Yesu na tre “Mala kie son kie din
toh ngban ri gi niwu”
39 U Yesu a ka saa' bawu nda tre, “Izan bi
meme ni kba bi tie ntran yi ba wa ngban.
Igban n nahe wa ba nno ba na zan igban
u anebi Yunana.
40 E na wa Yunana a tie ri tra ni cu' tra
ni mi nne kiekle lambe a tokime ivren ndi
ni tie vi tra ni cu tra ni mi sron meme.
41 Indi bi nine va ba' wlu klri ni vi u bla
latre ni ndi bi nzan biyi nda hla meme tie
mba ni bawu.

42 Saro niya u kogbo ani wlu klri ni ndi
bi nzan bayi nivi u bla latre nda hla meme
mba ni bawu. Aye rji ni nci ngbungblu nda
ye wo bii wierli u Sulema, u toh, indi wa
azan Sulema ahe niwa.
43 Meme brji nita rju nimi ndi ani y'ba
zu ni buba wa imma na hena nda wa wrji
wa ani son a nda na toh na.
44 Ani tre mi kinahi ni kohmu wa mi rjia
to nda kina hi nda toh koh'a ba mla vuwu
nda mlau tie.
45 Ni nton kima ani hi nji ibrji tangban
bari wa trieme ba zan u ma nda ye son
ni kiyi. U' yah ndi kima ni meme zan u
mumla. Ani he to kima ni bi nzanyi”
46 Yesu a rli si tre ni kpantren ndi ba me
u yima ni ba mrli vayi ma ba klri ni kora
nda ni wa tre niwu.
47 Indi a hla wu, Tomba iyime ni ba mrli
vayime ba klri ni kora nda ni wa tre niwu”
48 U wa a saa' niwu nda tre ni ndi wa a
hla wua, I nhamba hi yimu u ba nha mba
ba mrli vayimu?”
49 Nikiyime a nina woma tsro hi ni mrli
koh ma ba nda tre, “To ba yimu ni mrli
vayi mu bayi!
50 E indi wa ani tie kpyi bi tiemu wa
ahe ni mi shulu a indi kimayi hi vayimu
vrenlon ni vayimu vrenwa ni yimu”

13

1 Nivi kima Yesu a rju ni koha hi ka son
ni nyu kiekle nne'a.
2 Kpontren ndi baka hu kagon ma wa ka
wlu ri ni mi ghu nda kuson nimi ma u j'bu
ndi ba wawu mba wu baka kli ni korah nju
kiekle nne'a.
3 Ni nton Yesu a hla kpi gbugbu wu ni
bawu ni (misali) {lan bininkon} A tre Indi
ri u ron (cu) ahi nda ka cu.
4 A cu'a u ibii bari ba kuhle ni nkon u
cincen baka ye vurli.
5 Ibii bari baka kuhle ni meme wahe ni
tslatsa tita (dancon?) Bati gbla rju ni tuwa
meme a he bran na.
6 U irji a rjunda whu' u baka quu
ngblanme.
7 Ibii bari ba kuhle ni mi kunkron bi
ncon u kunkron ncon ba gbron na nyi ba.
8 Ibii bari ba kuhle ni meme dindi ma
na rju bi nda tie bii, bari ibii darli ni tu
wa a cu'a bari ibii ise ton u bari ibii ise tra
hamma ni tane.
9 Iwa ahe ni ton u wo'a kawo”
10 U bi hua baye nda tre ni Yesu “Ani
tu ngye mba u tre ni j'bu ndi ni (lan bi
ninkon?) “misali?”
11 Yesu a saa' bawu nda tre, “Ba nnoyi
nkon u toh kpye u mulki shulu wa ba rli
ni bawu a.
12 E wa ahe niwu'a ba nno nhatia, u ani
he wu babran. U indi wa ana hewu na'
ikpye wa ahe wu'a ba kpawu.
13 Ngye kpye wa ani ndu me tre ni ba ni
lan bi ninkon a yi: ko wa ba' yah bano toh
na u ko wa wa'a bana wo na nda name'
toh tuma zuna.
14 Ni' bawuyi itre Isheya a ye tsra, wa a
tre din, Ni wo biwo ndi tie bre toh njima
uni' yah bi toh indi na toh tuma zuna.
15 E isron ndi mbayi aka tie bwu' nda sen
gbirhi rhi me nda na wo na nda gru shishi
mba ni ndu ba - ba na toh ni shishi mba
na, ka ndu ba na woni ton mba na, ka nda
toh njima ni sron mba ni ndu ba kmaye
ndu me den ba.
16 U shishi mbi ba'bi lulu niwa ba toh a,
u ton mbi ngame wa ba wo a.
17 Njinyimu mi hla yiwu anabawa ni ba
ndi bi tie ngyrengre gbugbu wu ba yo
suron u toh ikpye wa biki toh a u bana tsh
na. ba wa ba wo ikpye wa biki yoha nda
na wo bana.
18 Sren ton ndi wo misali u ndi u ron wa
a cu bii a.
19 U ndi wa awo lan u mulki a nda na
toh njima na, ibrji meme ani ye sranwu
kpa ikpye wa ba cu ni mi sron ma. Iwayi
ahi bii wa ba cuwu ni nyu nkon a.
20 Wawu ma wa ba cuwu ni meme u
tslatsa tita a, ahi ndi wa a wo' lan'a nda
kpawu gblame ni briku.
21 Wa ana sen ngble wa ani klri bran ton
nan. To iya ye ka meme tie ye ni tie lan'a,
ani gbla joku
22 U wa ba cuwu ni mi kukron bi ncona,
ahi ndi wa awo lan'a u hu ngbungbungblu
ni gyru u kpji ngbungblu ba mha tre a wa
kana klo na.
23 Wawuma wa ba cuwu ni meme ndindi
ma kimaa' ahi iwa awo lan nda toh njimaa
ani klo nda nno bii wa bari mla dari u bari
ise ton u ri uma ni se tra hama ni tanne zan
wa ba cu'a
24 Yesu ala nno ba misali ri. A tre, “mulki
u shulu he na indi ri wa acu bii ndindi ma
ni rju ma.
25 U wa ndi basi kruna, u kranwu ri ka
ye nda ka cu meme bii ni mi bii ndindi a
nda hi kpama.
26 Niwa ingban alkama a tubo nda tie
tu'o ni nton kima meme giga ngame ka
tsro.
27 Igran bi ndi u rju'a baka ye hla niwu
tiekoh mbu ana bii ndindi ma ba ucu ni mi
rju me ana? Nihe mu aka tie meme giga?
28 A hla ni bawu, ahi wa ayame ni ko
shishia mba tie ndu mba. Igram ma ba ba
ka tre kie hi gbi ba hle rju
29 Indi u rju katre, A'an Bita ni to kima,
biye gbi bii ndindi nha ni meme giga a.

30 Ndu mba gbron bi me gbyen fyi u han
ma. Ninton kimayi mi hla ni bi han ba,
guci gbi meme giga ba ndi lo ba ni nkpi
ma zi wa baka gon ba; u alkama mba bi
vu hi sru nimi wron mu.
31 U Yesu ala tre ni mba ni misali garti,
nda hla “Ba ban mulki shulu na wlo bii
mustad wa indi ka cu ni rjuma.
32 Iwlo yi ahi fyime yi ni mi bii a wawuu.
u aye gbron nda tie vuvu zan imbru bari
ma ni rjua. A katie kukron wa cicen
bakaye tie koh mba ni ba lan ma.
33 Yesu ala hla misali ri ni bawu, mulki
shulu ahe to yist wa iwa ni ban wu tsi ni
mwu mwu kango tra waka kpawu whu
34 Ikpyi biyi wawu mbawu Yesu a tre ba
ni misali ana tre kpye ri hama ni misali na.
35 Ahe towa ni ndu ikpye wa ba tre ni
nyu anebi a ndu njanji, wa'a hla, “ mi
bwuu nyumu ni misali. Mi hla ikpyi wa
ba he rii'rii' rji ni tie ngbungbu'a”.
36 U Yesu ka' ka j'bu ndi ba don nda rihi
ni mi koh. Mrli koh ma baka ye niwu nda
tre, Hla ni tawu misali ni tu meme gigah u
rjua”
37 Yesu a saa' nda tre wawu wa a cu bii
ndindia ahi vren ndi.
38 Irju'a mba hi ngbungblu; u bii ndindia
bahi mrli bi mulki. Gigah ba ba mrli u
meme a.
39 U ni tie shishi wa a chu ba ahi shetan.
Iham ahi ikle ngbungblu u bi han bahi
malaiku
40 Nawa ba vu gigah ba ka gon ni lu'a ani
he tokime ni kle ngbungblu.
41 Ivren ndi ni ton malaika ma, uba hivu
kpi biwa ba nji latre mba tie meme rju ni
mulki ma.
42 Ba' ta' ba sru nimi kpentren lu, ni kima
bayi nda tan nyiyren.
43 Nikiyi me ndi bi tie njanyi ba kpan to
rji ni mulki tie mba. Ndu wa ahe ton u wo
a, ndu wo.
44 Mulki shulu ahe to (arziki) wa ba rii
wu ni mi rju. Indi ri ka toh nda rii'u. Ahi
ni ngri nda ka vu ikpyi wa ahe ba le'nda
hi ka le rjua.
45 Ngarli mulki shulu he to ndi u woh
waa ani wa shishan tita.
46 Wa aye fe shishan u nkpon bi ri, a vu
kpyi u wo'ma le'rju nda le wu.
47 Ngarli mulki shulu ahe na rjirji u vu
lambe wa ba ka ta yo ni mi kie kleme nda
vu kpyi gbugbu wu ni san mba.
48 Wa rjirji'a shu'a bi vu lambe ba baka
gbi wu rju ye ni rah. Ba kuson nda hla bi
ndindia sru nimi gbokrju mba u bi meme
ba' ba vu ba ta'hlega.
49 Ani he towayi ni kle u ngbongblu'a.
50 Malaika baye nda ga bi meme rju ru
bi tie zizi ba sruni kpentren lu nikiyi bayi
nda tan nyiyren
51 Bi toh tu kpyi mba yi wawu wu? Mrli
koh ma baka tre “E”
52 Yesu a hla bawo, Ahe to kima na wa
u riha ri wa ani ta katie vren koh u mulki
shulu'a ani he to ndi wa ahe ni koh'a wa
a ju kpyi bi ciceme ni bi sisama rju nimi
kpyi ma wa ahe ba.
53 Niwayi, wa Yesu a tre ni misali ni
bawu kle'a a wluhi don bubu kima.
54 Yesu ahi ni ko nklan u gbu ma nda kari
ni tra Rji nda tsro indi mba. Ba wo tsro ma
nda manji ma wakran (lie sisri) nda tre ndi
“ Iguyi afe toh tsro yi ni ngbengble u tie
kpyi bi sisri yi rji mame?
55 Indiyi ana vren guh u han kunkron a
na? Wa ana yima yi ba yowu ndi Maryamu
na? u' ana ba Yakubu ni Isuwu mba sima
u Yahuza ba mrli vayi ma na?
56 Ana mrli vayi ba mrli mba wa ba he
nita na? Wa afe kpyi biyi wawu rji mame”
57 Baka tie nfu ni wu. Yesu a tre din “E
ba tsri anabi ni urji ri na anigbu ma ni koh
mayi ba kpau tsri.
58 Ana tie kpyi bi manji ma gbugbu wu
ni kima na ni tu ka kpayme mba ni tre Rji.

14

1 Ni nton Kimayi Hiridus ana chu nda wo
ikpye wa ba'tre ni tu Yesu a.
2 Ahla ni ba gran ma “Iwayi ahi Yohana
u tie batisma; a tashme. A to kima mba wa
he ni ngbengblen u tie bi ndu bayi.
3 Ana Hiridus yi vu Yohana tro ni tu
Hirudiya iwa vayi ma Filibo.
4 Niwa ahla niwu “ Anabi ndu ban wa tie
wame na”
5 Hiridus ana wuu wa a klu sisri ndi wa
mba kpawu nyme ndahi anebi.
6 Niwa ivi wa ba ngrji Hiridus a tie a,
ivrenwa Hiruduja a to nglu nzan wa abi
kpukpome ni Hiridus.
7 A hla niwu nda shirji nha tia ndi ani
mye wu ko ngyeri, ani nnowu
8 Wa awo ni yima ikpye wa ani myea a
tre, “Ne niwa itu Yohana u tie batisma nimi
tere”
9 Ichu a tie nfu ni mye maa, uni tu wa
ana shirji niwu ye nha bi ni indi wa baye
rli niwu'a a yo ba ndu ba tie tokima.
10 A ton mba ka cu toh Yohana ni mi koh
u troa.
11 Nikiyi, ba nji tohma ye nno vrenwa ni
mi tere a wa a kpa nji hi ka nno yima.
12 Nikiyi mrli koma baka ye ban ikmo
karju bahi ka hla Yesu.
13 Wa Yesu awo towa a wlu niki ndra
(tuka) ni ghwu hi wrji ri ni kankle ma. Wa
jbu ndi ba ba wo towa baka zren rji ni mi
gbu ba ni za huhi.
14 Nikiyi Yesu aye ni shishi mba nda to
jbu ndi mba. Isronma ka tie wie ni ba nda
den indi mba bi lilo

15 Wa yalu ye tie a mrli koh ma baye
niwu nda tre “Bubuyi ahi miji u iton a
gbronhiye. Cu ndi mba cuwo ndu bahi ni
mrli gbu nda le birli rli”
16 U Yesu hla bawu, “Ihi mba megyen na
bi na nno ba ikpye wa ba rlia”
17 Ba hla niwu,”kie he ni gble bredi ton
u lambe harli”
18 Yesu ka tre, “Nji ba yene”
19 Nikiyi Yesu a hla ni j'bu ndi ba ndu ba
kuson ni tu giga. A vu ngble bredi ton ba u
lambe harli ba nji. A nzu ya shulu, nda tie
lulu bawu nda nfu bredi ka nno mrli koh
ma u ba kpa nno j'bu ndi ba.
20 Ba ton nda hwrji. U kpunkpu bredi
mba lambe wa a don a bavu shu nimi sisen
tso.
21 U biwa ba tan-a, lilon dubu ton mu,
imba na mrli bana blayona.
22 A tiegbla ndu mrli koh ma rini mi
ghwu nda dran ru' hi gran rima guciwu,
wawu a krli gbyen j'bu ndi ba nda kaye cu
ba cuwo.
23 Niwa a ndu j'bu ndi ba hia, a hon hi
ngblu nda ka tie a duwa. Yalu yetie wa ahe
ni nklen ma.
24 Ni ntonyi ighu'a he ni mi tsutsu maa u
dakpyren maa u kiekle nghu nghu ba wru
ka'da tie dii u dran wu.
25 Ni bwuh mble (krifi tra u mble), Yesu
ka zren ni tu maa siye ni ba.
26 Wa mrli ko ma to si zren ni tu maa,
ba ka tie sisri nda tre “Iwayi hi brji”, nda
yragro ni sisri.
27 Yesu ka gble tre ni ba nda hla, “Vu
sron! ahi me! Na klu sisri na”.
28 Bitru a saa niwu nda tre, “Baci ani ta
hiwu, yome ndu me ye niwu”
29 Yesu a tre, “Ye” u Bitru ka rju ni ghua
nda zren ni tuma sihi ni Yesu.
30 Ni' wa Bitru to sen nghunghua, a tie
sisri. Wa a gle sihi ni mi maa, a kpagro
nda tre, “ Baci kpame cuwo!”
31 Yesu katie gbla rima wo ma vu Bitru
nda hla ni wu, “Iwu u tsitsa suron, ahi
ngye yo ni kay'me?”
32 Niwa Yesu mba Bitru ba ri ni mi ghu'a
nghunghua kukli nda na la fu na.
33 Nikiyi mrli koh ma ni mi ghua baka ku
khu niwu nda tre, “Njanjimu u vren Rji”.
34 Wa ba rugran, bahi ni gbu Janisarata.
35 Wa indi bi wrji kima bato Yesu, ba tru
cu ma hi ni ba nklan bi bubu ki, nda nji bi
lilo bla san ye niwu.
36 Ba breu ndi ndu ba' kpre nyu nklon
ma, u biwa ba kpreu a ba fe den.

15

1 U Farisawa ni anabawa bari barji ni
Urushalima yeni Yesu. Ba tre.
2 “A ngye tie rli u mir koh me ba wru
ikpi ba tie hlega? Bana ngla wo mba rli na
nda rli birli na”
3 Yesu a saa bawu nda tre, “U ni tungye
mba bi wru tre Rji hle ndi hu tre ba tie
mbi?
4 E Irji hla, 'ku khwu ni tieme ni yime,
mba Indi wa tre meme ni tieme kani
yimaa, gbigbi ani khwu.
5 U bi hla ndi, Indi wa a hla ni tiema ka
ni yima, Bi zo wa u fe rji ni mea, zizanyi
ahi nno uka nno Rji”
6 Indi kima na sison tie zizi ni tiema na.
Ni nkonyi mba bi ya tre Rji hlega ni tu ikpi
u ba baci mbi.
7 Biyi bi brji! a tsra ni tre Ishaya ni wa a
tre ni tu mbi a,
8 Indi birji ba gbre mi san ni l'me mba,
u dri mba he gbugban mu ni me.
9 Ba kukhwu ni mu megyen don ba tsro
na ikpi u ba baci mba ni ndi”.
10 Wa ayo j'bu ndi ye ni kpama nda hla
bawu, “Srenton ndi tozu-”
11 Ana kpye wa ari nyua mba ni ka indi
tie rji na. Ahi kpye wa a rju rji ni mi nyua,
kimayi ni kpa indi tie rji”.
12 U mrli koh ma baka ye nda hla wu din
“u to' ndi Farisawa ba ba tie nfu ni wa ba
wo tre mea?”
13 Yesu a saa bawu nda tre, “ Iwu wa ana
tiemu u shulu cuna, ba gbi u rju.
14 Don ba me, ba bi fyen bi tsro nkon. U
ndi u fyen ni ta tsro indin u fyen ri nkon
hamba wu ba kuhle ni mi nkpenrlen.
15 Bitru a saa ni Yesu, “Hla misalia ni
tawu,”
16 Yesu a hla, “Biyi me bina to zu ngame
rlina?
17 Bina to na din ikpye wa ari ni nyu ani
grji tsihi ni mi ne nda rju hle hi ni juju utra
nye?
18 U ikpye wa ani rju rji ni nyua ba rju
rji ni mi dri. Bi kimayi ba kpa ndi tie rji.
19 A ni mi dri mba meme mre ba rju wuu
ndi wa mba kplakpa zren iybi hu gonce, ni
ba mre.
20 Biyi yi ba kpi wa ba kpa ndi tie rjia.
Rli ni wo wa bana ngla a na-na kpa ndi tie
rji (meme) na.
21 Yesu a wlu ni kiyi hi ni ko kiekle gbu
bi taya mba sidon
22 U'wa u ka'ana ri aye rji ni nklan
kokima a kla gble nyu nda tre, “Wo yi mu,
Baci, Ivren Doda! Ivrenwa mu si ti kponya
ni meme brji.
23 U Yesu kana saa kpyeri niwu na. Mrli
koh ma baye nda brewu, nda tre, “Zuu don
hi kpama, ahu ta nda ni han ta ton”.
24 U Yesu kana saa ni bawu nda tre, Bana
ton me hi ni ndio na, atutu ntma Israila wa
ba kadoa.

25 Aye nda kukhwu ni ko shishima, nda
tre “Baci zome”.
26 A saa niwu nda tre, “A na he tu nkon
na ni ndu ba ban bredi mrli tayo ni mrli
yawhu na.
27 A tre, “E, Baci imrli yawhu ba rli rjurju
wa ani kuhle ni tebru indi u koha.
28 U Yesu saa niwu, “Iwa ikponji me
babran ndu he niwu towa u son a”
Ivrenwa ma a fe si ni nton kima.
29 Yesu a don wrji kima nda hi ni ne Galili
a hon hi ni ngblu nda ka kuson ni kima.
30 Kpentren ndi baye niwu. Ba nji bi
conrju, bifyen bi nkpran, bi cbiza ni ndi
bi kuyren ni gbugbuwu ndi bari bi lilo ye
niwu. Ba nji ba ye ni kbu ma wa a den ba.
31 U j'bu ndi ba baka manji ma wakran
ni wa ba to bi tie nkpan ba tre, bi c'bi za
ba fe den, ubi conrju ba zren ni bi fyen ba
to. ba gbyre Rji Israila san.
32 Yesu a yo mrli koh ma ye ni kpama nda
tre,”Ijbu ndi ba ba' lome sron niwa ba he
nime vi tra ye nda nafe kpye rli na. mina
son tru bahi hama ni rli na, ni ndu ba na
kukmo ni nkon na.
33 Mrli koh ma ba tre, “Ani ntsen yi kie
fe gble bredi wa ani mla ijbu ndi bayi?
34 Yesu a tre ni ba, “Bi he ni gble bredi
bren?” Ba tre, “Itangban, ni mrli lambe
tsame”
35 U Yesu a yo ba ndu ba kuki ni meme.
36 A vu gble bredi tangban ba u lambe'a
a ngyri, nda mre gble bredi ba kanno mrli
koh ma. Mrli koh maa ba kpa nno jbu ndi
ba.
37 Indi ba ba tan wawu mba wu nda
whrjia. Ba vu rjurju wa ba tan don mbru
ma tie sisen tangban.
38 Biwa ba tan a, ba lilon dubu zya, imba
ni mrli bana bla ba yo na.
39 Yesu a ndu j'bu ndi ba hi kpa mba nda
ri ni ghwu hi nklan Magadan.

16

1 Ba Farisawa ni Sadukiyawa baye tsra
wu nda ni mye u ndu tsro ba ingban ri rji
ni shu.
2 A saa ni bawu nda tre, “To yalu tie, bi
tre, ani kpan megyen, ishua a hre me.
3 To ahi mble, bi tre, luwa na kli megyen
na, shulua klo kpalu kle gbua. Bi to hla
kpan u shulu ndi na to hla ingban u ba
nton na.
4 Ahi nza bi meme ni bi tie ntra mba ba
wa ngban, e bana tsroyi ingban ri nkan na
hama ingban u Yunana” Nikiyi Yesu a wlu
hi kpama don ba.
5 Mrli koh ma ba ru nne hi kosan korima
nda tie rlisu ni nji bredi.
6 Yesu a hla bawu, “Tie sesren me ndi
mla ya Yisti u Farisawa ni Sadukiyawa ba”
7 U mrli koh ma baka tre ni kpamba, Ahe
wa kie na nji bredi a na.
8 Yesu a to nakima nda tre, Biyi bi tsitsa
nkponji biki tre ngye ni kpambi ndi bi na
nji bredi na?
9 Bi rlihe to ka taka nitu ngble bredi ton
wa indi dubu ton ba tana, u sisen bren bika
vu shua na?
10 Ka igble bredi tangban ni ndi dubu
nzia, i sisen bren bi vu shu na?
11 Ani he rli u bi honto ndi mina si tre ni
tu bredi na? “Tie sesren ndi mla ya yisti u
Farisawa ni Sadukiyawa.
12 Nikimayi baka to nda nasi hla ni bawu
ndu na tie sesren ni yisti u mi bredi na,
ahi ndu ba tie sesren ni tsro u Farisawa ni
Sadukiyawa ba.
13 Ni nton wa Yesu aye ni ko nklan u
Kaisariya Filip, a mye mrli ko ma nda tre,
“Indi ba hla ndi Ivren Indi hi nha?”
14 Ba tre, Bari ba hla Yohana u tie
batisma, bari Iliya u bari, Rimiya, ka iri ni
mi anabawa.
15 A hla bawu, “U biyi bi tre me nha?”
16 U sima Bitru a saa niwu nda hla, “Iwu
yi u Kristi, Ivren Rji u sisren a”
17 Yesu a saa nda hla niwu, “Ba tie lulu
niwu, Sima ivren Yunana, don ana rima
mba yi ba nghran wayi niwa na ayi itie mu
wa ahe ni shulu a.
18 Mila ni hla niwu ndi iwuyi u Bitru, ni
tu tita yi mi me iklisiya mu. Ba nkon tra u
Hades bana kpawu ka na.
19 Mi nno wu ba hra u bwu mulki shulu.
Ko ahi ngyeri wa wu lo ni ngbungblu a,
ba lowu ni shulu, u ko gyeri wawu si ni
ngbungblu a, ahe ni si ni shulu”
20 Nikiyi Yesu a mha mrli koh ma ba ndi
ndu bana hla ni ndiori ndi ahi Kristina.
21 Rji ni nton kima Yesu azi hla ni mrli
koh ma ba ndi ahi gbigbi ndu wawu hi ni
Urushalima nda hi tie ya ni tu ikpi gbugbu
wu ni wo bi cice, ni Firist bi ninkon ni ba
mala u atawura, u ba wuu, ka tash'me ni
vi utra.
22 U Bitru ka nji wu hi ni kosan nda
pua wu tre nda tre, “Ndu kpiyi na tie
whiewhiereni wu na, Baci, ikpye yi na
tiewu na”.
23 U Yesu a kima nda hla ni Bitru, K'ma
hi ko gon mu, shetan! U nkon u k'bu za
nimu don una yo sron ni kpi bi wu Rji na
se kpi bi u ndi”
24 Ni kiyi Yesu a hlani mrli koh ma ba,
“Du' wa ani son hu mea, ahi gbigbi ndu
kama ni tuma, nda bhan nghran kunkron
ma, nda hu me.
25 E i wa ani wa' kpa tuma j'bu a, ani wau
hama, u i wa a nno tuma ni nyu mu a afe
wu.

26 Ahi ngye u zizi ma ndu ndi fe ngbung-
blua wawuu nda khwu? Ani ngye ri indi
ni kawu sran nituma?
27 Ivren ndi niye nimi gbarji kpan u
tiema ni Maleku ma. Ni nton kima, ani nno
ko nha dii ma u ndu wa a tie a.
28 Njanyimu mi hla yiwu, bari mbi wa bi
krli niwa bana la khwu tona se ba to Ivren
ndi ye ni mi mulki ma”

17

1 Niwa ba tie vi tanne a, Yesu ka nji Bitru
u Yakubu, U Yohana vayi ma, hi ni kiekle
ngbluri baba kimba.
2 Iheme a kasran ni shishimba. Shishima
ka shan na rji u ikpi wa a sru'a baka kpan
njlan (lulu) me.
3 U ba krli to Musa mba Iliya ba ki tre ni
wu.
4 Bitru a saa nda hla ni Yesu, “Baci a bi
ni tawu wa kie he niwa. U tie kpa yime
mi tie bru tra-iri ni wu u ri ni Musa, uri ni
Iliya.
5 Ahe ni mi si tre me u kpalu u kpan ma
aye ka ba gbrjime krjutie u lan ri ye rji
ni kpaa nda tre, “I wayi ahi vrenmu wa
mison wu kpukpo me, ndi ni ngri ni wua.
Wawu yi”.
6 Wa Mrli koh ma ba wo trea ba kpon
sisri naa kukru ni shishi ni meme.
7 U Yesu a ye nda kpyre mba nda tre
“Wlu nde din na tie sisri na”
8 U ba nzuya nda na to ndio ri na se
wawu Yesu yi megyen
9 Ba si grji ni ngblu a u Yesu ka mha ba
nda tre “Na hla nhranyi ni ndio ri na se
Ivren ndi tashme ni mbe”
10 Mrli koh maa ba mye, “Wa ni tu ngye
mba mala bi atawura ba tre nda hi gbigbi
ndu Iliya ye ni mumla?”
11 Yesu a saa nda tre “Iliya nige njanji
nda nji ikpyi ba k'maye wawuu.
12 U mi hla yiwu, Iliya a ye' ye. U bana
towu na. Niva ani he to kia, ba' tie kpye wa
sron mba son a. Ani he ni nkon bi kimayi
Ivren Ndi ngame ni tie ya ni wo mba.
13 Ni kiyi mrli koh maa baka to nda si tre
ni tu' Yohana u tie batisma.
14 Wa baye ri ni bubu u shubia, indi ri
kaye niwu, a kukhwu ni shishima nda tre,
15 “Baci, wo yimu ni tu vrenmu vrenlon,
ani ku nkpyinkpi nda ni tie ya kpukpome.
E azi ku ni lu ni ma.
16 Mi nji wu ye ni mrli koh me, u bana
toh den wu na”
17 Yesu saa nda tre, “Bi hamma ni
nkponji u ni bi nzan wa ba k'ma kpyi sran
a mi zi he niyi hi ni tanyi? Mi zi vu sron
niyi hi ni tonyi? Nji wu yemu wa.
18 Yesu a kpa nha ni brji shango a wa ka
rju donwu u vren kafe si ni nton kima.
19 U mrli koh maa ba ye ni Yesu ni yoybi
nda tre, “Ahi ngye mba tie u kiena toh zu
brji a na?
20 Yesu a hla ni bawu, “Ahe ni tu tsitsa
sron mbi. E mi hla yiwu njanjimu ndi, bitie
he ni kponji sron wa andi tsa (fyi) meyi to
wlo su' bi hla ni ngblu yi, 'cbi rju (di) wa hi
ni wamu, u ani c'bi hi u ikpye riri me na
nnayi wo na.
21 U bi brji yi na rju na hamma ni vu nyu
mba tie aduwa.
22 Ba he ni Galili u Yesu a hla ni mrli koh
maa, “Ba ka Ivren Ndi nno ni wo' ndi.
23 U ba wuu, u nivi u tra ani tashme” mrli
koh maa ba ka'tie whie me.
24 Wa baye ri ni Kapanahum a, bi kpa
bhan inghama shekel baye ni Bitru nda
tre, “Mala (Baci) bi a ni han bhan ignhama
shekel a?”
25 A tre “e” U wa Bitrus a ye ni koh a,
Yesu a tre niwa nda hla ndi, “A ngye mba
hi mre me sima? Bi chu ngbungblu ba kpa
bhan mba ni ba nha? Rji ni mrli mba kaa
rji ni ba ri?
26 Bitru a saa wu “ Rji ni bari” Yesu ka
tre, “Ka mrli ba bana han bhan na”
27 U ni ndu ta na yo bi kpa bhan ba tie
latre na, hi ni nne, ndi ta ngron ri yomi ndi
gbi lambe wa ngron vu ni mumla rju. U ti
bwu nyu ma u toh shekel ri. Cuu ka nno
bi kpa bhan ba u nyu mu ni wu”

18

1 Ni nton kima mrli koh ba baye ni Yesu
nda tre, “Ahi nha mba nna wawuu ni
mulki shulu?”
2 Yesu ayo vi kapran vren ri ye zi ni mba.
3 Nda tre, “Njanjimu mi hla yiwu bi tie
na katie to kpran mrli na, bi tie bre ri
mulki shulu.
4 Nawa, i waa aka tu ma grji to kpran
vrenyi a ahi wawuyi nna wawuu ni mulki
shulu.
5 Iwa a kpa kpran vren to wayi a nimi
nde mu, a kpa me.
6 U i wa ayo ri nimikpran mrli bayi wa
ba nyme ni me a ndu joku a ndi na bi zan
niwu ndu ba bhan tita nra lo ka klo niwu
ni to denyo ni mi honlon nne.
7 Iya ngbungblu yi ni tu inton wu k'bu
za! ahi gbigbi ndu tita bi kbu za ba ndu ba
ye iya ndi kima wa ani ndu tita biki ye rji
ni wua!
8 U iwo me ka iza me nita ndu ni joku
gyen u ka taga. A bi zan ndu ri ni koh Rji
ni kpunkpu za kani kpunkpu wo niwa u ri
ni mi lu ni wo me harli kani za me harli.
9 U shishi me nita yo ndu joku kirewu cu
taga abi zan ndu ri nimi koh Rji ni shishi ri
niwa u ri ni mi lu ni shishi ba hamba wu.

10 Na ti bre renyu ni ri ni mi mrli bayi na.
Mi hla yiwu maleku mba ba si ya shishi
tiemu wa ahe ni shulua.
11 E ivren ndi aye bubu kpa kpye wa
akado a cuwo.
12 Bi tamre ni he? U indi ri nita he ni
ntma darli ri, u ri ni mi mba zren hi kado
ana ka mbru se tia don tia zi ni nei ngblu
na hi wa iri ma wa aka doa na?
13 Wani ta towu, njanjimu mi hla ni yiwu
ani ngyri ni tu riri kima zan imbru setia
don tiawa bana kado naa.
14 Ni nkon kima me, itie mbi ni shulu na
son ndu iri nimi kpran mrli bayi yra tu na.
15 U vayi me nita latre niwu uka hi fe wu
ni kankrji ma ndi mla tie biyi hambi wu.
Ani ta wowu, ka wu nji vayi me kimaye.
16 U ani tana wowu na, nji ndi ri ka iha
ndu ba huhi ni ndu inyu indi ha ka tra tre
nda hla ikpye wa ba toa.
17 Wa nita kama ni mba hla trea ni coci.
Wani ta la kama ni wo coci a, cuwo ndu
he na indi wa ana toh Rji a na ni na bi kpa
bhan.
18 Njanjimu mi hla yiwu, ikpye wa bi lo
ni ngbungblu a ba lowu ni shulu, u ikpye
wa bi si u ni ngbungblua, ani si ni shulu.
19 Ngarli mi hla yiwu, biyi ndi harli ni
ngbu ngblu bita kpanyme ni tu kpyeri wa
bi myea itie mu wa ahe ni shulua ni tie ni
bawu.
20 Bubu wa indi ha ka tra ba shubi nimi
nde mu mi he ni mba”.
21 Bitru aye nda ye tre ni Yesu, “Baci
vayimu ni tie latre ni mu mla inkpu bren
rli mika wruhle niwu? Tona mla ikpu
tangban?”
22 Yesu a saa nda hla wu, “Mina hla niwu
ndi inkpu tangban na, ndu tangban tie
nkpu se tangban.
23 To kima me mulki shulu he to ichu ri
wa a son bla ikpi ma niwo granma ba.
24 Asi bla rji nigranma u mumla wa ata
hu talent dubu setra.
25 Ana ye ni nkon u hanwu na u tie koh
ma ka yo ba' ndu ba' vuu ni wama u mrli
ma na ikpyi ma wawuu le nda han.
26 U granma ka kujoku ni meme nda
kukhwu nda tre, 'Tie koh mu, vu gble ni
mu, mi hanwu wawuu'.
27 A lo tiekoh gran kima sron wa ka cuu
cuwo nda wru ihla hle ni wu.
28 U gran kima a rju nda ka to gran ri
ikpan u ndu ma wa ata hu hla dinari se
wlon. A krjuu vu nda mawu toh nda tre
han me hla wa mi hua.
29 U ikpan ndu ma igran a brewu vu gble
nimu mi hanwu ikpye wa mi kpaa wawuu?
30 U gran u mumla ka kama. A tie sron
nda nji wu ka tro zi inton wa ani hanwua.
31 Wa imbru gran barima ba toh kpye a
towa isron mba ka tie meme. Bahi ka hla
tre a wawuu ni tiekoh mba.
32 U tiekoh gran mua ka yowu nda tre,
“Iwu meme gran” mi wru hla me hle niwu
wawuu ni tu wa u bre me a.
33 Iwu una wruhle ni nkpan ndu me
nawa mi wruhle ni wu ana?
34 Tiekoh ma a tie nfu ni wu nda kawu
nno bi tie ndi ya ni ndu han hla wawuu rli
baka cuu cuwo.
35 A nakima itie mu wa ahe ni shulu a ni
tie ni yiwu bi wa bata na wruhle ni mrli
vayi mba rji ni mi drii na.

19

1 Ahe ni wa Yesu a hla tre biyi kle a, wa
a wlu ni Galili hi nklan u Yuhudiya ni ko
gran inne urdu.
2 Gbugbu ndi baka hu, u wa a den ba.
3 Farisawa baye tsrawu nda mye wu, A
he tu nkon ndu lilon ga gran ni wa ma ni
tu kpye?
4 Yesu a saa nda tre din “Bani kra ndi
wawu wa atie ba rji ni mumla a tie ba lilon
mba wa na?
5 Wawu wa atie mba a tre ngame din 'A
nitu tre yi mba lilon ni kaa tiema ni yima
don nda kabi ni wama u baba harli ba ba
kati kpa ri.
6 Bana la harli ngana bahi kpa ririi.
Tikima ikpye wa Rji kau kabia ndu ndjio
ri gawu tie nkan na.
7 U baka hla niwu, U ni tu ngye mba
Musa a hla ridu ta nno imbe u gagran ndi
la zu wa?
8 A hla ni bawu, “Ahe ni tu gbegbe sron
mbi mba Musa a ndu yi zu mbambi, rji ni
mumla ana he tokima na.
9 Mi hla yiwu, indi wa a zu wamaa, u
wama he nitu wa lilon na, nda hi kagran
ndji ri a tielatre u tie kan.
10 Mrli koh ba baka hla ni Yesu din “Ani
ta he towa ni tu lilon mba wama, ka anabi
ndu ndji gran na”
11 U Yesu ka hla bawu, “Ana ndji wawuu
ba kpa tre yi na, se biwa ba kpa nyme ni
bawu ndu ba kpa.
12 Bari ba he wa ba ngrji hama ni krju'a u
indji bari ba ka kpamba tie bi krju'a kimba
ni tu mulki u shulu. I wa ani to kpa itsro
yi a.
13 Nikima baka nji kpran mrli bari ye
ndu sawo nda tie aduwa ni bawu u mrli
kolo maa baka zu ba.
14 Yesu a hla, “Don kpran mrli ba ndi ni
zu ba ni ye ni mena, e mulki u shulu ahi u
bibi mba yi”
15 A kawo ma sa ni tu mba nda wlu ni
kima hi kpama.

16 U indji ri aye ni Yesu nda tre, “Mala
ayi ngye zizi wa ahi gbigbi ndu mi tiewu
ni kpa son u kasese?
17 Yesu a tre din, “A ni tu ngye rli u mye
me ikpye u zizi? Ahi ririyi megyen ahi zizi
u ani ta ndi wu wa uri ni son kase, uka hu
doka ba”
18 Igua ka hla wu “ Doka bari me?” Yesu
hla wu na y'ba wo na tie kan na, na y'bi
na, na klri ni gon ndji nice na.
19 Wo tieme mba yime ndi son vayi me
towa u son kpame a
20 U vrenze a hla niwu “Ikpyi bayi mi tie
ba wawuu ye. Ahi ngye rli don mu?”
21 Yesu a hiawu, U tina son ku nyren na
uka hi vu kpyi me le ndi kpa klen a nnobi
ya tokima u he ni kpyi ni shulu.
22 U wa vrenze'a wo kpye wa Yesu trea a
k'ma hi kpama gbo dodo me ni tu wa ahe
ni kpyi gbugbuwu.
23 Yesu ka treni mrli koh ma ba “Njan-
jimu mi hla ni yiwu ahe ni dii ndu ndji u
wo ndu ri ni igbu chu u shulu.
24 Mi hla yiwa ngarli, Ani he dii ni ndji
u wo ndu ri ni gbu u chu shulu zan wa
lakrumi ka ri ni ndo nnro”
25 Niwa mrli kohma ba wo tokima baka
manji ma wakran nda tre “Wa nha mba ni
j'bu?”
26 Yesu aya ba nda tre, “Ni ndji ana ti tu
u ni Rji ikpi wawu mba wu ba tie tu”
27 Nikiyi Bitru ka saa nda tre niwu “To
kie ka ko ngyeri don ndi huu. A ngyeri
mba ki he wu?”
28 Yesu a tre ni mba “Njanjimu mi hla
yiwu ni ngyrji u saa ni nton wa Ivren Ndji
ni son ni ruron ma u chua biyi wa bi hume
a bi son ni ruron chu tso ndi tron igrji tso
u Israila.
29 Iwa aka ba koh, mrli vayi lilon, vayi
mrli mba, itie, iyi, imrli, ka ba rju ni tu
nde mu, ani kpa mla nkpu se wlon nda son
kasese.
30 U gbugbu wu wa ba bi u mumla ba
k'ma tie bi klekle u bi klekle a ba katiebi
mumla.

20

1 Igbu chu u shulu ahe too ndji wa ahe ni
rju'a nda wlu ni bwubwu mble ka vu lebra
wa ba tie ndu ni rjumaa.
2 Niwa ba kpa nyme ni han ba dinari ri
nivi waka tru ba hi ni rjumaa.
3 Ala rju ngarli ni wru nton u traa nda to
lebra bari baki megyen ni bubu cucu.
4 A hla bawu biyi me hi ndi hi tie ndu
nimu ni rjua, u ikpye wa a vua mi hanyi.
U ba hi ka tie ndua.
5 Ala rju ngarli ni wru nton u tanne mba
ni wru nton u tia nda tie to u mumla.
6 Ngarli ni nton u puo a rju hi nda ka toh
bari ba krli megyen. A hla bawu 'Bi tie he
ndi krli wuu via kle megyen?'
7 U baka hla niwu, E indjio na nnota ndu
na mba u kie ki towa. Wa a hla bawu, 'Biyi
me hi ni rjua.
8 Wa yalu a tie a indji u rjua ka hla ni
manaja ma, Yo bi ndu ba ndi han ba dii
mba, U han rji ni bi wa ba ye ni klekle hi
ni bi mumlaa.
9 Niwa bi vu ndu ni yalu ba yea ba han
ba tsra ni han u bi tie ndu viri.
10 Niwa bi vu ndu rji ni mble kurji ba ye
a, ba yo sron ndi ba han ba zan bi wa baye
ni ko gon a, u ba han ba dinari yiyri.
11 Wa ba kpa dii mba baka c'ba tre nitu
indji u rjua.
12 Ba tre “Biyi wa ye klekle a, i wru nton
ririyi megyen ba tie ndua, u hanba tsra ni
u mbu wa kie tie ya ni mi rjia.
13 U indji u rjua a saa ni ri mba nda tre
Ikpan mu mi na tie meme ni yiwu na. E
kie y'me ndi mi han yi ni ndu u vi, ka ana
to kima na?
14 Kpa kpye wa u bi ya ndi hi kpa mbi.
Ahi son sron mu ndu mi nno wa ba ye
klekle tsra ni han mbia.
15 Ana bi ndu me tie kpye wa mi son ni
kpi mu na? Ka bi ki tie nghu mu ni zizi wa
mi tie a?
16 Ahe to kima yi, bi klekle ba katie bi
mumla u bi mumla ba k'ma tie be klekle”
17 Yesu si hi ni Urushalima, a nji tso ba
hi ni nhma kori u ni gon a hla bawu.
18 To mba kie si ni Urushalima u ba vu
vren Ndji ka nno Firist bi ninkon ni bi nha.
Ba hi lowu ni tre u wuu.
19 Nda vuu no gbu ndji ndu ba chau
ya'ya' nda tsi wu nda kpanwu ni gran
nhma kukton u ni vi u tra ba nzu wu
wlunde”.
20 Nikiyi iyi myrli Zabadi a nji myrli ma
myli ilonye ni Yesu. A kukhwu ni k'bu ma
nda ni mye wu kpye.
21 Yesu a mye wu, “U wa mi tie ngye
niwu?” A hla niwu, “Mison ndu nyme ni
myrli mu ndu son ni gbuchu u me, iri ni
wo rli me u rima ni wo ta' u me.
22 U Yesu ka saa niwu nda tre, “Bina toh
kpye wa bi ki bre a na. Ni to so ni mi
gbanju wa me tie whiewhiere u so a?” U
baka hla niwu, “E kie toh so”
23 A hla ni bawu “Anita ni gbanju wa mi
so, bi soo. U son ni woo rli mu mba wo
kota mu ana mayi mi nno na ahi u bi wa
Itu mu tie zi ni bawu a”.
24 Niwa imbru myrli koh ma wlon ba ye
wo towa bala vra nfu ni myrli vayi harli
ba.
25 U Yesu ka yo ba ye ni kpama nda tre
“ Bi toh bi chu u line barima ba tsro ba
ndi ba chu bi ninkon bi gbu a ba tsro ba

ndi ba chu bi ninkon bi gbua ba tsro ba
gbengblen.
26 Ana to kima bi tie na. Indi wa anison
he ninkon nimi mbi gbigbi ka katie vrenko
mbi,
27 u indi u wa he u mumla nimi mbi ka
katie vren koh mbi,
28 na u Ivren Ndji iye ma na u wa ba tie
ndu niwu ana a wa aye tie ndu nda nno
tuma ndu ndji gbugbuwu jubu.”
29 Wa ba rju rji ni Yariko a kpentren ndji
baka huu.
30 Ba to bi fyen harli ba ki ni nyu nkon
wa bi fyen ba ba' wo ndi Yesu mba ka si
hi, u baka kla gblo nyu nda ni tre. “Baci
Ivren Doda, woyi mbu”.
31 U ndji baka kpa nha ni ba nda hla ndu
ki ni ngbangbi. U ni nakime, bi fyen ba la
kla gblo nyu zan u mumla nda tre, “Baci
Ivren Doda, wo yi mbu”
32 Nikima, Yesu ka kukri kpyen me nda
yo mba nda tre, “ Bi wa ndu me tie ngyeri
ni yiwu?”
33 Baka hla niwu, “Baci, i wa ndu shishi
mbu bwu”
34 U wa alo Yesu sron ka kpyre shishi
mba. U ni kiyime shishi ba tie gbla bwu' u
baka toh kpan nda huu.

21

1 Wa Yesu ni mrli koh ma ba hi ka tie
whiewhiere ni Urushalima nda hi ni ngblu
u Zaitun u Betafaji, u Yesu ka ton mrli koh
ma ha bari,
2 nda hla ni bawu, “Hi ni vi gbu u
whiewhiere yi u bi toh ba lo nankpron
mba vren nankpron bari zi. Si ba ndi nji
ba ye nimu.
3 Indrjori nita mye yi kpye, bika hla ndi,
'Bachi ni tie ndu niwu,' u ndji kima ni gbla
nno yi ni mba.”
4 Bati wayi ni ndu ku gyren me ni tre wa
ba hlawu ni nyu anabia. A tre ndi,
5 “Hla ni vrenwa u Sihiyona, 'Toh yi, Ichu
mbi si ye ni yi,' U katu grji nda hon ni
nankpron wa ahi vren maa.'”
6 U mrli koh ma ba hi nda ka tie towa
Yesu a hla ni bawu'a.
7 Ba ka nji nankpron a mba vren maa ye,
nda vu ba nklon ba sa nitu mba, u Yesu ka
hon son ni tu kpi mba.
8 Imbru gbugbu ndji ba ba ka ba nklon
mba l'ba ni wu nitu nkon, u bari baka tsen
vunvu kunkron sru ni nkon a.
9 U ijbu ndji biwa ba he ni ko shishi
ma, ni biwa ba he ko gon maa, baka kla
ngblo nyu nda ni hla ndi, “Hosanna ni vren
Doda! Wawu wa a si ye nimi ndi Bachi, ahe
ni lulu! Hosanna hi ni shu babran!”
10 Niwa Yesu a ri ni Urushalima u muu
ma ka suni gbua u ba tre ndi, “Ihi nha mu
yi?”
11 U ijbu ndji ba ba saa ndi, “Iwayi hi
Yesu anabi wa a rji ni Galilia.”
12 U Yesu ka ri ni Hekali. A zu bi le ni bi
le ni rju nda tru ba tebru u bi sran nklen
ni u bi le tatabara (nghwu)
13 A hla bawu, “Ba nha ndi, 'Ikoh mu ba
yowu nda hi koh u aduwa.' u bi kawu tie
fron u bi ybi.”
14 U bi fyen ni bi c'bi za baka ye niwu ni
Hekalia wa'a den ba.
15 Niwa Prist bi ninkon ba ni bi tsro
ataura ba toh ba kpyi wa a tie u ba
manji mba wakran nda lawo mrli ba bubu
kla ngblo nyu nimi Hekali nda ni tre,
“Hosanna ni vren Doda,” u baka vra nfu.
16 Baka hla niwu, “U si wo kpye wa ndji
biyi ba ki trea?” Yesu a hla bawu, “Ee! U
bina kra na ndi, 'Rji ni nyu kpran mrli ni
bi ma sisan u yo gbyre san?”
17 U Yesu ka kab don nda rju hi ni kiekle
gbu Betani nda kru ni kima.
18 Ni mble a kma si ye ni gbua, u iyon ka
tiwu.
19 A to nci mbua ni nyu nkon, nda hi
ni kima nda hi ni nci ma nda ka toh a hi
kpukpa vunvu yi hama ni klo. A hla niwu,
“Na la klo ngana sese kase,” u mbua tsi klu
20 Niwa mrli koh ma ba toh a, ba manji
ma wakran nda tre, “Anihe mu rli imbua
tsi klu?”
21 Yesu a saa nda hla bawu, “Njanji mu
mi hla yiwu, bita he ni nkpon nji ndi na
rju ni sron na, bina tie kpye wa ba tie ni
mbua yi a megyen, bi hla ni ngblu yi, “Chu
hi ku ni mma, u wani he tokima.
22 Ikpye wa bi mye ni aduwa ndi nyme,
bi kpa.”
23 Niwa Yesu ari ni hekalia, u Prist bi
ninkon ni cice ba ye niwu kasia tsro nda
tre, “Ani ngbengblen rime u tie kpyi biyi,
wa hi nha nno wu gbengblen yi?
24 Yesu a saa nda hla ni bawu, “I me
ngame mi mye yi imye ri. Bita hla mu ime
me mi hla ni yiwu ka ni ngbengblen rime
mi tie kpyi biyi.
25 Batisma u Yohana - a rji ni mma meyi?
A rji ni shulu ka a rji ni ba ndji? U baka
sron mu ni kpa mba, nda tre, “Kita tre ndi,
a rji ni shulu, ani hla tawu, wa ngye tie
bina kpau nyme na?
26 U kie ta hla, 'a rji ni ndji,' kie klu sissri
ndji, wa ba toh Yohana ahi anabi.”
27 U baka saa ni Yesu na hla, “Kie na toh
na.” Wawu ngame hla ni bawu ndi, “Ime
me mina hla yiwu ka ni ngbengblen rime
mi tie kpi biyi na.
28 U biki ta mre nihe? Indji a he ni mri
lon ha. Ahi ni u mumla nda tre, 'vrenmu,
hi tie ndu ni rju luwa.'
29 Ivren a ka saa nda tre, Mi na hina aye
tamre ni ko gon nda ye hi.

30 U igua hi ni vren u ha nda hla wu toh u
rima. Ivren yi a saa nda hla, 'Mi hi, Tietie,
nda na ye hi na.
31 A hi rime nimi mri ha ba a tie kpye wa
tie mba a son a?” Baka hla, “U mumlaa.”
Yesu ka hla ni bawu, “Njanji mu mi hla ni
yiwu, bi kpa ban ni bi tie ntran ba ri ni gbu
u chu Rji guchi ni yiwu.
32 Yohana a ye niyi ni ngon u ndindi, u
bika na nyme niwu na, u bi kpa' ban ni bi
tie ntran baka nyme niwu. U biyi wa bi toh
towa, bi na yo ru ru ndi nyme ni wu na.
33 La wo njo ri ngari. Indji ri ahe ni rju.
A sen kpyi ni mima, nda hrawu kagon ma,
nda shi juju u shbi ma klo inabi ni rjua,
nda la mme koh ri guglo ma nda nno rjua
ni wo bi ron bari. Nda hi ni gbu ri.
34 Wa nton u shbi inabi a tie whiewhiere,
a ton gran ma bari hi ndu ba kpa klo ma
nji wu.
35 U bi ya rju'a baka vu gran ma ba nda
tsi ri mba, nda wuu ri nda ta rima ni tita.
36 U ndji u rju'a ala ton gran ma bari wa
ba nna bi mumla, u bi ron rju'a baka tie ni
bawu towa ba tie ni bi mumla'a.
37 Indji u rju'a a ye ton vren ma hi ni ko
gon bi mu ba, nda tre, ba wo vren mu'a.
38 U wa bi ron ba ba toh vren'a, ba tre
ni kpamba, Iwayi yi hi wa ani son nyu ma,
ye, kie wuu ndi kpa rju'a.
39 U baka vu rju ni rju'a taga nda wuu.
40 U indji u rju'a nita ye, ani tie bi ron ba
ni he?
41 U ba hla wu, “Ani wuu meme bi ron
ba ni kpukpo ya,' nda ka rju'a nno bi ron
bari wa ba ka hanwu ni nton wa inebi tie
a.
42 Yesu a hla ni bwu, “Bi na kra ni tre Irji
na, 'Tita wa bi mme ba kamba niwu a ka
tie tita u nfron ma. Iwa yi ahi tie u Irji nda
bi ni shishi mbu?
43 Nitu kimayi me hla yiwu, ba kpa gbu
u chu Irji niyi nda ka nno u ko ra ri wa ani
ti ndindia.
44 U wa a rjoku nitu tita yia, ani chon tie
rjuru me. U nitu ndji wa ku'a ani Myrian
wu.”
45 Wa Prist bi ninkon ba ni ba Farisawa
ba wo njo maa, baka toh nda asi tre nitu
mba.
46 Ba wa nkon u vu nda klu sissri jbu ndji
ba, nitu wa indji ba ban wu nda a hi anabi.

22

1 Yesu a tre ni ba ngari ni misali a ndi,
2 “Igbu u chu ngbungblu'a he na ichu ri
wa si tie gran ni vren ma.
3 Atru ba gran ma ndu ba hi yo bi wa
bana hla bawu ndu ba ye ni lo gran, u bana
ye na.
4 U chua ala ton gran ma bari nda tre,
'Hla ni biwa mi yo ba, Tomba, mi kle biri
u gran ye. Mi han kiekle lando lilon, ni
ba mri nze lando ni mbrukpi ba mi tie ba
wawuu ye ni bubu gran.'
5 U ndi bi kima ba kana nyme ni yo'a na
nda hi kpa mla Iri hi rju, u ri bubu u lema.
6 Imbru mba baka vu ba gran chu'a nno
ba nkpon ya, nda wuu ba.'
7 U ichu'a ka tie nfu, nda ton ba soja ma
hi ka suu tu biwa ba wuugran ba nda gon
gbu mba.
8 Nikima, a hla ni ba gran ma ba, 'Ba kle
ndu u gran a ye u bi wa bayo ba'a bana
mlau ye na.
9 Nitu kimayi bika hi ni nyu nkon ndi
yo gbugbu ndji wa bi toh a ndu ba ye ni
gran'a.
10 Igran ba baka hi ni nkon nda ka gbu
ndji wa ba toh a ye, ni bi bima niwa bana
bina. U tra u gran ka su pui me ni bi tsri.
11 U chu'a ye nda ni toh bi tsri ba, nda
toh indji ri wa ana sru kpi u gran na.
12 U chua mye, 'Ikpan mu, u tie ni he ndi
ri ye wa hama ni kpi u gran?' Igua ka wa
ikpye u trea hama.
13 U chua hla ni gran ma ba, 'Vu ghuyi
lo' woni za, ndi kau taga ni mi bwu,' iwrji
wa ani yi nda tan nyinyiere na.
14 Ahi ndi gbugbu wa ba yo, u fyi me yi
ba chu ba.'”
15 U Farisawa ba baka hi nda ka sron mu
u nkon wa la vu ni tre ma'a.
16 Baka tru mri koh ba ni Hirudiyawa hi
ni wu. Baka tre na Yesu, “Mala, kie toh wu
u indji u hla tre njanji, ndi ni tsro nkon
Bachi njanji me. U na ya kri ni tre ndi na
ndji na tsro son tu ni ndji na.
17 Hla tawu, ahi ngye hi mre me? A he tu
nkon ndu ba han ban ni Kaisar ka a'an?”
18 U Yesu a toh meme mba nda tre,
“Anitu ngye mba bi tsra me, biyi bi tie brji?
19 Tsro me nklen u bana. “Niki yi baka
nji dinari ri ye nno.
20 Yesu a tre ni ba, “Ahi yu nha ni nde
nha mba he ni wayi?
21 U ba hla wu, “Ahi u Kaisar.” U Yesu
ka hla bawu, “To kima, nno Kaisar ikpyi bi
Kaisar, u ni Irji ikpi bi Irji.
22 Wa ba wo toyi, baka manji ma wakran.
Ba donwu me nda hi kpa mba.
23 Ni vi kima Sadukiyawa bari, wa ba hla
ndi tash'me na he na, ba ye niwu. Ba mye
wu,
24 ndi, “Mala, Musa a hla, 'Indji wa a
khwu nda na he ni mri naa, a gbigbi ndu
vayi ma ndu gran wama nda ngrji mri ni
vayi ma.
25 Imri vayi bari tangban ba na he. U
mumla a gran nda kwu. Nitu wa ana ka
mri don na, a ka wama don ni vayi maa.
26 U vayi ma u haa ngame ala tie tokima
me, u'u traa me, hi niwu tangban a.

27 Iwa ngame ye khwu hu ba tangban
mbawu.
28 U ni vi u tash'me, iwaa ni u nha nime
tangban ba? Niwa wawu mbawu ba gran
wu.
29 Yesu a saa nda hla bawu, “Bi kadu,
niwa bi na toh embe ba na ni ngbengblen
Irji na.
30 Ni tash'me a, bana gran na nda na
nno gran na. Ana he tokima na, ba he tu
Malaiku bi shulu.
31 U nitu tash'me bi khwu, bina kra kpye
wa Rji hla yiwu, nda tre,
32 'Mi hi Rji u Ibrahim, ni Irji u Ishaku,
u ni Irji u Yakubu?' Irji na Irji u wa ba
khwu'a na, ahi wu wa ba he ni sisren.”
33 Wa jbu ndji ba ba wo wayi, baka manji
tsro maa wakran.
34 U wa Farisawa ba wo ndi Yesu a kanyu
Sadusiyawa ba, baka yo kpamba shu tie.
35 Iri mba, wa a kpa ka ni duu a, a
myewu, nda ni tsra wu -
36 “Mala, ni mi duu'a a riame mba nna
wawuu?”
37 Yesu a hla niwu, “'Son Bachi Irji me
ni sron me wawuu, ni dri me wawuu, u ni
mre me wawuu.'
38 I wayi hi kikle ni duu u mumla.
39 U uhamaa he to kima - 'Son mri vayi
me na tume.'
40 Nitu duu hari biyi mba, inkpyi duu a
ni anebi baba nji wu.”
41 Niwa Farisawa ba ba kisi shu kpamba
tiea, Yesu a nno mba mye ri.
42 A tre ndi, “Ahi ngye ri hi mre mbi ni tu
Kristi? A hi vren nha?” Ba hla wu, “Ivren
Doda.”
43 Yesu a hla baawu, “U ni he ri Doda a
yo wu ni mi brji'a ndi Bachi, nda tre,
44 'Bachi hla ni Bachimu, “ Kuson ni wo
korhi mu, se mi ka bi yowu ko shishi zi ni
nda za me?'”
45 U Doda ani ta yo wawu wahi Kristi ndi
'Bachi,' u nihe ahi vren Doda?”
46 Indrjo ri ana he nyu u saa kpe ri ni wu
na, u indrjo ri na la mye wu kpe ri rji ni vi
kima ngana.

23

1 U Yesu a tre ni jbu ndji u ni mri koh
Ma.
2 A hla, “Bi nha ni ba Farisawa ba son ni
ruron Musa.
3 Nakima, ikpye wa bi yoyi tie'a, tie ba
ndi hu nji ba. Na hu ndu mba na, nitu wa
ba kpi wa ba hla, bana tie ba na.
4 E, ba vu kpyi bi ron ma wa ba tie di
lu'a ka saa ni ndji ni ngban. U ba ba kimba
bana nzu vren wo ri nda ban ba na.
5 Ba tie ndu ba u ndu ndji toh. Ba wran
kpo u embe mba bwu na bwu nyu wo ba
nklon ba tie pli me.
6 Ba son ta ki ni bubu bi ninkon ni wrji
bi tie gan mba bubu ninkon ni mi Sinagog,
7 ni bi chi kanmu, ni ndu ndji yo ba,
'Mala.'
8 U bi na ndu ba yoyi ndi 'Mala' na, niwa
bi he ni mala rirrii, u bi mri vayi wawu
mbi wu.
9 Ndi na yo ndrjo ni ngbungblua ndi Tie
me na, niwa wu he ni Tie ririi u wa he ni
shulu.
10 Ndu ba na yoyi ndi 'Mala' na, niwa bi
he ni Mala ririi, wawu yi Kristi.
11 U wa ahi ninkon mbi a ni katie vren
koh mbi.
12 Indji wa a nzu tuma, ba kau grji, u wa
a katu ma grji, ba nzuu.
13 Iya mbi bi nha ni Farisawa, bi brji! Bi
hra ndji nkon u ri ni gbu u chu shulu. Biyi
bina rina, ndi na nyme bi son ria ndu ba
ri na.
14 Iya mbi, bi nha ni FArisawa, bi brji!
Wa bi kpa mba bi kbo ni tie meme, ndi ni
tsro ndi bi toh tie aduwa ngbondon ma. U
nitu kima bi kpa ya gra zan.
15 Iya mbi bi nha ni Farisawa, bi brji! Bi
ru gran ba nne ndi hi ba gbu ni hi wa indji
ririi u to a huyi, bi kau tie meme nna vren
u koh lu mla kpu hato biyi.
16 Iya mbi, bi tsro nkon ni fyifyen, biyi
wa bi trea, 'Indji wa a shi rji ni hekali, ana
kpye ri na. U ndi ndji wa a shirji ni dran u
mi hekalia, shirji ma ni vuu.'
17 Biyi ruru bi nfyen! Ahi rime bran zan,
idran ka hekali wa a kpa dran tie tsratsra?
18 U, 'Iwa a shirji ni tu'u hekali a, ana
kpye ri na. U wa a shirji ni kpyi wa ba tsi
mba ni kima, shirji ma ni vu.
19 Biyi bi nfyen! A riame bran zan, ikpi
mba ka tu hekali a waa ka kpyi ba tie
tsratsra?
20 Nakima yi, i wa a shirji ni tu hekali a,
a shirji niwu mba ni ba kpi u mima.
21 Wa a shirji ni hekali a, a shirji niwu
uni ndji wa ani son ni mi ma.
22 U iwa a shirji ni shulu a, a shirji ni
kpanci Rji mba ni ndji wa a son tuma.
23 Iya mbi, bi nha ni Farisawa, bi brji! Bi
nno iri nimi wlon u yan, ni nji ni ndi ka
kpi bi duu birigra ba don ni zizi, ni kponji.
A biyi yi ba mla ndu yi tie a, ana wa bina
ka ba don na.
24 Biyi bi tsro nkon ni fyifyen, biyi wa bi
sh'bi ngblungbu rju ndi myriyen laklumi!
25 Iya mbi, bi nha ni Farisawa, bi brji! Bi
ngla kogon gbanju u gbakli kongo, u ni mi
ba shu ni tie shishi ni myriyen ndji.
26 Ahi indji Farisi u nfyen! Guchi ngla
mi gbanju a mba gbakli (kongo) a ni ndu
ko ra'a tie tsratsra.
27 Iya mbi, bi nha ni Farisawa, bi brji!
Bi he too babe wa ba gban meme kinklan

ni bawu'a, u ko ra mba ni bi ya, uni mii
kwukwu kmo ni ba kpi bi rji ba shu ni wu.
28 Ahi tokima bi he ni shishi ndji wa ba
toh yi tsratsra me ni kora u mi mbi shuni
tie brji ni meme tie.
29 Iya mbi, bi nha ni Farisawa, Bi me ba
be u ba anabi ndi mla be u bi ndji tsratsra
tie.
30 Bi tre ndi, 'Ki na he ni nzan u ba tie
mbu, ki ndi na yowo ni ba ndi ka yi hle ba
anabi ba hle na.'
31 Nakima, biyi kimbi bi tron ndi bi mri
u bi wa ba wuu ba anabi ba.
32 U biyi me bi ye shu kongo u tsra u ba
tie mbi'a.
33 Biyi wan, imri grache, bi tie ni he ba
ndi nawo ni tron u gbarji lu u kasese?
34 Tokima, to yi, misi ton ba anabi ni bi
he toh ni bi nha ye ni yi. Bari mba bi wuu
ba ndi kpan ba ni nh'ma kunkron, u bari
bi tsi ba ni sinagog mbi ndi zu mba hu ba
gbu ba.
35 Ikle mani he wa ni tu mbi mba iyi u bi
tsratsra hle ni ngbungblua, rji ni yi Habila
tsratsra hi ni yi zakariya ivren Barakiya, bi
wuu gan ni hekalia nitu hekalia.
36 Njanjimu mi hla, ikpyi biyi baye ni tu
mbi ni nzan yi.
37 Urushalima, Urushalima, uwu wa u
wuu anabi ba ndi ta wa ba ton ba yeni wua
ni tita! Inkpu bren mba mi son mi vruyi
shutie towa kuko ni vu mri ma shu ka ni
ngban ma, a bi kambi!
38 To, ba ka koh me don na k'bo.
39 U mi hla yiwu, bi na la toh me rji zizan
yi se bi tre, 'Lulu he nitu ndji wa a ye ni ndi
Bachi'a.'"

24

1 Yesu a rju ni mi hekali nda vu nkon ma
hi. Mri koh ma baka ye nda ni trso wu ime
hekali.
2 U wa a saa ni bawu, "Bi to ikpi biyi
wawuu? Mi mla yiwu njanjimu, ba na don
tita riri me zi nitu ri na.
3 Niwa a kuson ni ngblu Zaitun a, mri
koh ma to ye niwu ni ya y'bi nda tre, "Hla
tawu, ani tanyi mba ikpi biyi ba tie? Ahi
ngye ri ni hi ingban u ye me ni inton u kle
a?"
4 Yesu a saa nda tre ni mba, "Tie sisren
ndi ndu ndrjo ri na kayi rji na.
5 Bari baye gbugbu mbawu ni nde mu.
Ba tre ndi, 'Ime yi mi Kristi'a,' nda ka ndji
gbugbuu rji.
6 Bi wo ba ku ni dbu ba ku. Ki kpyen ndi
na tie sissri na, ahi gbigbi waa ikpi biyi ba
tie a rliko inton ka kle.
7 Meme ni wanyu ni meme, u igu u chu
ri ni wanyu ni gbu u chu bari. Ba tie yon
mba cu meme ni bubu nkankan.
8 Biyi bahi kpi bi mumla towa ilo ngrji.
9 Hu gon niwa, ba vu yi nno tie ya nda
wuu yi. Bi hra wawuu ba kran yi nitu nde
mu.
10 Rji ni wa, indji gbugbuwu ba rjoku nda
le ni kpamba nda kran kpamba.
11 Anabi bi che gbugbuwu ba rju nda ka
gbugbuwu rji.
12 Niwa ison vlala ni babran, ison ndji
gbugbu wu ni k'ma si.
13 U i wa a vusron hi kle'a, ani gbujbu.
14 Itre ndindi yi u gbuchu ba d'bu ni ng-
bungblua wawuu nda hi shaida ni meme
ba wawuu. Rji ni wayi inton u klea niye.
15 Nitu kima, biti toh kpe meme ma u cii,
wa Daniya anabi hla'a, a kri ni zande ni
bubu tsratsra" (ndu wa a si kra mla toh),
16 ndu wa bahe ni Yahudawa tsutsu hi ni
ba ngblu,
17 "ndu wa ahe ni tunkan na grji hi ban
kpe ni mi koh mana,
18 u ndu wa ahe ni rju na k'ma ye ban
nklon ma na.
19 Iya ni bi he nne ni bi mri nhanha ni vi
bi kima!
20 Tie aduwa ndu vi tsutsu bi a he ni nton
u wru ka Sabat na.
21 Kpukpo ya ni he biwa bana tie toh'a
na rji ni mumla ngbungblu'a hi ye zizan
yi, u, bana la tie'u ngana.
22 A ndi na wa ba fon vi mba rju'a na,
ikpe ri u tankpa ni tie bre nawo. Uni tu bi
wa ba chuba'a ba gron vi mba.
23 U ndrjo nita hla yiwu, 'To, ngye Kristi'a
yi!' ka, 'Kristi'a he mu!' na kpanyime na.
24 Kristi biche ni anabi biche ba wlu nda
tie nban ni kagrji nda ka gbugbuwu rji, u
nkon ni tie he, nhambi ni wa ba chuu baa.
25 Tomba, Mi myren hla yiwu guchi ni
nton'a.
26 Tokima, ba ti hla ni yiwu, 'To, ahe ni
miji,' na hi ni miji'a na. Ka, 'To, ahe ni
mitra,' na kpanyime na.
27 Towaa ani rhinzan kpan rji niko nzan
hi ko yalu'a, ani he tokima me ni ye vren
ndji.
28 Iwrji wa k'mo nma he'a, nyulu ba
shuki.
29 Ni kle nton u meme yaa, ni vi biki
ikpan-rji ni katie bwu, u wha na nno kpan
ma na, ba ntsintsen ba rjoku rji ni shu, u
ba ngbengblen bi ba shulu ba ba grju.
30 Uni kiyi igban Vren Ndji ni tsro ni
kplende su, u il'be bi ngbungblu'a wawu
mbawu ba tie ruu. Ba toh Vren Ndji si ye
nimi kpalu ni ngbengblen mba kiekle he
ma u kpan ma.
31 A ton Malaiku ma ni kiekle yi u njon,
u ba vu biwa ba chu mba rji ni fron nzya
ba, rji ni nchi shulu ri hi korima.
32 Ya ndi toh kpyeri mba ni kunkron bua.
Nginga ma ba ta si t'bo nda ni tie nvunvu,
bi to ndi isu tie whewhre.

33 U ngame, biti toh ba kpi biyi wawuu,
bika toh ndi a tie whewhre, ni ba nkon tra
ba.
34 Njanjimu mi hla yiwu, inzan yi na y'ba
hi na se ikpi bayi ba tie.
35 Shulu mba meme ba y'ba hi, u ba
tremu'a bana y'ba hi na
36 U ni tu vi mba nton kima, indrjo na
toh na, hu ni Malaiku bi shulu, ka Ivren'a,
se Wawu Tie'a megyen.
37 Na wa ahe ni nton u Nuhu, tokima me
ani he ni ye u Vren Ndji.
38 Na ni nton u wa mma k'mo na ye
rhina, bata rhi nda ta so, nda ta kpa gran
nda nno gran, hi mla vi wa Nuhu a ri nimi
ghwu'a,
39 nda na toh kpe na ka mla wa imma
k'mo'a ye kprume ni wawu mbawu - ahi
naki iye u Vren Ndji nihe.
40 U indji lilon hari bahe ni rju - ba ban
ri, nda don rima.
41 Imba hari basi kon ni nnra - ba ban ri
nda don rima.
42 Tokima, bika ki ni gben, niwa bina toh
ka ni vi rhime Bachi ni ye na.
43 To wayi mbayi, Indji u koh andi toh ka
ni nton rhime indji u y'bi ni ye ni chuu, a
ndi son gben nda na ndu yra koh ma na.
44 Tokima, bika mla gben, niwa Ivren
Ndji ni ye ni nton wa bina yo sron na.
45 Ahi nha hi vren koh u kponji nda he
toh wa tiekoh ma a ka bi kohma don ni
woma ndu ta nno ba birhi tsra ni nton rhi?
46 Ivren koh u lulu ahi waa tiekoh ma
niye tooh asi tie kima ni k'ma ye ma.
47 Njanji mu mi hla yiwu, tie koh maa ni
yo kpi ma wawuu ni wo ma.
48 U meme vren-koh tre ni mi sron ma,
'Tie-koh mu a rhihe rhi,'
49 nda ni tsi kpukpanma imbru mri-koh
ba, nda rhi nda so ni bi wu'a,
50 u tie-koh u vren-koh kima niye ni vi
wa vren-koh kima na yo sron na ni nton
wa ana toh naa.
51 Tie-koh maa ni hanwu tie tsitsa-tsitsa
me nda nno wu bubu ni bibrji, wa ni kima
ani zia yi nda tan nyinyren.

25

1 Igbuchu shulu ani he to mrli mba wlon
wa ba vu ba fitila mba nda hi kpa ilon wa
sa.
2 Iton ni mi mba ba he toh, u ton ba na
ruru.
3 Niwa ruru mrli mbaa ba vu ba fitila
mba nda na nji babran na.
4 U mrli mba bi hr to ha baka nji nye u
ba fitila mba mla.
5 Ilon wasa ana ciciye na u baka ri druna
hi mla ka kurna.
6 U ni tsutsu cuu baka dbu 'Lilon wasa
ye'ye! Rju hi kpau.
7 U mrli mba wa wumba wu baka
wlunde nda mla ba fitila mbo tie.
8 Bi ruru ba ba hla ni bi he to ha tie nye
mbia nno ndu ba fitila mbu na khwu na.
9 “Bi he to h'a ba saa ni bawu inye a
natsra tawu yayi na bika hi ni bi lenye'a
ndi le u mbi.
10 Waa ba hi le'nye'a, u ilon wasaa ri
ubiwa bana mla ki gben'a ba rihu hi ni
bubu lo gran u baka tro nkon traa.
11 Imrli mba ba rima baka ye ni kogon
nda tre Tiekoh, tiekoh, bwu nkon'a ni
tawu!
12 A saa ni bawu, 'Njanjimu mi hla yiwu
mina toh yi na.
13 To kima bika mla ki ni tu wa bina toh
vi ka nton'a na.
14 Ahe towa indji ri ta hi ni meme ri. A
yo ba mrli koh ma nda nno ba kpyi ma.
15 A nno ri mba talenti ton nda nno iha
nda la nno ri ngame talenti iri.
16 Iwaa a kpa talenti ton a agbla hi nda
ka tie ndu ni mba nda fe talenti ton bari ni
tuma.
17 U wa a kpa harli'a a tie tokima me nda
fe ha bari nha.
18 Se waa a kpa talenti ri'a hi kpama nda
shi juju ni meme nda ri nklen tie koh ma.
19 Tie koh mba aka son ban nton babran
rlikoh nda k'ma ye ndu mrli koh maa ndu
bla nklen ba nno.
20 Ivren koh wa akpa talenti ton'a a nji
u ma ni talenti ton wa a hon'a nhaa nda
tre, Tiekah mu, u ne talenti ton to yi mi fe
talenti ton bari nhaa'
21 “Tiekoh ma a hlawu, u toh tie, vrenkoh
ndindi ni u kponji! U tie njanji ni kpyi fyi
me, mi yowu nji ikpyi gbugbuwu. Rihi ni
takpe u tiekoh me'.
22 Ivren koh wa' a kpa talenti ha'a ye
nda tre 'Tiekoh, u'ne talenti ha, Toyi, mi
fe talenti ha bari nhaa'.
23 Tiekohma a hla wu, “u toh tie, vrenkoh
ndindi ni u kponji! U tie njanji ni kpyi fyi
me. mi yo wu ndu nji ikpyi gbugbuwu. Ri
ni mi takpye tiekoh me.
24 U vrenkoh waa kpa talenti ri'a ye nda
tre, Tiekoh, mitoh ndi u ndi wa ana tie ro
na. U can ni wrji wa una cu'a na ndi ni vu
ni wrji wa una hii na.
25 Mi klu sisri ndi nji talenti mea ka ri ni
mi meme. Toyi kpa kpye wa u mea.
26 U tie koh ma ka saa niwu nda tre, u
vrenkoh u' ridrii wa ani tie sankon'a, u toh
ndi mi can ni ivrji wa mina cu'a na ndi ni
vu ni wrji wa mina hii na.
27 Una ka nklen mu'a nno banki to mina
kmaye nii ka kpa kpye mu nha' ni wa a
hon'a.
28 Ni tu kima, vu kpa talenti u wo ma ka
nno u talenti wlon'a.

29 Ahi wa ahe wu'a bala nno nhaa gbug-
buwu kahewu vlalala me. U wa nda na he
ni kpye na ikpye wa umaa ba vu kpa.
30 Vu vrenkoh u ridri yi wa ana hi ndu
kpyeri tayo ni wrji u kplakpakpa bwu wa
ani yi nda tan nyinyren'a.
31 Niwa Ivren Ndji ni ye ni mi (he ma
u kpan) ni malaiku ba wawuu, ani son ni
kpancima u (daraja).
32 Ba vu bi kohra ba wawuu ziwu k'bu
ma wani ga ndi ni yiyri towa ani ho n'ma
bi koh ni ga nt'matie kan ni ba yawo.
33 Ani zi ntma ba ni wo korli na u yawo
ba ni woma ko'ta.
34 U chu'a ni hla ni bi wo korli ma 'Ye biyi
wa Tiemu tie luluni yiwu'a rini gbuchu wa
be tie zi yiwu guci ni tie ngbungblua.
35 Iyon a tie me u bika ne rli hlan ma
atie me u bika ne ma miso; mi ye tsri u
bika kpame ri kohmbi,
36 I he gbyre u bika sru nklon nimu milo
u bika toh tie mu; mi he tro u bika zren yi
ni me.
37 U bi tsratsra ba saa nda tre, 'Baci ani
tanyi ki toh wu si tie yon ndi nno wu rli?
Ka tie hlan ma ndi nno wu so?
38 Ni tanyi ki toh wu ndji u tsri ndi kpau?
Ka ni gbyre ndi nnowu nklon?
39 Nitanyi ki toh wu si lo ka nitro ndi ye
niwu?
40 U chua ni saa nda tre Njanjimu mi hla
yiwu ikpye'a bi tie ni ri wa zan tsi tsa me
ni mi mrli vayi mu biyi a, bi tie nimu.
41 Wa ni hla ni bi wo kota ma, Cbi dinkon
mu wayi, biyi wa ba lanyu yiwu'a, hiri ni
ilu u kakle wa ba tie ni brji ni malaiku ma.
42 Ni tu wa iyon a tie me u bika na rlina
hlan ma tie ma bika na ne so na.
43 Mi ye tsri u bika na kpame na mi he
gbyre bika na ne nklon sru na ndi lo ndi
he tro u bina tie kpye muna.
44 U ba saa ngame nda tre, Baci ani tanyi
kie toh ni yon ka hlan ma ka ndji u tsri ka
ni gbyre ka ni lilo, ka ni tro, u kie kana tie
kpye wu na?
45 U ani saa ni bawu nda tre Njanjimu mi
hla yiwu, ikpye wa bi na tie ni ri wa a zan
fyime u mrli vayi mu na bina tie nimu na.
46 Biyi bahi kpamba nimi ya'u kakle u bi
tsratsra a nimi rai sese kase”

26

1 Niwa Yesu a tre ni tu kpyi biyi kle
wawuua, a hla ni mrli koh ma ba,
2 Bi toh ndi ivi ha bati vu y'ba u vi u
gan Rugran niye u ba vu Ivren Ndji nno
ba kpan ni tu gran nhma kukron a”
3 Ba firist bi ninkon ba ni bi ninkon ndji
ba, ba shubi ni koh chu firist wa ba yo wu
ndi Kaifas.
4 Ba sronmu ni yay'bi ni nkon wa ba vu
yesu wuu'a.
5 U ba tre ndi, “Ana ni nton gan Rugran
na ni ndu tsi na ka wlu na”
6 Ni nton wa Yesu he ni Betani ni koh
Sima u kpurua,
7 a si rli birli, u wari ka rihi ni kpala ba
nye u tie le nda kasru ni tuma.
8 U wa mrli koh ma ba toh'a, ba vra nfu
nda tre, “Ani tu ngye mba a nji nye yi si tie
meme.
9 Ba ndi na le niwu nda kpa gbugbu nkle
nno bi ya”.
10 U Yesu wa a toh mre mba a tre ni ba
“Ni tu ngye bi yan wayi kpa? E a tie kpye
ndindima ni mu.
11 Bizi he ni bi ya cacuwu u me bina zi
he ni me na.
12 Wa a sru nyeyi ni kpamila a tie u
rjumu.
13 Njanjimu mi hla yiwu ni wrji wa ba
d'bu itre zizi yi'a ni ngbungblua wawuu ba
hla kpye wa iwa tie nda taka ma”
14 U ri nimi tso ba wa ba yowu ndi
Yahuda Iskaroti kayi ni bi ninkon firist ba
15 nda tre, “Bi ne ngye mindi vuu nno
yi?” Ba tsra shekels u dran se'tra nnowu.
16 Rji ni nton kima azi wa nkon wa ani
vu nno ba'
17 Ni vi u mumla u gan rugran mrli koh
ba ba' yeni Yesu nda tre, “Ni mameyi mba
u son ki mla rli u gan rugran tie?”
18 A hla “Hi ni ndji ri ni mi gbu ndi hla
wu, mala tre “Inton tie whiewhiere. Mi tie
gan rugran ni koh me ni mrli koh mu”.
19 Mrli koh ba ba' tie towa Yesu a hla
bawu'a nda mla rli Rugran tie.
20 Wa yalu tie a, a son nda rli ni mrli koh
ma tso'a.
21 Wa ba ki rli'a, a tre “Njanjimu me hla
ni yi wu iri mbi ni le'nime”
22 Ba'ka yi ni sron, nda ni mye wuni yiyri,
“Ani tie bre meyi ba' Baci?”
23 A saa “Wawu wa ayo woma si rli ni
me ni kongo'a ahi wawuu yi ni le ni me.
24 Ivren Ndji ni hi towa ba nha ni tuma.
Iya ndji wani woma ba le ni Vren Ndji'a!
A ndi na bi ndu bana ngrji wuna”
25 Yahuda, wa ani le ni wu'a tre, “A hi
me?” A hla niwu, “U hla ki me”.
26 Ba si rli, Yesu ka ban bredi nda tie lulu
nda mrewu. Aka nno mrli koh ba nda tre
ka tan. Iwayi hi kpamu”
27 A ban kofi'a nda ngri nda ko nno ba
nda tre, so wawu mbi wu.
28 Iwayi hi yimu u shirji wa ba kau hlega
ndu ba wru latre gbugbu ndji hle.
29 Mi hla yiwu mina la'so ma (inabi)
yi ngana se viwa mi sowu sisa niyi ni
ngbuchu u tie mu”
30 W ba yo se'a ba rju hi ni ngblu u ze
tun.
31 U Yesu hla bawu, “Wawu mbi wu bi
joku ni tu mu ni cuyi, niwa ba nha 'Mi

wru wa ani nji gran ba, u nt'ma bi gran
ba shangblan.
32 U mi ta ye wlunde mi hi Galili guci
yiwu”
33 U Bitru hla wu “U bata ni joku
wawumba wu ni tie me, ime de mi tie bre
joku”
34 Yesu hla wu, “Njanjimu mi hla wu, ni
mi cuyi u kpatron tie kputra ndi wu toh
me rli u gba ka tubu.
35 Bitru a hla ni wu, “ Ani ta wa mi khwu
ni wu'a mi na kpau tron” Ba mbru mrli koh
ba ba tre kpye rirji me.
36 Ni nton kima, Yesu ahi bi ni ba ni wrji
wa ba yowu ndi Getsemani nda hla ni mrli
koh maa “Kuson wa u me mi ni wa mu' ndi
tie aduwa”
37 A nji Bitru ni mrli nlon Zabadi harli
niwu nda si yi ni sron.
38 A hla bawu, “Idri mu ni lome kpukpo
me to mi khwu. Ki wa ndi gben ni me”
39 A c'bi hi tsame, nda ku ni shishi nda
tie aduwa. A tre, “Itie mu ani ta tie tu, ndu
kofi yi y'ba me yo. Nakima ana mre muna
nduhi mre me.
40 A ye ni mrli koh ba nda toh basi kruna,
nda hla ni Bitru, “A ngye, bina gben ni me
u wru nton ri me na?
41 Gben ndi tie aduwa ndu yi na joku ni
tsra na Isron'a ni son u kpa tie whie me”
42 A hi kpama kpu uha nda tie aduwa. a
tre, “ Itie mu iwa ni ta na y'ba hi na ndi
gbigbi mi so wu mre me'a ka tie”
43 A ye ngarli nda toh basi kruna, u shishi
mba ba ron.
44 Ala ka ba don ngarli nda hi ka tie
aduwa inkpu u tra nda la tre to wa a tre'a.
45 U Yesu a ye ni mrli koh ba nda tre
ni bawu, “B i rli kruna, ndi ki kpami
mengyen? To inton tie whiewhiere u ba
le ni Vren Ndji ni wo bi latre.
46 Wlu, kie ndi hi. To, waa ani le' ni me'a
ahe whiewhiere ni me”
47 A he si tre, Yahuda iri nimi tsoba kaye
Ijbu ndji ba hu rji ni ba'cu firist ni bininkon
u ndjiba. Ba nji ba njingban ni ba kpala
(ngbonhon).
48 Indji wa ni le ni Yesu'a a tsro ba ngban
nda hla “Indji wa me nha gboble ni wu'a,
a wawuyi” Bika vuu.
49 A gbla hi ni Yesu nda tre “Mi ci, mala!”
nda nha gboble ni wu.
50 Yesu a hla niwu “Kpanmu, tie kpye wa
u ye tie'a” U ba ye sawo mba ni tu Yesu nda
vuu.
51 U ri wa ana he ni Yesu'a ka n'ma
woma rju, nda cu inji ngban nda sren ton
vrenkoh u chu firist cuu taga.
52 U Yesu hla wu, “Ka njingban me yo ni
hra ma, e bi wa ba nzu ngban ani nji ngban
ba khwu.
53 Ka u ya mina toh yo tie mu ndu ton
malaiku zan j'bu tso.
54 U ba tie ni he ndu tre u embe ba ndu
tsra din a gbigbi ndu wa tie toyi.
55 Ni nton yi Yesu a hla ni j'bu ndji ba “Bi
ye vu me ni nji ngban ni ngbonhon na mi
ndji y'bi? cacuwu mi son ndi tsro ni hekali
u bi na vu me na.
56 Ikpyi bayi wawuu ba tie ndu nha bi
Totsu'a ye tsra” Nikima, mrli koh ba ba'ka
tsutsu kau don.
57 Biwa ba vu Yesu'a ba njiwu hi ni kaifas
ninkon firist, u bi nha ni bi ninkon ba kia.
58 U Bitru kasi hu gbugbanmu hi ni koh
ninkon u firist ba. A ri hi mi nda ka kuson
ni bi gbyen ba nda ikpye'a ba ti'a.
59 Ninkon u firist ba ni (majalisa) basi wa
kpye u ce wa ba hla ni tu Yesu nda vu wuu.
60 Bana vu ni kpyeri na, ko ni wa indji
gbugbuwu ba rju nda tie ce. U indji harli
bari ba rju
61 nda tre, “Indji yi tre mi toh zi hekali
Rji yi ndi mewu ni vi tra”
62 Ninkon u firist ba ka wlunde nda tre
ni wu, “U na he kpye wa u saa na? Ahi
ngye mba basi tre ni tu me?”
63 U Yesu ka krli ni ngbangbi. Injii
ninkon u firist a tre, “ mi yo wu ni nde
Rji u (sisren) hla ni tawu ka wuyi u Kristi
Ivren Rji.”
64 Yesu saa ni wu, “U hla kime ye. U mi
hla wu, rji zizanyi u toh Vren Ndji a son
ni wo rli u ngbengblen nasi ye ni tu kpa u
shulu”
65 Ninton kima injii ninkon u firist a y'ba
ba nklon ma nda tre, “A tre latre!” u kie
wa ngye ngarli? Tomba zizanyi kie wo
latre'a.
66 Ahi ngye imre mbi? Ba saa nda tre “A
mla u khwu”
67 Ninton kima, baka sru nten sruu ni
shishi nda tsiwu nda kpan wu ni kprji wo
mba,
68 nda tre, hla tsu na tawu, uwu Kristi.
Ahi nha mba Kpanwu?”
69 Bitru a son ni korah bubu u bla tre a, u
vrenwa ri, igran kaye ni wu nda tre, “Iwu
ngame u he ni Yesu ni Galili”.
70 A kpatron ni shishi mba wawuu nda
tre, “mina toh kpye wa u si tr'a na”
71 Niwa a rju hi ni nyu nkontra, ivren wa
ri, igran a toh nda tre ni wa ba he ni kima,
“Iguyi ana he ni Yesu u Nazaret”.
72 Wa'ka' kpatron nikima ngarli, nda
shirji tia, a tre, “Mina toh Indji mba na!”
73 Inton'a y'ba tsame u waa ba klri-krli a
baka ye ni Bitru nda hla niwu, “cucu uri
mba ngame, ilme a mba nhrawu.
74 Wa a ri la'nyu nda ni shirji nda ni tre,
“Mina toh Indji mba na” U gba a ti gbla
tubu.

75 Bitru ka taka itre wa Yesu a hlaa, “U
tie san mu ikpu tra rli u'gba ka tubu” A rju
hi ni kahlan nda kayoi kpukpo me”

27

1 Wa' ble ye kpan ba firist bi ninkon ba
ni bi ninkon u ndi ba ba' ka suron mu tie
nkon u wuu.
2 Ba lowu, nda njiwu hi ka nno Bilatus
gona.
3 U Yahuda wa a le ni wu'a toh ndi ba
wuu Yesu, awa' (sran mre ma) nda nji
idran shekel setra'a ye ni' bi ninkon firist
ba ni bi ninkon ndji ba,
4 nda tre, “mi latre wa mi myren ndi wa
ana tie latre naa” U ba tre, “Kima hi ngyeri
tawu? To kpye wa u tie kime”
5 A ka mrli dran ba ta hle ni mi hekali,
nda rju hi ka ba don da ka klo kpame rjirji.
6 Ninkon u firist ba vu mrli dran ba nda
tre, “Ana he ni nkon u duu'a ndu wayi ri
ni (wron) na niwa a hi nklen yi”
7 Baka tre ni kpamba nda ban nklen le
rju u ri' wa baka ta rjuu bi tsri.
8 Nitu kimayi ba yo wrji kii ndi, “Bubu
yi” ye' luwayi.
9 A ye tsra ni kpye wa Rimiya u Totsu'a
tre din, “Ba vu dran setra ba inklen wa
imrli Israila bayo ni tuma,
10 nda nno ni tu bubu ri, nawa Baci a yo
ba tie'a.
11 Yesu a wlu ni shishi go naa, u gona
kamye wu, “U chu Yahudawa?” Yesu a saa
wu, “U hla me”
12 U wa bi ninkon u firist ba ni bi ninkon
ndji ba ba' nhawu, ana tre kpye na.
13 U Bilatus tre ni wu, “Una wo ikpyi ba
wawu mbawu wa ba nhawu na?”
14 U ana saa ikpye riri mena, waa a ndu
gona (manji ma wakran).
15 Ninton u gan'u Rugran bata ndu gona
cu ri nimi bi he tro'a wa ndji ba kpa y'me
a cuwo.
16 Ninton kima, ba he ni indji ri ni tro wa
a sentu'a u nde Barabas.
17 Wa baye kpan shuki a, bilatus ka tre ni
ba, “Ahi nha mba bi son ndu mi cu cuwo
ni yiwu? Barabas, ka Yesu wa ba yo wu
Kristi?
18 A toh ndi ba vu Yesu nno wawu nitu
wa ba tie shishi ma.
19 Wa arli son tu kwancima ucu'a iwa a
tru (ton) yewu nda hla, “ Rju ninkon ndji yi
wa ana latre na. Mi tieya kpukpo me nicu
luwa ni hra nituma”
20 Ni ntonyi firist bi ninkon ba ni bi
ninkon indji ba, baka con j'bu ndji ba ndu
ba cu Barabas cuwo na wuu Yesu.
21 Gona a mye ba “Ahi nha bi son mi
cucuwo yi wu ni mi ndji ha bayi? Ba tre
“Barabas”
22 Bitalus a tre ni ba “Mi tie he ni Yesu
waba yo wu Kristi'a?” U ba saa wawu
mbawu “Kpanwu ni gran nhama krukron”
23 A tre “Nitu ngye, a tie nfye meme?”
U ba saa wu wawumbawu ngbangbanme,
kpanwu ni gran nh'ma kukron'a.
24 Niwa Bilatus toh ndi wawu na toh tie
kpyeri na u ndu tsi kana ye wluna a ban
ma nglawoma ni shishi ndji ba ndatre, “Mi
na he latre ni yi indji yi wa ana latre na”
Tie kpye wa bi son”
25 U ndji ba wawuu baka tre “Ndu yima
he ni tumbu ni mrli mbu”.
26 Wa a cu Barabas cuwo bawu nda tsi
Yesu ni gbungban nda kau nno mba kpahi
kpan.
27 U ba soja u gona baka ban Yesu hi ni
hra u bubu bla trea nda nji jbu soja ye
kima.
28 Ba siwu nda lo pli samba niwu.
29 Ba tie roni ncon nda kason wu ni tu
nda nno kpala ni worli ma. Ba kukhwu
ngbarju nda cawu yaya nda tre “Ndu Rji
ziwu ichu Yahudawa!”
30 Ba sru nten sruu nda ban kpalaa kpan
wu mituma bru-bru.
31 Wa ba cawu yayaa bacu plima rju nda
sru kpyi ma niwu, nda nji wu hi kpan.
32 Wa ba rju'a ba toh Bakurame u nde
Sima nda vu ni ngbengblen nda ndu ban
gran nhma kukron'a.
33 Ba ka ri ni bubu wa ba yo ndi Golgotta
wa ahi “Bubu khwukhwu tu”.
34 Banno ima enabi wa basru nha ni
kpyeri wa a rii'. A la'toh nda kama ni so.
35 Wa ba kpan wu a ba vu nklonma ni
nra nda ga kpamba,
36 nda ki si gbyen wu.
37 Ni ko tuh ma ba yo kpye wa ba
nhawu'a wa a, “Iwayi a Yesu, ichu Yahu-
dawa”.
38 Ba kpan bi yi harli nha bi ni wu, iri ni
korli ma, u rima ni wo ko ta ma.
39 Bi zren zu ni ko kima ba hlo tre ni wu
nda ta whu tu mba,
40 nda tre, “Iwu wa u na zi hekali ndi
mewu ni vi tra, j'bu kpame! U'ta Vren Rji
uka grji ni gran kukron ye meme”.
41 Firist bi ninkon ba ngame ba' caa yaya
ni bi nha u ni bi ninkon ndji ba ndo tre,
42 A kpa bari gbujbu wa ana gbujbu ni
tu ma na. Ahi chu Israila. Ndu rji ni gran
kukrona, u nikiyi kie kpaymeni wu.
43 A' yo sron ni Rji Ndu Rji kpa juwo
zizanyi Nda hi wawu yi tre “Mi VrenRji”
44 Bi ybi wa ba kpan ba ni wu ba tre to
kima ngame. Ba mrewu.
45 Rji ni wru nton u tanne ibwu kaye
kasu meme a wawuu hi ni wru nton u tra
u yalu.
46 Whiewhiere ni wru nton u tia, Yesu ka
yra gro ngbangbani me nda tra, “Eli, Eli,

lama sabaktani?” waa ahi, “Irji mu, Irji mu, u kame don ni ngye?”
47 Wa bi k'rli ni kima ba wotoyi, baka tre “A si yo Iliya”
48 Iri mba ka gbla tsutsu hi ka ban rlikpanma son ni ma enabi u tsi nton nda kason ni kpala nda nzu hi niwu ndu so.
49 U mbru mba bakatre, “Donwume kie'toh ka Iliya niye kpau cuwo”
50 U Yesu ala' yra gro ngbangban me ngarli nda ka vrli (brji) ma cuwo.
51 U pli wa ba yo hra kotu hekali'a ka y'ba yra ti ha rji tu'mu' grji ye ncima, u meme ka grju u tita ba ka yra tie nkan.
52 Ba' be' baka bwu' bi tsratsra wa bana khwu'a ba' tash'me.
53 Ba rju ni mi ba' be' mba wa ba ni wa atashme, nda ri ni mi gbu u tsratsra nda tsro tumba ni ndji gbugbuwu.
54 Wa hafsan soja ni indji wa basi Yesu'a ba toh grju meme ni ba kpyi wa ba tie'a ba' ka tie sisri nda tre, “Njanjimu ana hi Vren Rji”
55 Gbugbu mba wa bazihu Yesu rji ni Galili nda zowuu bana he ni kima nda si ya ni gbugban mu.
56 Ni mi mba ba'na Maryamu Magadaliya, Maryamu iyi Yesu mba Isuwu ni yi mrli Zabadi.
57 Wa yalu tie'a indji ri u wo' wa a rji ni Armatiya, unde Isuwu, nda na Vren Koh Yesu.
58 A hi ni Bilatus nda ka mye wu ikpa Yesu. U Bilatus ka ndu ba nno wuu.
59 Isuwu a ban k'mo nyi ni pli wa arju'a,
60 nda kau yo ni mi be' ma sisa wa ana tsen han mla tie a. A nyi kiekle tita hi nyu b e'a nda hi.
61 Maryamu Madagaliya mba Maryamu rima bana hi ki ma nda son ni shishi b e'a.
62 Ni vi u haa ivi u kogon vi u mla tie, bininkon ba firist ba ni ba Farisawa baka shubi ni Bilatus.
63 Batre, “Tiekoh, kie taka ni nton wa u gyrundji mu a he ni sisren'a tre, “Vitra niti y'ba mi tashme”.
64 Nitu kima (nno oda) yo ba ndu ba gben be'a tie vitra kieta na tie tokima na bi huwa (mrlikohma) ba ble ye y'bi-wu nda hlani ndji “A tashme” U gyru u klekle ani zan u mumla ni meme.
65 Bilatus a hla bawu, “vu bi gben. Gben ni ngbengblen mbi wa bi he wu'a”
66 U baka hi nda kagben hra b e'a nda hrawu ni tita nda sru bi gben.

28

1 Ni cuu cacu asabaci ni bwu ble ni vi u mumla, Maryamu Magadaliya mba Maryamu rima baye ni be'a.
2 U meme ka grji kpukpame don malaika Baci a grji rji ni shulu ye nyi tita'a nda hon son wuu.
3 Nda kpan na rli nzan u nklon ma ka kienkla me to suna (tita lu?).
4 Bi gben ba wrli kpa nda tie sisri nda katie na ba k'ma.
5 Malaika tre ni mba ba andi “Na tie sisri na yi mi toh ndi biye wa yesu wa bana kpanwu'a.
6 Ana he wa na a tash'me towa ana tre'a. Ye toh bubu wa ba ka Baci yo'a.
7 Hi gbagbla ndi hla ni mrlikohma ba (bi hu'a) A tash me ni khwu. To, a guci yiwu sihi ni Galili Nikii bi toh wu, To mi hla yiwu ye”.
8 Imbaa ba gbla wlu don be'a ni sisri ni briku nda zuzu sihi hla ni mrlikoh ma ba.
9 U Yesu aka nzu tu ni mba nda tre, “mi ciyi!” Imbaa baka vu za ma nda kukhu ni wu.
10 U Yesu ahlani bawu, “Natie sisri na. Hi hla ni ba mrli vayi mu ba ndu wlu hi ni Galili Nikima ba tome”
11 Wa mba ba ba'si hia, bi gben bari baka hi nimi gbua nda hla ni ninkon u firist ba ikpi wa ba tie a.
12 Wa ninkon u firist ba ba' shubi ni ninkon bi ndji ba sron mu ni tu tre ni ba, ba nnoba gbugbu nklen nji ni soja ba,
13 nda hla bawu, “ hla ni mbru ndji 'mrlikoh Yesu baye ni cuu nda y'bi k'mo ma u kie si kruna'
14 Itre yi nita ri ni gong kie brewu ndi whriewu ndi kpayi cuwo ni ya wa bina tie'a.
15 U soja ba ba'ka kpa nklen nda tie towa ba hla ni bawua Itre yi ka vra shu nimi Yahudawa nda he me ye zizanyi.
16 U mrlikohma wlo don ri ba ba' hi ni Galili ni gblu wa Yesu ana hla bawu ye.
17 Wa ba toh'a ba kukhwu niwu, u bari mba baka tie (shaka?).
18 Yesu a hi ka tre ni ba nda hla “Ba ne ngbengblen wawuu ni shulu u ni meme.
19 Bika hi ndi ka indji bi gbu ba ba wawuu tie mrli koh mu (bihume). Tie batisma bawu nimi nde u tie, ni u vren ni u Tsratsra Brji.
20 Tsro ba ndu ba hu ikpyi ba wawuu wa mi yoo yi'a. To, mi he ni cacuwu hi ni kle u nzan'a”

Mark

1 Wayi hi Lauren wu mumlan ni tu
tsartsar tre wu Yesu Kristi, vre Irji.
2 Anabi Ishaya, a ya koshishi datre ndi ye
mi tru indi wu ton di mu, niyi ani mlanko
niwu.
3 Ilan wandi a si kpagro si yo ni tsutsu
miji, mlan icontih ni Back mbu, do not ma
hi nyeyre.
4 Yohana a ye, da tsoro bi wandi ba ye ni
wu nko wu wru latre mba hlega, da vu ba
sukpa ni ma du Irji wru latre be hlega.
5 Wawu u indi bi gbu Judea mba ur-
ishilima ba luni ka kpa sukpa wu ma da
ni nhran latre mba do Irji wru ba hle.
6 Yohana a ta sur nklon nta rakumi de to
lo rjirji ni tri wu nta da ta rli langblan ba
iton.
7 A dubub di “Iri ni ye ni kogonmu wandi
a zan gbengle mu, wandi mina malan wa
mi chu langban wu zama na.
8 Mi sukpa yiwu Nima ana wawu ni
sukpa yiwu ni rubu Mai Tsraki.
9 Avi baki, yes a ye rji ni Nazareth wu
Galilee e Yohana a sukpa ni wu ni nei
Jordan.
10 Da Yesu a nzutu ni ma wu ne wandi
ba sukpa niwu, ato shulu a bwu u wa atoh
Ruhu Irji a girji kuson ni u ni tu. “Irji ni
shulu a trendi.
11 “Wayi wu vren wu surom mu, wandi
a ni du surom mu see.
12 Ruhu Irji a Chon hi ni tsutsu miji. Wu
vi arbai (40),
13 ba ba nma miji mba birji (Satan)
wandi a ka tsra. Irji a du maleka ma do
ba tindu (hidima) niwu.
14 Niwa bana vu Yohana tro Yes ye ni
Galilee da bla tre rji andi ko Irji no shulu
a grji ye weiweire ko nhá do
15 ica me me drive chuwo da kpa wu wu.
16 A si izren ni kpa kikle nei Galilee da to
Siman ba Andru, mri vayi Simon, basi yo
ngrow nima bana bi Vu lambe.
17 Yesu yo ba du ba hu a ni tsron.
18 ba vu idi to ba lambe lude hu gbagbla.
19 A la fon zre da to James (Yakubu), ba
siya inla rjirji wu vu lambe ba ti
20 ba wo yo a da lu don think a Zabadi
mba mri ko ma da hu.
21 Ba ye ni Capernaum chachu sati, u yes
hi ni tra irji ba (synagogue).
22 Da ka tsro ba itre irji zan khikle bi nha
mba
23 Ni nto kima, i gu ri wandi a he ni
meme ibrji a lu yrayi ni Yesu da mye,
24 wu ye tingye ni ta, Yesu ba Nazareth?
Wu ye wuta mu? Mi to ko wu nha, wu
tsatsra wu irji.
25 Yesu yra to ni wu da hla ni ibrji wandi
a siya tree ni mi songbagbi.
26 Ibriji rhju ni gbengle da ni kpagro.
27 Indi ba wandi ba hei ni kea ba bwu
nyu yo ni wuo da miye kpamba, I wayi
nghe, itsro sad gbengle ani you doka ni
bring meme u ba wou.
28 Injo nitu ma a zre yi ni clan Galilee.
29 A rju ni tra irji da tsi you ni ko ba
Siman ba Andrew, ba ba Yakubu mba
Yohanna.
30 Ni ri nikoa, a to yi wa Siman si lo kpa.
31 Da ba hla niwu, a hi da ka thi wo nzu.
Lol kpa a kri bre wu, wa kri lunde da nuba
rhi.
32 Ni yalu, be gbu wawu ba shubi ni
nkotra.
33 Ba nji bi lilo kpa ye ni wu,
34 wa ka nuba si kpa da zu meme brji
rju ni kpa wandi a hei ba wu ni kpa. A na
nu ibrji ba nyu wu tre na - ni tu ba to. Ko
wawu hi nha.
35 Ni bwu mble a lunde da hi ni wutrji
wandi ndi bana hei na daka bre irji.
36 Kpúkpan zren ma Siman
37 ba bru mba ba wawu ka to da lila wu
di indi basi waawu.
38 A sa ba wu, khi hi ni wudji rhi, ni gbu
ri kan. Nitu hla tre irji ni bawu shi need
me ye.
39 A zren kaāgo inkla gbu Galilee, ni tra
irji mba (synagogue) da tsro ba jiji tre irji
da zu meme ibrji rltju ni bi wandi ibrji lo
ba nju da kpabachuwo.
40 Ndi ri wandi a hei ni lilo eshi a ye da
kugu gbarhu ma da bre u andi.
41 Wuta kpa nyme wu ka chu lilo yo
wrjhu ni mu. A ló suron ni wu da ka wo
ni wu da tre di, “mi kpa nyme lilo ka wu
chuwo!
42 Lilo ezhie a rhu hari kpama a kma ti
sa.
43 Yesu a mmba, u a du na hla ni tro na.
44 Du gri kpa ma hi stro priest ya da a
samu si see kpa ma du hei na wa Musa a
ti gbuchu ni tu man.
45 Da gua rhu ni Yesu a tsi ka dubu kpe
wa Yesu ti ni wu'a. Ni tu kima Yesu ana iya
are ni mi gbu du ba to na. A nap zi are zu
ni kosan gbu. Duk na ki ndi ba ba zi hu ko
ni tse Wanda a hi.

2

1 Da a kumaye ni Capernaum ni mi vi fie
mee, ndi ba woh da hei niko.
2 Gbugbu ndi ba tsutsu da shuni bubua,
ikon 'u” zu no ri koha ana heina, Yes sibla
tre nibawu.
3 Indi nzah ba jin vayi mba wa a
chronchu ye ni Yesu.

4 Bana to ikoh “u” ri hi ni Yesu na, ba
hon zu ni tukan, da ghlen tukan, da ban
ndi “u” chronchu rini Yesu.
5 Yesu toh gbegble suron ba da tre ivre
ba wur lahtre me hle ni wu.
6 Se bibla vuvu wa ba sun ni ki, ba si
rimre nisuron ba di Yesu lahtre,
7 Ba indi da ani wur lahtre ndi hlega, sai
Irji nikankrima ni wur lahtre ndi hlega
8 Yesu toh misuron ba da miyen ba agye
nji meme mmre ba ye ni yi wu?
9 Niwa ba kpa lahtre wurhle ni ba wu, ni
wa ba hla ban blame ni hi kpame, a time
agan?
10 Yesu a toh di vre Irji a hei ni gbeng-
benlen “u” wur lahtre hle ga, da hla ni ndi
wu chronchu,
11 mi hla “u” lude di ban blame di hi koh.
12 Indi wu chronchu a lude ban blama
da hi kpa ma, Indi ba buh iyuen yo woh
da tre, kina taba toh Bibi kpei nayi na.
13 Yesu rhu hi ni kosan nei, ndi gbugbu
ba hu hi ni neila, wa ka si bla tre ni bawu.
14 Da asi zre da toh Levi ivre Alphaeus
a kuson ni bi kpa ban. Yesu du hu wawu,
wa lude hu Yesu.
15 Yesu si rhi lah mi koh Levi, in bi kpa
ban gbugbu, baba bi lahtre wasi rhi no “u”
baba mrikon, ndi gbugbu ba hu.
16 Farisawa bibla vuvu, ba toh Yesu si ri
biri nikoh Levi da miyen mri koh ma a gye
sa ti kohbi si ribiri ni bi lahtre?
17 Yesu woh ba da tre indi wa ahei ni
gbengbenlen ana wa den na, see ndi “u”
lilo niwa den. Mi na ye nitu bi woh tre mu
na, mi ye ni tubi lahtre.
18 Mrikoh Yohana baba Farisawa bata
son ni hlama, indi baye da tre ahigye sa
mrikoh Yesu bana vu hlana na?
19 Yesu ka hla ni bawu, ayiwu kpukpan
ango ba ka son ni hlama
20 Se chachu wa ba ban ango rhu, “u” ba
son ni hla ma.
21 Ba ndi a niwar klon sisama nitu chiche
ma, don ani ya yabba sisama game.
22 Ba ndi wa ani ban hi sama sur ni
chiche ri, don ani fu hle ga, se ba ka sur
sama ni miri sama.
23 Ni chachu sati Yesu si zre zu ni mi rhu,
mrikohma ba zi gbusu tan.
24 Farisawa baka tre ni Yesu du toh ikpie
a di mrikoh me ba si ti kpie wa dana bina
ni chachu sati.
25 A miye ba, bina toh ikpie wa Dauda
baba ndima ba ti na? iyoun ti ba,
26 baka hini Abitha ndi wu ton du Irji,
waka noba breadi chachu sati, “u” ba ka
tan
27 Yesu tre ba ti chachu sati ni idi, bana
ti indi ni chachu sati na.
28 Ni tu ki Ivre Indi a hi “u” Bachi “u”
chachu sati.

3

1 Bachi a ri no mitra u pre da same ni
Indi wu lullo wu so wo.
2 Indi ba sure shishi niwu ko ani wurka
ni wu cacu asabar don da ka to ni la ter.
3 Yesu hla nindi wu lullo wo, rhu kli ni
tsutsu Indi ba, Yesu a miye ndi ba.
4 Abi duba tie zizi nive asabar d kpa ndi
cuwo ka ndu tie meme indu Indi ba que?
Indi ba ba son ng bage.
5 Yesu a kma ya ndi ba nifu done touri
dir mba da hla ni gu n ma wo me? igu n
ma wo ma u won bi.
6 Farisawa banu gla me da hadatu niti
rudiyawo di ba wo Yesu.
7 Yesu ni mini koma ba hi nen wu Indi
gbugbu ba hu bari ba ni ni Galilee ba ri
bani Judia
8 Urshalima, indumi ya bari me gaba ni
Jordan, Tyre har ni Sidon. Daba wo gbi a
si ti Indi gbugbu u bayi niwu.
9 A hla ni miniko ma duba samu ni igu
tsitsima ni wawu don into du ba na matse
bi was wu na.
10 A warka indi gbugbu u bi lullo ba turn
kpamba ni baba sawo niwu da fe se. Bachi
a kpa bari just ni lullon.
11 Ko nitan bi ruhu brji bajoku ni
koshishi da Yar go da ter wu vir irji.
12 A kpa nha ni ba duba dubu nde ma na
13 A ho he ni gbulu da yo biwa a ni son
u ba ye same ni wu.
14 A ju ndi woto dan ha wa yo ba di
(apostles) do duba he ni wa,
15 wa turba du ba hla ter wada he ni
glegle wu zu bryi.
16 Mazani wolo dan ha wanda ju ba na
he nayi Simon wanda a non dema Bitrus.
17 Yakub very Zabadi, Yohana vayi Yakub
Wanda a nu de Banergas wato minizan
18 wu Adarawas u Fibus, Bar ta
Lamawas, Matiwu, Tomas, Yakub very
Haifa u Yahuza, Thaddaeus, Simon Bakan
ane
19 wu Yahuza Iskanyoti Wanda ya bashe
shi.
20 A kma he ko, wu kpetren indi bakaba
da iya ri bin na.
21 Da bikoma ba won naki da he niwu da
ter, imiri ma na he na he ni wu na.
22 Bi nha wa ba ni Urishalima ba ter di,
a he ni ruhu Beelzebul, “mba meme brji”.
23 Yesu yo ba da ter ba yi-yi, ibrji ani ti
ni he da zu ibrji?
24 Idam mulki gu kpama te kam-kan
mulki ba na to kle gbangba na.
25 Idam iko ga kpema komba ana kle
gbangba na idan b
26 a tayar ni nituma da ga gba ana he
niglegle-glegle na anijoku.
27 Idi na ya da ri ko idi u gle-gle da yi bi
kpe ma na ha ma ni vu indi glegle u ko.

28 Jaji mu me hla you la tre we me wa
wa Indi ba ti iha wur la bawu.
29 A ma wa ba ti ni Ruhu tsatsra ba na
wur le meml mu, dona la tre u ka kle.
30 Yesu tree ni tu wa ha tre, ahei brji
31 I yima ni mir vayi ba ye kril ko ra. Ba
to ba ka yo'u ye gba nmba.
32 Kpetren ndi ba ki kagon ma da me yer,
I yi me ni mir vayi me ba hei ko ra da ki
wa u
33 A sa ni ba'u, ba nha ba mir vayi mu?
34 A ka ya ndi wa ba ki gon kla ma da
tre, “To ibiyi yi bi mir vayi mu!
35 Duk ndi wa ni ti kpe wa rji tre a wa u
yi hi yimu da hi mir vayi mu.

4

1 Yesu ni mu mummlan a hla tre ma ni
gbugbu ndi waba shuti ni Yun nei. A lude
ri ni mi gyue ni mi-nei.
2 A lla tre ma u-jaji gbugbu da ka yiyi ani.
3 Wo-me, idi uron a ban ibi hichu ni
rjumaa
4 a chu bari ba kuhle ni kon u chichen
ba tanri
5 bari ba khule ni tu han iwa ama hei mi
meme gbugbun a warju.
6 Irji rju hongan wa kue niwa in-jah ma
na gburonkonna.
7 Bari ba kuhle ni zahchon, I Chon ba
gburon ti rigra da k tiwu wa ti me me.
8 Bari kuma ku “lle ni “llar meme didima
da gburon na ni sho bari, I wulon iknutra
(30), bari I wulon ikpu tanne (60), bari I
wulon kpu wulon (100).
9 Yesu tre indi wa a hei ton u wo kawo
10 Wa Yesu a ye he ni kriji ma bi wa ba
hei niki ni mimriko ma wulon don ha, ba
miyen tu tree ka yiyi a.
11 A biyi yi ba “llar you wawu multi Irji
wa, a ririn, mibiwa ba he nira ba tree ni
ka yiyin me.
12 Ni duba ye ama da na toh na ni duba
wo “llan da na toh “llan na I ba wo na
kame ye Irji ni wuru “lle ni bwu.
13 A miyen ba bina to tu itre u ka you na?
14 Bi ya di bi to wawu u?
15 Idi ichu a ni chu tre.
16 Ni tu kon ba a bubu wa ba chutre iba
wo meme brji a ye, wa vuba kpa tre wa ba
chusa.
17 Bana he ni ja na ni mi bana. Ama ba
vu sunron mu ni mi iton fie me, na joku ni
ton uya.
18 Bi wa ba kpa tre na kalle ni
19 tu gbi gbugbulu yo khlen, iko bari kpii
bari naki, iri mba ba chu wa a khule ni
chon.
20 Bi wa ba kpatre rji da vusuron na ni ji
ndi ye nitre rji baba yi ba ichu wa kulle ni
meme didi wa a ni klo 30-30 60-60 100-100
21 A miyen ba, Indi ba zi fitila ni mi sisen
ko ba zi ni zah tebru? Ba zi nitu tebur, di
du kpan ni Indi bi koh.
22 Ikperi na riri na, see ka he ni rira ni
ndi ba ka to na hlar.
23 Indi wa ahei niton u wo ka wo.
24 A hla bawa, srenton ni wo kpie wa bi
wo. Kongo wa wu tsar niwu, ni ki ba tsar
niwu.
25 Indi wa a heiwu, ba ka fon surwu Indi
wa ana hei niwuna, baka vukpa fie wa a
hei niwua.
26 A tree, mulki Irji a hei nawa indi ani
ban bikpie hichu nimeme.
27 Indi ni kruna, na shime ni rji, biri nirju
na gbrun, wana tohna.
28 Menme nina biri kima ani yarbe ku
nira, ngwugwu ka fu wa ka gbrun nikle
ma da ti wolo.
29 I dan biri a weri u ba cham.
30 Ki ya tree mulki rji ahe naki kā ki tsar
ba bawu?
31 Ga aheifieme na wolo mustard wa i
dan u chu ani rju da gburon.
32 Har chinchen baka son ni wuma.
33 Naki tre mba ni kayiyi ni kon gbubu'u.
34 Ni kogie a tre ni ba wu ni ka yiyi duba
tohtre a.
35 Ni yalu chachuki a tree diba zah gran
hi komu.
36 I ba lude niwume a ni mique na ka
ndiba don.
37 Se ihen lude ni gbegbelen na wuru
man sur ni mi guea ta shu.
38 Wa si kurna ni kogon mi gue iba
shemme u du lude na ya duna kur
kpahlena ndi ba ba kuhlema.
39 Iwa lude da yarhan ni kikle gwugwu
mba ima duba son nigbagbi shishiman ba
chu
40 A miyen ba, age nuyi sisiri? Har zizan
bina hei ni bangaiskiya na?
41 Iba tie sisiri, adi a indi birimen nayi a
tre ni gwugwu ba I ma u ba wo niwu.

5

1 Baye ni gran nei u gbu garasinawa.
2 Niwa, a ye rju ni mi jirgi. Hi hari baye
zon tu ba igu ri u meme ruhu asi rju nimi
hbei.
3 Bubu son ma a hei ni bbei ba ndi wa
ani ya ló koni sarka.
4 Ni-ingu gbugbu ball ni sarka ba ma
ruruwa asu sarka ba rji rji maruruwa. Ba
Indi wa ani ya vu aba.
5 Chachu, chachu ni ble mba ni yalu ani
yargro na ni yar kpunma ni tita ni mi hbe
ba ni kpah tita.
6 A chu shishi to Yesu ni gbugbama na
tsutsu ye kuque gbarju ruwa na nikon ma.

7 A lu tre gban gban niwu; u mu get niwu? Yesu u vre rji u wawu? me pre ni de rji na tie me yahna.
8 U wa hla niwu's rju ni kpah ma I wu meme ruhu.
9 Amyen bayo nde me ni nha? Wa hla niwu nde ma tuli ama a ki hei gbugbu'u.
10 Abra Yesu dina zu wau ni gbuyina
11 (not included)
12 Ba bra datre zutarhi need lecleba beri kiri niba.
13 Abri ba meme ruhu ba rju dari ni licleba ba tsutsu gerji ni tie gbuw hau ni mi nei bakede bakai dubuha ba que ni nei.
14 Biwa basi kurju ledeba ba tsutsu tu da la ikpe da tsir.
15 Baye ni irvriji Yesu tre da tah iguh u meme want nibawu tuh
16 Biwa sahe niki da toh kpe da sitsir ni igu meme ruhu, da la nibawu didime na ta bawu tre leeleba.
17 Ba sawume tsu bre du biri gbua.
18 Asi sou ri ni jirgi iguh meme ruhu bra diwau hu.
19 Ama Yesu na kpagmena ama da la ni niwuhi Kon me ni ndi me di la bawu ikpe rji teh u; yada as mashishime.
20 Ahi kpa ma da so ma si la kpi bi keklema wa Yesu teh ni wu ni dikatolis. Kowa ni ndi sisri.
21 Nlina Yesu, a rungra ni jirgin. Ri gbala ko rima ndi gbugu Baye gyekle ki niwu.
22 Bi ni Kon ri church wa bayo Jairus ye du joku ni zama.
23 Asake bra ngari du tree di verwa tsitsa te wiewier que mi bra ye di sawai niwu di sama sikpa nda son divine.
24 Bahi bawu; ndi gbugbu bawu nda ni hau nikpa
25 Iwari beki wa the ni lol nkayinle is wulon nduha.
26 A shaya brabra ni wa bi nu mua gbugbu it ase kpama peh-phe wu nda ya di sikpa nihe ama lol ka kle.
27 Awo kpi Yesu the. nda ye mi kuganma ni mi gbugbu ndi nda tuka ingloma
28 A tie nda mi taba igloma mike mi samu sikpa.
29 Niwa ataba wu; it kukri, ato ni kpa wawu samu sikpa ni lehenma
30 Yesu toh nikpa gbegble rju mikpa. A gbaya ni mi bdiba nda tree, aha taba glomu?
31 I miri konma batre u to gbugbu ndiyi tree ndi tre iha tabawu.
32 Yesu ni son ya nda to aha taba wu.
33 I wa to kpe asame wu sisitsir vu. Aye ndu joku ni gbui ma nda la wu gerger me.
34 Ala wu, iuerwa, isorun didime asa u samu sikpame.
35 Asi tre; ndi bari ba rji ni nikon ie Church nda la, Iverwa me kwi na dane tiche kanam
36 Yesu wo kpe ba si tre, nda ua ni Kon ni church a na te sisri na khir behan gbagba.
37 Ana bri druwo diwuna imba Bitrus, Yakubu mba Yohana vayi Yakubu.
38 Baye ni koh was ani anikon church a ato ndi ba si tre gbaba me, basi tsra gre gbagbame.
39 Ni rhi ma ni Kon ala bawu agesa bisi lo isoran ndi si gbagro? iverna, na gwuna, asigruna.
40 Ba zahe. A zuba just pepeme ni ra nda mba iteh uer mba yinma ndi babe niwu, nda rhi hi ni iwirji iver ha.
41 Avu iwo very nda la wu, Talita kumi wa ala iverwa tsitsa mi la ni wu lude. Ba wuton iver nda tsir (the nise well doha)
42 Ba ter sisri pepeme nisorun dedeme.
43 Ala bawu ndi ba na la nidruna. Nda la bawu mu lla rhi.

6

1 A rju ni ki hi ki gbuma ba ba mriko ma but húa.
2 Da vi a sabat ye wa ahi ka tsuro tre ni tra rji. Gbugbu nai wa ba wowua ba yo mamaki nda tre akpa toh tsuro yi rjime? A bi wrji time ba nno? A bi ngye towa wa ani tie wa ba zan kagrji?
3 Ana vren kafinta muyi na, ivren mariya mu ni vayi ba Yakubu, Yosi, Yahuza u Siman Nan?
4 U Yesu ka hla bawu din, Anabi bana nyime niwu ni gbu ma mba bi koh Mana.
5 Ana to tie kpie rligrama ni gbuma na, a sáwo ni ndi fyime yi u baka fe si.
6 A yi mamaki ni ka nyime ndi ma ni ndu rji. A ye who hi ni mrli gbu bi wiewiere ni ba nda ka bla tre rji ba wu.
7 A yo mrli koh ma wlon don haá ndá tton ba rju ni hiha ndá nno ba gbengble ni tu bi brji meme,
8 ndá hle bawu ndu ba na nji kpie u hi ni ziren a na ba nji kpala ni kpo mba na,
9 bá son lahgban ndá sur nklon ririyi.
10 A hla bawu ikoh wa bi ti ria bi ka ki ni ki me hi ntton wa bi wlua.
11 Igbu wa ba na kpayi ko woyi na, bika kpun me-meh u za mbi hle ni bawu ndu kafa shaida ni tu mba.
12 Ba rju hi ndá ka tree ni ndi ba ndu ba tuba.
13 Ba zu meme brji rju ni mi ndi gbugbu wu nda nyiu nye ni tu bi lilo u ba kafe si kpa.
14 Ichu fero a wo in I wa ba ki tie'a don inde Yesu a Shan shu u gbua. Ba ri ba tre Yohana u Batisma ta shine ndá ni tie kpie wa yi wa ba zan kagrjiá!

15 Bari ba tre " a hi Iliya Bari me a ndá
hi Anebi na Anebi bi Sen'a"
16 Amma fero ni wo nayi ka tre ndi
Yohana wa me chu tu ma ua ta Shime.
17 Fero ana ton ba ndu ba vu Yohanna
tro ni tre Herodiya (I wa vayi ma Filibus)
don a grand ni gbengble.
18 Yohana ana hla ni Fero a hi yours tsu
ndu Vu vayi me kpa wa ma.
19 Wawu Herodiya ka nji fu Yohana ndá
wa kon u wuu hama.
20 Don Fero ata klu Yohana niwa ana ndi
u klu rji nda zi Yohana ni tro Amma ndá na
tie wu ya na. Wo tre ma ta nno fu kpukpo
me Kuma ndá giri ni wu'u.
21 I vi wa a zi gbien ni tu Yohana ye ki
tsar-a ni vi u taka ngrji Fero ni wa a yo Indi
bi nikon bi ti ndu niwu ni khi kle komanda
ba u bi nikon bi Galili rli birli ni wu.
22 Ivren wa u Heridiya a ye nga me nda
nglu nzan ni ba wu; wa suron Fero bi ni
wu ni mbier bi tsri ba. I chuia ka hla ni
vren wa, mye kpie wa u wa ni me u me no
wu.
23 A shi rji ni vren wa nda hla, ko a hi
ngye u mye me me nnou, ko ani ta me ga
mulki mua ti ha
24 me. A tsutsu rju hi ni yi ma nda myen,
me myen tiemu ngye ri? A hla wu, Itu
Yohana u tie Batisma.
25 A tsutsu gbla me hi ni chuia nda tre
me son ndu ne zizan yi, Itu Yohana u tie
Batisma ni mi gbugba.
26 Ikpie kpa suron chua tie wie me amma
ana wa ani kama na ni wa a shirji wua ua
u taka vi grji ma.
27 Ichua to me nda yo soja ma ndu ba ka
chutu Yohana. Soja wa a ra gbien chua hi
ni itra wa ba tro Yohanna nda chu tu ma.
28 A nji tu Yohanaye ni mi gbugba kukron
nda ka nno vren wā-a u vren wā-a ka nji
ka nno yima.
29 Mru ko ma ha wo nda hi ka ban jiji
kpa ma ka rju ni be.
30 Manzani ba ba ye ni Yesu nda vu ikpie
wa ba tie'a bla wa wawu-u.
31 A hla bawu "Rju hi ni wi gi wa bi he
kimbi'a ndi kusi tsame. Don indi gbugbu
wu ba ta ye nda hi ni ba u ba ka na he
nton u rli ua mena.
32 U Manzani ba ba ka rju dran gwu hi
wrji wa indi ba na he'a na.
33 Amma indi ba ba to ba nda to rju mba
nda tsutsu ni za rju ni mi gbuba wawu-u
nda ka ri ni bubu'a guci ni bawu.
34 Da ba-a rugran ne'a nda ka to kpen-
tren ndi wa ba ki gben ba'-a, wa a lo'u
suron don bana rhi kpe me na intamma
wa ba na he ni ndi ma na. a krli ri ni tsuro
ba' ikpi gbugbu-u.
35 Ba he me u icha ye tie u mali ko ma
baka tre wu ndu.
36 Hla ndu ba hi ni mi gbu bi wie wiere
na le birli da di don iwrji wa ba he'a bran
inkon ni gbu.
37 Wa' a kasa ba wu din, nno ba ikpie wa
ba rlia. Ba mye, ki hi le bredi u denari derli
harli ye nno ba?
38 Wa mye ba "bi he ni gble bredi bren?
Hi ndi hi ya' to". Da ba ka to, ba hla wu
din, Igble nton ni lambe hari.
39 A ndu ba kusun ni giga'a ni nklan ma.
40 Ba kuson ini nklan deri-deri mba
se'titon.
41 A vu bredi ton ba ni lambe ha ba nda
nzu ya shulu nda ti lulu ni tu mba nda
myre bredi ka nno manzani ma ndu ba ga
ndin ba. A la vu lambe ba nda fan ba ti
tsitsa ma da ga ba.
42 Baka ntan da wrji sa'sa'me don
mbuerma.
43 Ba vu shu ni sisen wlon don harli.
44 Bi wa ba tan bredia u lambe-a ba lilon
dubu ton.
45 A ni kle tre's da ndu manzani ba ri ni
nhamma gwu'a nda hi guci wu ni Besaida
nda ndu kpentren ndi ba hi kpamba.
46 Da indi ba ba hi wawu-u wa ka hon hi
ngblu nda'yi addua.
47 Yalu a tie u Jirgi'a ka ri tsutsu ma-a ye
u Yesu na rli he ni meme ni nkrji ma.
48 A to ba ni mi Jirgia ni tsi kpa wa ba ki
tie ni shishi ngwungwu'a nda ta son vu ba
yiba.
49 Amma da ba to u si zren ni tu ma-a
baka ya nda ahi ibrji,
50 sisri ti ba u baka yira yi! Gbagblame,
a tre ni ba nda hla bamu vu suron! A hi
me! Na klu sisri na!
51 A ri mi Jirgi'a ni ba' u ngwu ngwu'a ka
ku kli nda na la fu na. Ikpie a nno ba mre
kpukpome.
52 Don ba na rli rehe to njima ni kpie wa
a tie ni bredi ba me' isuron ba ana kpan
kpa.
53 Niwa ba ru kikle (kpace) ma-a, ba ye
ni gbu Gennesarit nda llo' Jirgia zi ki.
54 Niwa ba rju ni Jirgi'a indi ba ba tsi to-o,
55 nda tsutsu ka nji bi lillo ni ba tabli mba
rji ba'u nklan mba hi ni wrji wa ba wo nda
a hea.
56 Duk wrji wa a ri ni gbu, ko rligra ma
ko tsitsa ma ko ni meme ndi bari ani to
ba zi bi lillo ni bubu wa ba zu hi kasuwa.
Ba breu ndu don ba me' ndu ba kpire nyiu
nklon ma, gbugbu u wa ba kpire a ba kpa
si kpamba

7

1 Farisawa ni mbur bi nha ba yerji
urushalima ba ye gyenklan kagon Yesu
2 Nda to imrlikoma bari basi rli birli
hamma ni ngla wo.

3 Farisawa ni yahudawa wawu mba ba
na rli birli na sai ba nglawo, don ahi alada
mba.
4 Inde farisawa ba ye rji cucu, bana rli
birli na sai ba Sukpa; ni imbru kpi bari wa
ba hua na ba ngla vuva nho uri kongo ni
kpi ndu la wawu.
5 Farisawa ni bi nha mba mye Yesu “Ahi
ngyesa imrli ko me mba na Ziren ni nkon
u bi nikon amma di ni rli birli ni worji?”
6 Ama a ua ni bawu, “Ishaya tre tsar
ni tu mbi bi gyru ndi. Ba nha din, Ndi
biyi ba hume ni vre nyu amma isuron he
gbagbanwu ni me.
7 Ba wu me u ce, nda ni tsuro ikpi bi u
ndi wa ahi u mba.
8 Bi ka doka rji don di nji u di mu
gbangban me.
9 A la wa bawu, A bi yiwu wa bi ka doka
Rji don ndu yi nji ala'ada u mbi.
10 Musa a tre, 'Wo tre tieme ni yime', u
iwa a tre meme ni tiema ko yima, gbigbi
ani qu'. “Amma bi hla, 'Indiwa a hla ni
tiema ko yima
11 Izo ko birime wa una kpa ni me a hi
Corban “(wa wu tre, nno ni Rji)
12 Una la ny'me ni wu ndu tie kpie ni
tiema ko iyi ma na.
13 Bi kpa tre Rji ni tie meme ni al'ada
mbi wa bi ndi nji wu ngbangban me. Ni
gbugbu kpie wa bi muba wa bi tie'a.
14 A yo kpentren ndi ba ngarli nda tre wo
me wawu mbi wu ndi to.
15 Ikpie ri u kora na he na wa ani ba ndi
tie meme”. A hi kpie wa a rju rji ni mi ndi,
ikiyi ni kpa ndi tie meme”
16 Indi wa a he ntlon wo'a ka wo.
17 To, Yesu a ka kpentre ndi ba don nda
ri mikoh, mrli ko ma ba mye itre misali.
18 Yesu tre bi yi me itu mbi rli he bwu?
Bi na to ndi ko ngyeri wa a ri ni ndi rji kora
an a kpau tie meme,
19 don ana he nkon u ri ni suron ma na,
amma ani hi mi nne ma nda rju hlega hi
tra u hi mha?” Nitreyi Yesu a d'bu birli ba
bi wawu.
20 A tre, “Ahi kpie wa rju rji ni mi ndi
mba ni kpau tie meme.
21 Don rji ni mi ndi, rju ni mi suron
ba' meme mre: gru tangban ni ndi, iy'bi,
wundi,
22 ikan, ingu, meme dri, gyru ndi, bison
biye, bi shishi meme, bi kpa ndi tie meme,
nzutu, bi mrlian ndi.
23 Biyi wawu mba wu ba meme wa ba rji
ni mi, bi ki ba kpa ndi tie meme
24 A wlunde ni ki nda hi kpama ni iklan
u Taya ni sidon. Niki a ri koh nda na son
ndu ba to wrji wa a he'a na, amma ana ya'
nda ri kpama ni ndi na.
25 Amma ni wo a he, iwa ri wa kpura
vren wa ma a he ni brji a ye nda nda ka
ku joku niwu za.
26 To, iwa ana ndi u Helleni, u l'me
Surofinishan. A bre wu to ju brjia rju ni
vrenwa ma.
27 A wa wu, ndu ba guci nno mrli rli. Ana
he tu nkon na, ndu ba ban birli u mrli tayo
yawhu na.”
28 Amma iwa kasa wu nda hla” Njanji,
Baci, e yawhu wa ba kru za tebru'a barli
bu mbru (rjurju) u mrli ba.
29 A hla ni wa, ni tu kpie wa u tre, u ka
hi. Ibrji a rju ni kpa vrenwa me ye'.
30 A k'ma hi koh ma nda ka to vrenwa
kru ni tu kru u ibrji rliga rju ni kpa vrenwa
ye”
31 A la rju ni nklan u Taya, nda hi
ni sidon ni teka halili rji hi ni inklan u
Dikafolis.
32 Ba nji ndi ri ye wu wa ana mangbi nda
ta to tre na, nda bre wu sawo wu.
33 A nji'u hi kosan ni bubu wa ndi bana
he na, a sur mri wo ni mi ton ma nda ti
ntan ka kpre l'me ma.
34 A nzu ya shulu, nda cu vrli, nda wa
wu, “Iffatha” wa ahi “Bwu!”
35 Hari itton ba, baka bwu, u l'me ma wa
ana llo ngbangban, ka si nda tsi ni tre didi
me.
36 Yesu m'ha ba ndu bana wa dio na.
Amma to a m'ha ba ndu ba na hla dio na,
wa katie na a con ba ndu ba d'bu ni ndi.
37 Ba tie sisri kpukpo me, nda tre, “ A tie
kpi ba wawu-u didi me.

8

1 Niton mu a indi gbugbuwu ba hei ba
wa bari. Yesu yo miri koma da tre bawu
di
2 “idi ba ba lo me suron, ba he mi me har
vi tra (3) ye da na hei ni kpe wa ba rhi na.”
3 Me ta turba duba he kpamba ni komba
dana rina ba ki kobo ni ko bari ba ji ni
gbugbamu.”
4 Mini koma ba mye “kife birdi nitsen-e
ni wa, da ni mal ni di ba yi?”
5 A miba bi hei ni gble bredi ibve wa
miye ba “ a hi bredi bren ba bi he niwu?
uba hla a ndi tangban. Ba lla ni wu'u “tan
gban”
6 A tre du gbugbu di ku ba son ni meme
da ba bredi tangpa da bre da non mini ko
ma du ba ga ni bawu u ba ka ga ni di ba.
7 Ba hei ni lambe game time ni womba
baya wa a bre Irji, da la yo mir koma da
nuba duba nu ndi ba du ba tan.
8 Da ba ta ba wrji da vu imbru ma sisen
tangpebi rigarma.
9 Indi ba bakai dubu iziya (4000). Ba ya
ki a yo ba ninko duba hi kpamba.

10 A ti-gbla ri ni jirgima baba mininkoma
da ri nklan Dalmanuta.
11 Bi mrlian ndi ba ba ye da faragbi sur ni
wu'u. Ba son ba to alama wa rju ni shullu,
ba son ba tser u ton.
12 A tan fuon ni mi suron da tre “a gye sa
indi bi meyi ba son ba to alama na? Janji
mi la yi wu idi bi meyi ba na to alama na”.
13 Wa kaba don dala ri ni jirgi da hi gar
korima
14 Miri ko bi ti ndu ma ba kparisu da na
ba vredi gri na. A don riri ni mi jrigia.
15 A hla ni bawu, son ni wuri ti ta yo shi-
shi na kpa risu ni yistin Farisawa na niwu
Hirudus na”
16 Mini koma bi tindu, ba kpaye ni
kpamba da tre a he wa bredi na he na.
17 Yesu to kpe wa ba si ri mire ni dir mba,
da tre. A gye sa, bi ri mre ter bredi ni suron
bi? har zizan bi na tuna? Bi na ganina?
Isuron mbi ba k'ma di bwu mu?
18 Bi hei ni shi shi bi na to na? Bi hei ni
ton bi na wo na? Bi na tuna na?
19 Ni wa mi zie bredi ton (5) mba gah ni
di dubu ton a (5000) bi vu kpu kpu bredi
shu sisen bre?” Ba la wu di wlo don har
(12)”
20 Ni wa me zi bredi tankpan ni di dubu
zi'a (4000) bi vu kpu kpu bredi ti sisen
bre?” Ba hla u di “tangban” (7).
21 A mie ba, har ziza'a bi na gani na?”
22 Da ba ye ni Bethsaida. Idi ba ni ki ba
grji di u fei ye da bre Yesu di du sa wo ni
wu.
23 Yesu a vu indi wu fie'a niwo dakji wu
hi ni mi gbu. D a' a junte sur niwu nishishi
da sa wo mani wu, a mei, “wu to kpe?”
24 A zuya da tre, me to indi bi ya na
kukro ba si zre.
25 A la kawo ma sa niwu nishishi maki
shishi ya ka bun to u zizan abi zan wu-
mumla wa to ko ge tsartzar me.
26 Yesu hla wu ziza'a wu he ni kome nu,
na rizu ni mi gbu ga na.”
27 Yesu ba mini koma bindu ma zu ni
ikoyuka wu Naesarea Filippi. A me mir ma
ba nikon, “Bi ya ndi ba, mie di me nha'an?”
28 Mini koma ba la niwu wu yohana wu
Baptisma, 'U' bari ba tre wu Iliya bari batre
wumba kan-kan wuri nimiyi anabawa.
29 A mie ba u biyi na bi tre me nha?
Bitrus tre “Wu yi wu Kristi.”
30 Yesu mam ba du ba na hla ni dro na
ni tumu na.
31 Da soma bla bawu di vre di ni sha ya ni
kpe gbugbu 'U' ba kamba ni u idi bi ninko
ni bi chu ni Priestoci, ni bi nha vuvu, ba
wu'u, ivi tre (3) ni ta ti ti tashem.
32 A hla terki tsrame. Naki Bitrus kma he
ni kosan da tre da gbiton ni wu.
33 Yesu kma ya miniko ma ba, da tre
Bitrus ni tu “Kma tsi dimu,” Kma hi ni ko
gomu wu brji wunayoshishi me ni kpe u
Baci na se kpe wondi wu idi”
34 A yo ndi baba mir koma ba ni buburi
da tre ni bawu. Indi a ni iya da wume ka
kparisu ni kpama da ba gieiye mu da hu
me”
35 Du indi wa tre wa wu nikpa tuma ani
qu, uwada kri ni suroma ma don demu ni
tre Rji ani kpa tuma cuwo.
36 A gye ni zo idi ni gbuglu yi wanda ia
zan rai ma?
37 A gye wa indi ni ser kpama da fe sur
ma?
38 Indi wa klusha mu mba tre mu ni
meme ugbugblu yi u la tre e iverindi ni
klushama indan a ni ye ni dau kaka tima
ba ba maleku ma bi ruhu tsatsra.

9

1 a hla ni ba wu ndi janji mi hlahni yiwu
ba ri ni minbi bana to iqu rhi nda to ye iko
irji ni gbengle ma na
2 da vi tane a kle yesu a vu Bitrus mba
yakubu u Yohanna nda ngrji ba ka hon ni
khikle gblu ri ni nkle ba hama ni ko ni doir
ni ba niki ikpama a kma sraro
3 e nklon ma a kma zan kinkla rais zan
ibluch wandi ba tindu ni wu da chu itsro
wandi a centu ni mi ikpi wu gla
4 ba kri toh Elijah mba Musa ni mi mba
ba si tre ni yesu Bitrus lukri da
5 kpanyem ni yesu rabbi ani bi du ta khi
ki niwayi wu ta kpanyem wu ka duta sro
ibru itra niayi iri wu me iri wu Musa e iri
wu Elijah
6 shishi ma a fontsii nda du lu tre to ki
7 ikpa lu a lu kri kaba pyenpeme e ba lu
wo lantre ni mi kpaa an di
8 uwayi hi vren wu sron mu wo tre ma
yi ba kma ya bana la to ndior na sai yesu
9 ni andi ba kma si grjhi rjhi ni tu gblua
a mhmba du ba na hla ni ndoir ikpi wandi
ba to ni tu ngblua na sei vren ndi ta shimen
ni qu
10 ba kpa tre a grji sron da ki tre ndi
tashen yi ni qu a gye?
11 ba lu mye ni dongye nikon bi nha
vunvu ba tre ndi Elijahni guci ye
12 a kma hla bawu andi elijah ni ye guci
da ye mla kpi ti amain gye sa ba rhe ndi
vren ndi ni guci ti ya kpukpome u ba kpa
a tsiri
13 mi lha niyiwu Elijah a yeye u ndi ba
thi ekpi wandi ba son ti niwua tsra ni kpi
ani ba hla ni tuma
14 da ba ye zon tu ni nbru mri ko bi
huzama ba ye to ndi gbugbuwu ba bi niko
bi nha vuvu ba si sen nyu ni ba
15 da ba to yesu ipentren di ba ghir nda
tisutsu ye cie
16 a mye mri ko ma bi huzama di bisi
senyu qyemu ni ba?

17 indi ihii ni mi gbugbu ndi ba sa wu da
tre ndi ndi wu tsoro mi nji vren mu ye ni
wu a hei ni suron ibrji wandi ani zu bubu
tre
18 a nita lu niwu a ni ban u whurtaga da
du ta zran da fu nfom ni nyu da tan nyere
du kma kru kpen me mi mye mri ko me do
ba zu mcmebrji rju u ba ti wa kran
19 a si tre ni bawu ndi kba bi hon kpanye
ni son ni yi tsar ni tan? mi vu sron ni yi hi
ni tanmu? njivren ye nimu
20 ba nji vivren ye niwu ni tu yesu meme
brji a kri tru ku kma vivren a rjoku da zran
da ni kran nfo ni nyu
21 yesu a mye thima azi he toyi rji ni tan?
ti ma a halawu ndi rhi ni tistea
22 a nita lu nivu ani ban wu taga ni lu
ani bawu yo ni ma kama ani wuuu wuta
ni ti kpe ni tu ma wuka ya ta ni lo suron
ni sikpa
23 yesu a myee wuta ni to ti ko nge na zan
gbenglen na ni indi wandi a kpanyema
24 hari iti vren a dbu da tre ndi mi
kpanyme zo khanyme mu
25 da yesu a to ikpa ndi ba tsutsu si ye
ni ba a kri nacho ni meme ibrji nda tre di
wu brji manbi ba nkpram me nacho ni wu
rhu ni kpa ma dina la kma ri na
26 a kpagro da ru do vivren joku ku kpin
kpiri nda rhu ni kpama vivren a kru naa
que u gra ndi ba tre di a qui
27 aman yesu a zu wama hon u vivren a
lu de kirkir
28 da yesu a kmaye ni ko mri koma ba
mye ni kosan angye zuta bubu zu rhu?
29 a lha ba wu ndi bibiyi ba na zu ba rhu
megen na sai de ni bre irji
30 ba rhu niki nda zren zu ni Galilee ana
son do ndi du ba toh wrji wandi ba hye na
31 a sira tsro mri ko bi hua da ila bawu
ndi vivren ndi ni ku ni woh mri ndi ba wuu
u ni vi u tra ani tashmem da lunde ngari
32 bana to tu tre a na siri zuba bubu myea
33 mle bari ni capernaum da ba rhi niko
a mye ba ndi bisiyatre ni tu gye niko?
34 ba kma khi ni gbangbi ba siya sen nhu
ni kpamba ni tu nha zan mbrumba
35 a kuson da yo mri ko ma itso ba nda
bha bawu ndi wa nison hye mu mlan ka
kma tuma yo kogon da tindu ni mbru ba
36 a ban vivren tsitsa nda kau zi ni tsutsu
mba nda baun nji ni ngban ma nda tre ndi
37 ko nha wandi a kpa vivren tsitsa yi ni
ndemu a kpa me ndi wa a kpa me ana me
megen a kpa na a kpa ndi wa ton me
38 Yohana hla ni wu di tico u khi to ndi
rhi si zu brji ni rhu ni kpa ndi ni ndeme
khi zuu ndi a ana huta na
39 yesu asa niwu da tre ndi na zuu na
ndi wandi a ni ti khikle kpe ni ndemu ana
kman tre kpe meme ni tu muna
40 ndi wandi ana komani ta na a wubu
41 ko nha wandi anuyi kofima u so ni
ndemu nitu bi hye wu kristi mi lha tre janji
ni yiwu ana hon kpa lidima na
42 indi wandi a do iri tsitsa biyi biwandi
ba kpa nyme ni me ba kubuza ani zan do
ba nkpi tita glo ni toh ma nda tru yo ni lon
ma
43 e wome nita do kbuza ha taga ani zan
wuka ri ni ko rji ni kpurhuwo ni do riko lu
wandi ana kle na ni wome bambawu
44 chiche vunvu mumla bi bana hye nitre
aya 44 hi ni 46 na bubu wandi intso bi andi
ba he nike bana kwu na e lu na ybe na
45 iza me nita du kbu za han ihu ani bi
zandu ri ni ko irji hama ni za ni du he ni
za me hamba e baka truyo ni mi lu
46 chiche vunvu bi sen wa ba bizen bana
he ni nha 44 mba 46 na wa ntson mba bana
kwuna e bana ybi lu ma na
47 shishi me nita du kbu 39 chuu rhu ani
bi zan wuke ri ni ko irji ni shishi ri ni du
hye ni shishi ha ni do ba truu yo ni lu
48 wandi ba tson niki bana kwu na ilua
na ybi na
49 ba hii ko nha ni ma wu ba gon toni ma
50 ima bi anita chu ro ma ru wu kmaahi
ro ngari? he nii ro ma ni kpambi ni du
sisuron hei ni minbi

10

1 a luye ni migbu yahuda u kle kle ni
gran gbu urdu indi gbugbuu bla ye niwu
wa soma bla tre rji ni bawu nawa a ni ti
chachia
2 Farisawa baluye niwu na miyen a hi
hlatre ndu lilon zuwama basun wokpie wa
anitre
3 wa miye ba ani musa a hla ni yiwu
nige?
4 u ba tre ani musa kparyemen nduba
nhan takada u ga gram na kachuwo
5 yes bawa ani kawo tre biyi atre ndu ba
nhan
6 rji mummla irji tie lilon ba iwa
7 ni tukima lilon ni ka itie ma ba yima
don da shi sun hamba
8 ha mbaa ba zama inaman kpa riri
anaki bana harina ni koshishi ama inaman
riri
9 ipie wa irji tie di diori naga tie hari na
10 ni mikoma almagerema ba hla miyen
itre kima
11 wa hla nibawu du indi wa a zu wama
na kpari a si yi zina
12 naki ni iwa wa a kama ni lonma na
gran irir wawume a si yi zina
13 baka ji miri bi zizah ma ye niwu ni
ndu bre wo niba almajere ba zuba
14 yesu toh naki isuron lude nivu wa hla
bawu diba bre mirizizah di ye mime na
zuba na na iriba mulki rji ahae

15 njaji tre mi hla yiwu indi wa ana kpa
mulki rji na vieveren tsitsana ana rimulki
na
16 a vuba na brewoba ba na tie lulu yo
bawu
17 da alude hi ni tukon iguri a lutsuts
ye ni shishima na kuquegbarju na miyen
mala u ndi ndi mi tiege nife mulkime?
18 yesu miyen age sa u yome mala u ndi
ndi? irji kagrjima ani tie ndi ndi
19 u toh dokoki u na hla di na u na yi
zina na u na mimre diona na kpa tieme ba
yime tsiri na
20 wa hla niwu mala nima tie bi bana tun
mi hie ni verenze
21 yesu kahya na gir ni suronma ni kpie
wa atiea wa hla niwu ikpie riri a ridonhi
ko ni vugbime wawu lea ni kah nkle ga bi
tie ya
22 ama isurinma joku nitu tre ki wa hi
nifu ni suron ma nitu wa a hi ndi u wo
23 yesu kahya kagon ni almajere ma da
tre adi a he niyah ndu indi u wo du ri ni
tarji
24 Almajere ma ba hanyue ni wotre ki i
yesu lar tre burbru adi a hei niyah do ndi
u wo du ri tar rji
25 lakurimi niri ni ndo noron gbalame
niwa indi u wo ni ri nitarji
26 u ba hahyue da miyen a nhan ni nawo
ke na?
27 yesu kahyaba da tre ni ndi kpic na
yina ammma ni rji koge ni yiu
28 Bitrus luwulde nitre ndi ga ki kah koge
don ndi ni hu
29 yesu tre adi njaji tre ba indi wa ani
kah iko don ko imimre vayi ma imimre
lon ko mimremba ko iyi ko itie ko irjun
ko imimrema don ni tumun ba itre mu
30 wa a na kpa dima wulon okpu wulon
na ni zami yina
31 gbugbuu wa ba hei ni koshi ba kama
ye kogon u bi kogon ba kama ye koshishi
32 ba lu hon sihi ni urushelima u yesu
guchi ni bawu ni koshishi u ba hannyiu bi
wa ba si huba ni kogon kura ba tie sisir wa
ala vu iseri a na sibla ni wu iri kpie wa ba
toh a ni ye
33 a latre ige ki sihiyi ni urishelima ba
kah vren ndi no firist ni ba nha ba ndu ba
wuu na tieu ya nshishi meme ndi
34 ba weyen niwu na juten sur na tsi ni
gbugban na wuu ni vi utra a lude ni rei
35 Yakubu ba yohona mri zabadi ba
chibye niwu na tre a ndi ndu tie koge ni
tawu wa ki preu
36 wa tre bi son me tiege yiwu?
37 iba hla niwu ba son iri mba disun ni
wo kori u ri ni wo kotah ni mi darajame
38 yesu hla bawu bina toh kpie wa bisi
pre ana bi iya so koko wa ime mi soa? ko
ndu ba tie batisma ni batisma yiwu na wa
ba yi ni mura?
39 u ba kpayeme di ba iya u yes tre koko
wa wawu ni soa ndu ba so nibatisma wa
ba yi nimua niki ndu ba yi niyiwu
40 ama son niwo kori ko wo kotah na u
muna niwa minoyi a hi u biwa ba chii ba
41 i wa iwulo ba bawo isuron ba a lude
tie meme u ba tie fu ni tu ba Yakubu ba
Yohana
42 yesu yo ba na hla bawu bi kah toh ndi
be wa kah indi bi gbugbulun no ba ni woba
ba nji ba u zizan
43 ama a hei naki ni mi bina se de wawuu
indi u wa ani zama nigon wa wuyi ni zama
gran
44 iwa ni zama mumlan ni mibi ni zama
gran
45 ni u njaji vren ndi na ye nduba tie yah
nitu ma na ama wawu ni tie ya nitu bari
da kpa que nitu bari gbugbuu bi latre ndu
ba nawo
46 u ba ye ni jeriko wa ye rju ni mi jeriko
ba ba almajere ma ni gbugbu ndi u indi
ufyen ba yo niBartimawus vren Timawus
a son ni yiu gon
47 da a toh adi a yesu ba nazaratna kpa
gro ni yon yesu vren doda ya me ni shishi
losuron ni zo me
48 indi gbugbu ba yarhan ni wu adi ndu
son nigbagbi wa kama na ni yo yesu vren
doda yame ni shishi losoron nizome
49 yesu kukre da nduba yo uba indi uyen
na hla ni wu ndu gir na tie kinkle soron ni
lude
50 wa wume a kah nklon ma taga na
dolude hi ni yesu
51 yesu kpa nyimeniwu na myen u son
mi tiege niwu?
52 yesu hla wu lude hi kpa me ban-
gaiskiya a den u wa tsi toh kpan na hu ni
tugon

11

1 da baye ni urshalima baye wiewiere ni
bethphage mba Bethany ni gbuku olives u
yesu ton mrikoh ma hari
2 da hla ni hawu hi ni vi gbumu wakisiya
biti rhi bi toh ba lo vre wadi idro na honni
wu to na siwu ngrji mu
3 idan itro miyei yi di bichninu nha tre
bachi hu niwa ida akle ki ji kamye hari
4 se ha rhi ni vi gbua da ba to vre
5 da si ndi bari ba mie ba bisi tigye?
6 u ba hla bawu bachi ni wa indi ba bana
tre kpe na
7 ba ji vre ye no yesu da ju nklon ba sur
niwu du kusun ni tuma
8 gbugbu ndi bari ba ju nklon ba sur ni
wu du nzere zu nituma bari ba wa vuvu
sur niwu du nzre zunituma

9 biwa bana huba ba ya sei da guluzan
da nitre hosanna lulu hei nitu ndia wadi a
niye ni mi de bachi
10 ite bu Dauda akpa lulu ni mulkima
Hossana nimi shulu
11 da yesu rhi nimi urushalima da hi
nitra irji da ya konitsen da yaluti wa ka rhu
hi ni Bethany baba mrikohma ulon don ha
12 ni vi uha ni bethanu u iyoun tiu
13 wa toh chi kukro ri ni gbugba n mu
da hi ko ani fe iwo kukro a ni to ma da ahi
dana toh kpei na sei vuvu migye ana hei
niton u klomana
14 wa ka tre indio na ka ri klo mana u
mri koh ma baka woh
15 da baye ni urushalima da ri hi ni tra
irji da zu bi le kpei nitra irji da zu ruron
ba hle ga ni bi sran klen nibi le gu
16 ana kpanyeim duba ji kpei ule rinikina
17 q hlatre rbawu bana han na ba you
ikoh mu di ikoh u bre ni gbugbuku bi kan
iko bi yib
18 binna baba bi ti du irji ba wa nkon u
wuu amma ba klu ndi ba, Gbugbu ndi ba
wohtrea
19 niwa yalu a tin a rhu don gbua
20 da ba zu da toh kunkro wadi yesu lau
a klu rhini njama ba bwu nyu yo ni woho
daya
21 Bitrus a rimre da tre malla wu toh
kukro wawu lau? a kuq wawu
22 yesu ka sa u you suron irji
23 jaji me hla yuwu ndi wa a you suron
ni irji da hla ni ghu gbulu du grji joku ani
joku
24 naki mi hla yuu di ikpei wa bi mie di
kpa gyeim bikpa ana kam ti u me
25 da u kri di bre wuka kpayiem di wur
hle duka ndia da lah u don du iti bi u shulu
ni wur latre me hle niwu game
26 ihan Mark ana hla duta wur hle na
27 baye ni urushalima gari yesu si nzre
ni mikoh irji
28 bi han ibe ni bi bla be ni baba bini koh
baye niu da mie ni gbrgbrnlen han wu si
ti kpe bi yi ahan nuu gbegbeblen u tiba
29 yesu ka sa du tre mime yi kpe ri bi ti
ne tre a i mi hla u koni gbegbenlen nhami
si ti kpi biyi
30 sukpa Yohana agri ri nishu ko ani ni
meme
31 baka san iyue ni kpaba da tre kita tre
a irji ni shulu wa ani tre ngye sa kina kpa
jiem ni u na
32 ama kika tre arji ni ndi ba klu sisir wa
di batre si yohana ana ndi u ton du irji u
ba hla ni yesu bana toh na
33 yesu ka tre meme mina hla ni yiwu ko
ni gbengbenlen nha misi ti kpi bi yi

12

1 yesu wu vu tsuro ba ni misali a tre wa
ro wa indi ri a sen kukron ni rju a rhau
kagon nda shi juju wa a ni ka ta shibi ima
klo ma a me ko u gbien gugloma nda ban
nno jingina ni bi ron bi kukron ki a kle nda
ye wlu hi ziren
2 ni tsar mton u klo kukron ka ton igran
ma ndu hi kpa iklo kukron bari wa ba tiea
ni bi sen kukron a
3 amma baka vu u nda tsie nda zu
kamma hi ni wo kuklu
4 a la tru dran ma ri hi u ba ka ruu tu
nda nnu shan
5 nga rli a tru ri u ba ka wu kimaa ba tie
ri ndi gbugbu wu na ki ba tsi bari nda wu
bari
6 a don indin ma ri u wa ani tona ivren
ba wa anni san a tru wa wu ma hi u kle
klea a tre ba to vren mu ni fu tu
7 ma me bi ron kukron ba bitre din a wa
ti mba ni ri gadoa ye ki wu ndi ka rli gadoa
8 ba vu wu nda kau taga ni mi rjua
9 to waa u ndi u rju ni he? a ni ye nda wu
bi ndu sen kukron ba nda nno bari nkan
nu irjua
10 bina kra kpie wa beblu tre a na? tita
wa bi me ba ka mba ni wua a katie wa ba
you ni vrun tra
11 i wa yi a hi tie u rji nda bi ya tawu
12 ikpie wa a ye ko gona bi ninkon
yahudawa ba wa nkon wa ba ba vu yesu
don ba to din a tre misalia ni tu mba yi
amma ba klu sisri ikpe ndi mba ni tu ki ba
ka donwume nda hi kpa mba
13 ba son nda la ka tru bi ninkon yahu-
dawa bari ni hirodiyawa hi wu don ndu
mba trene ni tre
14 da ba ye batre ni wu tica ki to wu na
hu tre ndi na una tsuro son tu din na u
tsuro jiji inkon rji han ban ni kaisar heitu
nkon kanihe? ki han ka ni he?
15 amma u yesu to mliya nye ba nda tre
di bi tsar me ni ngye? ne denarius ri me
ndi ya to
16 ba nji ri ye ni yesu a tre ndi a hi yu
nha ba nde nha mba he yi? ba tre u kaisar
17 yesu tre din nno kaisar ikpie u kaisar
din nno rji ikpie wa u rjia a nno ba mamaki
18 me na a sadukiyawa wa ba tre ndi
tashmen na heina ba ye ni wu ba mye nda
tre din
19 tica musa a nla tawu idan indi wa vayi
ma qu nda da hama ni vren da kawa don
inda ka ban wa vayi ma tie wa ma nda zi
bi ni vayi maa
20 mri vayi bari tangban bana he u
mumla a gra wa nda ye qu hamma ni vren
21 u haa ka ban wa nda qu game hamma
ni vren u traa ngame a la he na u mbru na
ba
22 tangban mba u ba na fe bi na iwaa me
ye qu hu ba

23 ni shulu iwa a ni u rime ba tie tashme
ngarli? hon mri vayi tangban ba ba gran a
tie wa mba
24 yesu ka tre a na ni ki bi yiba shishi na?
don bina tre rji na ndi na to gbengle rji na
25 don bata tashme ba na gran ko ba gran
ba na ba he na malaiku
26 amma ni tu bi wa qu nda tashmela bi
na kara ta ni taka da Musa na ni waa irji
tre wu ni tsutsu miji naa tre din me hi rji u
Ibrahim ni rji u Ishaku u ni rji u Yakubu?
27 ana irji kmo na ammma u bi sisren
28 iri ni grji bi nha ye nda wo kpe wa ki
trea ni to sa tre yesua a myee a hi doka ria
me bran zaaan wawuu?
29 yesu kaa sa wa a zan a hi wo Israila
baci rji mbu bacia a riri
30 gbigbi u ka kpanyem ni baci rji ni
suron me wawuu ni mre me wawuu ni dri
me wawuu ni gble gble me wawuu
31 doka u ha a heito yi gbigbu u ka son
makobci me na tu me doka ri na la he waa
bran zan bi yi na
32 u bi nha ba tre din abi tica u tre njaji
ndi irji a riri u ni wa wuyi a rji ni nklema
33 nduu son wu ni suron me wawuu u ni
to me wawuu mba ni gbengble me wawuu
ndi son vayi u ndio na tu me a zan hadaya
wa ba gon ni lua
34 da yesu to ndaa hla tre u bi a hla wu
di wu na bran kon ni mulki rjiwamba a kle
tre a itre na la mere tre na kpena
35 yesu sita ru tra rji tre din ni he mba ni
nha hla din kristi a hi vren Dauda?
36 Dauda tu na ni mi ruhu tsartsar tre din
baci a tre ni baci mu ku son ni wo ru mu
se me ka bi kran wu tie kpe wa wu chan
ni za
37 Dauda tu ma ne you ndi baci u ni he
rli kristi ka vren Daua? nkpentren ndi ba
ba ngri ni wo tre ma
38 ni tsuro ma yesu tre tie wrli ni bi nha
ba wa ba son zren ni guglo nklon da ni wa
ci ni kasuwa
39 nda son ni ruron u bi nikon ni tra rji
ni wrji bi gan
40 ba mrien imba bi kobo nda bre rji
bran nkon ndu duba to ba indi bi ki ba
kpa lukunci rligrama
41 yesu kuson ni gbala kori ni mi tra rji
nda si ya ndi bubu ya nkle mba ni kaji
gbugbu ndin bi nkle ba sur nkle babran
42 uwa u kmbo a ye nda sur nini ha rli
wa a tsar ni kuburi
43 a yo mrli ko ma da hla ba wu njajimu
me hla yiwu iwa u kmbo yi sur nkle zan
ndi ba wawuv wa ba sur nkle ni kajia
44 bi mu ba nno rji gbugbu wu ni mi
gbubgu wu wa ba hei va ama iwa kobo yi
a no zan du di biwo ba yo kl ni kajia duka
idi ba sur kle gbugbu wu wa ba hei va ama
iwakobo yo kpe wa a hei ni mi ya ma da
ni rli a

13

1 da yesu si zren rhe ni haikali iri ni mri
ko ma bi huzama a tre ndi teacha ya tita
ba baiko biyi ba biya
2 a hla ni wu wuto khikle mme biyi? ko
tita rina kri ni tu kpanma hama ni zile na
3 da a son ni tu gbku olive wandi
niya haikali a Bitrus, Yakubu, Yohana e
Andrawus ba mye ni yib
4 hlani tawu nita mba ikpi bi yi ba
faru? age ba ni tsoro ta ndi kpe biyi ba
ti wiewere wu whursu
5 yesu a lu kri si bla ni bawu mla ya nin
du dior gyuryi na
6 gbugbwu ba ye ni ndume nda tre mi
wawu yi nda gyur gbugbwu hi hle
7 bita wo kuu ko tre huu na ti sisiri na
kpi bimba ba ye ama ekli rhi hye ri
8 gbumgblu ba lu wa nhu ni gbungblu u
bi chu ba kamba kpamba bi wo jub meme
ni bubu kankan ni yon me ni hei be ba yi
farlio yi nei na kri lega na ba vu yi hi lo da
tsiyi ni tra wu bre irji mbi
9 ba gbronyihi duyi kri ni gaba gononi ba
ba bi tuchu ni tu nde mu a duyi tsoro ba
ikpe wandi me ti ni yiwua
10 ama itre rji ni kuci hi kago ba ti vu yi
hi lo bi kana ti sisir na tu kpe a di bi tre a
na
11 niton ki ba na ye ikpe wa bi tre a ana
bi yi bi tre na ruhu maitsarki ba ni tre
12 vayi ni lani vayi du wuu haka e ti ni
tre ma mri ba lu kri ni tu ba yimba ni ba
timba du ba luu ba
13 ndi ba karnwu ni tu nde mu ama ndi
wa a kri gbangban yi ni kle ani gbujbwu
14 bi ta to meme gunki ba ni kri ni bubwu
ana kamata na indi wandi asi bla vunvu
yi ka mal ya da rimere be wandi ba he ni
gran judea duba tsutsu hi ni tu ba gblu ba
15 wandi a he ni yu tra du na grji ri niko
diwawu ni ban kperi na
16 e wandi a he ni rhua do na kma ye ban
nglo ma ni ko na
17 imba bi mri ni nei ni biwa ba hei mir
bi masisi ba hei ya ni vi ba ki
18 bre trji du na hye ni ton sai na
19 vi baki baa ton wu khikle dan ton u ya
wandi kina taba toh rji mumla wa irji a ti
gbungblu wawuu ye zizan e khina la toh
na
20 irjhi nita na mer viba ruh na ba nma
wandi ani nawo ni ta bi wa ana ju ba ye a
do vi ba do ba na bra na
21 ko nha nita llha ni wu ndi ngye kristi
he yi ko ngye a he mu na kpanyme na
22 krista bi che baba anabawa bi che ba
ye ni alamu gbugbuwu da gyur ndi ko ni
bi wandi irji chuba ye

23 mla kri mi hla kpi bi yi ni yiwu du yi
guci ni ye mba
24 baya ya wu ton kima irji na wu na ani
ti buh iwua na kpana
25 tsitse ba rhu rjoku rhi ni shulu u iko u
shulu ni cu mle ba to
26 vren ndi ni ye ni mi kpalu ni gbengble
ni daraja
27 ani ton malaiku hi ni nfro nza bi
gbungblu meme wu shulu do ba yoh bi ma
wandi ana chuba ye
28 to kpe wu mla ya to ni kunkro fig
nto wandi vunvu ma ju wu to ndi esu ti
weiweire ye
29 na ki me wuta to kpi biyi ba si zren to
ye ma a weiweire ni nkontra
30 janji mi hla yiwu bi zan yi bana kle
hamma ni to kpi biyi na
31 shulu ba meme ba kle ama lantre mu
na kle na
32 nitu via ko ntoma ndoir ko maleka ni
shulu ko vren bana to ha iti mehe a to
33 kri ni wri ni mla ya nitu wuna to iton
a na chiche vu vu bi Greek bari ba yo tre
toyi kri ni wri mla ya ni bre
34 na ndi wa a hi zren a don koma nda
don mri ko ma ta ya ko ko nha ni ndu mada
mha bi ya ba a duba khi ni wri
35 ni tu kima wu na to ka tiko ni kma ye
ni ton rime na ka ni yallu tsutsu chu koka
ni gbatup wu bwhumble ke ni mble
36 anita ye niko gbru me na ye too wa si
krunana
37 kpe andi mi lha ni wua mi hla ni ko
nha mla ya mal kli

14

1 a don viha duba ti ngan u passover idi
mba ngan u bredi wa asa binikoh bi ton du
irji baba bi han ibe ba sun diba yib yesu da
wuu
2 ba tre ana hei nitoh gan nadutsi
kanalude ni tsutsu ndi na
3 da yesu a hei nikoh siman u lo shia basi
rhi biri u wa hri a riye niwu da ji kpalaba
alabaster u klen ma wa ba you di nard ayar
kpalaba da kayen a sur nitu yesu
4 ndi bari ha hei niki da tifu ni kpaba da
tre ai higye kpei wa iwa yi tidu migye
5 smsl du bs ban tutate a le ru kle wa ani
kai deri tra wa ba zo biti ya ba tre a
6 yesu ka tre ahi kpei didima ati nimu
7 bihei nibi yaba chachuu wadi ko ni tan
biya zoba ama bina hei ni me chachuu na
8 iwayi ti kpe wa a iya ti a asur turare
don chachu rhumu
9 misi hla tre jaji niyuu konitsen ba hla
tre irji nimi gbugbulu sei ba hla ikpie wadi
wayi ti ko ni kogon kuq
10 sei vre koh ma rhi wa ba you di
Yohuda iskarioti ruhu hini bi ton du irji
don du vuu noba
11 da bi toh du irji ba woh da ngri
kpukpome niwu da you iyei ba no kle wa
sima ni wa koh wa di aru vu yesu noba
12 niyi u mumla u berdi wa ana saana
waba nha yi krju ton ngla lah tre ntoh
u inga ni sei nisei u mrikohma ba miyei
anitse ki hi mla bubu u ri biria?
13 atohmrikohma hari da hla bawu duba
hi mi gbu ndiri hluiri u fo ma bi aka hu hi
14 ahi ta rhi nikoh bi ka hu idia hla u di
la di ukoa malla tre ikoh mu wa mirhi biri
baba mrikohmu?
15 anitsro yi kikla mikoh wu koshu waba
mlati bikah mla ti ni tawu
16 mrikoh ma ba hi ni mi gbua da ka
toh inpie da a tre hei nakima da ti birhi
ketarewa
17 da yalu ti wa ji mrikohma tsoh hi
18 da ba kru da si rhibiri nitu tabur yesu
katre jaji mi si hla niyi wu iri nimi bi nivu
me noba
19 bayi ni suron ba da nimiyei ahime?
20 yesu kasa nibawu wa da si you woh ni
me ni gbugban
21 ivrendi nihi na a han niyuma iya
ndikima wadi ani vu yesu noba abi di na
grhi ndi kimana
22 bashei ninu rhi biri yesu ban bresdis
da ti lulu you nibredia da mere ga niba wu
datre wayi hi nma kpamu
23 a bangbaju datre
24 wayi a hu yimu wa mi sur iyieu ni
yuwu wa ani kahle nigbubuu baka so
wawu bauu
25 me hla tre jaji mina la somi klo kukru
gana sei ivi wa mi so ni mikoh irji
26 bayou sei da rhu hini gbulu olives
27 yesu hla ni bawu wawubi bi joku yada
ba han iq mi vu ndiu krhutimaa iq u itima
bavra ni kagakaga
28 bata zume lude in mi hi Galilee guchi
niyuu
29 Bitrus kahla ru yesu ko ba hi kpamba
wawuu ine mina hina
30 yesu ka hla u nichu luwa du gba du
tub tup kpu u kpa tron di u una tohme na
in kpu tra
31 Bitrus tre ko mi qu bu wu mina tre
dimina toh una baka you inveu ni yesu
wawuba wu
32 ba ye ni bubu ri you di Gethsemane
yesu ka hla ni mrikoma kuson wayi ime
me hi bre
33 a banBitrus Yakub u Yohana ni kpama
a rimer da ni damu
34 ahla bawu isuromu ni lome har na u
qu ki mai di ta gbe har hi ni kuqu
35 yesu for zre fime da ku joku ni meme
da bre inde aru bie ka wur ton a hle
niwawu

36 datre abba ti bu ikpi ba yereyere niwu
wuka cu gbaju yi ru ni mu aman ana ti
muna ahi wume
37 aka kam ye da yetoh ba basi kruna da
miye Bitrus sima bi si kruna? koh niton
riri me bi na iya gben na?
38 gbien di bre don di na joku nimi lah
tre na isuron a nyme ama ika a si
39 a la hi da tretre wu mumla gari
40 da aka kam ye da toh basi kruna na u
mumla shishi ba a ron u bana toh kpie wa
ba hla wuna
41 akma ye kpututra da miye ba bu risi
kurnari di ni siri? atsra no toh a yeye to
bavu vre ndi you ni woh bi latre
42 lude kinihi to idi wa a vu me ni noba
a he weiweire
43 a sihei nimi tre a u Yahuda iri ni mi a
aye ni gbugbu idi ni ba ijin gban nibi toh
du irji ni bi han be ni bi nikoh
44 indi wa a vu haba a guci tsro ba woh
ni wuye Biti toh diwa mi sumbace u wa wu
yi bika vu di griwu di hi ba ba bi gadi
45 da Yahuda ye ahi ni yesu gbla me da
you
46 di ranni da rhugume ni u indi ba kavu
na ki u ri ni ciki mba waa kli niba kia
47 chu inji gbama da chu vuvu to diri ni
mi biwu niko pristoci ba
48 yesu a mieye ba bi ye vu me na diwu
yib ni ji gban ni kpe iku
49 mitahei niyi chachuu dita bla tre irji
ni yiu nitra rji bi na vu me na a hei na ki
don du tre rji cika
50 duka bi wa ba na hei ni yesu ba tsutsu
da kaa don niu ba tsutsu hi kpaba
51 vivren nze ri wa alo vi gbajanklo u
kaakpa megen a sia hu e mri nzeba ba yo
wo vuu
52 a ka gbanjanklo chuwo ni bawu nda
tsutsu ru ni ngbre
53 niki ba nki yesu hini ninko prist
nikima ba kikle prists ba ni chiche mba bi
nha ba zontu kii nha niwu
54 e Bitrus a nha huba kari ni tra nkon
wu nikon prist a ndaka kuson ni ba mriko
nduba nda sia mu kpama ni lu
55 nikon prist baba bison nda bla tre ni
trankon a ba wa biwa ba njitre kpewa bato
nitu yesu ni duba wuu nda wa hama
56 gbugbu mbawu ba sia blatre che
nituma e nyu bitre ba ti nkankan ndana
hu nyu ri na
57 niki bari ba la lu kri nda bla tre che
nituma ndi
58 ki wowu a sia bla ndi wawu ni zii
hekali wa ba me ni wondi nda ni mi vi tra
la me ri hama ni tindu ni wondi
59 nikima ngame bi tre ba nyumba ana
hu nkon riri na
60 ninkon prist a lu kri nimimba nda
yesu ndi wuna he ni kpe wu sa bawu
na? ni tutre wa bi nu shaida biyi basi bla
nitume a?
61 nikima a kri gbangbi ndana sa na
ninkon prist a la myeu ndi wuyi wu kristi
vren u wa ba ti lulu zanzan niwua?
62 yesu a trendi ahi me ngame bi to
vreninji si son ni wo korhi u gbengble nda
si ye nimi klalu wu shulu
63 niki ninkon prist a yba nklon kpama
nda tre ndi kila wa saidu u ngye gari?
64 bi wo tre wu kpande irji timeme kimbi
bi to ni he? wawumba ba nyme ndi
latrema a tsra du ba wuu
65 bari ba lu si junte ni vra nituma nda
ni ka shishima ndani tsiwu nda hlawu
ndi du nran tre e mrikondumba ba tsi ni
ndawomba
66 niwa Bitrus a son ni meme ni ra koa
ninrenwa ri wu tindu niko ninkon prist
67 a to Bitrus si son si si zu isi ni yesu u
Nazarat
68 a kpa tre ndi mina to na nina to tu
kpewa wu tre a na wa a rhu hi ni kalhan
e igbaa a tbu
69 vrenwa wu ndu ri a too ngari nda lu
si bla ni biwa ba ki whi niki ndi iwayi hi
rimba
70 a la kpa tron ngari nton fiime ka huki
biwa ba ki nhan niki ba la tre ni Bitrus ndi
ahi janji wu ri mba nitu wu ndi u Galilee
e lpn nyu me kpanyeme nikima
71 niki a lusi yoban ndani shirhi ni
kpama ndi mina to iguyi wa bisi tre nituma
na
72 igba a la tbu nkpu u ha rhi du igba tbu
nkpu ha wu shirhi kpatron ni me nkpu tra
niwa a rhimren ni kima a ybo yi

15

1 ni bwu ble frist bi nikon ba shubi ni bi
nikon gbua u bi nha u tra rji ni yahudawa
wa babi suronmua ba vu yesu lo nda njiu
nda hi ba kau nno Bilatus
2 Bilatus myeu awu yi u ehu Yahudawa?
a sa ni wu andi u tre toki
3 frist bi nikon ba nhau ni kpi gbugbu wu
4 Bilatus a la mye u na hla na ka nche?
to gbugbu tre wa ba ki nha wu ni tu mba
5 yesu ana la sa ni Bilatus ngana wa anno
mamaki
6 to ni ntto u gan Bilatus a ta chi ndi bi la
tre ri wa he troa chuwa indi wa ba kabre
ni tu ma
7 u igu ni mbru bi la tre ba latre u wu
ndi
8 ijubu ndi ba ye niye Bilatus ndu tie
ikpie waazi tie rji mu
9 Bilatus ka sa bawu bi nyem ndu me kah
chu yahudawa chuwo?
10 a to nda ni tu ngu mba baka vu yesu
njiwu

11 amma nji frist ba ba con jbu ndi ba
ndu ba yar gro ndu ba ka Barabbas mba
cuwo
12 Bilatus a la mye mba ngarli a hi ngye
mba tie ni chu Yahudawa?
13 ba la gro ngali klowu
14 Bilatus mye ba a latre ngye a tie? u ba
tutu yar gre clou
15 Bilatus a son tie kpie a ba wa nda ka
Barabbas cuwo ni ba wu a pua yesu tre rli
nda kau nno ba kpa klo
16 soja ba bu nji nda hi ni tra u bla tre
nda u yo soja ba wawuu kabi
17 ba lo tuma ni pli u ma klo ntme wiwrli
nda con con lo nha
18 ba wlu nda ciu ndatre ndu rji ziu iclu
yahudawa
19 ba grji tsiu ni tu ni gbugban u con
ma nda ju nte ta sur ba kuqu gbarju nda
kudran ni kbu ma
20 sa ba chauya ba chu pii u tuma rju hi
ni wrji wa ba hi kpam wua
21 indi ri siman u gbu siren sia ye rji
gburi ba vu ni gbengble to ban kukron
krossa
22 soja ba nji yesu hi ni wrji wa ba yo ndi
golgota
23 ba nno ma kabi ba mur wa a kama
nda na soh na
24 ba kpan wu nda vu klon ma rli nra ni
kpa mba
25 ba kpan u ni tu kukron ni ntton u tra
26 ba nha ni ple kukron ni ikpie a ba
nhaua ichu yaluda
27 ba kpanwu ni bi ybi harli iri ni wo rli
u ri ni wo kota
28 i wa yi ye tsar ni tre rji wa a hla ba bla
kabi ni bi latre
29 biwa ba ka ki hia ba zren da ni whu tu
nda ni tre yowa iwuwa u zii tra rji ni meu
ni mi vi tra nra kpame ndi grji ni kakrona
30 nji frist ni bi nha ba ba chauyaya
ngame ni kpa mba da tre
31 a ndi a kpa bai cuwo amma nda na to
kpa kpama cuwo na
32 ndu kristi ichu israilawa ba grji ni
gran kukron a ye meme zizanyi ndu ki to
ndi kpa nyme ni wu bi wa ba kpan ba ni
yesu ba hlo tre ni me
33 ni ntton u tane ibwu ye kah gbu
wawuu hi ni ntton u tia
34 ni ntton u tia yesu ka yar yi gbagban
me eloi eloi lama sabachthani? wa hi irji
mu irji mu u tie he rli kame don?
35 bi wa ba kli wi riha kia ba wo lan tre
ma nda tre din to ba a si Iliya
36 indi ri tsutsu ka yo rlikpanma ni ma
waasa nda kason ni gbondo kpala nda
kanno ndu soh igua tre din ki to ka Iliya
ni ye njiu grji
37 ni ki yesu ka yar yi gbangban me nda
qu
38 ipli u tra rjia ka yra tie harli rji ni tu
mu grji hi kogboma
39-40 da jirmi wa kli nda si ya yesu a to
ndi yesu qu ye to wa a tre din njanjimu
igu yi ana vren rji imba bari ngame baki
gbigbanmu nda kia yah vimi mba ana
ba maryamu ba mag daliya maryamu u
salomi
41 wa a he ni Galili ba hu nda ta tie
ndu wu imba gbugbu u ngame ba huhi ni
urshalima
42 wa yalu tiea don he u mlaki ivi wa
baka rjo ri ni sabath
43 Yusufu indi u Arimathiya ye ni ki ana
ri ri bi lo chu ndi wa bata nno grima nda
sia gben mulki rji avu sran nda shi ni
Bilatus nda mye kmo yesu
44 Bilatus tie sisri ndi yesu qu ayo jirme
a nda wo ka yesu qu
45 da Bilatus a wo ni nyu jirmea ndi yesu
qu ye a nno kmboa ni Yusufu
46 Yusufu ana le plia ye a grji kumo ni
grani kukrona nda lou ni pli nda nji he ka
yo ni beh wa ana tita wa ba tsen mlatie a
tru tita hra beh a ka nyu beha
47 maryamu ba mag daliya ni Maryamu
iyi yosi ba to bubu wa ba rju yesu

16

1 niwa i vi u asabarchi a wuce Maryamu
ba magadaliya mba salome ba ka nji izyi
kpa ye nde ba gban ni yesu nikpa
2 ni bwubwu ble ni vi mule u satia u ba
hi ni beh ni nza hongan
3 u ba myen kpamba a di a nhan ni nyiu
tita rju ni tawu ni yiu beh hia?
4 u ba nzu shishi ya na toh ba nyiu tita
rju ye tita a ki kle ma gbenme
5 u ba luri ni mi na toh vren nze ri sur
nklo kinkle son ni wo kori uba bwu yiu
6 wa hla ni bawu na bwu yiu na bi si wa
yesu ba nazaraten wa ba giciye niwu alude
n a na hei na ya ige bubu wa ba kah yo yi
7 ama bika hi kpambi ni ha ni almajere
ma nie Bitrus a hei koshishi si hi ni galilis
ni mun bi toh nawa a hla ni yiua
8 u ba dorju ni mi beh ni wi likpa ni
bwuyiu bana ya tre kpieri me ni kpam-
bana nitu sisir
9 nta shime ni bwumble ni vi u mumlan
u satia da guchi ye rju ni mary magadaliya
na ju meme ibrji tar gban rju niwu
10 wa hi na kah bla nibi wa ba hei ni wua
da katsira ba si ta mre da ni yi
11 i ba wo da hei ni rei u wawu toh ni
shishima ama u bana kpa nyeme na
12 wa rju ni babwu ha mba ni kon rimu
kan yada ba rju nigbua zren sihi kpamba
14 ni ko ngo ki yesu lu rju ni wolon don
ri uba si rila ni tu tebru wa pwa ba tre
nitu wa bana kpanyemena da nsei tu da na

kpanyemen ni biwa da toh shishi nishishi
na hla ba hi wu a ndi alude na
15 a hla bawu ndu ba hi na hla tre ma ni
ndi bi rgbungbulu ba kagon wawusu
16 indi wa a kpa nyeme na ndu ba yi
batisma niwua ani nawo indi wa ana kpa
nyemen na ani rilu
17 ba toh tie bi yii ni biwa ba kpatre rji
ba zu brji ni nde mu ba tre lme sama
18 ba ya vuwam ni wo ana tie ba kpie na
ko ba so meme gbugbulu ana tie ba kpie
na
19 yesu tre kle ni ba wu uba ban hi ni
shulu waka son ni wo ko ri irji
20 u baluri blatre rji kango gbungbulu a
irji ni zo ba na kpanyeme ni tre mba nikpii
wa a tre ba tie baa

Luke

1 Ndji gbubgu bana gucci tie ndu yongy-
egyere kpi bi andi a ye rju kri ndende ni
mi mbu'a.
2 Na-wa ba ka ba sru ni wo-mbu'a, rji ni
biandi bana to ni shishi mba baba bi tindu
lan tre-a.
3 Mi toh abi nimu nitu mi ban ikpi ba
shle ya toh rji ni mumla, mba ni ni nha
nitu mba gyegyere niwu Uchu Tiyofilos.
4 Ni dun toh, hamma ni sron ha ikpi andi
bana tsro ye.
5 Ni vi khikle u-chu Herod, Ichu wu
Judea, ni ntoh ima, Zakariya wu nhma
ko Abijah ana Prist mba. U-wa ma eh'pu
Haruna.
6 Hambawu bana bi tie sissri Irji ie suron
mba ni zren mba abhi ni shishi ma. Bata
hu lantre Bachi nda ni hu ikpi bi wandi a
nha dun ba ti'a.
7 Bana he ni vivren wu ngrji mba na,
Alisabatu anani ngrji na, u ba che hamba
mba lonma.
8 Inton Zakariya a ye ni dun kri ni shishi
Irjin nda tie ndu Prist wa ndi chuu wu
nclan ngrji ma a ku ni tu ma.
9 Ba hu njo ni chu Prist wandi a ni tie
ndu ni mi-tra u Bachimbu, nda gon ton
nitu mbru mba.
10 Ni-andi ahe ni mi, mbru ndiba ba ki ni
rah nda si bre Irji mla ni nton wandi ton a
si gon.
11 A kri toh Maleka Irji rju kri ni wo mla
wu bubu gon ton-a.
12 Ni-andi Zakariya ku shishi niwu, a
kma tie lo'me i sissri a vuu.
13 I Maleka a hla niwu ndi, “Na klu sissri
na, Zakariya, nitu ibre me a rhi ton. Iwame
Alisabatu ni ngrji ivren'llon niwu. Wu yo
ndema ndi Yohana.
14 Isuron me ni si i wu ngyiri, u gbugbu
ndi ba ngyiri ni ngrji ma'a.
15 A nii khikle ndji ni shishi Bachi. Ana
so ihi mba mma wandi a sen na ihi na,
Ruhu tsartsar wu Irji ni he ni wu rji ni mi
nne yima.
16 Gra ndji bi Israila ba kma hi ni Bachi
Irji mba.
17 Ani hi ni shishi Bachi ni ruhu mba
gbenbgle Elijah. Ani tie ki nda kma suron
ba-tti hi nitu mmri mba, don bi ka-wo baka
zren nimi to u bi zren bi - nda mla nkon
tie ni Bachi, ndji wa ba mla zi niwu'a
18 Zakariya a hla ni Maleka ndi, “Mi tie ni
he ni toh kpe yi? Mi chiche ndi i se wamu
ba bran gbagbanmu ye.”
19 Maleka kma sa wu da tre ndi, “ahi me
Gabriel wandi ani kri ni fron Irji. A ton me
du mi ye tre niwu, ndi mi nji lantre ndindi
nji wu.
20 Mla wo! Wu son ni ngbangbi, wuna la
tre na, se kpe wa mi hla niwu a wri. Ani
toki nitu wuna kpa nyime ni lantre wandi
mi hla wu na, ikpe wandi a ni wri ni tsra
ni nton ma
21 Ndji ba basiya gben Zakariya ndana
rju na. Ba tie mamaki ni wu ton me nimi
koh Irji.
22 Wa a rju ye niba, a tre wakran. Ba kri
rhimmre ndi a to kpe ni mi koh Irji. A si
tindu tsoro ba niwo, ama ndana tre na.
23 Ni-andi nton wu tindu ma a kle, a kma
hi ni Kohma
24 Ni vi ba kii, iwama Alisabatu a hwrji-
nne wu wha ton ndana du ndji du ba toh
na. A tre ndi,
25 ngye kpe wandi Bachi mu tie ni mu
nda yame ni lo suron nda chu shan rju ni
mu ni shishi ndji.
26 Ni wha wu tanne, Irji a ton Maleka
Gabriel hi ni gbu Galilee wandi ba yo ndi
Nazareth,
27 du hi ni Maryamu, ih'pu Dawuda,
wandi ba na haa zi ni ndi ri ni nde Yusufu.
Maryamu ana rhi he toh lilon ni son ma.
28 A ye tre ni wu ndi, “Mi chiwu, wu
wandi ba kpa nyime ni wu gra, Bachi he
ni wu.
29 Itre a kpau tsi shishi, wa kma rhimmre
nitu bibi ichi wandi a chiwu'a
30 Maleka a hla ni wu “Na tie sissri na,
Maryamu, Irji a kma yawu ni lo suron.
31 Ya yi, wu hwrji-nne ni ngrji vren. Wu
yo ndema ndi Yesu.
32 Ani khikle ndji, ba yo vren khikle'a
Bachi u shulu. Bachi Irji ni nuu tu chu
bachi ma Dawuda.
33 Ani tie mulki wandi a na kle na nitu
koh Yakubu, i ngbungblu wandi ani son
nitu mba bana kle na.
34 Maryamu a hla ni Maleka, ikpe yi ni
tie ni he nda wrhu to tre me. Ime mi rhihe
wu toh lilon ni son mu.
35 Maleka a sa niwu ndi, “ Ruhu Tsatsra
ni ku ni tume i gbengble Irji wu shulu ni
kasuu. Vren Tsatsra wandi wu ngrji ba
yow ndi Vivren Irji.
36 Toh, imlame Alisabatu a he ni nne
vivren lilon ngame ni chichema. U wha
ma wu tanne yi - wawu wandi bana tre
ndi ana ngrji na.
37 Ekpe na ne wandi Irji na toh tie na.”
38 Maryamu a tre ndi, “toh, Bachi mu, mi
vren wa wu ndume. Tie ni mu tsra ni kpeu
wu hla'a.” Maleka a lu hi kpama nda don
me.
39 Maryamu a lu lunde ni vi baki nda
sima hi ni gbu bi ko tu-ngblu ba, ni gbu
wu Judea.

40 A ka rhi ni koh Zakariya nda chi
Alisabatu.
41 Ni wandi Alisabatu wo chi wu
Maryamu'a, kpran vren wandi a he ni
nnema a luza i Ruhu Tsatsra a lu rhi ni
Alisabatu
42 A lu ni khikle lan nda tre gbangban
ndi “lulu he nitu me, ni mi mba, mba ni
ibi wu mi nne me.
43 Nge tie ndu dun bachi mu dun ye ni
me?
44 Ni wandi lan tre chi me a rhi ni nton
mu, vi kpran vren wandi a he nimi nnemu
a lu zah wu ngyiri.
45 A tie lulu ni wu wandi a kpanyme ndi
ikpi biwandi Bachi Irji a dun be blah niwu
ba wrhu to ki.
46 Maryamu a tre ndi “suron mu ni
ngyiri ni Irji Bachi.”
47 Ie drimu ni ngyiri kpukpome ni Irji
wandi a kpame chuwo.
48 A kma iyanchi vivren wa wu tindu ma.
Ya, Irji zizan ikba ndi kankan ba tie lulu
nimu.
49 Wawuyi a tie khikle ndu nimu, indu
ma hi tsatsra.
50 Lo suron ni wruhle ma ni ha ikba hi
ni ikba wu bi andi ba klu sissri ma'a.
51 A chu ngbengble ni ngba woma tsro,
nda vra bi nzutu ni tu mre wu suron mba.
52 A gbran mri bi tu chu grji ni bubu son
mba, nda nzu biwandi bana he nitu kpe na
lu.
53 A juu bi iyon ni ikpi bi ndindi nda zu
bi iwu du ba hi hamani kpe.
54 A zo Israila, mri u ndu ma, ni duba
rhimre nda wruhle
55 (na wandi a tre niba timba) ni Ibrahim
baba ih'pu ma kase kase.
56 Maryamu ason mla u wha tra ni
Alisabatu rhi nda kma hi ni koma.
57 Nton ngrji Alisabatu a tie, waa a ngrji
vren ma, vren lon.
58 kpukpan son ma baba mlah ma ba wo
khikle kpe ndi Bachi Irji tie, ni lo suron ma
niwu, nda ngrji ni wu.
59 A he niki, ni viwu tandra, ba ye bubu
gyen mbru ni vivren'a. Ba ta zinde tima
Zakariya niwu.
60 Iyhima a sa bawu ndi, “Aian, nde ma
nih Yohana.”
61 Ba hla niwu ndi “bi na he ni mla mbi
rhi ni nde mba na.”
62 Ba tre ni wo ni tima ndi do hla nde wa
ba yo vren'a.
63 Tima a mye duba nu igble wu nha,
wa nha ndi, “ndema hi Yohana.” Ndji ba
wawu mba ba tie sissri (mamaki).
64 Nhuma a kri bwu hari (immediately) i
nl'pma a si, wa a tre nda ngyiri ni Irji.
65 Sissri a vu ndji bi wandi bana hye ba
ba. Ba vu tre kpi bi yi zren ka gon ngblu
ngbugblu Judea.
66 Wawu ndji biya ba wo'a, ba yo zi ni
suron nda tre “i vren yi ni hye ni he?” Nitu
woh Irji a he niwu.
67 Tima Zakariya, shu ni Ruhu tsatsra,
hla ikpe andi ni he'a
68 “nda tre ndi gbresan ni Bachi, Irji wu
Israila, wawu yi a ye zo nda khle ndu kpa-
chuwo ni ndji ma.
69 A nzu njon kpata chuwo ni tawu ni
koh ndji wu nduma Dawuda,
70 me andi a tre ni nhyu tsatsra anabi rhi
ni sen.
71 kpatachuwo rju ni wo bi yota ni shishi
mba ni wo bi-andi ba kamba nita.
72 Ani tie toki nitu do tsro ta lo suron ma
mba timbu, niki rhimre ni tsatsra yo nhyu,
73 ni shirji ni trema ni Ibrahim, bachi
mbu.
74 A shirji ndi a ni nuta biwandi a chuta
chuwo ni bi kamba nita, ikini tindu niwu
hama ni sissri,
75 ni tsatsra ti bi, ni shishima wawu ni
vrevre mbu.
76 A wu vivren ba yo'u ndi anabi wu
Bachi Khikle ni shulu, wuhi kri ni shishi
Bachi ni mla nkoma ti nda mla ndji tie ni
ye ma,
77 nda nu ta to kpe wu kpachuwo ni ndji
ma, ni kpa wruhle lahtre mba.
78 Ikpe ani he toki ni lo suron Irji mba,
nitu kima nza Irji rji ni shulu ani ye zota,
79 do kpan ni bi wandi ba he ni bwu mba
iwhu i qu. Ani tie kima nda yota ni nkon
wu si.
80 Vivren a lu gbron nda he ni sen kpa
dri, ndaka son ni tsutsu miji gben vi wandi
a rju kri ndende ni Israila.

2

1 Ni nton ri ni sen, Kaisar Agustus a yo
doka ndu ba bla ndji bi gbungblu ba wawu.
2 Wa a mumlan bla kena, u kiri niyus na
Gona umeme suriya.
3 U ko ba nha ba lu hi ni gbumba na ka
nha inde ba.
4 Isuwu, me a lunde hi ni Galili; Ibgu
Nazarat hi ni gbu Yahudiya, Igbu Dawuda,
ni wa ba yo ni Batalami, nitu wa a rji ni
koh nan hi mlan Dawuda.
5 Ahi nha nde ma ba Maryamu wa a
nna'u wa ahe nne.
6 U ba rhi he niki ri u inton ngrji vren
ma ye.
7 waa ngrji vren llon, nna nye'u ni guglo
ngbanja nklon na nban ka ka wu yo ni mi
nju yawo, nitu wa mikoh ana he wa ba ka
yo na, ba bi tsri mu ni gbu'a.
8 Bi krju ntma bi wa ba son in klan kima
na ni ya ba ni chu ba he.

9 U Maleka Irji a rju ni bawu u kpan u rji
ka grji kah ba, u ba ka nkbo sissri
10 U Maleka kah hla ni bawu, “ndu ba na
tie sissrina, a ndi wawu nji tre ndindi ma
ye wa ni yo ndi wawu ndu ba ngyiri.
11 Luwa ba ngrji Macheto ni gbu Dauda,
Inde Kristi Bachi!
12 Bi yi ba alama wa ba tsro yi'a: Bi toh
kpran vren ba yo'u nimi ikpi a kakru ni
nju yawo.”
13 Ni yiu riro me, gbugbu ndji ni shulu ni
Maleku ba gbre Irji san na ni tre andi,
14 “Khikle ruron hi u Irji ni shulu, u dun
si he ni ngbungblu ni ba ndji wa suron Irji
ku si ni ba.”
15 U Maleka ba kma hi kpamba ni shulu,
u bi krju ntma ba tre ni kpamba ndi, “ki
hi zizan ni Batalami ndi toh ikpe yi wa a
tie'a, wa Irji dun ta ki toh.”
16 U ba zren gbagbla me hi na ka toh
Maryamu mba Isuwu ni vuvren wa ba ka
yo ni nju'a
17 U wa ba toh'u a, ba bla hla kpie wa ba
wo nitu vren'a.
18 Wawu mba wu biwa ba wo tre Maleka
ba tie sissri.
19 Maryamu son si rhimre itre wa a wo
ba wawu na nji ni suron ma.
20 I gu u krju ntma kma hi na ni ngyiri
na ni gbre shi san ni kpie wa ba wo na ka
toh na wa ba hla ni bawu'a.
21 Ni klekle ivi u tandra ba gen mbru
niwu, na zi nde ma ni Yesu, inde wa
Maleka zi niwu wa ri he ni mi nne yima'a
ri ba ka ngrji'u.
22 Uvi tsrakake mba a ke ni doka Musa,
Isuwu mba Maryamu ba nji'u hi ni koh
Irji ni Urushelima ndu ba nji'u hi ni shishi
Bachi.
23 Ni wa ba nha nha ni doka Irji ye'a,
Ivren lon wa ba ngrji'a ba nji'u hi no Irji.
24 U ba no hadaya u Ingyu hari ko
Tatabara hari, ni ya nda doka Irji a hla.
25 Ni Wurishelima, igu ri a he niki ba
yo'wu Simion, wa nda a he khriki nani tie
ndindi me. Na ni yo shishi u lo suron ni
ndji bi Isrela, u Ruhu Irji he ni wu.
26 U nda hla niwu ye nda a na qu na, ama
se a ni toh Bachi Kristi.
27 Ruhu Irji a nji'u Simion hi ni tra u bre
Bachi, wa ba tie vuvren nhan nhan'n mba
Yesu, ni ndu ba tie kpe wa doka tre Irji hla.
28 U Simion a krju nba rji na ngyiri ni Irji
na tre.
29 I wu wa uhe ni ko ge u ka ndu gran
mehi piyan me ni kpe wa wu tre.
30 Ni kpa chu wa me klan mi toh njanji
tre,
31 ni wa u mlan tie ni ngbugbu lu ba
wawu.
32 I nkpa wa ani tro ba inko mea ni kuma
no ni nko Isrela.
33 Ba iyima mba ittima ba tie sissri
(mamaki) ikpe wa ba wo ba tre nitu ma.
34 U Simion a tie lulu yo ni bawu nda
hla ni Maryamu iyima ndi, “U to, Vivren
yi, wawu yi ni dun bari dun ba joku, bari
gbugbu ba lunde ni mi Isrela, wa ani tsro
gban u wa indji ba kamba -
35 Ni dun iwen ndu kpireu dri na no mre
ndu wa ani nharan mi suron ndji wawu.
36 U Anabi rhi, ahi iwa, ba yo'u ni
Hanatu. Ahi vren Fanuwel rji nimi L'be u
Asha. Wa a che kpokpome. A sohn ni lon
ma ise tangban niwa a gran ni vren wa,
37 u lon ma a qu wa ka son ni kbo ise
wulon inkyu tandra ni nza (84). Ani hi ni
nko bre Irji chachu chachu ni chu mba ni
mble ani bre Irji ni vu hlan ma.
38 Ni ki me, a ngyiri ni Irji, na tetra
vren ni ndi ba wa wu bi wa ba si gben
kpachuwo (fansar) Wurishelima.
39 Ni wa ndji ba kle ko nge wawu na wa
ndi bla tre Irji hla'a, u ba ka kma hi ni Galili
ni gbumba Nazaret.
40 Ivren sen ni tie ninkon u mre ma
ndindi ni babran kpukpome, ndindi (Al-
heri) u Irji he ni wu.
41 Ba tie ma ba hi Wurishelima ko wa ni
ise ni ngan (Idin Ketarewa).
42 Wa-a tie si wulon don ha, u ba rji hi
ya da ba hi ni Idin.
43 Ka ba kle tie ro'a na kma si hi, u
vren'a Yesu, wa zu kukri ni kogon ri ni mi
Wurishelima a na ni toh ba iyima na.
44 Ba zren ya ndi a he nimi ba ndji wa
ba si hi baba'a, u ba zren u vi rhi (1). Nda
lu ni wa'u nimi ba mlan mba ni kpukpan
mba.
45 U wa ba na to'u na, ba kma hi si wa'u
ni Wurishelima.
46 U ni vi u tra mba, ba to'u nimi koh Irji,
a son ni tsutsu ba bi tsro, asi sren ton si wo
ba nda si mye ba.
47 Biwa basi wo wu wawumba ba tie
sissri (mamaki) ni toh tre wa ahe niwu.
48 U ba ka toh, na tie sissri iyima myen
inge ba sa u tie nna ki ni ta wu bu tie me,
kisi wa wu, ni suron nfu.
49 A mye ba, “bi si wa me ni nge, bina
toh ndi abi dun mi son ni koh tti mu na?”
50 U bana toh tu tre wa a tre ni ba na,
51 Wa kma huba hi ni koh ni Nazarat na
ni wo tre mba. U iyi ma a nji kpe wa atie
gbangba nimi suron ma wawu.
52 U Yesu gburon ni hon ni tiya ni toh tre
ni tagoma, Irji mba ni ndji me.

3

1 Ni mi ise u tso don tra wa Tiberia Cae-
sar - Chu, u, Pontiyus Bilatus ana gomna
Judiya, Hiridus ka Chu ni Galili, vayima
Filibus ka chu ni Ituriyada Tarakunitas,
mba Lasaniyas ana Chu ni Abaliya.

2 Ni nton wa Hanana ba kayafa bana bi
ninkoh bitun tre Irji kaye ni Yahaya vren
Zakariya ni miji.
3 Sei ka zren kagon gbugbulu mi yie'u nei
u urdu, dani hla tre Irji ni bawu, a yo'u ba
duba ye kpa Irji nda dun ba sukpa ni ba
wu, duba wru lah tre mba hle ni bawu.
4 Na wa ba na nha nvunvu u tre Anabi
Ishaya ndi llan di ri si yo ni miji, mlan koh
Bachi tie dun koh ma hi yreyre.
5 Ko san ngbulu ba shu, u ngbulu ba
ba gble tita ba kma ti fime, u nkoh bi tie
memme ba kma bi ba ba shu, ni ngbulu
baba tita ba ba yra ba nda kma me nkoh
ni bubu biwa be gblegble me'a.
6 U bi he nimi kpa ba to Ceto u Irji.
7 Sai Yohana a hla ni gbugbu ndji wa ba
si ye dun sukpa bawu'a. Yohana yo ba ndi
"biyi mri iwan, anha hla ni yiwu dun yi
tsutsu ni nfu wa ani ye ni yiwu'a?"
8 Nitu kii, kma tie klo kunkro wa ndi ba
bre dun ba wru lla tre hle bawu dana ta
tre ni kpamba ndi ki he ni Ibrahim wa a
iti mbu, mi hla niwu Irji hei ni gbengble
wa ani zu titi biyi kma tie mri ni Ibrahim
rji ni tita bi yi.
9 Ko zizan ba mlan gla tie nitu nja bi ba
kunkro. U wawu kunkro bi wandi bana
klo bi na ba gen ba nda vu ba sru ni lu."
10 U gbugbu ndji baki mye'u ndi, "Zizan
ki tie ni he?"
11 A kasa nda tre "Indji wandi a he ni
nklon ha, ka ban rhi ni ndji wandi ana he
ni rhi na, u ndji wa ahe ni lah ka tie naki
ngame.
12 Bi kpa ban ba ye du ba sukpa ni bawu,
nda tre, "Ndji-u-tsro, ki tie ni he?"
13 A hla ni bawu ndi, "Nata kpa inklen
zan kpe wandi ba tre dun yi kpa na."
14 Sojoji bari ngame ba mye, ndi, "U kita
na? Ki tie ni he?" A bla hla ni bawu, "Na
kpa nkleh niwo njo ni gbengble na, ndi na
tie ce ti ndrjo na. Nji kpe-andi bi u mbi
dun mla yi."
15 Zizan wa ba ndji ba si ya nkoh ye u
Kristi'a, wawu mba ba si rhimre ni suron
mba nitu Yohana, ko wawu mba hi Kristi'a.
16 Yohana a kasa ni bawu nda tre ndi,
"Ime mi si sukpa ni yiwu ni mma, u
ndji waa si ye ni koshi mu, a zan me
ni gbengble, u mina tsra wa mi sie rjirji
lagban u zama na. Wawu ni sukpa ni yiwu
ni Ruhu Tsratsra ni lu.
17 Ahei ni mumu ni wo ma wandi ani tie
ndu niwu nda zen memme bie nda ka waa
bi zi nimi iwron. U ani gon biwa ba tie
meme'a ni lu wa ana y'bi na."
18 Ni mi tsro mba Yohana a hla tre ndindi
ni ndji ba.
19 Hiridus wa ana Chu, a son gran wa
vayi ma Hiridiya, ni mbru meme kpie wa
Hiridus azi tie'a,
20 a ka biyi suru nhaa, ndi a ka Yohana
tro ni brusuna.
21 Inton wa ba sukpa ba ndji wawu, Yesu
me ba sukpa'a niwu ngame, wa asi he ni
mi bre wa ka toh shulu bu'u,
22 wa toh Ruhu Tsatsar ka grji ye son nitu
ma na ngyu, wa ka wo lan Irji ni shu, "Iwu
yi wu vren mu wandi isuron mu a kpa wu.
Suron mu ku si ni wu."
23 Yesu ahe ni sei wlon nkpu tra (30) nda
vu tie ndu Irji. Nimi kpa, Yesu hi vren
Isuwu wa ba yo tima ndi Heli,
24 ivren Matat, ivren u Levi, ivren u
Melki, ivren u janai, ivrn u Isuwu.
25 Isuwu ana vren Mattatiyas, ivren
Amos, Ivren Nahum, ivren Esli, ivren
Naggai,
26 ivren u Maat, ivren u Mattatiyas, ivren
u Semein, ivren u Josech, ivren u Joda.
27 Joda ana vren u Jowanan, ivren u
Resa, ivren u Zerubabel, ivren u Salatiyel,
ivren u Neri,
28 ivren u Melki, ivren u Addi, ivren u
Cosam, ivren u Elmadam, ivren u Er,
29 ivren u Joshuwa, ivren u Eliyeza, ivren
u Jorim, ivren u Mattat, ivren u Levi.
30 Levi ana vren Simiyon, ivren Judah,
ivren Isuwu, ivren Jonam, ivren Eliakim,
31 ivren Meliya, ivren Menna, ivren
Mattata, ivren Natan, ivren Dawuda,
32 ivren Jessi, ivren Obed, ivren Bowaz,
ivren Salmon, ivren Nahshon.
33 Nahshon ana vren Amminadab, ivren
Admin, ivren Arni, ivren Hezron, ivren
Perez, ivren Judah,
34 ivren Yakubu, ivren Isuwa, ivren
Ibrahim, ivren Terah, ivren Nahor,
35 ivren Serug, ivren Riyu, ivren Peleg,
ivren Eba, ivren Shelah.
36 Shelah ana vren Cayinan, ivren Ar-
fakza, ivren Shem, ivren Noah, ivren
Lamech,
37 ivren Metuselah, ivren Enok, ivren
Jared ivren Mahalaleel, ivren Cainan,
38 ivren Enos, ivren Seit, ivren Damu,
Ivren Irji.

4

1 U Yesu he shu ni Ruhu tsatsar, a kma
ye rji ni nne Urdu'a, Ruhu nji wu hi ni miji
2 niki a tie vi wlon nkpu nza ka meme
brji ka tsra wu. Ni nton ki ana rhi kpe na,
u ni klekle'a iyon vu babran.
3 Ibrji a to naki nda mye "wuta tre wu
vren Irji, kma tita yi tie bredi."
4 Yesu a sa niwu ndi, "itre Irji a hla ndi,
ndji na rhi bredi mba nda son na."
5 Ibrji toh naki nda nji Yesu hi ni tu ngblu
nda tsro wu wawu ngbungblu'a nimi fime
nton'a.

6 Wu brji hla ni wu ndi, “Mi nowu Chu
ni konge bi ndindi, don ba ka ba ne, u mi
ya ka no ndji wa mi son'a.
7 Wu ta kuqu mgbarju ndi gbre san mu,
ba kma tie u me.”
8 U Yesu kpa sa'wu nda hla ndi, “Itre Irji
hla ndi, 'Wu gbre san Bachi me kankrji ma,
ndi hu wawu yi.'”
9 Ibrji a nji Yesu hi nimi Wurishelima
nda yo'wu ni tu nkan u koh Irji'a, nda hla
niwu ndi, “Wuti hi vren Irji'a, za grji rji ni
wayi'a.
10 Itre Irji hla ndi, 'Irji ni dun Maleku ma
njiwu, na dun ba hra'wu,
11 U, 'Ba nzu wu nji rji ni wo mba, don
dun wu na wru za ni tita na.'”
12 Yesu a hla wu “Wuna tsra Irji Bachi
me to na.”
13 Ibrji a tsra Yesu nda don wu me sai ton
ri, nda hi kpama.
14 Naki, Yesu a kma hi ni Galili nizo
'Ruhu Maitsarki.' Itre ma a zren ni gbung-
blu kagon ni wre ki.
15 Nikglaki Yesu fara tsro ba terma. ni
tra ma u ndi wawu mba ka gbre san.
16 A wru niki nda ye ni Nazarat, ni wrji
wa ba raya ni wu yada Asaba ri ni tra u
beri ni viwu wu bre, nda wlunde ni bla
nvunvu u tre ma.
17 Nvunvu wa bi tie ndu Irji wu Annebi
Ishaya. Abwu nda bla nvunvu a nda to
bubu ba nha tre'a,
18 “Ruhu Irji he niwu me, wawugblegben
mu a ton me ndi me hi hla tre ndindi ni bi
ya.”A ton me nda ne gbengble ma dun mi
hi tre ni biwa ba hei ni lo ndi cu ba cuwo,
di bwu shishi ni bi fei, ndi kpa bi wa ba
myen ba,
19 Dun mi hi hla 'nton' wa Bachi kpa
ny'em nita.”
20 A ka nvunvu ka no ndi wa ani gri ni
wu'a nda kuson. Shishi ko nha ni tra Irji'a
kma hi ni wu.
21 A wlunde bubbu terniba wu, “Luwa
itre Bachi, ri gregreme ni nton mbi.”
22 Ko nha niki tretre wubi ma niwu nda
tie sissri domin kikle tre wa to rju ni nu
ma u ba mie. “Wayi ana viri Isuwu nan?”
23 A tre ni bawu, “a njanji bi tre ni shap-
shap nimu, 'bi no mwu, bana si no kpa mbi
si ki. Kpe wa wu tie ni Kapanawun, tie
naki ni gbume.'”
24 Ama a tre ni bawu, “Njanji mu me hla
ni yiwu, ba ndji wa ani tie ndu Irji u baka
kpa'wu ni gbuma.
25 Njanji mu mi hla ni yiwu, mba bi ya
ba ba ni Israila ni nton Ilisha, ni nton wa
shulu a kaka ni bwu, hra sei trani wha
tanne, meme yon a ye ni gbu wawu.
26 Bana ton Elia hi ni gburi na Zarephat
ni Sidon wa iwa ri wu kpla ni son ki.
27 Wu bi chong-rju bahe ni Isrela suse ni
me Elisha Annebi du ba wa kpari cuwo se
Naaman wu he Syria.
28 Du indji ba ni mi tra wu Irji ba tie nfu
ni ba wo'a.
29 Ba wlu ni nfu nda gbi nda ni mi gbuu
nda kji he ni tu ngblu ri wa ba meh Komba
ni tu ma, ba son ba tru taga rhi ni tu
ngblu'a.
30 A ri zu ni tsutsu mba bana tona wa a
hi ni buburi.
31 Ziza'a ni gbuyi a grji hi ni Kapanawum
ni gburi, ni Galili ndani tsro ba ni vi wu
cacu wa (asabat) bana tindu na.
32 Ba tie nfu niwu ni tre wani tre nibawu,
u yi sa.
33 Nimi tra wu bre Irji indiri he ni meme
ruhu ibrji, ayi gbangban me,
34 “A nge hada wu ni ta Yesu u Nazarat
wu ye wuta mu? Me to kowu nha, vren Irji
wu tie zren geger.”
35 Yesu bwu shishi ni meme ruhu nda
tre, “Na bu nyu ndi tre na! rju ni kpama”
Meme brji a riga da ban taga ni memeye
ndatsutsu ndi ba meme ruhu brji a rju ni
kpama, dana tie kpe na.
36 Naki indi batoh kpe wu mamaki nda
kamba nda ni tre nituma, ko nha ni kpama,
“Nda tre a wani iri tre mu naki? A gbi ton
ni meme ruhu'a dun rju nda kagu'a cuwo,
wa he toki.
37 Itre ma atsra ni ko ni ntseyi ni klamba.
38 NambaYesu a bri tra wu bre niki nda
hi nikoh Bitrus, ni nton ki iyi wama ana
he ni sikpa nadon zazabi a vu, indi ba bre
dun zoba ni nde mako ani wlunde.
39 Yesu aki ni kotuma nda gboshishi ni
meme brji nda zu zazabi du bri niwu; ba
wu ton wa he naki niwu ana wu nton a
dalu fara sru biri ni wuh.
40 Inton wa Irji nihe qu, indi gbugbu wu
ba mmri vayi mba niye ni Yesu dun noba
sikpa ni lulo iri-iri. Bari a sawo ni kpamba
megyen baka fe sikpamba.
41 Meme ruhu gbugbuu ba rju ni
kpamba, bari bayi nda tre “Wu vren Irji”
Yesu a gbonshishi ni meme ruhu ba nda
zu ba dubana tre na don ba to ndi wawuyi
Kristi
42 Ka mble kpan, waa rju hi bubu wa ba
indji gbugbuu ba wawuyi nda to ni bubuki.
Bana kpa nhime du kaba don na.
43 An hla ni bawu ndi wawu nison da
cigaba ni bla tre Irji ni gbu bari, domin a
hi kpa wa ba ton me ye ni wayi'a.
44 Naki nda cigaba ni noba tre Irji ni du
Irji koni ntseyi ni kla Judia.

5

1 Ba he u gbugbu ndji ba ye ka Yesu ndi
ba wo tre Irji, u wa k'li ni nyu kikle ma
teku Janisaret.

2 A toh mmri jirgi harhi bari ba zi ba ni
nyu ma. Bi vu lambe'a ba rju kaki ngla
rjirji u vu lambe'a.
3 Yesu ari mi jirgi ri wa a u Siman nda
hla wu ndu tru rju ma ye gban me ni kora.
A kuson nimi nda tsro ndji ba tre Irji ni
jirgi'a.
4 Da a hla kle bawu a tre ni Siman, “Nji
jirgi'a hi mima ndi kata hi ni honlon ma.”
5 Siman kasa wu nda tre, “Tie koh mu, ki
tie ya kle cu'a ndi na vu ko pke na, amma
ni wa u tre'a mi kayo.”
6 Da ba tie to wa a hla, ba vu lambe-
babran u rjirji u vu lambe'a ti su.
7 Mlen baka tie wo ni mbru mba nimi
jirgi rima ndu ba ye zo ba. Ba ye nda vu
lambe shu ni jirgi harli ba u jirgi ba bata
grji hi nci ma.
8 Amma Siman Bitrus, da'a to a he toyi,
wa gbru ku ni Yesu ngbarju, nda tre hi don
me, Bachi, me ndji u la tre.
9 A tie sissri, wawu ni biwa bana he
niwu, don gbugbu lambe wa ba vu'a.
10 Ba Yakubu mba Yohana imri Zabadi,
bana kpukpan Siman. Yesu a hla ni Siman,
na klu sissri na, don rji ni zizanyi hi ko
shishi, u ta vu ndji.
11 Da ba nji jirgi ba ye ni ra, ba ka kpi
mba don wawu nda huu.
12 Ba zihe u wa he ni gburi, indji ri u
lilo kpurju a he ni ki. Da a toh Yesu, a tie
gbru kugru ni shishi nda bre Yesu nda tre
“Bachi, u tie kpanyime u toh kpa me tie
ndindi.
13 Yesu n'me wo ma ka gbire nda tre,
“Mi nhime. Kpa den.” Gbla me lilo ka rju
donwu.
14 Amma ndu na hla dio ti na nda hla
wu, “Hi kpame ndi hi tsro tume ni Pirist
ndi nno hadaya u wa ba tsarkake wu'a na
wa dokaMusa tre, ndu sheda bawu.”
15 Amma itre ma vra shu hi gbugbanmu
u gbugbu ndji baka nji kamba ye wo'u
babu tsuro nda den bi lilo.
16 Amma ana k'ma hi miji nda bre Irji.
17 Aye ni viri aka si tsro, u farisawa ni
bi tsro Ataurat ba ye rji ni mmri gbu bi
Galili ni Yahudiya u Wurishelima ba ki ni
kii. Ngbengble Bachi ndu den a he ni wu.
18 Indji bari baka ban indji wa a qu kpa
ni ta ba nda ye, ba wa nkoh u nji rihi hama
wa ba nji hi zi ni k'bu Yesu.
19 Don ikpe ndi wa ba he'a, ba to me nda
hon ni tu tra nda grji wu hi ni meme zu ni
ndo a ri ni tsutsu ndji ni ko shishi Yesu.
20 Ni toh bangaskiya mba, Yesu tre, “Iwu
ndji, ba wru la tre me hlega wu.”
21 Bi nha ni Farisawa baka wlu mye nd
tre, “Ahi nha mu si tre la tre ba? Ahi nha ni
wru latre ndji hle wu hamma ni Irji kima.
22 Amma Yesu a toh mre dri mba nda sa
bawu, “A ngyeri ti rhi u bi mye kpame kpe
yi ni suron?
23 A rime na ti di tre'u na? 'Ba wru latre
me hle' 'wu ka wlunde ndi zren?'
24 Amma ndu yi to ndi vivren ndjiahe ni
gbengble ni ngbungblu u wru latre hle, a
hla ni ndji u qu kpa- me hla wu wlunde,
ban tabli me ndi hi koh.'”
25 A ti wru wlunde ni shishi mba nda
ban tabli wa ana kru ni tuma. A vu gon
hi kpama ni koh ma, nda ni gbre Irji san.
26 Ko nha a tie sissri nda gbre Irji San.
Sissri shu bawu suron u ba tre, “Ki toh ikpi
wa ba nna gbengble tre.
27 Ni wa a kle'a, Yesu a rju niki naka toh
indji u kpa haraji wa indema hi Lawi, son
ni mi bru u kpa haraji. A tre ni wu, “Hu
me.”
28 Lawi a wlu nda hu nda ka kpi ma
wawuu don.
29 Lawi hi ka tie ngan ni Yesu ni koh ma.
Bi kpa haraji ba ka gbugbu niki ni ndi bari
wa ba ka rhi biri ni tebru riri ni Yesu.
30 Amma Farisawa ni bi nha ba renyu ni
mri koh ma nda, Ingye sa bi ki rhi ndi ni
so ni bi kpa haraji ni bi latre bayi?
31 Yesu sa bawu, “Indji wa ba he piyan
me bana du'u den na, sai bi wa ba lo'a.
32 Mi na ye yo bi ndindi na amma mi ye
ni bi latre ndu kpa tre Irji.
33 Ba tre wu, mri ko Yohana ba zan son
hlan ma ni bre Irji, u mri koh Farisawa
ngame. Amma mri koh me ba rhi nda ni
so.”
34 Yesu aka tre ni ba, “Ahi ndji rime ni
yo kpukpan iwa sa vu nyu u iwasa rhi he
ni ba rhi?
35 Amma ivi ni ye wa ba ban iwasa'a hi
nda ka ba don u ni nton ki ba vu nyu.
36 Yesu a tre mba ngaoli ni misali. “Bana
nha pli sama ka mla wran k'mo mana. Ani
ta tie toki, ani y'ba pli sa, u plisa na k'li
niwu k'mo'a na.
37 Ba ndi wa ani wine sama ni mi cice
imbu - ntan. Ini ta tie toki u wine sa ani
yra mbu'a u wine ka kuhle, u imbu - ntan
ni tie me.
38 Amma wine sama ba suru ni mi mbu-
ntan sama.
39 Indji wa'a so wine rji mi cice imbu-
ntan ani son so don ani tre wine k'mo'a
abi zan.

6

1 A he ni vi u Sabat u Yesu si zu ni rju
kpu u mrli ko ma baka wro wlo kpu'a won
ni wo mba, nda tan.
2 Amma Farisawa ba ri ba tre, “Ani tu
ngye rli bi ki tie kpie'a bana nyme ndu ba
tie'u ni Sabat na?”

3 Yesu, ni tre ma, a kasa bawu, “Bi na kra
kpie'a Dauda ni lilon bi wa ba he ni wu ba
tie'a na?
4 A ri ni tra Irji nda ban bredi wa ba ka
zi, tan nda nno ndji wa ba he ni wu'a tan
ngame, wandi a na he ni tu nkon na, don
ana Prist nkankle ba tan.”
5 Niki a hla bawu, “Vuvren ndi a baci u
Sabat.”
6 Ba he u Sabat ri la ye, Yesu ka hi tsro
ba ni tra Irji. Indi ri he ki nda so wo.
7 Bi nha ni Farisawa ba yo shishi nda to
ka ani den dio ni vi u sabat, don ndu ba
renyu niwu.
8 Amma wa'a to dri mba nda tre ni indi u
son wo'a, “Wlunde ye kukru ni tsutsu ndi
ni wa.” Igu u soh wo a wlu hi ka kri ni ki.
9 Yesu tre ni ba, “Mi mye yi, Ahe tu nkon
ndu ba tie zizi ka meme ni Sabat, ndu ba
n'ra rai kpa ka ndu ba kpa tie meme?”
10 Niki yi, a ya ba kagon wawu'u nda hla
ni guwa, “N'me wo me rju ra.” A tie toki u
wo'a ka tie ndindi.
11 Amma ba vra nfu nda tre ni kpamba
ko ba tie Yesu ni he.
12 Ba zi he wa ka ye hon hi ngblu nda ka
bre Irji. A ban Chu'a wawu-u bre Irji.
13 Wa imble nhra, a yo mri koh ma hi
kpama nda ju wlon don ha rji mi mba, a
yo ba ndi Mazani.
14 Ba nde Mazani ana ba Siman (wa a
hi Bitrus ngame'a) u vayi ma Andarawus,
Yakubu, Yohana, Filibus, Batalomiyu,
15 Matiyu, Toma, Yakubu ivren Alfaus,
Siman wa ba yo Zilot,
16 Yahuda ivren Yakubu ni Yahuda
Iskaroti, wa a ye le wu'a.
17 Yesu a grji ngblu'a baba hi ka kri ni
meme ni kpentren ndi wa ba mri koh ma
u ni gbugbu ndji wa ba rji ni Yahudiya ni
Wurushelima ni bi nyu kikle nne u Taya
mba Sidon.
18 Ba ye ndi wa wo Yesu nda ndu den lilo
mba ngame. Indji wa ba zi tiya ni wo brji'a
ba kpa den.
19 Ko nha ni j'bu ndi ba n'ra kon u kpre
don gbengblen u den si'a rju rji ni wu, u
wa a den ndji mba wawu'u.
20 A kaya mri koh ma ba nda tre, “Bi hi
bi lulu, biyi bi ya, don mulki Irji a hi u mbi.
21 Bi hi bi lulu biyi bi tie yon zizan'a, don
bi wrji. Bi hi bi lulu biyi wa bi yi zizan'a,
don bi nza.
22 Bi hi bi lulu niwa indji bata kran yi,
u idan ba ba ya'yi hlega nda mre yi nda
kamba ni nde mbi a nda u brji, nitu Ivren
Irji.
23 Ngyri ni vi ki ndi briku don ba han ye
kikle di ni shulu, e ba Bachi mba ba tie bi
kpie ki ni Anabawa ba.
24 Amma iya mbi bi woh, biyi wa bi kpa
si mbi ye.
25 Iya mbi bi hi wa bi wrji zizan, iyon ni
ye tie yi ni ko shishi.
26 Iya mbi biyi wa ba tre ndindi ni tu
mbi'a, a he toki ba bachi mba batie ni
Anabawa bi ce.
27 Amma mi hla yiwu wa bi ki sren ton,
son bi kamba yi din tie zizi ni bi kran yi.
28 Tie lulu ni bi mre yi ndi bre Irji ni bi
ka to tie yiwu.
29 Niu wa nita wru ni ngbala nh'ma kori,
uka nno rima, u wanda ban klon me ri,
uka nno ri tiya.
30 Nno indji wa a mye u. Idio nita ban
kpie me, na mye ndu ka nno wu ngana.
31 To wa u son don ndji tie wu tie ki bawu
me.
32 U ta son ndji wa ba son wu, wa hi
ngyeri ndindi niwu? I bi latre ba tie toki
me.
33 U ta tie ndindi ni biwa ba tie ndindi
wu'a, a ngye u bi ma niwu. E indji bi latre
ba tie toki me.
34 U tie nno hla nklen ni ndji wa u to ani
ye han wu, wahi kpiew ngye ndindi ni wu?
U bi latre'a ba nno hla ni bi latre nda kpa
ikpie'a ba na nno.
35 Amma son biwa bana nyme ni wuna
ndi tie zizi bawu. Nno hla, hamma ni
yo suron ula kpa kpie tuma, u di me ni
babran, u bi he mri Madaukaki, wandi
wawu me ani toh tie ni bi wa ba ka ngyri
nda meme ndji.
36 He ni dri ndindi na tie mbi.
37 Na han tre tu rina, u bana han tre nitu
me nan. Na kpa ri tie meme na, u bana
kpau tie meme na. Wruhle ni bari, u ba
wruhle niwu.
38 Nno, u ba nno yi. Nene rhigra ma, uwa
ba den nda grju mudu'a, ka shukuhle ni
gban mbi. Ani mudu wawu tsra niwu, a ni
kii ba tsra ni wu.”
39 A hla misali ri ni bawu, “Indji u nfyen
ni tsro ndji u nfyen ri nkon? To a tie naki,
ba bi ku ni juju, ka bana kuna?
40 Ivren wa ani kpa tsro na zan asi tsro
wu'a na, amma dun ndji wa ba tsro wu
kle'a ani he na indji waa tsro'a.
41 Bi tie he mu ndi ni ya vi bi giga wa ahe
ni shishi vayi me, ndina toh kikle nkpon
wandi ahe ni shishi me'a na?
42 U tie he ndi hla vayi me, 'Vayi, dume
cu vi bi giga u shishi me,' i wu tume una
to gbongbon u shishi me na? Iwu ndji u
karji. Guci cu gbogbon u shishi me rju rhi
ndi mla ya u wa ahi ni shishi vayi me.
43 E bana tie nkunkro ndindi mawa iklo
ma ba gigla ma na, u gigla nkunkron na
nno klo ndindi ma na.
44 E ba to nkunkron ni klo ma. E indji
bana kyen klo ncu ni nci ncoh na, ume
bana kyen klo grapes rji ni miji braya na.

45 Indji ndindi rji ni suron ma ndindi ani
tie kpi bi ndindima, u meme ndji rji ni
meme suron ma ni tie meme kpi. Don rji
ni gbugbu kpie bi mi suron inyu ma ni hla.
46 Nitu ngye bi yome, 'Bachi, Bachi,' u
bina tie kpie'a wame tre na?
47 Indji wa aye nime nda wo lan tre mu
nda tie kpe wa mi tre'a, Mi hla ni yiwu ka
ahi nha.
48 Ahe na ndi wasi meh koh nda shi juju
u nci tra ri meme nda meh nci tra ni tu
inha. Toh ima aye babran nda ri ni nci tra,
u ana tie'u kpe na, nitu ba meh wu bi.
49 Amma indji wa ani wo tre mu nda
na tie bana, ahe na ndji wa a meh tra ni
tu meme hamma ni zi nci tra. Ima aye
babran nda ri ni nci tra'a, u koh'a tie gbla
zi hle kpukpru wu.

7

1 Ni wa Yesu kle trema wa tre shishi ndji
nda hi ni Kapanawum.
2 Akwe soja ri wa he ki ahi ni ner kon
ma wa mi som tsutse, a buma si kpama
nda yiza que.
3 Soja wo labari Yesu nda dru ndji bi
ninkon bi Yahudawa, hla dun Irji ye nda
warka ni vren koh ma.
4 Baya wa bu ye ni Yesu ndu bra tsutsi
na tre ayi tsa du tie wayi ni wu.
5 Ani son gbugbo, wawu yi men Choch
nita wu.
6 Yesu chi ka ni wuba. U wa ana zren
bran nkon rji ni koh rina, soja tru kpukpan
ma duba hla ni wu, “Bachi, na tie kpa me
ya na, wu toh mina tsra dun-wu ye ri ni
koh mu na.
7 Domin wuyi mi na ban ndi mi tsra dun
mi ye ni wu na, u wuti hla tre riri mi toh
ivren koh mu ni fie sikpa.
8 Me ngame mi he ndji ninkon, mi he ni
Sojoji wa ba he ni wo'mu. Mi ti hla ni rhi
ndi 'hi,' wa ka hi, miti hla ni rhi ngari ndi
'Ye,' wa ka ye, u ni vren ndu koh mu'a, tie
nayi, wa ka tie.”
9 Wa Yesu wo naki, ayi mamaki nda
gbaya ndji ba ba ta wu nda tre, Mi hla
yiwu, ni gbu Israila mina toh ndji iri gin
gbagba nayina.
10 Biwa ba ton ndu ba gbaye ni kon nda
ton vren koh ma aha sikpa.
11 Ni veh ri, Yesu tsi hi ni gburi wa bayo
ndi Nain. Mri kohma bahe niwu, ndji
gbugbu u.
12 A yi kritsa ni gbu, bu ban gburi awuri
ri iyinma grji wawu na tsrina, ndji gbugbu
ni gbu ba he niwu.
13 Ni toh, Irji alika ni tausayi ma, nda tre
niwu ni yi na.
14 Aye nda akwati bi ba akwati ba kukri
nda la ivren tsey mi la niwu lunde.
15 Ikmo lunde nda sorma tre Yesu ka nu
no iyima.
16 I sissri vu ba wawu mba, ba omangyiri
ni Irji, nda la ba chu annabi ri kikle ma ni
mi mbu, i Irji jan ndi ma.
17 Itre Yesu hi kon ni ntsen ni gbu
Yahudiya ni gbungblu ba kagon ni wu'a.
18 Mri koh Yohana ba la niwu gbegbeme
ikpiyi.
19 Yohana yo mri koh mah ha nda ton ba
ndu hi ni ndji Yesu. Ba miye u ye? kon
akwai ri ki ya konri ye
20 Baye wiewiere ni ndji ba tre, Yohana
wuyi Batisma, aton ta, diki mbye wuyi u
ye'a, ko akwai ndji ri wakiyi yakon yema?
21 Ni nton ki ndji gbugbu wu ba samu
sikpa, iyamba kle, meme ruhu bri ba.
22 Yesu amsa nda hla bawa, hi ndi hla ni
Yohana kpe bi wo, ni kpe bi toh ni hishi
mbi. Bi ra shishi baya, bi nkpurju za ba
lunde zren, bi kuturu ba kpa ngla kpa,
mangbi ton ba wo-tre, biwa ba kyu ba kma
lunde ni vri, u biwa ba he nimi wa ba wo
tre ndindima.
23 Indji wa ana ka wo tre mu na nitu bi
zren mu a kpa lulu.
24 U wa mri koh Yohana ba rju ni hi
kpamba, Yesu kma ni hla ni gbugbu ndji
ba nitu Yohana, “Ahi ngye bi rju hi ni miji
si wa bi toh? Indji biwa vi ngyungyu ni fu
yi hlega?
25 U bi rju hi ni wa bi toh ngye yi? Indji
wa a sru nklon bi ndindi ma? Yayi, biwa
ba sru kpi bi tie nklen u nda ni son ni mi
iro ba he ni mi koh ba chu.
26 U bina rju hi ni ra ni wa bi toh ngye?
Anabi? E, Mi hla ni yiwu, zan u anabi'a.
27 Wayi a wawu wa ba nha ngame ni
wuh. yra mitub manzo gaba niyin, wa shi
mle kon teh niyi.
28 Mi hla yiwu, ndi wa mba bagrji, ba wa
nda zah Yohana.
29 Baya ndji gbugbu bawo niki, ni bi kpa
nklen gandu ba ya ba kpa Irji a ndindima.
Ba biwa Yohana yi Batisma bawu.
30 Farisawa ni wa ba ton tre zru Yahu-
dawa bawa, ana Yohana yi Batisma ni
bawu na, ba na ya nda ni tre lan na.
31 Yesu hla ni ge mi hada ndji bi tsara yi?
Ba he hi he?
32 Ba he na mri ba tsi ron ni kasuwa, nda
ni tre ni kpamba, “Ki nvri injon ni yiwu, u
bina nglu na. ki ban je kyu, u bina yi na.
33 Nakiyi Yohana aye, na ri hla, ana son
mah na bi tre ahe ni brji.
34 Ivren Ndji ye nda ri nda ni so ibi tre
yah, ndji branda so, a kpa bi kpa nklen
gandu ni bi lahtre.
35 Imri ma wawu ba he ni wayu.
36 Ni viri Bafarisen, ri bre Yesu ye ni koh
ma bawu ri. Wa Yesu ri ni koh Bafarisen,
a kuson ni tebru nda ri lla.

37 Iwa ri lah tre, a rju rji ni mi gbu nda
wo Yesu he ni koh Bafarisen, nda ri lla.
Nda ye ni ri iyema ni alabasta iyi ri wuwi
ma.
38 Nda ye kluwei na Yesu nda tsi yi nda
jum nza ma ni ma shishi ma nda sezah ma
ni nfutu ma a tre kauna ma nimu zah gban
zah mu ni turare.
39 Bafarisen yo Yesu bi ninkon ma, ato
naki nda tre ni suron ma nda ndji yi ana
anabi njanji yi ani toh ndi wayi meme iwa,
wa si tawu ndji wu lahtre.
40 Yesu kpa nyime nda hla ni wu Siman,
mi son hla niwu ikperi, wa tre, hla Malam.
41 Yesu hla ndji ri inu hla niwu ndji ha
bari lah kudi niwu, ndji rima sule deri,
irima ani hu rima sule hamsi.
42 Bana he kudi baya hana igu wruhle
bawu, hari mba, iri me nimi mba ani fi son
igu?
43 Siman hla mi ya wa kudi ma bran,
Yesu hla niwu, wu hla ndindi.
44 Yesu kma hi ni wa'a nda hla ni Siman
wu toh wayi, mi ye ni koh me, wu na
ne mma wu ngla zah muna, wawu ne, ni
mashishi ma a ngla zah mu niwu, nda se
zah mu ni nfutu ma.
45 Iwu u na tsro son nimu na i wawu tie
tu wa mi ye ni wa, ana bri mena.
46 Iwu wu na gban nye ni tumu na, a
gban izah mu ni nye ni nfutu ma.
47 A he na kiyi wa i lutre ma a bran anu
kpa awa bran, nda tsro son wu brama. Wa
ba wruhle ni vi fime a suron vi fime kame.
48 Baya wayi ala niwu, ba wru la tre me
hle niwu.
49 Wa ba son niki, ba son tre kpa-mba,
wayi anha wa ani wru lahtre hle?”
50 Yesu hla niwu, isuron ndindima anu
ceto me, hi ni si kpa.

8

1 Yesu ni mri koh ma wlon don ha, ba
zren kagon mi gbu ba, ni'g'rji, ni'g'rji kan
kan, ba bla tr Irji na nio hla tre ndindi ma
nitu koh Irji.
2 Imba gbugbu'u wa Yesu a ju brji rju ni
bawu ni kankan rju ni ba wu, ba bi zren
baba Yesu, Maryamu wa ba yo Magdali, w
a ju brji tangban rju niwu'a.
3 Ni Yuwana, Iwa Kuza, indji u ndu
Hiridus, ni Suzana; ni mba gbugbuwu, ni
kpi wu yo'u ba wa ba no ba.
4 Vi ri ba yo jubu ndji kabi ni k'lanri, ni tu
wa indji gbugbu ba rji ni mi gbu gbugbuwu
si ye toh Yesu, A tre ni bawu ni misali.
5 Indji ri a hi hi bi, bari ba kuhle ni nkon
indji ba chan u chinchen ba tan kle.
6 Bari ba kuhle ni tita bubuwa meme na
he ni bran na u ba rju nda lu ni gbron, ba
k'ma kyu, nitu bi'a na fie meme na.
7 Bari ba ku'hle nimi nchon, i nchon ba
ba rju gbron nda zan gbengble ibi'a nda
wu bi'a.
8 Ibi ba ri ba kuhle ni meme ndindima
nda rju gbron bi, na shobi babran, u bari
ba sho gbala deri. Wa Yesu tre kle naki nda
yo ba, indji wa a he ni ton u wo dun wo.
9 Imri koh Yesu ba myen i ndu hla tu
tre'a.
10 A hlabawu, biyi ba no yi duyi ton kpi
ba rir, u koh Irji, ni brou di mi ngla ba vu
ni misali, ko bani toh bana toh kpi ngana,
ba wo tre u nda na toh ba tre nge na.
11 To naki kpie wa Irji a tre yi: ibi'a a tre
Irji.
12 Ibi wa ba kuhle ni tu nkon a iri bi wa
ba kpa tre Irji u brji ba suron mba hdu ba
kahle ga da na yo suron na.
13 Naki, bi wa ba chuku ni tita ba ndji wa
ba wo tre Irji nda kpa'u ni ngyiri, u ba na
he ni njan na, ba kpa tre'a ni nton tsaa me
u ni nton wa ibrji tsra ba, ba kuhle.
14 Ibi wa ba joku ni mi inchon, baba yi
ba ndji bi wa ba wo tre Irji, da ba bu koh
gbungblu zan gbengble mba, naki, bana no
mri bi bi mana.
15 Ibi wa ba joku ni meme ndindima, a
hi ndji bi wa ba wo tre, nda kpa ni suron
ri, nda ji gbagba da vu suron.
16 Ba ndi ani yo lu nda ka'u ni gbugban,
ko ba ka zi ni zah bubu kru, sei baka ka zi
ni bubu ma don ndi bata ri baka toh kpan
ma.
17 Ba kpe wa a hei riri ma, wa bana shele
ana ko kpe u riri wanda na rju ni ra na.
18 Yo tu mbi wa bisi woh, du ndji wa ahe
ni kpa ba sru tia ni'u u wandi ahe fime, wa
ndi asi ri mre, ba vu kpa.
19 U yi Yesu, baba mri vayi ma, ba ye
niwu, bana iya ye whewhre ni wu na, ndji
ba he gbugbu.
20 Indji ri hla niwu ngye Iyi Me ni mri
vayi Me ba he ni ra, ba son toh'u.
21 U Yesu ka kasa da tre iyimu baba mri
vayi mu, ahi baba iba woh tre Irji nda
kpa'u tie.
22 Ni vi ri Yesu ari ni jirgi ma, baba mri
kohma, wa tre ndi wa wu ni son duba hi ni
granmu, ba wlunde zren ni hi ni granmu'a.
23 Da ba si hi, sei Yesu ka kruna, u guigui
ri u gbengblen ma a lunde ni ma, naki u
ma lu ni shu ni mi jirgi'a ba he ni mi ya.
24 U mri koh Yesu ba ka sh'me wu ni nna,
nda tre, “Ninkon mbu, Ninkon mbu! ki
si tewhre qu,” wa lunde nda yra nha ni
gyungyu'a ni mma wa si shi'a, ka kukri tsit.
25 Ni ki wa tre ni bawu, i yo suron mbi'a
ahe ni ntsen? Sissri tie mri koh ma, ba
wri kpa, ikpe wa ba toh ni ki, u ba tre ni
kpamba, “Ahi nha yi wayi, wa ani tre hra
gyungyu mba mma u nne baka wo'wu?”

26 Ba ye ni ngbala Gerasines, wa hi
whewhre ni gran nne rji ni Galili.
27 Da Yesu a grji ye meme, u a toh ndji
ri ni ngbala koki wa a he ni brji ni kpama.
Indji'a ban ton nda na sru nklon na, ana
son ni koh na, naka ni son bubu be.
28 Da a toh Yesu, wa kpagro nda kurjoku
ni shishi Yesu nda tre ni gbangba ndi, Wu
ye tie ngye ni me, Yesu, Ivren Irji ni shulu?
Mi bre'wu, na ne yah na.
29 Yesu a tredun brji duba rju don wu, ni
nton gbugbuwu ibrji ba ba huu, ko ba tya
lo ni sraka ani su sraka, meme ibrji ba zu
hi ni miji.
30 U Yesu ka mye ndji'a, ba yo'u ndi nha?
Wa ka tre ndi inde mu a “gbugbu'u,” Yesu
tre ndi iki a brji ba gbugbu wa ba ri ni
ndji'a.
31 Ibrji ba bre Yesu du na duba ri ni mi
juju na.
32 Gran dushu u koh bana he gbugbu'u
whewhre niki, ibrji ba bre Yesu du duba
hi ri ni mi dushu ba, Yesu ka kpa nyime ni
bawu.
33 Ibrji ba ba don ndji'a nda ri nimi
dushu ba, u grake dushu ba ba ka tsutsu
ka ri ni nne, u mma nne'a ka vu ba hi.
34 Inton wa ndji bi ho dushu ba toh kpe
wa a tie'a, baka tsutsu nda ka hla kpe wa
a tie'a nimi gbu ni kosan gbu'a.
35 Da ndji bawo kpe a tie'a, nda ni ye toh,
ba ye gbugbuwu, Yesu he ni ndji'a ndi brji
ba rju ni kpama, ba toh a sru nklon nda
kri, nda he ni mre ma, u sissri ka tie ba.
36 Indji ba toh kpe 'a ada tie'a, ba hla
yada Yesu chu brji'a rju ni ndji'a.
37 Du ndji wa ba he ni ngbala Gerasines
ni bi wa ba he ni kosangbu'a ba bre Yesu
du rju ni gbu mba, don ba klu sissri niki
Yesu ni mri koh ma ba ri ni mi jrigi nda hi
kpamba.
38 Ndi waibrjibarju ni kpama, a bre Yesu
du du wawu hu, Yesu yo inkoh nda tre,
39 K'ma hi ni koh mbi, ndi hla ni ndji ikpe
wa Irji tie ni wu. Ni ki ndji'a a hi nda ni
hla ndji ikpe Yesu tie ni wu.
40 Da Yesu k'ma ye ndji basi gben'wu.
41 Indji wa inde ma Yayirus, iri ni mi mba
bi tre Irji, aye nda kukug ngbarju ni Yesu
ni meme, da bre du ye ni koh ma.
42 Vivren ma a hama ni si kpa, u sei tso,
asi hi bubu ku, a hi wa wu yi vivren wa ni
nklen ma, da asi hi indji gbugbu'u basi hu.
43 Wa ri ni gbu'a ata ju jin sie tso, a wu
kle ma wa wu ni bi no imum di ba no sie,
ba ndji'a iya no sie na.
44 Wa zu ni kogon Yesu nda taba nklon
ma, ni ki iyin a kukrie.
45 Yesu tre ahin nha anha ni kpa mu?
Bari wa ba he whewhre ni wu ba tre
ndi bana taba wuna, Bitrus tre ndi, indji
gbugbuwu ba si ma'wu.
46 Ni kima Yesu ka tre mi toh indrjo a
taba nime, gbengblen a rju ni kpamu.
47 Da iwa a toh wawu na ya ri ngana, nda
ye nda ni klu sissri nda kukyu ngbarju ni
shishi Yesu nda hla ni kpa di ba di kpe waa
sa du wawu taba ni Yesu, u iyi'a ka kukri.
48 Sei wa hla ni wu vre yo'u suron me a
du lilo'a kle, hi kpa me ni si suron.
49 A mi tre se ndji ri ka rji ni koh tra Irji
aye nda tre, vivren wa me'a a kyu ye, na
yo'u mala ya na.
50 Da Yesu woh naki a sa ni Jariyus, nda
tre na klu sissri na, yo suron, ani lunde.
51 Wa ye ni koh, ana du ndrjo huri ni mi
koh'a na, se Bitrus, Yohana u Yakubu ni tie
vrenwa'a mba iyi ma.
52 Indji gbugbuu niki ba si yi gbagba me,
don vivrenwa'a a kyu. Yesu ka tre du ba ka
chuwo ni yi, ana qu na, asi krunna migyen.
53 Ndji ba ba zah u kpa tsri, don ba toh
ndi vrenwa'a a qu.
54 A vu ni woh nda si yo nde vivren wa
da tre du lunde.
55 Ni ki ivren ma ka k'ma ye ni mi kpama
wa a lunde, wa a tre du ba no kpe dun rhi.
56 Ba tie ma mba yi ma, ba bu iyie'u yo
nitu da ya, Yesu a hla ni ba wu du ba na
hla ni ndrjo kpe wa a tie na.

9

1 A'yo wulon don ha (12) ba ye bubu ri
na nno ba gbengble ni ikoh u wa ba zu brji,
na chu lilo rju ni bi lilo.
2 Na ton ba hi ndu ba hi na hi bla tre Irji,
na chu lilo rju ni bi lilo.
3 Nna hla bawu, nadi ndu ba na ban ikpe
rirme nji u bi hi ni zren na; na ban kpalah
na, na ban gopelena, na ban bi rina, na nji
inklen na, ni na nji inkolom ri u siran na.
4 Ko ni ko irime bi ri ni mi bika son zu
nikima ni ka lu zu niki hi kpambi.
5 Bubu wa ba na kpa yina, u bika lunde
ni gbu ki, ni k'bon wru zah mbi hle ni
bawu ndu k'ri gban (Alama) ni bawa ni kah
wo'a.
6 U ba lunde shan ni nkanka hi ni
gbu'gbu na ni bla tre Irji na ni ju lilo ni
rju.
7 U ba he u Hiridus, Ichu, a wo kpe wa a
si zren wawu'a. Wa ti sissri ni wa a wo bari
ba si tre andi Yahaya wa ani tie Batisma a
la ye ni rema.
8 Ba ri ba tre nda ahi Anabi Iliya, ba rju
ye ni re u ba ri ba tre nda ahi iri nimi
Anabawa bi sen ba a la rju ye ni re.
9 Hiridus tre andi ana Yahaya ne, don
wawu nna chutu ma ye, u zizan ahi nha
mba mi si wo bibi tre yi nitu ma? Rji niki
wa soma wa nkon wa ani toh Yesu.
10 U bi hla tre Irji ba rji ni zren mba ye
na ye hla ni Yesu ikpe wa ba ka ti'a wawu.
Niki u wa vuba u ba hi ni mi gbu Betsaida.

11 Da jubu ndji'a ba wo wu rji wa Yesu
hi, na hu zah ma hi niki wa kpa ba na hla
tre Bachi ni tre u son nkon Irji ni klekle'a
na no bi wa ba si wa sikpa'a si.
12 U Almajere ba ba toh yalu ni tie nan
myen ndi ko ani kpanyeme ni ndu ndji bi
wa ba ye ndu ba lu ri mi gbu wa ba he ni
hwehwre ni rju yi na fe bubu kru ni kpe
wa ba rhi. Don kina he hwehwre ni gbu
na.
13 I wa hla, ni bawu ndu ba no ba kpe-
wa ba rhi. U ba tre andi ki he ni gble bredi
iton (5) migyen ni lambe hari (2) se de ki
ka hi le biri ye ni bawa wa bari'a.
14 (U ba kei indji dubu ton.) Wa ndu
Almajere (mri koh ma) ndu ba hla ni bawu
ni ndu ba kuson ni wuwlon k'bu-titton (50)
ni k'klen wawu.
15 U ba ti tohki, u indji ba kuson.
16 U wa ban bredi'a ni lambe hari'a na
nzuttu hi ni shulu, na ti lulu yo bawu
na genba ti zizah, na ka no mri koh ma
(Almajere) ni ndu ba gaba.
17 U ba ri wrji wa wu mba wu na ni mbru
ma, u mri koh ma (Almajere) ba vu mbru
ma shuti shu ni sisen Ise-ri (12).
18 Ni viri Yesu si bre Bachi ni kankrji ma,
u mri koh ma (Almajere) ba ye niwu, wa
myen ba, “A hi nha indji ba yo me?”
19 U ba hla niwu, “Bari ba tre, Yahaya
wa ani tie batisma, bari kuma ba tre ndi
Anebi Iliya, hra bari ba tre ndi ahi ri ni mi
Anabawa bi sisen mu wa iri mba aka k'ma
ye ni re.”
20 Wa mye ba, “U bi yi na, bi yo me ndi
nha?” Bitrus sa niwu ndi, “U Almisihu wa
u rji ni Bachi Irji.
21 Yesu hron ba suse ni ndu ba na jla ni
ndrjo naki rina.
22 Na hla ni bawu, A gbigbi ivren ndji
ni sha ya nitu kpie gbugbu; bi ninkon ba
kamba niwu ni Piristoci, ni bi nhan, nda la
wuu, nivi u tra ba ta'wu shme.
23 Na hla ni bawu wawu mba, nli indi
wa ani son hu me gbigbi me ndu kama ni
tuma, na ban nkunkron u wa ba kagran ni
viri san ma (Giciye) na hume ko ni nton
rime.
24 Indji wa a tre ndi wawu ni kpa tuma
chuwo'a, ana nawo na, ama indji wa a ka
tuma no nitu mu'a, ani kpa tuma chuwo
kima.
25 Lada indji a hi nge, wa ani fe gbung-
blu'a wawa, da na fe re na?
26 Indji wa ni ti shan hla tre mu, Ivren
ndji me ni tie shan ma ni nton wa ani k'ma
ye ni k'bu Ma ni k'bu Itti ma ni u Maleku
njanji.
27 Misi hla ni yiwu iwa yi a gbigbi, nimi
mbi wa bi klewa bari mbi bana qu na, se
ba toh Irji (Mulki).
28 Yesu tre klama bi yi, na ban Bitrus
mba Yahaya ni Yakubu, na hon hi nitu
ngbulu ni hi bre Bachi ni mu.
29 Wa ahe ni mi si bre, u shishima ka
siran, U inklon ma a kpan tie kink'lan re
me na zan ni ri.
30 Hihari me indji hari, ba si tre ni Yesu,
ba Musa mba Iliya.
31 U ba rju kagon mba ni nikon u Bachi.
U ba tre ni Yesu ni tu hi kpama wa a te
whre u ye tsar ni Wurushelima.
32 Bitrus ni Almajire wa ba he baba ba
kle si kru nna na k'mo, da ba lunde, nan
ba toh ikpan ma ni ndji hari ba kri niwu.
33 Wa ba lu ni bri Yesu na hi kpa-mba,
Bitrus tre andi ttie ko mu, abi ni tawu wa
ki he niwa, ani bi ndu ta me-tra tie tra; iri
ni wu, iri ni Musa u iri ni Iliya. (Ana toh
kpe wa a si tre'a na.
34 Wa he nimi tre, u kpalu a lu ka ba, u
ba tie sissri ni wa ba lu ri ni kpa lu'a.
35 U ba wo lantre rji ni kpalu'a, ni tre ndi,
iwa yi mba ahi vren Mu wa me chu'a wo
wu.
36 U lantre ban chuwo tre ni kpalu'a,
Yesu he ni kankrji ma. U ba son ni
ngbangbi ba na hla kperi ni ndrjo ni vi bi
kii wa ba toh na.
37 Ni vi rima wa ba grji rji ni ngbulu ye,
u gbugbu indji ba ye niwu.
38 Hihari me, U ri ni mi indji ba a tre
ngban me, Mala bubo me, k'ma ya vren
mu, ahi vren mu iriri mi gen.
39 Meme brji ni hon ni wu tu na yo ku-
k'mo, na jijiga niwu na gben glele na yo
futen shu yiu. Ni ker ri a ban chuwo ani
timba ana fie fie mana idan a ban chuwo.
40 Mi bre mi ri koh me (Almajere) ni dun
ba zu meme brji rju ni wu ni kpa, u bana
ya na
41 Yesu tre andi biyi bi tsren g'gran ni ka
kpa nyeme ni k'ma bi ni tan mi ua vu suron
ni son ni yi? “Nji vren me ye wa yi.”
42 U vren lu ni hi meme brji wru yo k'bon
ni menme u Yesu zu meme brji na chu lilo
rju niwu na ka no tie ma
43 U ba tie sissriwawu mba, wa ba toh
gbengble u Irji wa a tie na hla ni Almajere
ma,
44 “Bi ka ndu tre yi ri ni yiwu ni ton su
se: Ivren Indji mba ka no ba ni wo indji.”
45 U bana toh itu tre na, a ri ni bawu, ni
ndu ba toh tu kpi a si tre na, naki me ba
tie sissri nda miyen itu tre me na.
46 Ba lu ni gbi suron ni kpa mba, andi a
nhan zan ma ninkon'a.
47 Yesu toh kpe wa a he ni suron mba, na
ban kpran vren ye tsi ni kpa ma ko san.
48 Na hla bawu, ndu ndji wa a kpa vren
klenken yi, ni mi inde mu'a a kpame, indji
wa a kpame, a kpa indji wa a ton me. Indji

wa a vi zizanma ni yi'a a wa wuyi a ninkon
ni mi mbi.
49 Yahaya yo a ndi ninkon mbu, ki toh
indji ri niwa mu si ju brji ni ndji ni nde
me wana nihu ta ni mi mbu na.
50 Yesu tre na zuuna, indji wa ana yo ko
shi na ahi u me.
51 U vi chibi ye whiwhre wa ba ban hon
hi ni shu, wa yo suron ma ndi wa wu ni hi
Wurushelima.
52 Wa ton Manzani duba guchi hi niwu,
u ba ka ri ni gbu Samariya wa be m'lan ko
nge tie niwu ki.
53 U indji ba niki bana kpa ni wo ha na,
don ba toh a yo suron u hi ni Wurishelima.
54 Wa Imri koh ma (Almajire) Yakubu
mba Yohana ba toh naki, nda tre, “Bachi,
U son ndu ta ton ilu rji ni shulu dun gon
ba?”
55 Wa k'ma ya ba nda zuba.
56 U ba tsi ka hi ni gbu ri kan.
57 Wa ba he ni mi si hi ni gon, u ndrjo
a tre niwu, “Mi huwu hi ni wawu wrji wa
usi hi.”
58 Yesu hla ni wu andi, n'nma bi miji ba
he ni juju wa ba ri ni mi, u nchinchen ni
shu ba he ni koh mba, u Me Vren Ndji mina
he ni wrji u ka tu yo na.
59 Wa a hla yo ri andi “Hu me.” U ndji'a
hla ndi, “Bachi, Mi bre'u dun mi guchi hi
rju itti mu ri.”
60 U wa hla niwu, “Bri k'mo ndu ba rju
k'mo ba kimba. Ama niwu hi gbugban mu
ni hi hla tre Irji kagon gbungblu.
61 U indji mu kan tre mi hu, Bachi, a ma
ndu mi hi hla ndji mi hi ni bawu ni koh
mu.
62 Yesu hla niwu, “Andi Indji wa a kawo
vu zan ni soma yarrhan da hla ka ya gon
indji mba ku nyre wa ani toh koh Irji.

10

1 Ni kle kima, Bachi a chu ndji tangba
nda ton ba ni hi ha duba hi ni gbu ni gbu
wa ndi wawu me ni hi niki.
2 Wa a hla ni bawu, ichan a gbugbu'u,
in bi tie du'a ba fi me, bre Irji ndi dubi tie
ndu'a ye.
3 Mi toh yi, hi na mri krju ni mi meme
in'ma miji.
4 Na ban nbu nklen na, ko mbu nklonna,
ko lagban zan na, na chi ndrjo ni nkon na.
5 Du ikoh wa bi ri'a, bika guci tre du si
suron du he ni koh yi!
6 Idan ni koh yi, inde ndji “U sun si suron
a he ni mi, si suron ka son ni nituma. Idan
ana he si suron bi ka huye ye kpambi.
7 Bi son ni koh wa ba kpa yi, bi rie ndi
so kpe wa ba no yi'a, don ndji wu titu ani
kpa ya ma, Na hu ni koh ni koh na.
8 Du gbu wa bi ri, ide ba kpa yi, bi ri ndi
sokpe wa ba no yi,
9 Be no bi lilo si. Di hla ni bawu ndi, ivi
u ye Irji a tie whewhre.
10 Du gbu wa bi ri, u bana kpa yi na, bi
ka rju hi ni nkon,
11 Di tre ko wru zah mbi, ki se sruni yuu.
Bi ka toh ndi iye Irji tie whewhre.
12 Mi hla ni yiwu ni vi kima u ye, ani he
ni ya ni gbu kima zan Sodom.
13 Iyame Korazin, iya me Betseida, da iri
kikle du a ba tie ni Tyre mba Sidon, bana
kpa Irji ni sen mu, da ta sru gbanjan nklon
nda son nitoh lu.
14 Chachu bla tre ani bini Sidon mbaT-
yre.
15 U kapanawum, u ya ndi wu, u rhi ni
shulu? ba nji grjiye yo ni Hades.
16 Indji wa awo yi, a wohme kena, indji
wa a kama ni yi'a, a kama ni me wa mi ton
yi.
17 Wlon nkpu tangba ba k'ma ye ni
kinkla suron, nda ni tre Bachi, Ibrji me ba
kujoku nitawu nimi nde me.
18 Yesu ka tre mi si ya Ibrji a joku rji ni
shu na kpan.
19 Toh mi no yi gbengblen du yi chan
iwan baba ilan, nitu bi gbengblen bi kra
ta.
20 Na ngyiri ndi ibrji ba joku ni yiwu na,
ngyiri ndi ba nha inde mbi ni shulu.
21 Ni nton kima'a a grji ni Ruhu ndindi,
nda tre, Me zu inde me Timbu Bachi ni shu,
ni u gbungblu, don u wru kpi bi hle ni bi
wandi ba bu shishi nda to ndi, di tsro bi
wa bana hla ni bawu na, na mri bi klekle,
abi ni shishi tie mu.
22 Tie mu a vu kpi ba wawu sru mu
niwoh, ba ndji wa a toh Vren'a, se Iti ma,
ba ndji wa a toh Iti'a se Vren'a, wandi Ivren
a kpanyime nda ni tsro Ti'a.
23 A kma hi ni mri koma ni ka grji ba,
nda tre bi wa ba tie lulu yo ni bawu'a nda
toh kpe wa bisi tie'a.
24 Bi tie ndu Irji baba bi chu gbugbu ba
ndi ba toh kpe wa ndi bi si toh, “u” bana
toh na. Ba ndi ba woh kpe wandi bisi woh,
bana woh na.
25 Se mala ri u bla tre ni Yahudawa kaye
tsra u, nda tre mala, me tie ngye miti mi ni
kpa re u tuntrun?
27 Wa a kasa nda tre gbigbi wuka sun
Bachi Irji ni suron me wawu, ni drime, ni
gbengblen me wawuu, ni mre me wawu,
wuka son indji u kutra ka hlan me na time.
28 Yesu ka hla inde wu tie naki, u tie
njanji u wuna kyu na.
29 Mala ani sun si tuma cuwo nda tre
Yesu, Ahi nha hi indji u ka hlan mu?
30 Wa a tre ndi a rji ni Wurushelima nda
ni hi Yariko. Da ka ku ni wo bi y'bi, u ba
kpa wawu kpie wa ndi a nji'a, nda tsi'u, wa
tie whre u kyu baka don wu.

31 Se ga bi ton du Irji ye toh nda zuni
kosan nda hi kpama.
32 Se ga balawi aye nda toh nda gon zu
ni kosan nda hi kpama ngame.
33 Se ga Basamariye aye nda kukri nda
ya indji'a a loh suron.
34 Aye nda ngla kpa niwu, nda gban nye
niwu, nda loh kpa niwu, nda ban sa ni
nhma ma, nda nji u ni bubu u kru.
35 U mble kpan no nkle, wandi bata ya
indji wu lilo'a nda tre, to nklen'a a kleh,
mi ye nowu mbru ma.
36 Ni mi ndji tra biyi, ahi nha hi ndji u
kutra kalah ma?
37 Se mala ka tre indji wa tsro loh suron,
I Yesu ka tre hi ndi tie naki.
38 Da ba si he nimi zren nda ye rini mi
vi gburi, u wari bo yo'u ndi Mata a kpa'u
ni koh ma ni woh ha.
39 Ahe ni vayi ma, bata yo'u ndi
Maryamu, wa ndi a son ni zah Bachi nda
si woh kpe wa ndi asi tre'a.
40 Mata si sron biri, “u” wawu Mata a ye
ni Yesu nda tre Bachi wu na toh yada vayi
mu a kame don misi tie ndu'a kanklen mu
na? Hla niwu du ye zo me.
41 Bachi ka tre Mata, Mata wu yo kpi
gbugbu'u ni ko shishi me,
42 ama kpe riri Maryamu a chu kpe
ndindi ma, ba ndji'a wa ani sran wu kpa.

11

1 Naki Yesu a si'a bre Irji ni bubu ri, ni-
andi a kle bre'a, iri ni mri koh ma bi hu'a
a tre ni wu ndi, “Bachi, tsro ta kini toh bre
bib-andi Yohana a tsro mri koh bi hu'a.
2 Yesu a hla bawu ndi, “Bita bre, bika tre
ndi, 'Iti mbu, du ndeme ndu kpa ninkon.
Du ikoh Irji ni shulu du ye.
3 Nu ta biri mbu wu vi chachu.
4 Wru latre mbu hlega, toh-andi ki wru
hle ni ko nha wandi a rhi ihla mbu. Na
duta rjoku ni tsra na.'”
5 Yesu a hla ni bawu ndi, nnha mbi ani
he ni kpan wandi ani hi niwu ni tsutsu chu
ndahi bre ndi “Ikpanmu, nne ihla bredi
tra,
6 nitu ikpanma ri a ye wru sru zizan rji
ni zren, i mina he ni ikpe wandi minu ri
na.
7 Wawu wandi a he ni miko ma a sa niwu
nda tre ndi, na nne yratu na. Mi tronkon
mu ye, i mri mu ni me ki ri kruna ye. Mina
la lunde ni nu bredi na.”
8 Mi hla ni yiwu, anita na lunde nda nu
bredi nitu wu kpanma na, nitu kri nhatu
myeme, ani lunde nda nhu gbugbu bredi
wandi wu wa'a.
9 Mi la hla ni yiwu, mye ba nuhi, wa i bi
to, wru nkon, i ba bwu ni yiwu.
10 Ndji wandi ani mye, ni waa anito, i
ndji a wru ba bwu niwu.
11 Iti nha ni mi mbi, vren ma nita mye
ni du nu lambe ani ban iwan nu nitu
lambe? Chiche nvunvu bi sen bari nha ba
hi nkpurju, i bari wu mba gbron, toh ikpe
wandi ba nha ni Matta 7:9. Iti rime ni mi
mbi wa ivren nita mye bredi waka ban tita
nu? Ka anita mye lambe ka ban iwan nu?
12 Ka anita mye inchen'ko waka ban illan
nu?
13 Ni kima, biyi bi meme dri bita toh nu
mri mbi ikpi bi ndindi, nitu ngye Itimbi ni
shulu na nuyi Ruhu Tsatsra ma ni ko nha
wandi a mye na?”
14 Yesu asi'azu brji mamgbi ri ni rju brji
ni kpa ma, Igu'a ani mamgbi a lu kri tre, i
kpa ndji biwa ba he niki ba bwu nyu yo ra
ni sissri.
15 I ndji bari nimi mba ba tre ndi
Beelzebul, ninkon brji ba si zu brji mba ni
rju
16 Bari ba tsra ni du ba toh alama rji ni
shulu.
17 Yesu a toh kpe-andi a si zren ni suron
mba nda tre ndi, “Khikle Koh andi a yra
kpama ni kpama, ani yra kado, i ikoh
wandi a yra tuma ni tuma ani zii rjoku.
18 Shetan nita ga kpama ni kpama, hikle
koma tie he nda kri? Bita toh ndi mi zu
brji rju ni Beelzebul.
19 Mita zu brji rju ni Beelzebul, i bi wa
ba huyi ba zu ba ni nha? Nitu wayi, baba
yi ba ga tre ni yiwu.
20 Mita zu brji ni rju ni vren-wo Irji,
nikima, kikle koh Irji ni grji ye ni yi.
21 Ndji wu gbengblen wandi a kri ni sro
ni koh ma, ikpe koh ma ba nawo.
22 Ndji ri wandi a zan ni gbengbeln anita
ye suu, wandi azan gbengble ani vu kpe
wu sro ma wa ana yo suron niba nda vu
kpi wu koh nda hi kpama.
23 Wandi ana he nime na ana nyime
nime na. I wa'a ana vu shubi ni me na,
ni vre hle.
24 Meme ibrji nita wru ni kpa ndji, a ni
zren zu ni kuklu bubu nda wa bubu kuson.
Anita na toh na, ani hlandi “Mi k'ma hi ni
ko wandi mina he'a.”
25 Aniti k'ma ye nda toh ba se ikoh
pempeme nda mla wu tie.
26 Ani k'ma hi yo brji tangba bari du ba
hu ye son ni ko'a. I isran gu ni zan wandi
a he ni mumla'a.
27 A he me, niwa a tre kpi biyi, iwa ri
a d'bu hla nimi kpa'a ndji ba nda hla wu
ndi, “Lulu ku ni nne wandi a ngrji wu, mba
sisan wandi wu ma.”
28 Wa a sa ni wu ndi, “Ni kima du lulu
son nitu bi wandi ba wo tre Irji nda tie ndu
(ziwu) ni wu.”
29 Wa ndji ba basi bran nha, Yesu a lu si
wa ndji, “Ik'ba biyi ba meme ik'ba. Ba wa

ingba, i bana nuba ingba na - se ingba wu
Jonah.
30 Ni-andi Jonah ana ingba ni mi bi
Ninevit, toki me, vren Ndji ani ingba ni
k'ba yi.
31 Ichu-mba wu kogon ani lunde ni bla
tre ni lilon wu k'ba yi nda lo ba, nitu a ye
rhi ni gbagban meme, du ye wo wrji nyu
Solomon, nda toh ndji wa a zan Solomon
he niayi.
32 Ndji bi Nineve ba kri ni bla han tre ni
k'ba ndji biyi, nda lo ba, nitu ba kpa tre
Irji nda tan ntsan niwa ba wo tre Irji ni
nyu Jonah, bi ka toh Ndji wa azan Jonah
he ni yi.
33 A nha ni yo lu ni glogo nda ban ri ni
sisen ndana ka sa ni tu kpe tsame na ni du
bi ri miko du ba toh kpan lu.
34 Shishi meyi hi glogo wu kpa me wawu.
Shishi me nita bi, wawu kpame ni shu ni
kpan-lu. U Shishi me nita na bi na, ikpa
me wawu ni tie bwu.
35 Nikima, bi ka mla zren ni du ikpan
mbi du na k'ma tie bwu na.
36 Ikpa mbi wawu niti na shu ni kpan-
lu, ni hamma ngbala ri ni bwu, niki, kpa
mbi wawu ani kpan toh glogo ni kpan-lu
ma niwu.
37 Ni wa a kle tre'a, Farasi ri a mye'u du
hu hi rhi biri ni koma, Yesu a kpa nyime
nda hu'u.
38 Farasi a yi mamaki ni toh ndi Yesu ana
ngla kpama ri nda son ni ba ni bubu rhi
biri'a na.
39 I Bachi a hla ni wu ndi, “Zizan,
biyi Farasi bi ngla kogon vuvanho mba
gbugba'a (kungo) nda don mima shu ni
sontu ba meme kpi.
40 Biyi ndji bi kha toh, Ana wandi a tie
kogon a tie mima ngame na?
41 Nu kpi wandi ba he ni mi tu beko, i
kpiba wawu ba rju pyempyen me niwu.
42 Iya mbi biyi Farasi, nitu bi nu zaka
wlon mint mba rue, i mri vunvu bi koh
p'ma, nina k'magon nu ti bi mba son Irji.
Ani bi du yi zren bi ni son Irji, hamma ni
mbru kpi ba ngame.
43 Iya mbi Farisawa, bi son bubu u son
bi ko shishi ni sinagog mba kpa ichi bi nzu
lu ni chuchu.
44 Iya mbi, bi he toh ibe wandi bana chu
tsro nkana, ndji ba hon zu ndana toh na.
45 Iri nimi bi ninkon ni tre doka'a hla wu
ndi, “Ticha, ikpi wandi wu tre a kpata tsri
ngame.”
46 Yesu a tre ndi, “Iya-mbi, Tichas bi
doka! Bi yo kikle kpi ni ndji wandi ani tiba
ya nji, ama ni na yo wo kpre ni vren wo
mbi riri na.
47 Iya-mbi, bi meh ibe ni anabawa, wa
ba bachi-mbi ba wuba.
48 Niki biti shaida ni kpanyime ni ndu ba
bachi-mbi'a, Baba yi ba wuba i biyi bi meh
ibe mba.
49 Ni tu kima'a, wri Irji a tre ndi, 'Mi ton
anabawa mba manzani ye ni ba, i ba tiba
ya nda wu bari mba.
50 Ik'ba biyi ye mi vu ba nitu iyi ba
anabawa wandi ba ka hle rji ni mumla,
51 rji ni iyi Habila, ye ni iyi Zakariya,
wandi ba wu ba ni kpa bubu ton ba koh
Irji. E, mi hla niwu, mi vu ik'ba yi ni
tumba.
52 Iya-mbi bi zan toh tre Irji, bi ban ih'ra
wu toh, nina ri ngame na, ni zu bi wandi
bason ri'a.
53 Ni wandi Yesu a bri bubu kima,
marubuchi, baba Farisawa ba kri nda sen
nyu ni wu nitu kpi gbugbuwu, nda son,
54 si gben'u du ba vu ni tre nyu ma.

12

1 Ni nton kima, indji dubu gbugbuwu ba
rju ye shubi nitu bran mba ba hon ta chan
kpamba. Alu kri tre ni guchi ni mri ko ma
ndi, “Mla ya yist wu Farisawa, wandi ahi
gyuru ndji nitu zren mba
2 Ba kpe wa ba kawu wandi ana rju kri
ndende ni ra na, ba kpe wa ba kari wandi
bana toh na.
3 Nitu kima, ikpi wa wu tre ni bwu ba wo
ni kpan, i wuta tre kpe ni riri ni ton, nimi
tra, ba dbu hla ni tu nkan.
4 Mi hla ni yiwu, kpukpanmu, na tie
sissri bi wa ba wu ikpa megyen, dana he
ni kpe wa ba la tie na.
5 Ama, mi gbron ton mbi nitu wa be klu'u
klu wandi anita wu, a he ni gbengble wu
ta u yo ni lu shetan. Ee, Mi hla ni yiwu,
klu'u.
6 Bana leni chinche sparo ton nitu wlo
bubo tra na? Ni kima me, Irji na kparisu
ni iri mba na.
7 Infutu wu tume me a bla ba pempe.
Natie sissri na. Wu he ni ndu zan chinchen
sparo gbugbuwu.
8 Mi hla ni yiwu ndji wa a kri nda tre ni
tu mu ni shishi ndji, Vren Ndji ngame ni
tre ni tuma ni shishi Maleku Irji,
9 Anita kama ni me ni shishi ndji, ba
kama niwu ni shishi Maleku Irji.
10 Ko nha wa a tre lan tre meme nitu
Vren Ndji, bakpa wru hle niwu, ama wuta
tra valala wu gbron gbrongrji, nitu Ruhu
Tsatsra, bana wru hle niwu na.
11 Bati ngrji wu ye ni shishi kikle bi mitra
Sinagog, bi tie chu baba bi ninkon gbu, na
du suron mbi rjoku nitu kpe wandi bi tre
wa ani kpauyi chuwo na.
12 Ruhu Tsatsra ni tsro yi ni nton kima,
ikpe wa bi tre'a.

13 Ndji rinimi ikpan ndji ba a tre niwu
ndi, Ticha, hla ni vayi mu ni du ga gado
mbu ni me.
14 Yesu a hla wu ndi Ndji, anha yo me mi
ga tre koh du mi ri nimi tre mbi?
15 A tre ni ba andi, mla toh ni na du son
tu do honyi na, nitu mlason ndji ni vrhi
ana nitu kri ni gbugbu ikpi wa a he ni
wuna.
16 Nikima, Yesu a tre parabul ni bawu
ndi, “Irju ndji wu wo ri nu birhi gbug-
buwu.
17 A son nda mla ya ni kpama nda tre
ndi, 'Mi tie ni he, nitu mina he ni bubu wa
mi zi biri wu wru mu na?'
18 A tre ndi, ngye kpe wa mi ti a yi. Mi zi
ba wronmu ni mme bi rigrama, nike mi
zi biri wu wrhu mu mba mbru ikpi mu
wawu.
19 Mi hla ni suron mu, “Suron, wu he
ni kpi gbugbuwu wa wu mla zi wu ise
gbugbu ni ko shishi. Kuson si rhi ni so,
son piyame.'”
20 Ee, Irji hla wu ndi, 'Ruhu ndji, ni chu
wu luwa, ba kpa vrhi suron meluwa, i ikpi
ba wu mla zi ba, wu don ni nha?'
21 Kima he na bibi ndji bari, ba vu kpi si
mla zi ni tu mba, nda k'ma tie bi kpla ni
Irji.
22 Yesu a hla ni mri koh ma ndi, Mi hla
yiwu, na dame ni tu me na, ikpe wa wuri,
ko ni kpame, ikpe wa wu sru.
23 Vri son a zan biri i kpa zan nklon wu
sru.
24 Ya kikle chinche ravins, bana chu
ndana han na. Ba na he ni tra wu zi kpi ko
wron na, ama Irji ni nuba irhi-mba. Wu
na zan chinche ba ni anfani ni shishi Irji
na?
25 Inha nimi-mbi, nitu son rhimre nitu
kpe, ani du vi wu vri ma hon zan cubit?
26 Wuta na toh tie mri kpi toh wayi na,
nitu ngye wu du suron me du na kuson si
na?
27 Ya mri vunvu bi kpan mbi ni shishi to
lilies, ni lu gbron mbu, bana tiya na, bana
k'ma ya bubu na, ee, Solomon me ni nzu
hon ma ana sru ikpi wu bi toh iri-mba na.
28 Irji nita nu ghiga wu wrhu, wandi
luwa ahe, i mble ba kau taga ni lu, ani tie
he ndana nu nklon wu sru na? Wu ndji
wu kpanyime ni wu fime.
29 Na yo shishi ni kpe wa wu rhi ndi sona,
na du suron me hamma ni kukru na.
30 Gbungblu wawu ba yo suron wa ikpi
biki, i Timbi toh wu son kpi baki ngame
31 Wuka yo suron meni iko mulki Irji
guchi, i ba vu kpibiyi nha niwu tuma.
32 Na tie sissri na, ikran mri nitu Iti-mbu
toh a bi ni du nuta ri ko mulki ma.
33 Le ni ikpi me ni nu sadaka. Wran
ngomble ni kpa-mbi wa ana y'ba na - ikpe
ndindi ni shulu wandi ana kle na, i ndji
wu y'bi na ye whiewhiere na, i imra na
kpa timeme na.
34 Bubu wa ikpe ndindi me he'a, suron
me ni he ngame.
35 Lo kpa mla tie ni rjirji ni nchi, ni du
ilu me si kpan,
36 nna ndji biwa basi gben ti-kohmba du
k'ma rjini ko gran, anita ye wrunko, baka
bwu niwu gbagbla.
37 Lulu he ni tu igran biwa tikomba niye
to ba si gben yemma. Njanji, mi hla yiwu,
ani mla kpama tie wu tindu nda du ba son
nitu tabur, wa a ni lu tindu bawu.
38 Tikoh anita ye ni nh'ma wu ha ko
nh'ma wu tra nda ye toh bi ki ni sisren si
gben i lulu ni tu igran baki.
39 Ama bika toh, tikoh nita toh nton wa
ndji wu y'bi ni ye'a, ana du rhi ni ko'a na.
40 Son ni sro, wuna toh nton wa vren ndji
ni yena.
41 Bitrus a tre, “Bachi wusi hla tre yi ni
tawu megyen ka ni konha?”
42 Bachi a sa ndi, “A hi nha ndji ndindi
wa tikoma ni nu ndu ya mbru igran ma,
ani mla ta nuba biri mba ni ntonma?
43 Lulu he ni tu igran wa tikoh niye toh
si ti ndu wa bana nu anita k'ma ye.
44 Njanji mi hla yiwu, ani yo ni tu ikpi
koh ma wau.
45 Igran a nita tre ni suron ma ndi,
“Bachi mu ani ti grji ni ye, nda lu si tsi
igran lilon baba mba biwa ba he ni wo ma,
nda rhi nda so nda wha,
46 Bachi igran niye ni ivi wa ana tie mre
na mba nton wa ana to na, anic'ba tie tsitsa
nda ban yo ni bubu bi ka toti ndindi.
47 Igran kima, nitu ana toh suron
bachima ye, ama dana mla son nda tie kpi
wa ani son na, ba tsiwu branbran.
48 I waa ana toh na ama nda tie ikpe wa
du ba tsiwu a, ba tsiwu ifimeyi. Ndi wa
banu ikpi bran bran, ni wo ma, ba kpa
branbran. Wandi ba zi kpi gbugbuwu ni
woma, ba mye ikpi wa azan kima.
49 Mi ye nitu ye yo lu ni gbungblu mem,
i mi son ndi ilu anina nu ye.
50 Ama mi he ni baptisma wa batie
nimu'a, suron mu ni lo nitu du ba kle kima.
51 Bi ya mi ye nji isi ye ni gbungblu
meme? Ana toki na, mi hla yiwu, ahi iga.
52 Rji ni zizan, hini shishi, ndi ton ba he
niko, iga ni ri, ndi tra nitu ndi ha, i iha nitu
tra.
53 Baga ni kpamba, iti mba vren wa ni
ihi ma. Ihi wa vren ma mba iwa vren ma,
i wa vren ni ihi lonma.
54 Yesu asia hla ni kpa ndi ba, ngame ndi,
“Bita toh kpa lu ni lunde rhi ni yalu, bika
gbla tre ndji, tenlu ni ye wa ani he toki.

55 Gyungwu nita ni fu ni rji ni kogbo, bi
tre ndi, gbaji wu hwuma ni ye, wa ani ye
toki.
56 Bi gyru tu-mbi, bi to sran, tsro kpa ikpi
nimemembani shulu, i ti tie nihe nina toh
sran ikpi wa si zren zizan na.
57 Bi ti he mu nina gatre ni kpame na?
58 Wuta hi niwandia no son na, ni shishi
ndji wu ga tre, bita rhi he ni nko, bika mla
ti ni kpambi, nitu du na njiwu hi lo, ni du
ndji wu ga tre kana vu nuwa ani, njiwu hi
tro na.
59 Mi hla niwu, wuna to wru na, se wu
han kubu wa ba han pempyeme

13

1 Ni ntor ki indi bari ba ye ki nda wa wu
itre indi bi Galili wa Bilatus ta kayi mba
kai bi nda tie ha daya.
2 Yesu a kasa bawu biya di indi bi Galili
yi ba latre nna mbur bi Galili ba don ba tie
yah towa?
3 A' an, me hla giu amma idan bina bre
wruhle na wawu mbi wu bi tie meme na
u mba.
4 Indi wlan don tandara ni siloam wa
guglo koh a grji can be wu'a bi ya di
ba latre mba a meme na' u indi bari ni
urushalima?
5 A'an me hla yiwu amma bi tana bre
wruhle na wawu mbiwu bi kle
6 Yesu a hla misali yi “Indi ri ahe ni rju
wa a sen kukron nda ye kyen klo ma amma
nda na vriri mena.
7 Indi u rju'a hla ni wa ani ya rju'a niwu.
To yi, ise tra mezi ye di me kyen klo kukron
yi, u me na fe ko riri mena. Tsen'e taga u
don zi nigye ndu hra bubu?
8 U indi u ya rju ni wu'a ka tre, tie koh
mu don wu zi ise ri rli ndu me mlau tie ndi
sraru taki.
9 Ani ta klo ni semu abi amma ini ta ka
klo uka tsen taga
10 Yesu asi tsuro ni mi tra Rji cacu a
sabath.
11 Iwa ri ahe ki nda lo tie se wlon don
tadra. Avu ndiu nda na to nza kli zande
trii mena.
12 Da Yesu a to-o a yowu nda tre iwa u
jibu ni lilo me yi.
13 Aka wo ma sa ni wa hari me ka nime
trii ma katie didi wa a gri nda gbre Rji san.
14 Ichu u ya tra Rji'a ka tie fu andi a den
lilo cocu sabath. Ichu a tre nda hla ni j'bu
ndi ba, Ivi tanne bahi u ndu ye kpa den
mbi ni vi biki, ana cacu sabath na
15 Baci a kasa niwu nda tre bi mirlya ndi,
Ahi rime mbi na sii lando ma ka nakpron
ma hi so ma cacu sabath na?
16 Toki iwayi ahi vrenwa Ibrahim wa
shetan lowu zi tie se' wlon don tandra u
bana siiwu cuwo ni vi sabath na?
17 Da a hla tre ba ishan a tie indi bi'a ba
tisan niwu amma ekpe ndi ba ba ngrji ngri
ni kpi wa a tie'a
18 U Yesu tre mulki Rji abi rime u me
tsarwu to ni ngye.
19 Ahe na iwlo mustad wa indi ri ban
katayo mimi rju a gbron tie kikle kukron,
u ciceri bi shu baka ti koh mba ni lari ma.
20 A latre ni ngye me tsar mulki Rji?
21 A he na yeast wa u ban tsui ni
mwumwu kongo tra u mba kabi wawu-u
22 Nikiyi Yesu ka ziren hi ni gbu'ni mrli
gbu u nkon urushalima nda zi bla tre Rji.
23 Indi ri tre niwu, Baci ahi ndi tsameyi
ba nawo? wa hla niwu,
24 Nra nkon u ri wa ahi wre me don me
hla wu gbugbu ndi bawa nkon iri wakran.
25 Indi u koh'a nita wlu nda tro nkon tra
ye to ka u kli ni ra ndi wuru nkon ndi tre,
Baci, Baci bwa nkon'a tawu. Ani sayiwu,
mena toyi na koiwrji wa bi rji na.
26 U bi tre, ki rli ndi soh ni shishi me di
bla tre Rji ni nkon bi mi gbumbu.
27 Amma ana akasa, me hla yiwu, me na
toh wrji ba bi rji'a na. K'ma dimu biyi bi
wa bi tie latre'a
28 Iyi mba tan nyinyren kabi to Ibrahim,
Ishaku, Yakubu ni anabawa ba wawuu ni
mi mulki Rji amma ba truyi hle ra.
29 Baye rji ko Nzan, Yalu, Koshu mba ni
kogbo nda son ni tebru u mulki Rji.
30 To mba biwa ba yaba hlega babi
mumla, u bi wa ba yaba ti ndi'a ba kati
u klekle.
31 Ni mi nton kime farisawa ban baka ye
u nda tre, hi di don bubuyi don Fero niwa
wuu.
32 Yesu tre, hi ndi hi hla ni tsi mba to mba
me zu brji di ni denbi lilo luwa mba mble
uni vi u tra me kle kpie wa me yo suron'a.
33 Ko anita he ni he me, ahi gbigbi nimu
ndu me si tindu rji luwa, imble ni vrli ni tu
wa bana nime ndu ba wuu anabi ni wrji ri
na sai urushalima.
34 Urushalima, Urushalima a nha wuu
anabawa ba nda ta bi wa ba ye ni yi ni
tita? Abi yo sron bita mena hewu ndu me
vu mrli mbi hra nawa yi kuko ni vu mrli
hra krju tie ni ngbam ma na, amma bi na
son to ki na.
35 Toyi, iko mbi kli hlega. Me hla yiwu,
bina toh mena sai bi tre, lulu ahi, indi wa
aye ni nde u Baci.

14

1 Ni vi u chachu sati ri, wa a ri ni koh bi
ninkon Farisawa ri du rhi biri, ndji ba sru
shishi ni wu.
2 se ga ndi “U” lilo huk kpa.
3 Yesu ya da mye bihan vuvu baba
Farisawa, abi du ba chu lilo rju ni chachu
sati ko an an?

4 U ba sun ngbangbi, Yesu ka vu ni wo
lunde da chu lilo rju niwu, da du hi kpama.
5 Yesu mye ba, ahi nha ni mi-mbi, inde
vren ma, ko napron ma aku ni juju ni
chachu sati, wa ana chu na?
6 Bana kasa niwu na.
7 Da Yesu si ya ba da toh bi wa ba you ba
ye, ba wa bubu sun bi ni koh, watre kayiyi,
nda tre.
8 Inde ba you hi ni bubu gan u gran na
kuson ni bubu bi ninkon na, ani yiwu ba
you ndi wa a zawu.
9 Inde ndji wa a you yi ha bi, aye, a ni
tre no bubu sun me, “u shan ni ti'u, u” wu
kma hi ni bubu bi kalachu.
10 Inde ndji wa a you, a tre kpamu hon ye
ni wayi, nakima, u ndji ba, ba no ninkoh,
bana kpa wu tsri na. biwa bi son baba ni
tebru'a.
11 Indji wa a nzu tuma, baka ka tuma
grji, wu wa u katu me grji, ba nzutu me
hi shu.
12 Yesu hla ni ndji wa you ye, inde wu
ta ni yo ndji ye ri biri, ko ni gan, u ka na
yo kpukpan me na, ko mri vary me na, ko
malan me na, ko bi kutra kahlan mena bi
nklen na, baba me ba you ngame, wandi
ba njiye niwu.
13 Ba tie lulu yo don bana ban ni wu na,
14 inde wu yo ndji ye ni gan me, u ka yo
bi kalanchu, ni bi wa bana he ni gbengblen
na, ni bi kple zah, ni bi fie, ba tie lulu
you don bana he ni kpe wa ba han wu na.
Don ba tie lulu yo ni chachu wu lunde bi
kinklan suron.
15 Da indji ri wa a son ni tie bru ni Yesu
awoh tre a, nda tre, ba tie lulu yo ni ndji
wa ani rhi biri ni koh Irji.
16 Yesu woh da tre ndi ndji ri atie gan
rigra ma nda yo ndji gbugbu-u.
17 Da inton wu gan a tie, wa a ton ivren
koh ma du hi hla ni bawu du ba ye, biri a
we ye.
18 Wa wu bawu, bana yena, u mumla a
tre ndi wawu le rju, wawu ni bi toh wru
hle ni mu.
19 U na tre wawu le lando bi zran ton,
mi yi tsra ba toh, mi bre wu, du wru hle ni
mu.
20 U tra a tre ndi wawu gran wa, naki
mina ye na.
21 Da vren koh aye hla ni ti-koh ma ikpe
biyi, u ti koh ma ka tie nfu, nda hla ni
vren koh ma du hi gbagbla ninkon bi gbu
i, ni kosan gbu, nda yo biwa bana he ni
gbengblen na, ni bi chiche, ni bi fie baba
bi kple zah.
22 Vren koh a tre, iti koh, ikpie wa u tre
a kle hra zizan bubu a na shu na.
23 Se ndji u koh ka hla ni vre koh ma hi
nikoh ni kosan gbu ndi yo gbugbu ndji du
ba ye du koh mu shu.
24 Mi hla ni yiwu, biwa mi you ba ni
mumla ba na ye kpe ni iye u muna
25 Basi zren ndji gbugbu basi hu, wa hla
ni bawu,
26 Du ndji wa ani ye nime, ndana kama
ni tima na, mba iyima, ni iwa ma na, ni mri
ma, ni mri vayi ma, mri lon baba mri mba
ba, hra ni dri ma na, ana ya zama vren koh
muna.
27 Indji wa ana he ni suron u ban giciye
nda ye hu me na, ana ya son u vren koh
mu na.
28 Ahi nha nimi mbi wa ani son be koh
wu shu, nda na bla inklen wa ahe ni wu,
ko ani tsra u, u me koh, ko ana tsra na.
29 Inde a zi nchi koh'a, kana kle meh na,
u biwa ba meh baba ba ka nza'u,
30 Ba ta tre toh ndji ani son meh koh, ana
ya meh kle na.
31 A chu rime ani hi taku ni chu ri nda na
son nda bla bi taku ma toh ni mumla, ko
soja ma bi gbengblen ba kai dubu wulon
wa ani ya kbu tu ni chu rima mu wa a he
ni bi gbengblen dubu shirin.
32 To inde an ya na, ka wa sun si ni chu
rima.
33 Naki ba ndi wa ni mibi wandi ana ka
kpe wa a he ni chu wo na, da ani ya k'ma
tie vren koh mu.
34 Ima a kpie ndindima, inde imma a sa
ba mla tie ni ni ngyen?
35 Ana labi gana, sei baka ka hlega, ka
kma tie toki ni meme, ndji wa ahe ni ton
ka wo.

15

1 Ni bi kpa ban ni bi lah tre ba wa Yesu
ye nasi wo wu.
2 Farisawa ni bi nha wawu mba u baluni
chi ba gurgu ni kpa mba ndi, “I gu yi ani
kpa bi lahtre nani ri la me niba.”
3 Yesu tre ka yiyi ni ba wu na yi.
4 A nha nimi mbi, nita he ni nt'ma deri,
u iri kado, “wa ana ka teseyi don tiya don
(99) na hi wa iriri njiye na?
5 I dan a ka toh wu, ani ban sah kan to
na ngyiri.
6 Inde a k'maye ko, ani yo kpukpan ma,
ni mri vayi bi yiu nkon kahlan ma kabi,
“Ye ki ngyiri mi ka toh nt'ma mu'a wa a
kado a.
7 Mi hla ni yiwu, ahe naki me ni shu
me, ba ngyiri nitu indji iriri u lahtre wa
a tuba'a zan indji teseyin don chiya (99) bi
wa bana lahtre na.
8 Ka ana he na iwa wa ahe ni glegbe
nklen a zurfa wulon, u glegbe ri ni mi ma
a nawo chuku miko kado, ana mbru lu yo
ni fitila ma vu kagon sran ma na wa glegbe
inklen, wa a nawo kado na?
9 Inde a toh, “ani yo kpukpan ma ni mri
vayi bi yiu kon kahlan ma wawu ye, na

hla ni bawu," ki ngyiri, mi toh glegbe iklen
azurfa mu wa a kado'a ye.
10 Ko na ki me, "Igir he ni shishi maleku
Irji ni tu indji riri u lahtre wa a kpa tre Irji
sisah, a (tuba).
11 U Yesu tre a ndi indji ri he ni mri hari,
12 Ivren tsitsa, yo tima, "Iti mu, "ne" ikpi
wa a ni u mu ni mi wa (dukiya) mewa u
he ni wu'a " u timba a vu ikpi bi wo ma ga
ni bawu hamba.
13 Wa a na gbron knkon na, u vren tsitsa
a kblu kpi wa ba ga ba wa'a ye sru ba ni
wrji ri, na vuba, ri hi ni migu gbugban mu,
hi zren ma ni gbungblu, "naka ri uma kle.
14 U iyon nri ni gbu'a kagon wawu'u
meme da ndi me. "I wa lu ni wa kpi u
ri (iya vu).
15 Wa hi na ka wa ndu niti ni guri ni mi
gbu'a, "Wa, ton hi ni rju mari ni ndu ta no
lede ma biri.
16 Wa tie tilan u ri gbala biri wa lede ba
ri don mbru'a.
17 U, imeme ma ye niwu nikpa ma, "Wa
tre, A hi gran bre Itie mu vu ba ndu na ni
nhan ba, u ba rila ma lan tu ba u mi son
ni tiya ni yon.
18 Mi lunde, ni wa yi hi ni itie mu, "ni
bre wu, "Itie mu, mi lahtre ni shulu mba
ni wu.
19 Na ban me ti vren me na, "Ban me tie
na iri ni mi gran me wa ba tie ndu niwu.
20 U vren tsitsa lunde k'ma ye ni itie ma,
wa aa ri he gbron kon ria u itie'a toh, na
ya lo suron, na tsutsu ka kriu wu na ma
wu yiu.
21 U vren tre, Itie mu, mi lahtre ni shulu
ni lah tre ni wu, mi na la son ndu yo me
tie vren me na.
22 U itie ma hla ni gran ma ri ni ndu hi ya
inkon lon ndindima iri na ban ye, sru niwu
na ban zobe ye yo niwu ni wo ni lagban ye
son ni niwu ni zah.
23 Ni hi vu Ikrju u gon gon ma ye han wa
niki ti gan.
24 Ivren mu ana kyu, zizan a he ni re
25 U vren ni kon'a, a na he ni rju. Wa ye
whibuhir ni ko na wo ba tsi kangan na ni
yo se na ni nglu.
26 Wa yo iri ni mi igran ba, na miyen a
ndi a hi nge itu kpi yi.
27 U igran hla ni wu, anitu wa tsitsa me
a kma ye koh, u tie mendu ba nhan kikle
krju u gon gon ma ni tu wa a kma ye ko
pyan me.
28 U ninkon ma tie nfu na kama ri koh,
u itie mba a rju ye bre wu.
29 Vren ninkon lu miyen itie, "Ya Ise
gbugbu wa mi tiya niwu, mina kamu ni
wo tre mena, i wu na taba ne vren yawo
ri ni ndu me kpa han tan ni kpukpan mu
na, ni toh ro mana.
30 U vren me mba ye, iwa aka yan wo me
kle ni bi ti ntran, "U ye nhan kikle ikrju
niwu.
31 Itie ma yo, Ivren mu, u he ni me koko
ni tana Ikoh nge wa mi he ni wu'a a hi u
me.
32 Mi toh abi ni tawu ndu ki ta tie gan, ni
ta ngyiri, ama vayi me yi na kyu, "I wa he
ni re zizan, ana kado, u ki la toh.

16

1 Yesu hlani mri koh ma, (Almajirama)
"A ndi igu ri he niwo (arziki) na he ni indji
wa ani ya bi ndu ni wu'a, U ba ye hla ni
wu indji iwo, andi igu ya bi ndu ma a ri
woma ni hi kle.
2 Indji iwo'a a yo na miyen ahi nge mba
mi wo? Ne lisafi ikpe wa u tie ni ya ndu'a
u na la tie ndu, u ya indji ngana.
3 Igu u ya indji ba (wakili) a ta mre, "Ahi
nge mi ti, tun nde itie koh mu a vu me kpa
ndu u ya? Mina he ni gbengble wami ya
ron na, Ishan ni ti me mi na ya bre na.
4 Mi toh kpe u wa mi tie'a inde ba zu me
ni ndu u ya indji (wakili), indji ba ka kpa
me hi ni koh mba.
5 Ayo bi wa itie koh ma ni huba ihlah, a
miyen u mumlan, 'Ahi bren itie koh mu ni
hu?'
6 Andi uma a Garuwa Iyen Deri. Wa hla
ni wu, kpa nvunvu u nha me, gbagbla nha
hamsi (50) nihi kuson kpa me ni ka don.
7 Wa hla miyen ri, ibren ba hu? Wa
tre, buhu alkama dari wa hla niwu, kpa
nvunvu yi, ni nha tan mani
8 U tie koh ma kber igu lah tre san nitu
wa a tie whiri, imlen imri bi, zizanyi ni
indji mba, ba whiri zan imri bi kpan.
9 Mijhla ni yiwu tie kpan nitu he niwo
wa ana bie na. Wa ye nna wo kle, u ba ka
kpa yi hi ni koh wa bi son hi ni tuntur.
10 Indji wa ni tie njanji ni kpi tsitsa ma, A
ni ti njanji ni rhi grama, u indji wa ana tie
njanji ni kpi vi tsitsa mana, ana tie njanji
ni kpi rigra ma na.
11 Inde u na tie bi ni wo wa ana u njanji
na, u nhan ni kpa nyewme ni wu ni wo u
njanji?
12 Toh wu na ni tie njanji ni nji kpi u bari
na, anha ni no wu inkleh u me?
13 Ba indji wa ani ya biu tie ko hari, ni
mi nton riri, se ka kpa ri na kari don, koh
ka kpari tsri na kpari nyime. U na ya hu
Irji mba inklen na.
14 Farisawa bi wa ba son inklen
kpukpome'a ba wo tre naki wawu na nzah.
15 Wa hla bawu, 'Biyi bi ban tu mbi ni
shishi ndi ni kperi, ama Irji toh mi suron
mbi. Ikpi wa ndi ba kpanyime niwu wawu,
ahi kpi u shan ni Irji.
16 Attaura ni Litafi Anabawa ba he si ye
ni ye Yohana rji ni nton ki ye zizan yi, ba

tsikpa bubu bla tre Irji, indji wa wu ba ri
ti tu ni gbengblen ni yo tu mba niwu.
17 A hi fie me ni shulu mba ni meme ndu
ba su e tu ni wa, iten riri u Attaura ndi joku
migen.
18 Indji wa a ga gran ma ni Iwa-ma na
kpa iwa ri a zina a si tie, ni nidji wa a kpa
iwa wailon ma zu a hi zina a si ti.
19 Indji iwo ri a shur kpimabi tie le nani
zren zren ma ko ni nton ri meh.
20 U indji u bre ri ba yo ni Lazaru ba
nji ye ka yo ni nkotra koh ma, ni kpukpa
inkpa-n ni kpa,
21 Wa ni son rhi birhi wa a kuble ni tu
tebru, u yawu ba ye nle kpa-n.
22 Wa ye tsra ni nton wa indji u bre a ye
kyu, u Maleku ba ye ban hi ni nhma ko wa
Ibrahim he. U ndji u wo'a (arziki) a kyu u
ba ban ka rju.
23 wa ka ri ni koh lu, wa zun shishi hi ni
shu, na toh Ibrahim gbugban mu ba sun
mba Lazarus ni ngbala ko wa Ibrahim he.
24 Wa yra yi yo, Itie mu Ibrahim, toh me
ni lo suron ni ton Lazarus, ndu ka vren wo
ma son ni mma, na chu kpi yo ni mu ni lbe
ndu jubu gbugbran mu.
25 Ibrahim tre vuvren, Rimre ni sun me
ni gbungblu, u rhi ro wo me ni kpa kpi bi
bie ma, u Lazarus si tiya, u zizan mba ba
ndu si toh roma ni wa, Iwu mba u si tiya.
26 U naki me ba shi juju ni tsitsu bi vron
me, ni ndu bi wa ba sun zagran ye niyi ba
ka na yana, kuma biwa ba he ni yi ko mba
ba ka na zagran ye nita na.
27 U indji i wo tre, mi bre wu, Itie mu
Ibrahim, u ka ton hi ni koh itie mu, u
ngrji'a -
28 Mi he ni mri vayi mri-lon iton, ndu hi
hron ba ni ndu ba na ye ni bubu yi na.
29 Ibrahim hla niwu, ba he ni Musa ni
anabawa, ndu ba wo ba.
30 U indji i wo, a sa niwu andi, A'a Itie
mu Ibrahim, indrjo ri ni ta rji ni mi bi kyu
ka hla ni bawa, ba k'ma suron mba no Irji.
31 U Ibrahim hla niwu, inde bana wo
Musa ni anabawa bana, ko indji wa a kyu
lunde na ka hla ni ba wu bana wo wu na.

17

1 Yesu hla ni imri koh ma, A lele ndi ba
kbu za ni tita iya mbi wa wu sa ahe ni
krigin.
2 Ana bi bana klo tita wu ni toh ma nda
kayo nimi nne fi niwa ni tsa iri ni mi imri
bi tsitsa yi diba kbu za.
3 Ya kpambi, wa vayi ma lahtre, bwu
shishi niwu, nda a kpa nuyime wruhle
niwu.
4 Nda kpalla niwu inkpu tangban ni vi ri,
nda k'ma ye niwu inkpu tangban nda tre,
mi brewu, abi du wruhle niwu.
5 Bi ninkon ba hla ni tie kon mba, nzu yo
suron buu.
6 Irji hla ndu bi he ni bangaskiya kama
wlo mustard, bi iya hla niku kro du rumin
chu di tsen nimi nei, A kpa nyime niwu.
7 A nha nimi mbi, ahe ni vren koh wa ni
rho ko krju int'ma rhi rji mi ji ye, ani lla
niwu tsima ye ndi ri lah.
8 Ana hla ni wuna, wa kpe mi ri, ndi khi
di tie ndu bar mi ri ndi tso. U me wru ndi
tsro na?
9 Ana gir ni wer kon du a tie ikpa wawu
la una a tie?
10 Iwu me naki yi nda u tie kpe wa ba
hla niwu, u ya tre, kbi na khai mri koh .....
ma. Kbi tie ikpe wa kbi na tie.
11 A bi fin ri atsi tie ni Wurishelima, abu
kusa nei gbu Samariya ni Galili.
12 Wa ari ni gbu ri, ndji wlon bi lilon gben
ba izun ni wu. Ba klir gbugbanmu niwu.
13 Ba bwu ba ni fu ba, nda tre, Yesu nikon
wo iyi mbu.
14 Wa ato ba, ahla ni bawu, hi ndi tsro
tumbi ni Firistoci. Wa ba tsi bi, ba kpa
sikpa.
15 Iri nimi ba wa a to wawu samu sikpa,
a kmaye, nda ngyiri ni Ijri ni la ndindima.
16 A joku ni kbu Yesu, nda ngyiri niwu
gbugbome wawu a ndji igbu Samariya.
17 Yesu la bana ndji wlo na wa samu
sikpa na, itiya ba bahe ni ntsen?
18 Ba bari wa ba kmaye nda ngyiri ni Irji,
tse ndji tsri yi?
19 A hla niwu, lunde ndi he ni suron
ndindime anu sikpa ma.
20 Farisawa ba mye Irji ni ye ni ntan,
Yesu hlani bawu ndi Irji ana ye iri iya ndi
na.
21 Ko ba la yah, ahe iyi koh ahe wamu.
Bi ka yah iye Irji ahe aniwu.
22 A hla ni imri koh ma, i vin tse ye wa bi
son toh ivi wa ivren ndji niye, bi na tona.
23 Ba hla niwu, yah, ni wamu, yah niwa
hi na rju na, na bu ba na.
24 Ya nda izren ni whri nda kma tsutsa
wa ni whri gbagbla shu yi ni gbagblamu,
ani he nikiyi ivren ndji ni vin ma.
25 A ni sha yah gbugbu kri gbugblu
bakaba wu.
26 A ni he nawa ahe ni nton Nuhu, ani
he nakiyi ivi u ivren ndji.
27 Ba nri, ba tso ba grah nde ninu grah
har hi tub wa Nuhu anri ni Jirgi imah
tubana ayeh, nda wu ba penpeme.
28 A he na kiyi ni tan lutu bata nri, bata
tso bata lbe nda lebie bata shu bata meh
ba koh.
29 Ivin wa lutu rju ni Saduma, ba tsra lu
kwekwema rji ni shu bawu ba u ahuwu.
30 Ani he na kiyi wa ba ton vren ndji.

31 Ni vi khi yi, indji he ni tun khan du ma
ngrji da ni vu kpima ni kon na, wa ahi ni
rju du na kma ye na.
32 Rhi mre iwa Lutu.
33 Wa ni son tuma, ani rasa niwu, wa k
tuma nu, ani tsira niwu.
34 Mi hla niwu, ni chu kiyi ndi ha ni tub
blah riri, baba ri nda ton ri.
35 Imba ha ba si kon kpu ba ka ban ri,
nda bri rima.
36 Ndji lulo bari ba hi ni rju, ba ban ri
nda bri ri.
37 Ba mye, ni ntsen Tie koh? A hla bawu
iwirji igbokpa ahe, ni kiyi bi ton ugulu.

18

1 A lu tre ni tre ni bawu nitu duba ta bre
Irji chachu nda na tie suu na.
2 A hla ndi "Ni gbu ri, ndji wu han tre
njanji ri a he wandi ana tie sissri Irji na,
dana toh ndji ngame ni nfutu na.
3 Niki, iwari wu s'ro ri ason ni gbu'a
ngame. A ta hi ni ndji wu han tre njanji
chachu nda bre ndi, "Zome kpa ikrji mu
niwo bi yo me ni shishi.
4 A ban nton gbaa me ndana son zo na.
A son ni vi ntor ri nda rhimre kikima, nda
hla ni tuma ndi, "Mina ti sissri Irji na, nina
ya ndji ni nfutu ngame na.
5 Nitu du iwayi na nne iya ni ye bre ma
chachu na, Mi zo u kpa njanji ikrji ma
nduna lo me kpa ni yema na.
6 I Bachi a tre ndi "wo tre andi ndji wa
ana han tre njanji na a hla.
7 Zizan Irji ngame na nji njanji ye ni bi
wa a chu ba, ndani yi yo'u chachu ni Irji
mba ni chu na? Ani tie sesren ye gbagbla
ni ba?
8 Mi hla yiwu ndi, ani ye ni njanji ni
bawu gbagbla. Nikima vren ndji nita ye,
ani ye toh nime ni gbungblu meme?
9 Me a lu tre toh choloncho ni bari wandi
ba yo suron ni gbengblen mba, ndi ba zren
tsatsra ndani ya bari grji tu,
10 Ndji ha ba hon hi ni tra Irji nda hi bre,
iri ana Farasi, i rhima bi kpa iban.
11 Farasi a lu kri ni zande nda bre ni
tuma ndi, 'Irji, mi ngyiri nitu mina he to
ndji bari na - bi y'bi, bi lahtre, bi humba,
ba bi kpa ban too ndi yi.
12 Mi zu kpa mu rhi biri nkpu ha ni sati.
Mi nu zakka (iri nimi wlon) nitu wawu kpi
ndi a ri nime.'
13 Ndji wu kpa ban'a a kri gbagban nda
na nzu shishi hi ni shu mena, wru wo ni
san nda tre ndi, "Irji, ya me ni lo suron,
ndji wu lahtre."
14 Mi hla yiwu, igu hi a kma hi kpama ni
si suron zan ndi rima'a, nitu ndji wandi a
nzu tuma hi shu, ba gbron grji, i wandi a
ban tuma grji (nitu ana kpe na) ba nzu hi
shu."
15 Ndji ba basi'a nji mri tsitsa ni du sa wo
ni tu mba, i mri koh bi nduma ba to ba nda
puaha tre.
16 I Yesu a yo ba ye ni kpama nda tre ndi,
"Du mri bi tsitsa ba ye nime, na zu ba na.
Ikoh Irji ni shulu a wu biwa ba he to mba.
17 Tre njanji, ndji wa na kpa ikoh Irji to
mri bi tsitsa na, ana ri mi na.
18 I chu mba ri a mye ndi, "Ticha ndindi,
mi tie ngye ri ni kpa ko Irji?"
19 Yesu a hal wu ndi, "Nitu ngye wu yome
ndji ndindi? Ndrjo na ndindi na se Irji
kankle ma.
20 Bi toh doka Irji na tie nka na, na wu
ndji na, na y'bi na, na nu sheda che na, wo
tre time mba yime."
21 Ichu a tre ndi "Mi zi hu kpi bi mba
wawuu rhi ni nzemu."
22 Yesu a woo nda tre ndi ikpe riri rhi
don, hi le ni kpi wandi wu he niwu ni gah
ni bi ya, i wu he ni lada ni shulu, ni ye
huma."
23 Ni wa ichu a wo tre, a loh suron
kpukpome, nitu ana ndji wu wo.
24 Ni wa Yesu a toh kma ti gbon me ni lo
suron (gbugbu chiche tre vunvu ni Greek
ba sa tu tre ndi a kma ta lo suron/ama
gbugbu bari bana he ni lan kima na), a tre
ndi, "Ani he ni du du ndi wu wo du rhi ni
koh Irji.
25 A he ni du ni ndi wu wo du ri ni koh
Irji, zan du ra kumi ri zu ni shishi n'ro."
26 Bi wa basi'a wa'a ba tre ndji. "I nha ni
nawo?"
27 Yesu a sa ndi "Ikpi wa ba he ni iya tie
ni ndji bana he ni iya ni Irji na."
28 Bitrus ngame a tre ndi, "Toh, ki bri
wawu kpi mbu ndi hu."
29 Yesu a kma tre ni ba ndi "Njanji, mi hla
yiwu, ba ndji wa a don ikoh ma, ko wama,
ko mri vayi ma, ko ba ti ma, ko ni mri ma
nitu ikoh Irji,
30 wandi ana kpa zan zizan na, ni vi ye,
i vri rji wu sisenise."
31 A yo ndji wlon-don-ha ba ye ni kpama
nda hla bawu ndi, "Toh, ki si yi ni Wu-
rushelima, i wawu kpi wa anabawa ba tere
nitu Vren Ndji'a ba tie toki.
32 Ba banwu nu biwa bana mri Israila na,
ba nzau, nda nu shan nda ju nte sru niwu.
33 Ba ti tsiwu, ba wuu, i ni vi wu tra ani
lunde."
34 Ba na mla to ikpi biyi na, i lan tre ana
ri nibawu, niki bana mla toh ikpi wa a tre
na.
35 Niwa Yesu a ye wiewire ni Yeriko ndji
wu infyen ri a son si bre ni nyu nkon,
36 ni wo kpaa ndji basi zren ni zu
whiwhre niwu, a mye ka ngye si zren.
37 Ba hla wu ndi Yesu wu Nazarat-akasi
hi.

38 Ndji wu infyen a yra gro nda hla ndi, “Yesu Vren Dawuda, ya me ni lo suron.”
39 Bi wa bisi'a zren ni ko shishi ba puatre ni ndji wu infyen nda hla niwu du son gbangbi. A kama nda si kpa gro ndi, “Vren Dawuda, ya me ni lo suron.”
40 Yesu a kri kpenme nda nu tre du ba ji igu'a ye niwu. Niwa ndji wu infyen a ye whiwhre, Yesu a mye ndi,
41 “Wu son du mi ti ngye ni wu?” A tre ndi, “Bachi, mi son toh ni shishi mu.”
42 Yesu a hla niwu ndi, “Kpa toh ni shishi me, kpanyime me a nu si kpa.
43 Hari, a toh ni shishima nda hu si yo ise ni nzu nde Irji.

19

1 Yesu ari si zu ni Yeriko.
2 U ndji ri he ni ki ni nde Zakka. Ana ndji u kpa haraji nda he wo.
3 A wa nkon wa ani to ka nha hi Yesu amma nda mha njima wokran don gbugbu ndji ba u don aku nkpurju.
4 A tsutsu guchi ni ndji ba hi ko shishi nda ka hon kunkro (Sycamore - durumi) nda ka don towu; don Yesu a tie whiwhre u zu nkon kima.
5 Da Yesu ye ni bubu'a, a nzuya shu nda hla wu, “Zakka, grji ue gbagbla, don luwa gbigbi me son koh me.”
6 U wa grji nitsu me nda ye kpa ni ngyiri.
7 Da ko nha a toh, baka na son na wawu mbawu, nda tre, “A ye hi ziri ni koh ndji u lahtre.”
8 Zakka kri nda hla ni Bachi, “Toh mba Bachi, nh'ma ha u kpie me he wu'a me nno bi ya, mba u mita mla ndrjo kpieri, me nno nkpu nza rjula.”
9 Yesu hla niwu, “Luwa cheto aye ni koh yi don wawu me ahi Vren Ibrahim.
10 E, Ivren Ndji a ye wah nda kpa bi wa ba kado'a chuwo.”
11 Da ba wo tre ba, a trenda hla misali ri ni bawu, ka ahe whiwhre ni Wurushelima, u ba ban koh mulki Irji tiewhre u ye.
12 A tre towa, “Indji ri wa ani to tie a hi ni gburi gbugbanmu nda hi kpa chu nda kma ye.
13 A yo mri koh ma wlon nda nno ba pa wlon, nda hla bawu, 'Hi kasran niwu gbien kma yemu.'
14 Amma indji ma ba kranwu nda nton ndji mba bari hu gonma nda hla, 'Kie na kpanyime ndi ndu ndi yi ndu chu mbu na.'
15 Ba he wa aka kpa chu nda kma ye, a ndu ba yo gran ma ba wa anno ba inklen nda to riba wa ba tie.
16 U mumla a ye niwu nda tre, 'Bachi mu, pa me'a wa une'a a nji pa wlon ye nha.'
17 Ichu'a hla wu, u toh tie, u gran ndindi, Ni wa u toh tie ni kpie tsitsa ma, u he ni igbu zan wlon wa wu nji mba.'
18 U ha ye nda tre, pa me Bachi, a nji pa ton bari ye.'
19 Ichu'a hla wu, 'U kpa gbu ton wa wu nji'a.
20 Iri ye nda tre, Bachi, ngye pa me'a yi, mi ka ri mlazi ni mi kpi,
21 don mi klu sissri me, don u ndji u nno ya. U ban ni bubu wa una zi'a na.
22 U chu'a hla wu, 'Ni tre u nyu me ba me han tre'a nitu me, wu meme gran. Wu toh ndi mi ndji wa mi wa bran, ni ban ikpi wa mi na kazi'a na, u me hi vu ikpie'a mi na chuna.
23 Don ngye una yo nklen ni banki toh mi na kma ye mika kpa nha ni a hon tuma (riba) na?
24 Ichu'a hla bawu wa ba kri wu'a, 'kpa pa wa ahe ni wu'a, ndi ka nno u pa wlon'a.'
25 Ba hla wu, Bachi, a he ni pa wlon.'
26 Mi hla yiwu, indji wa a he wu'a, ba nno tia, amma uwa a hama wu'a, ba kpa mbru wa ahe niwu.
27 Amma biyi, bi yo shishi nime, bi wa bana nyime ndu me chu mba na, nji ba ye wayi ndi wu ba ni shishi mu.'”
28 Da a hla tre bi yi, a vu gon ma hi Wurushelima
29 Ba he me wa a ye whiwhre ni Baitfaji mba Baitanya, nitu ngblu wa ba yo ndi Zaitun, wa ka ton mri koh ma harhi,
30 ndi, “Hi nimi vi gbu wa ahe ni ko shishi mbi'a. Bita ta ri, bi toh vren nakpron wa bana honwu to na. Siwu ndi njiwu yemu.
31 Indrjo nita mye yi, 'Bi siwu ni ngye?' Bika hla, Bachi mba ni son.'”
32 Biwa ba ton ba, bahi nda kato vren na pron'a towa Yesu a hla bawu'a.
33 Baka ki si vren nagro, kikima baka mye ba, “Bi si vren nakpron ni ngye?”
34 U ba tre, “Bachi ni son.”
35 Ba nji ye ni Yesu, nda lba ba kpi mba ni tu vren nakpron nda ban Yesu sa tuma.
36 Da si zren, baka lba ikpi bi sru kpa mba ni tu nkon.
37 A tie whiwhre ni blaba ngblu Zaitun, u gbuj'bu mri koh ma baka ku'u ngyiri nda ni gbre Irji san ni ngyiri kpukpo me nitu wa ba toh ikpie wa atie'a wa nno ba sissri,
38 nda tre, “ Lulu a hi'u chu wa asi ye nimi nde TieTie! Salama ni shulu daraja wa a zan dauka!”
39 Farisawa bari nimi jbu hla wu, “Ticha yra nha ba”
40 Yesu a sa bawu, Mi hla yiwu njanjimu, biyi bata ki ngbangbi, tita ba yra gro.”
41 Wa Yesu tie whiwhre ni gbu'a, ayi nitu ma,
42 nda tre, Bina toh wiyi, ko bina toh ikpi wa ba nji salama ye yiwu! Amma zizan ba riba ni shishi mbi.

43 Ivi ni ye niwu wa bi kamba niwu ba
me gle kagon me, nda mau krju tie.
44 Ba tsenu hlega meme ni mri me. Ba
don tita ri nitu ri na, don una toh inton wa
Irji sison zo nda kpa'u chuwo.”
45 Yesu a ri ni tra Irji nda tsihi ka zu bi
le
46 nda hla bawu, “Ba nha zi, Ikoh yi ani
koh u aduwa amma u bi ka tie iwru bi
y'bi.”
47 Yesu ahe nda zi tsun ni tra Irji cacuwu,
Amma, Firist bi ninkon ba ni nha ni bi
ninkon u nda ba, ba wa nkon u wu-u,
48 amma bana toh nkon na, don indji ba
siya wowu.

20

1 Baya viri wa Yesu ata bla tre ma ni
Urushelima, indji biwa ba he nimiyi, wu
Firistoci wu malamai Attaura wu shuga-
banni ba cimiye niwu.
2 Ba tre niwu, “Hla nitwu ni kpekpele
nha wuse tindu ba, wu a nha mba ano
kpekplemba.”
3 A kpa ye nibawu nda tre, “Imeme miyi
tre yi bika kpayi ni mu.
4 Isukpa nima Yohana, ani yi nishu ko ni
ndji?”
5 Indji ba ba mla ya ni kpamba nda tre,
“Kie ta tre Ani shu, ani tre, Naki ingye sa
bina kpa ye niwu na?
6 U kita tre anin ni ndi du indji ba ba
ta tro wu ni tita don ba kpaye Yohana ana
annabi.”
7 A naki ba kpa nyime kina to wu ni wayi
na.
8 Yesu tre ni bawu, imeme mina hla ni
yiwu na ko ni wani gbengblen a tie ndu
biyi na.”
9 A tre ni bawu ni misali, “Indji ri a rhon
ni irju ma da ba no baya da he ni gbu ri
wubar ko
10 Intoyi wu ndi wu irju kmaye, daye ton
indjiri ciki minikoma ni bi tindu ni Irji, du
ba nonik'lo kunkro wa ahe ni irju. Ba tru
du k'ma hi kpama dana no kpi na da zi da
tru du hi kpama.
11 A lla tru indji ri hi ni indji bi tie ndu
ni Irji du ba ba no glo kukar kni niwu,
bakalatsi na wu mumla, da na no kpi na.
12 A lla ton indji ri wutar ma, balaji ciwo
ni wu, da tur du hi kpama.
13 Indji wu irju tre, me tie ni he? Metur
vri mu wa me kpaye niwu, koba kpaye
niwu, dano kpaye niwu.
14 Bi tie ndu ni irju bato da tre, ni
kpamba, da tre, wayi yi a vri wu magijin
ma, kpi wa ki ti kiwu, ni ki ni ban malaka
ma du zama wu mbu.
15 Naki ba tru nu ni miyi irju da wu.
Angye indji wu irju ani tie ni ba?
16 Ani ye da wu ba wawu'u bi duba, da
ban irju no barimu.” Da ba wo toki, ba tre,
“Du na he naki na.”
17 Da Yesu yaba toki, da tre, “Wuyigye
bi yi nufin bi wa ba nha-nha zi, 'Tita wa
bi mme ba kamba niwu, wawuyi ni zama
mafinficin tita?'
18 Indji wa rjoku ni tu tita ani tzi kpama
ti ziza ziza, wu indji wa rjoku ani cow-
awu'u.
19 Naki wu malaman Attaura wu Firis-
toci ba wanko wa woh mba ni sa ni kpama
ni tonki, da tre ni misalin yi ni tumba, ama
dani klu sissri indji ba.
20 Ba mla kiya gyegyer me, da ton bi sru
klu bu'u, baya ni baba ba bi adalci niwwan
kowa samu da vu nitre wa tre, niki ba son
da tru ni doka ni tre gona.
21 U ba miyi da tre Ticha, kito wu tre ni
tzro wu bi ma, wunati kpi meme ma na wu
tie kpi wu bio ma ninkon wu Irji.
22 Ani kpi wu bima duki han ban ni
Kaisar ko ana naki na?
23 Yesu tokpi wa bason ba tie da kma ni
da tre ni bawu,
24 Tsro me dinari, a iwu nha ni inde ba
nha ni kogon ma? Ba tre, “Kaisar.”
25 A hla bawu ikpi wa, “Kpiwa wu Kaisar,
non Kaisar, u kpiwa wu Irji a wu Irji.
26 Bana iya davu ni lah tre na, amsar tre
ba wanuba anoba mamaki, naki bana biyu
nyu na.
27 Wu Sadukiyawa bari baye niwu da tre
niw biwa ba tre bahu wlunde ni vu wu kle,
28 Wu ba miyi da tre, “Ticha, Musa nha
nitawu, da tre idan wa vayi ma agu da he
ni wa, dana he ni vri na, indji ka bawa vayi
ma, da te viri ni vayima.
29 U akwai mri vayi Tangba-wu mumla
garwa da gu ba vri,
30 du ni u ha naki.
31 Indji wu tra bawa naki da ye niwu
Tankpan ba viri da que.
32 Naki, wu wa ngame ye que.
33 Ni vi wu kle, anha ni son zama ilon
ma? Don indji ba gran wa tangba ba wu.
34 Yesu hla ni bawu, “indji bi meyi, ba
gran dani no kpamba ni gran.
35 U biwa ba ya ani babayi bari ni son
ninton biwa ba que ye bana gran koba sa
ta gran na.
36 Bana que ngana ba tsra baba Malaiku
da zama mini Irji da mini bi sake wu u kle.
37 Naki biwa ba que ye ba wlunde na
Musa tsro ni bubu wa shafe miji, wa yo Irji
ndi Bachi, Ibrahim ni Irji u Irji wu Ishaku
wu Irji Yakubu.
38 Zizan ana Irji u kyu na, Ahi Irji u ivri,
nitu wawu ndji bi he ni vre niwu.
39 Imbru malaman Attaura ba kpa nyime
nda tre, “Ticha, wu riga ni kpa nyime bi
ye.”

40 Bana kara mye kpi ngana.
41 Yesu tre nibawu, “Ba ti nihe ni tre Irji
Vvren Dauda?”
42 Dauda me kima tre ni nvunvu Zabura,
Irji tre ni Irji, kuson ni wo kori mu,
43 Wa me dubi yo ni koshi meduba kma
ti bubu son me.
44 Dauda me ayo Kristi, Irji, ani tini he
wani tie ni he da tre a vren Dauda?”
45 U wa a kle wo ba ndji ba wawu A hla
ni mri koh ma ndi,
46 “Mla zren ni malaman Attaura ba son
zren ni glu bi gran ni kpamba, da son indji
duba yaba, da no ba bubu son rigrama ni
shishi ndji ni tre wu bra ni bubu son buki.
47 Da chakpo mba biwu balonmba ba
que, da babi bre Irji gburko, naki indji biki
ba kpa meme la tre ma.”

21

1 Yesu zu ya da toh indji bi nklen ba si
sru baiko ba,
2 Wa a toh iwa u kbo ani tiya kpukpu me,
wa ji bubu ba ye ka you ni kagi.
3 A tre njanji mi hla yu'u, iwa u koh a
zan yi.
4 indji biyi ba yo ni mi gbugbu u ba. Naki
iwa u koh ni miyah ma ayo wawu ikpe di
a he niwu.
5 Bari ba tre ni tu tra Irji, yada ba mla tie
bi ni tita ni baiko, A tre.
6 Ikpi bi yi wa bi si toh, ivi ri ni ye wa tita
ri na sun nitu ri na ba na grji ye ni meme'a
na.
7 Ba mye, mala, kpi biyi ba ye ni tan? A
ngye ni tsro ta inton wa kpi'a ba ti'a?
8 Yesu ka hla ni bawu, mla ya, na du
indrjo ye gyru yi na, gbugbu ba ye ninde
mu, da tre ndi ame yi me wawu, u inton a
tie whewhre, na hu ba na.
9 Inde bi woh ba taku da ni tsi bi kana
klu sissri na, ni mumla se kpi bi yi ba ye,
u kle, gbugblu na ye zizan na.
10 Wa a hla ni bawu, gbugblu ni lu ni tu
gbugblu, mulki ni lu nitu mulki.
11 Meme u gbugblu yi ani grju kagon,
iyon ni tie ni gbugblu wawu, lilo ni ka
gbugblu'a wawu. Ikpi bari ba grji rji shu
da no sissri.
12 Naki kpi biyi du ba ye, ba tsi yi da ti
meme kpe ni yiwu, da zu yi ni tra Irji, ba
vu yi sru ni brusuna, ba gbi yi hi ni ba chu,
baba ngona, nitu inde mu.
13 Ani he ijou tre.
14 Na ri mre kpi wa bi tre ni koshi na,
15 Me mi no yi trre wa bi tre, di no imrre
ndindi wa bi kra yi banaya krie ni yi na.
16 Ba ti bi, mri vayi, mla bi baba kpukpa
bi ba tiyi yah da wu bari bi.
17 Ndji ba wawu bbawu ba kran yi ni tu
inde mu.
18 Naki ko futu riri ni tubi na joku na.
19 Ni mi vu suron bi bi kpa re bi.
20 I hi toh soja ba kru wurushelima
you ni tsutsu, bika toh ndi joku ma tie
whewhre.
21 Biwa ba he ni Judiya du ba tsutsu hi
ni gblu u bi wa ba he ni mi gbu ba ka don
gbu'a u bi wa ba he ni ko rah gbu'a baka
ba ri nimi gbu'a na.
22 Bi yi ba vi u rju hla, du kpe wa ba han
duba kle.
23 Iyah ba bi wa ba hei ne, ni bi no mri
sisan ni toh kima, iya nihe ni gbu'a ni nfu
ni tu ndji ba.
24 Inji gban ni kaba hle, ba vu ba kma tie
gran ni gbungblu, biwa bana toh Irji na ba
chan Wurushelima ni zah, se ivi u bi wa
bana toh Irji na nikle
25 Igban ni tsro ni Irji, ni wha kpan baba
tsitsen, ni meme. Iya ni shu ni gbungblu,
ni wrji kpukpa don yi man ni ne.
26 Indji ba tie sissri da ta kukmo da ni
gbie kpe wa basi ye ni gbungblu, gbeng-
blen bi shu ba ta chu.
27 U ba toh vren ndji ni ye ni mi kpalu ni
gbengblen ni kikle daukaka ma.
28 Inde kpi bi yi basi ye, lunde krikrie ni
nzu tumbi. Du ndji wa ni ye kpa yi chuwo
a ye whewhre.
29 Yesu tre nda ka yiyi ni bawu, yah
kunkro indhu baba mbru kunkro ba.
30 Biyi ni tu bi bika toh ndi iga ati
whewhre.
31 Inde bi toh kpe biyi ba he na yi bi toh
ndi iye Irji a tie whiwhre.
32 Njanji mi hla ni yiwu, i zan bi bana kle
na se kpi bi yi ba ye.
33 Shulu ni meme ba kle, ama itre ma na
kle na.
34 Sun ni ya cheme, na du suron mbi ni
titan hi na so di wah du na he ni mre u tu
mbina kana ye ka yi na troko na.
35 A ni ye ni tu ndji bi gbungblu wawu
36 Sun ni wri di ta bre chachu du yi he ni
gbengblen ndi nawo ni kpi bi wa ba ye'a,
wa bi kri ni kbu Vren Indji
37 Ni nton kima, a si hla tre ni bawu ni
tra Irji, ka rju nichu da ka sun ni bubu ri
wa ba you ndi Olivet.
38 Indji ba rju gbugbun ni bubu ble ye ni
woh wu ni tra Irji.

22

1 Ba he inton u bredi wa ana sa na, a ti
whewhre, wa ba you ndi ngan u za.
2 Bi ninkon bi tu du Irji, baba bi han be,
ba susun da tre nitu bawu Yesu, ni ki basi
klu sissri ba ndji.
3 Ibrji a ri ni Yahuza Iskariyoti, iri ni mi
mri koh ma tso.
4 Yahuda a hi ninkon bi toh ndu Irji, biwa
ba yah ndji kpatsri, wawu ni vu Yesu no ba.
5 U ba ngyiri ni wu, nda no nklen

6 Wa kpa nyime, da wa nkon wa ani vu
noba ni nton wa indji bana he na.
7 Ivi u gah u za, naki ba ti gan u hay ikru
wu ton yin.
8 Yesu a ton Bitrus mba Yohana, da tre,
Hi ndi mla bubu biri u ton yin, du ta ri.
9 Ba mye, ni nsten wu son ki hi mla bubu
ati?
10 A ka sah ni bawu, inde bi ri nimi gbu'a,
bi tsra nio ndji a nji iriman. Hu hi ri nimi
koh wa ani ri.
11 Hla ni ndji u koh, ndi mala, tre mikoh
bi tsri he ni ntsen, wa mi ribi ri ni mri koh
mu?
12 Ani tsro yi kikle ko u koshu, wa ba mla
ti ye bika mla ti ni mun.
13 U ba hi da toh ikpe a he naki. Baka
mla bubu u tan bredi wa ana sa na.
14 Da inton ati wa ka sun ni mri koh ma.
15 Wa a hla ni bawu, mi you suron ndi
mi tan bredi wa ana sa na ni yi, ri ni yah.
16 Naki mi hla yiwu, mi na la tan bredi
ni yi na, se ba mla wu ti ni koh Irji.
17 Yesu ban gbaju'a da ngyiri nda tre kpa
wayi, gaa ni kpambi.
18 Naki mi si hla yiwu mi na la so mma
klo kunkro na, se koh Irji ye.
19 A ban bredi'a nda ngyiri, nda mere no
ba nda tre wayi yi nma kpa mu, wa ba no
don biyi, bita ti nayi ndi ta ri mre mu.
20 A ban gbaju'a ni kogon bredi, iwa yi a
si sa tre'a, a yi mu wa ba kahle don biyi.
21 Bi ka mla yah indji wa ani vu noba, a
he nime ni tu tebru.
22 Naki Ivren Ndji hi gbigbi na ba tre,
Iyah ndi kima wa ani vu noba.
23 Baka lunde nda ni mye kpa mba, ahi
nha ni mi mbu wa ani tie kpe mba.
24 Ba lu si sen nyu ni kpa mba, nitu
ninkon u shu.
25 A hla ni bawu, bi tu chu baba ndji biwa
bana toh Irji na, ba tsro gbengblen mba,
bari ba he ni gbengblen nitu mba, ba you
ba ndi bi mulki ni daraja.
26 Du na he naki ni yi na, naki du ndji wa
a ninkonni yi du he na vivren tsitsa, indji
wa a zan yi ka he na u tindu.
27 A hi nha a hi ninkon, wa a sun ni
tebru, ko a wa a si tie ndu'a? Ana wa a
sun nitu tebru na? Naki me na ndji u tie
ndu ni mi mbi.
28 Naki biyi bi he ni mie ni mi tsra
29 Mi no yi mulki na wa Tie mu a ne.
30 Bi ri ndi so ni tebru u mulki, bi sun ni
koh mu, ndi ta blatre ni lbe tso u Israila.
31 Siman, Siman, mla zren me tie, ibrji a
wa inton wa ani yre u na alkama.
32 Naki ba si bre ni wu, du you suron
me du na joku na, inde wu kma ye wu ka
tre trre ndindi ma wa ani no mri vayi me
gbengblen.
33 Bitrus a hla wu Bachi mi he ni mereu
hu hi ni brusuna mba kyu.
34 Yesu ka sa ni wu ni hla wu Bitrus, kafi
du gba tbu luwa nkpu tra u kpatron ndi
wu na toh me na.
35 Yesu ka hla ni bawu, inton wa mi ton
yi hama ni bu ko go ple, ko lagban zah, ibi
ka wa kpie hama? U baka trre ndi a'a.
36 Ama zizan'a, i wa a he ni mbu ka ban
ni igople. Ndji wa ana he ni inji ngban na,
ka ban klon ma le nd le ri.
37 Naki mi hla yiwu, ikpie wa ba nha nitu
mu ani he naki, ba bla you na bi la tre,
ikpei wa ba tre ni tumu a he naki.
38 U ba tre, “Bachi, iyah, ngye inji ngban
hari, wa a tre da tsra nu
39 Da ba ri la u yalu kle, Yesu a hi na ani
tie chachuu hi ni ngbulu Zaitun, se mri koh
ma ba hu.
40 Da baka kai niki, waka hla bawu, ta
bre Irji don du yi ri ni mi lah tre na.
41 A kaba don da ch'bi, nda kukyu
ngbarju nda bre,
42 Nda tre, Bachi, inde wu kpa nyime wu
ka ban gbarju i rju ni mu.
43 Se Maleka ni shu ye niwu nda no
gbengblen suron.
44 Ahe nimi iyah kpukpo me, a you ni
bre, hra ikrji ma ni grji na gble yi.
45 A lunde ni bre ma, da ye ni mri koh, da
ye toh ba basi kruna don ani lo ba suron.
46 Wa a mye ba a ngye sa bi si kruna?
Lunde ndi bre du yina ri ni yah na.
47 A he ni mi tre, se ga gbugbu ndji ba
ye baba Yahuda iri ni mi mri koh ma tso'a,
nda ye whewhrre ni Yesu nda hlan vu.
48 Ni ki Yesu ka tre, Yahuda, wu ban Vren
Ndji no ni hlan vu?
49 U biwa ba krju Yesu you ni tsutsu, ba
toh ikpie wa si zren, nda tre, Bachi ki tsen
ni inji ngba?
50 Iri ni mi mri koh ma a chu nji nda yba
iton ninkon bi nha be u woh ko ri.
51 U Yesu ka tre, a tsra naki da taba iton
nda wakar ni wu.”
52 Yesu tre ni tie ndu ni koh Irji, ni bi
gben ni koh Irji baba chiche ndji ba, wa ba
you ni koh shishi bi rju na bi ye vu ndji u
ybi, ni ba nji ngban ni kpala?
53 Ni wa mi na he ni yi ni tra Irji, bina
vu me na, zizan a nton mbi ni gbengblen
u bu.
54 Ba vu nda nji nda hi, ba nji hi ni koh
ba, u Bitrus ka ta hu ni gbugban mu.
55 Niki baka muh lu ni tsutsu ra, nda
ku sun niki wawu mbawu, Bitrus a sun ni
tsutsu mba.
56 Sei wa ri a toh a sun ni kpan lu'a,
nda you shishi ni wu, nda tre ndji yi ba
he mbawu.”
57 U Bitrus a kpa tron, nda tre iwa mi na
toh na.”

58 Vi toh fi me yi, u ndji ri ka toh nda tre,
wu mewu he ni mi mba. Bitrus tre ndi,
“Ana me na.”
59 Intonri hi, i ndji ri a kama nda la tre,
njanji ndji yi ahe ni wu, a vren Galili.
60 Bitrus a tre, ndi mi na toh kpie wa asi
tre na, nda asi he ni mi tre u gbah lu tbi.
61 A kma u Bachi ka yah Bitrus. Se Bitrus
ka ri mre ikpie wa Bachi tre'a, se a hla
niwu, kafi du gbah du tbi luwa, u kpa tron
nkpu tra ndi wu wu na toh me na.
62 Da Bitrus rju nda yi u'lo suron.
63 Se ndji bi wa ba troh baba Yesu ba ka
zah wu da tsi me.
64 Da baka kawu shishi, nda mye hla
tawu a nha wru'u?
65 Ba ka tre trre u nanye, ni meme tre ni
Yesu.
66 Da imble kpan u chiche ndji baka ka
bi baba bi toh ndu Irji, baba bi nha lbe se
da nji'u hi ni bi tuchu, baba bi ninkon bari.
67 Da tre hla ni tawu a wuyi wu Al-
masihu'a” wa a hla ni bawu ko mi hla
yiwu, bina kpanyime na,
68 Inde mi ye yi, bi na kasa ni muh na.
69 Aman ni ko shishi, Ivren Indji ni sun
ni woh ko ri u gbengblen Irji.
70 Ba ka tre, u u” Vren Irji? Se Yesu ka
kasa ni bawu ikpie wa bi tre a me yi.
71 Ba tre don ngye ki si wa shaida? Kita
ni tu mbu ki woh ni nyu ma.”

23

1 Indji ba wawu mba, ba lunji Yesu ye ni
koshi Bilatus.
2 Na lu ni nhanwu andi, ba ka toh asi kpa
indji si ti meme na ni tonba ni timeme, ndu
ba na kpanyime na nhan iban hi no Kaisar
na, na ni yo tuma Almasihu, Ichu.”
3 Bilatus Myen, Ahi wuyi Ichu Yahu-
dawa? U Yesu kpanyime niwu, “Anaki wu
tre.”
4 U Bilatus hla ni Firistocin bi ninkon ba
ni jubu indji ba, “Mi na vu ni lah tre riri
me na.”
5 U ba luni tre, andi, “A kpa suron indji
ni tie meme na ni hla tre ma ni Yahudiya,
a so ma rji ni Galili ye ni wayi.”
6 Niwa Bilatus a woki ma, na miyen indji
bi Galili'a wawu
7 Wa ye toh ni mre ma andi a he ni zah
(kalkashi) pkancin Hiridus, natru Yesu hi
ni Hiridus, wa a he nitu ma Wurushelima
ni vi bi ton ki.
8 Ni wa Hiridus a ku shishi ni wu u ngyiri
shu niwu ni suron su se'a ni tu wa azi wau
tu lalon mu ni sun toh wu. Wa a wo tre
tuma, waa dede ni yoshishi ni sun toh iri
kpii wa a ni tie bi so sissri wa a ni tie'a.
9 Hiridus a miyen Yesu ni mi tre bi
gbugbu, u Yesu na sa kpe riri ni wu na.
10 Firistocin bi ninkon ba ni biwa ba
nhan, lunde kri, ni nha nu
11 Hiridus ni sojoji ma ba lu ni nhanu,
nani whiyen ni wu, u ba sru nkulon bi
ndindi ma niwu, na kma tru Yesu hi ni
Bilatus.
12 Ba Hiridus mba Bilatus ba tie kpan ni
kpamba chachuki (ba na ta yo kpamba ni
ko shishi).
13 Bilatus yo Firistocin ni bi chu ni jubu
ndji ba,
14 na hla ni bawu, wa hla ni bawu, bi
ka nji igu yi ye na indji wa ani ton ndji
timeme, bi yi me bi toh, mi, miye ni shishi,
mina vu lahtre riri me na wa bi ki nhanwu
na.
15 Ba kpe, Hiridus me, ala ka tru kma ye
ni tawu, bi toh, igu yi na tie ikpe wa ba
wu'a na
16 Ni tu ki mi gbi ton niwu ni kachuwo.
17 Wa hi gbigbi ni Bilatus ndu chu indji
u y'bi iri no ba ni Idin)
18 Wawu mba wu ba lu tre vovome, ndu
ba, “Nji gu mba hi, na nji Barabas grji!”
19 Barabas a guri wa ba yo ni mitra u
lo ndji bi latra, nitu wa aka kpa suron tie
meme ni bawu ni gbu na wu ndji.
20 Bilatus ala tre, asun ka Yesu chuwo.
21 Ba la tre vovome, ni, “Giciye wu, giciye
wu.”
22 A hla ni bawu nkpu u tra, “Nitu ngye,
a ngye yi indji yi tie wa a meme? Mi na
toh kpe wa a tie wa bi wah bi wu'u ni tu
ma na. Ni naki to bi kle nu'u yah, me ka'u
chuwo.”
23 Ba kri titu, na tre gbangban me, ndi ba
sun ndu ba giciye wu, u tre mba ka mren
Bilatus saran.
24 U Bilatus a kpanyime ni bawu ni kpi
wa ba sun.
25 Wa ba miyen a nji grji ni bawu na no
ba i wa ba yo ni tra u lo ndji'a nitu wa a
kpa suron tie meme nda wu ndji, na no
Yesu ni kpi wa son.
26 Ba nji hi, na zu vu guri inde ma
Siman Bakurane, a rji ni gbu siye, u ba ban
giciyen gran ni wu gba, ndu nji hu Yesu.
27 Chubu nji ni mba ba lo suron na ni yi
nitu ma, na ni hu.
28 Wa kma yaba, Yesu tre, “Bi mri mba
Urushalima, na yi nitu mu na, bi ka yi ni
tu-mbi ni mri-mbi.
29 Bi toh, ivi ni ye wa ba tre, lulu a biwa
ba son ni krju ni bi wa bana ngrji na, ni
sisan wa bana mma na.”
30 U ba fare tre ndu tita, “Ku chan ta, ni
Igbulume, Bika kata.
31 Ba ni na tie kpi biyi u kunkron a ri he
ni shushu, ahi ngeri ani tie u kunkro klu
ye?
32 U ba nji indji hari biwa ba lah-tre, hi
niwu baba Yesu.

33 Wa ba ka ri ni bubu wa ba yo, “kyukyu” niki ba ka kpan ba ni kunkron'a
(giciye) ni bi y'bi hari, u ri ni wo kori, u ri
ni ko ta.
34 Yesu tre “Itie, kpa wruhle ni bawu,
don bana toh kpe wa ba tie na.” Ba lu ni
ta chacha, na yaba inklon ga.
35 Indji ba lu niya bi nji ndji (mulki) ba
wa ba ye si tsawu andi, “A kpa bari chuwo.
Dun kpa tuma chuwo ki, toh wawu yi hi
Almasihu u Irji, wa ba chu'a.”
36 Bi lokpa me ba tsawu, na wa niye, nda
ni dren iman wa'a sa.
37 Nani tre, “U ta hi chu Yahudawa, U ka
kpa tume chuwo.”
38 U gban ri he niwu tu, “I wa yii a chu
Yahudawa.”
39 Iri ni mi bi y'bi hari ba wa ba kpan ba,
a mre'u andi, “A na wuyi Almasihu na? ka
tu me chuwo ni kita me.
40 U ri ma sah, wa ya losuron, “U na tie
sissri Irji na, nitu wa ba wuta baba?
41 U mbu ba tie tsra, ki kpa mbu nitu kpe
wa ki tie, Igu yi ana tie kperi memema na.”
42 Nna la tre, “Yesu na kparisu ni me na,
uta ri ni ko Itie me.”
43 Yesu hla ni wu, “Njanji tre misi hla
niwu, luwa u he nime ni Firdausi.”
44 U ba he niki ni krafi tanne, u bubu ka
tie bwu kagon gbu'a wawu, hi ni krafi tiya.
45 U rji grji ka ku. U bre gontra tra u
tre ni Irji a yar tie hari ni tsutsuma ye ni
meme.
46 Ni yar yi ni lan gbangban me, Yesu tre,
“Itie, mi ka Ruhu Mu no niwo me.” wa tre
naki, na que.
47 U Jirimia a toh kpi wa a tie, na gbire
Irji san, “Gbigbi iguyi a hi indji ndindi.”
48 U Ijubu indji ba wawu, wa ba hu ba ye
ndu ba ye toh ikpi wa a tie ni shishi mba,
ba kma ni wru wo ni san mba.
49 Bi wa ba toh wawu mba'wu, ni imba
bi wa ba hu ba rji ni Galili, u ba ka kri ni
gbugbanmu, na si ya kpe wa a si zren
50 U indji ri ba yowu Yusufu, ahi vren u
majalisan ni ugbu na indji ndindi.
51 Wa na kpa nyime ni kpi wa ba tre ni
kpi wa ba tie na, rji ni Arimatiya ni meme
Yahudiya, i wa a si kben hi koh Irji.
52 Igu ki, ahi ni Bilatus, na miyen wu a
ndu ban ikpon Yesu no wawu.
53 Wa nji grji ye meme, na nyewu ni pri
ndindi, na kayo ni mi bbe wa ba shime ni
kpa tita, ni bubu wa ba na rju ndrjo toh
na.
54 Ivi ri ri ni vi, u Asabaci te whiwhre.
55 Ba imba biwa ba ye baba Yesu rji ni
Galili, ba hu nda toh wrji wa ibbe'a a he
nda toh ka ba yo nkpon ma'a.
56 U ba kma hi, u ba wa inye u gban ni
turare. U ba kusi ni ivi Asabaci, nidu.

24

1 Ni bwu mble, ni vi mumla wu Sati'a, ba
ye ni bubu ibe'a nda nji nnye wu bwa ni
kmo, wandi bana ti'a.
2 Ba to ndi ba nyi kikle tita wa ka nyu ibe
rju.
3 Ba ri nimi nda toh ndi k'mo Bachi Yesu
na he na.
4 A hye niki, ba ri he ni tsishishi ni tu kpe
yi, ndji ha ba rju kri ni ba ni inklon wa zan
pri me.
5 Niki mba-ba ba ti sissri nda kukru ni
shishi mba ni meme, i ba tre ni mba-ba
ndi, “Ngye du yi ni wa ndji wu vrhi nimi
biwa ba qu ye'a?”
6 Ana he ni wayi na, ba nzu lunde ye.
Rhimre ni tre ma niwa a rhi he ni Galili,
7 ndi ba guchi vu Vren Ndji nu ndji bi lah
tre, ba gran ni kunkro, ni vi wu tra ani la
lunde.
8 Imba ba ba tika itre ma,
9 nda kma don bubu ibe'a nda bla ni
wlon don ri'a baba mbru ndji bari, wawu
ikpi biyi ba
10 Niki, Maryamu Magdalin, Joanna,
Maryamu iyi Yakubu, ni mba ba rima, mle,
baka vu bla ni manzani ba.
11 Ama itre wa a bla bawu a rju cholon-
cho ni manzani ba, i bana kpanyime ni
mba-ba na.
12 I Bitrus a lu kri vu tsu hi ni bubu be'a,
nda ku dran nda ya mima. A to ba pri
nklon wu kpa ma ba shii zini kosan. Bitrus
a kma hi ni koh ma, nda ni rhimre ikpi wa
ba he'a
13 Ni vi baki, ndji ha ni mimba ba vu
nko tayi ni vi gbu Emmawus, wandi a mili
ttamgba ni mbru rji ni Urushelima.
14 Ba si tre ni kpamba nitu ikpi biwa ba
si zren'a.
15 Niwa basi tre nda ni mye kpamba,
Yesu kima a ye nda si zren ni ba.
16 Shishi mba ana bwu du ba mla toh ka
ahi nha na.
17 Yesu a hla bawu ndi, Bi ki zren nini tre
nitu ngye, hambiwu ni ton nkoh? Ba kma
kuki nda kri ngbonme.
18 Iri mba, ni nde Cleopas a sa niwu ndi,
“Wu nklen me yi ni gbu Urushelima wuna
toh ikpi wa basi zren ni vivi yi na?
19 Yesu a mye ba ndi, “ikpi bi rime?”
Ba sa wu ndi, “Ikpi nitu Yesu wu Nazarat
wandi ana Anabi kikle ni ndu, mba lan tre
ni shishi Irji mba ni ndji wawu'u,
20 Wawu yi kikle Prist, baba bi ninkon
wu gbu'a ba vu nu du ba lo u wu qu nda
klo ni giciye.
21 Kina yo suron ndi wawu yi ni ye kpa
Israila chuwo. E, nha ni kima, a vi tra zizan
wa ikpi biyi ba he.

22 Ngari, mba bari, nimi mbu ba rju ni
tre wa anuta sissri, nitu hi mba ni bubu
ibe ni bwubwu mble.
23 Ba hi ka toh ndi kmo ma na he na,
nda kma ye si tre baka toh Maleka wa a
hla bawu ndi a he ni sissren.
24 Ndji mbu bari ba hi ni bubu ibe nda
ka to tsra ni kpe wa mbaba ba hla'a. Ama
bana to'o na.
25 Yesu a hla bawu ndi, “Bi ruru ndji, bi
si sron kpanyime ni kpe wa anabawa ba
tre!
26 Ana bi zan du Kristi sha ya ikpe biyi
rhi nda ri ni nzuhon ma na?”
27 Niki rji ni Musa, zu ni anabawa wawu,
Yesu a mla bla ni bawu ikpi nitu kpama
nimi nvunvu tre Irji.
28 Ni ba tie whiwhre ni vi gbu wa bata hi
niwu'a, Yesu a ti to ani zren hi guchi.
29 Mle ba bre u ndi, “Son nita, yalu si tie,
i ivi'a ti wiewiere wu kle ye. Mle Yesu a
kpanyime nda ka son niba.
30 Niwa a kuson nda ni rhi niba, a ban
bredi'a, yo lulu niwu, nda nziga nu ba.
31 Shishi mba a kri bwu i baka mla toh
wu, wa kri kado ni shishi mba.
32 Ba hla ni kpamba, “Suron mbu ana si'a
gon ni mi-mbu niwa a si tre ni nkon, nda
tsro ta nimi nvunvu tre Irji na?”
33 Ba kri lunde ni ton kima nda vu nkon
kma hi ni Urushelima. Ba ka ri ni wlon
don ri ba, nda toh ba baba bi wa bana he
ni ba'a,
34 nda hla ndi “A njanji, Bachi mbu
lunde, nda tsro tuma ni Siman,”
35 Niki ba vu kpi wa ba toh ninkon mba
wa ba mla toh Yesu ni andi a ban bredi si
ga nuba a.
36 Niwa basi tre kpi biyi, Yesu kima, a
rju kri ni mimba nda tre ndi, “Si suron son
niyi.”
37 Ba ti gbri me i sissri a vu ba. Ba ban
ndi ba toh ibrji ma mu.
38 Yesu a hla bawu ndi, “A ngye du yi ni
tie sissri? A hi ngye ni lo yi ni suron?
39 Toh iwo mba iza mu. A hi me kimu.
Sa wo nitu mu ni toh. Ibrji na he ni nma
kpa mba ququ na wandi bisi to mi he niwu
na.”
40 Niwa a kle tre toyi a tsro ba iwo mba
iza ma.
41 Niki me, bana kpanyime na, nitu
ngyiri ni sissri. Yesu a mye ba ndi, “Bi he
ni ikpe wu rhi?”
42 Ba nu vi lambe wa ba sron'a.
43 Akpa nda rhi ni shishi mba.
44 A hla bawu ndi, “Biyi yi ba lan tre mu,
wandi mi hla ni yiwu niwa mi he ni yi, ndi
ikpi wa ba nha ba ni nvunvu doka Musa
baba anabawa ni Zabura ba wrhu he toki.
45 Alu bwu mre suron mba du ba mla to
nvunvu tre Irji.
46 A hla bawu ndi, toki ba nha ndi Kristi
ni shaya nda lunde rji ni qu ni vi wu tra.
47 Kma suron wrhu ni la tre ni kpa
wrehle lah tre ma. Hi bla ni ndi kagon
ngbungblu rhi ni Urushelima, ni ndema.
48 Bi toh ikpi biyi ni shishi-mbi.
49 Ya, mi si ton yi nitu ikpe wa Timu a
rhentse ni tuma. Bi gben ni mi gbuyi nitu
ba kayi ni nklon gbengblen rji ni shulu ri.
50 Niki Yesu a wrhu ni ba nda hi
wiewiere ni Betani, nda nzu wo ma nda
yo lulu ni bawu.
51 Ni wa a ta yo lulu ni bawu, ba kri ban'u
hi ni shulu.
52 Mle ba ku nzu ndema, nda k'ma yi ni
Urushelima kikle ngyiri.
53 Ba si'a ki chachu ni tra Irji nda ni tie
lulu niwu.

Yohana

1 ni mumla itre a he u tre he ni ba chi u
tre a hi bachi
2 iwayi a he rji ni mumla ni bachi
3 koge ba tie ni wa wuti ba na tie kpe ri
na sei ni wawuyi
4 ni uahi nou ivri he u viri a ka tie ipan
ni indi wawu
5 ipan a lan ni mi bwu i bwu na ka ipan
na
6 indi ri he wa bachi ton ndu wa ba yo
di yahaya
7 aye toh na hla tre ikpan ni ndu indi
wawu kpa yenme ni tu ma
8 a na yahaya ahi kpan na ama ndu ye
toh kpan na hla
9 ikpan i njanji wa a no kpan ni indi
wawu ani ye ni gbungbula
10 a he ni gbungbulu yi ba mei gbung-
bulu ni tuma indi bi gbungbulu bana toh
na
11 aye ni bama u bima bana kpaa na
12 abi wa ba kpa na kpayenme ni indi ma
abiki migen ano ba ikon ndu ba yo ba tie
imiri rji
13 wa ba na grji ni kon irji u yina ana
nitie u kpa na ana tie u ndi na a hi tie rji
14 ilan tre ka tie nma kpa na son mi mi
buu wa aye rji ni irji na sh ni iko ni njaji
15 yahaya a hla ni tu ma da ni yo indi
kpan kpan me nanihla ahe wayi i mi tre
indi wa ani ye ni kogon mu a za me a he
ri mi ka ye
16 ni tsara ma yi kikpa alheri ni tu alheri
17 doka tre yi ye rji ni musa alheri ni njaji
baye rji nikonyesu Amasihu
18 ba iton wa idiori taba sa shishi ni irji
indi wa ahi wawu yi kangrjima a hi nji iwa
a kuyer ni kbu bachi rji wawuyi tsro u
19 yahudawa ba lude ton ba ni firistici ni
lawiyawa he niwu ni ni tu ba son miyen
ahi wu nhan?
20 wa nhla ni bawu gerger ana kpa tron
na wa si sa bawu adie ana imeyi me
Almasihu na
21 u ba miyen a hi wu nahn? ahi wu yi
iliya? iwa tisan ana mena u tra ahi wuyi
wu anabi? wa ti san aa
22 ba miyenu a hi wu nha ki son ki hi hla
ni biwa ba ton ta? u hla ta wu di geri ni tu
me?
23 wa hla mi lantre wa a bi tie ni kon irji
nawa wandi anabi ishaya hla a
24 bandi waba ton ba rji tarisawa ba he
niba u ba miyen andi
25 u ge mba sa u yin btsima ise una
Almasihuna u na iliyana ko annabin?
26 yahaya se tre a bawu andi mi yi
batsima ni ma indi ri k rli ni mibi wa bina
toh na
27 wawu yi ni ye ni kogon wa rjirji lagban
ma nii kuyiron wa mi siwua
28 kpi biyi ni Bethany u ngbala rima u
Jordan wa Yahaya a sia ti batisma mble
29 ni bele ni virima yahaya toh yesu niwa
natre yamba ige vreb nkrju irji iwa aban
lah tre gbungbulua
30 iwayi ahi iwa mi bla ni yiwu ndi ndi
wa asiye a zanme ahe guci nimu
31 mina toh na ama bana hla tsre ilawa
ye miye ni yi batisma ni ma
32 yahaya shedai andi mi toh ruhu asi
grji na ingyu da ye niwu nituma
33 mina gani niwu na indi wa a tih me
miyi batsima ni mima a hla nimu ko ahi
nhan u toh ruhu a grji kuson niwu nituma
ahi wawu yi a yin batisna ni ruhu u nja ji
34 mitoh ni sheda ahi wawuyi vrena rji
35 kan vi nibela u ha ma u yahaya a kri
ni hari ni mi almajeran ma
36 u ba toh yesu a ka vuyaba ni hi u
yahaya atre toh ba inge vren krju irji
37 u almajeran ma hari bawo naki da
luwu yesu
38 u yesu kban ya da toh basiwu u wa a
miye a ge bi son? u ba yo rabbi andi lu
soro ni tseyi
39 a hla bawu ye ni ye toh ubaye na ye
toh bubu wa ani son u ba ka kuson niwu
che chuku ni karfi wollon
40 iri ni miba biwa ba wo tre yahaya hi
androwus vayi siman Bitrus
41 a lude da wa vayi ma simanna hla
niwu ki ka toh Almasihu
42 a nji ye ni yesu yesu ya da tre ahi wuyi
u siman ivren yahaya? ba yo di kefas
43 ni vikima wa yesu luni shirin u kugon
hi nigalili u waka toh filibus da hla niwu
luhume
44 Filibus ivren i jiji baitsida gbu ba
andrawus ni bitrus
45 filibus ka same ni nata na ilu da
hla niwu ki same niwu wa musa a nhan
yo nimi attaura ni annabawa yesu ivren
yusufu ba nazarat
46 natan ilu a hla niwu ba ya na fe kperi
u ndi ndi ma ni Nazarat? filibus tre ye ni
ye toh
47 u yesu a toh matana ilu si ye niwa u
wa tre tre nituma toh ba isra ilyi wa ana
mirtan indi na he niwuana
48 natana u lu miyen u tie ni he mba ni
toh me? u yesu a hla niwu mi toh ri u
filibus yo u niwa a son ni chin mbuwa
49 natana ilu yo ni rabbi u vren irji u chu
israila ko
50 yesu tre ni wa ni hla ndi me toh u ni
chin mbuwa a kpayenme? u toh kpii wa
ba nawayi babran

51 na hla njajimu njaji misi hla niwu utoh
shulu bwu kri wuho malaku irjii ba si hon
nani grji nitu vren indi

2

1 nivi u tra wa a wuce igran iri a heni
cana u Galili u yi yesu a hei niki
2 ba hla ni yesu di almajeranma ndu ba
hi ni igan ugran
3 u lman inabin a kle u yi yesu hla ni wu
iba na he ni iman inabin na
4 yesu hla niwu iwa ahi ge ka krji u ye
nime? iton mu na tsra rina
5 iyima a hla ni miri bi nduma ko a hla
ni nduyi tie gen bika tie u ndu bari ba he
niki ni tita tan ne
6 iwa yahudawa ba tie ndu niwa ni igan
ba u tsarka ke ko rime ni mi mba ni ban
durom iri
7 iwa hla ni bawu suru man shu ni indun
ba uba suruman shu mba pleleme
8 iwa hla ni bi ndu ba tie ni mima hi no
nikon ugan u ba tie nakima
9 nikon u igan a vu ma hla toh wa a katie
ima ina bin wana toh iwurji wa a rji a na
iwa to
10 na hla niwu ko nha niga ma inabin
ndi ndi ni mumla nduba so kle rikiko ba
nji iwa a lolomey ye ni kokon iwu u ma
ndindi zi sei zizan
11 iwayi a hi gban u mumlan wa yesu
tie ni cana galili na tsoro dauka ka ma
amajeran ma ba kpayenme ni tiea
12 ni kle ki yesu ni yinman ni miri
vayima ni almajeran ma ba hi kafarnahum
na ka sori niki tie vi bari
13 igan u zagran idina tie whire u yesu a
hon hi ni uri shaliman
14 a ka toh bi le ni lando ni ik rju ni
tantabaru ni bi siran iklen ba son niki
15 iwa tie gbugban ni rjirji na zuba rju
wawu ni mitara u rji ni nitman ni lando na
vu glengbe in klen vara hlega ni bi saran
klen na kpa tabru a zie lega
16 a hla nibi le ni tan tabara vu kpie bi yi
rju niwa yi bi kako itiemu tie chuchuu lea
ni kpie
17 u alma jeran ma ba tika andi ba nha
nhan zindi to iko me ni irime kle
18 binikon ni yahudawa ba batre niwu a
a hi gban geri u ya tsoro ta ni tu ikpe wa u
si tie mba
19 yesu sa nibawu zie tra rji yi mi merie
ni mi ivi tra
20 ubi mikon yahudawa ba tre ba tie ise
arabayin don tannen riko na nme trarsi a
kle u ri ban ivi tra yin ni nme koa?
21 ama asita tra itra u kpa ma mu
22 nikogon wa a ta shimen ni beh alma-
jeran ma ba lu tika ndi ana hla naki uba
kpayemen ni nasi ni lantre wa yesu a hla
23 ngari aheni urushelima ni idi gbugbuu
ba kpayemen ni iden ma ni wa ba igban
wa a tie
24 yesu na kpayeme ni bana atoh
bawauu
25 ana son ndu dio shaida ma ni tu indi
na nitu wa a toh kpe wa a he mi ndi

3

1 igu ri ahi bafarise ba yomi niko dimu a
hi tuzan ni mi yahudawa
2 igua lu wa yesu ye ni chu na yo Rabbi
ki tohwu u malami wawu tsi ni rji ki toh
idiori na toh tie kpe wa wu si tie yinna se
orji he niwu
3 yesu sa niwu njanji njanji indi wa ba
na la ngriji a na ana toh iko irjina
4 nikodemu a miyen bati ni heri na la
ngrji indi iwa a ce ye? ana ya kban hi ri ni
minen yima ba ka la ngrjina ani iya?
5 yesu tre anjaji anjaji indi wa bana la
ngrji ni ma mba ruhu na ana ya hiri nitra
rjina
6 ikpe wa ba ngrji ni konkbon kpa ahi
kobonkpa iwa ba ngrji ni kon ruhu ahi u
ruhu
7 na tie sisir na ni tu wa me hla ni wu a
hi gbigbi ndu ba la ngri wu
8 ngyugyu ni fuw hi ni werji a wa a ni
son a u ya wo chu ma iwu na toh ka a rjini
tsen ka ni hi ni tsen na anaki indi waba
ngrji u ni ruhu a
9 nikodi mu miyen batie ki ma ni he
naki?
10 yesu u miyen i wu u malami ni israila
u na toh iri kpe yi na?
11 njaji njaji mi si hla ni wu kisi tre kpr
wa ki toh ni shaida ni yiwu na ki me bina
kpa shaida buna
12 mi tie hla niwu ikpe wa ahe ni gbung-
bolo yi i wuna kpayemen na u tie ni heni
kpayemen ni tre wa mi hla niwu u shulu
13 idiori na hon hi ni shu toh na se wawu
wa a grji rji ni shu yea sei vren indi
14 na wa musa a zu wan hi ni shu ni miji
na ki me gbigbi ba zu ivren ndi hi shu
15 nitu biwa ba no suron ba na
kpayememe ni wu ba kana tie memenana
son tuntur
16 niwa irji a lo suron ni gbungbulua
kpukpome na ban ivren ma riri no wa a
ka suron ma no wa ka que na kason ni viri
hi ni tuntur
17 irji bachi ana ton verri ye ni ndu ye ka
gbungbulu a suto na amma ni ndu kpa ba
chuwo
18 indi wa ayo suron ma niwu kana tie
meme na u indi wa ana yo suron ma
niwuna atie meme ye ni tu wa ana yo
suron ma ni mi nde ivren ciriti na

19 a ni tu kima ibla tre he ni tu wa
ikpan ye ni gbungbulua u ndi ba son bwu
zankpan ni tu meme tie mba
20 wawuu indi wa ani tie meme kpe a ni
kama ni kpan nda na ni hi ni kpan na don
ndu bana toh meme tie mana
21 sei indi wa ani tie njanji ani ye ni kpan
nitu tie ma wa ba toh ni rira me a ndi da
ni tie niwu rji
22 ni kogon kima yesu ni almajeran ma
ba lu hi yanki igbu judea ni ki ason hi ni
ton ri niba natie batisma
23 yahaya me ni tie batisma ni aino
whiwhire ni salim nitu ima he ni ki babran
indi baye niwu wani ti batisma
24 ba na rigen yo yahaya ni mi tra u tro
na
25 u kbonronkpa lude ni mi almajeran
yahaya ni indi u yahuda nitu al adun
tsarka kewa
26 ba luhi ni yahaya na tre Rabbi indi wa
a he niwu ni gran ne urdun wa u shaidu
wu toh asi tie batisma indi wawu ba si hi
niwu
27 yahaya sa ni bawu idiori na ya fe
kperina sei ba no rji ni shulu
28 biyi ni tubi bi to mi hla ni a na imeyin
me Almasihuna ba ton me ye guci niwu
29 iwa sah ahi u lon ma ikpan glon zizan
ikpana kri siwowu a si ngir ni wa asi wo
lan likona ingir mu a shu mala
30 a hi gbibbi ni ndu shu babran u me
grji ye meme
31 wawu iwa a rji ni shu a zan indi wawu
32 a shaida ikpu iwa awo na toh idiori
me tie bre kpa shaida ma
33 indi iwa akpa shaida ma a kpayem-
men gbigbi irji a njaji
34 indi wa irji ton a ani tre ni lan u rji
ana no ruhu a ni tsara tsara na
35 itie kpayemen nl vrena na ka koggen
no nriwoma
36 indi wa a kpayenmen ni vren a he
ni viri son hi ni tuntur indi wa akama ni
ivren ana virina ifun irji a he ni tunna

4

1 yesu toh ndi farisawa ba wo andi
almasenanma ba ye ni barbran wa ni tie
batsima nizan Yahaya
2 lana yesu ni tie tuma nitie batisma na
ahi almajeran mu ba sita tie batisma
3 a ka yahudiya don na kma hi ni galili
4 wa ahi gbigbi niwu ni ndu lu zu niko
samariya
5 aye ni mi gbu samariya wa ba yo ni sika
fwe nhan ni bubu wa yakubu a no ivren
ma yusufu
6 juju ma u ykuba a he niki yesu zren
nhla za na ye kuson ni yue juju a karfi
wolon don hari u rji
7 iwari u sa mariya aye funma se yesu
hla niwu ne ma miso
8 u almajeran ma ba lu ri hi ni migbu ni
he leh biri
9 iwa u samariya niyen a ni he iwu ba
yahude u miyen ma ima uso ime wa mi
vren wa u mariyg? nitu yahudawa bana
kabi ni samariya wana
10 yesu sa niwu una tohno miyen u rji ni
indi wa a si tre ne ma uso una bre ni ndu
no uima u tviri
11 iwa hla niwu mallam ga u na he ni
guga u juju a naman yue grji hi kogbo ani
tsen u fe ima u viri?
12 u na zari itie mbu yakubu na ka wu
zari wawu wa ano la juju a wa wawume a
so ni mina ni mire ma ni lado ma?
13 yesu hla niwu du indi iwa aso ni mi
ma ki nhlan ma ni la yi u
14 indi wa ani so ima wa mi no nhlan ma
na la tieu na ni siran kima lma wa mino
a ani ka tie izin ma ni mi ma iwa ani ta
gubon ta hi ni viri ma u kase se kase se
15 iwa hla niwu mallam ne ima mba wa
nhlan ma na la tie me na u mi na la ye
niwayi ndi tan ma na
16 yesu hla niwu hi yo ilon me di biye
biwa
17 iwa hla niwu mi na he ni lilon na
18 nitu wa u gran lilon tie ton iwa uhe
niwu zizan ana lon mena ikpe wawu tre a
a njanji
19 iwa tre ndi mallam mi toh u annabi
20 ba tie mbu ba ta tre ni rji ni tugbulu
yi u bi tre urushali ma yi a bubu wa indi
ba tre ni rjiia
21 yesu hla niwu iwa kpayenme ni me ni
suron me ndi bi na la tre ni rji ko ni tu
gbulu ko ni uri shalima na
22 bi si yi sujada ni ndi wa ki tohua kpa
chuwo a he ni yahuda wayi
23 mitoh iton niye natsara wandi bi hu
rji ujanji ba tre ni tre mbu ni mi ruhu ni
njanji ni tu indi bibi kima irji ni wa ba ni
ndu ba tre niwu
24 irji a hi ruhu indi wa ani tre niwu a hi
gbigbi ni ndu ba tre ni mi ruhu ni njanji
25 iwa hla niwu mi toh Almasihu ni ye
ani taye ani hla koge ni tawu
26 yesu hla niwu imeyi mi wawu iwa ndi
asi tre ni u
27 ni mi ton ki almajeran ma ba kbanye u
ba kban ni tie sisir ikpe wa yo ani tre ni wa
u iri mba a miyen u son geri? ka ahigeri
yo u si tre niwu?
28 iwa kagbazima don na he ni mi gbu
na hla ni indiba
29 ye toh iguri iwa a hla koge wa mi tiea
ana wa wuyi almasihu na ka ani nha
30 ba lu bri ni gbu a da hi niwu
31 ni ton kima almajerana ma luni bre
wu andi mallam rhi

32 i wa hla ni bawu andi mi he biri iwa
bina toh kpe ri ni tumana
33 almajeran ba tre ni kpa mba ko idioiri
me nji niwuna ka idioiri nji ye?
34 yesu hla bawa biri mu a hi ndi mi tie
ikpe wandi wa la ton me ye ni du me kle
ndu ma
35 nda bi tre dia don iwuya nzah ni du
ba yi gri bi? mi hla niyiwu ni woloshi bi
ya irjuba ba makan u chan
36 indi wa asi chan ani kpa die na shu
biri u rju kabi na nji hi viri utuntur ni naki
indi u chu ni indi chan ba gir ha mba
37 nitre yi iri ni chu batre di iri ni chan
ajanji
38 i me ton u ndu u hi chan ikpe iwa wu
na tie ndu ma na a bari mu ba tieye u luri
ni mi ndu mba
39 igra samariyawa ba he ni gbu a ba
kpayemen niwu niyu kpe wa iwa a tre
ni tuma a a hla kle pyen pyenme ikpei
waatatia
40 u samariyawa ba ye niwu na bre ni
ndu ye son niba waye son niba tic vi hari
41 gbugbumba ba kanhan hi biwa ba
kpanyme nitu lantre ma
42 ba tre ni iwa ndi kpanyme mbu ana
nitu kpewa wu hla na a nitu wa kita
kikimbu ki wowu nito ndi janji iwayi yi u
kpa gbungbl chuwo
43 niwa vi ha baki baka hi a rhu don
bubuki nda ku nko Galilee
44 yesu kima ana bla ndi bana ya anabi
ni nfutu ni gbumeme ma na
45 niwa aka ri nimi Galilee bi Galilee bu
ba kpaa ni woha bana to wawu kpi wa ana
ti ni igan u urushelima nitu baba me bana
hi ni igan a
46 zizan ala ye ni cana bubu wa a kma
ma ti ihia kikle nikon ri u bi tu chu wandi
ivren ma ana kru lo kpa
47 ni wo ndi yesu ye wruwru ni judiya
rhini Galilee a hini yesu nda ka myeu du
huu grji hi nda hi chulilo rhu ni vren ma
wa ana ti weweire u kwu
48 mle yesu a kri tre niwu ndi hama bi to
kpe u chu tsro nda nu sisri bina kpanyme
na
49 ninkon gua a hla wu ndi mi niu ninkon
me grjiye ri du vren mu kwu
50 yesu a lhawu ndi hi vren me he ni
sisren tgua a kpanyme ni lantre wa yesu
a tre niwu nda hi kpama
51 niwa a sia grji hia mriko nduma ba
zontu niwu nda ni hla ndi vren ma he ni
sisren ma
52 niki a mye ba nton wa ikpa a lu si sia
ba sa wu lanren ni nton u tangban lilo kpa
a akawu chuwo
53 nikima itia a tika ndi ana ni nton
kimayi yesu a tre ni wu ndi vrenme he
ni sisren niki wawu nikima mba wawu
bikoma ba kpanyme
54 iwayi ana kpe itsro u ha wa yesu a ti
niwa aye ni Judiya rhini Galilee

5

1 Ikype waa a hu gon wa, igan u Yahu-
dawa a he, u Yesu alu hi ni Urushalima.
2 Nimi Urushalima whie ni nkontra
nt'ma u yii maa he kima wa ba yo ndi
Baitasda ni lme Larabawa waa a he ni
nkontra bi nzre.
3 Gbugbu ndji bi lilo, bi fyen, bi cbi, bi
khwu kpa, ba gru ni maa.
4 U maleku Bachi ata grji hi nda hi cu
maa ni nton bari, u ndji wa a guci sa za ni
maa ni nton wa maa si cu'a, ani fe don ni
ko bi lilo riame wa ata lo'a.
5 U ndji ri ahe kima wa'azi lo tie ise tra
don tandra.
6 Wa Yesu a to ndi a kakru ni ki, u wa a
kma toh ndi ndji a kru ni kii gbaa me nda
hla niwu, “Wu son wu kpa sikpa?
7 Yonde Mallam, mina he ni dio rina
iwa ani ban me yo ni mi takpo ma wa ba
chuwu ana mita lu ndi mi ri hi ni mi u
ndiri ka tie gbla ri Kuchi mu.
8 Yesu hla niwu, lunde, ban bubu kuru
ni zren”
9 Hihari Igu fe si, na ban bubu kuru ma
na hi kpama. Nivi u Asabar ma.
10 Yahudawa ba miyen Igu iwa ba chu
lilo rju niwu, “Luwa a Asabar, ana bi ni
ndu ban bubu kuru me na.”
11 “I wa hla ni bawu ahi ndi wa a chu lilo
rju ni mu'a, 'A tre ban bubu kuru me ni lu
zren.'”
12 U ba miyen, Ahi nahn hla tre ki wu,
ban ni lu zren?
13 Wawu indji wa ba chu lili niwu'a, ana
toh indji iwa a chu lilo rju ni wu na, Yesu
lunde hi kpama ni yayinbi nitu jumbu indji
gyen klan ki niki.
14 Ni kogon niki, Yesu ka fe ni mi korji,
na tre, toh mba, U fe si, nan lah tatre gan
na, ni ndu meme ikperi iwa a lah zan iwayi
ndu lah vu na.”
15 Igu luhi na ka hla ni anabawa ba andi
ahi Yesu mba a chu lilo rju ni wawu.
16 Nitu ki, anabawa ba lu ni ti Yesu
kyalala me nitu ti kpe ke ni vi u Asabar.
17 Yesu sa ni bawu, “Itei mu asi tie ndu
ye zizan, Imeme mi tie ndu'a.”
18 Nitu ki, Yahudawa ndi ba wu'u ana
nitu iwa a ka hu doka u Asabar, kan grjin
na, ala yo Irji tie Itie ma, na ban tu ni
zrazra ni Irji.
19 Yesu ka sa ni bawu, “A njanji, anjanji,
Ivren na ya tie ni ngrji ma na, se a toh Itie
bubu tie, ikpe iwa Itie ni tie ivren anki me
ivren ni tie.

20 Niwa Itie'a ani son Ivren na zro ko ge
wawu'u wandi ani tie, ani zro igbi bi rigran
ma iwa ba zan wa yi'a ni ndu yi tie sisir.
21 Na iwa itie ta bi que shimen na no re
iviri ana ki me Ivren ani no iviri ni ko nhan
iwa ani son'a.
22 Itie chi idio-ri ban na, na ka chuban
no vivren.
23 Ni ndu indi wawu ndu ba ni funtu ina
iwa ba toh Itie'a ni funtu'a me. Indji wa
ana toh Ivren ni funtu na ana toh Itie me
ni funtu na iwa ton ye na.
24 A njanji, anjanji, Indji wa a wo tre
mu'a na kpa yenme ni Indji wa a ton me
ye'a ahe ni viri hi ni tuntur kuma ana tie
meme na ani vuque yaba hi ni viri.
25 A njani, a njanji, mi hla ni yiwu iton
ni ye, har me a yeye iwa ik'bon me ba ba
wo lan tra Ivren Irji, bi wa ba wo ba nawo.
26 Ni wa Itie a he ni viri ni wu a, ana ki
me ano Ivren Iviri mi ma u tuma kima.
27 Itie a no Ivren son, tuma i wa ani ya
ga tre (chu ban), nitu ahi wawuyi a Vren
Ndji.
28 Na tie sisir na yi, iton ni ye iwa biwa
ba he ni mebeh wawu ba wo lan tre ma
29 na rju yei biwa ba tie ndindi ba lunde
hi ni viri (re) biwa ba tie meme ba luhi ni
fu ton (que).
30 Mi na ya tie kperi ni tu muna. Na
wa mi wo'a, ana ki mi futon, futon mu a
u adalci, ana ni son u tumu na, a tu Indji
iwa a ton ye.
31 Mi tie shaida ni tumu kimu, shaida na
hi u njanji na.
32 indji ri he iwa asi no shaida ni tumu,
mi toh shaida iwa asi no ni tumu, ahi
shaida u njanji.
33 Bika ton ba hi ni Yahaya, ani no shaida
u njanji.
34 Na kima, shaida iwa mi kpa ana
shaida u indji na, mi hla biyi ni yiwu ni
ndu jubu hi viri.
35 Yahaya a hi fitila u ri, u kpan me bika
kpayenmen ni yo si sonron ni kpan mani
ton zah me.
36 U shaida wa mi he niwu a zan u
Yahaya ni gbengbenle ni ndu wa Itie ni ndi
mi tie'a, wato jiji bibiri indu bi wa mi si tie,
biki ba si shaida mu andi, ahi Itie a ton me.
37 Itie wa a ton me, wawu ui a shaida me.
Bina tie bre wo lan toh ni na toh a he ni he
nako quen ri.
38 Itra ana son ni yiwu ni mi dri bina, ni
tu wa bi na kpayenmen ni Indji wa a ton
Me yena.
39 Biki kra viwu bla tra Rji ni ya bi ndi
niki bi fe iviri u son tuntur, iwawu vuvu
kima a shaida ni me,
40 bina yo sonron me u ye ni mena wa bi
fe viri na.
41 Mi na kpa gber san ni ndji na
42 Mi toh bina he ni son Rji ni mi idri mbi
na.
43 Mi ye ni mi nde Itie Mu, u bina kpa
Me na. U to iri ni ta lu ye ni mi nde ma, bi
kpa wu.
44 A ni he mba bi kpa yenmen ni yo
sonron, biyi wa bi kpa gber san ni kpa mbi,
ni na kpa yenmen ni wa gber san iwa a rji
ni Irji na?
45 Na yo imeren ni sonron mbi andi Mi
tre yi koshishi na. Indji wa a tre yi a Musa,
iwa bi yo sonron mbi niwu.
46 Bina kpayenmen ni Musa, bina
kpayenmen ni me, nitu wa a nhan me nitu
mu.
47 Bitana kpayenmen ni nhan ma na, bi
ti ni he ba ni kpayenmen ni lan tre mu?

6

1 Ni kogon biyi, Yesu rugran ba-ne Galili
iwa ba yo ndji mba-ne Tibaniya.
2 Gbirjubu ndji gbugbuu ba lu ni hu ni
kpe wa asi tie'a ni bi lilo ba.
3 Yesu lu hon hi ka son ni tu ngbulu ba-ba
almajeran ma.
4 (Gan ri igan idin u za gran igan Yahu-
dawa a te whir).
5 Yesu zun tu hon na toh gbugbu ndji ba
gyen klan si ye niwu na hla ni filibu, “ni
tsen ki fe bredi, wa ki no indji biyi?”
6 (A tre naki na tsar to ni tu iwa wawu
me a toh ikpe iwa ani tie.)
7 Filibu ka ha sa niwu “bredi dena rii
deri hari me ana zrani ndji fie fie me na.”
8 Iri ni mi Almajere ma Andarawus, vayi
siman Bitrus, hla ni Yesu,
9 Ige Ivren ri a nji igbele ton u shai'ir ni
lambe hari. a geri iwa yi ni tie ni gbugbu
indji bi yi?”
10 Yesu tre ndu indji kuson.” (Bubu'a me
a tie gega.) U lilon ba ba kusun, tsra indji
dubu ton.
11 U Yesu a ban bredi ni kogon wa, a gira
na ga bi wa ba kusun meme na la ga lambe
naki, na wa ba ba son.
12 Niwa indji ba-ba whurji wa hla ni
almajere ma, “ni ndu ba vu gburugbuma
iwa a don ba shutie, ni ndu na tie meme
na (asara na).”
13 U ba vu shu ni sisen wulon don hari
gburugbu bredi u sisen iton wa ba don
mbru ma, ni kogon wa bari whrji.
14 U indji ba toh gban iwa a tie, u ba tre,
“A njanji iwa yi ahi anabin iwa ani ye ni
gbungbunluyi.”
15 U Yesu toh ndi ba lu ni ye ban wuni
gbengbenle na nye-wu tie Ichu, na lu k'ban
hi ni tu gbulu kima.
16 U yalu tie almajere ma ba lu grji hi ni
teku.

17 Na ri ni mi ghu, na rugran hi ni
Kafarnahum, (ni ton wa ibwu tie ye, Yesu
na ye ni ba rina.)
18 Gyugyu ri u gbengbenle ma u njanji ni
rhi, teku ni lu ni kinkir.
19 Nikogon wa ba dran ghu hi na mil
ashiri don ton ko talatin, u ba kushi ni
Yesu a zren nitu teku siye na te whiwhir
ni jirgi'a, u ba ti sisir.
20 Iwa hla ni ba wu, ahi me, na tisisir
na.”
21 Niki u ba kpayenmen na kpa ni jirgi'a,
hihari me jirgi ka ri ni gacci (bubu u jundi
zi'a).
22 Ni ivi u ha ibrun klan ndi wa ba krhi
ni gran teku ni korima ba tra andi jirgi ri
na la don gan na niki se iri, iwa ndi Yesu
na ri hu almajeran ma na u ba luhi ni grji
ba.
23 Se jirgi bari wa ba rji ni Tibariya
whiewhir ni bubu wa indi ba son na tan
gurasa ni kogon wa Yesu a ngiri'a.
24 Niwa indji ba ye toh andi Yesu ni
almajaren ma ba he ni ba niki na, ni tie
tu mba ba lu ri ni mi jirgi ba na hi ni
Kafarnahum ni wa Yesu.
25 Na ka toh ni gran teku'a, na miyen
“Mallam, anitan mba u ye ni wayi?”
26 Yesu a sa ni bawu andi, “Njanji, bi si
wame yi, ana ni tu wa bi toh igban ikpe wa
mi tie'a ni ye na, a nitu wa bi tan gurasar
ni wherji.
27 Ban chuwo ni tie kpabi ya ni bubu wa
biri wa ani tie meme na, se bi ka wa biri
iwa ani son kubon na nji yi hi ni viri (re)
u tunturu iwa vren ndi ni no yin'a.
28 Bika miyen, “ahi geri ki tie iwa ani hu
son u Rji'a?
29 Yesu sa ni bawu, “iwa yi a hi ndu Rji,
ni ndu yi kpayenmen ni indi iwa a ton'a.
30 U ba miyen, “ahi nkpan geri u tie, ni
ndu ta toh, u ni kpayenmen ni wu'a?
31 Ahi geri u tie? Ba tietie-mbu ba tan
manna ni miji nawa ba nhan, “Iwa no ba
gurasar rji ni shu ni ndu ba tan.'”
32 Yesu hla ni bawu, “Njanji, mi si hla
ni yiwu, ana Musa yi noyi gurasar rji ni
shuna ahi Itie mu mba a no yi gurasar u
njanji rji ni shulu.
33 Gurasar u Rji ani krji rji ni shu na no
iviri ni gbungbulu'a.”
34 U ba hla niwu, “mallam, ta nota
gurasar bi kima ko ni ton rime.”
35 Yesu hla ni bawu, ahi meyi mi gurasar
iwa ani ano iviri (re) indji wa a ye ni me
iyon na tiwu na, indji wa a kpa yenmen ni
me hlan ma nala tie wu gana.
36 Ndi mi hla ni yiwu, njanji bi toh me,
naki me bina kpayenmen na.
37 Indji wa Itie a ne niwu'a ani ye nime,
iwa a ye nimea mina zu menmelen mu na.
38 Mina grji rji ni shu ye, nitu mi tie ikpe
iwa me son ki mu na, se de ikpe u son Indji
iwa a ton Me.
39 A hi wa yiyi ikpe u son indji wa a ton
me, ni ndu mina wa kperi hanma ni mi
biyina niwa ani se mika taba shimen ni vi
u klakla'a.
40 Ahi wayi, i ahi son Itiemu, ndi indji
iwa a toh vren na kpayenmen wu ani fe
viri u son kuk'bon. Ime ni tashimen ni vi
u klakla'a.
41 Yahudawa balu ni chaba gburgbu ni
tuma, nitu iwa atra, “Ahi meyi mi Gurasar
iwa grji ni shu'a.
42 Ba tre ana wayi, i ahi Yesu Ivren
Yusufu, iwa Itima ni Iyima wa ki toh ba
na? A ni he ri zizan ani tre andi mi grji rji
ni shu?
43 Yesu hla ni bawu, “Ba chuwo ni chaba
mlama ni kpabi.
44 Ba iri iwa ani ya ye ni me, se Iti mu
wa a ton me ye a njiwu ye, mit tawu
shimechachu u kekle.
45 Ba nha nyi nha zi ni mi littatafe ana
bawa andi, wawu mbawu Irji Bachi ni
tsoro ba, u indji wa a wo ni tie, ani ye ni
me.
46 Niwa idiori ti bre to ni tie'ana, se
wawu iwa a rji ni Bachi - a to Bachi.
47 Njanji, njanji, indji wa a kpawu nyeme
ahe ni iviri u tuntru.
48 Ihe me nyi mi bredi u viri.
49 Ba ti bi ba ri mana ni miji, na kwu.
50 I wa nyi ahi bredi u wa a grji rji ni shu
ndi indji wa a ri ngbala ma wa ka na kwu
na.
51 Ime nyi mi gurasa u re (iviri) wa a
grji rji ni shu. Indji iwa a ri ni mi gurasa,
ani son hi tuntru gurasa yi wa mi no ahi
kpamu nitu kpa gbungbulu chu wo.”
52 Yahudawa ba tifu nimi mba na ni sen
nyu ni kpamba'a andi ani he iguyi ani ya
nota inan ma kpama ki tan?
53 U Yesu hla bawu, “Njanji, njanji, bita
na tan inanma kpa ivren indji na ni nan so
iyin mana, bi na fe iviri ni mi bina.
54 Indji iwa a tan nanma mu na so inyi
mu ani Iviri tuntru, mila zun lude ni ivi u
kekle.
55 A hla bawu, “Ikisa mi nhla ni yiwu.
Nitu inanma mu ahi biri u njanji, iyi mu
me ahi ikpe u so u njanji.
56 Indji iwa a tan nanma mu, na so iyi
mu a son ni mi mu, imeme mi son niwu.
57 Na wa itimbu u iviri a ton me, naki mi
zren na ti'a, ana ki indji iwa a tan nmma
mu, ani son nitu mu.
58 Iwa yi ahi gurasa iwa a grji rji ni shulu,
ana iri u ba tibi wa ba tan na kwu na, indji
iwa a tan gurasa ani son tuntru.”
59 Yesu hla kpi biyi ni mi ma, njamiya
niwa a si tsoro ba ni Kafarnahum.

60 Ni wo naki, gbugbuwu ni mi alma-
jaranma ba tre, itre yi a hi ni krifi, i he
nha ani ya wo wu?”
61 Yesu ato ni mi soron ma andi alma-
jereanma, basi chabangbu ru ngbu kima,
na miyen ba, “Iwa yi kati lahtre?
62 Ani he nihe bi ti to ivren indji ni hon
ni hi ni bubuma u sen na?
63 Ruhu ni iviri, ikpa na ti kperi na. Ahi
tre wa mi tre ni yiwu hi Ruhu, u ba ivri.
64 Ni naki bari mbi ni wayi bana kpa
nyime na.” U Yesu toh rji ni mumla'a
wawu biwa bana kpa nyime na nda toh
ndji wa ani ka'u no dun ba wu'u.
65 A hla ndi, “A nitu kii mba mi hla ni
yiwu ndi ndrjo ri na ye nime na se to Bachi
mu no'u nkon dun ye nime.”
66 Ni kogon kima, gbugbuu ba k'ban hi
ni kogon nimi almajanre ma, bati bre hla
zren ni wu ngana.
67 Yesu minye wulon don hari ba, biyi bi
na son hi na, ka nan nakina?
68 Bitrus a sa niwu, iwu timbu, ni nha ki
hi niwu? Iwu nyi u he ni itre re (ivir) son
hi tuntru.
69 Kita ki to ni kpanyeme iwu yi u tsatsra
ichu u Rji.”
70 Yesu hla bawu, “Ana me mi chu yi na,
biyi wulon don hari na, iri ni mi bi ani ahi
ibirji?”
71 Asi tre ni Yahuda vivren Siman
Iskariyoti, a hi ri ni mi wulon don hari ba,
iwa ani ka yesu noba'a.

7

1 Ni kogon kpi biyi Yesu zren kagon mi
gbu Galili, ni tu wa ana son ri ni mi ingbu
Yahudiya nitu Yahudawa ba mla ki si gben
ndi ba wu'u.
2 U igan idin u Yahudawa tewhire.
3 U miri vayi ma ba hla niwu, “Lunde hi
ni Yahudiya ni ndu almajeran me ndu ba
to ikpi wa u si tre ba'a.
4 Idiori, nati kperi ririna inde ani son
ndu indji ndu ba to wawuu, nitu wa
u tie ikpi biyi u tsoro tume ni rira ni
ngbungbulu'a
5 Nitu wa imri vayi ma me bana kpany-
ime niwu na.
6 Yesu hla ni bawu, iton mu na tsira rina,
ka iton bi ni he ni tan.
7 Gbungbulu'a ba na ya kamba niyi na, a
kama ni me nitu wa mi hla ni bawu andi
indu a hi memme.
8 Bika lunde hi ni idin, ime mi na hi na
iton mu tsira rina.
9 Ni kogon iwa a hla ikpi biyi, a kuk'ri ni
Galili.
10 Ni kogon wa imiri vayi ma ba hi ni rira
na.
11 Nitu iwa Yahudawa ba si wa'u ni bubu
indji'a, nani minye, a he ni ntsen?
12 Rju, rju itre ba he nituma gbugbu'u
nimi kuson'a, bari mba tre a hi Indji
ndindi, “Ahi Ndji u toh ti.” Bari mba ba
tisan, andi an, an aye kpa soron ndji ni
kasran.
13 Ni naki me idiori na tre ni rira ni
tumana nitu sisir Yahudawa.
14 Niwa ba ri igan indji ka ri ni zuzma, u
Yesu lu ri ye hekali na (fara) ni tsroroba.
15 Yahudawa ba luni ti sisir na ni tre,
“Ani he iguyi he ni bibi kpran gbugbu'u
na yi? Iwa na hi ni magrata na.
16 Yesu kasa ni bawu, “Itsroro mu'a ana
umu na, a u Indji wa a ton me ye'a.”
17 Indji wa ani son ti kpi iwa ani son'a
ani ya to tsoro mu'a ko a rji ni Irji, ko mi
tre u mu kimu.
18 Ko inha wa ani tre u tuma, ani wa
kpandema mu, ko ahi nha iwa awa kpande
Indji iwa a ton me, Indji ki a wu njanji,
ikpiri meme ma na he niwu na.
19 Musa na nuyi ndu na? Ni naki iriri ni
mi mbi ana hu ndu'a na. U ahi geri mba
ni yoyui ni ndu yi wu me?
20 Ison indji ba hla niwu, “U he ni brji.
Ahi nha mba ni son wu'u?”
21 Yesu hla bawu, mi ti indu iriri migen,
u bi ti sisir wawu mbi.
22 Musa noyi ji (ana ri ni Musa na, a rji ni
ba Ti-Iti, Tima), ni ivi u Asabar bi no indji
iji.
23 Indji nita kpa ji, ni ivi u asabar nitu,
nduba na lahtre ni du Musa na, ahi ngeri
mba noyi infu ni wa ndi mi chu lilo wawu
rju ni indji wa a hi lo'a ni ivi asabar?
24 Na tron ni ya shishi na, tron ni u
njanji.”
25 Bari mba rji ni Urushelima ba tre,
“Iwa ana indji iwa ki si wa ndi ki wu ana?
26 To, a tre dedeme, u ba na tre kperi
meniwu na. Ana bi na ni ndu bi chu ndi
ba to a ndi i wayi a hi Kristi na, ka ana naki
na?
27 Naki, kito i wurji iwa a rji. Ni ton iwa
Kristi ni ye, idiori ana to iwurji wa ani rji'a
na.”
28 Yesu tre ngbngban me ni mi heke li'a
na ni tsoro ba na ni tre, “Bi to me ni to i
wurji iwa mi rji. Mina ye ni tu muna, mi
ye nitu indji wa a ton ye a hi njanji biyi
bina to wu na.
29 Ime mi to mi rji ni wawuyi, a wawuyi
ton me.”
30 Balu ni son vu u diori na ya bre wo
niwu na iton na tsira rina.
31 Indji gbugbu ni mi mba ba kpa nyeme
niwu, u ba tre, “Yesu ni ta ye, ani ti zan
wayi wa ndi ati ba yi?
32 Farisawa ba wo indji ba tre toto nitu
Yesu, Malami bi nikon ni Farisawa ba ton
bi gben ndu ba hi vu.

33 Yesu tre, “Miri he ni yi za mi ni vi ton
ni k'ban hi ni Indji wa a ton Me.
34 Bi wa me bi na to mena, bubu iwa mi
hi'a, bina ya hina.
35 Yahudawa ba lu ni miyen kpamba, ani
tsen iguyi ni hi wa kina ya hi to'a na? Ko
ani hi ni Helinawa ba si yar ani hi tsoro
Helinawa?
36 A hi lan birime a ni tre naki, bi wa me
u bina to me na, iwurji me hi'a na, bina ya
hi na?”
37 Ni vi u kekle'a, ki kle ivi u idin, Yesu lu
kri kri na yar yin gbangban, na hla, “Indji
wa lan ma nita ni tiwu wa ka ye nime na
so.
38 Indji wa a kpayenme ni me, ina wa
itre Irji'a a la, ni mi ma iba u re (iviri) ba
gukbon ni mi ne ma.”
39 A tre naki nitu Ruhu (Ibrji ndindi), ni
biwa ba kpa yeme niwu'a iki ba kpa, bana
nu Ruhu (ibrji) rina, nitu wa bana gbre
Yesu san rina.
40 Bari ni mi son'a ba lan tre ba naki, na
tre, gbigbi iwa yin a hi ana ebi yi.”
41 Bari ba tre, iwayi a hi Almasihu.” U
bari ba tre, “Almasihu ni rji ni Galili?
42 Nda tre Irji hla Almasihu ni rji ni mi
mla Dauda ni Batalami na, rji ni mi vi gbu
wa Dauda rji?
43 U ba ga kpa ni mi son nitu ma.
44 Wa bari mba ba vu, idiori na yowo na.
45 Niki bi gben'a ba kaban ye ni Firistoci
bi nonkon'a ni Farisawa biwa ba tre, “Ahi
ngyeri sa bina njiwu ye na?
46 Bi gben ba tre, ko diori na ti bre tre
nayi.
47 Farisawa ba sa ni bawa, “Ba kpayi
kasran?
48 Ka iri ni mi chuba a kpanyeme niwu,
ka ni mi Farisawa?
49 Indji bi son yi ba na to tron na, ba ti
meme ye.
50 Nikodimus hla ni bawu, wawu wa a ye
ni Yesu, ni ri ni mi Farisawa,
51 Indu mbu tre ni ndu fu ton nidi ndi ri
ni wo ikpe iwa a ti'a?
52 U ba minye, iwume u rji ni Galili? ban
ya ni hla anibi wa ani ya rji Galili'a.
53 Niki indji wawu ba lu shan hi ni
ko'mba.

8

1 Yesu hi ni gbunlu Zaitun.
2 Ni mbubele a ka ban ye ni hekeli, indji
wawu'u ba kaban ye niwu, aye kuson na
si tsoro ba.
3 Se bi nha ni Farisawa ba nji Iwa wandi
ba vu asi tie ngyungyu, u ba yo ni tsutsu
mba.
4 U ba tre niwu, Malan, Iwa yi ba vu ahe
ni mi si ti ngyungyu.
5 Ni du Musa, a tre ki ta bi indji bi ki, Iwu
u tre nigen ni tuma?”
6 U ba tre naki ni ndu sa tre ni ndu ba
fe ni ikpe wa ani kpa ndema tie meme (Ko
latre), u Yesu sontu grji na si nha ni menme
ni vren wo.
7 U ba kamba na kri ti tutu bubu miyen,
wa lukri ni ndide na hla bawu, “Indji ri ni
mi biwa ato ana latre na, ka guci ta.
8 A la sontu grji na nha ni vren woma.
9 Ba wo naki na lu shan rju ni yi yir ri
ni ninkon, na ka Yesu don ni grjima, mba
Iwa wa ba na yo ni tsutsu mba.
10 Yesu lu kir dinde na miyen, “Iwa, bi
wa ba nha wu ba he ni tse? Idiori na nhau
na?
11 Wa hla ba diori, (Ubangiji), “Yesu tre,
imeme mina nhawu na, hi na la latre
ganna.
12 Yesu tre niba ganri, andi, “I hi me yi
mi kpan u gbungbulu, Indji iwa a hume
ana tre ni bwuh na ama ani he ni kpan u
re (iviri).”
13 Farisawa ba tre niwu, “U zi tre nitu
ikpe wa wuto'a nmitu tume, ana njanji na.
14 Yesu sa nibawu na hla, mi ti sheda tu
mu me, ahi njanji, mi to iwurji wa mi rji
ni wa mi hi'a, biyi kuko bina to wurji wa
mi rji'a na, bina to wurji wa mi hi'a na.
15 Bi tron u son tu, ime na tron to ni diori
na.
16 Ko mina tron ni diori me, itron mu
mu'a a u njani nitu ana me kankrji mu na,
ki he mbu Iti mu wa a ton me.
17 Ee, Ana ki ni du wa ba nha mi tre bitsi,
andi sheda indji hari a njanji.
18 Ahi me yi mi sheda itu mu, u Itimu iwa
a ton me a sheda mu.”
19 Ba miyen, “Iti me ahe ni tsen?” Yesu
hla ni bawu bina tome na, me bika tre
Itimu, bina to me, bina to Iti mu'a me.
20 A hla tre biyi whirewhir ni bubu wa
ba zi kpi wa si tsoro ba tre Rji ni mi hekeli,
idiori na vu na nitu iton ma na tsira rina.
21 Na hla bawu bru, mi hi biwa bina to
me na, bi kwu ni mi latre bi. bubu wa misi
hi'a, bina ya hi na.
22 Yahudawa ba tre, ani wutuma mu, na
ni tre iwurji wa mi hi'a bina ya hi na?”
23 Yesu hla bawu biyi bi rji ni meme, u
me mi rji ni shu. Bi he ni gbungbulu yi,
ime mina rji ni yi ni gbungbulu yi na.
24 Iki sa mi hla niyu bi kwu ni mi latre
bi. Bitana kpayemmen ni soron bi andi a
hi me na, bi kwu ni mi latre bi.
25 U ba tre niwu, awu nha? “Yesu hla ba
wu, ikpe mi hla rji ni mumla.
26 Mi he ni kpi gbugbuwu wa mi hla ni
yiwu, ni gbi ton ni yiwu ni tuma. Naki me,
indji wa a ton ndu, andi u njanji, ikpi wa
mi wo niwu'a a baki mi si hla ni gbungbulu
ba.”

27 Bana tona ndi asi tre nitu Iti'a.
28 Yesu tre, bita zu Vren Ndji hi ni shu ri
bi to ndi a hi me, ndi mi ti kpi ri ni tumu
na. Na wa Iti tsoro me, naki mi si ikpi ni
yiwu.
29 Wawu wa a ton me ndu'a, ana ka me
don kan grji mu na, ahe ni me nitu kpi
wawu wa me ti'a ani kpa soron ma si."
30 Wa Yesu si hla bi mba, indji gbugbu'u
ba kpa yemme ni wu.
31 Yesu hla biyi ni Yahudawa biwa ba wo
na kpayenmen niwu, "Bi ta kli ni mi tre mu
ni njanji, bi almajere mu bi nanji.
32 Bi to njanji, u njanji ni kpayi chuwo."
33 U ba sa niwu, "Ki mir bi grji ba
Ibrahim wa kina ti bre hu diori kan na,
iwa tre ni genri, ba kpatachuwo?"
34 Yesu hla bawu, "Njani, njanji, mi hla
ni yiwu, indji wa ani latre, ahi gran latre.
35 Igran, na son ni ko se ka se na, ata son
se ka se.
36 Naki, ivren nita kpa yi chuwo, u bi
nawo wawu.
37 Mi to bi, bi igrji Ibrahim, bi son bi
wuma, nitu wa lan tre mu na he ni bubu
son ni mi bina.
38 Mi hla ikpe wa mi to ni Ti mu, biyi bi
ti ikpe wa bi wo ni ba ti bi'a.
39 U ba sa niwu, "Ibrahim mba a timbu,
Yesu hla bawu, "Bina mir Ibrahim bina ti
ikpe wa Ibrahim a ti'a.
40 U, zizan bi son wume, indji wa a hla
njani ni yiwu wa a wo rji ni Rji. Ibrahim
na ti naki na.
41 Bi ti na Iti mbi, u ba hla niwu, "Bana
grji ta ni mi gyugyu na, ki he ni Iti riri, Irji."
42 Yesu hla bawu, "Irji ana Iti bi bi na son
me, u mi rji ni Irji i mi he ni yi zizan, ana
ni tumu mi ye na, a wawu yi ton me.
43 Ahi genri sa bina ya to wo tre mu na?
e bina wo tre mu na.
44 Bi u Ti bi, Ibrji, bi son bi hu iza ma Iti
bi, ani wu ndi rji ni mumla mu ana kri ni
njanji na he ni wuna, anita ni hla ice, asi
hla Iti ma (isoron ma) rji ni mu a indji u ce
na Iti u ce ngari.
45 Wa mi si hla njanji ni yiwu u bi na kpa
yenme ni kpe wa mi si hla na.
46 Ahi nha ni ri mbi a vu me ni latre? Mi
ta hla njanji u bi ka na kpayemme na?
47 Indji wa a u Rji ani wo tre Rji, biyi bina
wo tre Irji na, nitu wa bina u Rji na.
48 Yahudawa ba sa niwu, natre, "Kina
hla njanji na nitu wa ki hla andi u indji
u Samariya ni he ni meme brji?"
49 Yesu sa bawu, "ime mi na he ni Ibrji
na, mi to ninkon u Timu, biyi bina to
ninkon mu na."
50 Mina wa to tu mu ti kperi u tu mu na,
Indji ri he wa ani wa na ni gbi ton.
51 Njanji, njanji, mi hla ni yiwu, indji wa
a hu tre mu, ana to kwu na."
52 U Yahudawa ba tre, zizan yi ki to u he
ni brji. Ibrahim ni ana bawa ba kwu, iwu
u tre, indji wa a hu tre me ana to kwu na.'
53 Ee, u na zan Iti mbu Ibrahim ni ninkon
na wa kwu, ka u zan? anabawa me ba
kwu, u ban tu ndi u nha?"
54 Yesu sa, "Mita ban tumu ti kperi u tu
mu, ani u migyen, ahi Iti mu mba ban ti
kperi iwa bi tre ahi wawuyi a Irji bi.
55 Bi mebina tou na, ime mi tou, mi ta tre
mina tou na, ka mi kati iriri ni yi me, indji
u ce, se me, mi to ni ni hu tre ma.
56 Iti bi Ibrahim a gir ni to ivi mu, a tou
na gir."
57 Yahudawa ba hla niwu, "Una ti hamsi
(50) rina, una to Ibrahim?"
58 Yesu hla bawu, "Njanji, njanji, mi si
hla ni yiwu, mi heri, ban grji Ibrahim.
59 U ba vu tita ndi ba tau, u Yesu ri tuma,
na rju ni mi hekeli'a.

9

1 U Yesu ka si hi, nato iguri u fyen wa ndi
a yar shishi tu rji ni wa ba ngrji'a.
2 U almajere ma ba miyen wu, "Mala, ahi
nha mba latre, ahi gu'a ka a ba Itma ba
Iyimma, wa ba ngrji ti fyen naki?"
3 Yesu hla ni bawu, ana igu'a na a na,
Itima bi Iyima na wa ba la tre na, ani ndu
iIti Irji tsira.
4 A gbigbi ndu ta ki ti ndu wa a ton me rji
ni mumla. Ichu ni ye iwa idiori na tindu
na.
5 Ni wa mi he ni gbungbulu'a ime yi mi
ikpan u gbungbulu'a.
6 Ni kogon wa Yesu hla ikpi biyi a ti ten
yo meme, na tsie iten ni meme'a, na vu
gban ni shishi gu'a.
7 Na hla niwu hi, ni hi ngla ni takpo ma u
Siloan (wa ani hla ndi mi ton)." Igu'a luhi
na ka ngla, a kaban ye na ni to.
8 U indji bi igon kanhlan mba ni bi wa
ba zi to rji ni sisenmu'a ani bre, u ba tre,
"ana igu yi'i wa ani son na ni bre'a na?"
9 Bari ba tre, a wawuyi, bari ba tisan,
'A'a, a rju wawu yi,' iwawu tre, ahime
wawuyi."
10 U ba tre niwu, ba bu'u shishi'a ni he?
11 I wa sa ni bawu, iguri wa ba yo ni Yesu
a hu meme na gban ni mu shishi na hla
nimu, hi ni ne Siluwan ni ngla u mi hi ka
ngla, u shishi lu ni to.
12 U ba miyen, "Ahe ni tsen?" wa hla,
mina to na."
13 U ba nji igu hi iwa ana indji u fyen ni
Farisawa.
14 Ahe ni ivi u asabar wa Yesu a hu meme
na bu'u shishi niwu.
15 U Farisawa ba la miyen ngari ya da a
fe nito bubu, a hla bawu, a yo meme ni mu
shishi u mi nglau zizan ni to."

16 Ba ni mi Farisawa ba tre, iguyi a indji
Rji na, ana ni to ivi u asabar na." U bari ba
tre, "Indji u latre ni ti ni heri na to ti gban
biki?" ba ga kpa ti hari.
17 U ba la miyen indji u fyen ngari, "U tre
ni ngeri ni tuma'a tu rji chachu iwa a bu'u
shishi me?" Indji nfyen tre, ahi Anebi."
18 Ye zizan me Farisawa ba me ba na kpa
yeme nda ahi wawuyi indji u nfyen na wa
ba bu'u shishima na se wa ba yo ba Time
ni ba Iyi ma iwa a shishima bu'a.
19 U ba miyen ba Tima ni Yima, iwa yi
ahi vren bi wa bi tre bi ngrji ni fifyen? Ani
he mba ani to zizan?"
20 U ba Tima ba hla, "Ki to iwa yi a vren
mbu wa ki ngrji ni fyen.
21 Ati ni nani ya, kina to na, miyen a sen
ndi, ani ya tre kima."
22 Ba tima ba tre biyi, nitu wa ba si tie
sisir Yahudawa. Yahudawa ba ba riga zi
indji iwa a tre ikpe wa ani hu gon ma andi
ahi Kristi, ba ban ta yo ni mi ta kpoma.
23 Nitu kima, ba itima ba tre, "A sen ndi
ye, miyen."
24 Ngari ba la yo u gyu u ha ba la yo igu
fyen na hla niwu, "No Rji ni kon. Ki to igu
yi a ndi u latre."
25 I gu ki hla bawu, mina to na ka a hi
ndji u latre na. Ikpe riri mi to na'a mina
ndji u fyen, u zizan mi to."
26 U ba tre ahi geri a ti niwu?" ani he a
bu'u shishi niwu?
27 Wa hla, "Mi hla ni yiwu ye, bina wo
na ahi geri bi son bi wo ngari?
28 U ba mren na hla, u almajerema, ki ta
ki almare u Musa.
29 Ki to Irji a tre ni mu, ki na to i wurji
wa iwayi a rji'a na."
30 Igu'a sa bawu na tre, iwayi a kpe u
shan (mamaki), iwa bina to iwurji iwa a
rji'a na, me a bu'u shishi mu.
31 Ki to Irji na wo indji bi latre na, indji
wa anita no tuma na ni tie ikpe wa ani son,
ani wo wu.
32 Rji ni tuntru mu ni gbugbulu'a ki ti
bre wo ndi idiori bu'u shishi ni indji wa
ba ngrji ni fyen na.
33 Ide indji'a ana rji ni Rji na, ana ya ti
kperi na."
34 U ba sa niwu nha hla niwu, wawu'u ba
ngrji ni latre, i u la si tsoro ta? U ba ban ta
rju ra.
35 Yesu a wo andi ba zu rju nimi hekeli'a
a wau na tre, u kpayenme ni Vren Ndji?
36 Wa sa na tre, "Ahi nha, Bachi, wa mi
kpayenme niwu?"
37 Yesu hla niwu, "U to, ahi wawuyi wa
a si tre niwu."
38 Igu'a tre, Bachi, mi kpayenme, wa no
ninkon ma (kwu gbarju niwu).
39 Yesu tre, "A tron miye, miye ni gbung-
bulu yi ni ndu biwa ba na to na ndu ba to,
U bi wa ba ta to ndu ba yarshi (tifyen)."
40 Bari ni Farisawa ba, wa ba heni wu'a
ba wo wayi, na miye, "Ki me ki yarshi?"
41 Yesu hla bawu, bina yarshi, bina to na,
zizan bi tre, kito, naki latre bi riheri.

10

1 Njanji, njanji, mi hla yiwu, indji wa ana
ri zu ni gontra hi ni gran tan ba ba na, na
hon hu igon ri, indji mba a ndji u yibi na
ni kri ni kon.
2 Indji wa ari zu ko gon tra ahi indji u
krju tanba.
3 Indji u gben a bu'u gon tra niwu. Itanba
ba ba wo tre ma, ani yo tanba ba ni nde
mba, na nji ba hi kora.
4 Ani ta nji ba hi kora, ani guci u tanba
ba ba hu nitu wa ba to tre ma.
5 Bana hu indji u tsri na, se ba kulu ni
wa bana to itre ma na."
6 Yesu tre bawu ni misali yi, u ba na to
tu tre wa asi hla ni bawu na.
7 Yesu hla bawu ngari ndi, njanji, njanji,
mi hla yiwu, ahi meyi mi inkon tra tanba
ba.
8 Biwa ba ye guci ni mu'a wawu mba wu
ba bi yibi ni bi kri ni nokn, u itanba ba
bana wo bana.
9 Ime yi mi gon tra, indji wa ari zu niki
ni nkon mu, ani nawo, ani hi na rju na fe
bubu u ri.
10 Indji u yibi na ya yena nitu wa a yibi,
a wu na su indji tu. Mi ye ni ndu ba fe re
(iviri) na fe re (iviri) u babran.
11 Ime yi mi indji u krju ndindima. Indji
u krju ndindi ma ani ka re (iviri) ma no
nitu tanba ma.
12 Indji wa ahi vren u ton ndu'a, ana indji
u krju na, wa na indji u tanba ba na, ani
ta to ya niye, ani kaba chuwo na tsutsu, u
iya ka vu ba na vraba ti nkankan.
13 A tsutsu nitu wa ahi indji u tie ndu u
kenle mba wana ri niwu ni sonron na.
14 A me hi me yi mi indji u krju ndindi
ma, mi toh bimu, bimu ba toh me.
15 Iti'a ato Me, Ime mi toh Iti'a, mi ka re
(iviri) mu no nitu tanba ba.
16 Me he ni tanba bari wa bana u gran
yi na. Dole dun mi nji ba ye ngame, u ba
wo lan mu u ntma ba ba he ni bubu rhirhi
nda he ni ndji u krju ba rhirhi.
17 Ni tu kima, Iti'a ni son me, mi no re
mu (iviri) ni ndu mi la ffe ngari.
18 Idiori na ya ban ni me na, ime mi no
ni tumu, mi he ni gbengbenle u no, ni he ni
gbengbenle u bawu ngari. Mi kpa umurni
rji ni Timu."
19 Ga kpa la lunde ni mi tsutsu Yahudawa
nitu lan biyi.

20 Gbugbu'u ni mi mba ba tre, aheni brji, ahi indji u siran ngari ani tunge bisi wowu?”
21 Bari ba tre, biyi bana lan tre biwa ba he ni brji na. Ka indji u brji ni ya bu'u shishi indji u fyen?
22 U ton igan Tsakakewa (Tsiratsira) ni Urushelima a ye tsira'a.
23 Ana iton u ma lu, u Yesu zren si hi ni mi hekeli Suleimanu, wa ba me mu me ziye'a.
24 U yahudawa ba lu hrawu kagon na miyen, “Ani tan mba u chuta chuwo ni mi mire.
25 Yesu hla bawu, “Mi hla ni yiwu, u bina kpa yenmen na, indu wa mi si tie ni mi nde Bachi, ba tsoro igban mu.
26 Naki bina kpayenme na nitu wa bina tamba mu na.
27 Itanba mu ba wo me, mi to ba, ba hu me.
28 Mi noba re (iviri) u tuntur, ba na to h ikwu na, idiori na ya kpa niwu mu na.
29 Iti mu, iwa Ane ba, a zan ndji nikon wawu, idiori na ya u kpa ni wo Ti'a na.
30 Ime ni Iti'a ki riri me.”
31 U Yahudawa ba la vu tita ndi ba ta.
32 Yesu sa bawu, “Mi tsoro yi indu bi babran ma rji ni Ti'a. Nitu iri ni mi indu'a bi ki tame?”
33 U Yahudawa ba sa niwu, “Ana nitu indu iri u ndindi ma mba ki si ta na. Ani tu kpande ti meme nitu. u indji ni kaban ni ban tume na Rji.
34 Yesu sa ni bawu, bana nha nha zi ni du itron bina, mitre, “Bi rji bi ka viri?”
35 Ani ta yo ba Irji biwa itre Rji ye ni ba (bana ya karya na si na,)
36 Bi si hla ni indji wa Iti a zi na ton ndu ni gbungbulu'a, u se latre, (kpa nde tie meme) nitu wa mi tre, Ime mi Vren Rji'a?
37 Mi ta na si tie indu u Timu na, bi ka na kpayenme ni me na.
38 Ide mi siti bika, u bi na kpa yenme me na, kpa yenme ni ndu ni to ni ndi Iti he ni me i mi he ni Ti.
39 U ba tsi kpukpa ndi ba la vu ngari, iwa na bawo rju kado ni wo mba.
40 Wa hi kpama ni koshishi ni inne Urdun hi ni bubu wa Yahaya ta ti batisma ni sen'a. na ka son ni ki.
41 Indji gbugbuwu ba ye niwu, “Njanji Yahaya na ti ba gban kperina (alamu) wawu ikpe wa Yahaya ta tre nitu gu yi'a ba njanji.
42 Indji gbugbuwu ba kpanynme niwu ni ki.

11

1 U igun wa ba yo ni Lazaru, a lo'a hi indji u Baitanya, ni gbu ba Mariyamu ni vayi ma Marta.
2 Mariyamu wa gban yen ni Bachi na se za ma ni futu ma, wa vayi Lazaru si lo'a.
3 Imri vayi maba ton ba adu hi ni Yesu, andi, “Bachi, ya, indji wa'u son si to.”
4 Wawo, na tre, “Lilo mba ni nji hi kwu na nitu gbere san rji ni ndu vren Rji ndu fe gbere san ni tu ma.”
5 Yesu ni son Marta, ni vayi ma vren wa ni Lazaru.
6 Wa a wo ndi Lazaru silo'a, na kri ti ivi hari ni bubu wa ahe.
7 Ni kogon ki, wa hla, ni almajere ma, “Biri ki hi ni Yahudiya ngari.”
8 U almajere ba hla niwu, “Mala, Yahudawa bari si wa ndi ba ta ni tita, u la ni son k'ma hi ni ki?
9 Yesu tre niba, andi inton u kpan rji ana awa wulon don ha na? Indji wa a zren ni ri, ana kubu zana, ni wa asi to kpan u gbungbulu yi.
10 Indji wa ni zren ni chu, ani kubu za nitu wa ikpan na he na.
11 A tre kpe biyi ni kogon biyi, a hla ni bawu, “Ikpan mbu Lazaru a si kru nna, mi si hi bubu shime lunde ni na.
12 U almajere ba hla niwu, “Bachi, ani ta si kruna, e ani shime ni nna'a.”
13 Yesu si tre ni tu kwu Lazaru u ba si nda asi tre nitu kruna u kusimu.
14 U Yesu a mamla hla ni bawu ndi, “Lazaru kwu.
15 Mi ngyiri ni tubi, niwa mina he na ni ndu kpanyeme. Biri ki hi niwu.”
16 Toma, wa ba yo ndi vren u hlen hen, a hla ni mburualmajere ba ndu baba hi ngame na hi kwu ni Yesu.”
17 Wa Yesu aye, u wa ye to Lazaru ati za'a ni be ye.
18 Baitanya ahe whewhre ni Urushalima, avi zren fifie me ni tsutsu mba.
19 Yahudawa gbugbuwu ba ye ni ye chiMaryamu mba Marta ni kwu Lazaru.
20 Wa Marta wo andi Yesu ni ye, na luhi ni ndu wawu hi same wu'a u Maryamu a son zu ni miko.
21 Marta hla ni Yesu, “Bachi, una he nita ni lalon mu, vayi mu ana kwu na.”
22 Zizan me mi to ikpe wa u bre Rji ani no'u.”
23 Yesu hla niwu, vayi me ni ta shime.
24 U Marta hla niwu, “Mi to ani ta shime chachu klekle.”
25 Yesu hla niwu, “Ime yi mi ta shime u klekle, Ime yi mi re (iviri), indji wa a kpanyeme ni me, ani ta kwu, ani ta shime;
26 ni indji wa ahe ni re (iviri), na kpanyeme ni me, ana kwu na; u kpanyeme ni wa?”
27 U wa hla niwu, “E, Bachi, mi kpanyeme andi iwuyi u Almasihu, Vren Rji, iwa ani ye ni gbungbulu'a.

28 Ni wa a hla naki, na kma hi ni vayi ma
Maryamu, na yo ti gigran, na hla, “Mala ye
ri ye, na ni yo.”
29 Wa a wo naki, wa lunde gbagbla hi
niwu.
30 Yesu na ri ni vi gbu'a rina, ahe ni bubu
wa Iwa ka same ni wu'a.
31 Ni Yahudawa wa ba he baba Maryamu
biwa ba ye chi ba ni kwu'a, bato lu rju ni
miko gbagbla me, u ba lu hu, ni ban andi
a rju ni bubu yi ni nyu be.
32 Wa a ka ri ni bubu wa Yesu he'a na ka
Joku niwu ni za ma, na hla, “Bachi, una he
nita, vayimuy ana kwu na.”
33 Wa Yesu ato'u si yi, ni Yahudawa biwa
ba hu'a, i wa kpere ni Ruhu na lo ni suron;
34 iwa tre, bika yo ni ntsen? “U ba hla
niwu, “Bachi, ye to.”
35 Yesu yi.
36 U Yahudawa ba ba hla ndi, “toh yanda
ani son Lazaru!”
37 Ba mba ba tre, “Wawu igu yi wa a ya
no indji u fyen to bubu'a, ani na ya u gu hi
bubu kwu na?
38 Yesu he ni mi si lo suron ni tu ma, na
hi ni be'a. Ibe'a a he ni ko fron tita u ba ka
he ni tita.
39 U Yesu tre, “Ban tita yi rju.” Marta vayi
Lazaru wa a kwu a, a hla ni Yesu, “Bachi,
zizan ikon kmo a gla ye niwa a ti ivi nzah
ni kwu.
40 Yesu hla niwu, mina hla niwu ikpe wa
u kpanyeme u to nikon u Rji'a na?
41 U ba ban tita rju, Yesu zun shishi na
tre, “Iti, mi ngyiri niwu niwa u wo me.”
42 Mi to wa u wo me ni ton wawu, nitu
son yi wa gyen klan kagon mu yi mi tre
wa, ni ndu ba kpanyeme andi ahi wuyi u
ton me.”
43 Ni wa a tre kle, na tre gbame, Lazaru
rju”
44 U ndji wa a kwu'a a lu rju, u za ma ni
wo ma ba he ni lilo'o ni pri, shishima he
ni kika ni gbanjan nklon. Yesu hla bawu,
“Bika siwu, ndu hi.”
45 Gbugbuwu ni mi Yahudawa wa ba ye
ni Maryamu ba to ikpe wa Yesu ti'a u ba
kpanyeme niwu.
46 U bari ba kma hi naka hla ni Farisawa
ikpe wa Yesu a ti'a.
47 U Firistoci bi nigon,'a ni Farisawa ba
yo indji bi kpanchi'a shuti buburi, u ba tre,
ageri kita?” igu yi ani ti gban bi babran.
48 Ki ta kadon naki, indji ba kpa'u nyeme,
Romawa ba ye kpa bubu mbu, ni ndji mbu.
49 Naki, iri ni mi mba kayatas kena wa
ndi ahi kikle Firist ni se kima, a hla bawu,
“Bi na to kpe na.
50 Bi na mla ya a bi zan ni ndu indji
riri kwu ni tu indji, ni wa indji wawu ba
sutuna.”
51 A hla ki, ana nitu ma kankrji ma na,
ani tu iwa a hi kikle Firist, a to tsu ndi Yesu
ni yi ni kwu ni tu ndji;
52 ana nitu indji kankrji na, anitu ndu
ba shi imri Irji ti ni buburi biwa ba lu vra
kagon.
53 Rji ni chachu ki na lu ni tsikpa bubu
wa ndu ba wu Yesu.
54 Rji ni ki Yesu na la ni zren ni rira ni mi
Yahudawa na. Wa ala kma hi ni kalan ri
whiwhre ni miji ni gburi wa ba yo Ifraimu.
Ni mu a son ni almajere ma.
55 Igan u ru gran (indji ketarewa) u Yahu-
dawa a tewhre, gbugbu ba hi Urushalima
rji ni klan meme'a hi ri ndu ivi idiri ni ndu
ba kati tsatsra.
56 U lu ri wa Yesu, na ni tre ni kpa mba
niwa ba kri ni ni hekeli andi, “Angye bi ki
rhimre? Ana ye ni idin na?
57 Kikle Firist ni Farisawa ba yo du andi
ko ni zen wa ba to Yesu ba ka ye hla ni ndu
ba vu.

12

1 Ivi tanne hi ni vi u gan rugran'a (Idin
ketere) Yesu ye ni Baitaya ni bubu wa
Lazarus ahe'a, uwa Yesu a tawu shime rju
ni be.
2 U ba tie birli wu ni ki u Marta ahe ni
ndasi nno ba birli, u Lazarus ahe ni ba nda
kakru ni tebur u rli ni Yesu.
3 U Maryamu ka ban turare nard, nda
nyuu za Yesu niwu nda se za Yesu ni nfutu
ma. U turare ka vra whi shu ni koh'a
wawu.
4 Yahuda Iskariyoti, iri nimi almajere
ma, wa ani kawu le, a tre,
5 “Ahi ngyeri mba sa ba na le ni tulare
dinari dari tra na ka ga bi na?”
6 A tre naki ana ndi ahe niwu mi sron
ma na, a wa'a ndahi ndji u yibi. A wawuyi
ni zi imbu nklen'a, nda ni son ybi ni mi.
7 Yesu tre, bika chowo ni ndu ka kpye wa
ahe wu'a zi ni fi wa baka rju me'a.
8 Biya ba he ni yi ko ni tanyi u me mi na
he niyi chachuwu na.
9 U gbugbu Yahudawa ba wo andi Yesu
a he ni kii u ba ye, ana nitu Yesu ni nkrji
megyen na, baye son to Lazarus ngame wa
Yesu tawu shime ni khwu'a.
10 U Firistoci bi ni kon, baka ka'nyu kabi
nda wa nkon u wu'u Lazarus ngame.
11 Nitu ma yi wa Yahudawa gbugbuwu
ba ka kpa nyeme ni Yesu.
12 Ni vi rima indji gbugbuwu ba ye ni
gan. Ni wa ba wo ndi Yesu ni ye ni
Urushalima,
13 u ba vu ihran dabino nda rju ni gbu
nda hi kpawu nda ni yo gbangban me nda
ni tre, “Hosanna! Lulu ahi wu Indji wa ani
ye ni mi nde Bachi, Ichu Israila.

14 Yesu a ka fe ivren jaki (Aholaki), nda
hon nitu ma, towa ba ngha'a,
15 “Na ti sissri na, Ivrenwa Sihiyona,
yayi, ngye Ichu ni ye, a son nitu vren jaki.”
16 Almajere ma bana to tu mana ni
mumla, ni kogon wa ba gbyre Yesu san,
baka tika, andi ba nha nda ni he to kima,
u ba ti ba ni wu na kima.
17 Ij'bu ndji ba a hla ndi bana he niwu
niwa a yo Lazarus rju ni mi be nda tawu
shime ni khwu na.
18 Nitu kima, gbugbu indji ba ye ni ndu
ba same niwu nitu wa ati gban (alama) yi.
19 Ni naki, se Farisawa bari bubu tre ni
kpa mba andi, “Yayi, bi heni kpe u tina bi
to, gbugbulu,'a ba hu wawu ye.
20 Indji bi Helinawa bari ni mi bi wa ba
hi ni sujada u idin.
21 Ba ki ba hi ni Filibu, igu u betsa ida
wa ahe ni Galili, u ba tre niwu, “Mala, ki
sun to Yesu.
22 Filibu ahi na ka hla ni Andarawus, u
Andarawus ba hi mba Filibu, u ba hla ni
Yesu.
23 Yesu hla bawu, “Inton tsra ye wa ba
shu ngbarju ni Vren Ndji.
24 Njanji, njanji, mi si hla yiwu, iwolo
alkama ni ta na joku ni meme na kwu na,
ani he ni ngrjima, u ani ta kwu, ani ti wolo
gbugbuwu.
25 Indji wa ani son ivri ma, ani wa wu
hama, u indji wa ana son ivri ma na ni
ngbungblu yi ani kiyaye wu nitu ivri ma u
tuntru.
26 Indrjori nita ni shu ngbarju nimu, wa
ka hume, ko ni ntsen wa mi he'a, ni mu
igran ni sun. Indji wa a shu ngbarju nimu,
Iti ni no ninkon.
27 Zizan isron mu he ni mi mmren, u mi
tre ngye? Iti u kpa me chuwo ni ton yi?
Ani to kima yi me ye ni ton yi.
28 Iti, shu ngburju ni tume.” U lantre
ri ni tre, “Me shu ngbarju niwu, mila shu
ngbarju niwu ngari.
29 U indji biwa ba ki na kima bawo
lantre, na tre ahi zan bari ba ri ba tre ahi
“Maleka mba tre niwu.”
30 Yesu tre, “Andi lan tre yi na ye nitu
mu na, a nitu mbi.”
31 Zizan ba tron ni gbungblu'a: zizan ba
zu Indji wa ani nji gbunglu'a.
32 U me, ba ta ba me lu ni gbunbglu'a, Mi
gbron indji wawu ye ni kpamu.”
33 A hla wayi ni tu iri kwu wa ani kwu'a.
34 Ijubu indji ba lu tre, “Ki wo ni mi
tronandi Almasihu ni son hi ni tuntru. A
nihe u tre, ba zun Vren Indji? Ahi nha mba
hi Vren Ndji'a?”
35 Yesu hla bawu, “Zizan ni vi ton tsa me
bi son ni ikpan. Bika zren ni kpan tu ka
ari he ni yi ri, na ndu bu'u dun mren yi
na. Indji wa ani zren ni mi bu'u'a ana to
wurji u hi na.
36 Bi kpa nyeme ni kpan tu wa ri he ni
yi ri ni ndu kati imri ikpan.” Yesu hla tre
biyi ri na ri tuma ni bawu.
37 Ko naki me Yesu ti gban bi babran ni
shishi mba, ni naki me bana kpa nyeme
niwu na.
38 Nitu itre Anabi Ishaya a a shu, wa a
hla, “Bachi, ahi nha a kpa nyeme ni tre
mbu? Ani nha iwo Bachi a hla tu ma?”
39 Nitu kima ba na kpa nyeme na, ni wa
Ishaya ala tre andi,
40 A ka ba tibi fyen, na lo sron gbangban
me, ni ndu bana to ni shishi mba na. Naki
nato toma ni mi sron mba, na k'ma ye ni
me ni ndu mi den ba.
41 Ishaya hla kpi biyi ni wa a to ko shishi
u shu ngbarju ni Yesu.
42 Ni naki me, gbugbuwu bakpa nyeme
ni Yesu ni mi bi ninkon'a. U nitu Farisawa,
bana ya hla wu rju ni rira na, ni ndu ba na
zu ba rju ni mi Majamiya na.
43 Ba son gbre san u indji zan gbre san
wa ani rji ni Rji.
44 Yesu tre gban gban me, na hla, indji
wa a kpa nyeme ni me, ana me yi a kpa
nyeme ni me kankle mu na, a kpa nyeme
ni indji wa a ton me'a.
45 Ngari indji wa asi to me, asi to Indji
wa a ton me.
46 Ime mi ye nitu ikpan ni gbungblu'a, ni
indji wa a kpa nyeme ni me a na zren ni
mi bu'u na.
47 Indji wa awo tre mu nda na kpa nyeme
na, mina hukunta ni wu na. Mina ye
nitu hukunta indji na; ni ndu me kpa
gbungblu'a chuwo.
48 Indji wa a kama ni me, na kama kpa
tre mu, indji ri he wa ni hukunta niwu
ilan wa mi tre ni hukunta niwu ni chachu
kekle.
49 Mi na tutu mu na, a Ti'a wa a ton Me,
wa a yo Me ni ndu mi hla ni tre.
50 Mi to yo me u ma ahi re (iviri) u son
tuntur, ni ndu ikpi wa mi tre, na wa Iti'a a
ton Me naki mi tre.”

13

1 Igan idin tsatsra rigyen u ye, u Yesu
to andi inton tsra wa a lu ni gbungblu hi
ni Ti'a. Niwa ani son bi ma wa ba he ni
gbungblu, a son ba ye ni kekle.
2 Ibrji yo ni sron Yahuda Iskariyoti ivren
Saminu, aka Yesu le.
3 Ato ndi Iti a ka kongeri no ni woma, na
rji ni Rji, ani la kma hi ni Rji.
4 A lunde ni bubu ri biri, na ju kpima,
na ban inklon u se ma kpa na ka kpa ma
niwu.

5 Wa sur ima ni konko na si ngla za ni
almajere ma ba na se za ba wu ni inklon u
se kpa wa a ka kpama niwu'a.
6 Na ye ni Siman Bitrus, u Bitrus tre
niwu, “Bachi, u ngla za mu me?”
7 Yesu sa niwu na tre, “Ikpe wa mi si ti'a
una to na zizan? U to ni ton u ye (ajima).
8 Bitrus hla niwu, una ti bre ngla za mu.”
Yesu hla niwu, “Mita ngla niwu na, una he
ni san me ni me na.”
9 Siman Bitrus hla niwu, “Bachi, na ngla
zamu migyen na, ngla womu ni tu mu.”
10 Yesu hla niwu, “Indji wa a sukpa'a ana
wa sukpa na, se ka ngla za, wa ahi tsatsra
ndji wawu bi tsatsra, ama ani wawu mbi
na.
11 (Yesu a to indji wa ani kawu le, kima
sa wa tre naki, ana wawu mbi bi tsatsra
na).
12 Ni kokon wa Yesu ngla za bawu, a ban
konlon ma na kuson ngari, na hlabawu,
“Bito kpe wa mi ti ni yiwu'a?
13 Bi yo me ni 'Mala' ni 'Bachi,' u bi yo
me tsra, a naki mi he.
14 U to Me wa mi Bachi ni Mala, u mi ngla
za mbi, biyi ngame bika ngla za ni kpambi.
15 U mi tsro yi misali, ni ndu ti na wa mi
tie ni yiwu.
16 Gbigbi njanji mi si hla ni yiwu, igran
na zan tiko ma ni ninkon na, ivren u ton
ndu ana zan indji wa ton'u ndu ninkon na.
17 Bita to kpi biyi, bi-bi lulu ni nde bi ti
ba.
18 Mi na si tre yi wawu na; Mi to biwa
mi chu ba'a - nitu ndi nassi tsra indji wa a
tan bredi a tayar nimu.
19 Mi si hla wa yi ni yiwu zizan ri ni ndu
ka ti naki ni ndu yi ka kpa-nyeme ni me ni
nton wa ani ti naki'a.
20 Njanji, njanji, mi si hla ni yiwu, indji
wa a kpa ndi wa mi ton'wu, ahi Me a kpa,
indji wa a kpa Me, a kpa Indji wa a ton Me.
21 Ni kogon wa Yesu tre naki, na lo sron
ni (Ruhu), na ti gban (shada) andi, gbigbi
njanji, mi si hla ni yieu ndi iri ni mibi ani
le ni me.”
22 Almajire ba ba kma ya kpa mba, na ni
tamre, ka ahi nha ni mi mba a si tre ni tu
ma.
23 Iri nimi almajire ma, wa Yesu ni son,
ahe ni tebru, na kunyre ni san Yesu.
24 Siman Bitrus hla ni almajire bika
minye, “Ndu hla tawu a hi nha a si tre ni
tu ma.”
25 Wa hla bru kunyre ni san Yesu, na tre
niwu, Bachi, ahi nha?
26 U Yesu hla niwu, a wawu yi wa mi ka
cichon bredi sun ni kano. Naki ri na ka
bredi sun, na ka no Yahuda ivren Siman
Iskariyoti.
27 Ni kogon bredi'a u ibrji a ri ni wu, u
Yesu hla niwu, “Ikpe wa u son ti'a, uka ti
gbagbla.”
28 Indrjori na la he ni tebru na, wa ani
to ikpe wa yo'a hla niwu naki'a.
29 Bari mba ba ya ndi, a Yahuda yi ni nji
imbu nklen Yesu hla niwa, “Le ikpe wa ki
son ti ndu niwu ni idin,” ko ka no ikpe ni
bi wa ba kunyre'a.
30 Ni kogon wa Yahuda a kpa bredi'a, wa
rju gbagbla gbagbla me ni chu me.
31 Ni kogon wa Yahuda hi'a, Yesu tre,
zizan ba no Vren Indji ni kon, ngari ba no
Irji ninkon ni mi ma.
32 Irji ni no ninkon ni mi ma, ani no
ninkon zizan zizan.
33 Imri bi tsitsa mi he ni yi ni vi ton
tsa me, biwa me na wa mi hla Yahudawa,
bubu wa me mi hi bi na ya hi na. Zizan mi
hla wa yi ni yiwu.
34 Mi si no yi indu ri sama, son kpa mbi,
na wa mi son yi, na bi ka son kpambi.
35 Na ko nha ni to yi ndi bi almajire mu,
inde bi son kpambi.”
36 Siman Bitrus tre niwu, Bachi, u hi ni
ntsen?” Yesu hla ni wu, bubu wa mi si hi'a,
una ya hina me zizan hi na, u wuka ye hu
me ni kogon.”
37 Bitrus hla niwu, “Bachi, a ngyeri mba
sa mi na hu zizan na? Mi no re (ivri) mu
ni tu me.”
38 Yesu hla niwu, u ka re (ivri) me no
ni tu mu? Gbigbi njanji, mi si hla niwu,
u kame ni me ni kpatron ingyu tra ri ndu
mble ndu kpan

14

1 Na ndu sron mbi tie meme na, bi kpa
nyeme ni Rji, kpa nyeme ngame ni Me.
2 Ni ko ti mu ahe niko gbugbuwu ani na
nakina, mi hla ni yiwu mi hi mla bubu'a
tie ni yiwu.
3 Mi ta hi ni mla bubu'a tie ni yiowu, mi
kma ye ni ye ngari ni ye vu yi hi ni kpa
mu, ni ndu iwurji wa mi he'a bi ka he niki
me.
4 Bi to gon uhi bubu wa me he'a.”
5 Toma hla ni Yesu, Bachi, kina to bubu
wa u si hi'a na, kiti niheri ni to nkon'a?
6 Yesu hla niwu, Ime yi mi nkon ni njanji
ni re (ivri), Indrjori na ya hi ni Timu'a na
se ka hu ni me.
7 U na to me u na to Timu me, rjizizan hi
u to ni shishi me ni to.”
8 Filibu tre ni Yesu ndi, “Bachi tsro ta
Iti'a, ni ndu tsra tawu naki.”
9 Yesu hla niwu, “Mi he ni yi rji lalon mu
u bi na to me na Filibu? Indji wa a to me'a
a to Iti'a. U tie ni he ri, ni hla ndi, mi tsro
yi Iti'a?
10 U na kpa nyeme na ndi mi he ni Ti'a u
Iti'a he ni me na? Ilan tre bi wa mi si tre

ni yi'a mi na si tre ni gbengblen mu na, ahi
Iti mu wa ahe ni mi mu'a si tie ndu yi.
11 Kpa nyenme ndi mi he ni Ti'a, u Iti'a
ahe ni me, ko u ka kpanyeme ni indu
bimba me.
12 Njanji, njanji, Mi hla ni yiwu, indji wa
a kpanyeme ni me ani tie ndu wa Mi tie'a
na tie ndu bi rigrama zan bi yi niwa Mi si
hi ni Ti Mu.
13 Ko ngyeri wa minye ni mi nde mu,
mi ti niwu ni ndu Ti'a ndu kpa ninkon ni
Vren'a.
14 U wu ta minye me ko san ngyeri ni mi
nde Mu, Mi tie wu.
15 U wu ta ni son me, wu hu indu mu,
16 u Mi bre ni Ti'a, mi la no yi si sron ri
wa ani son niyi hi tuntru -
17 u Ibrji Tsatsra (Ruhu) u njanji gbung-
blu'a ana ya kpa na nitu wa a to na, iwu u
to, ani son niwu ani he niwu.
18 Mi na ka yi don ni kankrji mbi na, Mi
kma ye ni yi.
19 A don tsa me yi, ni ndu gbungblu yi na
la tie bre to mena, bi yi bi la to me don me
mi he, biyi me bi son.
20 Chachu ki bi to andi Mi he ni Timu,
andi bi he ni me, u me mi he ni yi.
21 Indji wa a wo du mu, na hu ba ahi indji
wa ani son me, u indji wa ani son me, Iti
mu ni son'u ngame, u Me Mi son'u ni tsro
tu mu niwu.”
22 Yahuda (ana Iskariyoti na) a tre Yesu,
“Bachi, ahi ngyeri sa u tsro ta tu me, ana
ni gbungblu'a na?”
23 Yesu sa na hla niwu, indji wa ani son
me'a ani hu lantre mu. Iti mu ni son u ki
ye niwu ni son baba me.
24 Indji wa ana son me na, ana hu tre mu
na, itre wa bi wo bana rji-ni me na, ba rji
ni Ti wa a ton me'a.
25 Mi hla ikpi biyi ni yiwu ni wa Mi he ni
gbungblu'a, niwa Mi he niyi.
26 Se, u si sron ibrji tsatsra (Ruhu) wa
Itimu ni ton ye ni mi nde Mu ani tsro yi ko
ngyeri na tie ka ko ngyeri ni yiwu.
27 Mi bri yi ni si sron, ni no yi si sron, Mi
na no nawa gbungblu'a ni no'a na, na kpa
sron u bi tie meme na, nda na tie sissri na.
28 Bi wo Mi hla ni yiwu, Mi hi kpa Mu,
ndi Mi la kma ye niyiwu. Inde bi son Me,
bi ka ngyiri don Mi hi ni Ti'a, Iti'a a zan na
wa Mi he'a.
29 Zizan Mi hla ni yiwu ri ni ndu ka ye he
(ti) nda ana ye he (ti) u bi ka kpa nyeme.
30 Mi na la tre babran ni yi na, Ichu
wa ani nji gbungblu'a ani ye ana he ni
gbengblen ni tu mu na.
31 Ni ndu gbungblu'a ndu ba to andi Mi
son Ti'a, Mi ti na wa Iti'a a yo Me, ki lunde
bri bubu yi.

15

1 “Ime yi Mi nchi kunkro u njanji, u Ti
mu ahi Indji u rju'a.
2 Ani gyen ko ilan rime rju ni kpa Mu wa
ana klo'a na, iwaani klo'a ani mla'u tie ni
ndu la klo babran me.
3 Bi kpa tsatsra me ye, nitu wa Mi hla tre
Mu ni yiwu ye.
4 Bi ka son nimi Mu, ima Mi ka son ni mi
mbi ngame, na wa ilan kunkro na ya klo
kima na se ahe ni nchi konkro'a, na ni me
bi na ya na se bi son ni mi Mu.
5 Mi nchi kunkron u bi lan ma, indji wa a
son ni Me'a Mi he niwu, ani klo gbugbuwu,
inda u ta na he ni Me na, bina ya tie kperi
na.
6 Indji wa ana son ni Me na, ba kawu
taga na ilan kunkro wa ka klu baka kpulu
ba sru na yo lu, baka gon tie nton.
7 U ta son ni Me, u lantre Mu son niwu,
minye me ko ngyeri wa u son'a u Mi tie ni
yiwu.
8 Ni naki, inde Timu ni fe gbre san; ni
ndu yi klo babran, ni bi almajere Mu.
9 Na wa Iti Mu ni son Me, anaki Ime me
mi son yi. Bika son ni mi son Mu.
10 U ta hu du mu, u sun ni mi son Mu
nawa Mi hu du Iti Mu ni sun ni mi son ma.
11 Mi tre kpe biyi ni yiwu ni ndu si sron
Mu nda he ni yi, na ndu si sron a shu.
12 Iwa yi a hi ndu Mu, ni ndu yi son kpa
mbi na wa Mi son yi'a.
13 Indrjori na he ni son ri zan wayi na -
wa iri ni re (ivri) ma no ni tu kpukpan ma.
14 Bi kpukpan Mu inde bi tie kpe wa Mi
hla ni yiwu dun yi tiewu.
15 Mi na la yo yi tie igran ngana; igran
na to kpe wa Iti koh ma ni tie'a na. Mi yo
yi kpukpan Mu, ni kpe wa Mi wo ni Timu
wawu, wu Mi dun yi to.
16 Ana biyi bi chu Me na, a Me mi chu yi
ni ton yi ni dun yi hi ni klo ni ndu klo mbi
ndu ba toh naki iwa yi ni he naki, ni tu ko
ngyeri bi minye Ti Mu ni mi nde Mu, ani
no yi.
17 Mi yo yi ni ndu yi kpa nyeme ni kpa
mbi.
18 I gbungblu'a nita kama ni yi, bi ka to
ndi a kama ni Me ri na kama ni yi.
19 Bini na u gbungblu'a, gbungblu'a ba ni
son yi nawu mba. Ni wa bina u gbungblu;
a na, Mi la juyi ni mi gbungblu'a, nitu ki
gbungblu'a ni kama niyi.
20 Bi ka rimren ikpe wa Mi na hla ni
yiwu'a, “Igran na zan tiko ma ni ninkon
na.” Inde ba ti me di, biyi me ba tiyi di'a,
inde ba hu tre mu, ba hu tre mbi ngame.
21 Ba ti bibi kpe mba ni yiwu wawu ni tu
inde Mu, niwa ba na toh indji wa a ton me
na.

22 Mi na ye tre ni ba na, ba na he ni lahtre
na, u zizan, ba na he ni kpe u gbisron tu
lahtre mba na.
23 Indji wa a kama ni Me, a kama ni Ti
Mu.
24 Mi na ye ti ndu kpe wa ko indrjori na
ti bre ti na ni mi mba na, bana heni lahtre
na, u zizan ba to ye, ba ka mba ni Me ni Ti
Mu wawu.
25 Ba ti ngari ni ndu itre wa ba nha zi ni
tron'a, 'Ba kamba ni Me migyen.
26 Indji u no si sron ni ta ye - wa Mi ton
ye yiwu rji ni ti'a, ahi Ibrji u njanji (Ruhu
Gaskiya), iwa a rju rji ni Ti'a aye, ani no
gban (shaida) nitu Mu.
27 Bi no gban nitu wa bi he yayi tun rji
ni mumla.

16

1 Mi hla wayi ni yiwu ni ndu yi na kubu
za na.
2 Ba ju yi rju ni majanmiyan u iton ni ye,
niwa indji ni ta hola yi vu ni to'o (wuya),
ani ya ndi wawu si tie ndu Rji.
3 Ba ti naki niwa ba na toh Ti'a ko Me na.
4 Mi si hla biyi ni yiwu, inde iton nita
ye, waba ti'a, bika ri mren Mi na hla ni
yiwu," Mi na hla kpe biyi ni yiwu ri na rji
ni mumla, niwa Mi he niyi.
5 Zizan yi Mi si hi ni Indji wa a ton me'a,
naki me ni mi mbi, ba wa a minye Me, u
hi ntsen?
6 Ni wa Mi hla ikpi biyi ni yiwu, damuwa
shu ni yiwu ni sron.
7 Ime mi si hla njanji mu ni yiwu, abi ni
yiwu ni ndu Mi hi kpamu, u Mi ta na hi
kpamu na, wawu indji u sisron ana ye ni
yi na, u Mi ta hi, u Mi ton ye niyi.
8 Ani ta ye, wawu Indji u nji si sron ye
ani tsro gbungblu'a meme ti lahtre'a, nitu
njanji ni tron me -
9 nitu lahtre, nitu wa bana kpa nyeme ni
Me na;
10 nitu tsatsra, Mi hi ni Ti'a, u bina la tie
bre to mena;
11 nitu hukunci me niwa ba han hukunci
ni ndji u nji gbungblu'a hukunci.
12 Ikpi gbugbuwu ba he wa Mi hla ni
yiwu'a, u bina ya to zizan na.
13 Nitu ki, u Ibrji tsatsra u njanji aye'a,
ani nji ni mi njanji wawu, niwa ana tre u
tuma kankrji ma na, se ikpe wa awo, ani
hla ki, ani hla ni yiwu ikpe wa ani tie.
14 Ani gbre Me san, nitu wa ani ban ikpi
wa a u mu na hla ni yiwu.
15 Ikpe iwa Iti'a ahe ni wu ahi u mu. Nitu
ki, Mi hla da ani ban kpi wa a hu mu na
hla ni yiwu.
16 Ni kogon vi ton, bina tie bre la to Me
na, ni kogon vi nton fime ngari, bi la toh
me.
17 U bari ni mi almajere Ma, ba tre ndi,
"Ahi ngyeyi mba Igu yi ni son hla nitawu,
'Ni vi nkpurju nton bina la toh Me na, u ni
vi nkpurju nton ngari bi la toh me,' u, 'Nitu
wa Mi hi ni Ti'a?'"
18 Nitu ki ba tre ndi, "Ahi ngyeri wa asi
tre'a, 'Ni vi nkpurju nton'a?' Kina to kpw
wa asi tre nitu ma na."
19 Yesu to ba si son Mye wu, na hla ni
bawu ndi, "U bi kma ni mye kpa mbi Mu
ikpe wa Mi si son hla andi, "Ni kogon vi
nton fime u bina to me na, u ngari ni kogon
vi nton fime bi la to Me?'
20 Njanji, njanji, Mi hla ni yiwu, bi yi ni
mren, u gbungblu ni ngyiri, imre mbi ni
shu ni yi nyu ni sron, u imre u yi mbi ani
ka tie u ngyiri.
21 Iwa ni to lo ngrji, ni nton wa a si yi nne
nitu wa inton u ngrji ye. Inde a ngri vren
yo ye, ana la bre rimren ilon Ma ngana,
nitu wa a si ngyiri wa ba ngrji indji ni
gbungblu'a.
22 Zizan mba bi ri mre, Mi la to yi, u sron
mbi ni ngyiri, u indrjori na ya ban ngyiri
mbi'a rji ni yi na.
23 Chachu ki, bina mye Me kperi na.
Njanji, njanji, Mi si hla ni yiwu, ko ngyeri
bi bre ni mi Nde Ti'a ni mi Nde Mu ani no
yi.
24 Ye zizan me bi na bre kperi nimi nde
Mu na. Bika bre, u bi kpa, niwa ingyiri mbi
a shu.
25 Mi hla kpi biyi ni yiwu ni mi karin
magana, inton ni ye wa Mina la hla kperi
ni yiwu na ni mi karin magana na, Mi sran
hla ni yiwu ni rira, nitu Ti'a wa ani karin
magana.
26 Ni chahu ki, bu tre ni mi nde Mu u
Mina hla yiwu ndi Mi tre ni Ti; a nitu mbi
na.
27 Niwa Iti ni son yi kima, niwa bu'a bi
son Me, u bi kpa nyeme ndi Mi rji ni Ti'a.
28 Mi rji ni Ti'a, ni ri ni gbungblu'a, ye
zizan, ngari, Mi bri ni gbungblu'a ni kma
ni hi ni Ti."
29 Almajere Ma ba tre ndi, "To mba,
zizan u si tre kpe wheme mba, una ka yiyi
na.
30 Zizan ki to u to ko ngyeri, ana wa
ndrjori ni la mye na. Ni nakima, ki
kpanyeme ndi u rju rji ni Irji.
31 Yesu a ka sa ni bawu ndi, "Bi kpa
nyeme zizan?
32 Bika to, inton ni ye, ee, inton ye wa ba
vra yi ti nkankan, ko nha ni kma hi ni ko
ma, bi ka me don ni grji Mu. Ko nakime
Mi na he ni nkrji Mu na, Iti Mu ahe ni Me.
33 Mi hla wayi ni yiwu ndi bi he ni me
Mu ni fe si sron. Ni gbungblu'a ba ki
ti yi je, bika kri gbangban, Mi kpaka ni
gbungblu'a.

17

1 Ni kogon wa Yesu tre yi, a nzu shishi hi
ni shulu na tre, “Iti, inton yeye, no Vren Me
ninkonni ndu Vren Me ndu no'u ninkon -
2 ni wa u no gbengblen nitu bi nama kpa
wawu ni ndu no re (ivri) u son hi ni tuntur
ko indji ri me wa wu no'a.
3 Iwa ahi re (ivri) u tuntur, wa ba to, ba
to wuyi nkrji Me Wu Irji, niwa u ton Yesu
Kristi.
4 Mi no ninkon me ni meme, Mi kle indu
wa u ne ndi Mi tiwu'a.
5 Zizan, “Bachi ne ninkon wa me he niwu
rji niwu ri ni ndu ba me gbungblu'a.
6 Mi ye yar inde rju ni ndi biwa u ne ba
ni gbungblu'a. Bana bi Me u wu ne ba, u
ba nji tre me.
7 Zizan, ba to ndi ikpe wa u ne wawu ba
rji ni wu yi,
8 Mi no ba wawu lan tre Me wa wu ne.
Ba kpa ba na to nda a njanji Mi rji ni Wu,
na kpa nyeme ndi a wu u ton me.
9 Mi tre niwu bawu (addu'a), Mi tre niwu
ni bi gbungblu'a na, se ni bi wa u ne ni ba,
biki babi Me.
10 Ikpe wawu wa ahi u Mu'a, a hi u Me.
U Me ahi u Mu. Mi kpa ninkon ni ba.
11 Mi na la u gbungblu'a ngana, u ba ndji
biyi ba he ni gbungblu'a, u Mi si yi niwu.
Tsatsra Ti, zi ba ni mi nde Me wa u ne ni
ndu ba riri, nawa kita me ki riri.
12 Niwa mina he ni ba, Mi ziba pyan me
ni mi nde Me, ni wa u ne, Mi ka ba, u riri ni
mi mbu ana yra tu na, se mri bi zyi bubu'a,
ni ndu lantre'a shu.
13 Zizan Mi si ye niwu, Mi si tre kpi biyi
ni gbungblu'a ni ndu ingyiri Mu ndu shu
ni ba.
14 Mi no ba lan tre Me'a, u gbungblu'a
kama ni ba nitu wa ba u lantre na, na wa
Mi na u gbungblu'a na.
15 Mi tre ni ndu vu ba rju ni gbungblu'a
na ni ndu zi ba zizyime ni mi bi meme ba.
16 Ba na bi gbungblu'a na, na wa mina u
gbungblu'a na.
17 Zi ba nkan nitu Me u njanji lantre Me
a njanji.
18 Na niwa u ton Me ni gbungblu'a, naki
Mi ton ba hi ni gbungblu'a.
19 Mi mla tu Mu zi niwu nitu mba, ni ndu
ba mla tu-mba zi me niwu ni mi njanji.
20 Mina tre niwu nitu iwa kankrji ma
na, ani biwa ba kpa nyeme ni Me nitu tre
mba'a
21 ni ndu ba wawu mba hi ririi, nawu,
Bachi, Wu he nimi Mu, u Ime nimi Me.
Mi bre ni ndu ba he nimi Mbu, ni ndu
gbungblu'a kpa nyeme ndi u ton Me.
22 Ninkon wa U ne'a, Ime me Mi ka no ba,
ni ndu ba hi ririi, nawa kita me ki riri'a:
23 Ime nimi mba, u Wu nimi Mu - ndi
dun ba nji tu-mba ye katu bi, ni ndi dun
gbungblu'a ni to ndi u ton Me, andi U son
ba na wa U son Me.
24 Iti, Mi son biwa U kaba ne ndu ba he
ni Me ni wurji wa Mi he yi, na to ninkon
Mu, ninkon wa U Ne u nitu U son Me ri
kuko ndi zi nchi gbungblu'a.
25 Tsatsra Ti, gbungblu'a na to Wu na,
Ime Mi to'u, u ba ton nda ahi Wu yi U ton
Me.
26 Mi hla bawu inde Me, Mi la hla ni
bawu nitu son Me wa U ndu he ni Me ni
mi mba.

18

1 Ni kogon tre biyi wa Yesu tre ba, a rju
ni almajere ma hi ni gran ko rima, ni kpa
ngblu, ni bubu wa irju he'a u ba zu ri hi
baba almajere Ma.
2 Yahuda me wa ani kawu le'a a to
bubu'a, nitu wa Yesu a zi hi ye ni almajere
Ma.
3 Yahuda me, ka nji soja rji ni Firistoci bi
ninkon, ni Farisawa, ni bi majelisa, u ba ye
ni bubu'a, ba nji ba llu fitila ni ba tochi, ni
ba kpi u ta ku.
4 U Yesu to kpye wa asi zren'a nitu ma
wawuu, ahi ko shishi na mye ba, “Bi wa
nha?”
5 U ba tre, “Yesu u Nazaret.” Yesu ka hla
ni bawu, “Ame yi.” Yahuda ngame wa a le
niwu'a, a kri ni sojoji ba.
6 Ni wa a hla bawu, “Ame,” u ba kma hi
ni gon, na ka rjoku meme.
7 Ala mye ba ngari, “Bi wa nha?” u ba
hla ngari ndi, “Yesu u Nazaret.”
8 Yesu hla bawu, e, Mi hla ni yiwu ndi,
ahi me. Anita Ime yi bi si wa, bi ka ka biyi
don ndu ba hi kpa-mba.
9 Kima ni ndu itre wa a hla ndu tsra, “Ni
mi bi wa U Ne ba, ko riri me na kado na.
10 Siman Bitrus me, nitu wu ahe ni inji
gbeni, na k'ri fya chu ka tsen vren ko kikle
Prist, na chu nvunvu ton ma kori, inde
vren ko ma'a hi Malkus.
11 Yesu hla ni Bitrus, ka nji ngban yo ni
hra ma ni bubun, Mi na so kokon wa Iti
ane na?
12 U soja ba ni bi ninkon mba, ni majalisa
Yahudawa, ba ka vu Yesu, na lo'wu.
13 Ni mumla ba nji hi ni Annas, nitu wa
a hi iyi kayafas, wa ahi wawuyi kikle Prist
ni se kima.
14 Kayafas mba ana no ba Yahudawa
mre, andi ani fi bi dun indji riri ndu kwu
ni tu ba indji.
15 Siman Bitrus a hu kogon Yesu, na kime
almajiri ri la ti ngame. I zizan almajiri ki
me a shishi to ni kikle Prist'a, na ri hi ni
kikle hra u kikle Prist me mba Yesu;
16 U Bitrus a k'ri ni nyu gon tre ni nko-
htra, naki me almajiri rima ti, u almajiri
wa ahi shishi to ni kikle Prist a rju, na tre

ni wa - wa ani gben ni gontra, na lu ri hi
ni Bitrus.
17 U vren wa wa ani gben ni gontra
aminye Bitrus, “Iwu me una he ni mi
almajire gu yi na?” wa tre, “Mi na he ni
mi na.”
18 U bi ti ndu ni doka rji u hekali'a ba
kri ni ki, u ba mu lu ni kla-mbrji, na son
kosan ma si wo gba-ji, ni nton ki bubu ni
si. Bitrus k'ri ni ba na si wo gbaji'a.
19 Kikle Prist a minye Yesu nitu almajere
ma ni tsro ma me.
20 Yesu ka sa niwu, e, Mi hla ni gbung-
blu'a ni hla tuma. Mi hla bawu nitu
nitu ni majamiyan, ni hekeli ni bubu wa
Yahudawa me ba ye gyen klan ki'a. Mi na
hla kpyeri ni ri mbi na.
21 U ngye ri mba sa u minye me? Minye
biwa ba sren ton na wo ikpe wa mi tre'a,
E, ba to ikpe Mi tre.
22 Ni wa Yeswu hla biyi, u ri ni mi biya
ba wa kukri niki'a a wru Yesu nda tre ndi,
“U sa ni kikle Prist tre naki?”
23 Yesu tre niwu, Mi ta hla meme kpe to,
u ka hu gon ma naki'a ta njanji Mi hla, to,
u ngyeri ni sa u ka wru me?”
24 U Annas a ton ba ndu ba nji Yesu hi
lowu ni Kayafas, kikle Prist.
25 U Siman Bitrus a kri si wo gbaji lu. U
ndji ba ba tre niwu, “Ana iwu me u na he
ni mi almajere ma na?” Wa kpa tron na
tre, “A'a, mi na he mina.”
26 U ri nimi gran kikle Prist, vayi iwa
Bitrus a fu nvunvu ton'a, ahla, O'oo, mina
to niwu ni rju na?
27 Bitrus la kpa-tron, hihari me igba lu
t'bu.
28 Nikima Kayafas ba nji Yesu hi ni
kogon'a, ni buu buu mble me, baba ni titu
mba me bana ni kogon'a na, andi ndu baba
n ata tre na kunyre bubu ri jibi u za gran
na.
29 U Bilatus me a rju ye ni ba, na tre,
“Anitu ngyeri bi nha gu yi?
30 U ba sa niwu, “Igu yi ani na ti meme
kpe na, angyeri me ni sa ki ka nji wu ye
tro niwu.”
31 Bilatus hla bawu, “Mji wu hi ni tutu
mbi ni hi Furewu ni bi tron mbi!” U
Yahudawa ba hla niwu,” E, kina he ni
gbengblen u yo tron u wu ndji ni tu mbu
na.”
32 Ba hla kima ni ndu itre Yesu tsra, ni
biwa a tsra bibi kwu wa ani kwu'a.
33 U Bilatus la ri ni mi tra gon gona, na
yo Yesu na minye, “Iwuyi U Chu Yahudawa
ba?
34 Yesu sa niwu, “Ahi wu u hla, ka ba
ndrjori mu ba yo Me naki niwu?
35 Bilatus sa niwu, “Ime mina indji u
Yahuda na, ka ani he?” E, ahi ndji Me ni
Pristoci bi kikle ba ba nji wu ye le ni mu.
“U tie ngye?”
36 Yesu sa, “Mulki Mu ana u gbungblu
yi na, Mulki ana u gbungblu yi u mri ko
Mu bana tiku ni ndu bana ka Me le ni
Yahudawa na, Mulki Mu ana he ni wayi
na.”
37 U Bilatus minye, “Ashe, anaki, U Chu?”
Yesu sa niwu, “Anaki u hla ndi Mi Chu.
Nitu ki ba ngrji Me, nitu ki mi ye ni
gbungblu yi, ni ndu mi no gban ni tu njanji.
Ko nha wa ani son njanji'a ani sren ton na
wo lan tre Mu.”
38 Bilatus sa niwu, “Ahi ngye njanji?” Ni
kogon wa a hla naki, ala rju ni Yahudawa,
na hla, “Ime de mina to guyi ni latre na.
39 Bi to bi he ni igan ri, u idin za gran a
tsra, ni chu indji ri no yi bi son mi no yi
Ichu Yahudawa?”
40 U ba kpa-gro, kpan, kpan me na tre,
“A'a, a wawu yi na, se Barabas.” Barabas'a
me ahi indji yibi.

19

1 U Bilatus tsi Yesu ni panlan.
2 Soja ba chan inchon tie na u bi ta chu.
Ba ban son ni Yesu nitu nda sru nklon u bi
chu niwu.
3 Ba wlu ye niwu, nda tre, “Ndu Irji ziwu
gbron nkon, Ichu Yahudawa!” nda wru'u.
4 U Bilatus la kma rju ye ra nda hla, “To
mba, mi nji wu ni ye ni yiwu ni ra ndu yi
toh ndi mi na vu ni lahtre na.”
5 U Yesu a rju hi ni ra ni nchon tu chu'a
ni tuma. Bilatus a tre, “Toyi, ngye ndji'a
yi.”
6 Ni Pristoci bi ninkon-ninkon ma ni bi
no chu'a mren ba to Yesu, u ba lu ni tre
gbangban me, u du ba giciye wu, ndu ba
giciye wu.” U Bilatus hla bawu, “Ban hi
giciye, ime me mina to ni lahtre ni kpeti
na.”
7 U Yahudawa ba hla niwu, “Ai ki he ni
tron, ni du tron abi ni ndu kwu ni tu wa
ka tuma tie Vren Irji.”
8 Wa Bilatus a wo naki na tie sissri
kpukpome.
9 Wa la lu ri hi ni trangon, u gona minye
Yesu, “U rji ni ntsen?” u Yesu na la sa niwu
ngana.
10 U Bilatus tre ni wu, u na sa nimu na?
Una to ndi me he ni gbengblen wa mi kpa'u
chuwo a na, ni la giciye niwu na?
11 Yesu hla niwu, “Ai u na he ni gbengble
na se ka ba no gbengble rji ni shu. Niti ki,
indji wa a ka nowu a zan ni lahtre.”
12 Niwo wu naki, u Bilatus ni wa gon wa
ani chuwu chuwo, u Yahudawa ba ba lu
tre ngban me andi, “U ta ka guyi chuwo,
una ikpan Kaisar na, indji wa a ka tuma
tie chu, a kpa Kaisar tsri.”

13 Ni wa Bilatus a wo bi tre mba wa ba
si tre'a, na nji Yesu rju ni hra na kuson ni
riron ma ni bubu wa ba yo ndi, tragon u
bla tre ni Yahudawa ba yo, “Gabbata.”
14 U ni vi kima ba mla ki ti ni gben idin u
za gran, ni nton krifi tanne mba ni gbengbe
rji. Bilatus hla ni Yahudawa “yayi, ingye
Ichu mbi!”
15 U ba lu yra gro, ndu ba njiwu hi, ndu
ba njiwu hi, ndu ba giciye niwu, Bilatus
minye ba, “Mi giciye ni Chu mbi?” Pristoci
bi ninkon ba tre, “Kina he ni ichu rina se
Kaisar.”
16 U Bilatus a ka Yesu chuwo ni bawu ni
ndu ba hi giciye wu.
17 U ba nji Yesu na hi, na ban giciye'a
kima, ni hi ni bubu wa ba yo, “Bubu
kwukwu ni Yahudawa mba (Golgota).”
18 U ba giciye niki, ni indji hari bari, iri
ni ko ni nhama ko rime, Yesu mba he ni
tsutsu.
19 Bilatus mba nha yo gban nitu giciye.
Niki ba nha ndi: “YESU U NAZARET, ICHU
YAHUDAWA.
20 Yahudawa gbugbuwu ba krawu igban
nitu bubu wa giciye Yesu i whewhre ni mi
gbu. Yo gban a he ni l'be Yahudawa, ni
Romawa, ni Helenawa.
21 U Pristoci bi ninkon bi Yahudawa ba
ndi, ndu na nha ndi Ichu Yahudawa na,
u tre, 'Iwa yi tre ndi, “Ime yi Mi Chu
Yahudawa.'””
22 Bilatus tre, “Ikpe wa mi nha mi nha
naki.”
23 Ni kogon wa soja ba giciye Yesu, u ba
ban nklon ma, nda y'ba ga'u tie nhama
nzah, ko nha niwu ma, ngbala, u nklon ba
na wran na ba ka klo ki klo ni shu ye ni
meme.
24 U ba hla ni kpamba, kina y'ba nklon
na, ye ki ta chacha ni tuma ni to indji wa
ani ban wu. Ba tie naki ni ndu lan tre Irji
ndu shu wa a tre ndi, “Ba ga nklon Mu
ni kpamba, na ta chacha nitu nklon Mu.”
Wayi a kpe wa Sojoji ba tie.
25 Iyii Yesu, u vayi yima vren wa,
Maryamu iwa Klofas, ni Maryamu Mag-
daliya ba kri whi ni giciye u Yesu'a.
26 Niwa Yesu a toh yima ni vren koh ma
wa ani son'a, ba kri whewhre, a hla ni Yi
Ma, “Iwa, toh Vren me!”
27 Nda hla ni almajiri, “To, Iyi me!” Rji
ni nton kima ivren koh ma a njiwu nda hi
ni koh ma.
28 Ni kogon kima, ni toh ndi ko ngyeri a
tie kleye, u ni ndu lantre Irji'a he towa ba
hla, Yesu a tre ndi, “Hlan mma ni tie Me.”
29 Ni ngbala ko mba imma inabi a he
ngbala shu ni gbu lan nda sa yra, u ba ka
soso sun ni mi imma inabi wa'a sayra na
lowu ni kpala na zu ka sun ni wu ni nyu.
30 Niwa Yesu mah imma wa a sayra, na
tre, “A kle.” Na ka tu ma ti grji na chu vri
ma.
31 U Yahudawa, ba to a hi vi u mlati mati,
bana son ni ndu kpon'a kru ni giciye'a na,
ni nton u idin na (idin'a a vi u ndindima)
(special), u ba bre Bilatus ni ndu nzi za
mba ni grji ba zi.
32 U soja ba ye nzi za indji u mumla na
nzi wu ha waba giciye ba baba Yesu.
33 U ba ye nitu Yesu na to nda a kwu ye,
u bana nzi za mana.
34 Naki me, iri ni mi soja ba, akama na
tu bu ni mashi ni san, hihari me iyi mba
mma ba rju.
35 Indji wa to iki'a, wawu yi shaida,
shaida ma a u njanji. A to ndi ikpe wa a
tre a njanji ni ndu yi me kpa nyeme.
36 Ba ti naki ni ndu lantre ma, ndi shu,
“kwukwu ma riri me bana mre na.”
37 U lan tre ri tre, “Ba ya indji wa ba
t'bu'a.”
38 Ni kogon biyi, Yusufu igu u Arimatiya,
wa ahi almajiri Yesu (A riri, nitu sissri
Yahudawa) a bre Bilatus ndu wawu gon
ndu wawu ban k'mo Yesu. Bilatus no gon,
u Yusufu ye ban ik'mo'a.
39 Nikodimus ngame aye, wa ni mumla
a ye ni Yesu ni chu. A nji turare u myrrh
mba aloes, a tiewhre lita deri ni ron ma.
40 U ba ban kmo Yesu na nyewu, ni pri
ni kpi be nyen whi riro, ni ndu ba rju na
wa du Yahudawa he.
41 Ni bubu wa ba giciye niwu la bu ri he
niki, ni mi labu'a ibe ri a he ni ki wa bana
rju ndrjori to na.
42 Nitu wa a hi vi u mlati-mlati u Yahu-
dawa, ibe'a he whewhre, u ba ka Yesu yo
ni mi.

20

1 Ni bu'u bu'u mble ni vi u mumla, ni
mi sati'a u bubu ri tie bu'u ri, Maryamu
Magdaliya aye ni nyu be, aye to ba ban tita
wa ahe ni ny be rju ye.
2 Nda kma tsutsu hi ni ba Siman Bitrus
mba almajere mba wa Yesu ni son'a, na
hla bawu, “Ba ban Bachi ni mi be, ki na to
bubu wa ba ka yo'a na.”
3 U ba Bitrus ni almajere mba ba rju na
hi ni be'a.
4 Wawu mba wu ba tsutsu me, u almajiri
ri ma a kari guchi ni Bitrus ni be'a.
5 Wa kudran na kloto ya, na to ipri
nkinkla re me ni bubu'a, nda na ri hi ni
mi na.
6 U Siman Bitrus a ye ri ni kogon na ri hi
ni mi be'a, na to ipri nkinklan re me a kri
7 ni vi pre wa a he ni tuma. Ani he ni
bubu riri ni pre na, na ch'bi kpama kuru
kan.

8 U almajiri wa a guchi hi ni nyu be'a
ngame, lu ri hi ni mi be'a na ka to, na
kpanyeme.
9 Hra ye ni nton kime, bana ya to tre Irji
wa a hla, ani la ta sh'me ni kwu.
10 U almajere ba ba kma hi koh ngari.
11 U Maryamu kri nyu be na siyi. Niwa
a siyi, na kudran ya mi be'a.
12 Iwa to Maleku hari ba son ni nklon
nkinklan, iri kotu u iri ni ko za ni bubu wa
ba ka Yesu yo.
13 U ba hla niwu, “Iwa ni nko u yi ni tu
ngye? Wa hla, nitu wa ba ban Bachi mu,
mina to bubu wa ba ka zi'a na.
14 A tre kle, nikogon ki, na k'ma ya na to
Yesu kri niki, nda na to ndi a Yesu na.
15 Yesu tre niwu, “Iwa u yi ngye? Wu si
wa nha yi?” A ban andi ahi indji wa ani tie
ndu ni rju'a, (labu). U wa hla niwu, “Iti ko
u tie ban wu, u ka hla wurji wa u ka zi'a,
ni ndu mi ban wu.”
16 Yesu hla niwu, “Maryamu.” Wa kma
ya, na hla niwu ni Armaniyanci, “Rab-
boni” andi mala.
17 Yesu hla niwu, na bre wo ni me na, mi
na hon hi ni Ti'a rina, hi ni mri vayi Mu ni
hla bawu, mi hi ni Timu ni Timbi, Irji mu
ni Irji mbi.
18 Maryamu Magadaliya ahi na ka hla
almaere “Mi ka to Bachi” na hla andi a hla
wawu ikpe biyi.
19 Ni yalu chachuki ni vi u mumla u sati'a
almajere ba tro kpamba krju ti ni miko
nitu sissri Yahudawa, Yesu ye kukri ni mi
tsutsu mba, na tre, “Isi suron ni yi.”
20 Ni kogon wa a hla naki, na ka wo ma
tsro ba ni ko san, u almajere ba ngyiri ni
wa ba to Bachi'a
21 Yesu la hla bawu ngari, “Isi sron niyi,
na wa Iti'a a ton me, Ime me mi ton yi.”
22 Wa Yesu tre naki, na fu vri ma sru ni
bawu, na hla bawu kpa Brji Tsatsra (Ruhu)
Maitsarki.
23 Indji wa bi kpa latre wru hle niwu, ba
kpa wru hle niwu indji wa bi nji latrema
ba nji latre'a.
24 Toma, iri ni mi wlon don ha, wa ba yo
ni vren hlan hen'a, ahe ni bana ninton wa
Yesu ye rju ni tuma ni bawu'a na.
25 Imbru almajere ba hla niwu, “ki to
Bachi.” A hla ni bawu, “Se mi toh wrji wa
ba kpan ni wo ma ri, ni ka vren wo mu yo
nitu wrji'a ri mika kpa nyeme.”
26 Niwa a tie vi tandra, mri koh ma ba
he nimi ngari, u Toma ahe ni ba. Yesu ka
ye ka ba tro ba nkon ba, na kri ni mi mba,
nda hla ndi, “Si sron ni yiwu.”
27 U nda hla ni Toma, “Ka vren wo me
yo niwayi ndi to wo Mu'a. Ka wo me yo
ni wayi ni yo'u ni kosan Mu. Na ka kpa
nyeme na, ndi kpa nyeme.
28 Toma ka kpa sa na hla niwu ndi,
“Bachi mu ni Irji mu.”
29 Yesu ka hla ni wu ndi, “Nitu wa wu to
Me ri, ndi kpa nyeme. Lulu ni ba ndji biwa
bana to na, nda kpa nyeme.”
30 Zizan Yesu tie gbugbu gban bari ni
shishi mri koh Ma, gban wa bana nha ba
sru ni mi nvunvu yi na,
31 ama biyi ba nha ba zi nitu dun yi kpa
nyeme ndi Yesu yi a Kristi'a, Ivren Irji, nitu
kpa nyeme mbi, bi kpa ivri ni mi nde Ma.

21

1 Ni kogon bi kima, Yesu hla ka tsro Itu
Ma ni almajere ma ni nyu nne Tiberiyas.
Gen ya nda a tsro tuma:
2 Siman Bitrus he mba Toma wa ba yo ni
dan tagwai, ni Nataniyel, ni Kana u Galili,
ni mri Zabadi, ni almajere Yesu hari bari
ngari.
3 Siman Bitrus hla bawu, “mi hi vu
lambe.” U ba tre, “Kita me, ki huwu hi
me.” U ba lu rju hi naka ri ni mi ingyu'a,
ni chu chachuki bana vu kperi na.
4 Se imble ni kpan, u Yesu kri ki ni nye
nne, u almajere bana to me nda a Yesu na.
5 U Yesu tre ni ba, “Mri nze, bi he ni kpe
wa bi ri'a?” U ba ti san na tre, “A'a.”
6 A hla ni bawu, “ta walawa u bu lambe
hi ni wo kori ni gyu'a, bi vu bari.” U ba ta
walawa mba, yo ni mma, na chu wo kran
nitu wa lambe ba ku babran.
7 U almajere ma wa Yesu ni son zan ba
hla ni Bitrus, “Ahi Bachi.” U Siman Bitrus
a wo naki Ashe ahi Irji, na lu sru kpi ma
u ko tu'a (ana son ni kpa kuklu), na ton ku
ni mi nne.
8 Imbru almajere ba ba ye ni mi gyu
vi tsitsa, (nitu wa bana gbonron gon ni
bubu'a na, ina kamu deri ha hi ni ko tu),
wa chu walawa shu ni lambe rju ni mi
mma.
9 Ni ka walawa yo kora ni lambe'a, u ba
to kla nu ni lambe ni tuma ni bredi.
10 Yesu bla nji bari ye ni mi lambe'a niwa
bi vu zizan.”
11 U Siman Bitrus a hon, na gbi walawa
shu ni lambe deri ni hamsi don tra (153).
Ni bran mba me, walwa na ya ba na.
12 U Yesu hla ni bawu, ye ni ye kle ye.” U
riri me ni mi almajere ma me na ya miyen
na, “A wu nha?” Ba to nda Yesu.
13 Yesu ye, na ban bredi'a, na ga ba,
nilambe me.
14 Iki a hi gyu u tra mba Yesu ni tsro tu
ma ni almajere ma ni kogon wa a lunde ni
be.
15 Ni kogon wa ba kle ya, Yesu hla ni
Siman Bitrus, Bitrus vren Yohana, u son
me zan biyie?” Bitrus hla niwu, “Ee Bachi,
U to ndi mi son wu.” Yesu hla niwu ndi,
“No ntma mu ba biri.”

16 Ala tre niwu ngari ni nkpu u ha, Siman
ivren Yohana, U son me? Bitrus hla niwu,
“E, ana Bachi, U to ndi mi son wu.” Yesu
hla niwu, “krju ntma mu.”
17 Ala tre niwu u gyu u tra, “Siman ivren
Yohana, u son Me?” U Bitrus a ku niri mre
nitu wa Yesu a hla tre niwu u gyu tra, “U
son Me?” A hla niwu “Bachi, U to wawu
kpi, U to ndi mi son wu.” Yesu hla niwu,
“No ntma mu biri.
18 Njanji, njanji, Mi hla ni yiwu, ni wa
u na he ni nze me, U ta zon kpame, ni hi
wurji iwa u son'a, u ta cheye, u nme wo ba
me son, u ndji ri mu ni zon kpa ni wu na
ban wu hi ni wurji wa u na son hi'a na.
19 Yesu hla naki nitu bibi ikwu wa Bitrus
ni kwu'a ni ndu Irji kpa gbre san, ni kogon
wa a hla naki, na ni Bitrus, hu me.
20 Bitrus ka ban ya na to almajiri wa Yesu
ni son asi hu ba, ni wa a ku yeren ni san
Yesu ni ton wa ba si ta ri jibi wa tre, “Bachi,
a nha mba ni ka wu le'a?”
21 Wa Bitrus a to'a na tre Yesu, “Bachi,
ahi ngye igu mu ni ti?”
22 U Yesu tre, “Mi ti ni son ni ndu son
gben Me niwayi hi ni nton wa Mi kma ye,
ume hi ngye? Ye hu Me.”
23 Itre ki yra shu ni mi Yahudawa andi,
almajiri ki na kwu na. U wana naki na
Yesu hla ni Bitrus na, almajiri mba ana
kwu na, a tre Mita ni son ndu san, u ime
ahi ngye?”
24 A wawu yi almajere wa asi sheda ikpi
biyi, iwa a nha ba, u ki to gbigbi sheda ma
njanji.
25 U mbrun ikpi bari gbugbuwu wa Yesu
atie, u ba ni nha ba ni yiyri, mi hla ni yiwu,
gbungblu wawu ani na ya ban nvunvu wa
ba nha ni ba na.

Ndu Manzaniba

1 Ikpi biwa mina hla niwu'a, Theophilus, a ne nitu ndu u tsro wa Yesu a ti rhi ni mumla.
2 Ahe ni iri wa ba bariu hi ni shu, nikima wa a 'mmha manzani wa ana chuba'a ni ruhu tsatsra, a.
3 Niwa baya wa ba tiu ya a stro tuma ni sisren ni bawu ni nkon kankan ni du ba na kpatron ni lunde ni be mana A tsro tuma nibawu wu vi tsotra don za nda tre ni ba nitu koson (shulu) Irjhi.
4 Niwa a kri ni shubimba ni wu, a'mmha ba du bana don Urishilima na, du ba gben shirjhi wu tima, wa a lha ndi, "Bi wo ni nyumu.
5 Ndi a hi janji, Yohanna a ti batisma ni yiwu ni ma, ama ni vi yi, bi kpa batisma wu Ruhu Tsatsra."
6 Niwa ba shu ki, ba miye ndi baci, "zizanyi ahi ton yiyi u kma tuchu gbungblua ye ni Israila?
7 A lha bawu ndi "Ana wumbi du yi to nton ko vi waa timu a yo ni gbengble ma na."
8 Ama bi kpa gbengble wa Ruhu Tsatsra ni ku yiwu, niki bi bla ni tumu, rhi ni Urishilima baba Judiya wawu mba Samaria, ni ka ri ni klekle gbungblu meme.
9 A kle tre kpi bi yi nu, niwa ba ki si ya shulu, ba ban'u lu hon, e clalu a kawu u shishi mba ka la tou na.
10 Niwa ba rhisi yo shishi ni ya hon ma hi shulu'a, ndhi ha ni nkon kinkla ba krirhu kri ni mimba.
11 Ba tre ndi, "Biyi ndhi bi Galilee, "bi ki ya gye ni shulu? Yesu yi, wa ba banwu hi ni shulu, ni kima ye bibi wa bito ba ban u hi ni shulu'a"
12 Mle ba k'ma grhi rhi ni ngblu wa ba yo ndi Olivet, wandi a wiewiera ni Urishilima, hi ni mi gbu Urishislima, ezren vi chanchu sati.
13 Niwa ba ye ri, ba tsi hunhi tra u koshu, wa bah kini mia. Bana ba Yohana, yakubu, andarawus, Filibus, Toma, barthelomen, Matiu, Yakubu Ivren Alphanso Siman wa ini wu ngyegere me, Mba Juda Ivren Yakubu.
14 Wawu mba ba zontu ki ni bubu riri nda sia bre Rji, baba Mba ba, ni Maryamu ehi Yesu, baba mri vayi ma.
15 Niri baki, Bitrus a lu kri ni mi mri vayiba, bana tsra ndhi 120, nda tre ndi.
16 "Mri vayi, a he nitu du tre wu vunvu tre baci du rhu tsra, nawa Ruhu Tsatsra ana lha ni nyu Dawuda ni tu Juda, wa a tsro biwa baye vu Yesu nkon.
17 Ana irimbu wa a kpa ndu wandi anuta ngame."
18 (Zizan ndhi yi a ka le irhu ni nkle wu meme dri wandi a kpa'a, nda ka rhoku nitu u Kpama ka yrahle, ni irhenma ba ka vrale ni meme.
19 Wawu ndhi bi ki ni gbu Urishilima ba wo kpe wa a zren kima ba yonde irhu kima ni lan gbu mba ndi. "Akeldama", wandi a tsra ni nde "Irhu u yi.")
20 Ba tre ni tuma ni vunvu tre zabura, ndi, "Du ba du irhukima du kri ton kpo, e du ko ndior na kruko ni kimana
21 Ani bi du lilon ri wa azi wuta rhini nton wa baci Yesu a zren ri nda rhu ni mi mbu,
22 Rjhini baptisma wu Yohana, ye ni vi wa ba ban'wu hon ni shishi mbu, nda toh tash'men rhi ni qu ngame.
23 Ba ju nji ha zi, Yusufu wandi ba yondi Barsabbas, wandi bata yondi Justus ngame, mba Matayas.
24 Ba bre ndi "Baci, wuhi wu toh suron ndhi ko nha, tsro ta ka ahi nya nimi ndi bihi wa wu chu
25 ni du ban bubu son manzani wu bla kpe wa ato, nitu tash'm ma ni mimbu, wandi Juda a k'ma gon tiwu nda hi kpama."
26 Ba yo kuriya nitu mba, wa a ku nitu Matayas, e ba bla a yo ni manzani wlo don iri ba.

2

1 Niwa ivi pentacos a ye, bana ki ni bubu riri wawumbawu.
2 Mle, kikle gyungyu ri, rhi ni shulu, a lu fu grji ye ka ko wa bana ki nima'a.
3 Elem to ilu kri ku gason nitu mba ni yiyri.
4 Ruhu Tsatsra a ri shu ku ni ko aha mba, e ba lu kri ku tre ni leme kankan, wa ruhu a tsro ba.
5 Ni kima, Yahudawa bi hu nkon Irjhi, rhi ni gbu gbungblu kankan ni meme, bana he ni Urishilima.
6 Niwa baa wo langyungyua, akpa ba rhikice u ba ye bubu riri ikpea a kpa ba tsi shishi, nitu ko nha asi wo ba ni lan tre gbumma
7 Kpe a k'ma nuba sisiri ni mre; i ba tre ndi, "E biyi wawumba, bi si trea, bana ndhi bi Galilee na?
8 A ngye ti du ta niwo ba ni lan tre gbunbu, lan wa ba grjita niwa a?
9 Parthians mba medes mba Elamites mba biwa ba ki ni mesopotamia, ni Judea mba Cappodia, wu Pontus mba Asia.
10 Phrygia mba Pamphylia, ni Egypt mba mbru bubu bi Libya hi ni Cyrene, mba Bitsri wa ba rhi ni Rome.

11 Yahudawa baba biwa ba kpa hu irjhi
wu Yaudawa ba, Cretans baba larabawa,
ki wo ba si tre ni lan mbu nitu kikle ndu
Irjhi.
12 A nuba rhimre ni sisiri i ba tre ni kpa
mba ndi, “A hi ngye to yi?”
13 Bari banza ba nda tre ndi, “Basi huwa
hi sa.”
14 E bitrus a lu kri nimi wlon donri mba,
nda nzu lan nda tre gbangban me niba ndi,
ndhi lilon be gbu Judea, baba ndhi wawu'u
biwa, bi ki ni Urishilima, sren to ni lan tre
mu nidu yi mlaa toh.
15 Ndhi biyi bana si hwu na wa bi ban na,
zizan ni ton wu tra wu hwumble genri.
16 Kpe yi a tsra ni tre anabi Joel;
17 Ani he vi bi kle kle, Irjhi a tre, “Mi
vra ruhumu nitu rima ndhi wawu. Mri
mbi lilon baba mrimba ba rira ikpi bi ye
ni ko shishi mri nzembi ba to ko waayi e
bi chiche mbi hra ra nitu ra.
18 Jaji bi ndu mu, lilon baba mba, mi
buwa ba ni ruhu mu u ba nra kpi biye ni
ko shishi.
19 Mi tsro kikle ndu mu ni shu shulu,
mba ni alamu mu ni meme (gbugblu), iyi
ilu mba ntse Ikpan irjhi ni k'ma ti bwu,
20 Kpan iwha ni k'ma ti iyi, ri du kikle
vi wu Baci ni ye, vi wa ko nha ni to nda
rhimre nitu ma.
21 Ani to ki, ndhi wa a yo nde Bacia ani
nawo
22 Ndhi bi Israila, wo lan tre biyi, Yeshu
wu Nazarat ana ndhi wa Irjhi a nzu hon ni
shishi mbi, ni kikle ndu ni kpi bi du ndhi
bwunyu yo hyo ni wuo Irjhi ati ni woma
ni mimbi, me wa biyi me bito.
23 Ndi yi wa ba vuu nu tsra ni kpe wa
Irjhi ana mla zi nda to; ni wo meme; ndhi
wa bana zren ni tu nkon na ba wuu ni
kpan u ni kunkro (kros).
24 Ama Irjhi a nzu lu, nda chuchuwo ni
ya wu qu, nitu iqu na he ni gbengble wu
vu u nji na
25 Ni kima Dawuda a tre ni tuma ndi “me
to Baci chachu ni shishi mu; ngye a he ni
kosan worhimu di du mina c'bi rhuna.
26 Nitu ki, mi ngri ni suron mu e line mu
a takpe. N'makpa mu ngame ni son ni yo
suron.
27 Wu na kamedon ni meme ko iu na ni
na du Tsatra me du gla na.
28 Wu bwu nkon wu rai ni mu du mi mla
to, wu du me ngri kpukpo me ni shishi me
29 Mri vayi, ani bi numu dumi tre ni yi
ni suron wu kpanyme, (hamma ni sisiri),
nitu chiche baci. Dawuda, ndi a qu e ba
rhuwu, e ibe ma he ni ta ya ni vi wu luwa.
30 Nitu kima ana anabi wa a toh ndi
Irjhi a shirhi ni ban niwu ndi eh'pu wu
nchinema ni hon son nitu tuchuma.
31 A to kpe wa ani ye he ni shishia ndda
tre ni tu lu tashme Kristi, ndi bana kawdon
ni ko qu na; e n'mama na gla na.
32 Yesu yiwa Irjhi a nzu lunde, e kita
wawumbu, ki bla ikpe wa kito di wo nitu
ma'a.
33 Nitu ki, niwa ba nzu hon hi wo ko rhi
wu Irjhi, nda kpa Ruhu Tsatsra wa titi baci
a shirhi niwu, a vu vra grhi, ikpi wa bisi to
nini wo'a.
34 Dawuda ana hon hi ni shuluna, ama
nda tre ndi “Baci a lha ni Bacimu,” ku son
ni wo rhimu.
35 Di gben dumi k'ma bi kamba (yo
shishi) niwu ti ruron wu sa za me.”
36 Niki ma, du ko Israila wawu mla toh
ndi janji, Irjhi du he Baci mba Kristi, Yesu
yi wa bi Kpanwu nitu kros'a.
37 Niwa ba wo tre yi a yra ba suron, e ba
lha ni Bitrus baba mbru manzani ba, ndi
“Mri vayi, ki ti nihe?”
38 Bitrus lha bawu di k'ma gon nu latre,
ni kpa baptisma, ko nha bi ni nde Yesu
kristi, ni wru latre bi ni Irjhi hlega, ndi kpa
Ruhu Tsatsra wa ani nu hamma ni du ui
han kpe.
39 Shirhi'a ahi wumbi, baba mrimbi,
niwa ba he gbagban me ngame; wawundhi
wa Baci Irjhi mbu ni yo ba'a”
40 Ni lan tre gbugbuwu, a tre ni tu kima'a
nda nrooba ndi.” Nhawo rhu ni k'ba bi
kawatre yi.
41 Mle ba kpa tre ma e ba ti baptisma ni
bawu, ndhi dubu tra (3,000) ka ru nha ni
ba.
42 Ba ye suron mba ni bubu riri ni kpa
Isro manzani mba zumunta, nda ni ga
bredi wu jibi, mba bre Irjhi.
43 Sisiri a vu ko nha e anabawa'a ba ti
ndu gbugbu baba ekpi bi tsro (sisir) ya.
44 Biwa ba kpanyme ba ki ni bubu rii nda
ti ko ngye to u ndi riri, hamma ni chuti
nkan,
45 Ba vu ba kpimba le nda ga ni ko nba
nmba tsra ni kpe wa ko nha ni son.
46 Nivi hi nivi, ba yo tu mba ni suron riri
ni ko Irjhi,
47 Ba ga bredi niko rikomba, nda ga birhi
ni nroo kpamba hamma ni nzutu, ndani
gbre nde Irjhi ndi ba ba kpanyme ni ba
e chachu, Baci a si gbron ndhi wa basi
nhawo ni ye niba nda du gbrumba a si hon

3

1 Niki Bitrus mba yohanna basiya hon ni
hi ni tra Rji ninton wu bre, mton wu tiya.
2 Ba zontu ni ndhi ri, wa a chon kple
rhini nine yimma, ba banu bibanmu ye zi
ni kikle nkontra hekali wa ba yondi, “wu
bi”. Ba ta kau zi niki chachu ni du ta bre
biwa ba si rinimi hekalia.

3 Niwa a to Bitrus mba Yohana Basia rini
hi nimi hekalia a bre ba du ba nuu kpe.
4 Bitrus a yo shishi nda gba a me mba
Yohana niki, nda tre ndi, “ya ta”.
5 Ndi wa chon kple'a nzu shishi nda yaba
ni yo suron da ni kpakpe ni womba.
6 Ama Bitrus tre ndi “mina he ni silva
mba Zinariya na, ikpe wa mihe niwu, mi
nu. Ni nde Yesu Kristi wu Nazarat, lu zren”
7 Bitrus a tiwo vu u ni woma wu ko rhi
da nzu u lunde, mle iza mba toza ma ba
sen ququ.
8 Gurugu mba a duo lunde kri nda ni
zren; nda rhi hu ba Bitrus mba Yohana
hinimi haikalia, ni zren da za ndani yose
wu gbre Irjhi san
9 Ndhi ba wawumbawu ba too si zren
ndani yose u gbre Rji san.
10 Ba ya nda to ahi gu wa atason ndani
bre nkle ni kikle nkontra haikali wa ba
yondi nkontra wu bi a sisiri ni mre a
shubawu ni suron nitu kpe wa ba to ni
igu'a.
11 Niwa a si hu za Bitrus mba Yohana,
ndhi ba ba tsutsu hi riba ni nkalhang
nyunko wa ba yo hihiwu Sulemanu a
ndani bwu nyu yo ni wuo nitu kikle kpe
wa a he nitu ma'a.
12 Niwa Bitrus a to toki, a sa ni ndhi ba
ndi. “Biyi Ndi lilon bi Israila, a ngye du
yi ni bwunyu ni yo ni wuho? Nitu nagye
bi sru shishi nita, rhuto kitaayi ki du gua
lu zren ni gbengblen mbu koka ni gbugblu
mbu
13 Irjhi wu Ibrahim, mba wu Ishaku, ni
wu Yakubu, Irjhi wu ba timbu, wawuyi a
gbre veren ma Yesu san. Wa wuyi bina vuu
lo di kaambi ni wu ni shishi Pilate, wa a ta
son shu chuwo'a.
14 Bi kanmbi ni Tsatra mba wa a hamma
ni atre, ni mye du ba chundhi wa a wuu
ndi mu chuwo niyiwu.
15 Bi wuu wa ivri rhurhi niwu, wandi
jrjhi a nzu lunde baya qu-e kita ki bi wa
kito ni shishimbu.
16 Nitu kpanyme ni suron riri ni ndema;
ndema a du guyi, wa bisi ya ni to ou, a lu
kri ni gbengblen ma. kpanyme ma ni Yesu
a nu si kpa ni shishi mbi wawu.
17 Zizan, mir vayi mi to ndi, bi na tona
biyi baba bininko mbi, ekpe wa bi tio.
18 Ama kpe wa Irjhi ana lhazi ni nyu
anabawama, ndi kristi ni ti ya, kima a ye
ku tou ki.
19 Kima gon nu latre di du ba wru latre
mbe hlega.
20 Niton wa bi he tare ni Baci wa a ni ton
kristi wa a mla yo ni yiwu Yesu.
21 Wa wuyi shulu ni kpa har hi ni nton
wa kpi ba k'ma ye ti ndidi Irjhi a tre nisen,
ni nyu tsatra anabawa ma'a.
22 Musa a hla ndi. “Baci Irjhi ni nzu
anabi grji kama too me nimi mir vayimbi.
Bi woowu ni kpi wa ani tre yiwu nitu mba.
23 Andi ko nah wa a kama bubu wotre
anabi kima, ba gbron ba lhe penpenme ni
mi mbru ndhi
24 A toki, anabawa ba wawu rhi ni
samuila nibi ye ni kogonba, ba tre nda d'bu
lha vi biyi.
25 Bi mi anabawa mba ni shirjhi wa Irjhi
a tiniba bacimbi, niwa a lha ni Ibrahim
ndi, “Ni zuriya me nnedhi ni gbungblu
wawu ba kpa lulu.”
26 Ni wa Irjhi a nzu ndi wunduma a
tonye niyi guci, nitu du yo lulu niyiwu, ni
du konhambi k'ma gon nu meme drimbi.

4

1 Niwa ba Bitrus mba Yohana ba kia tre
ni ndhi ba, ba prist ni kaptin bi yatsro ni
haikalia ni ba saducis ba wru sru niha.
2 Sisiri ni nfu a vu ba nitu tsro wa ba
Bitrus mba Yohana baa kia dibu ni bla nitu
Yesu ni lundema rhi ni que.
3 Ba vu ba nda njiba ka tro zi nrable ka
tu yalu a tiye.
4 Ndhi gbugbuwu nimi biwa bawo tu
tre, ba kpanyme, ndhi lilon wa ba kpatre
chachu ki bana mla dubu ton.
5 Ni ble ma, bi ninkon wu gbu baba
datibe ni kikle bi nha ba yo kpambe nde
ye kuson ni Urishilima.
6 Annas nkon prist wawu a he niki, mba
Caiaphas u Yohana ni Alexandar niba mla
nikon prist'a.
7 Ba yo Bitrus mba Yohana ye zini tsut-
sumba nda mye ba ndi, “Ni gbengble koka
ni nde nhamba bi ti kpeyi?”
8 Peter a lu kri, shuni Ruhu tsatsra nda
tre ni ndi ba. “Biyi bininko ya gbu baba
datibe,
9 idan ki si bla tre ndi ni han tre ni tu
kpe ndi ndi wa w ti ni ndhi wu lilo, mba
kawa igua tinche ri nda kpa si kpama?
10 Be ka mla to, wawu bi, ni ndi Israila
wawu idu yi wa kri ni shishinbe risi kpa a
nitu nde Yesu Kristi ba Nazarat, wandi bi
gran wu har wowu ama Irjhi a nzu lunde
baya wa a qu.
11 Yesu Kristi wa wuyi a bi tita wa bi
kambi ni wu wa k'ma ti tita wu zontu
mme'a.
12 Kpachuwo na la he ni nde ndiori nga
nitu nde ri na la he ni gbugdu ko ni shulu
wa ba no ndhi ri wandi a ni kpa ndi
chuwo'a na.
13 Niwa ba to tre u gbengblem suron
Bitrus mba Yohana, mba nda mla to ndi
bana bla tsro yi gbagban mu na kpe a
nuba mamki, nitu ndi Bitrus mba Yohana
ba mirko Yesu.

14 Nitu ba to igu wa a kpa si kpama a kri
ni mimba, bana la he ni kpewa ba tre ba
tre ngana.
15 Ba zu manzaniba du ba rhu dinko
bawu ni meetiy nda k'ma ki tre ni kpamba.
16 Ba tre ndi “Khi ti ndi biyi ne he?” ni
kikle kpe yi wa ba ti, a kri ndendeme ni ko
nha wa ani son ni Urishilima du to, kina
kpatron na.
17 Ama don du tre a na hi gbagbanmu du
ndhi wo na, ki feba ton ni du bana la tre
nda tsro ndhi ni ndeyi ngana.”
18 Mle ba yo ba ri nda mam ba ndu ba na
tre ko tsro ndi memlemu ni nde Yesu na.
19 U ba Bitrus mba Yohana ba sa bawu
ndi, “ka ani bi ni shishi Irjhi du ta hu tre
mbi ko ka ko hu wu ma.
20 biyi kimbi, ga trea. “Kita kina donme
ni bla kpe wa ki to ni shishi mbu, ni wo ni
ton mbu na.”
21 Niwwa ba mam ba Bitrus mba Yohana,
ba chuba chuwo du ba hi kpamba. Ba wa
kpewa ba vu ba lo han ma, domin ndhi ba
wawu ba sita gbre Rji san nitu kpe, wa a
ti'a.
22 Igu wa a kpa si kpama ana zan ise
arbain ni ngrhi.
23 Niwa ba chuba chuwoa, Bitrus mba
Yohana ba hi ndhi mba, nda ka bla kpe wa
bi Ninkon prist baba datibe wawu ba lha
ba wua.
24 Ba wo naki da nzu lan mba nitu
kpe riri ni Irjhi nda tre ndi, Baci, wu ti
gbungblu shulu mba meme, mba teju ni
kpi wa ba he ni mimba.
25 Wu tre ni Ruhu Tsatsra ni nyu vreko
ndu me, timbu Dauda, 'A hi ngye du
gbungblu bi ko ra ba gbra nfu u ndhi ba
ba rhimre kpi wa bana he nituna?'
26 Wu tre ndi, “Bi chu wu gbungblu
meme ba bitu mba ni buburiri, bi ninkon
gbu agame ba zon tu mba nitu Baci, mba
nitu kiristi ma
27 Toki Hiridus mba Bilatus ba zontu
baba ndhi bi kora ni ndhi bi Israila ni mi
gbuyi, nitu tsatsra wunduma Yesu, wa wu
sawo wu ni tuma.
28 Ba zontu ni buburiri ni duba ti kpi wa
a wume mba wa wu mla yo zi ndi du ka
ye he toki ni shishi.
29 Zizan, Baci, ya ni meme shirjhi mba
ndi zo mirko ndume duba lha lantre me ni
gbengble suron.
30 Nina wo me du no si kpanda tsro kpi
wa bana zi he na ni nde tsatsra wundu me
Yesu.
31 Niwa ba kle bre'a bubu wa ba ki
wawumbawu a lu grjhu u. Ruhu Tsatsra
a ri ni kowani rimba, mle ba lu si tre lan
tre Irjhi ni gbengblen suron.
32 Ikpa'a ndhi biwa ba kpanyme nda yo
suron mba ni dri mba riri. ndio na tre
ndi ikpe wa wu he niwu a hi wu ma ni
nklemana, ba nji ko ngye ye bubu riri nda
tindu niwu toki.
33 Ni kikle gbengblen manzaniba ba ki
d'bu nda bla ikpiwa ba to nitu tas'me Baci
Yesu, ni kikle k'ma sran wu son nitu mba
wawu.
34 Ba ndhi ri nimimba wa a wakpe wandi
a ni son'a hama, nitu biwa bana he ni ba
Ithu ko ni ba ko ba vuba le nda nji nkle ye
sru ni bubu riri,
35 ni za manzaniba ndi duba ga ni ko nha
tsra ni kpe wa ani son'a.
36 Yusufu wa manzaniba bata you ndi
Barnabas wandi bati k'ma sran ani vren
wu igrhi Levi, ndhi wu Cyprus.
37 a ban ngbran meme le nda nji nkle ye
sa ni za manzaniba.

5

1 Ndhiri bayo ndi Ananias mba wama
safira ba ban bubumba ri le.
2 Nda zi mbru nkle wa ba kpa`a (uwama
ngame a to), nda nji mbru nkle ka zi ni za
manzaniba.
3 Bitrus a tre ndi, “Ananias wu ti he ni
du brij shusron me nda du, u tiche ni Ruhi
Tsatsra ni kma mbru nkle bubua'a zi ni
tume?
4 Niwa wuna rhihe u banle'a ana wu-
mena, u niwa wu banle ana rhihe ni wome
na? A nha yo kpeyi ni suron me? wuna
tiche ni ndhi na, ama ni irjhi”.
5 Niwo tre`a Ananias a ku rhoku u veri
ma ka klekle, u biwa ba wo kpe yi ba ti
sisiri kpukopme.
6 Mri rize ba balu banwu cibi nda lo u
nda ba u rhu ka rhu.
7 Niwa nton tra (3) ati, uwama a riye, ana
to ka ngye si grensi zren na.
8 Bitrus a tre niwu ndi, “Hla nitawu bi le
ni bubumbi mba nitu kpe to yi?” A tre ndi
“Ehh, nitu toki.”
9 Mle Bitrus alha niwu ndi, “Ahi ngyeti
du yi zontu ni kpambi ndi tsra Ruhu Baci?
, ya, za ndhi wa baka rhu lon me ba he ni
kontra, ba banwu hi rhu.”
10 A kri ku rhoku ni za ma nda gbron vri
ma wu kle. Niwa mir nzeba ba ri ye nimi
ba to a que nda banwu rhu ka rhu ni kosan
bei lonma.
11 sisir rigra ma a ti eklisiya wawu ni
biwa bawo kpi biyi”a.
12 ikpi gbugbuwu wa bana taba to ni
son ba na ni chu tro nkankan ba kiya
faru ni cikin ndi tawuri mazani ba. Ba ki
wawumba ni trankon solomon.
13 Mbru ndhi ba bana hini gbengble
suron u huba hikina ama ndhiba ba to ba
ni nfutu.
14 Nikima, ndhi ba ta ye nda ni kpa Bau;
ndi lilon baba mba gbugbuwu.

15 Nda duba vu bi lilo thuka zi nitu nkon
tu bubu kru ko ni bla krumba, ndi i dan
Bitrus si zren zu, iwhi ma ni ku nitu bari
mba.
16 Kpandhi ngame ba ye rhi ni gbu biwa
ba ne we were ni urishilima, ni bi lilo baba
biwa meme brjhi loba, ba kpa si kpa mba
17 Nikima, niko firist alu kri, ni wawu
biwa ba heniwu'a (biwa ba he ni derika
sadukiawa); ba shuni ngu,
18 nda yo wo vu manzani ba ka tro ni
buba tro. “
19 Nikimame, niwa chu ati malaika u
Baci a bwunko wu bubu tro'a nda njiba
rhu ra, nda tha bawu ndi
20 “Hi, kri nimi Haikali ni tre ndi ndhiba
wawu nitu lantre wu nu vriji”.
21 Niwa ba wo tre yi a, ba ri hi ni haikalia
tsra ni bwunble nda tsroba. I a ninkon firt
a ye baba biwa baheni wu'a nda yo son
shubi bi ninkon gbu baba datibai ndhi bi
Israila wawumba, nda tonba hi ni ko tre
duba hi nii manzani ba ye.
22 Ofisa wa ba tonbarba hi ka waba
hamani ko tro'a nda kima ye lha bawu.
23 “Kika to nkotraba baki ni tro vrenme,
ni bi ki gben ba ni kontra. Ama niwa ki
bwu ni ri, kina to ndior nimi na.
24 Ni wo tre yi, captin wu haikalia mba
ninko first wawu, ba ku sisiri nitu mba,
don kpe wa ni wu gon ma.
25 Mle ndhiri a ye nda ye lha bawu ndi,
“Ndhi wa bi vu sru ni ko tro ba kri si tero
ndhi ni mi haikali.”
26 Kaptin babamir binduma ba wru hi
nda ka vu ba ye, hama ni gbiba ni
gbeneblen, nitu ba ti sisiri ko ndhi ba ta
ba ni tita.
27 Niwa ba njiba ye'a ba zi ba shishi bi
ninkon'a,
28 Nikon first a tsra ba ni mye ndi, “ we
mha yi ndife yi ton du yi na tsro ni nde yi
na, ama bi ka gbu urishilima ni tsro mbi
ndi nison nji yi guyi ye sa nitumbu.”
29 Bitrus baba manzaniba ba sa ndi, kita
ki hu tre irjhi zan tre ndhi.
30 Irjhi ba timbu a nzu Yesu hi, wandi bi
klo wuu ni kunkro.
31 Irjhi a nzu u hon hi ni woko ko rhima
na uren u tuchu mba wu kpachuwo, don
du buw kon tuba ni mir Israila, nda wru
latre mba lhe.
32 kita ki biwa ki to kpibiyi, ni ruhu
tsatsra ngame, wandi Irjhi a nu bi wa ba
hu tre ma'a.
33 Niwa, bi ninko wa ba son'a da trea nfu
a toba, u bata son wuu manzani ba.
34 Ama igu pharisawa ri wu nde ma hi
Gamalial ndhi wu tsro doka, wandi ndhi
wawu ba kpanyme ni wu'a, a lu kri ni
minba nda ti gbuchu du manzani ba rhu
dinko ni bawu wu ton fime ri.
35 Wa alu kri lha ni son ndi, “ndhi Israila,
mal ya kpe wa bi tre bi ti ni ndhi biyi.
36 Kafi du vi biyi ye, Theudus a lu wru
nda gbresan ndi wawu hi ndior, u ndhi
bari, ba derinzia ba zontu hu. Ba wuu,
duka biwa bata hu'a ba vra hi kankan ni
zremba ngame a na ti tu na.
37 Bay ki ma u, Juda wu Galile a lu kri ni
vi wa ba bla ndhi nda gbron bari baka hu.
wawu ngame a que kado u biwa bata hu'a
ba vera hi kan kan.
38 Zizan mi lhayiwu, rhu ni nkon ndhi
biyi di don ba toome, idan shiri yo ko
ndu yi, hi wundi ana kri gban me na nda
vralhe.
39 Anita ndu Irjhi, bina iya yi nasara ni
ba na bi klna to bisi tsi ni Irjhimu.” Toki
ba kpanyme ni tre ma.
40 Mle ba yo manzaniba ri ni son nda
lhobatsi nda hla ndi du ba na tre ni nde
Yesu na, nda du ba hi kpamba.
41 Ba rhu rhi ni son bi ninko'a ni takpe
don ba he ni mi biwa ba mla duba ti ba ya
nitu ndema.
42 Hu kima, chachu, ni mi haikali mba ni
ko hi ni ko, ba zi tsro ndani d'bu ni lha njo
ndi Yesu wawuyi hi Kristi.

6

1 Zizan ni vi biyi, wa mir ko bi hua, ba si
ye ni bran Yahuda wa bi wo helenanci bi
nji yiye nitu bi Ibrini yawaba, ahdi bana
mla niya mmba be k'po ni zo wa ba yi
bawu chachuna.
2 don ha'a ba yo kpaa mir ko ba nda
tre ndi “Ana bi du ta ka tsro lan tre Irjhi
chuwo ni k'ma ki ta ga biri na.
3 Nitu kima, bika chu, ndi tamgban (7) ni
mimbi, indhi wa ndi ba kpanyme ni ba u
ba he ni rhuhu mba mre wuto ndindi, ni
chuba yo ni ndu yi.
4 Anita um mbu, ki kri nitu bre mba ndu
tsro lan tre Irjhi.
5 I tre mba a bi wo ni kpaandhi ba
wawu. Niki ba chu Istifanus, ndhi wa
a shu ni suron gbangban ni nkon Rjhi,
mba ni Ruhu Tsatra, u Filibus, Prochorus,
Nicanor, Timon, Pamenas, mba Nicolaus
ndhi wu Antioch, wa a kpanyme n'dani hu
Rjhi bibi wu Yahudawaba.
6 Bi wa ba kpanyme niwu'a ba nji ndhi
biyi ye ni shishi ba manzaniba, u ba bre
Rjhi nibawu nda sa wo ni tu mba.
7 Niki u tre Rjhi a si bwu kagon U mir ko
ni Urishilima ba si bran kpukpome. U Prist
gbugbuu ba kpa trea nda hu ni gbengble
suron.
8 Zizan, Istifanus wa alheni mba gbeng-
ble ahe wu suron a si ti kikle kpi ni shishi
ndhi ba.
9 Ama Ndhi bari ba rhuki rhi ni
haikali'a wa ba yo ndi Haikali wu bi wa

ba chubachuwo, rhi ni Cyrenians mba
Alexandrians, ni basi rhi ni Cilicia mba
Asia. Ndhi biyi ba si a sen nyk ni Istifanus
10 Ama bana to kri nda ti kpe zan iri
hikima mba iri ruhu wa Istifanus tre'a na.
Mle ba lunde le nyu bari ni du ba tre ndi.
11 ki wo Istifanus a sia tre lan wu mmre
Musa mba Rjhi".
12 Ba chon ndhiba, ni datibe, bahabi nha
(Scribes) mle ba wa Istifanus hi nda jiwu
ye ni bi niko ni tra sonmba.
13 Ba nji bi che du ba lha ndi ba wa to ni
shishinda wa ni tonmba kpiwa ba bla sa
niwu'a. Ba tre ndi iguyi na donme ni tre
lan meme nitu tsatsra bubuyi mba doka
Rjhi na.
14 Nikima, ki wo-u a tre ndi Yesu wu
Na'zarat yi, ani zi bubuyi, nda k'ma njo
Musa wa a yo nda ka nuta duta ki hu'a
sran.
15 Ko nha wa a son ni tra son bi ninko
a sru shishi ni wu nda to shishima a k'ma
rhu wu malaika.

7

1 Ninko Prist a tre ndi, "ikpi biyi ba
janji?"
2 Istifanus a tre ndi "mir ya ni bati, wo
me'. Irjhi wu shulu a tsro kpama ni timbu
Ibrahim, niwa ana he ni Mesopotamia, ri
nda ka son ni Haran;
3 A lha wu ndi "Don ngbran meme
me baba mir vayime, ni rhu hini ngbran
meme wandi mi tsro wu.
4 Mle, a lu don ngran meme Chaldeans
nda ka kru ni Haran, rhi niki, ni wa tima a
qu'a, Irjh i a njiwu ye ni ngbran meme yi,
wa bi ki nituma'a.
5 Ana fon nklan bubu nu du kpa zi ni
h'pu mana, a'an, ko wa ani kaza satuma
me. Ama, a shirhi, ko da shike Ibrahim
ana he ni vivren rhina-andi ani nu bubu
ti uma du mba h'puma du k'ma tiwumba
kasai-kasai.
6 Irjhi a si a tre niwu tyi, andi h'puma ba
son ki ni gbu ndi bari u ndhi bi bgukima
ba vu ba ti grand nda du ba tiya wu se
derinzia (400).
7 Ama mi sharanta ni dhi bi wa ba tindu
gran nibawua, kpe wa irji tre'a hu gon
kima, ba rhu don bubuki nda ye kuqungba
rhu nda gbresan ni mu ni bubu yi.
8 Niki Irji a nu Ibrahim shirhi wu han-
bru ni duta tika, rhini kima, Ibrahim a
ngrjhi Ishaku nda hanbru ma ni riwu
tandra baya ngrjhi. Ishaku ngame a ngrjhi
Yakubu, u Yakubu a ye ngrjhi bacimbu
Wlondoha ba.
9 Bacimbu ba ti ngu ni Yusufu, ba banwu
le hi ni masar ama Irjhi a he ni wu.
10 nda kpa' chuwo ni ya wa a hon
tuma'a. A kpayem ni Yusufu mba mren
wu tondindi ni shishi kikle Ichu Firona wu
Masar wa a ban wu sa ni ruron gomna wu
Masar mba nitu koma wawu.
11 Ni ntukima, meme iyon a ri kagon
Masar mba Canaan, ni meme ya wa a du
ba timbu ba wa biri hamma.
12 Niwa Yakubu a wo ndi wlo biri he ni
Masar a ton ba timbu hi ni zrenmba wu
mumla.
13 Ni zren wu ha, Yusufu a tsro tuma
ni ba mirvayima, u firona a mla to mmla
Yusufu nikima.
14 Yusufu a ton mir vayima du ba k'ma
hi hla ni timba du vu mmla wawu, ndhi
saba'in don ton mba, nda ye ni Masar.
15 Nituki, Yakubu a grjhi hi ni Masar nda
ka que niki, ni wawu ba timbu ngame.
16 Ba vu ba hi ni Shekem, nda ka rhu'ba
ni ibe wa titi Ibrahim a le nitu nkle silva
ni wo mir Hamor wu Shekem.
17 Niwa nton wa shirhi a ye weiweire,
shirhi wa Irjhi a ti ni Ibrahim. Indhi ba ba
ki bran gbugbuwu ni masar.
18 Da a tsra wa kikle chu ri a hon ni ruron
wu masar wa ana to njo nitu Yusufu na.
19 A kyurh ndhimbu nda yo ba ni gbeng-
ble du ba rhuni mir nhanha lilon mbu ni
duba que.
20 Ni nton kima ba ngrhi Musa, wa ka bi
kpokpome ni Rji ba lura ti wua tra (3) ni
ko tima.
21 Niwa ba banwu ka zi ni ra, vrenwa
Firona a ban'u ti wuma nda njiwu ti vren
ma.
22 Ba yo Musa ni bubu tsro mba, niki
a mla to tsro ndindi nitu kpi kankan wu
bi U bi masarawa ba, ndu ni he ma ba bi
hikima.
23 Niwa isema wu ngrjhi ba ti weiweire
ni tso-tra-don nza (arbain), a kpre suron
du zren hi ni mir vayi ma, ih'pu Isra'ila.
24 A krito basi ndhi Israila ri ya'. Musa
alu kpa nyu ni ndhi wa basia tiwu ya'a nda
wru gu masar wuh.
25 A yotrendi vayima ba mla to ndhi a hi
Irjhimba ni tindu ni wu du ba bguc'bu ni
womba, ama ba ka'a na mla to na.
26 Nivi wuhama, a to ndhi harhi ba si tsi,
wa ay'e gaba nda tre ndhi, 'Lilon, be mir
vayi; a hi ngye du yi ni tsi kpambi?
27 Irimba wandi wa wuhi a kpa la ni
kpanma'a, a tru yo kosan nda tre ndi "A
nha banwu sa nitumbu ichu, wu ga tre
nitawu?
28 Wu son wu U me to wandi wu wuu gu
masra laren'a?
29 Niwa Musa a tre yi'a, a vu tsu wru nda
ka son tindi u tsir ni kasa Midian, niki a ka
ngrjhi mri lon ha.
30 Niwa ise tso-tsra-don-nzang ati ka hi,
U malaika a tsro tuma niwu ni ngbranmiji
ni kikle ngblu Sinai, ni lu ni miji.

31 Niwa Musa a to ilu'a, a ti sisir kpe wa
a to ni shishima, nda lu si zren hi weiweire
du ni mla ya, a kri wo ilan Baci ni tre ndi,
32 Mmyi mi Irjhi wu ba timbi, Irjhi wu
Ibrahim, mba Ishaku, mba wu Yakubu”
Musa kri si tsenzankpa nda na la vu suron
nda ya ngana.
33 Baci a lhawu ndi, jhu lagban wa ahe
ni za me rhu domin bubu wa wu kri mba
ahi tsatra bubu.
34 Mi to iyawa basi nu ndhimu ni masra
mi wo gran yimba, m'ba mi grjhiye ye
chubachuwo. ye zizan, mi ton hi ni masra.
35 Musa yi, wa bana kamba niwu, niwa
bana tre ndi, “a nha yo tituchu mba wu
ga'atre nitawu'a?” a hi wawuyi wa Irjhi
a ton du hi ti chu mba wu chubachuwo.
Irjhi a ton wu hi zuni wo malaika wa a
tsro tuma ni Musa ni miji'a.
36 Musa njiba rhuni masra, kima a hu
gon ti kpi bi wa ndhi ba kaahon to tuma,
baba bi tron yani masra mba kikle ma wu
Reeds, mba ni tsutsu miji niwa ba ti se tsro-
tra-don-nza (arbain).
37 Ahi Musa kima wa a lhani ndhi bi
Israila ndi, “Irjhi ni nzu anabi ri hon yiwu
rhinimi vahimbi, anabi ton me”.
38 Ndhi yi yi a he niba ni tsutsu miji
mba malaika wa atre niwu nitu kikle ngblu
Sinai, wa ahe niba timbu, mba wa a kpa
lantre wu sisren ye nota.
39 Ama ba timbu ba kamba ni hutrema,
ba tru lhega wru ni kpamba, du ni misuron
mba k'ma hi ni masra.
40 Ni nton kima ba lha ni Hasuna, “La'
mir rjhi ni tawu wa a ni njita zren hi. Musa
yi, a njita wru rhini meme masra, kina toh
ikpe wa a ka tiwu a na
41 Niki ba la' vrenlando ni ri baki nda nji
ba hadaya (ton?) ni gunki waba la'a, nda
ngiri nitu ndu wu womba.
42 Irjhi a kaba chuwo du ba boata ni
tsitse ni shulu, tohwa bana nha ni mi
vunvu wu ba anabawaba. “Bi gon nimu
nma miji mba haday ni ise tso-tsra-don-nza
wa bi na he ni tsutsu miji'a ko mri Isra'ila?
43 Bi kpa ka'che' molech mba ntse wu vi
irjhi Rephan, mba whi ki ba biti ni du yi
kugungbarhu ni nzub hon. Nikima, mi vu
yi vra zan gbran Babylon.
44 Ba timbu bana he ni ka'che' wu kpewa
ba to ni shishimba ni tsutsumiji, me wa
Irjhi a noba niwa a tre ni Musa'a, andi du
ti tsra ni wa a toa.
45 Hu kima, ba timbu ni wo Joshua ana
njiba to ninkomba, ba kpa ka'achea nda
njiwu hu kpamba niwa ba vu meme a
kpa. Irjhi a kpa meme ni wo gbungblu
bi bubuki nda zu ba wru ni shishi ba
timbu. kaachea a son ni meme'a ye ni nton
Dawuda.
46 Wa Irjhi a kpanyme ni wu nda lhawu
ni du wa bubu son ni ko Yakubu.
47 Ana Suleimanu mba amme ko ni Irjhi.
48 Ama kitoh ndi kikle wushu na son ni
ko wa wondhi mme na, toh wa anabawaba
ba tre.
49 “Shulu mbahi bubu son tu chu mu, u
meme mba hi kpran roro saza mu. A bibi
ko rime wa bi mme ni mu inj Baci, ka a
ngye bubu u kusi mu?
50 Ana womu mba ti kpi biyi wawu na?
51 Biyi bi sen tu, biwa bana he kacia
surona mba iton mba na, chachu bi kan
bi ruhu tsatsra, bi ti to ba tumbi bana ti.
52 Ahi anabi rime wa ba timbu bana
tibayana. Ba wuh anabawa wa ba wru
guci ni ye ndi wa ba yo wu di 'Analatre
na', u zizan biyiyi bibi le ni wu dini wu'u
ngame.
53 Biyi wa bi kpa doka wa malaika mba
ba mla yowozi, ama bina kpa ti dun na.
54 Niwa bi niko bawo kpi biyi wa ka ri
ba ni suron baka tan nyren ni Istifanus.
55 Don a shu ni Ruhu tsatsra, a nzu ya
shulu nda toh dokaka Rji, nda to Yesu kri
ni wo korhi wu Irjhi.
56 Istifanus a tre ndi. “Toh, mi si to ni
shishimu, shulu bwu, U vren Ndhi a kri ni
worhi wu Irjhi
57 Nitu ki, biwaba son ni tra son bi
ninkoa ba ka tonmba, nda yo gro ni kikle
lan, nda lu honwu nitu kpe riri.
58 Ba gbi'e wru ni mi gbu'a, nda ni ta ni
tita. Bi wa ba toh zren kpeyi ba ju nklonba
wu kora nda kazi ni za vrenze ri wa ndema
a hi shawulu.
59 Niwa basia ta Istifanus ni tita, a sia yo
baci nda ni tre ndi “Baci Yesu, kpa viri mu.
60 A kuqungbarhu nda yo ni kikle lan
Baci, na vule nitu latre wa ba ti yi na” Niwa
a tre kle, a ku rhoku kruna

8

1 Shawulu a nyme ngame ni kwu ma,
nitu ki nivi baki, kikle watu ni ya a vu
Ekklisiya wa a he ni Urishilima, u biwa
ba kpatre Rji nda nyme niwu, ba vra ga
ni gbungblu wu Judea mba Samaria, nda
don manzaniba meyen.
2 Ndhi bi hu ngyengre me ba ban Isti-
fanus ka rhu nda son ndayi kpukpeme.
3 Ama Shawulu a kri gbangban nda ni so
kpa Ikklisiya meme. Ata ri ni ko niko nda
gbi lilon baba mmba, nda tru ba sru niko
u tro.
4 Na kima me biwa ba kpa nyeme nda
vera hi kankan ba zren zita bla lan trea.
5 Filibus a grjhi hi ni kikle gbu wu
Samaria ndaka d'bu bla nibawu nitu kristi.
6 Kpaandhi ba ki si sren ton ni tre wa
Filibus a si bla'a, ni yo sron ni bubu riri,
ba wowu nda toh kpi bi tsro-ya wa'a ti'a.

7 Meme brji ba rhurhi ni mi ndhi gbugbuu wa ana hon son ni mimba, nda ni yi ni kri gro nikle lan, ndhi bi lilo chon gble, ndana zrenna ba kpa si kpamba.
8 Nituki ndhi bi gbuu'a ba ngri kpukpome.
9 Ni gbukima, ndhiri a he wandi ba yo ndema ndiSiman, wa ata tsro ka, nda ni kandhi tsi shishi nda gyur. Bi Samaria du ba baniwu ti ndriori ninkon.
10 Wawu ndhi bi Samaria, rhini bi tsitsa hi ni bi ninkon mba, bata sren ton niwu ndatre ndi "Gu yi a gbengblen irjhi wa ba yo Azangbengble"
11 Ba yo ton ni trema nitu wa rhi ni dedewa azi tsibashishi nidu ka'a wa a ta tsro ba.
12 Ama niwa ba kpa tre wa Filibus a sia d'bu lha nitu tre ndindi wu Irji mba nde Yesu. Kristi, ba vu ba ti baptisma, lilon baba mmba wawumbawu.
13 Siman ngame a kpanyme. Hu gon baptisma ma, a kha ta son zuni Filibus mu. Niwa a toh kpi bi tsro-ya baba kikle ndu wa a si'ahe, a bwu nguyo ni w'ho.
14 Niwa manzani ba ni Urishilima ba wo ndi Samaria ba kpa lantre Irji, ba ton Bitrus mba Yonana hi ni ba.
15 Niwa ba grjhiye, ba bre Rji ni bawu, ndi du ba kpa Ruhu Tsatsra.
16 Nitu, ye niton kima, Ruhu tsatsra na ri he wu grjhiri ni ba, bana kpa baptisma ni nde Bachi Yesu megen.
17 Mle Bitrus mba Yohana ba sa wo nitumba, U ba kpa ruhu tsatsra'a.
18 Niwa Siman a to ndi ba nu Ruhu Tsatsra niwa ba manzani ba ba sawo nitumba, a chu nkle ni nuba.
19 A tre ndi "Ne gbengle kima ngame, wandi mita sawo nitu ko nha, wa ka kpa Ruhu Tsatsra"
20 Ama Bitrus a lha niwu ndi "Du nkle silva me qu timeme ni wu, nitu wu ya ndi wu iya kpa Kyauta Irji ni nklen.
21 Wuna he ni rabo ni kpeyina, don suron me na he bi ni irji na.
22 Nitu kima, U ka don meme dri me ndi bre Baci, nidu anita kpayeme ani wrulhe, meme kpe wa wuna yo suron ni wu'a.
23 Mi to ndi wu he ni mi ntson lo suron mba ni nkon meme.
24 Siman k'ma sawu ndi "bre Bachi nimu, du ko kpe riri wa wu tre na hon nitumuna.
25 Niwa ba bla kpe wa ba to'a nda tre lantre Bacia, Bitrus mba Yohanna ba k'ma ni hi Urishilima, nda zi bla trendindi ni kauyuka gbu bi Samaria.
26 Zizan, malaika Baci a tre ni Filibus ndi "Lunde ndi hu nkon wa grjhi hi kogbo, wa a kru grjhi rhini Urishilima hi ni Gaza (Nkon yi hi ni hammada).
27 A lunde nda ku nko hi. Nikima aka zontu ni guri, wa a rhini Ethiopia, dandandu wa wu kikle ma'aji u Candace Samariya wu Ethiopia. Wawu yi kpi bi yo suron wa'a bana he ni woma. Ana ye ni Urishilima nda ni ye hi sujada.
28 A k'ma tahi nda son ni ng'ma wu hon ma nda sia karanta tre anabi Ishaya.
29 Ruhu Rji a lha ni Filibus ndi "hi ni bubu wa a hea, ni hi kri nha ni ng'ma hu henma".
30 Niki filibus a tsutsu hi niwa, nda wo a sia bla tre anabi Ishaya, nda mye "ka U mla to kpewa u si bla'a?".
31 Wa a kri sa wu ndi, "Mi tihe hama ni du ndior ye tsro me?" A yo Filibus du hon hi ni wu niti ng'ma, nda hi kuson nha niwu.
32 Zizan bubu vunvu wu lantre wa lgu Ethiopia a sia bla ana to yi, "Ba vu gbron si hi to nt'ma wa ba jiwu hi han, mba toh vivre nt'ma wa a kri ni gbamgbi ni mi biwa ba si le niwu'a niki ana bwu nyuma.
33 Ni mi yama, gatre wu janji ama iba ban meme no nha ni to bla nitu biwa baka rhurhini wu, hpu ma. Ba ban vrima rhurini meme.
34 Wame Dandaudu a mye Filibus ndi, "mi bre'u, hla mu, anabi si tre nitu nha? nitu kpamamu ka nitu ndiori kan?
35 Filibus a lu si tre, rhi ni lantre yi wu vunvu tre Rji nda bla ndidi tre nitu Yesu niwu.
36 Niwa ba kihi ni nkon, ba ye tsra ni bubu ma ri'u Dandaudu a tre ndi "Toh, imma he yi, naye ni zuudu ti baptisma nimu na?
37 Chiche vunvu bi sen wu bi ma, bana he ni ndan na. Filibus a tre ndi, "wuta kpanyeme ni suron me ki ti baptisma niwu "Dandaudu a k'ma sawu ndi mi kpanyme ndi Yesu Kristi a hi vren irji.
38 Niki, dandaudu a du ngma kukri. Ba grjhi hi ni mi mma. Filibus mba dandauda, U Filibus a ti baptisma niwu.
39 Niwa ba hon wru rhi ni mi mma'a, ruhu Rji a nzu Filibis hi kado, u dandaudu ana la too ngana, ama a vu nkoma si hi nda ngiri.
40 Filibus aka rhu kri ni azotus, nda zren zu ni gbungblu ki, nda ni d'bu bla tre ndidi ni gbu biki, har nda ka kri ni caesaria.

9

1 ama shawulu, wa a si gbre que ni mri ko bi hu bacia, hi ni nikon firist
2 nda ka mye'e du nhavunvu ni du njihi ni tra u bre ni Damascus, don anita katon biwa babi nko a, ni lilon ko mmba, ka vu ba lo njiye ni Urishilima.

3 Niwa a si zren nihi, a ye weiweire ni
Damascus ilu kpan a kri bwu kpan kawu,
ilua rhi ni shului;
4 wa akurhoku hi meme nda wo ilan ni
tre niwu ndi “Shawubu, shawulu, a ngye
sa wu tsra me ni ya?”
5 Shawulu, a sa ndi “wu nha, Baci?” U
Baci a tre ndi “A hi me Yesu, wa wusi tsra
me ni ya;
6 ama lunde, ri hi ni mi gbu'a ba lha
kpewa wutia niwu.”
7 Ndhi wa basia zren ni shawulu, ba k'ma
ki whie me, nda wo lan tre a, ama nda na
toh ndioria.
8 Shawulu alu ni meme'a nda niwa u
shishi'a ti buwu ana toh kpe na, mle ba
vuu njiriwo ri ni Damascus.
9 A ti ri tra hamm'a ni to kpan, nda na
rhi na nda na so na.
10 Nikima, nimi Damascus, vrekoma ri a
he, wa ndema hi Ananiya. Baci a hlawu ni
ra ndi “Ananiya”, A tre ndi “Igy mi he yi
Bachi”
11 Baci a lhawu ndi, “Lunde, nid hi ni
kon wa ba yo ndi kritrime, ni ko Yahuda,
myeba ndhi wu Tarsus ri wa ndema hi
Shawulu, a si bre Rji.
12 A toh ni ra' andi ndi ri nde Ananiya a
si ye nda si sa wo ni wau ni tu don du to
bubu ngari”
13 Ama Ananiya a sawu ndi “Baci, mi
wo ni nyu ndhi gbugbu'u nitu gu yi, iri
kpatimeme wa a ti tsatsra ndhime ni
Urishilima.
14 Aye ni hugon wu niko firist du ye vu
ko nha ni wayi wa ani yo ndeme'a lo”.
15 Ama Baci a lhawu di “Hi, mi chuti
kpewundu mi, ni du nji ndemu hi ni
biwabana to me na, nibi niko tuchi, baba
mir Israila.
16 Mi tsro u du toh bibi ya wa aniti nitu
ndema”.
17 Ananiya a lu vunkon nda ka ri ni ko'a.
Ni sawo nituma, a tre ndi “Vayi Shawulu,
Bachi yesu, wa a tsro tuma niwu ni kon
niwa wu sia ye'a, a tonme du kpa kpan
yame mba ruhu tsratsra duri niwu”.
18 Harime, ukperi to kpakpla ikle ba
rhukulhe rhi ni shishi Shawulu, wa a kri
kpa to Bulus a lu duba ti baptisma niwu.
19 Wa ari biri u gbegblenma a k'ma ye ni
wu A son niba mirko bi hu'a ni Damascus
wu bran vi.
20 Rhiniki a lu si d'bu ni bla tre yesu nimi
tra wu bre Baci, nda ni lha nd wawuyi a
vren Rji.
21 Biwa ba woowua ba bwunyu yo who
nda tre ndi “Ana guyi wa vu biwa ba yo
ndeyi ni Urushilima na? A ye ni wa vu
balo njini nu nikon Firist.
22 Gbegblen Shawulu asi bran nitu nitu
nda kpa Yahudawa bi son ni Damascus
k'ma chon nitu wa a du ndhi mla toh ndi
Yesu a wawuyi hi Kristi
23 Niwa ba kai vi gbugbu'u, yahudawa ba
zontu ni wa nkon wa ba zu nda wuu'a.
24 Shawulu a toh kpewa ba si son ti niwu.
Ba ki si gben kikle nkontra gbua, ni rhi
mba ni chun don duba wuu.
25 Amm Mirko bi hu'a ba ban'u ni chu,
nda ka yo grji zu ni kpagonka gbu'a, ni mi
sisen.
26 Niwa a ye ri ni Urishilima, Shawulu
anata ri nha ni mirko bi hu'a, ama wawu
mba ba kluu, nda na kpanyme ndi wawu
ngame a vrenko wuhu na.
27 Amma Barnaba a ban u njihi ni
manzaniba, nda lha bawu ndi Shawulu a
to Bachi ni nkon u Baci a tre niwu. mba
wa hi ni damascu, Shawulu a tre hamma
ni sisiri ni nde Yesu.
28 A he ni ba ri bi rhu kagon Urishilima.
A sia tre ni gbegblen suron (Hamma ni
sisiri) ni nde Baci yesu.
29 Nda sisenyu ni Yahudawa bi helenenci
ama ba kia wa nko u wuu.
30 Niwa mir vayiba ba mla wo kima, ba
njiwu grhiye ni Kaisariya nda ka tru hi ni
Tarsus.
31 Niki, ikilisiya kagon wu Judiya, galili
mba Samaria ba kpa sii nda si guci ni ndu
mba ni mi zren u sisiri. baci, mba wu son
piame wu ruhu tsatsra, Ikilisiya asi bran
ni blamba.
32 Naki, Bitrus a zrenzuni gbungblu kima
wami a grjika ri ni tsatsra ndi bi Rji wa ba
ki ni gbu Lidda.
33 Niki a to guri wa bayo ndema ndi
Iniyasu wandi azi kru nitu bla ma ti se
tandra (8) nitu a heni lilo chan ngble.
34 Bitrus a tre nimu ndi Iniyasu, yesu
Kristi a chu lilo wru ni wu. Lukri ndi mla
bla me ti” mle a lukri ni zande,
35 wawu ndhi bi son ni Lidda mba
sorona ba toh yu'a nda k'ma ye ni Baci.
36 Ni gbu Ayafa vrenko wuhuri, wandi
ndema hi Tabitha (wandi ba k'ma sran ndi
Dorcas)” Iwayi a ta ti kpi bi ndidi nda ta zo
bi ya' gbugbuu.
37 A he ni vi baki, a ku kru kpa nda que
niwa ba ngla kpama, ba ban'u ka yo ni tra
wu koshu.
38 Lidda a he weiweire ni yafa mir ko ba
bana wo nda Bitrus he niki, ba ton ndhi ha
ni wu, nda ni breu “ ye nita gbagbla.
39 Bitrus alunde huba. Niwa a ye ri'a ba
njiwu hi ni tra wu koshu'a, u mmba be k'bo
ba baki whi niwu nda si yi, nda ni tsro
gbawrunklon baba zeni wa Dorcas a wran
bawu niwa a he niba'a.
40 Bitrus a dubarhu dinko ni tra'a, nda
kuqugbarhu nda bre, nda k'ma ya ikmoa
nda tre ndi, “Tabitha, Lunde” wa kri bwu
shshi nda to Bitrus, nda luson.

41 Bitrus a n'me wo nuu nda azu hon zi zande, nda niwa a yo tsatsra ndhi bi Rjiba ye baba mmba bi k'bea, a kau naba ni sisren.
42 Kagon yafa ikpe yi a zren kagon, ndahi gbugbuu ba kpanyme ni Baci.
43 Nituki Bitrus a son vi gbugbuu ni yafa, ni gu ri wa ba yo nde ma ndi Siman, wu tindu ntani.

10

1 Nikima, ndji ri a he nimi gbu Kaisairiya, wa nde ma hi Koneliyus, ana ninkon soja derhi ri, wa ba ta yo ndi Regiment wu Italiya.
2 Ana ndji wa towu, wa ata klu sissri Irji baba bi ko ma wawu, nda ta nu ndji biya zaka ma, nda ni bre Iri chachu.
3 Mla ni nton wu tya wu irhi, a mla to ni ra Maleka Irji si'a grji si ye niwu. Maleka a hla niwu ndi, "Cornelius!"
4 Cornelius a nzu ya Maleka u sissri a vu wa a lu tre ndi, "Wayi hi ngye, ninkon mu?" Maleka a hlawu ndi, "Bre me mba zaka me ba hon hi ni ton mren ndindi ni shishi Irji.
5 Zizan ton ndji me bari hi ni gbu Joppa du ba hi yo ndji wa ba yo ndema ndi Bitrus, du wuba ye niwa.
6 Ani son ni ndji wu tindu ntan wa ba yo ndi Siman, wa ikoma he ni nyu kpama teku'a
7 Niwa Maleka wa tre niwu a hi kpama, Cornelius a yo mri ko ma harhi mba soja ri wa ani toh wo tre ma'a.
8 Cornelius a hla bawu wawu kpewa a si zren niwu'a nda ton ba hi ni Joppa.
9 Zizan ni nton wu tanne wa ahuri kima, ba sia zren ni ti weiwiere ni mi gbu, Bitrus a hon hi kasi bre ni ko tu nka.
10 E iyon a vu wa aluta wa ikpe wu rhi, ama niwa ndji ba basia sron biri, a si toh tsro too ra,
11 wa atoh shulu bwu, nda toh nklan kpe si grji, ikpe a rju ngma ibla wa asi grji ni ye ni meme, wa ba vuu nji ni ton nza ma nda siwu si grji.
12 Ni mi ma innma kanka wu mriza nza baba biwa ba nnha ni meme, baba chinche bi bwa ni shulu.
13 E lan ri a tre niwu ndi, "Lukri Bitrus, wuu ni tan."
14 Bitrus a tre ndi "Ana to ki na, Bachi; Rjhimu, mina tan kpe wa a he ni rjhina nda na kpanya ni shishi Irji na.
16 Ama ilan ala kma tre niwu nkpuwu ha ngari ndi "Kpe wa Irji ngla ti sa'a, na yo ndi a he ni Irji na."
17 Niwa kpeyi ari si kpa Bitrus tsi shishi nitu ko ka a hi ngye tu kpe wa a toh nimi ra ma, niki, har hi, ndji wa Cornelius a ton ba'a ba ye ki ni nyu kikle nkontra nitu bana mye u ba tsro ba nkon wa ba hu zu ye ni ko'a.
18 Ba d'bu yo nda mye ka Siman, wa ba yo ndi Bitrus ngame, ni son niki.
19 Niwa Bitrus a rhisi rhimren nitu ra wa ato'a, Ruhu a hlawu ndi, "Toomba, ndji tra asi waw/chiche nha nvunvu bi sen bari ba nha andi/ndji haarhi basi waw.
20 Lu grji huba hi, na ti ngri ni huba na, nitu a hi me mi tonba."
21 Nikima, Bitrus a grji hi ni ndji ba nda tre ndi, "A hi meyi wa bisi wa'a. A ngye njiyi ye?"
22 Ba tre ndi, kikle soja wu ya ndji derhi ri (100) wa ba yo ndema ndi Cornelius, ndji wu tsatsra zren, nda ni ti sissri Irji, wa ndji Yahudawa ni gbungblu wawu ba tre ndindi nitu ma, Maleka Irji a nji tre rhi ni Irji niwu ndi du ton ba hi yoo hi ni koma, nitu du wo tre wa a toon niwu.
23 Niki Bitrus a yoba ri ye niwu. Niwa ble nhran, a lu huba, baba mri vayi bari wa ba ka ngo ni bawu hi ni Joppa.
24 Nivi wa a hukima, ba ye ri ni Caesarea. Cornelius a sia gbanba, ana yo mlama baba kpukpan bi weiweire du ba ye zon tu ki.
25 A he niwa Bitrus a ri'a, Cornelius a rju ye too nda kri kukru ni gbarhu ma ni meme nda ni nzuhon.
26 Ama Bitrus a tiwo nzu lu nda tre ndi, "Lunde kri! Mi ndji too wu."
27 Niwa Bitrus si tre niwu, a ri hi ka to ndji gbugbuwu ba zontu ki si gben.
28 A tre niba ndi, "Biyi me bita ndi ana he nitu nkon du ndji wu Yahudawa du zontu nitu kpe mba du zren tsri hini bi kora na. Ama Irji tsro me ndi du mina yo ndrjo ndi a vu meme rjhi wa a kpaa ti meme wawu na.
29 Kimayi sa dume grji ye hamma ni sen nyu, niwa wu ton ba ye yome'a, zizan mi myeu, a ngye du wu yome?"
30 Cornelius a tre ndi, ivi nza wa ki kaba yo gon ye ni ton towa, mi sia bre Irji ni nton wu tiya (9) ni komu, mle mi toh ndji ri a wrhu kri ni shishi mu, ni nklon ma wa asia zan.
31 A hla nimu ndi, Cornelius, Irji wo bre me, e sadaka me a du Rji tika niwuu.
32 Nikima, ton ndji ri hi ni Joppa, nda hi yo ndji wa ba yo ndema ndi Sima, wa ba yoo Bitrus. A ni son ni ko ndji wu tindu ntan wa ba yondi Siman, weiweire ni kpa teku'a. / Chiche vunvu bi sen bari ba sa nha ndi / Anita ye, a ni tre niwu./
33 Mle, hama ni ti ngri, mi ton ba ka yo. Abi wa wuye'a zizan, wawu umbu khiki ni shishi Irji ni duta wo wawu kpe wa Bachi ton du ye hla tawu'a," /Hamma ni tre ndi / Bachi a tru du ye tre / chiche vunvu bi sen bari ba yondi / Irji a tru du ye hla ndi /.

34 Niki Bitrus a bwu nyu ma nda tre ndi,
Njanji, miti too ndi Irji na chutinkan na.
35 Nitu ki, ni gbungblu wa konha rhi, ndji
wa ani ti sissri ma nda ni hu nkon tsatsra
ndindi, ani kpaw.
36 Bi to tre ma wa a ton hi ni ndji bi
Israila, niwa a bwu hla ndindi tre nitu son
pian wa a ye zu ni Yesu Kristi, wandi wawu
yi hi Bachi nitu ko nha -
37 biyi kimbi bi toh kpi wa ba zren kagon
Judiya wawu, rhi ni Galili wa a hu gon
batisma wa Yohana a guchi bwu tsro;
38 ikpe wa a zren nitu Yesu ba Nazaret,
niwa Irji a chu tinka ni lulu Ruhu Tsatsra
mba gbengble. A zren si ti kpi bi ndindi
nda ni nu sikpa ni biwa brjhi a vu ba lo'a,
nitu Irji a he niwu.
39 Ki biwa ki to zren kpi biyi ni shishi
mbu, kpi wa Yesu ati, ni gbungblu Yahu-
dawa mba ni Urushelima. Ba klo wuu ni
tu kunkro,
40 ama Irji a nzulu ni vi wu tra nda du
ba toou,
41 ana ndji wawu na, ama ni biwa Irji
ana mla guchi chu ni mi biwa bana toh ni
shishi mba, ni mi mbu wa ki ri ni so niwu,
hu lunde ni qu.
42 A yo tre gbangban ni tawu ni du ta dbu
hla ni ndji ni mla hla ndi wawuyi Irji chuu
du ga tre ni bi vri mba biwa ba qu ye.
43 Ahi ni wawuhi, anabi wawu ba vu bla,
ni du ko nha wa a kpanyeme niwu ani kpa
wruhle latre ma ni nde Ma.”
44 Niwa Bitrus a risi tre kpi biyi, Ruhu
Tsatsra a ku nhi tu wawumba, wa basia
sren ton ni tre ma.
45 Ndji biwa bana he ni igrjhi bi hanbru
ni mi bi wa kpanyme, wawu ndji wa ba
hu gon Bitrus ye'a, ba bwu nyu yo hwo,
nitu wa ruhu Tsatsra a ku kra nitu bi kora
ngame.
46 Ba wo bi kora ba basia tre ni lmen
kanka nda ni nzu nde Irji hon. Niki, Bitrus
a kma sa ndi,
47 “A nha ni zu du ndji biyi du ba kpa
batisma wu ma, ndji biyi wa ba kpa Ruhu
Tsatsra ye too kita ngame'a?
48 Mle a yo tre ni gbangban nitu duba
ti batisma ni bawu ni nde Yesu Kristi. Hu
kima, ba bre du son wu vi fon bran ni ba.

11

1 Zizan manzani ba, baba mri vayi wa
bana he Yahudiya ba wo ndi bi kora ba
ngame ba kpa lantre Rji.
2 Niwa Bitrus a hon ye rhi ni Urushelima,
biwa ba he ni grjhi bi hanbru'a ba tre ba;
3 nda tre ndi, wuka zontu ni biwa bana
hanbru na, ndi rhi ni ba!
4 Ama Bitrus alu kri mla bla kpi ba ni
bawu ndi,
5 Mi sia bre ni mi gbu Joppa, u Mi kri
hra too ra, toh ekpe si grjhi ye, a rjuto
kikle nk'ma bla wa basii chuwo si grji rji
ni shulu, ba vuu nji ni nton nza ma. A grji
ye ni me.
6 Mi ya'u nzrime ni rhimre nitu ma, Mi
toh n'ma rju bi gbungblu meme, bi zren ni
za nza, meme bi ki ni tsutsu miji, bi nha ni
meme baba nchinche bi shulu.
7 Mle mi wo lan tre nda hla nimu ndi,
“Lu kri, Bitrus, wuu ndi tan!”
8 Mi tre ndi, “Ana toki na, Bachi, nitu ni
son mu, meme kpe wu kpa ti meme na ri
ninyumu na.”
9 Ama ilan a k'ma sa nimu rji ni shulu
ndi, 'Ekpe wa Irji k'ma ti sa'a, wuna yo ndi
a ti rji na.
10 Ikpe yi a zren ti nkpu tra, mle ba gbron
k'ma hon hi ni shulu.
11 Bika mla toh, niki, ndji tra ba kri wruki
ni kontra ko wa kina he nimi'a; ba ton ba
ye nime rji ni Caesarea.
12 Ruhu a tre gbangban nime du mi huba
hi, ni du mi na yaba ti nkan na. Mri vayi
tanne biyi ba hume, u ki rihi nimiko igu'a.
13 A vu bla ni tawu nitu wa a toh Maleka
a kri ni koma nda hla wu ndi, “Ton ndji me
hi ni Joppa du ba hi nji Siman ye, wa ba yo
ndi Bitrus.
14 Ani tre niyi nitu lan tre wa ani kpayi
chuwo, iwu baba bi kome!
15 Niwa mi guchi si tre ni ba, Ruhu
Tsatsra a kuni tumba, tsra ni wa a ku nita
ni mumla'a.
16 Mi tika ni lan tre Bachi, niwa a tre ndi
“Yohana a tie batisma ni mma, ama biyi bi
kpa batisma wu Ruhu Tsatsra.”
17 Niki, Irji nita nuba kpe tsra niwa
a nuta hamma ni du ta han, niwa ki
kpanyme ni Bachi Yesu Kristi, me mi nha,
wa mi kri sen nyu ni Irji?
18 Niwa ba wo kpi biyi, bana sa tre ni
tuma ngana, ama nda nzu nde Irji hon nda
tre ndi, “Irji niu kma sron sran vri ni biwa
ba bi kora'a ngame.”
19 Zizan, biwa bana vra nitu iya wa a
rirhi ni tu Istifanus, ba zren gbangban ka
ri ni Phoenicia, Cyprus mba Antioch, ndani
bla lan tre ni Yahudawa ba megen.
20 Ama bari mba, ndji bi Cyprus mba
Cyrene ba ye ni Antioch nda bla ni biwa ba
Greek ngame, ndani d'bu ni bau, tre ndindi
nitu Bachi Yesu.
21 Iwo Bachi a he niba, gbugbu ndji ba
kpanyme nda k'ma ye ni Bachi.
22 Itre ni tu mba aka ku ni ton ekklisiya
ni Urushelima, u baka ton Barnabas du rju
zren gbagban mu ka ri ni Antioch.
23 Niwa a ye nda toh ti ndindi wu Irji,
a ngri nda nronba duba kri ngbangba ni
Bachi ni suron mba riri.

24 Nitu ana ndji wu ndindi suron, shuni
Ruhu Tsatsra mba suron kri ngbangban, u
ndji gbugbu ba ka nhani Bachi.
25 Barnabas alu wruhi Tarsus nitu hi wa
to Shawulu.
26 Niwa a too'a, a njiwu ye ni Antioch,
Aye heme ndi ba ki ni ekklisiya wu seri
wawu, nda du ba gbrontu yo bubu riri nda
zita tsro ndji gbugbu'u. A he ni Antioch
mba ba guchi yo mri ko bi hu; a ndi Krista.
27 Zizan ni vi biyi, anabawa bari ba grji
ye ni Antioch, rji ni Urushelima.
28 Iri mba, ni nde Agabus, a lu kri, ni
chon Ruhu Tsatsra, nda tre ndi mem yon
ni ye ku ni ngbran meme wawu. Ekpe a
ye he toki ni ba vi wu Claudius.
29 Nikima, mri ko bi hu'a, tsra ni gbeng-
blen ma, ba zontu nda tru izo mba hi ni
mri vayi wa ba he ni Judiya.
30 Ba tie kpeyi, nda tru nklen hi ni
bi ninkon'a zu jni wo Barnabas mba
Shawulu.

12

1 Zizan, wieiweire ni nton wa Herod,
kikle chu'a a saa wo nitu biwa ba bi
ikklissiya ba, nitu du vu ba tiiya.
2 A wuu Yakubu vayi Yohana ni Takobi.
3 Hu gon wa ato ndi kima a biya ni
Yahudawa ba, a hon hi ka vu Bitrus ngame.
Kima a he ni ba vi wu bredi wandi ba klan
hamma ni du sa nda en na.
4 Niwa a vuulo'a, a njiwu ka tro ni kotro,
ni wo sojoji nklan nza du ba mla ya; a ta
son ndji wa ani njiwu rjuye nu ndji hu kle
igan-u nigra.
5 Toki, ba tro Bitrus zi ni tra tro, ama
biwa ba bi ekklisiya ba kri gbangban ni bre
Irji ni tu ma.
6 Nichu wa mble ka nhran hu'a, Herod
anata chu rjuye duba bla tre nituma,
Bitrus a sia kruna ni tsutsu sojoji harhi,
nimi lo ni sraka harhi, ni bi gben ni nyu
nkontra ni duba mla ta ya nkontra'a.
7 Mle, Maleka Bachi a lu kri tanwrhu,
ikpan lu ri nda kri bwu tra wu ko tro'a, ndu
ku wrhu Bitrus ni kosan nda ta'u sh'me ni
nna'a nda hlawu ndi, “Lukri gbagbla,” u
sraka'a ba ju kuhle rjini woma.
8 Maleka a hlawu ndi, “Lo kpame ni vu
lagban wu zame sru.” Bitrus a tie toki.
Maleka a hlawu ndi “Vu nklon me wu
kora'a sru ni hume.”
9 Niki, Bitrus a hu Maleka zren rju. Ana
to ndi kpe wa Maleka a tia a hi njanji na.
A tre ndi a si toh ni raa mu.
10 Niwa ba zren ka vu y'ba bi gben bi
mumla, mba wu ha, nda ye ni kikle nkon
karfe wu ri ni gbu'a, a bwu kikima ni
bawu. Ba rju grji hu nkon wu mi gbu'a,
u Maleka a kri kaado.
11 Niwa mren Bitrus a k'ma ye niwu, a tre
ndi, “Zizan, mi mla toh wu njanji ndi Bachi
yi a ton Maleka ni du ye kpame chuwo ni
wo Hiridus, mba wawu kpi wa Yahudawa
ba bata yo shishi ndi ba toh.”
12 Ni mla to toki, a zren hi ni ko Maryamu
iyi Yohana, wa ba yo ndi Markus ngame,
niki ndji gbugbuwu bana zontu ki si bre
Irji.
13 Niwa a wrunkon wu kikle nkotra u
ri ni ko'a, vivren wa wu ndu ni ko'a, wa
ndema hi Ruda a ye nitu du ye kpa yo'a.
14 Niwa a wo lan Bitrus nda to ndi a yi
wawuyi, nitu ngyiri ana bwu nkon a na
nda tsutsu ri hi nimi ko'a, nda ka hla bawu
ndi Bitrus kri ni nyu nkontra wu kora.
15 Ba kri hlawu ndi, “Wu sran.” Ama a
kri gbangban nitu a hi njanji. Ba tre ndi,
“A hi ibrji ma.
16 Ama Bitrus ana donme ni wrunko'a
na, ni bwu nko mba, ba too nda kri
bwunyu yo ni h'yo.
17 Bitrus a ti ba niwo duba son gbangbi,
nda bla bawu nitu wa Bachi a njiwu rju ni
kotro. A tre ndi, ton ba hi ni Yakubu baba
mbru mri vayi ba nitu kpeyi. Mle a lu don
ba nda zren hi ni buburi nkan.
18 Niwa mble a nhra, ana tsitu fime wa
a ri ni mi sojoji ba na nitu ka ahi ngye ti
Bitrus.
19 Hu wa Hiridus a wa nda na too na, a
mye bi gben ba nda yo ba ni duba wu ba.
Hu ki, a grji rji ni Judiya hi ni Caesarea nda
ka son niki.
20 Zizan Hiridus a shu ni nfu ni ndji bi
Tyre mba Sidon. Ba hi niwu nitu kpe riri,
nda weire Blastus, wa ani zo ninkon chu'a
ndu, andi du yo nyu zoba, ba mye ndi duba
ki ni sikpe ni gbungblu meme wu nikon
chu'a.
21 Ni vi wa ba yo'a, Hiridus a sru nklon
ma u bi chu nda son ni ruron wu tu chuma,
nda lu tre ni ba.
22 Ndji ba ba kpagro ndi, “Wayi hi lan Irji
ana wu ndji na!”
23 Hari me, Maleka Bachi a kri yo wru,
nitu ana nu Irji ninkon na; ntson mra ba
kri rhiwu wuu.
24 Ama lantre Irji a si bwu bran ndani
krigbu.
25 Niki, niwa Barnabas mba Shawulu ba
kle ndu zren mba, ba k'ma zren rji ni
Urishelima, nda nji nha niba Yohana, wa
ba yo ndi Markus

13

1 Zizan ni Ekklisiya wu Antioch, An-
abawa baba bi tsro bari bana he. Bana
ba BArnabas, Siman (wa ba yondi Niger),
Lucius wu Cyrene, Manaen (vayi Herod wu
retrarch wa bana kpa'u nji toh wu ngrji hi
mba), mba Shawulu.

2 Niwa basia bre ni kaa rhi kpe nda ni
nzu Bachi hon, Ruhu Tsatsra a tre ndi,
“Chuu ba Barnabas mba Shawulu zi tinkan
nimu, ni duba ti ndu wa mi yoba duba ti.”
3 Hu bre ni kaarhibiri, mba yo woh ni
tumba, ba tru ba yo ni duba hi.
4 Kima, Barnaba mba Shawulu, niwa
Ruhu Tsatsra a ton ba rjuhi'a, ba grji hi
Seleucia; rhiniki ba wu jrigi mma hini
Cyprus.
5 Niwa ba he ni gbu Salamis, ba d'bu
bla lantre Irji nimi ko Synagogues wu
Yahudawa. Yohana ngame a he niba toh
wu zoba.
6 Niwa ba zren kaagon nclan meme
gbungblu kima hi ni Paphos, ba ka tsra ni
ndji wu katibrji ri ndi Yahudi wa ana anabi
wu che, wa ndema ana Bar Yesu.
7 Ndji wu katibrji ana ta zren zontu ni
kikle ndji wu gaatre, Sergius Paulus, wa
aheni mre toh kpe kpukpome. Igu yi a
yoye ni kpama, ba Barnabas mba Shawulu,
nitu a nison wo lantre Irji.
8 Ama Elymas “Wu katibrji” (toki ba
k'ma ndema sran) a lu kri sen nyu wu ka
kpanyme niba; a ta son k'ma kikle Iguwu
gaatre rju ni nkon kpanyme'a.
9 Niki Shawulu, wandi bata yondi Bulus
ngame, shuni Ruhu Tsatsra, a yo shishi yau
gbahme
10 nda tre ndi, Iwu vren brji, wu shuni
kpi kankan wu gyru mba meme dri. Wu
kame ni ko ngye wa a he ni nkon tsatsra'a.
Wuna don me ni k'ma sran nkon triime wu
Bachi, ka ana naki na?
11 Zizan ya, Iwoh Bachi a he ni tume, wu
k'mati ndji wu mfyen. Wuna toh kpanrhi
wu nton bari na.” Hihari niki, ikpe too
iwru mba bwu a ku nitu Elymas; wa dusi
zren ni kaagon siwa nji duba vu ni wo tsro
nkon.
12 Huwa kikle wu gaatre a toh kpewa a
zren'a, a kpanyme, nitu tre wu Bachi wa a
wo'a, a nuu rhimre ni sissri.
13 Zizan Bulus baba kpukpan ma ba ba
wru zren hu ni nokn maa rjini Paphos nda
ka rini Perga wu Pamphylia. Ama Yohana
a kaba don nda k'ma hi ni Urushelima.
14 Bulus baba kpukpan ma ba zren rhi ni
Perga nda ka rini Antioch wu Pisidia. Niki
bahi ka rini Synagogue chachu Sati nda ka
kuson.
15 Hu, vu bla nha wu doka mba wu ba
anabawa ba, bi ninkon wu Synagogue ba
ton ba ni tre ndi, “Mri vayi, bita he ni tre
wu nron ni ndji biyi, bika hla.”
16 Niki Bulus a lu kri nda nzuwo tibawu
nda tre ndi, “Ndji bi Israila baba biyi wa
bi klu Irji, woo yi.
17 Irji wu ndji bi Israila yi a chu ba
bachimbu nda du ndji ba bran ti gbu, niwa
bana ki meme Egypt, mba ni woma waa
nzu hon, a nji ba rju nikima.
18 Ni nton mla ise tso-tra-don-nza (40)
a tiya nji ba nimi gbungblu tsutsu miji.
/ Vunvu nha bi sen bari ba yo ndi / Wu
ise mla tso-tra-don-nza asi mlabaya nji ni
gbungblu tsutsu miji. /
19 Hu gon wa a yra gbungblu ndji tang-
ban wa bana he ni meme Canaan'a, a ban
meme mba nu ndji mbu ni du k'ma ti
umba.
20 Ikpe biyi ba rhuhe toki zan se 450 wa
baka hi ye. Hu gon kpi biyi, Irji a nuba bi
gaatre ka tsra ni nton anabi Samuel.
21 Mle ndji ba ba mye ndi du nuba chu,
u Irji a nuba Shawulu vren Kish, ndji wu
grijhi Benjamin, ni du hon ti chu nitumba
wu se tso-tra-don-nza.
22 Hu kima, Irji a churhu ni tuchu'a, nda
nzu Dauda hon ni du k'ma he chumba.
Ana Dauda yi wa Irji a hla tre ni tuma ndi,
“Ngye mi ye toh Dauda vren Jesse a hi ndji
wa ani hu sron mu, wa ani ti wawu kpiwa
Mison ni du ti.
23 Rhini h'pu iguhi Irji njiye ni Israila ndji
wu kpachuwo, Yesu wa ana shirji ni tu a ni
ti toki.
24 Niwa Yesu a rhihe ye, Yohana a d'bu
batisma wu k'ma sron sran ni ndji bi
Israila wawu.
25 Niwa a ta kle ndu ma, a tre ndi 'Bi
rhimre ndi me mi nha?' Me, Mina wawuyi
na. Ama srenton, iri ni ye hu gon mu,
lagban za ma me mina mlakri wa mi
siwuna.
26 Mri vayi, mri wu iyi Ibrahim, baba
biwa ba he nimi mbi wa ba klu Irji, ahi
ni tawuyi mba ba ton tre wu kpachuwu yi
ye.
27 Ni ndji biwa ba ki ni Urushelima, baba
bi tuchu mba, bana mla too na nda du
lantre ba anabawa wa ba ta bla chachu ni
vi wu Sati'a, a hon tumba niwa ba kaamba
niwu.
28 Niwa ba wa ndana toh kpe wu lowu
wu qu na, ba yo Pilate ndi du wuu.
29 Niwa ba kle wawu kpi wa bana nha
nituma'a, ba banwu grji rhini kunkron'a
nda kawu yo kru nimi ibe.
30 Ama Irji a nzuulu rjini qu.
31 Wu vi gbugbuwu ndji waba hu rji ni
Galili ye Urushelima basi too. Ahi ndji biyi
yi basi bla kpi wa bato nituma ni ndji ba.
32 Niki ki hla yiwu tre ndindi, shirji wa a
ye niba bachimbu
33 a du ba ye he toki nitawu, mri mba,
nitu wa a nzu Yesu lu. Na wa ba nha ni
Zabura wu ha: “Wu hi wu vren mu, luwa
mi k'ma ti time,/
34 Nituwa a nzuu lu rji ni qu nitu du na
la ka k'ma ye na, Irji a tre toyi: / Mie nu
tsatsra mbalulu wa mi shirji ni Dauda.

35 Nitu ki ala tre ni Zabura ri ngari ndi
“Wuna du tsatsra me du toh gla na.'
36 Niwa Dauda a kle ndu wa Irji a son
niwu'a ni k'ba bi ngrjima, a ku kruna, e ba
karhuu baba ba bachima, e k'ma ma a toh
gla.
37 Ama wawu wa Irji a nzu lu'a ana toh
gla na.
38 Niki bika toh, mri vayi, ndi, zu ni wo
guyi, ba d'bu nihiwu, kpawruhle lahtre.
39 Zuni wu, ko nha wa a kpanyme ani
kpa yandindi nitu wawu kpi wa doka Musa
ana toh ya ndindi niwu na.
40 Nikima, mla zren nitu kpi wa anabawa
ba tre nituma duna hon nitu mbi na:
41 Mla ya, biyi bi kpa wruhle, ni ya ni
nyu ni w'ho, mle ni qu kado; Toh, mi nji
ndu niye nimi vi mbi biyi, Ndu wa bina
kpanyme niwu na, ko ndrjo ri nita d'bu bla
yiwu.'”
42 Niwa Bulus mba BArnaba ba lusi hi,
ndji ba ba breba ni duba la tre lan tre ba
ngari ni chachu Sati wu hu kima.
43 Niwa ku son mba wu Synagogue a ye
kle'a, yahudawa gbugbumba baba biwa ba
kpanyme nda k'ma ni hu Irji mba ba hu
Bulus mba Barnaba, e ba tre niba nda nron
ba ndi duba kri gbangban ni nkon ndindi
wu Irji.
44 Nivi Sati wa aka hu kima, igbua wawu
ba ye zontu ki nitu duba wo lantre wu
Bachi.
45 Niwa Yahudawa ba ba toh kpaandi ba,
ngu a shu ni sron mba, nda duba tre meme
nitu kpi wa Bulus a tre'a, nda si mren'u.
46 Ama Bulus mba Barnaba ba tre rju ni
gbengble sron ndi “Abi wa du yi guchi wo
bla lantre Irji. Ni toyi bi tru hle rjuni kpa
mbi, ni ban kpambi ti wa bina mla wu kpa
vri wa ana kle na, tooyi, ki k'ma hi nibi wa
ba bi kora.
47 Toki Bachi a mmhata gbangban ni tre
ndi, 'Mi yoyi nji kpachuwo hi ni gbungblu
nkankan wu meme wawuu.'”
48 Niwa bi kora'a ba wo tre yi, ba ngyiri
nda nzu hon lantre wu Bachi. Wawu biwa
a yoba yo ni duba kpa ivri wa ana kle na,
ba kpanyme niwu.
49 Lantre Bachi a zren hi ni ngbran kima
wawu.
50 Ama Yahudawa ba ba chon mmba bi
ninkon ndani kri gbangban ni hu'a, baba
lilon bi tsro nkon wu hu ni gbu'a. Ba chon
iya yo nitu Bulus mba BArnaba nda duba
zuba vrarju ni ngbran kima.
51 Ama Bulus mba Barnaba ba kpon
meme zamba rju du hon tumba. Mle ba
hi ni gbu Iconium.
52 E mri ko bi hu ba ba shuni ngyiri mba
ni Ruhu Tsatsra.

14

1 Aye he toki ni Iconium, wa Bulus mba
Barnaba ba ri hi nimi Synagogue wu bi
Yahudawa ba, nda ka tre hu ninkon wa
kpaandi, ba Yahudawa baba Greeks ba
kpanyeme.
2 Ama Yahudawa wa ba kamba ni zren
huba'a, ba chon dri bi kora ba nda duba ti
nfu ni mri vayi mba.
3 Nitu ki, ba ki niki gbron nton, ndani bla
gbangban me ni gbengblen Bachi, ndani
tsro ba du ba toh tre wa a ton ba wu ya
ndindi. A ti toki niwa a tsro kpanyeme wa
ndji ba toh ni kikle kpi waasi ti ni shishi
mba, zu ni wo bulus mba Barnaba.
4 Ama ndji bi gbu'a ba gaanyu, bari ba
kri ni ngbala Yahudawa, i bari ni manzani
ba.
5 Wawu mba, bi kora mba Yahudawa
(baba bi ninkon mba) ba wa nkon wu vu
ba yo ya nda ta ba Bulus mba Barnaba ni
tita,
6 ama niwa ba ble wo toki, ba tsutsu hi
ni igbu bi Lycaonia, wu Lystra mba Derbe
baba kaagon gran bi koki,
7 niki ba si zren ni d'bu tre ndindi'a.
8 Ni Lystra, iguri a son, hamma ni
gbengblen ni zama, chon kple rhi ni nne
yimma, wa ana zren to ni son ma na.
9 Iguyi a wo bulus si tre. Bulus a yo
shishi ma niwu nda toh ndi a he ni sron
kpanyeme nitu kpa sii kpama.
10 Niki a tre niwu ni kikle lan ndi, “Lu
kri ni za me.” Mleigu'a a lu za kri nda zren
kaagon.
11 Niwa kpaandi ba bato kpewa Bulus
a ti'a, ba nzu lan ba ndani tre ni el'pa
Lycaonia, “Ba rji ba ba k'ma rhu too ndji
nda grji ye nita.”
12 Ba yo Barnaba ndi “Zeus,” mba Bulus,
“Hermes,” nitu wawuyi ana ninkon wu
lantre'a.
13 Priest wu irji zeus, wa koobre ma ahe
ni kogon kikle gbu'a, anji kikle lando wa
ba yra ni loh bre ye ni kikle nkontra gbu'a,
wawu mba gbugbu ndji ba, nitu duba ye
gon nton nibawu.
14 Niwa manzani ba, Bulus mba Barnaba
ba wo toki, ba y'ba nklon mba nda tsutsu
hi nda ka kuuyi ni mi ndji ba
15 nda ni hla ndi, “Indji-lon, nitu ngye
bi ti kpi biyi? Kita ngame ki ndji, ni kpa
too wumbi. Kisi bla tre ndindi ni yiwu
nitu duyi k'ma gon don meme kpi ndi ye
ni Irji wu sissren, wa a ti shulu, ni memee
ni kpaama teku, mba wawu kpi wa bahe
ni mi mba.
16 NI k'ba wa baka hiye, a du gbungblu
du ba zren ni nkon kankan wu mba.
17 Ni kima me, ana hamma ni don wa ba
bla kpewa ba to nituma na, niwa a ti kpiwu
bi nda nuba mma-lu rhini shulu mba

ntonlu wa niye nuyi klo biri bran; shuuni
sron mba ni biri mba ngyiri kpukpome.
18 Ni lantre bihi me, Bulus mba Barnaba
ba mla zu ndji ba megen bubu gon nton ni
bawu.
19 Ama Yahudawa bari wa ba rhini
Antioch mba Iconium, ba ye kma tu ndji
ba sran ni gyru bre. Ba taa Bulus ni tita
nda ngbiwu rju hi ni kogon gbu'a, nda ban
ni mren mba ndi a qu ye.
20 Ni kime, niwa mriko ba ka kri kaagon
nitu ma, alu kri nda zren ri ni mi gbu'a.
Ni vi wa a hu kima, a hi ni Derbe wawu'u
mba Barnaba.
21 Hu gon wa baka d'bu bla tre ndindi
nitu ma, ni mi gbu'a nda mriko gbugbu,
ba k'ma ye ni Lystra, ni Iconium mba ni
Antioch.
22 Ba si nron mriko ba duba kri ni sron
gbangban nda yo ni bawu du ba na k'ma ya
gon ni kpa nyme mba ndani tre ndi, “Abi
toki duta ri ni ko Irji hu ni nkon iya
23 Niwa ba yo bi ninkon nitu mba, ni
ekklisiya ba, nda bre Irji hamma ni rhikpe,
ba kaba yo ni wo Bachi wa nituma yi ba
kpa nyeme.
24 Mle ba zrenzu ni Pisidia nda ye ri ni
Pamphylia.
25 Niwa ba kle bla lantre'a ni Perga, ba
grji hi ni Attalia.
26 Rhi niki ba zren zu nitu mma ka rini
Antioch, ni bubu wa bana nzuba yo ni toh
ti Irji wu ndu wa baka kle'u zizan.
27 Niwa ba ye ri nimi Antioch, ba yo
ekklisiya zi ni bubu riri, nda vubla bawu
wawu kpiwa Irji a ka ti niba, mba nitu wa
a bwunko wu kpa gbangban ni biwa babi
kora'a.
28 Ba kii wu gbron nton ni ba mriko ba,

15

1 Indji bari ba grji rji ni Judiya ye ni
Antioch nda ye bla tsro ni mri vayi ba ndi,
“Bi tina duba han mbru ni yiwu hu njo tre
Musa na, bina kpa chuchuwo na.
2 Kpeyi a vu tu Bulus mba Barnaba zon
ti nkan nda duba kri senyu ni ba. Niki,
Bulus mba Barnaba, baba bari ni mi mba,
ba chuba ndi duba hon hi ni Urushelima
nda yi son ni ba manzani baba bi ninkon
ba nitu duba tu tre'a.
3 Nitu ki, niwa ekklisiya a ton ba'a, ba
zren zu ni Phoenicia mba Samaria, nda si
bwu bla sran sron wa bi kora'a ba kpa'a.
Ba nji ngyiri kpukpome ye ni mri vayi ba.
4 Niwa ba ye rini Urushelima, ekklisiya
mba manzaniba baba bi ninkon ba ba
kpaba ni wo ha, i baka vu kpi wa Irji a
ti bawu'a bla ni bawu.
5 Ama ndji bari, ni mi biwa ba kpa-
nyeme'a, wa bahe ni mi grji bi Pharisee, ba
lu kri nda tre ndi, “Ani kpe wuti ni duba
vu ba han mbru nda yo tre gbangban ni
bawu duba hu tre doka Musa.”
6 Niki manzaniba baba bi ninkon ba ba
zontu ki nitu duba mla kpeyi yato.
7 Hu gon sen nyu ni kpamba, Bitrus a lu
kri nda tre niba ndi, mri vayi, bito ndi, ni
nton ndindi wa aka hi ye'a, Irji a chu ni mi
mbi, nitu ni nyu mu, Bi kora ba duba wo
lantre wu tre ndindi'a, nda kpanyeme.
8 Irji, wa ato dri'a a mla bla ni bawu niwa
a nuba Ruhu Tsatsra, toh waa ati nitawu;
9 ndana chuta ti nkan ni ba na, niwa a
vu sron mba se ni toh kri gbangban.
10 Zizan nitu ki, ahi ngye duyi ni tsra Irji,
niwa bi klo ilo wu ya nitu nkanto wu bi
hu'a wa ba timbu, ni kita kina mla to ba
nji na'a?
11 Ama ki kpanyeme ndi ki kpachuwo
nitu ya ndindi wu Bachi Yesu, na baba
me.”
12 Kpaandji ba wawu ba ki ni gbangbi
niwa ba si sren ton ni ndu wu bwu ya
mba wu kanyu yo ni w'ho wa Barnaba mba
Bulus ba vu si bla nitu wa Irji a ti ndu ni
mi Bi kora'a, zuni wo mba.
13 Hu gon wa ba tre kle'a, Yakubu a saa
nda ni tre ndi, “Mri vayi, yo ton ndi wome.
14 Siman a hla yiwu niwa Irji ni ya ndindi
ma ni mumla azo bi kora'a nitu du ban rhi
ni ba, ndji wu ndema.
15 Lantre ba anabawa a kpanyme ni kii,
na wa ba nha'a.
16 Hu gon kpi biyi, mi k'ma ye, mba miye
mme ngari, ko wu zontu ni Irji wu Dauda,
wa a zilhe ye; Mi nzu sazi, ni du wron
meme ma du k'ma ye to ana he,
17 ni du mbru ndji wa ba don'a, duba
wato Bachi, baba wawu bi kora wa ba yo
ba ni ndemu.'
18 Ikpe yi yi Bachi a tre ndi, A nhati kpi
biyi wa bato rhi ni sen'a? / Nk'ma vunvu
wu Greek bi sen wa ba he ni tu tre wandi
a nkan / Ikpe yiyi wa Bachi a tre, ni tuma
yi, ba toh wawu kpi wa ba ti nisen.
19 Nitu kima, mi ban zi ndi kina ti ba ya
na, baba bi kora wa ba k'ma ye ni Irji.
20 Ama ki nhahi ni bawu ndi a tre wa
s tsra, duba chukpa mba ti nkan ni kpa
ti meme gunki, wrhuni hu mba mba ni
nn'ma wa ba wuu ba ndwuto, mba rhini
iyi.
21 Nitu Musa, ba d'buhla ni gbu nkankan,
rhini k'ba bi sen, a ye ni zizan wa basi bla
nimi Synagogue chachu ni vi Sabbath.”
22 Niki a bi ya ni manzaniba baba bi
ninkon ba, mba ekklisiya wawu, duba chu
Juda wa ba yo ndi Barsabbas, mba Sila, wa
bana bi ninkon wu bi vayi ba, nda ton ba
hi ni Antioch baba Bulus mba BArnaba.
23 Nha zuni wo mba, “Rhini manzani
baba bi ninkon ba, mri vayi mbi, hini mri

vayi bi kora nimi Antioch, Syria mba Cilicia ki chi yi!
24 Nitu ki wo ndi ndji bari ba rhunita hama ni kpanyime mbu, nda ka si chonyi ni lan tre wa a kpa sron mbi ti meme'a.
25 A bi ya nitawu, wa ki k'ma sron mbu yo ni bubu riri, ndi chu ndji biyi wa ki tonba ye ni yi baba mri vayi bi mlason mbu, Barnaba mba Bulus,
26 ndji biwa ba ban tu yo ni nkon qu nitu nde wu Bachi Yesu Kristi.
27 Nitu ki, ki ton Juda mba Sila, Wa ba vu bla ni yiwu, kpi biyi ngame ni lantre mba.
28 Nitu a ya bi ni Ruhu Tsatsra mba ni tawu, du kina la ban ndu ya sa nha nitu mbi zan wa a he toki ye:
29 ndi du yi chuwo rjuni kpi wa ba ton ni brji, ni iyi, kpi wa ba wuu ni ndwu to, mba rhini latre wamba ko lilon. Bita chu kpambi wru ni kpi biyi, zren ni bi yiwu. gbuchu.
30 Niki, niwa ba kle nda yo ba ninkon, ba zren grji hi ni Antioch, hu gon wa ba vu gbu ndji ba zontu zi bubu riri, ba ka vunvu wa ba nha bawu nuba.
31 Niwa ba bwu bla, ba ta kpe nitu nron tre wa ba kpa'a.
32 Juda mba Sila, wa bana anabawa ngame, nronba mri vayi ba ni lan tre gbugbuwu nda zoba kri gbangban.
33 Hu gon wa ba fon ki niki, ba tru ba hi ni si sran rhini mri vayi ba hi ni biwa bana ton ba'a.
34 Vunvu wu bi zan, bi son bana he ni nklan 34 na (Ya Ndu Man.15:40). Ama a toh bi du Sila du k'ma son niki.
35 Ama Bulus mba Barnaba ba kii ni Antioch ndani tsro nda ni bla (baba gbugbu bari) lan tre wu Bachi.
36 Hu gon vi bari, Bulus a hla ni Barnaba, “Ki k'ma hi zizan ni ki hi tsri ni mri vayi bi gbu wa kina ka d'bu hla lantre Bachi, niki toh ka ba heni ha.”
37 Barnaba a son ban Yohana wa ba yondi Markus, nji nha.
38 Ama Bulus a rhimren ndi ana bi du ba ban Markus na, waa ana kaa ba don ni Pamphylia nda na la huba ni ndu'a na.
39 Niki, kikle sen nyu a gaaba nda du ba hu nkon nkankan ni kpamba, i Barnaba a ban Markus hu ni kpama, nda dran rju hi ni Cyprus.
40 Ama Bulus a chu Sila nda rju kunkon hi, hu wa mri vayi ba ba vu ba sru ni nji ndindi wu Bachi.
41 Mle a zren zu ni Syria mba Cilicia ndani gbre kri gbangban ni ekklisiya ba.

16

1 Bulus ngame aye ni Derbe mba ni Lystra, niki vrenko wu huuri wa ndema hi Timotia he, vren wa Yahudawa ri, wa a kpanyime niwu, ama tima ana ndji Greek.
2 Mri vayi wa bana he ni Lystra mba Iconium bata tre ndindi ni tuma.
3 Bulus ata son du zren huu ni tuki, a bau njinda gen-mbru niwu, ni du Yahudawa wa ba he ni bubu baki du ba toh, nitu bana toh ndi tima ana Greek.
4 Niwa ba hu nkon si hi zu nimi gba ba, basia zren nihu nkon tsatsra wa manzani ba mba bi ninkon biwa ba he ni Urushelima ba m'ha yo duba hu.
5 Niki ekklisiya ba ba kpa ti ngbengblen ni kri gbangban nitu hu nkon'a nda du kri mbru mba a si hon chachu.
6 Bulus mba bi zren niwu ba zren zu ni ngbran Phrygia mba Galatia, nitu Ruhu Tsatsra ana ti gbuchu ndi du ba na d'bu lan tre'a ni ngbran Asia na.
7 Niwa ba zren ye ti weiweire ni Mysia, ba yo sron zuni Bithynia, ama Ruhu Yesu a zuba.
8 Niki ba vu Mysia y'ba nda grjiye ni gbu Troas.
9 Bulus a toh ni mira ni chu; ndji ri wu Macedonia a kri ki nda si bre'u nda ni tre ndi, “Ye nita ni Macedonia ni ye zota.”
10 Niwa wa Bulus a hrara toki, ki krilu si wa nkon wuhi ni Macedonia, nitu ki ban ndi Irji mba yo ta du ta ki hi bla tre ndindi ni bawu.
11 Ki kuu zren hu ni nkon ma rhini Troas, ki hu trime nkon wa ani njita zu ni Samothrace, nda duta ka rhini Neapolis ni mbewa aka wu vi kima.
12 Rhiniki, ki hi ni Philippi, wandi ana kikle gbu wu Macedonia, gbu wa a zan bi ni ndu wu ngbran kima mba wa aheni wo bi tuchu wu Romawa; ki ki niki wu vi wa a fon bran.
13 Ni vi Sabbath (Chachu Sati), ki zren rhu ni kikle nkontra gbu'a wa a he ni kosan ba'a, bubu wa ki ban ndi ani bi wu bre. Ki kukhi ni tre ni mmba wa ba ye zontu ki'a.
14 Iwari wu nde Lydia, wa a ta le ni ikpi nklon sru, rhi ni gbu Thyatira, wa ata hu nkon Irji, a yo ton si wota. Bachi a bwu sron ma ni du mla wo kpe wa Bulus asia tre'a.
15 Niwawu mba bi koma, ba kpa batisma, nda bre ta ndi, “Bita kpanyme ni me ndi mi kri gbangban ni hu nkon Bachi, bi ka ye ni komu.” Nikima a weireta du ta kpanyme.
16 Niwa ki sia hi bubu bre, vrenwa ri wa ana gran, nda he ni brji wu toh kpe nda nran, a ye zontu nita. A ta nji nklen gbugbuwu ye ni ti ko ma nitu ndu nran wa ata ti'a.
17 Iwa yi a zren si huba Bulus nda d'bu si hla ndi, “Biyi bi mri koh wu Irji wa a zan nzu hon. Ba ki bla nkon wu kpachuwo ni yiwu.”

18 Asi ti toyi wu vi gbugbuwu. Ama
Bulus, nitu vrenwa a yo nfu branbran, a
k'ma nda hla ni brji'a ndi, “Mi mmha'u ni
nde Yesu Kristi, rju ni kpa ma.” Mle a rju
ni nton kima.
19 Niwa bi ti koma ba toh ndi nkon kubu
mba a kle, ba vu Bulus mba Sila nda gbi
ba hi ni tsutsu bubu wa ba le ni kpi, niwa
bi ninkon gbu ba ki'a.
20 Niwa ba nji ba ye nu bi blatre (Alkali),
ba tre ndi ndji biyi ba nji iya rini kikle
gbumbu. Ba Yahudawa.
21 Ba bla tre njo wa ana he nitu nkon wa
Romawa ba kpanyme duta hu na.
22 Niki kpaandji ba lu hon wawu mba,
nitu Bulus mba Sila; Alkali ba ba y'ba ba
nklon mba ju nda mmha duba hloba ni
kunkron j'bo.
23 Niwa ba hloba ni wo gbugbu nitu mba,
ba tru ba sru ni ko wu tru nda mmha ndji
wu tro'a du mla yo shishi nda na du ba
gbuj'bu na.
24 Hu gon kpa mmha yi, ndji wu tro'a,
a tru ba sru ni tra wu komi nda vu ba za
mba lo nha ni kunkron gbangban.
25 Mla tsutsu chu, Bulus mba Sila ba sia
bre Irji nda ni yo se wu nzu Irji hon, i mbru
biwa ba tro ba ngame'a ba sia sren ton
niba.
26 Niki, kikle grju meme a lu ti, nda du
nchimeme wu ko tro a grju, mlee nkon ba
wawu ba bwu yo hwo, mba ba sraka wa
ba lo ba niwu'a ba si hle.
27 Igu wu troba'a a lu sh'me ni nna
nda toh nkontra kotro ba ba bwu kri ni
hwo, a gbron guglo Inji wu nduma ndani
wuutuma, nitu a ban ndi biwa ba troba ba
rju nawo ye.
28 Bulus a yo gro ni kikle lan nda tre ndi,
“Na ti kpame kpe na, nitu wawu mbu ki
he ni wayi.”
29 Igu wu troba a yo duba nji ilu kpan
njiwu, nda tsutsu ri ni tsenza kpa mba
sissri nda ka kukru ni shishi Bulus mba
Sila.
30 Nda nji ba rju nda tre ndi, “Mi nuyi
ninkon, mi ti ngye ni dumi kpa tumu
chuwo?”
31 Ba tre ndi, “kpanyme ni Bachi Yesu,
niki wu kpa kpachuwo, ni wu baba biwa
ba he ni ko me.”
32 Ba hla lan tre wu Bachi niwu, baba ni
ko nha ni mi koma.
33 Niki, igu wu tro'a a vu ba ni nton kima
wu chu'a, nda ka ngla mkpan mba, niki
wawu mba bi koma wawu ba ti batisma ni
bawu.
34 Niwa a nji ba Bulus mba Sila hon
hi ni koma nda ka nuba biri, a ta kpe
kpukpome, ni ndji biwa ba he ni koma'a,
nitu a kpanyme ni Irji.
35 Zizan, niwa mble a nhran, alkali ba ba
ton du hi ni bi gben'a, ndi “Du ndji bi mba
hi kpamba.”
36 Igu wu tro a vu lan tre ba bla ni Bulus
mba Sila andi, “Alkali baba ton lan tre ye
ni me ndi du mi du yi hi. Zizan nikima, ye
rju hi yi ni si sron.”
37 Ama Bulus a hla bawu ndi, “Ba vuta
hlo tsi ni shishi ndji, hamma ni tsra ta toh,
niwa me ki mri son meme Roma, nda tru ta
sru ni kotro, zizan ba son juta rju ni rhiri?
A'a! Du ba ye kimba nda ye njita rju.”
38 Bi gben ba baka vu tre biyi bla ni ba
alkali ba, niwa ba wo ndi Bulus mba Sila
ba mri gbungblu Roma, ikpe'a anuba sissri.
39 Alkali ba ba ye bre ba nda nji ba rju,
nda bre du ba rju ni gbu'a hi kpamba.
40 Niki, Bulus mba Sila ba rju ni ko tro'a
nda ye ni ko Lydia. Niwa ba Bulus mba
Sila ba to mri vayi ba, ba nhronba duba
ki gbangban, nda mle, rju hi kpamba rji ni
gbu'a.

17

1 Zizan, niwa ba zren zu ni igbu bi
Amphipolis mba Apoloniya, ba ye ri ni
kikle gbu Tesalonika, bubu wa synagogue
wu Yahudawa a he.
2 Bulus, toh wa a ta tia, hi ni ba, nda ban
vi Sati tra si vu mla ya ni mi nha tre BAchi
niba.
3 A sia bwu tre Bachi nda ni mla bla ndi a
tsra kri ni du Kristi du ti ya nda la lu rhini
kwu. A hla ndi “Yesu yi, wa mi d'bu bla ni
yiwu a wawuyi hi Kristi.”
4 Yahudawa bari ba kpanyme nda zontu
ni Bulus mba Sila, baba gbugbu ndji bi
Greek wa ba kri gbangban ni hu, mba imba
bi ninkon, wa bana fii me ngame na.
5 I Yahudawa wa bana kpanyime na, nitu
ba shu ni ngu, ba vu ndji bari bi meme
dri rji ni bubu-leni-kpi wu gbu'a, nda kplu
kpaandji ye zontu nda chon gbu'a duba yra
gro ni nfu. Ba ri ni nfu kima ni ko Jason,
ndi ba wa vu Bulus mba Sila nu ndji ba.
6 Niwa bana to bana, ba gbi Jason baba
mri vayi bari ye ni bi ninkon u gbu'a nda ni
yii, “Ndji biyi wa ba k'ma gbungblu wawu
sran hon grji ba ye ni wayi ngame.
7 Ndji biyi wa Jason a kpa ba; a; zren
mba ni hu nkon nkan ni gbren tre wa Siza
a yo'a, ba bla ndi niko chu ri nkan he wa
ba yondi Yesu.
8 Ba kpa suron kpaa ndji ba baba bi
ninkon gbu'a ti meme ni kpi biyi wa ba
wo'a.
9 Hu gon wa ba chu Jason baba mbru
mba ru ni wo bi lo ba, ba chuba chuwo
duba hi.
10 Ni chu kima, mri vayi ba ba tru Bulus
mba Sila hi ni Beriya. Niwa ba ri niki, ba
ri hi ni mi sinagog wu Yahudawa ba.

11 Zizan ndji biyi bana he nitu mla to zan
bi wa ba he ni Tasalonika, ba kpa lan tre'a
ni sron ndindi, nda bwu lan nha chachu
nda shle si ya nitu duba to ka kpi ba ba
tokii.
12 Nitu kima, gbugbu mba ba kpanyime,
hu ni mba Greek bari wa ba yaba ni nfutu,
baba gbugbu lilon bari.
13 Niwa Yahudawa bi Tasalonika ba wo
ndi Bulus a sia d'bu ni bla lan tre Irji ni
Bariya, ba hi niki nda ka chon kpaa ndji
ba hwu dri.
14 Mle, mri vayi ba ba tru Bulus du hi hu
nkon wu tu kpaa ma, i Sila mba Timoti ba
ki niki.
15 Biwa ba sia tsro Bulus nkon a ba njiwu
aren gbron ka tsra ni kikle gbu wu Athens.
Niwa ba don Bulus niki, ba kpa tre nitu kpe
wuti rji niwu hi ni ba Sila mba Timoti, ndi
duba sima ye niwu.
16 Zizan wa Bulus a sia gben ye mba ni
Athens, langbiri sron ma a si chon niwa a
to gunki ba shu ni kikle gbu'a.
17 Niki a si bla ndani k'ma sran ya chachu
ni mi sinagog baba Yahudawa baba bari
wa babi hu nkon Irji, mba nimi bubu wu
leni kpi baba biwa ba heni ki.
18 Niki ngame bari bi to rhimren gban,
wa babi Epikurean mba Stoic, ba zontu wu
sen nyu niwu. Bari ba tre ndi, “A ngye wa
ndi wu gbla nyu treyi si son hla?” Bari ba
tre “A rju ndji biwa ba yo ndi du ba ye
hu mri Irji wa bana to tumana,” nitu a sia
dbu bla tre ndindi nitu Yesu mba ta sh'me
ni kwu ma.
19 Ba ban Bulus hi ni Areopagus, nda ni
bla ndi, “Wu la mla bla nitu tsro isa yi wa
wu sia bla?”
20 Nitu wu nji kpi wa kina to tuma na ye
ni ton mbu. Nikima, kisonb mla to tumba.”
21 (Zizan bi Athens ba wawumba baba
bi tsri wa ba kru nha niba'a, ba sia wu
nton mba ni kpe na, hama ni ndu bla mba
srenton nitu ikpi isa wa ba rini gbu).
22 Niki Bulus a lu kri ni tsutsu Ariopagus
nda tre ndi, “Biyi ndji Athens, mi to ndi bi
bi hu nkon bre irji ni za nkankan.
23 Niwa mi zren zu si hi, mi mla ya nito
kpe wa bi nzu hon ni bre mbi. Mi to iko bre
ri wa bi nha “Ni Irji wa bina to na,” Ikpe
wa bi nzu hon ni bre nina too na, wawuyi
mi bwu bla ni yiwu.
24 Irji wa a ti gbungblu wawu mba kpi
wa ba he nimi ma, nitu wawuyi hi Bachi
wu shulu mba meme, ana son ni ko bre wa
ba me ni wo na.
25 Ana wo ndji mba ni tindu niwu na,
ana ndi ani wa kpe ni wo ndji na, nitu a hi
wawu kima mba ni nu ndji vrison sisren
mba gbron vri ni kpi wawu.
26 Rhi ni ndji ri, a ti gbungblu ndi ni duba
ki ni tu gbungblu meme, nda tsra nton mba
nyu dren bubu ki mba,
27 nitu duba wa Irji ka ba ma nk'mo nkon
hi nda hi to wu. Kima me, ana gbangban
ni ko nha mbu na.
28 Ni wawuyi ki son nda zren nda he ni
kpa ndi too wa ndi mbi ri wu to tre a hla
ndi 'kita ngame ki hpu ma.'
29 Nikima, nituwa ki hpu Irji, kina ba
ndi nkon wubi wu irji ana to zinariya ko
azurfa ko tita iwa kpiwa mren ndi mba ba
la ba rhu na.
30 Nitu ki, Irji wruhle kpi wa kiti ni bwu
tu, nda mha yo zi ndi du ndji kagon duba
k'ma sron sran.
31 A he toki nitu a yo vi wa ani gaatre ni
gbungblu wawu ni nkon tsatsra zu ni wo
ndji wa a chu zi ye. Irji guchi nu kpe wu
tsro to nitu ndji yi ni ko nha wa a nzu lu ri
ni kwu'a.
32 Niwa ndji bi Athens ba wo nitu tsame
ri ni kwu, bari mba ban za Bulus, e bari
ba tre ndi, “Ki la sreton ngari ni wo nitu
kpeyi.”
33 Hu gon ki, Bulus rju donba.
34 E ndi bari ba hu ka zontu niwu
nda kpanyime, nimi mba Dionysius wu
Areopagus, wari wa ndema hi Damaris,
baba bari wa ba he ni ba.

18

1 Hu gon kpi biyi, Bulus a rju rji ni Athens
nda hi ni Corinth.
2 Niki a ka zontu ni ndji Yahudawa
ri wa ba yo ndi Akwila, ndi wu ngrji
Pontus, wa la ren mayi a ye rhini Itali mba
wama Pricila, nitu Claudius a yo doka du
Yahudawa du ba rju ni Rome. Bulus a hi
niba,
3 nitu wa bata ti bibi ndu son ni gbung-
blu riri niwu, a son niba nda sia ti ndu'a,
bana bi tsro bru ni tent.
4 Niki Bulus a son zi shle bla ni sinagog
chachu ni vi Sati (Sabbath), nda ni gbron
mren Yahudawa baba Greek ba.
5 Zizan niwa Sila mba Timoti ba grji ye
ni Macedonia, Bulus a ka yo sron ma yo
ngbangban ni lan tre'a, nda ni bwu hla ni
Yahudawa ba ndi Yesu yi hi Kristi.
6 Niki wa Yahudawa ba ba lu hon wu
nda mren u, Bulus a kpon nklon kpama
ni bawu nda hla bawu ndi, “Du iyi mbi he
ni tu mbi, mi ngla wo mu rju, rji zizan mi
hini bi kora'a.”
7 Mle arju don bubuki nda hi ni ko
Titiyus Justus, ndi wa a ta hu nkon bre Irji.
Ikoma a na he hu nha ni sinagog.
8 Crispus, ninkon Sinagog a, kpanyime ni
Bachi, ni bi koma wawu mba, baba gbugbu
ndji bi Korintiya wa ba wo nda kpanyime,
ba ti batisma ni bawu.
9 Bachi a hla ni Bulus ni chu nimi ra, “Na
ti sissri na, si tre rju nina son gbangbi na.

10 Nitu mi he ni wu, ndrori na wa ti kpe
meme ni wu na. mi he ni gbugbuwu ndji
ni mi kikle gbu yi.”
11 Bulus a son niki ti ise ri ni wha tanne,
nda ni tsro lan tre Irji ni mimba.
12 Niki wa Gallio a hon son ni ruron
gomna wu Achaya, Yahudawa ba ba lu ni
mren sron ri wu kiamba ni Bulus, nda vuu
ye shishi bi gaa tre;
13 ba tre ndi, “Igu yi kma sron ndji ba
duba hu nkon bre Irji nkan ni wa doka
hla.”
14 Kima me, niwa Bulus a taa bwu tre
ma, Gallio a tre ni Yahudawa ba ndi, “Biyi
Yahudawa, a nita nitu meme ko gbirjerje
la tre, ani he nitu nkon mi wo yi.
15 Nitu wa a he nitu lan tre baba ba nde
ni doka mbi, hi ki ni mla kpa mbi ti kimbi.
Mina son ri ni gaa tre ikpi biyii na.”
16 Gallio a duba rju dinkon ni ruron
gaatre'a.
17 Niki ba lu vu sosthenes, ninkon sina-
gog nda hlo tsi ni shishi ruron wu gaatre'a.
E Gallio ana yo sron ni kpe wa ba tia na.
18 Bulus, hu gon son niki wu vi gbugbu
bari, a lu don mri vayi ba nda dran hi
ni Syria baba Priscilla mba Akwila. Niwa
a rhihe kunkon rhini bubu ri ni jirgi ma
wu Cenchrea, a duba kron nfutu ma rju
mpempen nitu shirji wa a baan.
19 Niwa ba ye ri ni Ephesus, Bulus a
kaaba Priscilla mba Aquila don niki, e
wawu kima a ri hi ni mi sinagog nda ka
si shleniya baba Yahudawa ba.
20 Niwa ba mye Bulus du son gbaa nha,
a kama.
21 Ni lu bre nda ni donba, a tre ndi, “Mila
kma ye ngari, Irji nita kpanyime.” A dran
nitu jirgi mma rhiki hi ni Ephesus.
22 Niwa Bulus a ye grji ni Caesarea, a hon
hi ka chi ekklisiya wu Urushelima nda grji
hi ni Antioch.
23 Hu gon fon son niki, Bulus rju ku-
unkon zren zu ni gbungblu Galatia mba
Phrygia, nda ni nhron mri ko ba du ba kri
gbangban.
24 Niki, Yahudawa ri ni nde Apollos, wa
ba ngrjiwu ni Alexandria, a ye ni Ehpesus.
A he ni lantre ndindi wu tre nda ni mla toh
vunvu tre Irji.
25 Apollos ana kpa tsro ndindi ni tsro tre
Bachi, nitu wa a ta kri gbangban ni dri, a
tre nda tsro ni nkon tsatsra kpi nitu Yesu,
e nda to nitu batisma wu Yohana megen.
26 Apollos a lu kri si tre ni gbengblen
sron ni mi sinagog. Niwa Priscilla mba
Aquila ba woowu, ba yo ye ni kosan nda
mla bla niwu, nkon wu Irji.
27 Niwa a ta son vu yba hi ni Achaia, mri
vayi ba ba nhron nda nha vunvu ni mriko
bi Achaia ndi du ba kpaa ni wo ha. Niwa
a ka riki, a zo ni nkon gbugbuwu biwa ba
kpanyime, nita a kpaba hamma ni duba ti
kpe.
28 Apollos a kri gbangban ni sen nyu ni
Yahudawa ba nda tsro ba rhi ni vunvu Irji
ndi Yesu yi hi Kristi.

19

1 Aye he niwa Apollos a he ni Corith,
Bulus a zren zu ni kotu gbungblu'a nda ye
ri ni kikle gbuwu Ephesus, nda ye toh ba
mri ko bari niki.
2 Bulus a hla bawu ndi, “Bi kpa Ruhu
tsatsra niwa bi kpanyime a?” Ba sa niwu
ndi, “aan, kina wo nitu Ruhu Tsatsra
mena.
3 Bulus a tre ndi, “Nimi ngye wa ba ti
batisma ni yiwu?” Ba tre ndi, “Ni baptisma
wu Yohana.”
4 Niki Bulus a sa ndi, “Yohana a ti
batisma wu k'ma sron sran. A hla ni ndji
ba ndi du ba kpanyime ni wa ani ye ka
huu, wa a hi Yesu.”
5 Niwa ndji ba ba wo toki, ba kpa batisma
ni nde Bachi Yesu.
6 Niki, wa Bulus a sawo nitu mba, Ruhu
Tsatsra a ku nitu mba, nda duba tre ni lan
bari nda bwu tre wu ko shishi si bla.
7 Wawu mba bana mla tsra ndji wlon
don ha (tso).
8 Bulus a ri hi ni sinagog nda ka tre ni
gbengblen sron, wu wha tra, shle vu si ya
nda nhron ba nitu ngbran ko Irji.
9 E niwa Yahudawa bari ba lo sron zi
gbangban nda kamba ni shishi kpaa ndji
ba. Niki Bulus a kaa ba don nda chu mriko
bari hu nji ni kpama, nda ka vu bla siya ba
baa ni ba ni tra wu zontu bi u Tyrannus.
10 A si he toki ka tsra se ha, nitu ki wawu
mba wa ba kii ni Asia, ba wo lan tre Bachi,
ni Yahudawa baba Greek ba.
11 Irji a sia ti kikle kpi wa bana ri he wu
toh ni son mba, ni wo Bulus.
12 Nitu kii, ngbanjan nklon wu wo mba
nklon wu kaa nne wa ana sa wo ni wu ba
ban ba ka nubi lilo, i lilo mba a bwa hi don
ba e brji ba ba rju don kpamba.
13 E Yahudawa bi zu brji rju ni kpa ndji
bari ba sia zren zu ni ngbran kima. Ba yo
nde BAchi Yesu ni du nuba gbengblen nitu
meme brji niwa ba tre ndi, “Ni nde Yesu
wa Bulus a dbu hla, mi mha yiyo, rju yi.”
14 Ninkon Prist wu Yahudawa, wa ndema
ana Sceva, a he ni mri tangban wa basia ti
toyi.
15 Meme brji a sa bawu ndi, “Yesu mi to,
mba Bulus mi to, i wu hi nha?”
16 Meme brji ni mi igu; a a doo lu hon
nitu bi zu brji rju'a nda zan ba ni gbengble,
nda hloba tsi. Mle ba yotsu rju ni ko'a ni
ngbre mba ni nkpan kpa.

17 Ikpe yi a ri ton ndji wawu, Yahudawa
baba Greeks, wa ba ki ni Ephesus. Sissri a
vu ba, u nde Bachi Yesu a nzu hon.
18 Niki ngame, gbugbu biwa ba kpany-
ime'a, ba rju ye nran nda vu bla meme kpi
wa bana ti yea.
19 Gbugbu biwa bata ti gbugblu ba ni
vunvu mba rju ye sru ni buburi nda goon
ba ni shishi ko nha. Niwa ba bla nklen kpi
ba, ana dubu se ton wu whlo azurfa.
20 Niki lan tre wu Bachi a zren kagon
gbagban ni gbengblen.
21 Zizan, hu gon wa Bulus a kle ndu ma
ni Ephesus, a yo sron, hu ni gbron Ruhu,
nda zren zu ni Macedonia mba Achaia ni
nkon ma wu hi ni Urushelima; a tre nde,
“Mita ka ri niki, mi hi to Rome ngame.”
22 Bulus a ton hi ni Macedonia, ha nimi
biwa ba ti ndu niwu, Timoti mba Erastus.
E wawu kima a son zu wu ton fii ni Asia.
23 Mla tsra ni ton kima, iya wa ana fiime
na a lu ni Ephesus nitu nko'a.
24 Ndji wu la azurfa ri ni nde Demetius,
wa ata la gunki u Artemis ni azurfa, nda
ta nji ndu nklen gbugbu ye ni bi laaba.
25 Niki a yo bi ndu kima zi nda tre ndi,
“Indji mbu, bito ndi ninkon du mbuyi,
nklen ni ri bran.
26 Bi to ndi ni wo ndi, ana ni Ephesus
megen na, hu mla ngban gbungblu Asia
wawu, Bulus yi, a kma sron ndji gbugbu
sran. Ani bla ndi mri irji wa iwo ndji ba
laa ba na Irji na.
27 Ana nitu andi kikle iya wa a ni du
ndu mbu kle na, iko kikle irji wu artemis
me ni rjoku ni nzohonma ngame. Niki,
gbengblen Artemis ani grji, wawu wa Asia
mba gbungblu meme wawu ba kukru ni
nzuhon.”
28 Niwa ba wo toki, ndu a shu sron mba,
eba kpa gro ndani tre ndi, “Kikle Artemis
wu Ephesus.”
29 Kikle gbu'a wawu a tsi shishi, e ndji ba
wawu ba vra tsu ni sron ri hi ni ko wu son
mba (theatre). Bana vu kpukpan bi zren
Bulus ye, Gaius mba Aristarchus, wa ba ye
rhini Macedonia.
30 Bulus a ta son ri nimi kpaa ndji ba, e
mri ko ba ba zuu.
31 Ngame, bari wa bana bi ninkon du ni
ngrji Asia, wa bana kpanma, ba tondu hi
wu ni bre ni duna ri ni tra son (theatre) na.
32 Ndji bari ba sia ti gro kperi, e bari
ikpe nkan, nitu tsi shishi a vu kpaa ndji
ba. Gbugbu mba bana to ka a hi ngye si
zren nda duba ye zontu ki na.
33 Bari ni kpaa mba ba nron Alexanda,
wa Yahudawa ba ba tru yo ni shishi, niki
Alexanda a ti ba niwo, nitu a ta son yo tre
wu ya ni soon mba.
34 Niwa ba mla to ndi a hi ndji Yahu-
dawa, ba lu yra gro wu ton mla bla ha ni
lan riri, ndani hla ndi, “KikleArtemis wu
Ephesus.”
35 Niwa ndji wu nha (town clerk) wu
gbu'a a du kpaa ndji ba kma ti gbangbi,
a tre ndji, “Biyi ndji bi Ephesus, ahi ndji
nha wa ana to ndi kikle gbu wu Ephesus yi
hi bubu ko wu son wu kikle Artemis, mba
iwhiwa grji ku rji ni shulu na?
36 Bita to ndi kpi biyi bana wu kpa tron
na, bika ti wiime ni na kpati vravra mena.
37 Nitu bi nji ndji biyi ye ni shishi ko gaa
tre, ana ndji ba bi y'bi iko bre mbi ka bi
kpa nde mri Irji mbi ti meme na.
38 Nitu ki, Dimetrius baba bi ndu la wa
ba he niwu'a ba he ni tre wu lo nitu ndrjo,
tra wu gaa tre a he ni who mba bi wa
bawoba nda gaatre'a. Du ba tsra kpa mba.
39 Bita ni wato kpe nkan, kima ki vu ya
ni son yi ni mla ti.
40 A hi njanji ki he ni ya wu lo bata vuta
nitu kma gbu srantu wu vi luwa. Kina he
ni kpe wu kaatu nitu kpa gbu tsi wu luwa
na, e kina to nkon wu chutu rju na.”
41 Niwa a kle tre toyi, a kaa son a nda du
ndji ba shan hi.

20

1 Niwa gro wu a kle'a, Bulus a ton ba
ka yo mri ko bi hu'a nda nron ba du ba
ki gbangban, nda tre ndi duba mla ki nda
kuunko hi ni Macedonia.
2 Niwa a zren zu ni gbungblu bi koki
nda gbre ba ni lantre gbugbuwu, a ye rini
Greece.
3 Hu gon kima a son ti wha tre niki.
Yahudawa ba ba mla nkon meme ti nitu
ma, niwa a ta dran hun koma hi ni Syria;
nitu ki a kma sran ka zu ni Macedonia.
4 Kpan zren ma ba wa baka rini Asia,
bana sopater ivren Pyrrhus wa a rhini
Berea, Aristakus mba Sekondus, hamba
bana bi Tasalonika wa ba kpanyime, Gaius
wu Derbe, Timoti, mba Tychicus mba
Trophimus wa a rhi ni Asia.
5 Ndji biyi bana guchi hi nitawu nda ka
sia gbenta ni Troas.
6 Ki dran rhuni Philippi niwa ivi bi bredi
wa ana fuulu, a kle, mba ni vi u ton ki ye
tsra niba ni Troas. Niki ki son u vi tangban.
7 Ni vi mumla u Sati ki, niwa kina zontu
niki nzi bredi, Bulus a tre ni biwa ba
kpanyime'a. A ta son don ba ni viwu
hu kima, nitu ki a tre gbron nkon hi ni
tsutsuchu.
8 Ilu fitila gbugbuu bana he ni tra u
koshu, bubu wa kina zontu ki.
9 Ni windo'a, vren nze ri ni nde Eutychus
a son, e inna a kri koonvu. Niwa bulus a
tre la gbron nkon nha, vren nze yi, wa a
risi kruna, a kurjoku rjini tuko u tra i baka
baun kmomu.

10 Bulus a grji hi, kukru tsra kpama
nituma nda maanji ye ni kpama. Mle nda
tre, “Du sron mbi na ti meme zan toyi na,
a he ni sisren.”
11 Niki a kma hon hi ni tra u koshu'a nda
ka nzi bredi tan. Hu gon wa ala si tre ni
ba wu gbro nton ka tsra ni bwu mble, a rju
kaba don.
12 Ba nji vren nze'a kma ye ni sisren ma
e sron mba a kusi.
13 Kita ngame ki zren guchi ni Bulus nitu
jirgi ma, ki dran hi ni Assos, bubu wa kina
banzi ki ban Bulus yonji nita. Ana toki me
wawu kima ana son ti, nitu ana ya ndi ani
hu nkon u meme hi.
14 Niwa a zontu nita ni Assos, ki baun yo
ni mi jirgi'a ni hi ni Mitylene.
15 Niki ki dran rhini kima ka ri ni vi wa
aka hua, ni bubu wa ata ya nklan meme
wu Chios. Ni vi wa ala hu'a, kika yo za
ni nklan meme wu Samos, e vi wa aka hu
kima, ki ye ri ni kikle gbu Miletus.
16 Nitu Bulus ana banzi ndi ani dran vu
Ephesus yba, nitu du wawu na wo nton ni
Asia na; a ta sima hi ri ni Urushelima nitu
hi tsra ni vi Pentecost, anita bi tiwu toki.
17 Rjini Miletus a ton ndji hi ni Ephesus
duba ka yo bi ninkon ekklisiya ye wu.
18 Niwa ba ye'a, a hla bawu ndi, “Bi yi
kimbi bito, rhini vi mumla wa mi yo za ni
Asia, niwa chachu mi zi wunton niyi.
19 Mi zi ti ndu Bachi hama ni nzutu mba
ni Mashishi, mba ni tsra iya wa ye ni me
nitu zon nyu meme wu Yahudawa ba.
20 Bito nitu wa mi na kamu ni dbu bla ni
yiwu ko ngye wa ani zoyi na, mba wa mi
tsro yi ni shishi ndji wawu mba huyi niko
niko,
21 ni ni vu ni nran ni Yahudawa baba bi
Greek nitu kma sron hi ni Irji mba kri ni
gbangban sron ni Bachi mbu Yesu.
22 Zizan ya, mi si hi ni Urushelima, ni
gbron Ruhu, nina to kpe wa ani ti nimu
niki na,
23 hamma wa Ruhu Tsatsra a bwu bla
nimu ndi ni gbu kankan wa mi ria, wlo
cbo wu lo mba iya ni gben me.
24 E me mina ban kpa ivri sisren mu to hi
kpe wu tumu na, nitu du mi kle itsu mba
ndu wa mi kpa rjini Bachi Yesu, ni du mi
bwu nran tre ndindi wa Irji nme wo kpata
hama duta ki han kpe.
25 Zizan ya, Mito ndi wawu mbi, wa nimi
mbi mi zren si dbu hla nitu ikoson Irji, bina
la to shishi mu na.
26 Nitu kima, mi bwu ni bla yiwu vi wu
luwa iyi ndrjo na he ni tumu na.
27 Nitu mina ka kpe don ni dbu bla wawu
kpe wa Irji ni son niyi na.
28 Nitu kima, bika mla zren ni kpambi,
mba ni ba wawu ntma wa Ruhu Tsatsra a
yoyi du yi yaba niwu'a. Mla zren ni krju
ekklisiya Irji, wa a le ba ni iyi ma. / Nitu
du he ndi / ni iyi ma / nha vunvu bi sen
bari ba yo ndi / ni iyi wu vren ma
29 Mi toh ndi, mita hi kpamu, meme
yawhu bari ni mi mbi ba ye nda na kpa
ntma ba chuwo na.
30 Mi to ndi nimi mbi me, ndji bari ba
nzulu nda tre kpe bi gbran rhen nitu du
ba gbron mriko bihu bari hi ni kpan mba.
31 Nitu ki bika mla kri. Bika ti mren ndi
wu se tra mina don me ni nron yi yiyyri
mbi ni mashishi ni chu mba ni irhi.
32 Zizan mi yoyi ni wo Irji mba ni lan tre
u wa a kpata, wandi ani to me yi nda nuyi
gado nimi biwa ba ngla ba ti tsatsra'a.
33 Mina ti ngu yo sron nitu azurfa,
zinariya ko nklon ndrjo na.
34 Biyi me bi to ndi iwo mu biyi ba tindu
ne kpiwa mi son mba kpison wu bi wa ba
he ni me'a.
35 Ni kpi wawuu, mi bwu nkon tsro yi
nitu wa bi zo bi wa bana he ni gbengblen
na, ni tindu, mba niwa bi timre ni lantre
Bachi Yesu, lan tre wa wawu kima a tre: A
zan bi lulu du hu nu ni du hu kpa,”
36 Hu gon tre ma ni nkon yi, a kukwu
mgbarju nda bre Irji ni ba wawu mba.
37 Ba kuuyi bran nda mankpa Bulus nji
nda chiwu bi bi wu sron nyime.
38 Sron mba a ti meme zan nitu wa a tre
ndi bana la to shishima ngana. Mle ba huu
ka yo ni nkon ni jirgi ma'a.

21

1 Niwa ki hi don ba ni vu zren hu nkon
mma, ki hu tri me hi ni gbu Cos, e ni bi wa
aka hua ni gbu Rhodes, mba rhini ki hi ni
gbu patra.
2 Niwa ki to jirgima wa a ta ru hini
Funisiya, ki ri huba dran hi.
3 Hu wa ki nzu shishi to Cyprus, ki
kawdon ni wo mrha wu kpran jirgia, ki
dran hi ni Syria, ndi ka kukri ni Tyre, bubu
wa kikle jirgi a ta ju kpi wa anjia.
4 Hu wa ki to mri ko bihuba, ki kii ni ki
wu vi tangban. Hu kpere sron brji, basi yo
tre ni Bulus du na hi Urushelima na.
5 Niwa ivimbu niki a kle, ki donba ni
kunkon mbu, i wawumbu, baba mbamba
ni mri mba ba huta zren rjuni gbu'a. Niki
ki kukwu ngbarju ni nyu kpe tre ma'a ni
bre Irji,
6 ni tre ndi se vi ri niki ki rini jirgi'a, i ba
kma hi komba.
7 Niwa ki kle zren mbu rji ni Tyre, ki ye
ni Ptolemais. Niki chi mri vayi ba ni son
niba wu vi ri.
8 Nivi wa a hu kima ki hi ni Kaisariya.
Ki ri ni ko Filibus, ndji wu zren ni bla tre
Irji, wa ana iri nimi tangban ba, ndi ka son
niwu.

9 Inji yi a he ni mri mba nza wa bana to
lilon na, i bata nran kpi bi ye ni ko shishi.
10 Niwa ki kii niki wu vi fon bran, indji
ri wa ri to koshishi, ni nde Agabus, grji ye
rhi ni Judiya.
11 A ye nita nda ban rjirji trii Bulus. Niki
a lo za mba woma ni rjirji trii'a nda tre
ndi, “Ikpe wa Brji Tsatsra ni tre'a, toki
Yahudawa bi Urushelima ba lo indji wu
rjirji trii yi, i ba vuu yo ni wo Bikora.”
12 Niwa ki wo kpi biyi, kita baba indji wa
ba ki ni ki, ki krubre Bulus ni du na hi ni
Urushelima na.
13 Niki Bulus a sa bawu ndi, “Bisi ti ngye,
kpa gro nini yra me sron? Mi kpanyime
ndi du ba na lo me negen na, mba du me
kwu ngame ni Urushelima nitu nde Bachi
Yesu.”
14 Nitu wa Bulus na kma sron ni bre mba
na, ki son ngbangbi ni lu tre ndi, “Du kpe
wa Irji kpanyime niwu du he toki.”
15 Hu vi biyi, ki vu ba mbu zren mbu ni
hi ni Urushelima.
16 Mri ko bi hu bari wa ba rhini Kasariya
ba huta ngame. Ba nji indji ri wu nde
Mnason, indji wu Cyprus, nha ni kpamba,
wa ana he ni mi bi mri ko bi hu, wa ki hi
ki niwu.
17 Niwa ki ye ri ni Urushelima, mri vayi
ba ba kpata ni wo ha ni ngyiri.
18 Nivi wa a ka hu ki, Bulus a njita hi ni
ko Yakubu, i bi chiche ba bana he niki.
19 Niwa a chi ba, a vu bla ni yiyri kpi wa
Irji a ti nimi Bikora ni nkon ndu wa a ti'a.
20 Niwa bawo kima ba gbre san ni Irji,
nda hlawu ndi, “Wu to, vayi, ka indji dubu
bren ni mi Yahudawa ba ba kpanyime. Ba
yo sron kri gbangban ndi ba hu du a.
21 Ba hla bawu nitu me, ndi wu tsro
Yahudawa wa baki nimi Bikora'a du ba ka
Musa don, mba ndi wu hla bawu dubu na
yoyi ni mri mba, mba du bana zren nitu
nkon ba tii na.
22 Ki ti ni he? Njanji ba wo ndi wu ye.
23 Nitu ki, wuka ti kpe wa ki hla niwu.
Ki he ni indji nza wa ba chu nyu.
24 Vuu indji ba ni ngla kpame niba, ni
han nklen ni tumba, ni du ba kron nfutu
mba. Ko nha ni to ndi kpe wa ba bla nitu
me a hi che. Ba to ndi iwu ngame wu son
tsra, nini hu du'a.
25 I nitu Bikora wa ba kpanyime'a, ki nha
nitu krimbu ndi duba chu kpamba ti nkan
ni kpi wa ba ton ni kpi bi brji, ni iyi, ni kpe
ba wuu ni nkon nduto, mba ni ti fa'a.”
26 Niki Bulus a vuu indji ba, i ni vi wa
aka hu'a, a ngla kpama bi ni babaa. Niki
ba ri hi ni mi hekali, yo tre ni zi ndi vi wu
nglakpa ani ye he toki, i ba nu beko nitu
yiyri mba.
27 Niwa vi tangban ba ba ye kle, Yahu-
dawa bari rhini Asiya, ni ku shishi ni bulus
ni mi hekalia, chon kpaandji ba nfu, nda
yo wo nitu ma.
28 Ba sia kpa gro ndi, “Indji bi Israila,
zo ta. Indji yi yi ni tsro ndji wawu kagon,
kpi wa ahi nkan ni kri mba, ni dua, mba
ni bubu yi. Hama kima me, a nji indji bi
Greek bari ye ni mi hekali nda kpa bubu
tsatsra yi ti meme.”
29 Nitu bana to Trofimus, gu wu Afisus
niwu nimi gbua, nda yo ndi Bulus a nji ba
ri ni mi hekali.
30 Igbu'a wawu a chu nzan, i indji ba ba
yo tsu ka vu Bulus. Ba gbiwu rju ni hekalia,
nda kaa nkon ba gbagbla.
31 Niwa ba ta son wuu, tu tre a ye ri
ni ton kapti wu bi gben ndji Urushelima
wawu ni kri gro tsishishi.
32 Niki a tsi kri vu bi lokpa baba bi ya
ndji deri ri, nda tsutsu grji nimi jbu indji
ba. Niwa indji ba ba to ninkon kaptin mba
bi lokpa ba, ba donme ni tsi Bulus.
33 Niki ninkon kapti a zren hi ka vu
Bulus, nda mmha yo ndi du ba lowu ni
sraka ha. Niki a mye ka a hi nha mba a
hi ngye wa a tia.
34 Bari nimi jbu indji ba ba kpagro kperi
i bari kpe nkan. Niwa kaptia ana mla to tu
tre'a na, nitu hanton mba, a yo ba du ba
nji Bulus hi ni bubu wa ba mla ziri.
35 Niwa a zren ye ni bubu ban za grji'a,
bi lokpa a ba banwu nitu nfu jbu indji ba.
36 Nitu jbu indji ba ba sia huba nda ni
kpagro ndi, “Niwu hi.”
37 Niwa bataa nji Bulus ye ni bubu wu
mlazia, a tre ni ninkon kaptia, ndi “Wu
kpanyime ni du mi hla kpe niwu?” Kaptia
a tre ndi, “Wu tre lan Greek?
38 Ana wuyi igu masra wa alu kpagbu tsi
nda gbron indji dubu nza u bi wuundi rju
hi ni miji'a na?”
39 Bulus a tre ndi, Mi ndi Yahudawa, rji
ni gbu Tarsus ni Cilicia. Mina vren meme
wu gbu wa a hi fii me na. Mi bre, du me
tre ni indji ba.
40 Niwa kaptin a nu kpanyime'a, Bulus a
lu kri ni bubu ban zaa nda ti wo ni indji
ba. Niwa bubua a ti gbi me, a tre niba ni
lan Ibraniyawa ba. A tre nde,

22

1 “Mri vayi baba bati, sren ton ni vri
kpachuwo mu, wa mi ti yiwu.”
2 Niwa jbu indji ba ba wo Bulus si tre
niba ni lan Ibraniyawa, ba ti whime, A tre
ndi,
3 Me mi nji Yahudawa, ngrji wu Tarsus
ni Cilicia, mi kpa tsro mu ni kikle gbu yi
ni za Gamaliel. Mi kpa tsro nitu nkon
tsatsra wu du ba ti ti mbu. Mi hu nkon
Irji ngyengyere, to wa biyi wawu mbi bi
he luwa.

4 Miyo bi hu nkon'a iya ka tsra ni kwu,
vu ba lo ndi tru ba sru ni kotro, lilon baba
mmba,
5 me wa kikle Prist baba bi chiche wawu
ba vu bla nituma. Mi kpa nha vunvu rhi ni
ba hi ni mri vayi wa ba he ni Damascus, I
mi hiki nitu hi vuba lo nji ye ni Urushelima
ni duba fubaton.
6 A he niki mba niwa mi zren ti weiweire
ni Damascus, mla tsutsu irji, mle kikle
kpan rji ni shulu a lu kri kpan kagon mu.
7 Mi kurjoku ni meme ndi wo ilan a tre
ni me, 'Shawulu, Shawulu, nitu ngye wu si
time ya?'
8 Mi sa ndi, 'Wu nha, Bachi?' A hla mu
ndi, 'Mi Yesu wu Nazaret, wa wu si tiwu
ya.'
9 Biwa bana heni me bato bwu kpan,
ndana to tutre lan wa a tre nime na.
10 Mi tre ndi, 'Mi ti ngye zizan Bachi?'
Bachi a hla mu, lunde ni rhihi nimi Dam-
ascus. Niki wu wo kpe wa mi chuwu du
wuti.
11 Mina lani to bubuna nitu kpanlua, i
indji wa ba he ni me'a ba vume zrenji ni
wo ye nimi Damascus.
12 Niki mi zontu ni indji ri wu nde
Ananiyas, indji wu kri gbangban ni hu
nkon du, mba wa Yahudawa ba pempe wa
ba ki niki ba tre ndindi ni tuma.
13 A ye ni me, nda ye kri whi nime, nda
tre ndi, 'Vayi Shawulu, kpa to bubu me.' Ni
nton kima, mi towu.
14 Wa a tre ndi, Irji wu ba titimbu a chu
du wu to sron ma, du wu to Tsatsra wu Ma,
mba ndi du wo ilan wa rju rju ni nyuma.
15 Nitu wu ta bla nituma ni indji wawu,
kpe wa wu to ni shishime mba ni woa.
16 Zizan wu si gben ngye? lu kri, kpa
batisma, ndi gla tre me hi, nisi yo ni
ndema.
17 Niwa mika kma ye ni Urushelima, nda
sia bre ni mi hekali, a he niwa mi kpa to
nimi ra.
18 Mi ton sia hlamu, 'Sima ni lunde don
Urushelima gbagbla, nitu bana kpa bla tre
nitumu na.'
19 Mi tre ndi, 'Bachi, baba kimba ba to
ndi mi vu bi wa ba kpanyimea tro nda tsi
ba ni sinagog kagon.
20 Niwa ba ka iyi Istifanus wa ata bla nitu
me hle, mi sia kri ni hugon, ndani kri ya
nklon biwa ba wuu a.
21 I a hlamu ndi, 'Hi, nitu mi ton hi
gbagban mu ni bi kora'a.'"
22 Ba srenton niwu ka tsra niwa a tre
kima. Mle ba nzu gro kpa nda tre ndi, "njii
bibi kima rhuni gbungblu meme, nitu a na
bi du he ni sisren na."
23 Niwa ba sia kpa gro nda ju nklon mba
ni the, nda ni vra iwru,
24 kikle kaptin a duba nji Bulus rihi ni
bubu wu mla ri. A nu nyu tre nda du ba
shle myeu tre no tiwu ya, nitu du wawume
du to ka a hi ngye duba ni kpagro nituma
toki.
25 Niwa ba loo ni rjirji ntan, Bulus a tre
ni ninkon wu ndji ya bi lokpa deri ri, wa a
kri nha niki, "A tsra ni du yi ti indji Roma
ya biyi, hama ni yo ni tsra?
26 Niwa Centurion a wo toki, a hi ni
ninkon kaptin a nda ka hlawu ndi, "A hi
ngye wu si son ti? Indji yi hi vren meme
Roma."
27 Kikle kaptin a ye tre niwu ndi,
"Hlamu, wu vren meme Roma? Bulus a
tre ndi, "Ee."
28 Kikle kaptin a sa ndi, "Ana ni gbugbu
nklen mba mi kpanyime son vren meme."I
Bulus a tre ndi, "Ba ngrji me vren me
Roma."
29 Niki indji wa bata hi shle miu trea ba
kawu don hari. Kikle kaptin a ti sissri,
niwa a wo ndi Bulus hi ndji meme Roma,
nitu wa a vuu lo.
30 Ni vi wa ahu kia, kikle kpatin a ta son
to tukpe wa Yahudawa ba bahe niwu nitu
Bulus. Niki a duba si chuwo ni lo nda du
kikle Prist baba bi son nitra bi ninkon gbua
kuson. Niki, ba nji Bulus grji ye zi ni mi
mba.

23

1 Bulus sru shishi ya bi ninkon wa ba kia
nda tre ndi, "Mri vayi, mi son ni shishi Irji
ni sron ndindi ye ni vi wu luwa."
2 Kikle Prist Ananiyas a yo tre gbangban
ni biwa ba kri whi niwu du ba wru ni nyu.
3 Niki, Bulus a hla wu ndi, "Irji ni yowru,
iwu wa wu kpagonkan wa ba ngal ni
kinklan penti. Wu son nitu ruron gaatre
nimu nitu du, i wuuyi wu du ba yome wru,
nkan ni tre du a?"
4 Biwa ba ki whi niwu ba tre ndi, "A hi
toki mba wu mre ninkon Prist wu Rji?"
5 Bulus hla ndi, "Ime mina toh na, mri
vayi, ndi ahi kikle Prist. U ba nha kazi,
Wu ka na tre meme tre nitu bi ninkon ba
ndji mbi."
6 Niwa Bulus a to ndi ngbala ri bana
Sadusii i bari ba Farasii, a tre gbangban
me ni son ba'a, a he ni tu mi he ni yo sron
tashme ni kwu nikima yi basi tsra lome."
7 Niwa a tre toyi, sen nyu a lu nimi
Farasii mba Sadusii, i jbu indi ba ba gaatu.
8 Bi Sadusii ba tre ndi tashme na hena,
Maleku bana hena, mba ibrji bana hena; i
Farisii ba kpanyme ndi wawu mba ba he.
9 Niki ti gro wu nzu sron a lu, i bi nha
bari wa ba he ni ngbala bi Farisii ba ba
lu kri nda sen nyu ni tre ndi, 'Kina to
kpe meme ni indji yi na. Anita ibrji koka
Maleka mba a tre niwu na?"

10 Niwa kikle sen nyu a lu, kikle kaptin a
ti sissri ndi ba yba Bulus ti gbanjan, niki a
yo tre gbangban ni bi lokpa ba du ba grji hi
banw ni gbengblen rhini mi son bi ninkon,
nda nji wu ye ni bubu mla zi gbangban.
11 Ni chu wa a ka hua kima, Bachi a
kri nha niwu nda tre ndi, “Vu sron ni kri
gbangban, too wa wu bwu bla nitu mu ni
Urushelima, kima me wu bwu bla ni Roma
ngame.
12 Niwa mble a nhran, Yahudawa bari ba
zontu wu ti meme, nda tan mbre, ndi bana
rhi mba so kpe na se ba wuu Bulus ri.
13 Bana zan indji Arbain (ise tra don nza)
wa ba rini zontu meme'a.
14 Ba hi ni ninkon Prist mba nibi chiche
ba nda katre ndi, ki ton ni kikle tan bre ndi
kina rhi koka so kpena se ki wuu Bulus.
15 Zizan, nitu kii, du son bi ninkon du
banzi nda mye ninkon kaptin ndi du njiwu
ye nu yi, ni du ya ndi bi son ban tre ma mla
ya. Anita kita, ki son ni gben ni duta wuu
ri du ye rhini wa.”
16 I vren wu vayi Bulus vrenwa a wo ndi
ba ki kru gben ni nkon, niki, a hi ka ri ni
bubu ngbangban wa ba mla Bulus zia nda
ka hla wu.
17 Bulus a yo ri nimi bi ya bi lokpa deria
nda tre ndi, “Ban vren nze yi hi ni kikle
kaptin, nitu a he ni kpe wa ani vu bla
niwu'a.
18 Niki, indji wu lokpa a ban vrenze a
nda njiwu ye ni kikle kaptin nda tre ndi,
“Bulus indji wa a kri troa a yo me hi ni
kpama, nda du me nji vrenze yi ye niwu.
A he ni kpe wa ani hla niwu.”
19 Ninkon kaptin a ban u niwo hi ni
kosan nda ka mye'u, “A ngye wa gbigbi se
wu vu bla mu?”
20 Vrenze a tre ndi, “Yahudawa ba kpa-
nyime ndi duba mye u du nji Bulus grji ye
ni bi son ninkon, rjuto ndi ba hi mla mye
nitu tre ma.
21 Na gle rini wo mba na, nitu indji zan
arbain bari ba kru nkon si gben u. Ba tan
bre wa bana rji ko nda so kpena se ba wuu
ri. Zizan me, ba ki si gben yowo nyime
me.”
22 Niki, kikle kaptin a a du vrenze a hi,
hu gon yo tre niwu ndi, “Na hla ni ndrjo
kpe wa wu vu bla nimu na.”
23 Niki a yo ye ni kpama, bi lokpa Roma
ha, nda tre, “Vu Soja deri ha nda du ba
mla ki wu hi gban tsra ni Kasariya, baba
bi hon nkma Sabain (Seventy) ngame mba
indji deri ha bi ta wyen. Bi lu ku nkon ni
nton wu tra ni chu luwa.”
24 A yo tre bawu ngame duba nu nma wu
zren wa Bulus ni hon nda njiwu hama ni
ya hi nu Gona Felix.
25 Niki a nha ni vunvu to yi:
26 Claudius Lysias hi ni wa azan Gomna
Felix, mi chiwu.
27 Yahudawa bana vu iguyi lo nda ta
wuu kimba ri mi wru sru ni sojoji ndi ka
kpaachuwo, nitu mi wo ndi a hi indjui wu
meme Roma.
28 Mita son to kaa a hi ngye ba heni wu
nituma, niki mi banw grji ka nu bison bi
ninkon.
29 Mi ye wo ndi basi tsrau nitu du mba, i
ndana he ni kpe wa ba vuu nu bi lo, duba
wuu ko ka yoo ni kotro na.
30 Niki ba ye bwu bla nimu ndi ba zontu
wu ti meme nitu igu'a, niki hari mi tru ye
niwu ndi yo tre ni biwa ba heni kpe nituma
duba nji kpe wu lo a ye ni shishi me. Son
pian me.”
31 Sojoji ba ba ba hu tre gbangban wa ba
yo bawua. Ba ban Bulus nda niwu ni chua
hi ni Anti patris.
32 Ni vi waaka hua, gbugbu sojoji
babadon bi hon nkma ba duba niwu hi,
i baba ba kma hi ni bubu mla bi son
gbangban.
33 Niwa bi hon nkma baka ri ni Kasariya
nda ka nu vunvua ni gomn, ba ka Bulus
nuu ngame.
34 Niwa Gomna a bla vunvua, a mye ka
Bulus rhini grji rime. Niwa a wo ndi a rhi
ni Cilicia,
35 a tre ndi, “Bi tsro wo nitu me bata
ye niwa, mi mla wowu, “Niki a yo tre zi
gbangban ndi du ba hi ziu ni ko gomnati
wu Herod.

24

1 Niwa ivi ton aka hia, ninkon Prist
Ananiyas, ni bi chiche, mba indji wu to tre
ri, ni nde Tatulus, ba hi niki. Indji biyi ba
nji kpe wa ba vu Bulus ni latre ye ni shishi
gomna.
2 Niwa Bulus a lu kri ni shishi gomna,
Tatulus a lu si nhau nda tre ni gomna ndi,
“Nitume ki he ni kikle sisron, mba to ko
shishi me ani nji mla ti ndindi ni ye ni
gbungblu mbu.
3 Nitu ki, ni shuni ngyiri ki kpa wawu
kpiwa wuti, kikle wa a bizan wawu, Felix.
4 Nitu du mina ziu son gbame na, mi bre
lo sron me ni du wo me wu nton fiime.
5 Kiye to ndi indji yi he to nhran mba wa
ani du Yahudawa wawuu kagon gbungblu
meme duba ni lukri nitu bi koshishi mba.
Ahi ninkon wu biwa ba rjuki nkan nda yo
kpamba ndi Nazarin.
6 A ta son kpa hekalia ti rji, kima a duta
vuu lo zi. / Nha vunvu bi sen bari ba kanha
ndi, / Kita son ki gaatre nituma hu kpewa
du mbu hla'a /
7 Nha bisen bari ba he ni nklan 7 mba
mumla wu nklan 8, / 7 I Lysias, Ofisa, a ye

ban u ni gbengble rju ni wo mbu, 8 nda
yobi nha wu a duba ye ni wu. /
8 Niwa wuta mye Bulus nitu tutre biyi,
wu mla to kime nitu kpi biyi wa ki si
nhanwu a.
9 Yahudawa ba ngame ba zontu ni nhaw,
ndani kpanyime ndi kpewa ba nhanu
nituma ba njanji.
10 I niwa gomna a tini wo du Bulus tre,
Bulus a saa ndi, “Mi mla to ndi wu zi gaatre
ni meme mbu wu se gbugbuwu, nitu ki mi
ngyiri niwa mi ngla tumu niwu.
11 Wu to kime ndi ana zan vi wlon don
ha na rji niwa mi hon hi bre mba nzu Irji
hon ni Urushelima.
12 Niwa ba to me nimi hekali, mina sen
nyu ni ndrjo na ndina kpa jbu ndji tsitu na,
sinagog mba koka ni mi gbua na.
13 Bana mla tsro ndi ahi njanji kpe wa ba
nhan me zizan nituma na.
14 I me bwu nhran niwu ndi, nitu nkon
wabayo ndi bi rhuki nkan, ni nkon kima yi
mi hu Irji wu ba titi mbu, mi kpanyime ni
kpi wawu ni kpi wa a kri tsra ni du mba
wa ba anabawa ba nhaa.
15 Mi he ni yo sron riri ni Rji to indji biyi,
ndi tashme he, ni bi kri nkon ndindi mba
ni bi meme sron.
16 Niki mi nwo nyu ni na he ni meme
mren ni shishi Irji mba Indji na.
17 Zizan, niwa se gbugbuwu ba ka hi, mi
ye nu zaka mba ton ni meme mu.
18 Niwa mi ti toki, Yahudawa bari, wa ba
rhini Asiya, ba ye tome ni bubu ti gan wu
ngla ni mi hekali, ana ni jbu indji ko ka ni
mi kpagro wu tsitu na.
19 Ani na zan du indji biyi duba he ni
shishi me zizan nda nha me, bati na he ni
kperi.
20 Kaandi, du indji biyi me du ba hla kpe
meme wa ba ye to nime, niwa mi kri ni
shishi son bi ninkon Yahudawa,
21 hama nitu kpe ririyi, wa mi kpagro
hla niwa mi kri nimi mba, “A he nitu
tashme rjini kwu wa mi kri ni tsra nituki
ni shishime luwa.”
22 Niki Felix, waana to bi nitu nkon'a, a
nzu wo trea hi ko shishi. A tre ndi, “Lysias
Komanda, anita grji ye rjini Urushelima,
mi ya tre me toh.”
23 Niki a mmha sojoi (Centurion) ndi
duba nji Bulus hi ri zi, nda duuta fon fu
ngyngyu, nda na nzu kpukpan ma du ba
ye zoo ni kpi wa ani son na .
24 Hu gon vi bari, Felix a kma ye mba
iwama Drusilla, wa ana bi Yahudawa, nda
ton ba ka yo Bulus, i ba wo rhinuwu nitu
kri gbangban sron ni Kristi Yesu.
25 I niwa Bulus shlesiya niwu nitu Krista
tsra, mla kpa nji, mba gaatre wu ye, Felix
a ku ti sissri nda tre ndi, “Hi kpame zizan,
Mita he ni nton ni ko shishi mi ton ba hi
yowu.”
26 Ni nton kima me ata yo sron ka Bulus
ni nu nklen, niki a ta gbla you nda ye tre
niwu.
27 Niwa ise ha baka hi, Porcius Festus a
hon ni ruron gomna hugon Felix, i Felix a
ta son kpa ya nyime ni Yahudawa ba, niki
a don Bulus ni lo.

25

1 Zizan Festus a rini Lardia, i vi tra a
ka hi, a zren rji ni Kasariya nda ka ri ni
Urushelima.
2 Kikle Prist baba bi ninkon kri nimi
Yahudawa, ba nji tre wu wa tro nitu Bulus,
nda mye Festus
3 ni bre ndi du ya ba ni lo sron nitu Bulus,
- ndi du yo ye ni Urushelima, nitu ba sia
wan nkon wa ba wuu ni ya ybi ni nkon ye.
4 Festus a sa bawu ndi ba vu Bulus lo zi
ni Kasariya, i wawu me ana ni gbron nkon
na, ani hiniki.
5 “Nitu ki, biwa ba he ni nkon hi,” a tre,
“baka huta hiki. Ikpe memenita he nitu
iguyi, bika ye nhawu.”
6 Festus a sonwu vi tandra hi wlon nda lu
grji hi ni Kasariya, i ni vi wu huki, a kuson
ni ruron gaatre nda nduba yo Bulus nji wu
ye niwu.
7 Niwa a ye'a, Yahudawa rjini Urushe-
lima ba ki whi niki, nda nji gbugbu kpi bi
gbengblen ye nhawu ndana to nkon u low
ni bana.
8 Bulus a ngla kpama nda tre ndi, “Mina
ti kpe wu latre nitu iduu wu Yahudawa, ko
ka ni hekali na, mba ka ni siza na.”
9 U Festus a ta son kpa nyime ni Yahu-
dawa, kimayi ndu Bulus tre ndi, “Wu son
hon hi ni Urushelima du mi hi gaatre ni tu
kpi biyi niki?”
10 Bulus a tre ndi, “Mi kri ni shishi ruron
gaatre Siza, ni bubu wa ani wo tre mu.”
Mina ti kpe meme ni Yahudawa na, me wa
wume wu to.
11 Mita na ti kpe meme mba mita ti kpe
wa a tsra dumi kwu, mina kamu ni kwu na.
I nha mba na kpe na, du ndrjo na kame
chuwo ni bawu na. Mi bre kri ni shishi
Siza.”
12 Hu gon wa Festus ba tre baba bi son bi
ninkon ba, a sa niwu ndi, “Wu bre ndi wu
son kri ni shishi Siza, Ni shishi Siza mba
wu hi!”
13 Zizan, hu vi bari, Ichu agrippa mba
Bernice ba ye ri ni Kasariya, nitu ye zren
ya ndu wu Festus.
14 Niwa ba heniki wu bi gbugbuwu,
Festus a nji tre Bulus ye ni Ichua; a tre ndi,
“Felix a ka igu ri don nigon nimi kotro.
15 Niwa mina hi ni Urushelima, ninkon
Prists baba bi chiche Yahudawa ba nji tre

ye nha nitu igu yi nimu, nda wa dumi lo
wu kwu ni bawu.
16 Mi sa bawu ndi a na he ni nkon wu hu
bi Roma du ba ka ndrjo nu hama ni indji
wa ba nhawu ka kri bla ni shishi biwa ba
nhau a, nitu du to ngla tuma ni kpi wa ba
nhau ni wua.
17 Nituki, niwa ba ye wawumba ni wayi,
mina gben na, nivi wu hukima, mi son ni
ruron gaatrea ni ton du ba nji igua ye.
18 Niwa bi nhanwuba ba lu kri, bana
nhawu ni kpe wa mi ban ndi a hi meme
dri na.
19 Hama ki, ba sia hlo nyu ni wu nitu
nkon hu Irji mba mba nitu indji ri Yesu
wa a kwu ye, wa Bulus ni ban di a he ni
sisren.
20 Mina to nkon wu hu ri shle tu tre yi na,
niki mi myeu ka anison hi ni Urushelima,
nda hi ngla tuma ni nha tre biyi.
21 I wa Bulus a bre ndi ki don zi ni
bubu tro, nitu du gben kpe wa kikle ninkon
wawu ani ban ni tuma. Mi du ba ziu ni tro
ni du mi ka tru hi ni Kaisar."
22 Agrippa a tre ni Festus, "Mi son wo
igu'a ngame." "Imble," Festus a hla, "wu
woo wu."
23 Niki ni vi wu hua, Agrippa mba
Bernice ba ye ni kikle gan; nda ye ri ni mi
ko sona ni ninkon sojoji baba kikle indji bi
gbua. Niwa Festus a lu tre du ba hi njiwu
ye, baka nji Bulus ye.
24 Festus a tre ndi, "Ichu Agrippa, ni ba
ndji me wawuu wa ba he niwa nitaa, wuto
indji yi, ni Urushelima mba ni wayi ngame,
i ba kpagro ndi du na la son ni sisren na.
25 Mi ya nito ndi anati kpe wa a tsra wu
kwu na, i nitu wa a bre ndi du wawu hi
ni shishi emperor wawu, mi ban zi ndi mi
tru hi niwu.
26 Niki mina he ni kpe tsatsra wa mi nha
ni Bachi mu na. Nitu ki, mi njiwu ye ni wu,
iwu Ichu Agrippa, nitu du mi kpa kpe wa
mi nha nitu trea.
27 A rjuto ana he nituma du me tru indji
wa a he ni lo hama ni hla ngame nhan wa
a heni tumaa."

26

1 Niki Agrippa a tre ni Bulus, "Wu ka tre
kime." Nikima Bulus a nmerju ni woma
nda lu tre wu kpa tuma chuwo.
2 "Mi ban ndi mi ngyiri ni kpamu, Ichu
Agrippa, ni wa mi nji tre mu niye ni
shishime luwa, nitu wawu kpi meme wa
Yahudawa ba nji ye nha nimu niwuu;
3 kima me nitu wu to zan tu ni tu nkon
zren Yahudawa rhini sen. Niki, mi bre du
u wome ni kru sron.
4 Njanji, Yahudawa wawu ba to zren son
mu rhini wa mi vren nze ni meme mu mba
ni Urushelima.
5 Ba to nitumu rhini ni mumla, batini son
nyme niki, nitu mison na Farasii, grji bi kri
gbangban ni nkon hu Irji mbu.
6 Zizan mi kri ni wayi du ba gaatre nimu
nitu yo sron mu ni yo sron kpe ni shishi
wa Irji a ti ni ba titi mbu.
7 A he nitu yo sron kpe ni shishi wa
ba grji wlon don ha ba ba yo sron wu
kpa niwa ba nzu nde Irji hon ni chu mba
ni virhi. Wa a he nitu yo sron a, Ichu
Yahudawa ba ban nha me.
8 A ngye nizu du mla ya ni kpanyme ndi
Irji ni nzu indji lu rjini kwu?
9 Zizan, a toki, Ime me mina ta mren ndi
mi ti kpi gbugbuwu nitu ka nde Yesu wu
Nazarat su.
10 Mi ti kpi biyi ni Urushelima, Mi vu loyo
ni mi tratro gbugbu indji tsatsra wu Irji, ni
vunvu kpanyme wa mi kpa rhini ninkon
Prist, mba niwa ba sia wuuba, mi yo wo
nyime mu nitu kima.
11 Mi ti ba ya, nton gbugbuwu ni mi
Sinagog, mba ni ta tsra yoba ni gbengblen
du ba tre meme ntiu Irji. Mi ta vra ni nfu
nitumba, mba nini tiba ya ka rhini igbu wu
meme bari.
12 Niwa mi sia ti toyi, mi hini Damaskus
ni yawo kpanyme mba nu nkon rhini kikle
Prist;
13 mba ni nkon, hiki, ni tsutsu irji, ichu,
mi to kpan lu rjini shulu wa a kpan zan irji,
nda bwu kpan kagon me baba indji biwa
bana si zren hume.
14 Niwa wawumbu ki kurjoku ni meme
mi wo ilan ni tre ni me ni ilbe Ibraniyawa
ndi Shawulu, Shawulu, u i tie me ya nitu
ngye? A ni he ni ya ni du chuza too kpe
wu ntsen nyu.
15 Niki mi tre ndi, "Wu nha, Bachi?" I
Bachi a sa mu ndi, 'A hi me Yesu wa wu si
tiwu ya.
16 Zizan lu kri ni zande; anitu ndu yi
mi tsro kpamu niwu, nitu youyo ni tindu
vrenko, mba wa wu vu bla nitu kpi wa
wuto nitumu zizan mba kpi wa mi tsro ni
ko shishi;
17 i mi kpau chuwo rhini wo indji ba mba
rjini Bikora wa mi si ton ni hi niba,
18 ni du hi bwu shishi mba, ndi kma ba
sran rjini bwu hini kpan mba rjini son
niwobrji shango hini Irji, ni du ba kpa rjini
Irji, kpa wru latre mba (gado) wa mi nu
ibiwa ba kri bi nitu kpanyme ni me.
19 Ni tu kima, Ichu Agrippa, mina kamu
ni hutre ira wa a rjini shulu na;
20 Mi hi ni bi Damaskus guchi, nda ka
ri ni Urushelima, nda ka kagon gbungblu
Judiya, mba ni bikora ngame, mi nu ba
tondua, nitu du ba kma sran nda kma ye
ni Irji, nda ti ndu wa a bi tsra ni kma sran
sron mba.

21 Nitu kima Yahudawa ba vu me lo nimi
hekali nda ta son wuu me.
22 Ni kima, me kpa zo wa a ye rji ni Irji,
ye ni vi wu luwa, ndi ni kri ni nran hla
ni bi tsitsa baba bi kikle ana kpe nkan na,
hama niwa anabawa mba Musa ba tre ndi
naiye he toki -
23 ndi Kristi niye ti ya, nitu wawuyi
ni guchi tashme rjini kwu, ndani bwuhla
ikpan ni indji mbu mba ni bi kora."
24 Niwa Bulus akle ngla kpama a, Festus
a tre ni kikle lan, "Bulus, wu sran; to
gbugbu tsro me du ni sran."
25 I Bulus a tre ndi, "Mina sran na, wa
azan bi Festus, mi si dbu bla lan tre wu
njanji mba wu gaatre ndindi.
26 Nitu Ichu to kpi biyi; niki mi tre ni
gbengblen sron niwu, nitu mi nyme pempe
ndi kpi biyi bana he ni bwu ni wu na, nitu
ikpe biyi bana tiba ni kosan na.
27 Wu kpanyme ni anabawa ba, Ichu
Agrippa? Mi to ndi wu kpanyme."
28 Agrippa hla ni Bulus nid, ni nton
fiime toyi, wu son gbronmeyo dumi kma
ti Krista?"
29 Bulus tre ndi, "Mi bre Irji ndi, anita
nton fiime ka wu gbron me ana wu megen
na, mba wawu biwa ba wo me luwa, du ba
he too me, hama ni rjiri ij'bo wu ko tro yi."
30 Niki Ichua lunde kri, i gomna mba
Bernice ngame, baba biwa bana ki niba.
31 Niwa ba rju don kikle tra u son mba,
ba si tre ni kpamba ndi, "Igu yi na ti kpe
wa ani tsra u kwu ko ka u lo zi na."
32 Agrippa a tre ni Festus ndi, kinina
chu Iguyi chuwo hama wa ana bre hi to
Kaisar."

27

1 Niwa ba ban zi ndi duta zren hi ni Itali,
ba vu ba Bulus baba bi son nitro bari yo
ni wo soja wani nji deri ri, wa ndema hi
Julius, wu ngbran soja u kikle chu.
2 Ki ri nimi Jirgima rjini Adramyttium
wa a ta dran zu ni nyu meme wu Asiya.
Niki ki ka hon tuma. Aristarkus wa a rjini
Tesalonika wu Macedonia a zren huta.
3 Ni vi wu huki, ki kukri ni kikle gbu
u Sidon, niwa Julius a mla Bulus nji nda
duu hi ka to kpukpan ma nda kpa zo ni
wo mba.
4 Rji niki, ki hon tu ma ndi zren ni suka
wu Cyprus, whewhire ni nklan memea,
nitu kikle ngyungyu ata gbita.
5 Niwa ki zren ka rugran kpatema'a, ki
vu Silisia mba Pamphylia yba, ndi ka kukri
ni Myra, kikle gbu u Lycia.
6 Niki, soja wu yaba, a to jirgi wa a rji ni
Alexandria nda ni dran hini Itali. A vuta
sru nimi.
7 Niwa sren me wu vi gbugbuwu ndi
ka ri ni ya ni klekle whewhire ni Cnidus,
mba wa ngyungyu'a ana nuba nkon zu niki
ngana ki dran zu ni suuka u Crete, wa ata
ya Salmone.
8 Ki dran zu ni nyu kpatre ma'a nimi ya,
rhini ka ye tra ni buburi wa ba yo ndi
Fair Havens (bubu u kurhi) wandi a he
hwehwire ni kikle gbu u Lasea.
9 Kina ban nton wa a fon bran ye, nton
wu ka rhikpe Yahudawa aka hiye wa a he
ni di duta si dran hi. Niki, Bulus a gbiton
ni bawu,
10 nda tre ndi, "Indji, Mi si to ndi zren
dran wa ki son luku zizan anihe ni yra
tu mba-kurjoku gbugbuwu ni tawu, ana ni
kpi bi mi jirgi mba jirgi'a megen na, i mba
vri son kpambu ngame."
11 I Centurion a yo ton ni tiko mba indji
wu jirgia zan kpi wa Bulus a hla a.
12 Nitu bubu mla kri jirgia ana he ni idi
duba ki ti iga niki, gbugbu bi tru (tindu)
jirgia ba nron ndi du ba dran rju niki, mba
ndi nkon nita he duba hi ri ni gbu Phoenix,
nda hi son kle ga niki. Phoenix hi hloma
wu ri jirgia wa a he ni Crete, ndani ya
kogbo ni yalu mba koshu ni yalu.
13 Niwa ngyungyu ri ni kogbo a lu si fu
sesren, bi ndu jirgia ba ban ndi ba he wa
ba waa. U baka si nkan u jirgia nda dran
hi ni Crete hwehwire ni meme u nyu maa.
14 Niwa nton fyi aka hi kikle ngyungyu
wu gbengblen, wa ba yondi koshu kahi ni
nzu Irji, a lu si tsi ni grji rjini nklan memea.
15 Niwa jirgia a rini nkon ngyungyua,
nda na la to nkon wu zuhi na, kitome ni
nu ngyungyua nkon, wa a gbita si hi.
16 Ki dran hu ni bubu ri wu vi nklan
meme wa ba yondi Cauda, mba ni vi ya,
ki vu ghwu wu kpachuwo mla lo zi.
17 Niwa ba nzu ghwua hon, ba tindu ni
rjirjima nda lo kikle jirgia. Ba ti sissri nitu
bama hi dran hi vu nhan kmu wu Syrtis;
niki ba fon gri ni l'pn (anchor) jirgia nda si
hu zren maa.
18 Kikle ngyungyu a tsi ta tiya nda duta
nivi huka hua, ki ri vuu kpi nimi jirgia ni
sru nimi mma.
19 Nivi u tra bi tindu mi jirgi ba vu kpi
ndu mba vra hle nimi mma ni womba.
20 Niwa Irji mba tsintse bana kpan
nitawu wu vi gbugbuwu, mba wa kikle
ngyungyu a ri si fu ta, yo sron ndi ki nawo
a kado.
21 Niwa ba hi hama ni biri wu nton bran,
niki Bulus a lu kri nimi bi tindu ba nda tre
ndi, "Indji, binina wo me, nina kuu dran
rjini Crete na, nitu du yi na kpa nkpan mba
kahle yina.
22 Zizan mi nron yi nitu du yi he ni
gbengblen sron, ndrjo na ka he ni vri
mana, i jirgia megen ki hon u.
23 Ni chu la rhen Maleka u Irji wa me mi
u ma, wa mi nzu hon ni bre - Maleka ma a

whi nime
24 nda tre ndi, “Na ti sissri na, Bulus. Wu hi kri ni shishi Caesar, ni to indji ni lo sron ma a nu wawu indji wa ba si dran ni wu.”
25 Nitu ki, vu sron, indji, nitu mi nyme ni Irji ndi a niye he to wa ba hla mua.
26 I ki zi hle ni nklan meme ri.”
27 Ni chu wu vi wu wlon don nza a yea, niwa a sia gbita hi ni wa mba nia mu ni kpatrema wu Adriatic, ni tsutsu chu bi ndu jirgima ba ban ya ndi ba sia ye hwehwire ni meme.
28 Ba ban ya ni ikpi ndu mba nda to ndi a don tsra za tso don tandra (20), i hu nton fii ba la tsra nda to ndi a hi za wlon don ton.
29 Ba tie sissri ndi ki ye kurjoku nzi kpa ni tita, niki ba si nkan nzia wu jirgi rjini tu ma nda bre ndi du mble kpan gbagbla.
30 Bi tindu nimi jirgi ba sia ya nkon u ka jirgia don nda si vi tsitsa irgi'a chuwo grji ri nimi kpan tren maa nda ta gyru ndi basi ta nkan ghu'a ri ni ko shishi ma (ghu'a).
31 I Bulus a tre ni chubiku baba sojoji ba, “Indji biyi batina kinimi jirgia na, ba na nawo na.”
32 Niki sojoji ba ba sren rjiri wu tsitsa jirgia nda duu zren hi.
33 Niwa mble asi kpan niye, Bulus a nronba wawumba ndi duba rhi biri. A tre ndi, luwa hi vi wu wlon don nza wa bi zi kri gben hama ni rhi biri - bina rhi kpe na.
34 Niki mi yoyi ni du yi ga vi biri, kima yi ni kpayi chuwo. Nitu indji ri me nimimbi na wa wlo nfutu ma ri hama nituma na.”
35 Niwa a tre toyi kle, a ban bredi nda ngyiri ni Irji ni shishi mba. Niki a nzi bredia nda lu si tan (rhi).
36 Niki wawumba ba kri ti gbengblen sron nda ban biri rhi ngame.
37 Kina vri indji 276 (deri ha ni sabain don tanne) ni mi jirgia.
38 Niwa ba rhi wrji, ba ju alkama vra hle ni kpan trema nitu du jirgi na ron bran na.
39 Niwa mble a nhra, bana mla to memea na, i ba to kofron ri ni meme nyu ma, nda sronmu ndi koka duba tru jirgia hi niki.
40 Niki ba han rjirji nkan ba rju nda kaba don ni kpantre ma'a. Ni nton kima ngame ba si rjirji wa ba kma jirgia niwu, nda nzu nkanwu ko shishi jirgia hon his shu, niki ba yo tu hi ni bubu zontu kpantre maa.
41 I jirgia a ka son chi ni meme nda kukri nkpan jirgia a vu meme kri nda na chu zren na i kurar jirgi a nzi nitu gbengblen ngyungyu wa a hea.
42 Sojoi ba ba wa nkon wu wuu bi mitro ba nitu du rimba na dran hi nda nawo na.
43 I Chu bi kua ata son kpa Bulus chuwo, niki a zuba ni nkon kima, nda du biwa ba to dran du ba za guchi nda hi ni bubu meme.
44 I imbru indji ba baka hugon, bari nitu ngma bla kunkron, i bari nitu kpi bari rjini jirgia. Ni nkon yi a he ndi wawu mbu kika ri ni tu meme piame.

28

1 Niwa ba nji ta ye ri pian me, ki wo ndi ba yo nklan meme ki ndi Malta.
2 Indji bi son niki ba kpata nisron ndindi nda mulu nitawu duta mbru kpa nitu ilu chachu mba isi wa a he niki.
3 Niwa Bulus a vu fla kunkron zontu zi nda vu sa nitu lua, iwan a rju nitu gbaji lua nda ye nye wu ni wo.
4 Niwa indji bi bubuki ba to nma si klo ni woma, ba tre ni kpamba, “Indji yi, wu njanji, ani wuu ndji niwa a nawo rjini kpan trema, i gaatre na kpanyme ndi du son ni sisren na.”
5 I niki a kpon nma yo nimi lu'a hama ni du kpe tiwu.
6 Ba sia gben ndi ani hwukpa ni lilo ko ka lu kurjoku khwu. U niwa ba ki si yau wu gbron nton nda to ndi ikpe meme na ti'una, ba kma sron mba sran nda tre ndi a hi Irji.
7 Zizan, whiniki, bubu meme bari a he wa bana bi chu wu nklan memeki, igu wa ba yondi Publius. A kpa ta bi ni wo ha, nda nuba kpi wa ba son wu vi tra.
8 A he niki, iti Publius a kru lilo lokpa mba atini. Niwa Bulus a hi niwu, a bre, yowo ma nitu ma, nda nuu si kpama.
9 Hu kpe yi wa a ye he a, mbru indji bi nklan meme ki ba wa basia lo, ba ngame nda ye kpa sikpa mba.
10 Indji ba ngame ba nzu hon gbugbuwu. Niwa kita mla ku nkon dran, ba nuta kpi wa ki son a.
11 Niwa wha tre a ka hi, ki dran ni jirgi mma wa a kru ga ni nklan meme ki, jirgi mma wu Alexandria, ni nha to “hlan-ha irji” ni kbu shishima.
12 Ka huki, ki ye grji ki ni gbu Sirakus, ki kii niki wu vi tra.
13 Rji niki ki dran ka ri ni mi gbu u Rhegium. Ivi rhi ka hi kikle ngyungyu a rju rji ni kosan, u ni mi vi hari ki ye rhi ni mi gbu u Puteoli.
14 Niki, ki to mri vayi bari i ba yo ta duta ye son niba wu vi tangban. Ni nkon kii ki ye ri ni Roma.
15 Rji niki, wa mri vayi ba ba wo tre nitu mbu, baye zontu nita gbagban mu to rhini cucu Abiyas mba iti tra bru tra. Niwa Bulus a to mri vayi ba, a ngyiri ni Irji nda ti gbengblen.
16 Niwa ki rini mi Roma, ba kpanyme ni Bulus du son ni nklenma mba soja wa ata kri yau.
17 Niki a ye he wa ivi tra aka hi, Bulus a yo indji wa bana bi ninkon Yahudawa zi.

Niwa ba ye zontu ki, a tre niba ndi “Mri
vayi, hama ndi mina ti kpe meme nitu indji
ko ka nkon son ba titimbu, ba vu me lo
nu ba tro rjini Urushelima ye ri ni wo bi
Roma.
18 Hugon myeme tre, ba ta son chume
chuwo, nitu bana to kpe wa ba han
hukunchi kwu ni tu tre mu.
19 I niwa Yahudawa ba tre hu nkon wa
bana ta son na, a du me bre to Kaisar, ana
nitu mi sia nji nhakpe nitu bi meme mu
na.
20 Nitu kima yi, mi wa tou ni tre niwu,
nitu yo sron wa Israila ba he niwu'a du
me he nimi lo sarka hi.”
21 Mle, ba tre niwu ndi, 'Kina kpa vunvu
nha rjini Judiya nitume na, i vayi ri mena
ye njitre, koka trekpe meme nitume na.
22 Ama kison wo rjini wu mren me nitu
igrji yi, nitu ki to ndi ba tre meme kaagon
nitu ma.”
23 Niwa ba yo vi niwu, indji gbugbuwu
bari ba ye niwu, ni bubu son ma. A bhwu
hla tu trea ni bawu, nda ni vubla nitu
ikoson Irji. A ta son gbron sron mba yo
rjini du Musa mba rjini anabawa ba, rjini
mble kari ni yalu.
24 Bari ba kpanyme ni kpiwa ki tre ni
tumba, i bari bana kpanyme na.
25 Niwa bana kpany'me ni kpamba na,
ba hi kpamba hu wa Bulus a tre lan tre
riri yi. “Ibrji Tsatsra a tre bi, zuni nyu
anabawa baba manzani ba hi ni ba titimbi.
26 A tre ndi, hi ni indji biyi ndi hi hla
ndi, “Ni si wo, bi wo, i bina to tuma na;
mba nisi to bi to, i bina to nkon ma na.
27 Nitu dri indji biyi a ti bwu, mba ni iton
mba, bana mla wo na, mba ba kaa shishi
mba hama ki ba ma to ni shishi mba, nda
wo ni iton mba, nda to tuma ni dri mba
nda kma sran ngari, i mi nuba sikpa.'”
28 Nitu kima, bika to ndi kpachuwo Irji
yi, ba truu hini bikora ba, i ba wo'u.”
29 Ndu Manzani, 28:29 - tre vunvu bari
wu sen ba heni nklan 29: / Niwa a tre kpi
biyi, Yahudawa ba ba hi kpamba. Ba sia
he ni kikle sen nyu ni kpamba. /
30 Bulus a son wu se ha wawu ni kowa
a han nklen ki kima, nda ta kpa ni wo ha,
biwa ba ye niwu'a.
31 A sia dbu bla nitu ikoson Irji nda ta
tsro ikpi nitu Bachi Yesu Kristi ni gbeng-
blen sron hama ni ndrjo ata zuu.

Romawa

1 Bulus vren koh Yesu Almasihu, wa ba you aye, kma tie ndji u toh ndu, wa ba chu zi kan nitu tre Irji.
2 Wa i hi tre wa a chu nyu ni sen mu ni bi toh ndu ma ni tsatsraka ibe ma.
3 Ahe ni tu vren ma, wa ba ngrji'u ni kutra kahlan Dauda ni kpa.
4 Ni Brji ndindima u suron ndindi, wa a lunde ni mi be bak tsro da Vren Irji ni gbengblen Ibrji ndindi u bi wa ba he kiklan suron u Yesu Almasihu Bachi mbu
5 Ni tuma ki kpa ndindi ni toh ndu nitu kpa nyime u ndindi nimi bi korah wawu'u, nitu inde ma u ndindi.
6 Ni mi bi kora kwa, bi yi me ba you yi hi ni Yesu Almasihu.
7 Lbe i ahi u bi wawu'u bi wa bi he ni mi Roman, wa Irji ni son ba, wa ba you ndji mba ndi tsarkaku. Du ndindi ni sun si rji ni Irji Bachi Iti mbu, ni Bachi Yesu Almasihu.
8 Ikpe u mumla misi ngyiri ni Irji mu ni tu Yesu Almasihu nitu bi wawu'u, don naki basi tre nitu njanji bi ni gbungblu wawu'u.
9 Don Irji wawu yi toh me, wa misi tie ndu ma ni mi Ruhu mu ni tre Vren Ma, wa mi you nde bi chachu'u.
10 Mi nji yi mu ni bre chachu'u du me toh koh wa mi ye u Hellinawa.
11 Nakima Irji na hi u tara na.
12 Ni biwa ba lah tre ni tron na, ba kwu ba tare da tron na, ni bi wa ba lah tre ni mi tron, ba hukunta ba nitu tron.
13 Naki ma ana biwa ba wo tron, ana baba bi ndindi u Irji na, naki bi ti, ba kpa ba chuwo.
14 Bi kora wa bana toh tron na, nitu da bia bati kpi wa ahi u tron.
15 Nakima ba tsro ndi idu ni tron ani wa han ni suron ba, imre ba ni bla, ri mre ba ni chan ba ko ani ka'aba. Nakima ni Irji wa i ni ti ni vie wa Irji ni bla asiri wa he riri u bi he ni mi Roma
16 Nakima isha na time na, dume hla tre na, don kima hi gbengblen Irji don kpachuwo wa bi wa ba kpa nyime, bi mumla Yahudawa u Halleniyawa.
17 Naki nimi ma ndindi Irji ka tsro u njanji hi ni njanji, na ba nha zi, ndji u ndindi ani sun nitu njanji.
18 Nakima infu Irji a tsro rji ni shu nitu bi wa bana hu nkon ni ndindi u mri Adamu bi wa ba chan njanji nitu njanji na he ni bana.
19 Nakima, ikpe wa a mla duba toh ni Irji ahe ni rira me nitu mba Naki ma Irji a tsro ba wawu hi zahiri.
20 Nakima idu ma wa bana ya toh na a ni rira ba he tu ni nton wa ati gbungblu'a. Ba ya toh ba nitu ikpi bi wa ati'a. Ikpi bi yi baba ba ikoma u kakle ni Allahtakarsa. Nakima indji bi bana he ni sen nyu na.
21 Nakima ba ndji ba toh Irji, aman bana no ninkon u matsayi Irji na, ko duba tsro ingyiri. Nakima ba kma ti ruru ni mi mre mba. Imre u suron mba hi u bu.
22 Ba ban tumba na bi wa ba toh, aman se ba kma tie ruru.
23 Ba sran ninkon Irji u kakle ni kpi wa bana kakle ana na indji, cicen ni na nma bi zizia ni biwa ba nha ni ne.
24 Nakima Irji ka ban no sha'awa pipi suron mba ba ti kpa yah.
25 Baba yi ba sran njanji Irji ni che, ba si tie sujada ni bauta ni kpe wa ba tie ba ni wo, maimako wa ati ta, wa a mla zu nde kakle.
26 Nakima Irji ban ba no sha'awoyi u ti fa ba iyah har mbah ba kasran kaida jima hi mbah ni mbah.
27 Lilon ba bame ba sran kaida jimai u lilon ni mbah hi ni lilon ni lilon ba si tie ndu fa. Lilon ba kru ni lilon nda ni tie kpi u chi basi chan sakamako indu mba u chi.
28 Nakima bana kpa nyime ni Irji na ni mi duba, Irji ban ba no ni kpa risu ni mre mba, basi tie meme kpi biyi.
29 Ba shu ni rashi ndindi, meme kyashi, keta, tigu, wudi, wa-nyu, makirci, ni meme mre.
30 Bi ti pre, kage, bi wa bana son Irji na. Bi wa bana son sun si na, bi santu, ni bi gla, bi ha meme che, ni bi wa bana hu/wo ba ti/yi mba.
31 Biwa isuron mba tsro pipi me, biri amana biwa bana he ni son na, bi wa bana he ni lo suron na.
32 Ba toh tsari Irji tre bi wa bati ikpi baki, ba mla kwu, ana ti kpi ni kangrji na, hra ba hu gon biwa bati ba.

2

1 Nakima u na he ni sen nyu wu ndji u sharantawa, Nakima ikpi wa u si sharantawa nitu bari, u wuu tume ni tume. Nakima u sharantawa u si tie kpi bi yi ngame.
2 Naki ki toh ndji i tron Irji a njanji ani ye joku ni biwa ba ti kpie baki.
3 Nakima ka toh wayi wu indji u sharanta ni biwa ti kpii, wume wu si ti me. Wu yah ndi wu gbujbu ni nfu Irji?
4 Ko wu kpa ndindima tsri wa infu ma ni vu suron ana ye gbagbla na? Wuna toh ndji ndindima musama du nji wu hi ni ti njanji?
5 Aman sabo ni son tume ni suron me wa ana tie njanji na, wu si vu'u nfu ni sru ni tume ni vie u nfu, wato ivie u ye tron njanji u Irji.
6 Mi no ko nha ndi dede du ma wa ati'a.

7 Ni bi wa ba you suron ni tie ndindi
chachu'u ba wa nitu zu wo daraja ni drie
u kakle.
8 Naki bi wa ba son tu, ni bi wa ba kamba
ni njanji, ba ti biyaya ni rashi njanji, infu
ni nfu rigra ni grji ni bawu.
9 Irji ni grji ni iya meme ni shinji ne bi
vri wawu wa bati meme, ni Yahudawa ni
muimla ni Hellinawa.
10 Nakima zuwo ni daraja ni sun si ba he
ni bi wa basi ti ndu ndindi wa wu bawu,
ni Yahudawa ni mumla, ni yi ni kpa nyime
Irji.
11 Mi ti titan toh yi, don mini noyi baiwa
ri u ruhaniya mi ni noyi gbengblen.
12 Wato misi ngyiri mi ni kpa gbengblen
ni mi bi u njanji mbu wato u mu, u bi.
13 Ziza'a fa mina son du yi ka toh mri ya
kpo gbugbu'u mi you suron ndi mi ye ni yi,
naki har zizan'a koh na he na. Mi son ndi
miti nakima, don mi ni samu mri u Ruhu
ndindi ni mi mbi, na ahe ni mbru bi kora.
14 Mi ban yah Helinawa ni baba u mbru
ndji bi toh ni bi wa bana toh na.
15 Ni naki tie mba rju he ni kora ndi
tron'a he nimi suron mba. U mi dri mba
ngame ahi sheda ni bawu, u tunani mba ko
ka vu ba ni meme ko ka kri ngba ni bawu
16 u ni Irji ngame. Ani he naki ni vi wa
Irji ni rju ni mi dri ba ndji wawu'u ni kora,
ni tu nkon u tre Ma, ni Yesu Kristi.
17 Nakima wu si you tume ndi wu uhi
Bayahude, wu sun ni tu tron, ndi ni wru
wo ni san ni mi Irji.
18 Wu toh mre ma, ndi toh kpi wa ba he
ni nkanka naki, kuma u kpa bla ni mi tron.
19 Naki wu he ni gabagadi nitu ndi wu u
vu wo ni bi fie, ndi kpah ni bi wa ba he ni
mi bu'u.
20 Gbi ton ni wa ana he ni toh na, u tsro
ni mri bi tsitsa, u andi ni mi tron wu he ni
kpi wa a shafi toh ni kuma njanji, u nihe
ikpe yi ahe ni mi son me?
21 Bi yi wa tsro bari, bina tsro tumbi na?
Bi wa bi tre na tie y'bi na, bina y'bi?
22 Biyi wa bi tre duba na tie ntran na,
bina ni tie ntran na? Biyi bi tre duba na ti
gumaka na, bina tie gumaka na? Biyi wa
bi tre duba na tie y'bi na, bina y'bi sessren
me na?
23 Biyi wa bi ngyiri nimi tron, bina kpa
Irji tsri ni mi lah tree u wa ba hu tron na?
24 Naki ba kpa nde Irji tie meme ni mi bi
kora nitu mbi.
25 Gbi gbi you grji ana he ni mah ma ni
yi. Inde bi kiyaye doka, aman inde bi yi
wa bina hu doka na, you grji bi akam ti na
ana you grji na.
26 Nakima inde ndji wa bana you grji ni
u na, ani kiyaye bukatu tron wawu'u bana
iya ban wa bana you grji ni wu ni matsayi
wa ba you grji niwu?
27 Nakima inde ndji wa ba you grji ni wu
na u yi ani kiyaye dokoki ba wawu, ana
yah sharanta yi bi you grji u tron na? Naki
a he inde bi hei ni tron ba nha, aman ana
hu tron na.
28 Naki wawu na hi Bayahude ni ra na,
ana wa ba you grji nda han tan na
29 Naki a Bayahude u mi, naki me ba yo
grji u suron mba Ruhu ndindi ana ibe na,
bibi ndji kima ana ndji ni zu wo ni u na,
se Irji.

3

1 Ahi ngye ha fifikon wa Bayahude he
niwu? Naki ahi ngye hi mah yo gji?
2 Akwai muhimanci ba ninkon bari. Ni
mumla de ana Yahudawa irji bu tre ni
bawu.
3 Inde mbru Yahudawa bana kpanyime
ni njanji na fa? Wa ba na kpa njani na ani
zu ndindi ndu Irji?
4 Ana he naki ma na, maimako naki, Irji
ka kma ti u njanji, na ndji ba wawu ba bi
tiche, na ndji ba han hla don duba tsro ndi
wu u ndindi ni mi tre me la wu kpaka ni
toh wa banji u hi ni shishi tron.
5 Ama inde meme bu a tsro ndindi Irji,
naki ki tre ngye? ki ya tre ndi Irji hi meme
nda nji nfu ma ni tu mbu? (Misi ti ni sen
nyu u ndji).
6 Ana taba he naki na. Naki Irji ni tron
gbugbu'a ni he?
7 Inde njanji u Irji ni ti gbugbu ce mu
ani kara ninkon ni nyu'u, angye sa mi hai
ni tron na'u lah tre?
8 Angye sa kina tre, ki yba shishi, ndi tre,
bari ba krie nda tre, du ta tie meme, ndi du
ndindi ye? Hukunci ba a ndindima.
9 Angye naki, ki no tumbu sen nyu'u?
Ana he naki na don ki guchi tre Yahuda
baba Hllinawa ye ndi tre ndi wawu
mbawu ba he ni mi lahtre.
10 Na ba nha, ba ndji u njanji, iriri na he
na.
11 Ba ndji wa a toh kpie, ba wa'a ni wa
Irji.
12 Wawu mbawu ba kankon don, wawu
mbawu ba kma tibi wa bana he ni anfani
na. Ba wa ani tie ndu ndindima, a'an iriri
na he na.
13 Gbugbran mba he ni ho na be, Ilbe
mba a ban lilo, Itso wan a he ni mi lbe
mba.
14 Inyu mba a shu ni la'ah ni ri gberjerje
me.
15 Izah mba ni tsutsu gbagbla ni ka yi hle
16 Inkon mba ahi yah ni tie meme.
17 Ndji biyi bana toh nkon sun u si na.
18 Bana he ni klu sissri Irji ni shishi mba
na.
19 Naki ki toh ndi du kpie wa itron a tre,
itro ani tre ni bawu wa ba he ni mi ma, don

duba ka iyu mba wawu, naki gbungblu a
wawu'u ka no amsa ni shishi Irji.
20 Naki ni shishi ba ndji wa ba kpa
chuwo ni tu ndu tron. Nitu tron, toh lah
tre aye.
21 Naki zizan'a nitu tron ba tsro toh
njanji Irji wa itron ni annabawa basi hla.
22 Naki ndindi Irji ahi njanji nimi Yesu
Almasihu hi ni biwa ba kpa nyime ni
njanji. Naki, kakan na he na.
23 Naki, wawu'u mbawu ba lah tre, bana
ya ka hi ni daraja Irji,
24 ni ndindima ba kpa ta chuwo ni tu
kpachuwo wa'a he ni mi Yesu Almasihu.
25 Aman Irji a ban Yesu Almasihu no
wa ahi hadaya u kpachuwo u njanji nimi
iyi ma. A ban Almasihu na nimatsayi
tabbacin hukunci ma, nitu ketarewa lah
tre mbu wu kogon'a.
26 Nimi vu suron ma, naki i wa yi ati ndu
tsro ndindima nimi toh i du kpanyime ni
tuma u hukunci, nda tsro wawu hi u kpa
konha chuwo saboda, njanji wa ahe nimi
Yesu.
27 To, i wru wo ni san he ni ntsen? Ba
chu'u rju. Nitu ngye? Nitu ndu? Aman
nitu ndu? Ama nitu njanji.
28 Nakima kikle tre a ndi ba kpa ndji
chuwo, ana he nitu ndu tron na.
29 Ko naki Irji ahi Irji Yahudawa ni
kankrji? Ana Irji bi kora ngame na? i ahi
bi kora ngame.
30 Nakima inde gbigbi ahi Irji riri, ani
kpa biwa ba yo nji ni bawu chuwo nitu
njani.
31 Ki ka tron hlega nitu njanji? Ana taba
he nakima na, nakima kisi hu gon tro kena.

4

1 Ki tre ndi ngye nitu Ibrahim Bachi mbu
u kpa afe?
2 Ibrahim andi fe kpa chuwo nitu
nduma, andi na wruwo ni san, wruwo ni
san ma ndina he ni shishi Irji na.
3 Ahi ngye nassi hla? Ibrahim a kpany-
ime ni Irji, u baka bla yo niwu ndi ahi ndi
tsratsra.
4 Zizan wawu wa a tie ndu'a, bana bla
lulu ma yo ni mi tsratsra na, bayo ni kpe
wa a he u ma.
5 Wawu wa ana he ni ndu na, a kpa
nyime niwa ani wruhle nibi lahtre'a ba bla
yo suron ma ni son tsratsra.
6 Dauda a tre tre lulu nitu nji wa Irji bla
yo nimi tsratsra hama ni ndu'a
7 A tre ndi, “Lulu he nitu biwa ba wru
lah tre mba hle'a ni biwa ba ka lah tre mba
kaka ni bawu'a.
8 Lulu he nitu nji wa Irji na bla lah tre
ma memle'e mu na'a.”
9 U lulu yi he nitu biwa ba yonji ni bawu
ka gji, ka nitu biwa bana yonji ni bawu
ngame'a na?
10 Ba bla yo niwu nihe? Ahe ni nton wa
ba yonji ni Ibrahim ka ni nton wa ba na
rhi he yo nji niwu'a? Ana he ni nton wa
ba yo nji niwu'a na, a heni nto wa bana yo
nji niwu'a na.
11 Ibrahim kpa ngban u yo nji'a. Wawu
yi a he hatimi (seal) u yo suron wa a he
niwu rhi ni nton wa ana yo nji rhi na. A
tie wayi ndu ka tie tie bi wa ba yo suron'a,
amma bana yo nji ni bawu rhi na, ndi duba
blaba yo nimi bi wa ba tsratsra me'a.
12 Ahi tie biwa ba yo nji ni bawu'a, ana
wa ba yo nji migyen na, bi wa ba zren ni
nkon ndindi wa Ibrahim a hu rhi nda fe yo
nji'a.
13 Alkawali wa bana tie ni Ibrahim ni
hama ndi ani gaje (heir) mgbumgblu'a ana
doka na a rhi ni tsratsra u yo suron.
14 Biwa bana son nitu doka ba ni gaji
koh Irji'a, iyo suron ani migyen (empty),
u alikawali a ndi na kpe na.
15 Doka ni nji nfu ye, doka nita hama lah
tre hamma.
16 Ani tu tre yiyi ani kponji, ni ndu nno
nyu mba ndu si nitu zizi nda bwu (nno)
nkon ni grji Ibrahim.
17 Na wa ba nha, “Mi chu ndu he tie
u mgbumgblu gbugbu'u” Ibrahim ahe ni
shishi ndji wa a kpau nyime'a, wato Irji wa
ani nu vri (life) ni biwa ba gyu nda ndu kpe
biwa bana he na ndu ba he.
18 Ibrahim a kpa nyime ni Irji nitu kpe
wa ba he ni ko shishi'a. Na kati tie ni
mgbumgblu gbugbuwu, ni tu kpe wa ba
hla niwu'a, igrji me ba he naki.
19 Ana khwumgble ni yo suron mana,
a kpa nyime ndi wawu ceye, don ana tie
whewhre ni se dari, a kpa nyime ndi ikrju
(Womb) Saratu na nji vren ngana.
20 Nitu Alkawali Irji, Ibrahim ana senyu
(hesitate) nitu ka kpa nyime mana, a fe
mgbemgblen nitu son suron ma, nda gbre
Irji San.
21 A kpa nyime gbigbi ni kpe wa Irji hla
ani tieu.
22 U ba bla kma yo niwu ndi ahi tsratsra
ndji.
23 Bana nha ndi ndu zo nika khji ma na.
24 Ba nha ni tawu ngame, ba bla ni tawu
biwa ki yo suron niwu wa a ton Yesu
Almasihu shime ni khyu'a.
25 Ahi wa ndi ba kamba niwu nitu lah tre
mbu'a nda tashime nitu kpata chuwo'a.

5

1 Ni wa ki fe Barata, ki fe si ni Irji ni nkon
Yesu Kristi.

2 Ki fe nkon ni kpanyime mu nimi tie
ndindi wa ki kri, ki ngyiri ni yo suron mbu
ni Irji ni kpe wa ani tie ni tawu'a.
3 Ana kima migyen na kiga mgban
ngame ni ba yambu. Ki toh ndi yah ni nu
vu suron.
4 U vu suron nino mgbemgble suron, u
mgbemgblen suron ni nno yo suron,
5 u yo suron ana nno shan na nitu waa
ba ka ison Irji sru tawu ni mi suron Irji ni
tsratsra Ruhu, wa ba nnota wu'a
6 Wa kina he bi kunyire'a ri, u Kristi ka
Khwu ni bi lah tre tsra ni nton ndindi.
7 A he ni dii ndu ri khwu nitu ndji
tsratsra, u mi ya indrjo ni ma khwu ni ndji
ndindi.
8 Bachi a tsro son ma ni tawu, wa kina
rhi he bi lahtre rhi'a, Kristi khwu nitu mbu.
9 Zan zizan wa a ngla ta ni yi ma, ani
kpata chuwo ni nfu u Irji.
10 Kina he bi ka wo tre, ba kata kabi ni
Irji nitu khwu vrenma, zizan wa ki fe katu
kabi'a, ba kpata chuwo nitu vrhi ma.
11 A na naki megyen na, ki ngyiri ni Irji
nitu Bachi mbu Yesu Kristi, wa nitu ma yi
ki kabi yi'a.
12 Ni nkon ndji riri lah tre ari ni mg-
bumbglu, ni nkon kima ikhwu'a ri ni nkon
lahtre'a. U khwu rhi ni ndji wawu'u, don
ba lahtre wawu mbawuu.
13 Ni nton wa bana tie sharia na, lahtre
ana he ni mgbumgblu, bana ta tre tre
lahtre na ninton wa sharia ana hama'a.
14 Ikhwu a he rji ni nton u Adamu ye ri ni
nton Musa, nda he nitu bi wa bana lahtre
bibi u Adamu'a na, ahi kpe wa a kati u seka
se'a.
15 Kyauta na he na lahtre na, a nita he
nitu lahtre ndji riri yi'a, ndji gbugbu ba
khwu, naki mame, ito tie ma nitu ndji
riri ngama Yesu Almasihu, he nitu ndji
gbugbuu.
16 Innoa na he na lahtre ndji riri na.
Itron'a hu lahtre ndji riri, nda nji hukunci,
inno hu lahtre gbugbuu nda nji kpa chuwo
ye.
17 A nita he nitu lahtre ndji riri ikhwu ri,
naki ma me bi wa ba kpa to tie gbugbuu
ni nno vrhi ndindi ni mi wawu riri, Yesu
Kristi.
18 Nawa lahtre ndji riri nji hukunci ye
nitu ndji wawuu, na kimame itie ndindi
ndji riri nji wruhle ni vrhi ye ni ndji
gbugbuu.
19 Na kima me, wa nitu lahtre ndji riri a
ndu ndji gbugbuu kati be lahtre'a, na kima
me nitu ndji riri ndji gbugbuu ba fe kpa
chuwo.
20 Wa sharia ye'a, a ndu lahtre babran,
ni wa lahtre babran, liheri he gbugbuu
ngame.
21 A tie nayi'a, nawa lahtre a mreh (mal-
laka) hi ni khwu, na kima me, i tie ndindi
mreh suron ni vrhi nitu Yesu Almasihu
Bachi mbu.

6

1 Zizan ki tre ngye? Kita lah tre chachuu
ni du ndindi kagon?
2 Ana taba ti naki na. Ba ti ni he da tre
ndi kita wa ki kwu nimi lah tre, kita cigaba
sun nimi ma?
3 Bina toh ndi bi wa ba ngla ba nimi
Almasihu Yesu ba ngla ba hra nimi kwu
ma na?
4 Ba rju ta ni'u, na ngla nimi kwu ma.
Nakima ahe na Almasihu a lunde ni be
nimi ninkon Iti Ma. Nakima i kita me ki
zren nimi rayuwa i sa'a ma.
5 Naki inde ki si he ni'u nimi kamani
ikwu ma, i ki sun ni'u har ni kamani lunde
ma.
6 Naki a ki toh ndi ba kpa u ni kunkro,
ichiche ndji u mbu i ni'u ma don duba wu
kpa u lahtre. Wa i ahe don kina ta hi nimi
bautar lahtre.
7 Duk wa a kwu ba you ni matayin nitu
ndindi nitu lahtre.
8 Naki ki kwu ni Almasihu ndi kpa njanji,
iki sun ni wu
9 Ki he ni toh ndi ba nzu Almasihu rju ni
be, nakima ana lah ikub ngana, ikwu na
he ni gbengblen nitu na.
10 Na ikwu wa a ti ni lahtre, ati kpu riri
nitu wawuu. Nzren wa asi zren, asi zren
niIrji.
11 Nakima bi yi me, bika bah tumbi ni
matsayin bi kwu ni lahtre, aman bi wa ba
he vri ni Irji ni mi Almasihu Yesu.
12 Naki bika na no lahtre gbengblen ni
mi kpambi na har ndi woh tre ni sun kpa.
13 Na vu gham kpa mbi no lahtre nitu
ikpi u du wa njanji na he na. Naki bika no
Irji tumbi ni vri ni kwu. Bika vu ngham
kpambi no Irji nitu ikpi du u njanji.
14 Na no lahtre nkon ni tumbi na, bina
he nimi doka na, naki nimi ndindi bi he.
15 To se ngyeh kika ti lahtre don kina he
nimi doka na, ama ni ndindi, ana taba he
naki na.
16 Bina toh ndi bi ban tumbi no nitu
igran, ni wu bi gran? Wa i ahi najinji, inde
bi gran ni lahtre, wa ani nji yi hi ni kwu,
ko naki igran ni wo tre ni nji hi ni ndindi.
17 Naki ma ingyiri a he ni Irji, don ni
sen bina gran lahtre, ama bi yi biyaya nimi
suron mbi irin koh koyarwa wa ba noyi.
18 Ba kpa yi chuwo ni mi bautar lahtre,
nda kma yi ti gran bi ndindi.
19 Misi tre ni yi na ndji wa a ku nyere
ni nanma kpa ni yin. Na yadda bika ban
nghan kpambi ga ti rji na bi meme du,

nakima zizan bika ban ngham kpambi ni
tu gran ndindi.
20 Naki ma itoh wa bi hi gran lahtre, bi
yi wa ba kpa yi chuwo ni ndindi.
21 Ni toh kima ahi amfani ngye bi samu
nitu ndu wa zizan'a bi si klu shan ba?
Nakima sakamaki bi ya indu hi kwu.
22 Naki zizan wa ba kpa yi chuwo ni
lahtre, nda kma yi ti gran Irji, amfani ma,
wawu hi tsarkakewar mbi. Sakamanko ki
hi ivri u se kakle.
23 Nakima sakamako lahtre hi kwu, ama
kyauta Irji ahi ivri u se kakle nimi Al-
masihu Yesu.

7

1 Immriya, bi na toh na (me tere ni tu be
wa mba toh turon) a ndi ituron a he ni son
siseri ma?
2 Nitu turon imba be gran mba he nimi
lo. wa mba lon mba ba he ni sissri, wa a
lu ka son ni idiri,
3 mba yo de tarawa. U lon mani te quu,
“a djur nimi turon ani ta hi gran idi ri ana
hi ntara na.
4 Nakima, imri ya mu, mba du yi quu ni
mi turo u mi kpa Almasihu, nakima. Ba du
yi gran idiri wa mba ta shibe ni kubbu, de
khi gdi imiri ni Irji.
5 Naki khi he ni mi kpa. Ison u kpa a
ni chonta yo ni turon u khi gdi imiri ni mi
khwu. Nakima ziza mba chuta djur ni mi
turonye. Khi khwu nimi ikpi wa mba lota.
6 Zizah mba kpata chuwo ni turon. Khi
na khwu nimi kpe a na lota a he nakhi du
khi zere ni nkon sisama ni Ibrji. Ana he ni
mi ha cice turo'a gana.
7 Ziza khi tere de geh? wawu turon tuma
a hi illa tere? Ana he naki na, nakima,
anita na he ni tu turon na khina toh na
ituron a hla mba ime mide na gaire ikpi
idi na.
8 E, lahtere a dhi ni mi dokoki da ji son
kpa ye wa a he ni mi kpamu. bubu wa
turon na he na latere a kubuma.
9 Ni nton ri me he ni siseri u turon ana
he na u imbe a ye. i lahtre a tashbe. u
mika khu.
10 Imbe wa mla du nji siseire ye. U mi
toh a he khubuma.
11 Naki latere, a samu kon ni tu imbe, a
nji son kpa wa a gurume. U ni tu imbe a
wuma.
12 Nakima, ituron a he tsr-tsara, u mlati
mba ndendema.
13 E, u ikpi dedema ni mu a hi khuu naki?
a he naki nitu imbe lahtere a he latere.
14 U khi toh ituron u ibrji u me mihe ni
mi kpa mbana ka me le ti gran ni latere
15 Ni kpi wa meti me na mla toh na ikpi
wa mina son ti me na ti na u kpi wa mina
son na. Me kpa wa me kamu niwu mi tie
u.
16 U me ta ti ikpi wa mena sona tina, mi
kpa nyeme ni turon de ituron a bi.
17 Ziza yi ana la he na kina. Ime wa mi
ta tikima, u latere wa a he nime.
18 Mi toh deni mi kpamu mina ti ikpi
dedema nitu imere u ti kpi dedema a he
ni me u mina ya ti u na.
19 Ni tu ikpi dedema wa mi son ti wu
mina ya tiwu na, u meme tie wa mina
sona, wa we yi me ti.
20 U mita ti ikpi wa mi nason ti'a na. Ee,
ana he imeyi mi si tiu na a hi memeti wa
a he ni me'a.
21 N tu ki u me toh, ituron. Me ta ni son
ti kpi dedema, u meme a he hwehwere ni
me.
22 Me giri ni turon u Irji ni mi sonromu.
23 U me toh ituron ni kankan nimi
kpamu, mba ti ku ni turon sama wa a he
nimi imere mu da ni yome ti gra ni tu
turon latere wa a he ni kwma kpamu.
24 Mi idi u ya yi! A gha ni kpame chuwo
nimi kpa u ahu?
25 U me giri ni Irji ni tu Yesu Almasihu
itibu. na ki ime ni tumu mi hu ituron u
Irji ni sonron mu ko ni he, ni mi kpa me
hu turo u latere.

8

1 Nakima, ba kayarwa ziza'an ni biwa ba
hei nimi Almasihu Yesu.
2 Na ka'adar Ibrji u vri nimi Almasihu
Yesu a kam tati bi kpa chuwo ni kaidar
lahtre ni kwu.
3 Nakima ikpie wa itro na iya ti u na, don
kuyer u kpa. Irji ati. A toh vren ma ni
kamani kpa u lahtre don a kam ti hadaya,
don lahtre, sei wa ati Allah wadai ni lahtre
ni mi kpa.
4 Ati naki du bukatar tron da kpa shu ni
mi bu. Kita wa ki si zren ni gwargwadon
kpa na, naki u gwagwardon ruhaniya.
5 Biwa ba si zren ni gwagwardon kpa,
baka to ndu u kpa, naki biwa basi zren ni
gwargwadon Ibrji didi, baka you suron ni
du u Ibrji didi.
6 Wallafa ivri ni kpa ahi kwu, aman
wallafa ivri ni Ibrji didi ivri u sun si.
7 Ahei naki nitu wallafa ivri ni kpa, ani
yi gaba ni Rji, naki ana ti biyaya ni tron Rji
na, balle ma ka yah.
8 Biwa ba hei ni mi kpa bana no Rji kikla
suron na.
9 Naki bi na hei nimi kpa na, aman ndi
wa ana hei ni Ibrji u Almasihu, ndi kima
na hi u ma na.
10 In Almasihu hei ni mime, ikpa me hi
kub ni lahtre, aman Ibrji didi si zren nitu
didi.

11 Inde Ibrji didi wa a zu Yesu ni be, ahei
ni vri ni mi ku, wa wu wa a zu Almasihu
ni be, ani no ivri ni kpabi, wa ba kpa risu
ni Ibrji ma, wa asi zren nimi bi.
12 To mri yah ki hei ni hakki, aman ana
hei nitu kpa na, wa ki zren nitu tabiar kpa.
13 Nakima inde bisi zren gwargwado kpa
bi kwu nakima, ama inde ni Ibrji didi, bi
ka wuu idu wu kpa, i bi rayu.
14 Nakima biwa ba Ibrji Rji hei nituba,
ba mri Rji.
15 Nakima bina kpa Ibrji gran wa ani yo
sisira na. nakima i bi kpa Ibrji tsartsra u
diyanci nitu kiman i ki, kie zu lan di ni you
Abba iti!
16 Nituma ani hla niu Ibrji tsatsra bu di
kita ki mri Rji.
17 Inde ki mri Rji, ai ki mri bi gadoma
kena, bi gado Rji. Nakima inde ki ti yah ni
wu, i ba nota niko ni wu game.
18 Nakima mi toh di iyah bi itoh yi ana
tsra waba no nikoh wa ba tsro ta na.
19 Nakima na halitta niti titan ye mri Rji.
20 Nakima ba ya halitta hle ga migye, ana
hei ni mere mri na, na wawu wa aya hle
ga megyen. Ahei ni mi yo yu'u u njaji.
21 Tre di halitta ni tuma ba kpa chuwo
ni gran u gla. naki ba jin u ye nimi kpa
chuwo u gbre san u nikoh mri Rji.
22 Naki ki toh i halitta wawu'u ahi u kpa
chuchu ni yi ne har ye ziza'a.
23 Ana hei naki ni kankrji na, ko kita ni
tubu wa ki wir u mumla u Ibrji Tsatsra kita
ni tubu ki, kie kpa chuchu ni mi ne bu, hi
kie gbe diyancin bu, wato kpa chuwo u kpa
bu.
24 Nakima i wayi gbigbi ba kpa ta chuwo.
Naki inde ikpi wa ki kpa yeme di ba tiu
kina toh rina. Naki a ghan wa asi you
suron njaji ikpi asi toh?
25 Naki inde ki hei ni kpah yeme ikpi wa
ki ri he u toh u, kika gbe ni vu suron.
26 Nakima Ibrji Tsatsra si zo kuyere bu.
Naki kina hei ni toh yadda ki bre aman
Ibrji tsatsrani tuma ni bre ni tu hu ni kpa
chuchu wa bana yah tre ana.
27 Wawu wa ani wa suron, asi toh mere
Ibrji Tsatsra, don asi bre ni tu biwa ba kpa
njaji nitu imere Rji.
28 Ki toh di biwa ba son Rji, ani ti ikpi ba
wawu du ba hi ni didi, hi ni bi wa ba you
ba wawu nitu mere ma. Ikpi ba wawu ba
kma tie didima.
29 Naki ma bi wa a toh ba ni sen mu,
baba i a kardara ba kma ti kamani ivre
ma, don a kma ti vre ma u mumla ni mi
mri ya gbugbuu.
30 Biwa a kardara, a you ba, baba i a you
ba, a kpa ba chuwo, baba biwa a kpa ba
chuwo, baba i a zu ba.
31 Ki tre nitu kpi bi yi inde Rji hei ta, ahi
nghan ni you ti ni shishi?
32 Wawu wa ana ka vre ma yun tana da
ban nota wawu bu'u agye ni zu duna nota
kpi ba wawu na ni wu ngame?
33 A ghan ni tsro wo ni biwa Rji a chuba?
Irji wawu hi u kpachuwo.
34 Ahi ghan ni hukunta? Almasihu kwu
nitu bu har zan naki, wawu wa ba, asi ti
mulki ni Rji ni bubu u daukaka, wawu i si
bre nitu bu.
35 A gha ni gata ni son u Rji? iya, ko kpa
suron time, ko tsanani ko iyuo, ko zre ni
gbere, ko kpalu, ko nji gban?
36 Na di ba han, nitume ba wu ta ni kurji,
ba kma ta ti itama bi han.
37 Ni kpi ba wawu ki zan gbengblen duba
tre di kita ki bi kpaka, ni tu ma wa ani son
ta.
38 Naki mi kpa nyeme di ko kwu, ko ivri,
ko malaiku, ko mulkoki ko ikpi bi ye, ko
gbengblen.
39 Ko gbron, ko juju, ko irin halitta rime
bana iya gah ta ni son wu Rji na, wa ahei
ni mi Almasihu Yesu Bachi ba na.

9

1 Mi hla njanji ni Kristi, mina si tie chena,
imre mu si tsro me ni mi Brji Tsratsra,
2 ndi mi he ni kpon yi ni low sron u kakle
ni sronmu.
3 Ba ndi na tre ndi ba tie nyu nimu nda
cume ni kan ni Yesu ni tu mri vayi mu, ni
ba mla mu u kpa.
4 Ahi baba yi ba Israilawa, ba fe kpa-
nyme, ni gbire san, ni yo nyun mbe dede,
ni toh turon, da gbire Irji san ni tara kuma,
ni yo nyu ma.
5 Mba tiba mba ndi nimi Almasihu u no
niko u kpa wawu wa a hi Irji u koge, du
mba gbirasa u saika sai sai du he naki.
6 U ana nitu itere Irji wa a joku na, ana hi
kohan ni Israilawa a hi Israilawa u njanji
na.
7 Nakima ana duka grji Ibrahim mba hi
iriri Ibrahim na. “Mba yo mba be grji
Ishaku.”
8 Mba ki mba he imiri be kpa mba na
imiri be he imiri be Irji na. Mba imiri be
yo nyu wa mba bla ba suru ni grji ba.
9 U wayi hi itere u yo nyu a “nzizayi me
ye de ye no Saraya ivire.
10 Ana he iwayi me ngana, niwaa Rifkatu
a ban nne ni lonma itimbu Ishaku.
11 Ba rihe ngrji myri ba u mbana ti kpi
dede ma ko meme ma na. Ni tu naki Irji
a chu ana bi ni kpi wa mba ti ana amma
nitu idi wa a yo.
12 U mba hla ni wa “Nikon ani kwba ti
gra ni tsitsama.” A na kima mba tere.
13 Naki mba han zi “Me son Yakubu de
kamu ni Isuwa.”
14 U khi tere de naki? Irji na ti bina naki?
Ah ah.

15 U a hla ni Musa me lo sonro niwa
mi losonro, mi losonron ni wa nimi no si
sonro ni wa ani si sonron a.
16 Ni tu na ki ana he ni tu idi wa a yo
sonron. Ko kuma ni idi wa ani ri shishi,
na a he ni nitu Irji wa ani losonro ni ta.
17 U lan tre Baci'a hla ni Firauna, “Ani
tu wayi yi me nzuu lunde ni ndu me tsoro
ngbengblen mu ni mi me ni ndu b d'bu nde
mu ni ngbungblu'a wawuu.”
18 Naki, Irji ni tsro low sron ni wa a son'a
nda tie wa a son sen tu.
19 Khita mla ya u khi tere ade ni tuge ani
son toh joku? Ahi ihan yi ni ya kukri ni
gbegble u tuma.
20 Khi ta ya i u idi u hi han wa u san yun
ni Irji? Ko idi u me a ani ya miye idi u me
de ge sa a me wawu naki?
21 U idi u me iri ana he ni gbegbegle ni
tu itama iri wa ani meri iri u dedema iriri
a hi u daraja, iriri a hi u tidu mege?
22 U ida Irji ani so tsoro ifu ma ni gbegble
mba toh, ssai a vu sonron gbugbuu ni mba
iri u fu wa mlati is gbi sutu mba.
23 E ati naki da tsoro gbira san ma
gbugbu wa a he nimi dede u ma, wa a mla
ti du mba gbirasan?
24 Amma tie wa ni tu mbuyi ita wa aye
ta'a, ana Yahudawa ni nklen mba megyen
na u ni bi kohra ngame.
25 Towa a tre ni mi nvunvu u Yunusa a,
“Ani yo ndji wa bana bimu na ndi ndji mu,
ni biwa ana son ba naa, biwa mi son ba.”
26 Ani he naki wa mba na tre “ndi ba
hi indi mana, u mba yo mba imiri Irji be
sisairi.”
27 Ishaya a yi kpokpo djur rah nitu
Israila. “Mba ta ni tere a de imiri Israila
mba bra na kpabru u kosan ba u mbari
mba ba nawo.
28 U Irji a toh a de wawu a ni kle nyun
ma ni gbugbugblu pyipyi me bani wuton
mba.
29 Na wa Ishaya a han ni sei u Irji a
de na ka grji do ni ta wu na khi de na
he na Sadumawa u khi dena kwma ti na
Gomarata.
30 U ziza khi tere a de ge? U be kora, be
wa bana son tsa-tsara na mba kpa dede ni
dedema u kpa kyem.
31 U Israila be wa mba na wa ituron u
tsa-tsara na u mba na he ni mi turon na.
32 Nitu ge? ni tu mba na wa ni njanji na.
u a he nitu idu na. Mba za ni tu tita wa ni
du yi za ni kbu za.
33 Towa ba nhaa, “To Mi ka tita u kbu za
sizi ni mi Sihiyona mba ni haan u latre. U
wa a kpanyme ni wu'a ana tie shan na.

10

1 Mrli vayi, yo sron mu ni bre Bachi, aa
ndu ba gbujbu.
2 Me to ndi bahe ni yo sron ni Rji, ana
ndi ba to kpe na.
3 Bana to kpe nitu tie ndindi u Rji na, ba
wa ndi ba tie ndindi u tu mba, bana nno
tumba ni tie ndindi u Rji na.
4 Ahi Kristi hi duu u tie ndindi hi ni bi
wa ba kpa y'me'a
5 Musa a nghan nitu ndindi wa'a rji ni
ndji, ndji wa a tie ndindi u duu ani son
nitu du'a.
6 U ndindi waa rji ni yo sron a te ndi, na
tre ni sron me ndi, a ngha ni hon hi ni mi
shu? (Nda ji Yesu Kristi grji ye ni meme).
7 Na tre ndi a ghan ni grji ye ni meme?
Ahi ngha ni ji Yesu Kristi rji ni khyu).
8 Amma asi tre ndi ge? iji trea he
hyehyre ni wu ni mi nyu me ni mi sron
me
9 U ta hla ni nyu me ndi Yesu hi Bachi,
ndi kpa y'me ni sron me ndi Rji zuu wlude
ni be u gbujbu.
10 Ni sron'a idji kpa y'me nda fe kiklan
sron ni nyu ndi bre nda gbujbu.
11 Imbe Rji tre ndi, biwa ba kpa y'me'a
ishan na tie ba na.
12 Don Jew baba Greek bana heni kankan
na, don Bachi ba'a he riri.
13 Idji wa a yo nde Rji ani fe sii.
14 Ba tie niheri nda yo nde Idji wa bana
kpau y'me na? Ba tie nihe rli nda kpa y'me
ni wa bana taba wo duu ma na?
15 Ba tie nihe rli nda wo ba tina tre tre
Rji ni bawu na? Ba ti ni he rli nda tre tre
Rji, idan bana ton bana? To wa ba nghan,
“Iza biwa ba ji tre ndindi he bi bange.
16 Bana wo tre Rjia wawuu mba wu na.
Ishaya a m'ye “Bachi, a hi nghan kpa y'me
ni ton ndu'a?
17 Yo sron nihe nitu wo, wo rli ni tre Rji.
18 U me m'ye, “Ba na wo na?” E” gbigbi
ilan mba he ni mgbumgblu, itre mba hi ni
mgbumgblu wawuu.
19 Luwa, mi tre, Israila ban to mu naa?
“Musa a tre ndi” Mi ndu yi tie ngu nitu
mgbumgblu wa bana to kpe na mi tie ndu
ni ba ni ndu sron mbi tie meme.
20 Ishaya a vusron nda tre ndi, biwa bana
wame na'a ba fe me. Mi tsro tu mu ni biwa
bana m'ye me na'a.
21 A tre ni Israila ndi, mi n'ma wo mu hi
ni ndji bi kawo trre ni hanton.

11

1 Mi tre ndi Rji kama ni ndji mu? Ani to
bre tie to kima. Ime mi ndji u Israila, ih'bu
Ibrahim u grji Banyomi.
2 Irji na kama ni ndji ma waa he ni guci
toh mba na. Ka bi toh kpye a lan tre'a hla
nitu Iliya, wa a nji (kara) Israila hi ni Rji'a?
3 A tre di Bachi, ba wu annabawa me, da
zi koh me me, Ahi me ni kankrji mu mi
don. Naki basi wa ba wuh me.

4 Naki u Rji ka kasa u da tre gye? A tre di
mi hei ni di dubu tagban wa mi zi ba nitu
mu. Wa bana kudran ni Ba'al na.
5 Ko naki me ni toh i ibru bari ba he ni
ndindi.
6 U ani taa ni zizi, wa'a ana la ni ndu na.
Ani tana tokima, u zizi nala hi zizina.
7 Wa hi ngye? Ikpye wa Israila ba wa
bana fe na, u bi a ba chu ba'a ba fe, imbru
ba ba sen tu.
8 Na ba han Rji no ba ibrji u meme wa
bana toh shishi hei, aman bana toh na, iton
hei aman bana wo na har ye ni vi kima.
9 Dauda a tre di du teburin ba du kam ti
rjirji u vu labe, ba troko, du kam ti tita u
kub za ni kpye u rju hla ni ba.
10 Du shishi ba ti bwu duba na toh na, du
gon ba ta dran chuchu.
11 Mi tre ndu ba k'bu za da joku? Ndu
kpye nakima la tie na. Nakima k'ma hi ni
gon mba yi a ndu gbujbu ye ni bi ko hra ni
ndu yo ba tie ngu.
12 Inde zizaa wa ba kam hi ni kogon, aji
klen ye ni bi kora, ni hei kwatancin nikon
ma ani hei, inde ba ye ni klekle?
13 Ziza'a mi si tre ni yi, biyi wa bi kora,
naki ime i mi hiu ton du hi ni kora, misi
wurwo ni mi du mu.
14 Ani bi dume you mri yah bi hwu, duta
kpa bari ba chuwo.
15 Inde kaba, ani ji shu tu bi ni gbugbulu
in kpa ba ani hei ni hei? Ani kamti vri ni
mi kwu?
16 U klo bi mumla bata bi mumu'uma wa
ba nymo tie gble ma ni bi ngame. U inja
kukron bata tsratsra me, ba ilan ma ba ba
he tokima.
17 U ilan bari u kukron bana nzi hlega,
u biyi mba bina kukron Zaitun, wa ba fe
nimi mba, u bina he ni gado bii ni ba, u bi
ye ni mi nja zaitun a,
18 to, bika na gangban ni tu lan ba na.
Bita gangban, ana bi yi mba ti njinja na,
wa hi nja'a mba nji yi.
19 U bi tre din “Ba nzi lan ba ni ndu ba
fe me ni mima.
20 Wa i a njanji, naki wa njanji ba na hei
na, i ki sa i baka zi ba ni mi wo, bika kri
gbagban ni mi njanji bi. Na ban tubi zan
na ahei na, aman bika klu sissri.
21 Naki inde Rji na don wo u njanji na, to
ana don yi na.
22 Bika toh iri du bi tsanani u Rji. Niwo ri
tsanani ni ye ni Yahudawa biwa ba joku. U
ndindi u Rji ye ni yu'u, inde bi si zre nimi
didima ba na zu yi na, aman inde bi kabi
ba zu yi.
23 Nakima inde ba na guci ni mi njanji
bana, ba vu ba sur ni mi kukron nakima
Rji na iya la vu ba.
24 Inde ba chu u rhu nimi kokron zaitun
mi ji, har wa bi du ba ka'u kabi nimi
kukron zaitun u wu'u wo u njanji.
25 Mri yah mi ni son du yi ji hei ni mi
bwu na, game ni gbugbulu i du yi na hei
ni toh ni mi mre bi, gbugbulu hi sen tu ni
Israila, har bi korta ba ri ni me.
26 Ahei naki Israila ba wawu bau ba
gbujub, nadi ba han. Ni mi Sihiyona wa
ani kpa chuwo ani rjhu. Ani wur iri hle ni
mi Yakubu,
27 Wa i ni kam ti chunyu mu ni ba, na di
mi wur mi wur lahtre ba hle ga.
28 Ni nhma bari ni tu bishara, ba bi kran
ni bi, nitu kon ri, ni tu chu u Rji ba bi son
ni tu bati.
29 Na baye-baye ni you u Rji hana ya ka
ba sran na.
30 Biyi me ni sen bina ta hu tre Rji na,
naki ziza'a bi kpa didi nitu lahtre ba.
31 Ni koh kima Yahudawa biyi ba kam ti
bi sen tu, ni tu didi wa ba tsro ta, baba me
ba kpa didi ziza'a.
32 Naki Rji ka ko ngham nitu sen tu, don
du tsro didi ni ko nghan.
33 Ina misali juju ikle ni toh, ni toh iri u
Rji. Hukunche-hukunche ma ba zan guci
bichika, ikoh ma ba zan guci toh.
34 Nakima, ahi nghan ni no Bachi i mre?
a nghan ni ni tre?
35 Naki a nghan guci no Rji kpie du han
wu?
36 Rji ni wa wu i, ni wawu i, hi ni u ikpie
ba wawu. Niko ahi u ma isei ka kle. Ami.

12

1 Mi bre yi mri yah, nitu gbugbu zizi u
Rhi, ndi nno kpambi hadaya u ka khwu u
tsratsra, ikpye u kpah ni Rji. Iwayi mba hi
jiji ndume.
2 Na yo tu ni kpye u ngbungblu yina,
kami ndri mbi sran ni mi son sa'a mbi,
Tima kima ndi toh ikpye wa a ndindi ma,
u'kpaa nda hi ngre me nimyren Rji.
3 Nakima mi si tre nitu didi wa ba ne,
du ri nimi bi, ka na zu tuma zan uwirji
wa Rji zi a na. Nakima bika hei ni toh,
gwargwadon wa Rji no ko nghan njanji.
4 Nakima ki hei ni ngma kpa gbugbu'u
nimi kpa riri, ana wawu ba, ba ti iri du
riri na.
5 Ahei naki ni kita, na diki gbugbuu, naki
ni mi kpa u Almasihu, wawu bu'u ki ngma
kpa, kpabu.
6 Ki hei ni ba nno nikankan ni tu ndindi
wa ba no ti tawu. Inde baiwa indio hi toh
ko shishi, ka ti nitu njanji ma.
7 Inde wa ahei ni baiwa u du, sei ka ti du
ma. Inde ndi ri hei ni baiwa u tsro, wa ka
tsro.
8 Inde iri ahei ni baiwa u chon ka chon.
Inde ndi ri ahei ni baiwa u no, ka no ni

bwu wo, inde iri hei u jin ndi, ka ti ni toh,
inde iri baiwa a lo suron, ka ti ni si suron.
9 Bika tsro son, aman na ni riya na. Ka bi
ni ikpi wa a meme, di ti kpie wa a didima.
10 Nitu son mri vayi, bi ka son kpabi na
abi. Nitu no nikon, bika no tubi nikon.
11 Ni ti, na sina, ni tu Ibrji Tsatsra, bika
ti gbengbenlen Nitu Bachi game, bika ti du
ni u.
12 Nitu tre kpeshe, bika ti niki kla suron.
Nitu sun si na hei na, bika vu suron, nitu
bre, bika bre ni you suron.
13 Ki ta zo bi tsatsra, di ta kpa bi tsri ni
ba koh bu.
14 Ti lulu yo ni bi wa ba wanyu ni yi, bi
kana tinyu ni bawu na.
15 Bika za'a ni biwa basi za'a, bika yi
mashi ni biwa basi yi mashi.
16 Imere bi ka kamti riri, na du mere bi
kam ti u wur wo ni san na, naki bika ti
kpan ni bi tiya. du iri ni mi ka ri mere di
wawu a zan iri na.
17 Na rjhu hla meme ni meme na, ti ndu
didi ni shishi ko nghan.
18 Bika ti kpie wa bi ya bi ya ti, don du
yi si ni ko naghan.
19 Mri yah na rjhu hla na, du Rji rjhu hla
niyu'u, na di ba nha. Rjhuhla ahi u mu, mi
yoh ni ko nghan, inji Bachi bu.
20 Nakima, iyon nita tie ndi wa ani kra u
wuka nno barli, inde hlan ma niti u wuka
no man so. inde bisi ti nakima, bi si vu kla
lu si sur ni tu bi kran yi.
21 Na du meme gyuru yi na, bi yi bika
gyuru meme niti didi.

13

1 Ko ko ghan du ka tu ghji ni be chu nitu
be ichu mba dji ni Irji ituron wa a he ziza
a dji ni Irji.
2 Ziza yi be wa bana hu ikpe wa ituron u
Irji a hla na be wa mba kaba mba kpa ide
u meme ti mba.
3 Mbe chu mbana kpe u ti sissri na, ni idi
be ti dedena u mba he ni tu idi be ti meme
ti yi u na son ti sissri be chu na? Ti kpe wa
a he dedema, u be gbirasa.
4 Wawu a hi ivre ko Irji u dedema. U tana
ti kpi wa hi memema u kati sisiri i be turon
wawu ana ba ta wa ana he ni tu ikona. A
hi vre ko Irji ni tu dedema. U mbe ta ti kpi
wa a memema. mbe ka ti sisiri, wa wu na
taba ban ta mege na wa wu a hi ivrenko
Irji ani tifu ni idi u ti memeti.
5 Gbigbi be ka hi be hu ana he ni tu ifu
na. U a he nitu isonrome.
6 Nitu ki, ki han gadu, nitu ki ma be kpa
gadu mba hi igra Irji, be wa mba tina ki
chachu'a.
7 Be ka no ko ghanide ma, gadu ni be
gadu, kudi fito ga tito, klusisiri ni be wa
mba'a klusisiri'a, no nikon ni be wa mba
mla kpaniko'a.
8 Na ji kpiri u idi na, u be ka son kpabi.
Wawu wa a son vayi ma a kle toron wawu
kina.
9 U, “Be kana yi zina na, be kana wu idi
na, be kana yibbi na, be kana ti guna, u
doka iri ni ta he gari. Be ka ban u chudu
ni wayi.” Son vayi me na wa u son tuma
a.”
10 Ison ana mynien vayi me na a ha naki
kauna ta cika shari'a.
11 Ni tu naki be ka toh ndi iton a kleyye u
be ka lude ni kruna'a. Nitu kpachuwo bu'a
a he hwehwere. Ana gburukon nawa khi
si ya na.
12 Ichuu a kleye u ible a ti hwehwere u
kpaye be ka du ki ka idu u bu'a don; de sur
u ikpi u kpama.
13 Ki mla zren naki si zren ni Rji, na ahei
ni mi ti fa na, na bi hwa na. Kina zren ni
mi ti gwugwu ni meme sha'awa, kakima
mi wa nyu, hwu.
14 Naki bi ban Bachi Yesu sur ni Al-
masihu, bika nati meme halin u kpa na,
don meme sha'awa sa.

14

1 Kpa biwa njanji ba a kuyere, di na no
tron nitu sen nyuna.
2 Wa ahei ni njanji ka ri ko gyen, aman
wa ahei ni gbengblen ka ri vuvu migyen.
3 Wa ani ri kogyen kana kpa wa a na ri
na tsir na. Indji wa ana ri kogyen na, kana
yoh tron ni bi wa ba ri kogyen na.
4 Wu u nghan wa wu si to lahtre igran
ndi ri? Kri ni zade ma, ni jokuma a
die u ndi wu koh ma, aman Bachi ahei
gbengblen du kri.
5 Indji ri ni gbere san ni vi bari zan bru
bari nakima indi ani gbere san ni viba wa
wu'u du ko nghab sun ni mi hakakewa nitu
imere ma.
6 Indi wa ni yah ivi, ani yah don Bachi,
wa ani ri, ani ri ni Bachi, don ani gri ni Rji,
wawu wa ana ri na, a kah ma bubu ri, a
kah ma ni Bachi, wawu me si gri ni Rji.
7 Ba ndi wa ani sun nituma ni mi bu,
nakima ba ndi wa ani kwu ni tuma.
8 Naki inde ki si vri, ki si vri ni Bachi,
inde ki kwu, ki kwu ni Rji, nakima, inde ki
si vri, ko ki kwu, ki bi wu Bachi.
9 Nitu nakima Almasihu a kwu da luda,
du kama ti Bachi u bi kwu baba bi vri.
10 Nakima agye bi si tron mri vayi bi?
Iwu me don gyen wu si kpa va yi me tsir?
Wawu bu wu'u ki kri ni kub tron Rji.
11 Don ba nhan zi. Mi shi rji nji Bachi,
gbarju ba wawu'u ba kudren ni mu. Ileme
ba wawu'u ba gber ni mu.

12 Nakima wawu buwu'u ko nghan iri bu
ni hla ikpie wa wawu ti ni nyu ma ni kub
Rji.
13 Nakima kika na tron mri vayi bu na.
Nakima kina na tron kpabu na, kika na yo
tita u kub zah ni mri vayi bu na, ko kika
du vayi bu joku na.
14 Mi toh di kpa yeme di ni tsutsu ni
Bachi Yesu, ba ikpie wa ana hi tsatsra na
sei de indji wa a ban da hi tsatsra na.
15 Inde bi ri me ani mrey vayi me, wu na
si zre ni mi so na. Na kpa wa Yesu a kwu
nitu ma ti meme ni biri me na.
16 Nakima na ban ikpie biwa ba bi duba
kam ti ikpi biwa ba jin mer ye ni bari na.
17 Nakima, ni mi koh Rji ana tre ri ba
sou na, aman nitu didi ni sun si, ni ki klan
suron ni mi Ibrji u Tsatsra.
18 Nakima, wa ba gran Almasihu ni koh
kima, ahiu kpa ni Rji, naki u gbu di ba ka
kpa yeme niwu.
19 Nakima kika wa kpie biwa ba hiu sun
si, ni kpie biwa ba me ta.
20 Na kpa i du Rji ti meme nitu kpie u ri
na. Iya di wa ani ri kpie wa a du ri joku.
21 Ana bi du ba tan nanma ko sou imah
inabi, ko ni kpie wa ani jin joku ye ni vayi
ma.
22 Nakima njanji waki hei niwu, bika mla
zi ni tsutsu bi ni Rji. Wu u lulu wa isuron
ma ana lahtre nitu ikpie wa hankali ma a
toh a dede.
23 Naki wa ani ti shakka aman da ri, ka
toh da lahtre, dona na hei ni njanji na, a
lahtre.

15

1 Kita wa kihe ni ngbengblen'a kika vu
suron ni biwa bana he ni ngbengblen na.
2 Ki tie kpe wa ani kpa sron vayi mbu
si'a, ndi ndu kpau sen ngbengblen.
3 Kristi me ana tie kpe u son tuma na, na
wa ba nha. “Imre biwa ba mre'a a k'ma hi
ni tumba.”
4 Ikpe wa ba nha ni kogon'a, ba nha nda
nno ta tre, nitu vusron ni nno ngbengble u
litattafai ki he ni yosron.
5 Zizan Irji u losron ni nno ngbengble
ndu nno yi sron riri u son ni kpambi, nitu
son Yesu Kristi.
6 A tie wayi ni sron ri ndi ndu yi gbre Rji
ni Tie Bachi mbu Yesu Kristi.
7 Nitu kima, kpa kpambi to wa Yesu
Kristi ngame a kpa yi'a ndu nde Yesu kpa
gbre san.
8 Mi tre ndi Kristi a ka tie gran u yoji nitu
ndindi u Rji, a tie wayi ni ndu ba tabatar
ni alkawarai wa banno ba tie sesekasea.
9 Ni ndu Bira gbre Rji san nitu losron ma.
To wa ba nha, “Mi gbre yi san nimi Bira,
ndi yose u gbre san nimi nde mbi.”
10 Ngarli, Ngyri, biyi bitsri, ni ndji ma.
11 Gbre Bachi san ngarli, biyi bitsri
wawu'u. Ndu ndji wawu'u gbre wu san.
12 Ishaya a tre ndi, Ba fe iha Jessi, wa ani
wlunde nda tie cuu nitu bitsri, bitsri ba fe
ngbengble sron ni mi ma.
13 Irji wa ki yo sron niwu'a, nno yi ngyri
ni sii ni kpa y'me, ni ndu ngbengble Brji
tsratsra nno yi sron.
14 Ime nitu mu mi kpayi y'me, mrli vayi.
Mi kpa y'me ndi biyi ni tumbi bi tie ndindi,
ndi he ni to wawuu. Mikpa y'me ndi bi fe
kon ndi nno kpambi tre.
15 Mi nha ni yiwu ni ngbengble sron nitu
kpe bari, ndi ndu nno yi myrien, nitu nno
wa ba ne rji ni Rji'a.
16 Innoa ndume ka tie gran Kristi Yesu
wa ba tonu ni bi kora, limami u tre Rji mi
tie nayi ndi ndu nno bikora, ndu he kpe u
kpa, ni kebbabe u Rji.
17 Mi wruwo ni san nitu ndu wa mi tie
ni Rji'a.
18 Mina he kpe wa mi trea na, sai kpe wa
Yesu tie ndu ni mea, ndi ndu bikora hu tre
nda tie ndu.
19 Nitu mgban, ni al'jibai, ni ngbengble
brji tsratsra rji ni Urushalima, kagun hi ni
llirikum, ndi ji bishara Kristi ni ngbungblu
wawu'u.
20 Ni konyi imyrien mu a he u tretre Rji,
ni whrji wa bana to Yesu ni mi nde mua
na, ndi ndu me na me nitu ndu ndjiori na.
21 Towa ba nha, Bi wa bana taba hla tre
ma ni bawu'a na, ndu ba to. Biwa ba na
taba wo du mana ndu ba to (fahimta).
22 Ba zu me bubu ye niyi ni ton gbugbuu.
23 Zizan mina he ni mbru bubu ni mi
gbuyi ni mi se gbugbuu mi zi yosron u ye
niyi.
24 Iton wa mi he ni Asbaniya mi yo sron
ndi mi zu niyi, mita tie mrli vii niyi bika
hu me hi ni kima.
25 Zizan mihi ni Urushalima, don tie ndu
ni bi hi Rji tsratsra.
26 Ahi kpe u ngyri ni ndji bi Makidoniya
ni Akaya ndu ba nno kpe ni bi kungyre
(poor) nimi idji bi hu Rji biwa ba he ni
Jerusalem.
27 Ba ngyri don a he na hla ni tumba.
Don bikora ba kawo kabi niba ni mi kon Rji
a kati hla ni bawu ndi du ba zoba ngame.
28 Nakima, mita nno ba kpe wa miji ni
ba wua, nini hi ni spain (Asbaniya) mika
zuye niyi.
29 Mito ndi iton wa miye ni yia, miye ni
lulu Kristi gbugbuu.
30 Zizan mi breyi, mrli vayi, nitu Bachi
mbu Yesu Kristi, ni son u Brji tsratsra, ta
tie ndu bre Rji ni mu ni mi bre mbi.
31 Bre ndi ndu me gbujubu ni wo biwa
bana kpay'me ni Rji ni Yahudiya na, ni ndu
indu wa mi tie ni Urushalima ndu hi kpe
wa idji bi hu Brji tsratsra.

32 Bre ndi ndu me ye niyi ni ngyri nitu
kpa y'me Rji, ndi ta yayi fe sii.
33 Ndu Rji u nno sii hu niyii. Amin.

16

1 Mi si tsro yi Fibi wa ani tindu ni
ikillisiya wa ahe ni kankiriya.
2 Bika kpaa ni mi Bachi, nitu iko wa ahi
ni biwa ba kpa njanji, kri wu ni mi iya ma.
Nakima wawu ni tuma, a ta zo di gbugbuu,
ni me game.
3 Chi Bilkisu mba Akila, kpukpan bi du
ni mi Yesu Kristi.
4 Nakima, nitu mu bari ba ka dri mba
grji, mi singiri ni bawu, ana me nikankrji
muna, aman ni ikillisiyoyi ba wawu'u, ni
bi kora ba.
5 Chi ikillisiya wa ahei ni koh mba. Chi
Abainitas u son me, wa a guci kpah Kristi
ni Asiya.
6 Bika chi Maryamu wa ati ndu ni yu'u
gbugbu'u.
7 Bika chi Andaranikas mba Yuniyas, mri
yah baba kpukpan bi son kotro. Ba toh
nimi hi toh du, biwa ba hei ni mi Kristi
guci ni mu.
8 Bika chi Amfiliyas u son ni mi Bachi.
9 Bika chi Urbanas ikpan u tindu mbu
nimi Kristi mba Istakis u son mu.
10 Bika chi Abalis wa mi kpa nyme niwu
ni mi Kristi. Chi biwa ba hei ni ko
Aristobulus.
11 Bika chi Hirudiya vayi mu ni biwa ba
hei ni koh Narkissa, bi wa ba hei ni mi
Bachi.
12 Bika chi Tarafina mba Tarafusa biwa
ba si ti ndu Bachi. Bika chi Basisa u son
wa a ti ndu Bachi gbugbu'u.
13 Bika chi Rufus u chu'u ni mi Bachi mba
iyi ma ni me.
14 Bika chi Asinkiritas mba Filiguna mba
Hamis mba Baturobas, mba Hamisu baba
mri yah wa ba hei baba.
15 Bika chi Filolugus mba Yuliya, mba
Niriyas baba mri vayi ma, ni Ulumfas ni
bi wa ba tsatsra wa ba hei baba.
16 Bika chi kpa hi ni bi tsatsra ni sumba.
Ikillisiyoyi Almasihu wawu basi chi yi.
17 Ziza'a misi bre yi mri yah, bi ka rhi
mren fa nitu biwa jin gakpa ni kub zah.
Bina si hu itsro, bika hi gbugban bu.
18 Nakima iri ndi bi yi ba na bi gran
Bachi Yesu sei ni mi ne ba. Ni roh yun ba,
basi gyuru isuro wa ana lahtre na.
19 Nakima nzren bi u bi hu, a zren hi ni
ton ndi ba wawu'u isuron mu ti kikla rei
me ni yi, aman me so du yi hei ni toh nitu
ikpie wa a didima, i bi na hei ni lahtre na
nitu ikpie wa a meme ma.
20 Irji u sun si ani du yi chan ibrji ni inda
zah bi. Zizi u Bachi bu Yesu Almasihu du
sun ni yi.
21 Timothy ikpan u du mu, ani chi yi,
nakima Lukiyas ba Yason ba Susibataras
ni mri vayi mu.
22 Me Tartiyas wa ba nha ibe, ki chi yi ni
mi Bachi.
23 Gayus wa ani kpa me ni ikillisiya
wawu'u basi chi yi. Arastas u zi klen u gbu
ani chi yi ni kwartus vayi mu.
24 Zizi u Bachi bu Yesu Almasihu du sun
ni yi wawu bi. Amin.
25 Ziza'an wa ahei ni gbengbenlen u
karfafa yi nitu tre ni wa'azi Yesu Almasihu
wa nitu ma ba tsro ikpie biwa ba hei ni bu
ni sen mu.
26 Nakima ziza'a ba toh ba nitu ibe, u bi
Annabawa nitu umarni Rji u tutrun, don
hu njanji ni mi bi kora wawu'u.
27 Irji ni ka nkrji a toh nitu Yesu Kristi
gbere san a tabata sesei ni sei (tutrun).
Amin.

1 Korinthians

1 Yesu Kristi ni kpayem lrji ayo Bulus du
ri nimi bi wa wa tindu niwu ni kpayem
Bachi ni wawu vayimbu sastanisu.
2 Ni biwa bahe ni tra wubre irji ni Korinti
nbi wa ba ke be ni ba. ninde irji da yo
ba nisan ninde waba glaba niyi Yesu ni bi
waba he ko nintse da kpayem ninde irji
wumba ni wumbu.
3 Du alheri ma nison wubima du hei niyi
wanda ni Rji Bachi Timbu wa wawu Yesu
Kristi
4 Me kiri ni irji mu cacu ni tu mbi don
alheri wa Bachi Kristi Yesu ni noyia.
5 Anoyi gbugbu u nitre du ni ilimi.
6 Na wa janji tre irji hla ni yiwu
wawumbia.
7 Naki bina wa kpi u ruhu hama na
wandi bi gbenbayani u Rji Yesu Kristi.
8 Da du yi kpayemen didi ine har hi kle
du ba na ka tou yi ni latre ni ye Yesu Kristi
na.
9 Irji wawuyi wu amina wayata yoni mi
bi zumata bi waba yi biyaya ninde vrema
Yesu Kristi Bachi mbu
10 Zi za'a me bre yi mir vayi ninde Yesu
Kristi na gatumbi tie kankana ni son kanka
nikpambi na me bre yi katumbi si son ni
suron bi riri ni manufa riri.
11 Me woh son bi mir vayi miniko kuluwi
ba la ni mu andi meme son a he ni yi.
12 A bari ba tre “Me he ni kogon Bulus”
ko me he ni kogon Afolos ko “Me he ni
kogon Kefas” ko “Me he ni kogon Yesu
Almasihu”.
13 Almasihu agakpama tin kankan? Ba
klo Bulus don biyi? Bayi Batisma yiwu
ninde Bulus?
14 Mekiri ni Rji mena yi baptisma niri
mbinas me to Kiristus wu Gayus me yi
nihawu.
15 Na ki ba wanda ni tre bayi baptisma
niwu ninde mu.
16 (Ime metou me yi Baptisma ni ndi
biko Sitifanus, Bayaki me na tou ko meyi
Baptisma ni nro na)
17 Meto irji ana ton me du me ye yi
Baptisma na, ama don meye hla tre ma
bani wani tre wu wayo ba yada di iko Baci
na zama ni kaskanci na
18 Naki u tre gicciye na he ma'na nishishi
bi wa ba si halakaa na. Ama bi wa ba fe
son kasai kasai a hi iko Rji.
19 Ihlan tre ma ahla “me kpa tre hi tice
ni ba to zan ko nha me kpa du ichemba
timeme. Wa batre ba to zan ko nha.
20 Wu to zan ko nha ahe nintse? Ina
ndi wa tre wawu masani? Ina indi watre
niwawu tokpe zan ko nha ni gbugbu'u? Irji
na hla wawu kma indi wuce kma zama
wawu na.
21 Du gbugbu ni wur wah ni drima anato
Irji na wu Irji a sisuron ni biwa da a kpaba
u ba kpayem niw-u ninko wotamba wa bla
wa'azi
22 U yawudawa ba tre baha ba bida ni
alajibai wu helinawa nibaba ba bida ni
hikima.
23 Du naki kita khla tre Rji ni gicciyaye
tita wu kubza yahudawa ni iri wauta wu
helinawa.
24 Naki biwa irji rhiga yo ba ni yahudawa
ni helinawa kyi hla tre irji na yadda a
zama gbi gle ma ni hikima Rji.
25 Wauta u Rji a zan hikima wundi
wureshi gbe-glen Rji a zan wundi
26 Toh yombi mir ya. Ana gbugbuwubi
ba he ni hikima ni shishi indi na. Ana
wa wumbi bi he ni gbe-gble na. Anha
wawumbi bi fe gni yi ni ko bi cu na.
27 Irji a cu kpi bi meme ma ni gbu-gbu
wa ni nondi bi hikima shan. Irji cu kpi bi
hama ni gbegble du ba no kpi bi gbegble
shan.
28 Irji ni ju kpi wa bana he ni daraja ni
ya lega ni gbu-gbu. Aniya da jwu kpi wa
ba hamanifani du ba me ni kpe ufani zama
banza.
29 A tei naki du dyo duna ya di wawu hi
kpe ni shishi ma na.
30 Domin kpe wa Rji a tei zizan bi he miyi
ninde Rji wandi a he ni hikima ni tawu riji
ni Rji. Ahenhaki adalcin mbu wu Tsarlu
mbu ni fansarmbu.
31 Du naki yada ba nha naki, indi wu
wurwo ni san du yi fahariya ni ninde Irji.

2

1 Ninton wo me ye niyi mir vayi mena ye
ni gwa ninta ko ni hi kima na nitre irji, ni
bunko kpi bi biwa ba rhiba gamee ni tre
Rji wa me kpayem ni wu.
2 Ninto wa mw yo suron mena takpe na
nintu, me na he niyi na, sai de Yesu kristi,
wa bi kle ni gicciye ni.
3 Me he niyi ni mi ya ni sisir ni wer Kpa
gbugbu'u.
4 Nitre mu, ni dubu mu banahe gur
hankali wukpi wa he nimi hiki ma na iye
ni zho Ruhu mai-sarki ni iko.
5 Ana niyo suron mbi tu kpe wu biki ma
ndi du hei wu Rji.
6 Zizan ki tre wu hikima ni biwa kuson
kpan kpan ahna biwa boo he ni biki ma
gbu-gbu'u ko hi son ni mulki wu ton yi
wukle yi wa ba ki wace.
7 Naki ki tre nitu hikima wu Rji wa a riri
da wu jaji wa bariyi ni hikima wu Rji wahe
riri tun niton dau kako ima.

8 Dubircu bi zizan ha na tou ki na, ba
di na to niton mu ba di na kpayem do glo
Yesu zu dakaka na.
9 Wunaki nitrema, Rashishi wato, u ba
ton awo ba suron ndi wa taba rhimere kpi
biwa Irji a tiba nibawu ba wa ba kpayeme
niwu.
10 Ama ikpi biyi Irji a tsor ta ni zo Ruhu.
Nakiyi Ruhu niya kpi biwa bahe ni zurfi
wu Rji.
11 Anha to mi suron ndi, naki se de ruhu
wa a he nindi? naki ba indi wato du kpi bi
zurfi wu Rji saide Ruhu Rji
12 Naki kina kpa ruhu wu gbungbu'u na,
a Ruhu wa ahi kina kpa ruhu wu Rji kima
wakya nito kpi ni shishi wa Rji a nota.
13 Ki tre ni tu kpi biyi ba ni klama wa ndi
ba tsro ta ni hikima ndi ba ama ni Ruhu wa
w tsou kpi bi ruhu ni ndi bi ruhu.
14 Wa ana he ni Ruhu na ana kpa kpi bi
Ruhu Rji na, ba zama kpi bi wauta niwu.
Ana iya datoba na, don ba kpi bi ruhu.
15 Wa he ni Ruhaniya ani shari anta kpi
ba na duki naki ama bari ba na sharanta
u na.
16 “A nha iya tou suron Rji wa ni iya do
tre wawu ni tsro wu?” Duk naki kita kihe
ni suron u vera Rji.

3

1 Ime miri vayi, me na tre niyi ni na ndi
bi ruhu na ama nadi bi nema kpain bi mir
ziza ni de kristi.
2 Me noyi mada ra ana hla wu sain mana,
bina iri na kio zizan mal rina
3 Du zizan 'a bibi n'ma kpa, wa ingu ni
do shishi he ni mi suron bi. Du naki bina
to bina bi n'ma kpa na? Zirmbi wa indi ba
tsra yi to?
4 Din iridi wa tre wawu “ni wu Bulus
wawu ni kongon Afollos” naki bina ndi
nlege na?
5 Me miya a nah Afollos? Anha Bulus?
ana bi waba kuyir ni son mba, wabi kpaye
ni ba nawa Irji noba du' na.
6 Ime me chu, u Apollos mba a bwa
m'maa wu Rji a du ba Rju.
7 Naki iwa achu, ke niwa bwa m'ma ba
na kpe na. Ama a hi Rji mba ni du gbro.
8 Wa achu niwa a bwa m'ma ba riri, u ko
nha ani kpa knima tsra ni du wa a tei.
9 Naki wawu mbu k'mir Rji kpukpambi
duma wa ki zama ijhuma a tie ta.
10 Ni alherin Rji wa ba ne, cikake wu meh
wa meh zinci harsashi, uri ani meh ni whu
me, du naki kowane indi aniya yada imeh
ma ni he gyagyer.
11 Ba indi wa ni zinci harsashinma kan
niwa ba riga da ziye wato Yesu Almasihu
12 Zizan'a indi wa meh nitu har sashi
rhi kan, wu zina riya ni wu ozurfa, koni
wu titta bi daraja ni kukor, ni ciyawa ni
tattaka.
13 du induma ni mlaye wa vyi wu mlaya
ni he. Ani wu mlaya ni luwu. iluwu ni
shell wu bima wa konha a teir.
14 Wu indiri wa duma abi, anika zizima.
15 Toki wu indi wa induma a gonlu wawu
aniyi da shaya asara u wawu ni tu ma ani
nawo ama da kir.
16 Binato di bi hai kadi u Rji u Ruhu Rji
ani son ni kpambi na?
17 Indi wa akpa haikali Rji u Ruhu Rji ti
meme Irji game ni kpa ti meme. haikali Rji
awu tsraki wukitaa me anaki.
18 Du ndio duna gur tuma n, idi wa
aya tuma ani wawu kpe, ni son bi wawu,
waniya ni wawu a zan konha, di wawu a
he ni hikima niton mbu wu zizan du k'ma
ti wawu don da zama u hikima.
19 U hikima wu gbugbu'u yi kalacu mu
ni Rji naki itre ma ba hna da tre “ani vuu
bi hikima ni makircin mba.”
20 Har luwa 'Irji to mer bi hikima a wu
megye”.
21 Tok ni meryi du ndio du na wur who
ni indi na duka koge hi wume.
22 Ni Bulus u Apollos, U kefas, u gbu-gblu
u rai, u que u kpi wu zizan, u kpi bi ye no
ko shishi, wawu ba wu mbi.
23 U biyi biwu kristi, u kristi hi wu Rji

4

1 Wayi akon wa indi nito ta di ki mirko
kristi wa ki tidun mai janji u Rji.
2 Ni tu ki bason biwa ha he ni kpayeme
ba ba ka yemen ni suron mba riri.
3 Nime ana hi wani kpe du ba tre di bi
sharan ta ni me ko bubu bla tre u ndi na
Ime me mina sharanta ni tumu na.
4 Mena to hla tre wa'a he ni tumu na
kuma ana wa me tre mena bla tre na, u
wa anito lha tre mu ahi Rji.
5 Naki na sharanta ni tu kperi kafi tan,
kafi ye Rji. Ani lha du kpi niwa ba he riri ni
mi bwuh da tsro manifa mba u mi suron.
Naki ke nha ni kpa zizima ni wo Rji
6 Mir vayi me tre tre nimer mu niwu
Afollos don biyi, bi iya to manufa tre wa
ba tre adi, “Nati zan kpi wa ba nhann.”
Naki, don du ndi ri ban tuma ani wa wu
zan ndi rira.
7 Anha a to kan kanmbi ni bari? Bi he
nigye wa bana nayi negye na, idan megge
bi kpa, wu gye sa bi wurwi nikpambi na bi
na kpa na.
8 Naki bina wa kpe hama na! bi riga
he nikpi gbugbu'u wa biwa u bi riga sur
cumbi me ba tere nita na. Naki me bi di
na ti ndu tuchu'a ni tawu di du kita game
ki he ni yi.
9 Nimer mu kipayeme Irji a yota man-
zani kiman ki koga wawu na wu ique ni

hi ni tumba don ki zama kpe wu tsro
ni gbugblu baba mauaiku duk baba ndi
wawu.
10 Ki he na biwa bana tokpe na sabo ni
kristi wu bi he ni hikima ni nde kristi,
ki hama ni gbegble na wu biyi bi he ni
gbegble ba toyi ni daraja u ba na ta ni
daraja na.
11 Yeh ninton yi zizan iyaniti ta u nhama,
wo bi sur me bana bina, batsita ba koh wu
son.
12 Ki farma nidu ni wombu. wuba mer
ta me, ki ti lulu yo ba wu, ko ba tsan ata
tawu ki vu suron.
13 Du wa ba mer ta ki tre ni ba ni si suron
ki he na bubu wu ka tsu le ni gbugblu, na
kpi wa ba na bi ya na.
14 Me na nha kpi biyi don me noyi sha
na anibi du me mla tre didi ni yiwu ni wa
me kpayem ni yi na bi mir mu.
15 Wuhini he nibiwa lura ni yi du bu
wula ni nde Rji, bi na he ni ba timbi
gbugbumbi na. imeyi me yi me k'ma timbi
ni cikin kristi Yesu domin Bishara.
16 Anaki me yo yi du yi ti na wa mi ti'a.
17 A he na ki u me ton Timoti ni yi wa me
kpayem ni wu kpukpome ni u Rji. Ani la
hla yiwu jkon mu ni kristi na wa me tsro
ba ko ni tsei, ni kowani tra Rji.
18 Bari min mbi ba zu tu tsa na di me ta
ye ni yi na.
19 Wume mi ye niyi bawuntoba idon Riji
kpayem. Ni ki mi to bi wurwa ni suron
baba biwa ba tre bato zan konha. Mi kuma
to gblgble suron mba.
20 Mulki Rji a na tre mege ni sai ni gbl-
gble tou yeyer.
21 Biwagye? me ye niyi ni kpalla koni
ruhu Irji.

5

1 Khiwo kpi da ni ze niyi, meme tre wa
da nabi woma nitumbi ni biwa bana to Rji
na. Bari ba kur ni mba ba timba.
2 Wa naki bi wur woh ni suron. Bina
yani yi na niya indi wa asi tindu banza
mba, anibi bka zu'u du na son niyi na.
3 Ime mina hei niyi shishi na mi hei niyi
ni ruhu. Me kuma mi riga nino tre ni tu
ndi wa la tre iri meme ki, a hei na me hei
niyi shishi ni shi.
4 Du shubi mbi wa biyi ni nde Rji, Yesu
ruhu mu a hei niyi ninde Rji u iko Rji mbu
Yesu a hei ni ki.
5 Ka ndi kima cuwo ni meme birij dukpa
kpama ti meme du ruhu ma du fr rini vi
wa irji niye.
6 Wurwo mbi ni suron anabina, bi to
ni yisti a vikpe vyivyi ma ani kpa dunkle
bread ti meme?
7 Mbla son bi wu zizan ti, na son na cice
yisti wu kogo na, di son na gurasa wu zizan
nawa ana hei ni yisti na. ba riga da yi
hadaya Alamsihu kre kujru mbu wu di.
8 A naki bari ki kiyi hifinma waana cice
yisti ma na a yisti iri wu rashin son mu
meme son niwu meme suron.
9 Me nha tre yi niyiwu duyi na k'ma
tumbi bi nibiwa babi wamba ko bi wa lilo
na.
10 Mena yemen ni bi rayuwa banza u
gbugbu yi na ni bi son tumba nibi hugu-
maks zhni nibiwa ba na whu Rji na, du
idan wu cutume ru ni ba cutu me ru ni ba
sai u ka ru ni gbugbuyi.
11 Zizan wa me si nha niyi wu na
katumbi ni bana wa a tre di wawu vayime
wu son ma a wu fasikanci, niwa ni tei ghye
ni wa ni who tre wu meme bniyi ni wu
ashar ne ni ndi wuso niwa ni cuce nindi.
Nakpaye me di ri biri biwuna.
12 Naki me ti nitei di tre ni biwa ba
kamba nikpa tre Riji. Wu naki wu na tre
bi wa ba kpa tre Rji na?
13 Ama Irji ne sharanta bi wa ba he
ni korah “cu ndi wu meme dir thu ni
kpambi.”

6

1 Anibi niyiwu indi wa a hei ni tre wugbi
suron ni vayi ma waka grji u he nibiwa
bana to iter Rji na? Ana zan wa ani grji u
he nihiwa bato ter Rji ni suron mba na.
2 Kinatona indi biwa babi whu Rji gye-
gyer babayi ba bla lhater ni gbu-gbu yi. wa
anitahe naki bina to din iri tre bi zizan a
bayi bi na shutei ga son wubi mana?
3 Binato de kitayi kiyi shari ani malaiku
Rji na? wani hei kinaya nimla son mbu tei
na?
4 Wu nisonbi biyi sha na lhuwa ba mble,
wa gye sa wubi na tre yiriki nihe ko shishi
biwa bana bana bi whu Rji na.
5 Me lha ter yi niyiwu ni shan nishishi.
Ba indiri niyi waheni hikima wu bima wa
ani mla gbi suron mba ni kpabi na mir
vayi.
6 Li vayi ni vayi bi bwu Rji hahe kotu ni
blater sharia baba biwa bana to Rji na.
7 Ni tre wu janji mbi ba tre sharia yoh ni
suron mbi wa hei niwa bi riga ni nyoku.
Agye nisa tiyabi niwu megye? Agye ni zuyi
ni kpabi du ba mye yi?
8 U biyime ni nikpa kori tim meme, bi
cida, wa bi tiwayi ni kpambi mir vayi!
9 Bito ni niwa bana he ni adalchi na bana
rhi niko Rji na. Du ba na guru tumbi na
nibi timdu fasikaci, ni bi wa ba whu ter
irji, ni wamba ni lhu lu bi wa ba tindu mba
ni bi wa ba hei ludu.
10 Bi yipyi bigye, bi sou bi mre bubu ni
bi damfarar, koba tei nihe bana rini ko Rji
na.

11 Bari mbi bana hei toki. U zinza'a ba glayi, da bayi no Rji, da duyi hei na mir Rji ni de Bachi yesu Almasihu ni Ruhu Bachi mbu.
12 Dui kpi wa bikito ba na meme ni mu na ama d na ko gye hei mu ni ndu na ko anfani na. Ko gye abi ni me ama ana kogye ni dame ni me na.
13 “Biri a wu gbwune, wu gbwu a wu-biri” Irji ni ka ba le hamba wu. U kpambu ana hei wu fasikanci na. Ikpambu hi wu Rji, Rji ni tanada ni kpaa.
14 Bachi yi ata Rji shipe, wa wuyi ani skae ta tashipe ni gbe gblen ma.
15 Binato ndi kpambu ba gabu bu wet u Rji na? Me ya ni vu hgiga kpa Rji ni kpambu ni wu tar wa? Wana hei naki na!
16 Binato ndi wa a ka kpama bi ni tar wa ba hei riri ni wu na? Na water Rji a hla Nitawu “Habawu ba nama kpa riri.”
17 Indiwa a ka kpama no Rji ba rubu riri ba wu.
18 Guje ni fasikanci du lha ter wa ndi tei a hei ni kora ni kpama ama ndi wu tei facikanci a ni tei lha ter ni kpa ma.
19 Wuna to ndi kpa me a bubu son Ruhu mai isarki na? Wa a son ni wu wa wu kpa ni Rji? Wu to di wuna so tume na?
20 Domin bale wu ni le wu tsada, naki u ka gbre Rji san ni kpame ni mi ruhu me.

7

1 Ni tu tre wa bi nha din. “Abi ndi du ndi duna hei ni wah na”.
2 Ni tuter kpa wa ani du ndi lha ter wu ti fasikanci wu bar ma, wabi ndi du son ni wah ma, u wah me ka son ni lhon ma.
3 Du lilon coka alkawali u bayi bula kpa u wama wawu wah me ka no lho ma kpe wa hul ho ni bukata ni kpa ma a.
4 Ana wah hei ni iko kpa mana a lho ma he ni ike kpawaha naki ilho me ana he ni iko wu ka kpama nyu wah na kpa ma me a wu wahma
5 Na kpaye ni zukpani kakpahibi na, bita hei ni yarda kpambi u ton wa agamshe yia. Bitei na mba ndi du tunbi hi riri ni bre Rji. Ni lha gyi tumbi ye ni kubu Rji ni mla son hi, toki du meme briyi na kpayi ti meme na don bi na son ni gbegble na.
6 Me bla ter bayi ni yiwu ba don me no yi doka ko me ka gbi yi suron ba.
7 Ana bi du konha du he na mu yi. Konha he nikpe wa Rji no a. iri hei ni kpe mu, u wamu he ni kperi kan.
8 Imba bi wa ba na gra na baba mba bi koh abi du ba na gra na wu mu'a.
9 Ama idan ba na iya vu tumba na ba ka gra. A fi duba gra ni du ba ri lu.
10 Nibiyi wa bi son gra mi noyi mer ana me n, a wawu Rji ter tawu, iwah du na kama ni lon ma na.
11 (U wa u gra nita kalon ma don, wu kason hama ni gra gari, ko ka kmaye da mla son mba tie mba lon ma), wu wawu lulon me kana kpeyem da ka wah ma don na.
12 Me tre niyiwu burbi, lme ana Rji na idan vayi ma don na. Me tre niyiwu burbi, lme ana Rji na idan vayi ma a he ni wah wa ana kpa Rji, n nda kpeyemni son ma niwu, wa kana kama ni son nawu na.
13 U wah wa ba gra da son ba lon ma u lilon ana kpaji na wu spom mba abi, wawu wah kana ka lon ma don na.
14 NI lulin wa ana to tre Rji na a ke babbe ni wah ma, u wah wa ana kpa Rji na a kebabbe ni lon ma, naki imba naki ba mir mba ba na hei ni suron wu kpanma na. Wu anihi Jaji wu son babi kpah wu son deidei ma.
15 Wu wawu wa a son wu bima wu whu Irji a ter wa wawu ni nyu, waka nyu me hgei. Ni iriter biyi, vayi ni vayi virwa ana lau ni ninina, alkawarin ba na. Barchi a you ta wa kison nikpa mbu na mir vayi ni son wu sesor.
16 Wu to kowuyi wah wu kpah lon me cuwo? wu lulon ko wume wukpah wah me cuwo?
17 Ahei naki Irji no konha kpe wa ani tei konha du zar ni kon wa Rji no duwa ki tei niwu wayi yi a ter mu wa me ter ni biwa ba wu ter mu.
18 Bavonju nindi rhi wa kpayeme ni yoh Rji? Duna ya da ni kpayeme ni ter vonju ni wa wu kpe na. Wuna vonju rhi ni kpayeme ni bangkiya me? na du vonju me ba du kpe wu wurwa ni sor me na.
19 Ko wu vonju ko wuna vonju na ana kpe wu meme ma na. ikpe wa a bi wu teitei khili ni kpayeme ni irji ni ter magbagban.
20 Ni wu indi wa wu kpayeme ni yoh Rji wu ka zre gyegyer ni kpaye me ni yoh me.
21 Wuna gra niwa Rji yoh? Naban tume no yiri sorkina, wu wuhei ni sor wu tei kpe wu bi ma wu katei.
22 Indi wa iyoh ma ana yoh u Rji yoh wa wuyi ni son na vir Rji ba seser. Naki ni knoki indi wa na son na ver wa Rji yoh du kpayeme ni son na ver Rji.
23 Ba leyi ni le wu barma, wanaki wu ka na son na wu gra ndi na
24 Ni son bi mini vayi, ni kowane son bi ni yoh wa ba yoh yi, konha du son ni de Rji.
25 Niter wu son ndi wa ana to wah ni wa ana to lulon na, mena to dauka wa Rji ni Rji na. Wume me gniyi mer muye na Rji a hei ni vusor waki kpaye me niwu.
26 Wume meto naki me rhime iri meme kpe wa aniye ni koshishi, wa anibi wa indi du hei na ha

27 Ba loh zi ni kpah wah me? Naka wah me cuwo na. Wuta son ba wah, na yoh suron me niter wah gana.
28 Wuta hei ni gra wuna hei ni la tre na, u wa ana to lulon na waye gra ana hei ni later na. Wu biwa ba hei niyra kpa wu yo suronsor nomer wa son ba na zoba na, me son me du yina ba mer bi hei ni ko kina.
29 Naki mir vayi me nla yi wu, in ton ki fi me, ziza'a ni hi koshishi biwa ba hei ni mba ba son na hiwa bana hei ni gra na.
30 Biyi biwa biyi na du yi hi nwu ni shishi na u biwa ba si gri baka na tsro na ba si gir na u biwa bale nda hei niwu bakana tsor ndi ba hei ni kpe na.
31 Biyi bwa biya ni gbugbluyi a wubi bikaya binaya ni tziri ni wu di to tsirmawa wuna Nison gbugblu u ton yi a seye ni kle ma ziza'a.
32 Me noyi tre wa aniza yi ko nha duson da kakpale na son wu sisir na uwa a na hei nigra na imer ma a hei ni kpe s Rji ni nondi wani giri niwu.
33 U wa a hei ni gra mer ma a'her ni kpi wu gbugbulu wani son wah ma du son wu nda girni gbugbulu.
34 Aga kpama iwa anai hei ni gar na, ko wa ana to lulon na mer ma a hei ni kpi wa Rji bani no wa ani son ni mer da mla kpama ter ni de Ruhu. Wu woh wu gar isor ma ahei ni kpi bi gbugbulu wa anu lohma sisor megye.
35 Me oha wayi ni du soi bi du son bi da mla yi tei mena wa me matsa niyiwu na me lah kpe wa a hei naki wa kiwu Rji, ana wa soi mbu niga kankana.
36 I wuri wu tato wuna tei kpa wubi ni kirwa wa son hema nito luloh na ni mla tei na wa zar ni sei wu gra wa naki yi, wa ka tei kpa ani son tei ana lha ter na u ba ka gra kpamba.
37 Ani ta hei toki wa vusor da kli gbagba wuba matsi wa niya da mla kpa ma tei da ba mer ni suron ma naki dazi tuma hama ni suron wu wamba wa ni tei kpe wu bima i wa a gra wa ana to luloh na a tei kpe wu bima
38 Iwu wa wu batume de wuna gra na iwu me wu tei kpe wubima zan konha
39 Iwah wu gra a hei ni son nide lohma du wa hei ni sisren. Ida gyu ba u iwah nita to ana iya da son hama ni gra na ani ni du gra ni kno wu hwu Rji.
40 Niya mu ani son si nda gri idan a son naki son nigar. me ya i meme me hei ni Ruhun Rji.

8

1 Nitre biri wa ba ti niwa ana hei nikon Rji na, wawu a hei nikon wu hadaya guma kai kito. “wuki hei nito kpiwa ba tsor” wu to bu din ani ya da gyi santu wu kpe wa zanki wa wuyi ki kpayi ni gbabu ni mla kpabu tei.
2 Wu tater ni wu wundi wa wu to kpe wana takpe na, indi biki ana tokpe rhina ni mer ma.
3 Du indi wa kpayeme ni irji, wu irji a to indi ki.
4 Ni ter biri wa ba ti ni guma kai hadaya, kito ni “Gunki ni gbugbulu ana kpe na”, wa hei naki, “Irji ri ana hei na Irji riri wa a tei ta.
5 U kita banya kiya rito iri mri Rji bi ziza wa ba yoh bani allo li ba hei ni shulu da hei ni gbugblu nawa irji “ gbugbulu ba hei ni” alloli ni iyayengiji.
6 Du naki nikita, ki hei ni Rji rhiri wa wawu a tembu, wawuyi du kpi ni son bu ki hei ni who ma ni verma Yesu Krisiti Irji mbu ni wuyi ikpi bi gbugbluyi ba hei ta wawu kison ni wawuyi
7 Du naki, ana ko nha a hei ni toyi naki na ko naki, ikpi biwa batei wa riga da wu ce na biwa ba bauta ni gunki wu ba rhibinyi wa ba tei ni gumalia, Wu mer mba a riga tei meme ye isor a riga da ti kpanye.
8 Wu kpe wa kiri anawawu nisa kika to Rji na. Ana meme na wukina rina, wu na bina meha wuki ta ri.
9 Wuka mlaya na du zre me du hei wa ni du rhi joku nikon Rji na waw hei ni rarraunar ban gaskiya.
10 U toki indi wa ato wu ndi u hei ni ilimi u si rhi ni ba ni kobi wu gunki. Toki wuna zo u yada a ni kri gbangban ni kon Rji na da njunkon wu rhi biri wa mlatei ni bi wu brji.
11 Nitu to, me gre ni kpe wu bima ni wujaji, u to gumaka, iwa ana hei ni gbeigble na wa a vayi iwa kristi a kwiu ni tuma ni ti meme.
12 Wuta lha ter ni mini vayi me, wi a kpa mer mba ti meme wu lhter ni Rji.
13 Naki idan tre biri ni du vayi mu khubuza wu me mena tan n' ma gana don mena du vayi mu du jou na.

9

1 Ime mena son bi na? Ime mena wu whu Rji na? Ime mena to Yesu Irji mbu na? Ana biyi bi tindu ni me ni blater Rji na?
2 Idan me na wu blater Rji nibari na u me bla niyiwu, Biyi bi Zame ndi kapyeme nime nitabatar ni ndumu ni bla ter Rji.
3 Wayi yiter wa me Kle kpamu idan ndi ba tre nitu mu.
4 Kina hei yanci wa kiri ndi sou na?
5 Kina hei ni yanci wa ki ba vayi mbu iwah, na wa ibru bi tundu Baci, ni mir vayi ni ndu Rji naba Kefas na?
6 Biya kome ni Barnabas megye ki na hei ni iko u kambu ni ndu?

7 Anha ni ti ndu soja ni tuma ki mu?
Anha ni ron biri ni woma da na rhi iya
ma na? wu nha ni ho lando dana so u
imasesan mba na?
8 Biya me tre tre yi ni gbegble ter ndi
mu? Bina to di doka me tre tokina?
9 U ni doka Musa a tre di na yau
takunkumi ni wa ni mla biri tei na. A hi
jiji lando wandi Irji ni kwa ha?
10 Ana si tre ni tumbu, indi na? ba han
ta wu ndi indi u yoh sor, anife indi wa ase
tat take hiri, wa wumw du tei ni suron riri
anife.
11 U kita cu wu ru haniya ni yiwu ani kpe
rigra ma duta girbi kpibi wu kpah ni yi?
12 Indan bari ba te yana yi ni yi, kina
zan ba na? Ama ki na miye yanci kina
kita de ki vu suron ni koga don ki na kpa
tre Bishara Kristi ti meme na zuta tendu
Bishara Yesu Almasihu.
13 Bina to biwa ba tindu ni mi tar Rji ba
fe hla ni sau mba ni kiyi na? Biwa basi
tindu ni tra Rji ba hai ni rabo mba ni kpi
biwa ba rhi ni myi hai kalin.
14 Ana kiwi Rji tre bi tendu ni terma
Bishara bari da sau ni tunko bishara.
15 Ama ime mina miye yanci ri me na me
na nah du ba ti kep ni muna; croma du me
kwuu ni du indi hana ni me ni bubu grie
ni tu kpe u bi yi.
16 Indan me bla tre bishara me ha hei
ni kpe wu wurwo ni suron na a hei nimu
hello du me ti ndu ki. Ani meme ni idan
me na bla tre Bishara
17 Meta tei wayi ni suron mu riri, me kpa
kpe wa Irji a zinimu u bima. Ama hle ta na
ti ni suron riri na. u me rhi he ni nauwaya
nitu mu.
18 Wagye a rabo mu? U meta bla tre Rji
me ya ni no Bishara nina kpa gbe wa a hi
yancu mu ni ti bishara na.
19 Ko da ike iwo mu na sa kpe na mi kati
grah ni ndi don mi ndi gbron gbuglu wu
ye ni Rji.
20 Ni Yahudawa, me k'mati bayabude,
don ndi gbi yahuda. Ni bi wa ba hei ni
zha bi blah ter, do kpa me, mi hei ni mi
mba meni gbi wa ba hei ni zha bi blah tre
me ti na ki ko da shike mi na hei ni bi blah
tre na.
21 Bi wa bana hei ni karkashi sharia
na ime me k'ma hei na bi wa ba na he
ni shari'a na ko shike me na hamma ni
shiriya u Rji na Du naki me hei karkashi
doka Rji me ti naki me ndi kpadi bi wa ba
na he mi sharia na.
22 Ni biwa bana hei ni gbegble na, me
hei naki niba don me gbro bi hama ne
gbengblen.
23 Me tei kogye don bishara me ndi yoh
woh ni min biwa ba kiti ndu don me ndi
kpa albarka game.
24 Bina to ndi indi gbugbu u bari ni gasa
tsutsu, u bi waba tsutsu a, indi riri ni kpah
sakamaka na?
25 Indi u tsutsu ani mla kpama ti naki
dafe gbegble kpama du hyi gyegyer. Ba tei
naki du ba kpakpe wa ni ti meme wu bi
gasa tsutsu bati nda kpa kpe wa ni kri ko'b
ana wu te meme na.
26 Anayi me tsutsu na me na he ni
manufei na, yada me ti dambe an a kama
me ndi da si tsi ni gwugwu na.
27 Me mean ni kpa mu ti u yah, na mi gra
don idan me bla tre Rji ni bari ime tumu
mika na ti meme na.

10

1 Me son duyi to mini vayi bs ti mbi
wawumba ba hei ni kar kashin ikpalu nda
zu ni myi neh.
2 Wawu bawu bayi batisima u Musa ni
ba wu ni kpalu mba ni neh.
3 Wawumba ba ri biri wu ruhaniya.
4 Wawu bawu ba sau kpe wa ba sau wu
Ruhaniya. U ba sau ni tita u ruhaniya wa
ahu ba, u tita ana Kristi.
5 U Rji ana hei ni se suron ni ya waci mba
na k'mo mba ba var belele me ni miji'a.
6 I kpe wa ba nah bani tawu du zama
kpe u bu shishi ni tawu duta na yo suron
ni kpi u gbugblu na wa baba ba ti di na.
7 Kina yah suron mbu ni bauta brij nawa
nari bati na. Wa ba nha ni tawu “Indiba
ba kuson bari da sau da wu ta rou.”
8 Kina yah tumbu ni ter wah mba na ni
faskanci na wa gre ba ti ni son mba na. Ni
ui riri indi dubu Ashirin don tar ba kwiu
ni tu ki.
9 Kina ter diki zar Rji to na wa baribati
naki u wah bako wuba.
10 Na son na biwa ba son ni gbi suron
nda tre gburugbu u gbugbu u ba ka kwu
kuwu wa malia kai u ye wu ba
11 Ikpi biyi ba hei nayi don ki kiyah kpe
wa hei matsayi mi soli ni tawu. ba han
ba don nda tsro kita wa ki hei ni son wu
karshen zamanai wa a ye zizan.
12 Zi zan indi wa aniya tuma ndi wawu
kiri gbangban ka mla ya kada ka ku roku.
13 Ba tsra wa ni ye zan gbegblen me wa
ana taba faru ni ndi u viri na.
14 Wa hei naki mini vayi ru nikon wu
bauta ni kpi ni briji.
15 Me tre niyi wu na indi biwa ba hei ni
to bi ban kpe wa me tre a ya.
16 U gbaju wu albarka wa ki yah albarka
ana kiyi ki gah ni hyi Kristi na? Gurasa wa
ki gah ana kpa Krisit ki gah na?
17 Igble bredi a hi riri, u kita ki hei
gbugbu'u hei ni kpa ndi rhiri ki ba gurasa
rhiri wawu buwu.
18 Mla ya Israilai ba he no kpa. Ana biwa
ba ti ndu hadaya ni ba gadi a ba rhi na?

19 Me si tre ndi gye kena? Ndi gumaka
hi kperi? ko kwa biri wa ba mika hadaya
ni gun ki hi kpe?
20 U me ter nitu kpe wa indi ba wa ba tei
hadaya ba tei ni Iblis hadaya bana tei ni
Rji na. Me her yi na tsontu ni bana ka ni
brji na.
21 Bina sau ni gbaju wu Rji de hla sau ni
wu Aljanu na, bina ka kpambi ni ndi de rhi
ni sauni teburin Rji ni wu Aljanu na.
22 Kison du Rji tinfu? ki zan ni gblegblrn?
23 "Ko gye he ni doka" U ana kingy he ni
ri ba na. "Du kogye a gyegye, wana du kpe
ni nu ndi kuci na.
24 Du ko hna na wa kpe ndidi ni ma na,
Naki, u konha kawa kpe wa ni zo vayi ma
wata son mba wu a.
25 Wuya ni rhi kpe waba si lle niwu ni
kasuwa na mye na a hi a gye na.
26 Du "gbugbu'u yi a wu Rji wu kpi wa
ba shyu ni mi."
27 Indi wa ana kpaye n Rji na a yoh du yi
he rhi biri, u wu kpaye ni wu wukana he
ni suron bana, rhi kpe wa wuto ni tu tebur
ni na mye na imer me ni lha niwu.
28 Indi rhi nita hla u "ikpe hi ba ti hadaya
ni gunki u kana kpa rhi na, sabo ni ni ndi
wa a hla ni wuci, sabo ni mer han greek
bi sen ba tre ndi" Meme ni hi wu Rji. Ama
vuvu bi didi u greek ba na hei ni bi yi na.
Bi blah gbugbu'u ba to wayi na u wa ba bla
brubru indan ki ya ni aya.
29 Wato lamiri indi rima mu a ba wu me
ba. Agye ni sa u ndi ri mu ka hla mu kpe
wa imere mu ni hei a?
30 Wume to rhi biri ni sor mu ni ghiri wu
ba tei ni hei da mer me ni kpe wa me ba
ni ghir nituma?
31 Wa naki wu ta se rhi ko sau ko u ti gye
u ka ti don ndi gbre Baci san.
32 Du son me he u bima tare ni yahu-
dawa babu greek ni eklisiya Rji wu kubuza
ni Yahudawa wu Helenawa ni ikili siyar
Irji na.
33 Akpe wa me yah sor mu dei me mla
sor indi gbugbu'u tei ni son ba rji kpi wu
son ba. Mena yoh sor de me wa kpe
gbugbu'u tumu na, me wah ni ko nha me
tei naki ni ba fe ceto.

11

1 Hu zamu, towa mi huza Yesu.
2 Zizanyi, mi gbreyi san niwa bi 'taka mu
ni ko ngyeri. Mi gbreyi sar nitu wa bi rji
njii tre ba ngbangban me towa mi nna yi'a.
3 Zizanyi me son ndu yi toh ndi Kristi
mba hi tu' u lilon, u lilon hi tu' u' wa, u
ndi Irji hi tu' Kristi.
4 U lilon wa a tie aduwa ka a to' tsu ni tu'
ma i kika', a tsri tu' ma.
5 Twa' waa a tie aduwa ka a to tsuni tu'
msa ni wuo'a tsri tu'ma. Ahe towa a ndi
na kron tu'maa.
6 U iwa ni ta'na ka' tu'ma na, ka' kron nfu
tu'a, tie kpunkpu. Wa' ani taa kpye u shan
ndu wa kron ngbolo ka ndu kron tu'ma wa'
ka kaa' tu'ma.
7 Lilon na ka' tuma na, ni wa ahi yu' nda
hi kpan kristi U wa ahi kpan u lilon.
8 Bana ti lilon rji ni wa' na. Ahi wa. mba
ba tie rji ni lilon.
9 U bana tie lilon ni wa' ni. Ahi wa' mba
ba tie wu ni lilon.
10 Ani tu kimayi a mla ndu wa' he ni
ngban u ngbengblen ni tuma, don malaiku.
11 U nakime ni Baci, iwa na' son tuma
nkon ni lilon na, towaa lilon na' son tuma
nkan ni wa na.
12 Towaa i'wa' ye rji ni lilon, na kima me
lilon ye rji ni wa'. U kpi wawuu ba rji ni
Rji.
13 Ban ya kimbi: a bi ndu wa' tie a duwa
ni Rji ni tuma wuo?
14 Yaa u Ndji me na tsroyi ndi lilon nita
he ni ngbondo nfutu ahi kpatsri niwu na?
15 Yaa u ndji me na tsro yi ndi wa' nita
he ni ngbondo nufutu, ahi kpan ni wu na.
nfutu ma a' nno ka'.
16 U indjio' nita son sen nyu ni waa, kie
na he ni ikpyeri nkan wa ba tie 'a na, ko ni
ba coci u Rji mba.
17 U ni tre biyi ba, mina gbre yi san na.
Niwa bita ye kii kabi, ana u mla tie ndindi
na, ani u kpa hlo tie meme.
18 Uni u mumla, mi wo ndi bita ye kabi
ni mi coci, bi gatu' kpambi, wa ni nkon ri
mi kpany'me.
19 E ahi gbigbi ndu gatu ndu he ni mi
mbi, n'du ba' toh wa' ba nyme ni ba' ni mi
mbi.
20 E bi taye ki kambi, an'a jibi Baci mba
bi rli na.
21 Bita rli, ko' nha ni rli uma guci ni mbru
ba. U yon ka tie ri, uri ka wua.
22 Bi na he ba koh wa bi rli ndi so'a na?
Bi kpa coci Rji tsri ndi ni tie wa bana he
kpye'a ya? Mi tre ngye ni yiwu? Mi gbre
yi san? Mina gbre yi san ni tu wa na.
23 E mi kpa kpye wa mi nno yyi ngme rji
ni Rji, wa Baci mu Yesu, nivi wa ba le' ni
wu'a a ban bredi.
24 Niwa a ngyri ni tuma, a mre wu nda
tre din, "Iwa yi hi kpamu, waa ahi 'u mbi'a
Tie wayi ndi ka taka mu"
25 Tokima me a ban kofi a' nda tre, "kofi
yi ahi shirji sisa u mi yii mu. Tie wa brubru
ni nton wa bi so' a, ndi taka mu. d'bu iki
wu Baci hi nivi u k'ma ye ma.
26 U inton wa bi tan bredi yi'a ndi so ni
kofi yia biki.

27 U waa a tsatsa tan ka nda so ni kofi
u Baci ni nkon wa ana bi'a na ani latre ni
kpa u ni yii u Baci.
28 Ndu ndji tsra kpama rli nda tan bredi'a
nda so ni kofi'a.
29 I waa a tan nda so hama ni tsra kpama,
tan nda so tron ni tu'ma.
30 Ahe nitu kima bari mbi gbugbu wuu
ba grji ngble nda ni lo, u bari mbi na ku
kurna
31 U kita tsra kpambu, itron navu tana.
32 U anita Baci mba ni tron ni tawu, u
kie tie ndindi, ni ndu kie ka tie meme ni
ngbungblu'a na.
33 Tokima, imyri vayimu, biti ye ki kambi
ndi ni tan, bika gben kpambi.
34 Iwa iyon ni tie wu'a, ka rli ni koh, to
bina ye ki kambi ana ni u tron na uni tu
kpyi bari wa bi nha mita ye mu yoyi ni
nkon.

12

1 Ni tu tre nno u Brji Tsratra, mina son
ndu yi hama ni toh na.
2 Bi toh ndi niwa bina rli he ni bwu'a ba
kayi rji hu ba' kpyi u brji meme waa bana
tre na, ni bi nkon wa bana nji yi'a.
3 Tokimayi mison ndu yi toh ndi indji
waa a tre ni Brji u Rjia ani hla, “Yesu a'
wa ba tie nyie niwu'a.” Indjio nita bre hla
ndi, “Yesu hi baci”, se ni Brji Tsratsra
4 Inno ba'he' ni nkan kan u Brji'a ri rii.
5 Iyo' ba ba he ni nkankanyi, u' Baci a hi
ririi,
6 U ba' nduu' ba' he ninkan kanyi u' Rjia'
hi ririi wa ani tie ba wawuu.
7 Ba nno ko nhaa ikpyi u Brji Tsratsra
wa ani tie rju hrass waa ni tie bi ni ndji
wawuu.
8 Ni' ri' ba nno rji ni Brji Tsratra ilan u'
he toh, niri ilan u he kpran rji ni Brji ririi
me.
9 U ri kponja ni Brji kima, uU ni ri ahi
nno u den rji ni Brji ririi kima.
10 Ni' ri ba nno wu tir kpyi u wa ba nna'
u ndji'a, u ni ri ahi totsu. Ni ri ba nno wu
he toh bi' brji ba, ni ri ahi ba l'me, uni ri
toh hla ba l'me.
11 Biyi wawu mbawuu bahi ndu u Brji
ririi kima, waa ani nno ndji blawo towa a
son'a.
12 Uwa ikpa hi ririyi nda he ni nghma
kpa gbubu u wawumbawu na nghma kpa
u kpa' ririi, a he tokima me ni kristi.
13 Ani Brji ririi ba tie batisma ni wawum-
buwu ni mi kpa ririi, ko ndji u Yahudiya ka
ahi u Grik, ka ahi gran ka ahi ni tu' maa, u
ba ndu ba so ni Brji ririi wawumbawu.
14 E ikpa' nahi nghma' ririi na, nghma
kpa ba gbugbu wu.
15 U za nita hla din, “Mina hi wo na, mina
nghma kpana, wa to kima na ndu zuwu
ndu he nghina kpana.
16 U iton nita hla, “niw mina shishi naa,
mina nghma kpana, hla tokima na zu he
nghma kpana.
17 U ikpaa wawuu ndi na shishi, wa'ni
ngye ba ndi wa wo? U ikpaa wawuu a ndi
na ton, wa ni ngye ba ndi tawo whi?
18 To, u Rji a tie nghma kpa ba ni nba
ndu mba blawo so sron ma.
19 Ukpa a ndi na nghma kpa ririi, u
imbru kpa a ndi he mameyi?
20 U, to mba, nghma kpa ba gbugbuwu,
u kpa ahi ririi.
21 Shishi na he ni nkon u hla no wo,
“Mina tie kpye ri niwu na.” Utu na wani
za, mina he kpye u tie niwu na.
22 Ana he tokima na, niwa nghma kpa
wa ba ban ndi ba kuyren, bakims yi ba
ngbengblen kpaa,
23 U nghma kpa wa ba ku yren'a bi
kimayi ba yaba ni nfu tu'.
24 Nghma kpamau bi bia bana wa ba tie
kpyeri ni bawu'a na. U Rji a tie kpaa kabi
nda nno bi wa ba yaba kpatsria ndu ndindi
zan.
25 A tie toyi ni ndu son nkankan na he ni
mi kpaa na, amma ni ndu nghma kpa ba
ndu ba toh tie ni kpamba ni bi son ririi.
26 U nghma kpari ni tasi tie ya, nghma
kpa ba wawuu ba tie ya, u bata to tie na
nghma kpari u mbru ba baka ngri ngame.
27 Tomba, bihi kpa kristi ndi nghma
kpama.
28 U Rji a cuni mi coci ni mumla, bi ton
ndu ba, u ha, bi totsu, utra bi tsro, uni bi
tie kpyi wa ba nna' u ndji'a, niwa ba he
nno u den, ni bi zo, u biwa ba nji he kali
uni bi l'me.
29 Ahi wawumbawu bahi bi ton? Bahi bi
Totsu wawuu? Bahi bi tsro wawumbawu?
Batie ndu wa banna' u ndji wawum-
bawuu?
30 Ahi wawumbawu ba he ni nno u den?
A wawumbawuu batoh shle l'ma hla?
31 Yo sron mla wa nno bi rligra ma. U
ime mi tsro iwa nna ba bi kpa cu'a.

13

1 Bani ter me hebe indi, ni wu malaiku
wu me tana hei ni katu wur bi na me hei
na kpekle wu hanto megye, na kuge wu
amo megye.
2 Wu mena hei ni kpayeme ni annabci
ni fabimici ni kpi biwa ba reba bi jaji ni bi
wa ba hei nito, wu me hei jiji ni kpayeme,
wu meta ya ni tur rita. wu me tana hei ni
kpayeme nindi ni sur mu na, me nakpe na.
3 Wume tano ikpe wa me hei niwu wawu
du ba no indi bi tei ya, ni ka kpamu du
gonlu. We me tana hei ni katu bi na mena

hei ni, me na hei ni riha na. (Meka Kpa
mu nodu son wu wurwo sur).
4 Wu kpaye me ni kpamu a son wu vu
sur ni kirki. Wu kauna and hei ni lo shishi
ni wurwo ni sur na. Kauna ana wu tsu
tuna ko fitsara.
5 Ana no tuma sontu na. Ana tifu gbagbla
na, ana zi sur ma nikpe wu bla later me na.
6 Ana gir ni rashin adalci na, wu naki ani
gir ni gaskiya.
7 Kauna ani ghi kpi bi jurewa ni kpi
waeu'u ani to kpi wawu'u ani kpaye nikpi
wawu'u ani lokpi wawu'u.
8 Kauna na gle na, wu akwai anunbce
anahce bana son na. Wu hebe ha hei bave
ni kpamba. We bi bla ba hei ani wuce.
9 Ito bu a hei kan-kan wu ki tei anabci
nitu nitu.
10 Wuton wa cikakke a ye wu kpe wana
kle na a wuce.
11 Ni wa mena hei ni vur me ta tere na
vur, wu mere mu a hei na vur, me wu
mere mu a hei na vur. Wuton wa me zar
nandi me ka kpi wu vur lega.
12 Wu ziza'a me ya geger na ma dubi wu
ni zhi me ya shishi ziza'a me to nibur, wu
me to wawu'u na me to wawu'u.
13 Wu kpi tar bayi ba kle naki ban
gaskiya, wu gabagadi wu ye ni kauna, du
wawu'u wu kpe wa a zan ba wawu'u a
kauna.

14

1 Kiwu za kauna ni himmatu ni baye wa'
son' ndi yo sron ni ba nno u brjia, baye
ruhaniya wa kiya ni tindu wu tutu ma inno
u totsu anabci.
2 Du indi wa ani tere ni lebe ana u wa
ani tre ni l'me 'a ana tre ni ndji na, indi a
se tere ni wuna, ni irji wa ityo ani tre ni
Rji. na fahimtarma na wa hei wa ani tere
kpi wa ba kaba su ni Ruhu.
3 Wu indi wu anabci ani tere ni indi du
ba mla kpamba tei da karfa fa ni kpa mba
da ta'azantar ni ba. wu wa ani tere ni lebe
ri, ase tere ni tuma, damba tuma ba se tei.
4 Wuwa dani yi anabci ani mla church
se tei.
5 Me ya anabi bina tere ni harsuna, wu
kpe wa a ka hu naki me na yo sur bina yi
anabci. Wa ani tei anabci a zan wa ani tere
ni harsuna (sai dai indi wa ani fassara ni
ikilisiya du sobi).
6 Mini vayi, me ta ye niye nitere ni
harsuna, wa gye a riba bi ni me anabina
sai metere niyi ni wahayi wu koni anabci
ko tsoro
7 Ko kpi bro wa bana hei ni bi ni
shishi na du nhababi megye, ni sarewar
ni algaitar ba kadawa?
8 Wu bata fyi gbunu ni sauti wa ana hei
ni bima na wuni hei iri ni to iton wa dede
niwa ani mla tei ni ku?
9 Wahei toki ikon ririniyi. Bita furta tere
wa ana hei nitun kona, wu ni hei iri ni wo
kpe wobi tere? Bise ter wu ba wu wo ani
wo kpe wa biki tere?
10 Ajaji lebe ba hei kan akn ni gbugbu'u
wu du ba hei ni azanaci ba.
11 Metana to azanci wu lebe na, me hei
na indi wu zir niwa ase tere wuwawu bu'u
niwa a se tere ki he na bi zir wawubu'u.
12 Wa hei naki niwu. wu wuyo sur
na gbma wu bayyanuwar Ruhu bi ka
himmatu ni habaka ni mla ikilisiya tei.
13 Wuwa ani tere ni lebe, wa ka bre irji
du no fasara.
14 Wu meta bre ni lebe, Ruhu mu bre
wusur wu fahimtata ani hi ni ko shishi na.
15 Ziza'a me tei ni hei? me bre du Ruhu
mu, ni bre ni fahimtata. Me yo sai ni Ruhu
mu ni Fahimtata.
16 Wu inda ana hei naki na, wuta yi
yabon Irji ni ruhu megye wuni hei indi a
hei ko rama ani ter, “Anaki” ni giri ni kpe
wawuse tei wana to kpe wa wu se tere na?
17 Ana hei ni shakka na, wu ka giri
gbugbu'u wu ri ana mla tuma tei na.
18 Me gir ni irji mese terre ni lebe
gbugbu'u zanyi wawu'u.
19 Du naki de ni bubu shubi ikilisiya ani
bi mu du me tere ni kalmomiton ni mi
fahimta wu ingonta bari biwa ba zan dubu
wu lon wu lebe
20 Mini vayi nakama son na mini bi ziza'a
na ni mere bina. Wu naki se de ni sau wu
meme ma, ba surwu mini bi ziza'a, wu ni
mere bi girma.
21 Ba nha ni tere sharia da tere me tere
ni indi wa ba hei ni meme lebe ni be
bunanyuh. Du naki kwa bana wo ba na
Irji tere.
22 Wu lebe al amu ba ana bi wa ba hei
ni ban gaskiya na, wani hei ni bi wa bana
hei ni bangaskiya. Wu anabci ba a alama
ba ni biwa ba wa hei ni gaskiya, wu ana
wu biwa bana hei bangaskiya.
23 Wu a hei naki, wu ikilisiya ba yi shubi
wu ko nha ani tere ni lebe bari, bari bahi
biwu konri bawa bana bi bangaskiya wa
ba ri anaki base ba tere bi sar ba?
24 Wuko nha ana wu anabci, ni wa ana
hei ni bangasikiya na, wu wa ani ni kora
wu tere ani no nassara ni kpe wa a wo. ba
gbi ton ma ni kpe wa ba bla.
25 Wukpe wu re ni mi sur ani nu nira
wu kpe ani wu gonma ani joku ni shshi da
yisujada da nla niyu ma Irji jaji wawu hei
ni ba wawu'u.
26 Mini vayi wa agye naki? wu bi ta
kuson ni shubi bi, wu indi a hei ni zabura

wutsor wahayi, lebe ni fassara. Bi ka tei
kpe wa ni wu mla ikilisiya tei.
27 Wu indi wa ni tere ni lebe ri bi ka wa
indi ha ko tra ni bar ba wawu'u, wubaka
tere yiyir-yiyir, wu ri ka yi fassara kpe wa
ba tere.
28 Wu indi wa ana yi fassara ana hei na
baba wawumba wu ba son ni kpe kpe yini
mi iklisiya. Wuka nha ka tere ni tuma ni
kama ni Irji.
29 Wu du anabawa itra duba tere wu bur
baka son nikpa kpe ni bam bance ni kpe
baki tere.
30 Wuba ta no indi fahimta wa a son ni
mi sujadar, du wa ani tere wa ziza'a wa ka
son ni gbagbi
31 Wawumbi wu bi yate ananbci ni in
diri wu in diri du ko wannen bika to ni
koya ni fe karfafawa.
32 Wu ruhohin anabawa ba hei ni
karkashin annabawa.
33 Wu Irji ana Irji wukur na, a wu son
se sur. Wa hei naki ni du iklisitya yi bi
banagasikiya.
34 U'mba duba son ni kpa kpi ni du
church, Bana kpa yeme du ba tere ni
church na. Wa hei naki baka yi biyaya
nawa dauka a tere.
35 Wubata hei nikpe wa ba son ba koya,
u baka miyi ba lon ba niko. Ani kpe wu
shan du wa du tere ni mi church.
36 Wu tere Irji ani niwu? A niwu ba ni
kakle me ba aye ri niwu?
37 Indi wa ani ya tuma na wawu a annabi
ko wu ruhuniya wakato kpe wa ba nha
niyiwu wa umamu wa ani ni Irji.
38 Wu indi wa kama dana kpa yeme ni
wa hei na, wa wume bakana to ni wa ba
mla gani na.
39 Naki mini vayi bika yo tu ni tei anabci
kpan kpa me, nina zuntyo ni tere ni lebe
na.
40 Wu bi ka du ko kpe du zire gyegye re
nikpe wa ba tere.

15

1 Zizan, mri vayi, mi son duyi to itre
ndindi wa mi d'bu bla ni yiwu'a, wandi bi
kpa ndi kri ni tuma'a.
2 A nitu tre kii wa a kpayi ni chuwo,
nitu bita vu lantre wa mi bla tsro yi nji
gbangban, hamma ndi kpanyime mbi na u
megen na.
3 Nitu rji ni mumla ma, kpe wa mi kpa
a, mi vu sa yiwu ni wo, andi Kristi a kwuu
nitu latre mbu, toh wa nhatre Bachi yo zi'a,
4 ndi ba ban'u rju, i ni vi u tra ba nzu'u
lu, tsra ni wa ba nha zi'a.
5 Kristi a rju tsro tuma ni Kefas, mba ni
wlon donha ba;
6 niki ala rju tsro tuma ni mri vayi wa
bazan derli ton ni nkpu riri. Gbugbumba
barhi he ni sisren, i bari ba kukru nna ye.
7 Ala tsro tuma ni Yakubu, mba ni
manzani ba wawumba.
8 Ni klekle, a tsro tuma nimu, too vren
wa ba ngrji ni ndru ma.
9 Nitu mi nkle ni manzani ba. Mina mla
wa ba yome manzo na, nitu mi tiya ni
Ekklisiya Irji.
10 Hu kpa ndindi u Irji, mi kma ti ndji wa
mi he zizan, i kpa ndindi ni tumu'a, ana
u megen na. Nitu kima, mi tindu iya zan
wawumbawu. Ana ndi ana me mena, ama
ti ndindi u Irji nitu mu.
11 Nitu kii, anita hi me, ka baba, toki ki
tsro yi nitu ma, nitu kii bi kpanyime niwu.
12 Zizan, bata vu bla nitu Kristi ndi ba
nzuu lu rji ni kwu, wa ahi ngye ni du bari
mbi duba ni tre ndi tash'me rji ni kwuu na
he na?
13 Ama tash'me rji ni kwuu nitina he na,
niki Kristi ngame bana nzuu lu na;
14 anita he ndi bana nzuu Kristi lu na,
niki vu bla nituma mbu a ndu megen, mba
yo sron kri gbangban mbi a ndu megen
ngame.
15 Kita ngame ki k'ma ti bi bla kpi bi ce
nitu Irji, nitu ki vu bla ndi Irji a nzuu Kristi
lu rji ni kwuu. Ama ana nzuu lu na, anita
njanji ndi bana nzuu biwa ba kwuu luna.
16 Bata nzu biwa ba kwuu luna, Kristi
ngame bana nzuu luna;
17 i batana nzuu Kristi luna, kri gbang-
ban mbi a hi u megen, nitu bi rhihe ni mi
latre mbi.
18 Nikima, biwa ba ku kruna ni mi Kristi
ba kwuu kado ngame.
19 Anita nitu vri u zizan yi bi yo sron ni
Kristi, ki kma ti wa indji wawu ba yaba ni
lo sron.
20 Ama zizan ba nzuu Kristi lu rji ni
kwuu na mri klo kunkro u mumla wu biwa
basi kruna.
21 Nitu wa ikwuu ari ye zuni wa ndji ri,
zu ni wo ndji ri ngame tash'ma u wa ba
kwuu a.
22 Niwa rji ni Adamu, wawu ba kwuu,
nikima ngame, ni Kristi wawu ndji ba kpa
vri u sisren.
23 Ama ko nha ni gru nkonma: Kristi, wa
a hi mri klo kunkro u mumla, mba ndaka
hu biwa babi Kristi, ba kma ba yeni sisren
ni ye ma.
24 Niki klekle ni he, niwa ani ka ng-
branko Irji sa ni Irji titi ni wo, nikima ani
ju bi son ni tuchu u gbengblen rju ni ruron
mba.
25 Nitu a tsra wa ani ti mulki ka mla wa
ani yo bi wa ba yo ni shishi nda kamba
niwu ni ntan zama. Ikwuu yi ni u klekle
nimi bi kamba

26 ni wu wa ani chonba hle.
27 Nitu “a yo ikpi wawu ni ntanza ma.”
Ama bata tre andi, “a yo ikpi wawu,” a kri
ni rira ndi ana nha ni wawu wa a yo ikpi
wawu ni woma na
28 Bata vu ikpi wawu yo ni woma, niki
Vren a kima ni kma tuma yo ni wo wa ana
yo ikpi wawu ni woma, nitu du Irji ka hon
son nitu wawu.
29 Ka bi wa ba kpa batisma ni biwa ba
kwuu a ba ti nihe? Batana nzuu biwa ba
kwuu lu na, anitu ngye ba kpa batisma
nitu mba?
30 A hi ngye duta ni yo tu-mbu ni ya nton
chachu.
31 Mi kwuu ni vi chachu! I wayi a njanji
toh gbrensan mu ni tu-mbi, wandi mi he
ni wu ni Kristi Yesu Bachimbu.
32 A hi ngye riba mu, mita ban ya ni nkon
indji, niwa mi tsi ni nmarju ni Afisus, hama
nitu ndi ba nzuu bi kwuu lu na? “Ki lu hi
rhi ni so nitu mble kika kwuu.”
33 Du ba na gyuru yina, “Meme kpukpan
zren ba kpa zren ngyengyere me ti meme.”
34 Du shishi me kpan! Mla son tsatsra
me! Don-me ni zren ni lahtre. Nitu bari
nimi mbi bana toh Irji na. Mi tre du ishan
vu yi.
35 I iri ni tre ndi, “Ba nzuu bi wa ba kwuu
lu nihe, mba ni ikpa birime ba ye ni wu?”
36 Wu u nkpran! Ikpe wa wu chu ana
kma ye ni sisren na, hama ni a kwuu.
37 Ikpe wa wu chu'a ana kpa wa ni he na,
ama wulo bi megen. Ani alkama ko kperi
nkan.
38 Irji mba ni nu ikpa wa a too bi niwu,
wulo bi nkankan ni kpa mba.
39 Nma ba he ni nkankan mba wandi ana
riri na, nikima, nma indji he, mba nma u
ba nma rju, mba nma u ba nchinchen, mba
bari u lambe.
40 Gbungblu shulu mba bi meme ngame
ba he ni ba kpamba nkankan. Ama kpan
kri u gbungblu bi shulu a hi nkan i kpan
kri u gbungblu meme hi bibiri nkan.
41 Ikpan u Irji he, mba ikpan ri nkan
u uwha, i ikpan u ntsintsen. Nikima
ntsintsen iri hi nkan ni ntsinsten ri ni
ikpan ma.
42 Toki ngame ni lu tash'me u bi kwuu.
Ikpe wa ba chuu ani glahle, i ikpe wa ba
nzuu lu ana gla na.
43 Ba chuu ni bwu, nda nzuu lu ni
kpan. Ba chuu ni chonkpa, nda nzuu lu
ni gbengblen kpa.
44 Ba chuu ni kpa ndji, nda nzuu lu ni kpa
Ibrji. U toh nma kpa he, nma kpa nimi brji
ni he ngame.
45 Nikima ngame ba nha, “Indji u mumla
Adamu a kma ti ndji u sron vri.” Adamu u
klekle a kma ti ibrji u nu sron vri.
46 Ama u ibrji'a ana ye guchi na, u meme
rli, i u ibrji aka hu.
47 Indi u mumla a hi u meme, wa ba tiu
ni hron meme. Indji u ha a rji ni shulu.
48 Too wa wandi ba tiu ni hron meme he,
tooki ngame biwa ba tiba ni hron meme,
mba too indji wa a rji ni shulu he, tooki
ngame biwa babi shulu.
49 Too wa ki ban iwhi u indji u hron
meme, ki ban iwhi u indji u shulu ngame.
50 Zizan mi tre wayi, mri vayi, andi nma
mba iyi bana kpa gado ni Iko son Irji na.
Nikima ngame ikpe u gla na kpa gado ikpe
wa ana gla na.
51 Ya! Mi hla kpe u katu tsi: Kina ku
kruna wawumbu na, ama wawumbu ba
kmata sran.
52 Ba kma ta sran ni nton rir, ni tsi ngban
shishi, ni fu njon u klekle. Nitu fu njon'a,
biwa ba kwuu a ba nzuu lu ni kpa wa ana
gla na, i wawumbu ki kma sran.
53 Nitu kima ikpa yi wa ani gla ani sru
kpe wa ana gla na, i ikpa wa ani kwuu yi,
ani sru kpa wa ana kwuu na.
54 Ni nton wa ikpa u gla yi a ban wa ana
gla na sru, mba niwa ikpa u kwuu yi ban
wa ana kwuu na sru, niki itre ni ye wa ba
nha zi, “Ba mryen ikwuu ni rhiku.”
55 “Ikwuu, wu rhiku me ni ntsen? Ikwuu
ingwu nchi u ta me he ni ntsen?”
56 Ingyu nchi u ta u kwuu yi hi latre, i
gbengblen latre a hi doka.
57 Ama ki ngyiri ni Irji wa a nuta rhiku
ni nkon wo Bachi mbu Yesu Kristi.
58 Nituki, mri vayi u mla son mu, kri
gbangban ni na du ikpe grju yi hle na. Ta
kri ni tindu Bachi chachu, nitu bito ndi
indu mbi ni Bachi na hi megen na.

16

1 Wu ziza'a nitu tere wu sere kpe wu zo
bi hwu tere Rji wa me tere ni Ikilisiyoyi ni
Galatiya, Anaki bi ti.
2 Ni ve wu mumla wu sati, du bi ka kpe
zi, ni zi nibubu wubi ma wagbeble bi ni
kai. Bita tei naki iton wa metaye ana wa
bila tere bi shu kpi ni tei na.
3 Wuton wa me taye, me tindu ni du ni
bi wa bi kpa ye ni ba nha ni bawu ni duba
gni sakon bi hi ni Urushilima.
4 Wu anita bi wu meme me he game, wu
baka wu me.
5 Wu me taye niyi me zu ni mece donia.
Du naki me zu ni mace donia.
6 Ani tabi me son niyi, me wuton wu suyi
ni duyi zo me nit zeryi ni du wuzhi wa me
zu.
7 Wu me na son me to yi ziza'a na me
ka si hi mu. me yo sur mena hei niton
mekuson niyi. Irji ni ta kpa yeme.
8 Me sar ku kri ni afisus nive wu fentikos.

9 Ikon bwu ni mu bar wubilo shishi nime
ba bar (bi karme bar).
10 Wu ton wa Timoti ni taye bi ka du ka
kpa le niyi indu Rji ani tei na wo ime me
me se tei.
11 Du ri na kpa a zir na. Za ni konmu wu
bima ni se sur, wa har ka ye ni me. Du me
son du bi tzir baba mir vayi ba.
12 Wuni tu vayi mbu Afolos, me yo sur
mu du ziyarce ni yi ni bru miri vayi, wu
ana yo sur wuye ziza'a rina. u ton ni ta yi
ani ye
13 Mla ya ni son gbangban ni bangaskiya
ni son, ison wu lulo, ni tsar gbengle suron.
14 Du kpe wa bi tei, bi katei ni kpayembi.
15 Wuni tere wu in ndi biko site fan as,
baba yi ba kuci kpa Rji ni akaya, wuba
yo tumba ni yi hidima ni biwa ba kpa Rji.
Ziza'a me bre yi miri ya.
16 Bika yi biyayya ni iri ndi biyi ni du
biwa ba zo nimi ndu wani fama nita.
17 Me gir ni ye sitefan as, ni furtunatas
ni Akai kas, Bazo me ka wu na hei na.
18 Wu baka wartsaka ni ruhu mu ni wubi
wa naki bika mla inoli biki tei.
19 Du ikilisiyoyi bi Asia ba turici ba
niyiwu. Aquila mba Pricilla ba ciyi ni de
Rji, ni ikilisiya wa ha hei niwu ni miko
mba.
20 Du mini vayi ba ciyi ci kpambi sumba
maitsarki.
21 Ime Bulus, me han wayi ni womu.
22 Du ndi wa ana kpaye meni Rji na ani
hei ndi La'anane. Du Rji mbu ye.
23 Du Alheri Baci Yesu du son ni yi.
24 Du kpayem mu du son ni yi wawu ni
minde Baci Yesu [Amin]

2 Corinthians

1 Bulus Manzo Almasihu Yesu ni bubu
into Rji ni whu Timoti vernyinbu yeh ni
kho Rji wa ba ha ni korantos tutun mrevayi
bi ba ha ni kpala memen akaya.
2 Tin dindi ti ziffin ni yin ni soun sin ni
Rji Bacin bu ni ton titin Yesu Almasihu.
3 Kidi gbre san Bachibu Kristi du ne sun-
gregre ni Rji titi Bacinbu Yesu Almasihu.
Ekin sa titinu whu wawu Kristi, wawui hi
itiu jiyejiye kai di wawu iji din wha'a toh
suron wawi ni Rji u sisuron nita.
4 Rji ni nota si suron ni mi don kita, kika
iya no bari souron ni mi wha ba ha ni,
klikliyah. ki ta noba si sur ni bari ni bibi
si sur din Rji wha a nota si sur.
5 Ni tun iyah kiti wa Kristi ba kati
gbugbu'u ni tu bu naki si suron ka hi kagon
ni mi Kristi.
6 Naki inde ki yah ni noyi si sur bini
kpachuwo bin kita noyin si suri ni tun
tsirbin. kin noyin si surbin ni tindun
brabra yanda bi vun sisur ni bibin e yah
wha ki he nemin diniton.
7 Yo surbu ni tunbi ani zonta nikine kita
ki toh na bi son ni mi naki me bin zren
nita.
8 Mri vayi kina son don yi hontoh ti yah
wa ki ni Asiya. Bachanta zangbengblenbu,
har di chu suron bu din kina gbujub na.
9 Nakima ki wotre u kwu. aman ikpie
atin duta na you nitu bu na, sei ni Rji wa
ani bi ba ba kwu. wha a zun iji luden ne
mein bei.
10 Wha wuyi kpata cuwo ni memen en
eghun kyu ani kpata cuwo kin yo surbu
nituma ani kpata cuwo.
11 A ni tin whayi kita zonkpa bu ni
braibu. ne whayi mire vayi ba ye
brabranda giri don kita ne tun tagomashi
didin wha ba tin ta'u ni bu bu bra Rji iji
babra.
12 Kin ghagbe na yin ni tingbe enmrebu
ni tin dindinmre ni tinbi wha ne ye ne Rji
kin zera ni sunbu ne gblugbu kin tin wha
yi tuntuma ni bin yin sa ta bubu bimbi Rji.
13 Kina ahan kpen ni yiu wha bina
ya blamana ni ton na in somu dunyi to
gregreme.
14 Tun wha bin tonta fime ziza bin
ghagbe nita ne ivin wu tibun Yesu, tutur
wha kin ghaban ni yin.
15 Don igabagadi wha me hei'u ni tunbi
nahi ye neyin wu rini, donji ni tsonta kine
zerakpabu khuha.
16 Meha ni tannire ye ni yin ni ghomu
hin ne makidoniya. tun ni bubuyin me
remre toyin ni zera hi Makidoniya, bin
tome ni konmu hi ni Yahudiya.
17 Thun wha me tsi remre yi, in surmu
na nena? me mlabubu bin yin zitin niton
magwaji din ni thon a ne la i ne A a a a ne
ton ririn.
18 Thun wha Rji a ha ba la tra ki na ya
lah ne i kon A' a ni ton irin
19 Thun da Evivre Rji Yesu Almasihu wha
Silbanus mba Silas ne me ki Shaida yi'u ba
'i' di “A' a ba pha kitreanahi Nhnaki “I' a
hei khon wha ne ton.
20 Uh yo uyo uh Rji whawhu ah 'E' ni'a'a
ni uhn ne ta kon ma ki tre gbuchu ni gbre
san Rji
21 Zizan a Rji kpa mym nita ni biyin ne
me Almasihu nanta (kebe)
22 A yo gban ma ni tunbu da nota Ruhu
ne me surbu ne matsayin da tsrota kpe a
ne tin nitau ni kogun.
23 A hei na kin a yonta ni Rji wha a krin
ni'u ni kpen ririn me na yen ni korinti me
ni kpa yin chuwo.
24 Kina sun ki hei na Rji tun bi na ko
nitun kpa myemebi. nita bubu yin ki whu
bi tindun ni yin ni grin bi, na da bin krin

2

1 me ba emrenmu mena ye yin ne
kpalabana mena yaye ne yin na ne to yah
bi heime.
2 Me ta kpa surbi tin meme nhan ne si
yinsurmu in ba whame kpa surma ti me
ba?
3 Me nha ni yi'u yadenme tin mita ye
niyin mena to kpa sur ti meme nibi ba mle
tu ba noyin si sur mehei nigabagidi ni yin
grin me hei un aki bi hei un aki be ahane'u
whawu.
4 Me nha ne yi'u ne me yahni kpasur
timeme, ne yin ma shishi ubran me na so
dun sur bi temenena. in naki zurfi son me
hei ni yi'un
5 Idin wha kbrin kpa sur ti meme ana me
ghrinmu na ba nayi na har niyin wha'u.
6 Tin yah wha galabinku biti ni din a
mlan ne ba.
7 A hei naki ziza maimako yah ki kpa
lahgani un bi ka ta'a zita un tin naki dun
bakinciki bi dun brana.
8 Ahei naki, ki nayi emre kpa lahga ni'u
ni zra bi bin son bin he ni'u ni zra bi bin
son bin he ni'u ahei ne ra.
9 Ekpen wha asa me nha fufun, meni tsra
yin to ko bi who tre ni kpenkitin.
10 Din bi kpa wu ri lah ni'un me kpan
wu rilah ni'un kpen me kpa wuri lah, meta
kpa kperin wurileh don biyin ni shishi
Almasihu.
11 A ha nakin kina dun memen shaidan
gurta na don kina kato bibin chema.
12 Me samu kutra wha abwu bra ni
Bacibu den me rin me gbu Tarwasa, ni bla
tra Rji naki.

13 Dun ton yin, surmu na kha kruna
mena to mre vayimu na Titus na muna,
me brin ba nimu ni khme ye makidoniya.
14 Me gren ni Rji, ni min Almasihu wha
kai ga nasara ko wha ni ton ne who bu a
sra whiwhi riro whu didima whu to ko ni
tsen.
15 Kin ta ki whowhi riromani Almasihu
ni Rji ni tsutsu bi ivren ni bin bakpa kobin
ba kaba sur tun
16 Di bin ba kaba surtun whowhi netsut-
sun kyu hei ne kyu, ne bi ba kpaciwo ne
whowhi ba heini vren hin nevren, a nha
cancin ni bubu ba?
17 Kina hei brun di ba leh ne tren Rji na
kpa riba. aheinaki ne tsrakakiya mren ki
tretre yin ne Almasihu yah de Rji tunta ki
gre ne Rji.

3

1 Ki soma yabo tutubu? kinasun nha
funfun tingba niyio ko ye niyina, idin
barin ana naki na?
2 Bi yin tunbi bin funfun whu nha ta
gbabi wha ba nhan ne me surnbu, wha idi
ba ton whawhu da blan.
3 Kin tsro tunbu ki hei funfu nha wha a
nha Almasihu, wha kin isor. Ana bibin ki
nha na amma a Ruhu Rji whu vre ne tun
alluna tinta ba nha ba, amma nitun alluna
sur di
4 Un wha yi hei ni gabagadi wha ki hei
niv nime Rji nita kho Almasihu.
5 Kina nha ni gulanita tunbu wha ki yin
takamar ni kpe wha nha nitaba nha naki
gwanita ba hei ni wo Rji.
6 Rji bata bi to tigran a yo yu, in yo yu
ni whua a hei n whu ruhu in nha ni whu
ruhu uvre a neta.
7 Hidima wha haifar ni kyu a he nha
nitun tita wha a ye ne irin daukaka emre
tsraila ba na ya to shishi Musa na ni wha yi
don daukaka wha a hei ne shishi ma whu
sutu.
8 Na misalin girma daukaka hidimar
ruhu niti?
9 Yah da hidimar kayarwa ani daukaka,
misalin yalwata daukaka ni hidimar didi
aniti.
10 Na tamre in kpe ba ta un eki ba
daukaka un ana hei ni brun daukaka a
wanna fanni don bibin daukaka ta zarchi
whu.
11 Wha ba ka sutun a hei ni daukaka
misali daukaka un kpe a hei dindindi ki
kpa.
12 Dashike ki hei ni tonba, kin hei ni
gabagadi zizin.
13 Kina hei na Musa na wha ki yo
Ephilima nikha shi shima, na Emre Israila
ba na ya yah clen daukaka whu sutun
nitsande.
14 To tamreba a hei na khaka ye luwa
Ephlina hei sa'anda ki blan nha whu tsoho
yoyu. Bana buwna a hei ne me Almasihu
kaida ba kawar ni un.
15 Har luwa ko to rime ba blan Littafin
Musa akwai Ephlin.
16 Ama u nji kpa Almasihu ba kawu
cuwo.
17 Ton Bachi a ruhu. bubu ruhu bacibu
hei akwai yanci.
18 Kita ziza ni shishi wha na hei ni
Emphlina ki ton daukaka Baci. ki to kbasar
ye neme wanna daukaka, daga bubu baza
wu daukaka ye bubu baza na a hei tibu,
wha whu yin a ruhu

4

1 To nayin, kiti hidima wa bi kpa nita
ikon jinka, kina bir yo surna.
2 Maimako naki kpabu ni nko wha a hei
ni shan whu kurin kina ti rayuwa makarci
ki na tin tra Rji ni mure. ki tin dindi, ni
nun tunbu ni sur ko ahei ni shishi Rji.
3 Wu hla tra Rjibu anh kaika, anh nika
ne bin ba kasurtun.
4 Ni min surna iji wu gbugblu a mhrin
fwen surba bi wa ba ha ma niti dindi.
idima ba na ya ton kpeni tre Rji na bresa
Almasihu nah wawu yi a surar Rji.
5 Ta naki, ki ban tumbu hi ni kahlan
aman Almasihu Yesu a matsayin Baci, ki
granba nitun Yesu.
6 Ga Rji wha a tre “Ikpan wa ni kpa
wawu ni me bulu ani kpa ne min surbu da
no kpa niton gbrenRji san. ne shishi Yesu
Almasihu.
7 Ki ha ni won ni min gbula, wa a ni hei
a bayane wa afimeni meba ni tin Rji ba wu
bunba.
8 Anh ni shayah ni ko ta ingon reni, bana
rinta na rebemi na ki karbi shishi, tun naki
kinana chun ni sur buna ba nota yah aman
a na sorta lebga na.
9 Ba' nota yah, ama ba na ti meme na.
10 Kita cacu ki ba kyu yesu ni kpanbu
don di tsrota bayani rayuwa Yesu ni
kpanbu.
11 Bi bi yah ba hei sesar (ko ivren) cha
chun ba mika ta ga kyu ni tun Yesu ni tren
Yesu ahei ne kpa, bu wu kyu.
12 To wa yi sa ki kyu ni tin dun nikpanbu,
naki ivre ni tindun ni kpanbu.
13 Ki hei ni ruhu wu tin dindi na dan ba
nhai min khanye ni wu ni furta 'kinto kin
kbanye kin nzi lah naki.
14 Kiton ndi wa zun Yesu titin ni men bu
ani zun ta ni Yesu ken tan ana gabatar ni
ta na ni biyin ni ko shishi.
15 Kpen ati don bi yin ya dan ba baza
alheri ni adi bi ba bran gren ni kara bran
ni gbren Rji san.

16 Kena fin ni surba na ko nita kina timeme na ki ta sarkpanbu chuchu.
17 Wu to vin yah mu ni vin ma ani mlatati hi ga nanyi madawami gbren wa a wuce tsra ya.
18 Kena yan kpe wa ki to ba ni kpe wa kina to bana ni kpen wa kin ya ton ba ni kpe ki ya to ba na dawamba kpe wa ki na ya to na dawamimi ne.

5

1 Ken he ni iko waki sun ne me a zee ba kon riwa ba me ni woRji. A kon wa ba wo ndi ne bubu meikon wu komi ikon nishun.
2 Ki he men kpawa ki grunoni ki gben suturta ni ta ni bubu sunbu ni shulu.
3 Ki gben ni wa yinko bubu yin surkpi ni wu kina san ni gbrena.
4 Ki na he ndi wa ki he ni me alfirwa; kiti gurnani a nota yah kena sun sina ahenaki kinsun dun ba suturta nita wu ne envre ni ki ne menlu kpe wa a kyu.
5 Ndi wa ni sun mlan bubu yin ti wu gregre ma a Rji wa a nota Ruhun ni iko yo yu ni kpe neye.
6 Iwa he naki he negabagidi ko nitan. Ken mlaya wa kin shagala ni me kpa ki sun gbro ni Baci.
7 Ni tun kba yebu ki jir, a na to wu wal sh na.
8 Ken he ni gabagadi ki brin kpa bu ni ku sun ni Baci.
9 Ki ban ni burinbu, kon ki he ne minkpa ko gbro ne gamsh un.
10 Tilas wawumbu ki halara ni koshishi kursiyin blatre Almasihu ko di an kpa dima ikpe wa wu tin ni mekpa dindima kha memema.
11 To ki a an ki klun sisir Baci di ne gurndi Rji ti tonta wa ki anh ne ra, me to naki a anh ine khalan ne Almasihu.
12 Kina sun kigur yina ni dun yi tonta ni matsayi ndi biti dindina, maimako nayi ki noyin dalili gagba nita, du yi to amsar wa bi ni bi ba gbreson ni ye ba ana kpewa anh me sorbana.
13 Kiti nahi ni mesurbu dunRji, in anaki ki anh nimesurbi.
14 Sun wa Almasihu Elias an bu ki tabatar ni wu ndi rikyu ni tuni hu mi wa he naki ba kyu.
15 Almasihu kyu nitu ka nhanidi wa ni vren ba ra yu ta tun ba, maimako na hin ki yin raguwa dan wawu. wa akyu da lunde.
16 Ni bubu dalili, zizan khina khara blan lahtre ko, an bis bubu tsara (ko ma'um) ni yanadm, tun nahi ki ya kongun ni to Almasihu naki zizan ki brin sharanta ne haka.
17 Dun ndi wa an me me Almasihu batitine. cinche al'amura ba shude den kati nsa.
18 Ton kpe bin yin ba he ni Rji a shunta tin ni tun ma, nita wurin Almasihu a no ta hidima shutu.
19 Ne me Almasihu, Rji shuta tin ne gbugble ye ni wu, a na ya blan la tre (zunubinsu) ni tun ba a nota tre shutu.
20 Ba chunta ni matsayi bi lah tre Almasihu, Rji ni yo ta ni adi nita wobu ki, bra yin don Almasihu ki shukpa bu ti niwo Rji.
21 Wa wu yin mi ni Almasihu a ka yima lehgadon ku sho ku bu. A an ti lantre nan. Atinayi niki sun bin ti dindi wa wu na ti latre na atin na yin ki ne sun ne adalci Rji ni me ma.

6

1 Tun ki tidun yayi me bra yi na kpa hle ne dun Rji naRji.
2 A tre ni ton wu dun Rji kiwo yin a i fin kpata chuwo. Ziza yin a ton wuadun Rji ye ziza a fin kpata chuwo.
3 Ki na yo grun wu ku sho kubina ni shishi bru bina ki na so dun Hidima bu ni nha dun megina.
4 Sar he nayi kito tumbu naki ni bubu dunbu na ki gran Rji ki granma ni ta bubu vunson sar ije, tiwundi, iya.
5 Zin, kotron, inku, nime dun wuyah ne me kruna ni chun ne mrevanyi.
6 Ne me ba kiti kpe vusor, ti dindi ne min, Ruhu glansar isowu dindisur.
7 Ki grama ni mehlan dindi ni wo kori ne wo komre.
8 Ki tin dun ne daraja ni meme daraja ni gbrasa ba mreta di ki gurba ko na yi ki bin lah dindi ma.
9 Ki tin dun ni ba na to ta na, Ba ton ta gregreme ki tin dun na kin kyu ki he ni vren bu kin tin dun na bin na no ba yah a na yah wu wun ndi na.
10 Ke tin dun na bin ba no ba ki tinfun, ko ne ta ki ti dun ne gresan. ki tin dun na bin bana he ne kpena ki azurta ndin ba bra. ki tin dun na kina he ni kpena, naki ken vun ko ge ni ghrin
11 Ki lah dindi ma ni jiwu conrontiyawa mesor bu heni bwu.
12 Kina kange serbina bi yi biti kange ni kpa bi.
13 Ziza sanading me tren ni yin na mhyre bi bwu na surbi.
14 Na chundun ni bin ba na tin bina. Aageh he ni tsutsu adalci ne Sharia? a ge he ni tsutsu kpa ni bwu?
15 Wace yarjejeniya he ni tsutsu Almasihu ni ibrji? inge he ni tsustu bi tin ndindi ni bi tin dindina?
16 A shutu ge he nitsutsu kho Rji di kho kachein? (Ibrji)? kin ta ki kho Rji wa ni vren in Rji tre wa wu ri me bin na tzre nitsu tsu bi ani sun ni Rji ba, ba he ndima

17 18 A nahi bin rhun ni me ba, ni sun ke-
babbu inji Baci ni yowo kpen unmemema
ne kpa yi. A he tinbi ni yin bin he mre lilun
ni wha ni me. Titi Baci he iko.

7

1 Bi sonta an na hi yoyu kini glatu bu
wawu ni kpe wa ba kpa tsatsra ni me sisir
Rji
2 Nu ta ngon kina kpa sorbi ti meme na
kina mytre ndoun ko ki myre yina.
3 Ana wa me kpeyi ti meme na. me tren
me riga lah ni yi wu hi he ne mesorbu ni
kin, kyu yayi ni sun ni yin.
4 Me he dindi ne gabagadi ne me bi me
gbre yi san ne yoyi sor grenmu shun makil
ne yah bu.
5 Wa ki ye ne Makidoniya kpanbu na sun
nsi na. naki rin ni matso loli ni kho wani
ingon ni bubu kpan sur timeme ni zi ni
sisir neme.
6 Rji wa a ta'ata ne raunana a ta'azata
nita ne taye Titus.
7 A na ye bakadai Rji yin cintaba ni ta
bubu cin Titus me to ni yin a llah ta wu
bin matsanaciya sunbi, kpa sor bu timeme
(ko fun) ni zurfi mleyi ya kana. megren
kpokpome.
8 An mu nita kpa surbi timeme, me lah
mini to nakina da meto nha kpa sur bi
timeme mi yin me ni to infu bi a wu ton
finme in.
9 Ziza me he nigrin, ana dun fun bi na, in
funbi ghreye dun yikpa Rji, fuskaci funbi
ne bra Baci, to na yin bi na hama wu don
me ba.
10 Nfunbi wa a he Rji a khri yi hi tuba
da kammala vren ba tse wu to ba nfun wu
gbuglu grin yi ye ni kyu.
11 Ya dindi emre a he ne me nfun bi ni
wo Rji a ghrini minebi ina misali son tu
bi ba, a tsro yi ne bana kho ukun (laifi)
ina misali son tun funbu, sisirbi ni ye sorbi
himmar bi ni mar maribi ni ya niti adalci
ne ko ge ni tsron tu bi bi na bi laifiba, nime
al'amariba.
12 Ko ahe me anh ni yi wu, ba anh niton
bi laifiba ko wa ba te laifi me anh nito yo
tunbi ni ta nito yi ni khushishi Rji.
13 Dalili wa yi ki kpa ngurin (karfafa)
baya kogun cin yin ki grendinding me
sabo da ni grin Titus, ni ruhunsa a fei
gbengbelen ni yi wawu'bi.
14 Me ta gbresan ni yin nish'ma mena klu
sha na ni bubu. koge me lah ni wu ni tu
naki din ikpie ba wawu wa mihla. a jaji
gresan bi ni tun Titus a tsorota jaji
15 In sunbi a he bran wa ani taka, wa wu
trebe wa bi kpa a ni sisir kpa.
16 Me gren mataukarkpo kpomu ne
cikake gabagadi ni me bi

8

1 Mini vayi ki sun duye to ndi alherin Rji
wa bano ni Ikilisiyoyin ni Makidoniya.
2 Ni ton kekle ya wa bi to ni se suron ni
ya wabato, anoba gbugbu'u gri wa ba noni
suron riri
3 U mi lha niyiwu bano bayasuwa mbo
ni yo sur mba zan kpe wa ba hei ni wu. ni
kpayeme ni sur mba.
4 U ni bre ta ni sur riri duba no ba ton
waba ka mba ibi du ba yi tayarwa ini
hidima ga bi hu Rji.
5 U wayi ana hei na waki yosuron u
baguci no tumba ni Rji riko u nita ni
kpayeme ni Rji
6 U ki bre Titus wa riga hei ni mi ndu yi
ka kle ndu'a niyi.
7 U bi riga kri nimikpi wu ban gaskiya
ndi tere, nito, ni mindu tukuru, nimi
kpayeme ni ta. Ahei naki, bitabata ni
habaka nimi duyi wu no (bayasuwa)
8 Me tere naki ana hei neme tere niyiwu
ni gbegblen na wa naki, me tere nime
tsar sahihancin kpayeme ni kwantata ni
himmar ibru ndi.
9 U bi to alheri Ubangijinku Yesu Al-
masihu, u naki me ahei ni arziki nda
k'mati wu ya ni tumbi domin hi tu taulauci
ma biyi bi ka k'ma ti bi arziki.
10 Nitu alamariyi me noyi mer waani-
zoyi. Nisai wa kle binati kps megye na,
ama bi yo surbi ni tei U.
11 Bi kle u zizan'a. Na wa bina hei ni
suron ni kwazo u ti naki niton ki, bikayo
suron ndi tiye nikle ma dede ni gbegblen
mbi.
12 U bi tayo suron ndi bi tie ndu yi wakpe
wugir ni kpayeme ni ubi ani hei daidai kpe
wa ndi ahei ni wu, ana kpe wa a hama ni
wu'a na.
13 Wayi ana wani kpe wa ba nawata ni
yiu du bari fe sauki mana. U ani ta hei toki,
wani bi duba fe daidai- tuwa.
14 Ison bi gbugbu'u zizo'a ani noyi kpe
wabason. Wa naki ni bar mba, ani yada
na kpe wa bi son, wa ani zama kpe u biya
bukata mba.
15 Ahei na wa ba nha. “Eri wa hei ni
kpewu bra na hei nikpe wa ani don burna,
u wa ahei niwu fime ana wa hama na
16 U gyir ga Rji wa ayoni suron Titus
imre u kula ni yi kama yadda mi hei wa
ni tumbi.
17 Ana bre mbu kadai akpana U ati ni
kpeyeme suron ma naki. Aye ni yi ni
kpayeme makima.
18 U ki ton wawu vayimbu wa ki
kpayeme niwu ni du Ikilisiyoyi du ma ni
bla tre Baci.
19 Ana wayi nika kle na amma Ikilisiyoyi
ba cu u du nu ta hi hidima u didin ma

u alheri wayi domin gbrai Rji san ni niya mbu
20 U ki klu kina duba na to ta hla trena game ni alheri wa ki zre ni bla ni ndina.
21 A he ni suron mbu du tati kpe u bima ba ni shishi Rji ni kakle ba ni shishi indi me.
22 Kiton vayimbu ri tare ni ba ki tsar u to nikon gbugbu'u, ki to wa hei ni himma ni indu. Wa a ba yondu gbugbuu wa ba yo du ti. Zizan me a kara ni himma sabo ni amincewa wa ahe niu game ni yi.
23 Ni wawu Titus a kpan wu zre mu ni kpan wadunmu don biyi. Umir vayi mbu, ba ton ba yir ni Ikilisiyoyi babi hei ni daraja ga Almasihu.
24 Naki bika kpayeme ni ba ni tsor ikilisiyoyi ba kpe u se suron tawu game ni yi.

9

1 Game ni hidimar bi tsartsra a bin na anh ne bawu.
2 Me to marmari bi wa me gbresan ni wu ni shishi ndi bi Makidonyah. Me lah ne bawu Akaya ba riga na mlan son tu senmu nhoyu bi sanbruandi ba ri dun
3 Me to ba ni yi emre vayi na dun grea ni yin ka he wu lheya ma, ni yi son ne whre, na wa metre duniya ti.
4 Idan ana nayina rin nime bi Makidoniyawa ba whume da na ye bi nahe shutina ki jin shan me na ha nikpe metra ni tu bina me khrin gabagadi ni tu bi.
5 Me to abi dun me tru mrevayi dun ba ye ni kafi tom ni yin shirin ne gudumawa wa bi yo iyu. wa yi ha naki ni shiri be ni matsayi bayarwa ni ti lulu ana kpe wu funkpa na
6 Intra naki whu wa wu chun fime wu chan fime wa wu chun brabra nitun lulu whu kpa lulu.
7 Ko di anh no wa surm no di no na no di sorfunna ko ba fun ne gbegble in Rji ni so bi wa ba no ne kpamhye sar ba.
8 Rji ha ni gbegble yo lulu ni ko anh da no bra ko nita ani dun kpe bi so ana kon sun niyi da ribabany dun dindi wa bi ha wu.
9 Na di ba nah a ga wo ma da no bin bana ha ni wu na. Ti bima ni ha tutur
10 Wa a no bi wu chun ni gurasa don birin, ani no da du brabra ni yi wu bin wu chun. ani yo chan adalci ni bra.
11 Bi he niwu babran nita no kim ni ndu ba gir ni Rji nitu mbu.
12 Tin wa hidima ni ha dinma tsatra din ribanbanya hi ndun. bi bra da gir ni Rji.
13 Ba tsra yin na to hidima na gber Rji ni tin biyayya ni tre hlan Almasihu. Bi gbersan Rji ta jawa no uwu bi ni bru.
14 Ba he ni umre wu toyin na bra ni yi wu ba ti wa ni tun alheri Rji ni tu bi.
15 Gri ni Rji ni no ma a na kgo kgo bran

10

1 Ime Bulus ni tumu me bre yi nita tawali'u ni nasihar Almasihu. Me hei ni se sur me na hei ni zuntu na, du iton wamehei niyi, me hei ni sur riri, nity ko niton wa me na hei niyina.
2 Me bre yi du nton wa mehei niyi mena so ni mehei ni tsaurin hali na. ume ya me kpayeme ni son gabagadi nawa me kle ni tsayayya ni biwa baya din ki son ni kpa megye.
3 Wukoni hei ki tsar nikpa, ukina taku nikpa na.
4 Ukpewu ta ku niba ana narma kpana, wunaki ba hei ni makamai u Irji wa hei ni ikon wurushe ni gbegble bini (Shaidan) Bana gni kpe wu gbi sur na.
5 Wukikpa kpe wani yo shishi ni to Rji, U ki vu du mere wa ani wu kon Almasihu.
6 Ki hei ni to son wa ki hukunta kogye wani hei wu reshi biyayya mbi au tabat-ace.
7 To kpe wa hei ni koshishi hi wa ana u rina. Wu indi wa kpayeme wa'u wu Almasihu wa ka tabatar nituma cewa yadda wau a' wu Almasihu, wa naki wukita me naki.
8 Ko me ni u, wa irji a nota du ta inganta yi, ana hei donki kpa yi teimeme na, ishan na teime na
9 Me na kpayeme du hei na me noyi sesre na ni vuvu wa me ha na.
10 Indi bari batre, “Vuvu ma wa ha bahei ni sesre, U ta to a kumama. Lan tere na wa u yo sur wu wo ba na”
11 Wundi bayi du ba to kpewa ki la ni bawu a lan tere vuvu mu ni ton wa kina hei ni bana wa naki ki tei koko hei.
12 Ana kai niton ki ga kpambu kankan rina, koki kwatanta ni tumbu ni biwa ba vurwo ni kpamba ani baba to kpa. U ba tsar tumba ni kpamba wa bana to kpe na.
13 Ki ta, naki kina yi fahariya zan wa yadda a hei na. U anita hei naki, Uki tei naki ni gwalgwadon wu yambu kpe wa Irji a ter ki tei wa ani kai niyi.
14 Ga kita kina tei zarbabi tumbu na, niwa ki ye kai niyi wa kitayi kina wu mumla wa kiye ni yi, ni bisharar Almasihu.
15 Kina wurwo ni sur zan ni kima ni du bari na. wa hei naki, u ki yo sur nibre dukpayeme du tsar bi nikon dumu du kara fadada gbugbu'u ni du wawu'u.
16 Wuki yosur ni wayi, waki gni bishara hei ni gbangban mu zan wubi, kina wur wo ni tundu Rji niko bubu wurina.
17 “Wundi wa ani wurwo ni surma du wur ni duRji”.

18 Ana kohani no tuma ni wawu ba'a
yardajj na. U ani hei naki du de du heindi
waRji mba a kpayeme niwu.

11

1 Me ya bi vun sur ni me niti inkbra ko
ni he bi vunsur ni me.
2 Me tin ngun ni tu bi. Igun iri whu Rji
ni tubi wa me yo yu ni yi ne mi Gran ni
Lilon riri. me na yo yu ni gabatar ni friwa
wu tsa tra ni Almasihu.
3 Me tin sisir ni tun bi wa wan a gur
Hauwa'u ni ta da wunma. a ha naki ndu
mrei bi ni kauce janji ni gre Almasihu.
4 Na hi rin nita ye na krin dubun Yesu
kanka ni wa kitini yi nitu blantrama bi kpa
ruhu ri kan wa bi kpa ko bi kpa tra Rji latre
ri kan na waki kpa. ki kpayeme wa biti ne
kpebi ti a mlannayi.
5 Me na he no kogona ibrun bin ba yo ba
ngazani nekunbi ndun Rji.
6 Ko ba na tsrome na me tre, me na rasa
horowa tsro na ko ta i gun rime ikpe ki lah
ni yi wu.
7 me ti la' tra wa me yo tumu ni si
(kaskata) na gber yin? melah tre Rji ni
yiwu menge.
8 Me vun brun Ikisiya ni kpa kpe ba zo,
ba niwu na ti chucu.
9 Bi to wa me ha ni yi me toyi ni me
bi wa mena lah ne mre vanyi wa baye ni
makidoniya ba ha ndimu na me koge me
zintunmu nikpa idimu niyi me yonza ni ti
na yi
10 A janji Almasihu ha ni me na, sun ni
gbanbi gbre sanmu ni me mame akaya.
11 A ngye? ni mena sunyi na Rji to
12 I kpe me ti me yonza, me ti naki me
nhan to bi ba nsu to na kita kpen wa ba
gbre ni nwu.
13 Irin Idin bi mazani babi tice bi ti
ndun gyru. ba no kama kamar mazanni
Almasihuna
14 Wa yi na kepn sisar ne mena ibrji ne
no kamar na rju kamar mala'ika wa ni
kpan.
15 Anaki ki kle a kpe wu mamaki na ni bi
gra ba no kamani ba ba'ba gra bi ti ndindi
bun, a kle ba ni ha ridimba nkpe wa bati
16 Me karah lahi ndum rin yin zato me
ruruma. Bita ti zato naki bi bame me
irurume ni gbre sa fime.
17 Nikpe wa me lah ni gabagadi me na
gbresa nitra kpe wa Baci kpanyena. me
na me ti ikbra.
18 Ndin bi ba bra ba gbresa ni tun kpa
me me gbresa me.
19 Bi grin ni bi shutun bi ti na bi ti kbra
ni bin to (masuhikima).
20 Bi vun sur ni ndi wa nibayi bi grah.
idan a kbanyin sar na ti ndu ni yi ni tun
ribatun ma, da, ba tuma nayi na wruyi ni
takpa shi.
21 Me lah ni yi wuki ji sha ki ha ni iso
(weak) niti na bam. ko naki nda rin bu ni
gbre sa me tra na me ti kbra ne gresame.
22 Ba Yahudawa? me ha na ki ba ha
Israilawa? me ha naki ba mren Ibrahim?
me ha naki.
23 Ba gra Almasihu? me tra na (me na
ha ni sormu na) me nan ba me ti ndun
(Tukur) za ba wawu, me rin mikho wu tro
ndi (kurkuku) za ko anh ba izee me ba
lansor, shishinmu (hudura) kyu brabra.
24 Ni wo mre Yahudawa igun ton (sun-
biy) ba zee me gbagba gun se' thra ni
thewn (arba'in ba daya).
25 Kun thra me kpa zee ni me ni kunkro
inku rin ba tame ni tata. nkun thra me ti
haderi Jirgin ma me ton cun ni kpa (dare
da yini guda) ni me takpo ma tsutsuma ni
min kpoma.
26 Me ti yah tsar ni min hadari koguna,
ne miha daribi ywen ni me hadari ndi ne
hadari alumai min gbu ni me hadari min
nji ni men hadari teku (tsotsoma) ko ta
kpoma ni me mrevanyi bi tice.
27 Me to tunmu ni mindu itukuru ni me
sor wu kikle yah (ni me sor wuyah) ne min
ti chun ba kurna, ni mi yun ni lah ma ni
min bran vunsor min si ni gbren.
28 Ni kogon kpe wa wu, nkpi ha ni
tunmu ko ni ton rime don tamre mu nitun
Ikilisiya wa wu.
29 A ha kwu-kpa wa ni ha kwu-kpa ni tun
ba na” ba yo ha ni kbun za me na krina?
30 Me ta ni ha gangbe, me gangbe ni kpe
wa kungremu (kasawata).
31 Rji wu Baci wu titinbu Yesu wa amle
wu gbre tuntur, nitunki me na tin cena.
32 Ni da mascu Gwamna wa a he nime
kbinci ni zama in chun Aritas a noba gban
ngbu Damasku na fun wa wu.
33 Ni ta do ni me sisen ba chunre ni
kogon g'rlu gbu, me gbun gblu ni wo ba

12

1 Ani bi dume wur wo ni sur, U ko ana
hei ni rubar kpe na. U, me tzirni waba yoyi
ni ruyoyi Urji.
2 Me tondirini Baci, wasema wulon don
tzia wa a wuce ko ahei nikpo ko ana ukpa
me na to na Irji wa ato ba ban hi ni shulu
wutra.
3 Ume metondiyi ni kpa, ko ana hei ni
kpa na, me tona, Rji wawuyi a to.
4 Wa ba hei ni Firdausi da wo
madaukakan itere wa bandi na ani ya
La.
5 U ni tundi biki, me gyir, Uni madadi
tumu me na wurwo ni kpamu na'u ani
heini kumamancimu.

6 Ume ta tere di me wurwo ni kpamu,
ana wauta na, u meta la tere wu janji ma.
Me na kpanyeme ni ta wurwo ni kpamu, ni
duri du bame zan kpe wa to, ko kpe wawo
ni me.
7 U wame son niguje wurwo ni sur
niwa me ban tumu name zan ka ba ni
gagaruman ruyoyi. Ninason ni Zutuna,
bane kpe wu mikpa mu, wu ver ibni a
wahalshe ni me dume na son ni santu
barna.
8 Ume breRji teikpu tra ni du wur le ni
mu.
9 U watre nimu, “Alherimu a tsra niwu,
don Iko no no ni kimamaci hei naki” wa
naki ani tsra dume ti ni wur woni suron
ni tu reshi gbegblen mu u iko Baci ka son
ni kpamu.
10 Wa hei naki me kpanyeme ni tu
gbengblen Baci ni mi kumamanci, ko ni
mer, ni matsololi ko ni jarabobi, ko ni
nawaya. Ukonitan me raunana, me hei ni
gbegblen naki.
11 Ume son na me ndi wa anat kpena wu
vu me ni gbegblen nitu naki, wa wuna tzi
wo nimu. Ume na kuyer nibiwa ba yobani
mir ma bana ume na kpe na.
12 Wu cikakkaku alamunwu mir ko ma
ahei ni tsakonin mbi, ni son u vu surin wa
a alamu ni ban mamaki ni ndu bi barma.
13 Wu me tei hei ni son wa ana u son na
bur Ikilisiyoyi na, wame na hei ni son wu
matsala ni yiwu na? Bi ka wurle ni mu ni
la tre yi wa meti.
14 To mba me hei ni ton wa me ye niyi ni
ve wutra. mena hei uya niyiwuna, me na
wakpe wubi na U me wa yi. Waannabina
dumir duba wa kpe ni ba temba na wa ani
bidu ba ti ni han kpe wabi wa.
15 Me gir nihan kpe wabi wa, anitahe
wami ka suron mu no ume ta kpayeme, ni
yi ni suron riri u bi kpayeme nime fi me?
16 Wa hei toki, mi na nawaita ni yiwuna.
U a hei naki wa mendiwu dabara, U me yi
me vuyi ni gur ye.
17 Me kayi nyi ni kon biwa me tur ba ye
niyiwu?
18 Me tur Titus du ye niyi ndi tur vayi
rima du hu. U wa me tur Titus duye a kma
yi nyi, anahei ni kon riri kizre na?
19 Bi ya nitonyi wawu'u, wukikle tumbu
ni shishi bi? U nishi shi Rji nide Baci ki hla
kpe ni yiwu du fi gbegblen.
20 Ume ti sisir ndi me taye me na to yi na
wa me son na. Me ti sisir wa bina to me
na na wa bison. Me tei sisre u me taye me
na feye nawa me son na. Me keisisre wu
biyi me bina to me na wa bi son na. Me ti
sisir bafe gbi sur ni gurshi ni son wu yi, ni
yo sur wu son kanka, ni tere toto, ni zutu
ni yamutsi.
21 Ume tei sisre me ya ni kogon wa me
ye, Rji mu ani ya da kaskan to nime ni
koshishibi. Ume tei sisir wa me son ni gbi
suron nincli gbugbu'u wa ba nla tre na wu
ziza'a ni wa mba nifaskanci nidu u yo sur
ni waba tei na.

13

1 Wa yi nku wu utra me ya ni yi nito ko
anh nmer ni iyu shaida ha ko iyra.
2 Me tra ntra nmu wu nkogo ni bi ban tin
lahtra ni brumban nto me ha ni yin nkun
wu ha. me sar ti lah nwu, me ta kbeye, me
na kpa leh ni yi nwu na.
3 Me lah wa ni yi wu bi wa bi shaida
Almasihu ni tun tra yu bi wa nwu na
kun knre na ye ni yina ta tin yi a ha ne
gbengble ni me bi.
4 Ba giciye wu a hama ni gbegblen, ahei
ni rai ni gbegblen Rji. Kita me ki hama
ni gbengblen ni mi ma, ama ki kii ni
gbengblen Rji ni min mbi.
5 Bi nka tsra kpanbi to kan bi ha
ndindikoyosur Bi tin ni tu tsra. Bina mleya
to yesu Almasihu ha ni meba na? a ha ni
umebi nse ko bina kpa mye ni yina.
6 Me sun ndu yi to, kinah joku ni tsra na.
7 Me bra ni Rji ba na toyi be nkurhoku
na Ra don me hra ni tsro yin ni tin na bi
nrin tsranba. Ko na yi me bra ti kpewa abi
ko dindi Ko ni ha kiti na ki inrhoku tsra.
8 Ki na nya tin kpe ni krin ni dindin na
ki ki tin ndindi.
9 Kin gir bubu ki kunre ba nka kre
gbangba. Ki bra nun yi ti kle.
10 Me anh kpe bi yi tu me ne ha ni yina,
inda me ta ye, me ta ye ka ha nimu tilas me
kati yin yah. me na nso ti ndu gbegblen wa
Baci ni meni tzuyi nhu a na wa me zee gbel
bina
11 Inkle ma nmre vayi, tse firin mlen sur
bi tin, ni ya bramu ni mle sun kpa bi tin,
sun ni si sor Rji sunbu mi si sor ani ha ni
yin.
12 Cin kpabi tsatsra ni funkpa.
13 Indi bi whu Rji cin kpanbi.
14 No tibi Baci yesu Almasihu ni son ma
Rji, ni hada tun ruhu wu tsratsra No tani
he ni kogon.

Galatiyawa

1 Bulus, indji u toh du toh du mu, ana rji
ni ndji na, naki a rji ni Yesu Almasihu ni
Irji Bachi wa a rju'u ni mi be -
2 Ime ni mri vayi mu wa ba hei ni me
ni wayi, misi han ni yu'u iklisiyoyi wa ba
heini Galatiya.
3 Zizi ye ni yu'u ni sun si rji ni Irji Bachi
mbu ni Bachi mbu Yesu Almasihu.
4 Wa ano tuma nitu lahtre mbu, nda chu
ta rju ni meme ngbungblu yi, ni mri Irji ni
Bachi mbu.
5 Ninkon he uma hi klekle. Amin.
6 Mi manji ma wokran kpukpome wa bi
kma hu nkon ri gbagbla me hi ni itre ri kan
naki mi manji ma wokran yada bi kabi ni
wa ayo yi ni zizi u Almasihu.
7 Itre ri na hei na naki, indji bari wa
ba jin wa yu ni ye, ba son nda kpah tre
Almasihu ti meme.
8 Naki kita ni u to ndu Irji rjini shu nda
hla tre ri kan ni yu ni wa kita ki duba ni
yu'u, ba hla ndi kima.
9 Na yada ki hla ni yiwu ni mumla, zizan
mi si hla ni yiwu, inde ndji ri a la dub itre
ri kan ni wa bi kpa ba hla'u.
10 Zizan misi wa shaida ndi ko u Irji?
misi wa du ndi duba kpa yeim ni me? inde
zizan mi sima ndi dun ndji kpa nyeme
nime, i mina gran Almasihu na.
11 Mi son du yi toh fa mri yah, itre wa
misi dub ni yiwu, ana hi u indji na.
12 Mina kpa ni ndji na, indrjori na tsro
me na, nakima Yesu Almasihu'a hran ni
mu.
13 Bi riga di wo na mina hei nimi Yahu-
dawa, ndi ta ti iklisiya Irji yah kpukpome
zan bari di kpa ba tie meme.
14 Mi ta guchi ni Yahudawa ba zan bari
fie me ni zren ba tti mbu u sen.
15 Naki ma Irji toh a bi du chu me ni ne
yi mu rju nda yo me ni mi ndindima.
16 A tsro ta ivren ma, dume dub ni biwa
bana toh Irji na. Gbagbla mi na suron mu
ni nanma ni yi na.
17 Nakima mina hi ni Wurushelima na ni
bi wa ba guchi hi toh ndu nimu na. Naki
ma mi ka yi ni Arabiya, niki me ka k'ma ye
ni Damasku.
18 Naki ma ise tra a kle, imi hi ni
Wurushelima ndi mi toh Kefas, mi sun ni
yiwu ivie wulon don ton.
19 Niki mina toh ko indji ri na ni mi mbi
ton du na, se Yakubu ni kagrji ma vayi
Bachi mbu.
20 To ba ni k'bu Irji mina si ti ce ni tu ikpe
wa mi han ni yiwu na.
21 Niki mika hi ni nklan Suriya ba Sil-
isiya.
22 Ni nton kima indrjo na toh me ni
shishi ni iklisiyoyi Yahudawa wa ba he ni
mi Almasihu na.
23 Nakima baka woh ndi, ndji wa ta ti ta
yah, zizan asi dub kponji tre wa ana son
da kpa tie meme.
24 Basi no Irji ninkon nitu mu.

2

1 Nakima, u ise wlon don nzah a kle, mi
ka k'ma hi ni Wurushelima bu Barnabas,
mi ka ban Titus ti'a ni me.
2 Mi k'ma hi don Irji tsro me dume k'ma
hi. Se mika tsro ba duba tre wa mi si tie ni
mi bi kora. Mi tre ba ni yayib ni bi wa ba
bi ninkon, du ba toh ndi mina si tsutsu na,
ko mina tsutsu u migyen na
3 Nakima u Titus, wa ahe nime a Bahelini
ba you ni gbengblen duba yo nji niwu.
4 Itre i lunde nimi mri vayi bi ce a, baka
ye ni mi mbu ni ya y'bi duba toh yanchi wa
ki he niwu nimi Yesu Almasihu. Ba son ndi
ba k'ma ta tie gran,
5 Naki, kita kina no ba tumbu ko ni nton
ri na, u njanji tre ka krie ba sake ni yu'u.
6 Naki, baba biwa ba toh babi ndindima,
bana zo me ni kpe na, ni bi son tumba, Irji
na kpa ndji wa indji ba son u na.
7 Nakima baka toh ba ban dub tre ne ni
bi wa bana you nji ni bawu na, na yada
ba no Bitrus dub tre ni biwa ba yo'u nji ni
bawu.
8 Naki, Irji wa asi tie ndu nimi Bitrus ani
toh ndu hi ni biwa ba yo'u nji ni bawu,
naki asi tie ndu nimi mu hi ni bi kora.
9 Ni Yakubu, Kefas, ni Yohana wa ba toh
ba baba i bi wa ba meh iklisiya, baka toh
ndindi wa ba ban nne, ba ka nota wo ko ri
u wa ki katu mbi ni Barnabas, ba tie naki
don duta ki hi ni bi korah, u baba baka hi
ni bi wa ba yo'u nji ni bawu'a.
10 Baka son ndi duta ri mre bi ti yah i
meme mi he ni mre u tie naki me.
11 Da Kefas a hi ni Antiyok, mika sen nyu
niwu ni shishi ma domin wawu i lah tre.
12 Kefas azi ri biri ni bi korah ba, indji
bari baka ye ni Yakubu, da indji biyi ba
ye, wa ka dome ni ri biri ni ba, nda chu
tuma rju ni bikorah asi klu sissri ndi bi wa
basi wa yo'u nji'a
13 Nakima ibru Yahudawa wa ba he niwu
ba hu meme nkon ma. Nakima i Barnabas
me aka hu meme mba.
14 Da mi toh bana hu njanji na wa ahe ni
mi tre, mi hla ni Kefas ni shishi mba wawu
mba'u inde wu u Bayahudi, u wu si zren
na bi kora na, wu ka zren na Yahudawa,
ni he wu yo'u bi kora duba k'ma tie na
Yahudawa?
15 Kita biwa ki Yahudawa ni ngrji ana bi
kora bi lahtre na.

16 Bika toh indrjo na gbuj'bu ni ndutron
na. Nakima i ba gbuj'bu nitu njanji ni mi
Almasihu. Ki ye nimi Almasihu Yesu don ki
gbuj'bu ni njanji ni mi Almasihu Yesu don
ki gbuj'bu ni njanji ni mi Almasihu, ana he
ni tu ndu tron, don indu tron ba ndji wa
ani gbuj'bu'a.
17 Inde ki wa Irji, iki gbuj'bu ni mi
Almasihu, Ki toh tumbu bi latre kena,
Almasihu hi indji u lah tre mu? Ana
njanjina.
18 Inde mi la yo suron mu nitu tron, yo
suron wa mi yo'u ni gon, mi tsro tu mu, mi
indji u tron ce kena.
19 Nitu tron mi kwu ni tron, dume mi
zren irin u Irji.
20 Ba kpan me rju kukro ni Almasihu,
ana me i misi zren na, aman ahi Almasihu
si zren ni mimu. Izren wa misi zren
zizan'a ahi u kpah, misi zren ni njanji u
Vren Irji wa a son me nda no tuma ni tuma.
21 Mina chu ndindiIrji zi kosan na, inde
zren whewhre ni he riba ni tron, u Al-
masihu kwu migyen.

3

1 Biyi Galatiyawa ruru! Ahi nha ka
meme mre yo ni yiwu? Ana Yesu Kristi wa
ba kpa wu ni kunkro ba tsro ni shishi mbi
na?
2 Mi son ndi mi toh kpe i he ni yi ni
kangrji bi kpa Ibrji tsatsarka ni tu ndu
doka, ko nitu njanji wa bi wo?
3 Ruru mbi a gbugbuwu nakima? ni
mumle bi kpa Ruhu ndindi'a, nakima
zizan'a bi k'ma hi ni mi kpa.
4 Bi toh kpi gbugbuwu migyen, hra me a
migyen?
5 To wawu wa a no yi Ruhu tsatsraka ni
ndu bi ikoh ni tsutsu mbi, atie ni tu ndu
tron, ko ni wo ni njanji?
6 Ibrahim a kpa njanji u Irji, u ba bla yo
ni matsiyi ndindima,
7 Ni nkoh yi bi toh biwa ba kpa njanji, ba
mri Ibrahim.
8 Itre Irji a guchi ya hi ni ko shishi ni
njanji Irji ni kpa bi kora chu wo, ba du bi
tre ni Ibrahim ni sen mu: Ni mi me bi kora
wawu ba kpa lulu.
9 Nakima bi wa ba kpa njanji ba bi lulu
ni Ibrahim me wa wu'a hi njani.
10 Ba hla biwa ba kpa nyime ni ndu tron,
ba nha zi ni mi imbe u tron, ndi ba hla indji
wa ana kri nitu kpe wa ba nha ni mi imbe
u tron na, kuma nda tie ba wawu'u na ani
kpa mre meme ma.
11 Zizan'a ahe ni kpan Irji na kpa ndji
chuwo nitu tron na, naki indji u ndindi ni
son nitu njanji.
12 Doka na rji ni mi njani na, nakima
inde wawu wa asi tie kpie biyi ni mi tron,
ani son ni mi tron.
13 Kristi a chu ta rju ni lah tron, nda k'ma
tie na ba hla wu ni tu mbu, na ba nha zi'a,
ba hla wa ba klo ni kunkro.
14 Nakima lulu wa ahe ni mi Ibrahim aye
ni bi kora nimi Kristi Yesu don duta kpa yo
yiwu Ruhu ndindi nimi njanji.
15 Mri yayi, mi si tre nitu ka'idodin di,
inde indji ba kpanyime ba indji wa ani wru
hlega ko baka sru tia.
16 Zizan'a ba hla lulu ni Ibrahim baba
kutra kahlan ma. Mina tre kahlan na ni
mre gbugbuwu, nakima ahi riri ni kangrji
ma ni kutra kahlan me wawu hi Kristi.
17 Zizan'a mi hla wayi itron wa aye ise
430 ni kogon ana wru chu yuu Ibrahim wa
a hla ni sen mu.
18 Don inde gadon ye ni tron, nakima ana
ye nitu chu yuu na. Nakima Irji a ban no
Ibrahim migyen ni tu chu yu'u.
19 Angye sa ba no tron, ba sru tia ni
tu lahtre, se kutra kahlan Ibrahim aye ni
biwa ba chu yu'u ni bawu. Ba kaddamar ni
gbengblen tron ni tu Maleku ni wo tsutsu.
20 Zizan de u tsutsu ni yi nufi indji
gbugbu'u ana riri na nakima Irji riri.
21 Itron ani sen nyu'u ni chu yu'u Irji
nakima? Ana he nakina! Inde ba no tron
wa ani iya no dri, gbigbi ndindi ani ye ni
tron i.
22 Nakima imbe a tsro kpi ba wawu'u ni
mi lahtre. Irji tie kima du chu nyu ma u
kpa chuwo mbu ni njanji nimi Yesu Kristi
ano biwa ba kpa nyime.
23 Nakima njanji nimi Almasihu aye, ba
tro ta nda krju ta ni tron ye ni rah najinji.
24 Nakima itron a guchi hra se Kristi a
ye, du ba kpa ta chuwo ni njanji.
25 Zizan njanji a ye, kina na lah he ni mi
guchi.
26 Wawu'u mbi bi mri Irji ni njanji nimi
Kristi Yesu.
27 Wawu'u mbi wa ba ngla yi nimi Kristi,
ban Kristi sru ni kpa mbi.
28 Bayahudi ni Bahelini ni gran ko wa
ana gra na, ba lilon ka iwa, wawu mbi, bi
riri me ni mi Kristi Yesu.
29 Inde bi wu Kristi, bi u kutra kahlen
Ibrahim kena, bi gado ni chu yu'u.

4

1 Mi tre ndi magaji ahi vren, bana he ni
nkankah ni gran na, inde wawu hi wa ahe
ni kpi wawu.
2 Nikima, ahe ni mi guchi bari, ni biwa
ba kpa nyime hra se ni nton wa Itima a
kazi.
3 Nakima kita me inton wa ki he mri, ba
njita ni mi itre u gbungblu.
4 Naki ma da inton ati yereyere, Irji ton
Vren Ma wa, iwa a ngrji wu, ingrji ni nton
u tron.

5 A tie naki don du chu biwa ba he nimi
tron chuwo, don ki mri ma.
6 Don ki mri Irji toh Ibrji ndindi u Vren
Ma ni mi suron mbu, Ibrji ndindi wa ani
yo ndi Abba Bachi mbu.
7 Iki sa wu wuna gran na wu u vren.
Inde wu u vren, naki wu'u magaji ni Irji.
8 Ni sen bina toh Irji na, bina gran ni Irji
wa bana he ni vrie na, irji bi wana u njanji
na.
9 Ama zizan a wa bi toh Irji, i zizan Irji
toh yi, a ngye sa bi lah k'ma hi ni kaidodi
wa bana he ni gbengblen ni du na? Bila ni
son ndi bi k'ma tie gran u mum'la?
10 Bi kiyaye ivie, i hwa bi sa ni nton ni
se.
11 Sissri ni time ni yiwu, sissri ni time na
di miti ndu ni mibi u migyen.
12 Mi bre yi mri ya du yi he na ndi mi
he'a, na ndi mina he na u bi'a.
13 Nakima bi toh da lilo u na nmakpa
mika dub tre ni mum'la.
14 Naki na nma kpa mu du yi ri ni tsra,
bina kpa me stri na, bi na tru me yoga na.
Nakima bi kpa me na Maleka Irji, na ndi
me yi mi Kristi Yesu ni tuma.
15 Nakima zizan ingyiri mbi'a he ni
ntsen? Don mi hla ni yiwu, inde ana ni
tie, bina ju w'lo shishi mbi ne.
16 Mi k'ma tie wu kran yi wa mi hla njanji
ni yiwu.
17 Basi wayi, ba ni ndindi na, basi son du
ba ga ta tie nkanka ni yi du yi hu ba.
18 Abi du yi ta yo suron ni kpi ndindi, ko
mina he ni yi na.
19 Mri mu bi tsitsa, ni tu mbi mi he ni mi
ilo u tie luma na yi ine u ngrji, se Kristi a
son ni mi mbi.
20 Bana tre ndi mi he ni yi zizan'a, mi ni
k'ma lan mu ti don mi he ni damuwa ni tu
mbi.
21 Bika hla ni mu, biyi wa bi yo suron
mbi ye ni mi tron, bina wo kpi wa itron a
tre na?
22 Ba nha zi ndi Ibrahim a he ni mri lon
hari iri a vren gran, u ri a vren iwa wa ana
anihi iwa u koh.
23 Ikpi u ban yah ni wa yi, ivren u iwa u
gran ba ngrji ni ko u kpa, ama ivren iwa u
koh a, ba ngrji u nitu chu yiwu.
24 Ba ya tsro ikpi bi yi ni koh nayi. Imba
biyi ba he na chu yiwu hari. Chu yu rima
ahi igblu sinayi. A ngrji mri na igran, wa
u hi Hajaratu.
25 Zizan'a Hajaratu wawu hi igblu sinayi
wa ahe ni Arebiya. Ahe na Wurushelima
u ziza'a, don ahe ni mi gran baba mri ma.
26 Ama Wurushelima wa ana gran na,
wa wu i hi yimbu.
27 Na ba nha zi, U ka ngyiri u wu iwa u
krju, wa u na ngrji to na. Wu ka za di ti
kinkla suron, u'wa u na yi nne u ngrji na.
Don mri iwa wa ana ngrji na ba gbugbuwu
zan iwa wa ahe ni lilon.
28 Zizan'a mri ya na ndi Ishaku he anaki
kita ki he na mri u chu yu'u.
29 Ni toh mu wa ba ngrji u ninkon u kpa,
a ta tie u wa ngrji u ninkon u Ibrji ndindi
yah, ahe naki hra zizan'a.
30 Ahi gyen itre a tre? Zu igran ba ni vren
ma. Don ivren gran ana ri gado ni vren wa
u koh na.
31 Nakima mri ya kita kina mri igran na
nakima ki mri iwa u koh.

5

1 Nakima sun tuma hi Almasihu a nota
sun tu mbu kika lunde kri gbangba ndina
lah k'ma hi tie gran na.
2 Toh mba, ime Bulus misi hla ni yiwu
inde ba yo nji ni yiwu, Almasihu na he ni
amfani ni yiwu na ko ni nkon ri.
3 Nakima mi toh du indji wa ba you nji
ni yu ahi dole ka hu tre tron wawu'u.
4 Bi ka Almasihu don wawu mbi wa ba
chu yi rju ni gran nitu tron, bi joku ni
ndindi.
5 Nakima ni Ibrji Tsatsarka nimi njanji
ki si gben ni suron mbu ni njanji.
6 Nimi Almasihu you gjin ko yo gji na he
ana nitu koh. Njanji ni kangrji ma u ti ndu
ni son, wawu i azan muhimmanci.
7 Ni sen bana kru yi zi, ahi nha zu yi
bubu hu najnji?
8 Rijayi wa adu niti nayi, ana wa ba you
yi na.
9 Ai vi yisti fime ani du gbugbu mumu
san.
10 Mi he ni wa i ni se kpa hle niyi ni mi
Bachi bina ri mre inkon ri nkan na wa a
du yi kma ani ti yah, ko ahi nha.
11 Mri ya inde hra zizan, bla tre you gji
mi si bla, ingyen sa basi ti me yah? Inde
naki ki kbu zah ni tita ngame ni giciye ka
zie.
12 Mi yi fata biwa ba gyuru yi, ba kma
tumbi ti na bana lilon na.
13 Mri ya don Irji you yi rju nimi gran.
Bika na du rju nimi gran du kma hi ni kpa.
Nakima ni mi son ki ka zo kpa mbu.
14 Nakima itron wawu'u du shu ni mi
doka riri. Wu ka son indji u kutra kahlan
me na tu me.
15 Inde bi tan kpambi ni mre kpambi, bi
ka toh ndi na wuu kpambi na.
16 Mi tre du yi zren nimi Ruhu ndindima
bina shu kpambi ni son u kpa na.
17 Naki ikpa ani you shishi u gbengblen
ni Ruhu ndindi, Ruhu ndindi me ani yo
shishi ni kpa. Naki ma bina ya tie kpe wa
bi son na.
18 Inde Ruhu ndindi si zren ni yi, bina he
ni mi tron na.

19 Zizan'a indu u kpa ahe ni rira me, baba
i ba tie fah, tsatsar na he ni bana son kpa,
20 bi hu ibrji, bi tron, bi wa nyu, sen nyu,
bi tie hwyu, bi tie nfu, bi rinra, biwa bana
son si ni mri vayi mba na, bi ga kpamba,
21 bi tie ngu, bi hwa, ba hwa nda tsi, ni
mbru kpi bi yi. Mi tre ni yiwu na mina tre
ni yiwu ni sen, bi wa basi tie kpi biyi bana
ri ni koh Irji na.
22 Naki mri Ruhu ndindi ahi son, kinklan
suron, son si, vu suron, tie ndindi, suron
ndindi ni njanji,
23 katu grji, vutu, itron na he ni mi kpi
bi yi na.
24 Biwa ba u Almasihu Yesu ba klo halin
kpa ni titan kpi bi meme yah.
25 Inde ki sun nimi Ruhu ndindi ki ka
zren nimi Ruhu ndindi.
26 Kina he na biwa ba nzutu mba na, ko
kina ta w nyu ni kpa mbu na, kina ta tie
hwyu ni kpa mbu na.

6

1 Mri ya, inde ba vu indji asi ti lahtre, u
biyi wa bi he ni Ruhu ndindi'a, bi ka nji
indji'a ye ni tu nkoh Ruhu tsatsar. I wu,
wuka mla yah tume, duna ri mi tron na.
2 Bika ban yah kpa-mbi, nakima bi hu
tron Almasihu.
3 Nakima inde ko nha ni ya ndi wawu hi
kpe, alhali ana kpe na, asi gyuru tuma.
4 Ko nha ka tsra tu ma toh, naki ani toh
kpe wa ani kpon ni wu, duna ban tume na
wu zan ndrjo ri, ko wu tsra ni ndrjo na.
5 Nakima ko nha ni ban ron kpima.
6 Wa ba tsro itre anaki ani guchi ri
amfani ikpi ma bi bin wa wu'u ni ndji wa
a tsro'a.
7 Na duba gyuru yi na bana zan Irji na.
Naki ikpe wa ndji'a chu, ani chan kima i.
8 Nakima wa'a chu ni lahtre, ani chan me
me, ama indji wa a chu ni Ruhu ndindi, ani
chan dri u se ka kle ni Ruhu ndindi
9 Kina tie die ni ti ndindi na, naki ni toh
wa abi ki chan, inde kina die na.
10 Naki inde ki he ni toh kika tie ndindi
ni ko-nha. Ki ti ndindi masama ni biwa ba
he ni mi njanji.
11 Ya gbugbu imbe wa mi nha ni yiwu ni
wo mu.
12 Biwa bason ndi duba tsro hali
ndindima ni mi kpa, baba i basi tie yi yah
du ba you gjin ni yiwu. Basi tie nakima ni
ka ngrji ba don duba na tie ba yah na ni
tu giciye Almasihu.
13 Don biwa ba you gji ni bawu bana hu
tron a na. Nakima ba son duba you gji ni
nyu, don duba na wru wo nisan ni kpa-
mba na.
14 Mina wru wo ni san na, se ni giciye
Bachi mbu Yesu Almasihu, ni tuma ba klo
gbungblu ni mu, i me me ni gbungblu.
15 Nakima you gji ni hama, gji ana
kpe na, ni yu'u kima Ite sa'a ma ahe ni
muhiminci.
16 Ngye bi wa ba sun ni mi kaida du si
suron ni shishi u lo suron ka he ni ba, nitu
Israila u Irji.
17 Ni zizan hi koshishi du ndrjo ri kana
dame ni me na don mi ban tagia u Yesu hi
kpa mu.
18 Ndindi u Bachi-mbu Yesu Almasihu ka
sun ni Ruhu ndindi bi mri yah, Amin.

Ephesians

1 Bulus, Manzo u Yesu Kristi ni kpa ny'me Rhji ni
2 ndi bi klu si sri Rhji wa ba heni Asisa. ndi di u tinmu ni Bachi mu Yesu Kristi.
3 Ki gbre Baci timu Yesu san wa a ti lulu ni tawu rhi ni bubu u son ma ni shu.
4 Irhji cuta bi wa ki kpa ny'me niwu zhini baci mu, duta son ndidi me ni shishi ma.
5 Irhji kpata n'y'me na duta kati mrlima nide Yesu Kristi. Ati nayi dubi niwu don kpe wa anison.
6 A katati mrli ma na kpa bgre san nitu wadi a son kpupkpome.
7 Ki fe kpa cuwolatrembu ni miyi Yesu Kristi.
8 A nuta ziziyi ni to ma wawuu.
9 Irhji trota kpe janji wa bari du kpe wabi niwu'a tsro ni tu Kristi.
10 Iton wa a nita klen duma, Irhji nijikpe wa bashe nishurni meme ye ni mi de Yesu.
11 Ba cuta nimi bacirji duta kati kpe u godo u baci-rji. A ti wayi rji ni bacimu, wawu niti kpe ni tu mren ma.
12 A cuta naduta kashe sese kase kita yi ki bi mumla nimi Kristi, kihebi wa ba gbrerji san.
13 Ni Kristi, biyi wa biwo tre janji, itre u kpata gbujubu, be kpar ny'meniwu wa kayi ni brji ma tsatsra.
14 Wa wu yi nu kon u gado, dundema fe gbresan.
15 Nitu kimayi, miwo kbonji trebi nimi Baci yesu ni son bi ni bihu rji wawuu.
16 Mina kpa rhisi niyo ndebi ni tre ni Bachi na.
17 Mi bre Bacimu yesu Kristi, itie u daraja ni nuyi ibrji tsratsra ani niyu to uma.
18 Me tre nirji du shishimbi bwu ni duyi ta kpe wa a'yoyi'a ni wa'a niti yuwuu ni mi bihu rji'a
19 Mi tie aduwa nduyi to ki ekle ngbengble ma u kakle wa ahe ni mimbu wa kie ny'me ni wu'a.
20 A hi mbye mbyle kimahi wa rji du Kristi lunde na son niwo rli ma ni shu.
21 A nu nikon nimgbengble ni tu kogye, nide wawu'u Kristi ni ti chu ni ziza ni ton uye.
22 Irji ya koge ni wo Kristi na du kati nikonu chuci.
23 Chuci'a hi kpa ma, a hi niko wawuwu.

2

1 U biyi wa bina khu nimi latre, Bina zrren ni tu konumgbungblu yi.
2 Bi na ta hu mgbyemgbyle cuugbungbhulu meme brji kimayi nitindu ni mi mrli bi hanton.
3 Khi nata son nimi ndi biki, nita ti meme kpe bi wa kpa bu ni sona, ni ta tie ndu ukpa ni u sron mbu. khi na mrli bi fu na brunrji.
4 U Rji hi u wruhle don ani sonta kpukpome.
5 Wa khi na khwu nimi latrembu, a kata ti sisren nimi Kristi nitu zizi ma a kpata cuwo.
6 irji tata shiben ni Kristi na duta son ni bubu riri ni Kristi Yesu.
7 Ni ngbungblu u ye ani tsrota zizi nitu Yesu.
8 Nitu zizi ba kpayi cuwo, nitu kpanyyeme, anatie bina, anhi nu.
9 Ana ni ton dubina du ndjio na wru wo nisamna.
10 Khi hi kphi nundu u rhji wa a tieta ni mi Yesu Kristi duta ti kpe ndindi wa'a Rhji a yo sron ni sen ni tawu'a
11 Ta mre bina bi kora nikpa. bata yoyi di bi wa bana yojia na, yoji ukpa wadi indi mba nitiea.
12 Ninton kima bana gayi ni kristi. Bina bira ni Isra'ila ni bitsri ni yo'nyu Rrji, ndi na he ni yo sron ni kperi na ndi nahe ni Rrji ni ngbu ngblu'a na
13 U zizan ni mi Kristi Yesu biyi wa bishe gbugban mu ni Rrji'a, ba jiyi ye whe wjre nitu yi Kristi.
14 Ahe si mbu. A ka ta tie ri Ni kpa ma ba zi nt'mo wandi a gata ni kpambu'a.
15 A wu du u tron da tie ndi sama nimikpa ma. Nda ji siye.
16 Kristi a katu ndi ha kabru nikpari ni kukron, nda wu meme fu.
17 Yesu ye ndaji si ni yuwu wa bina he gbu gban mu'a nda ji si ye nibi wa bahe whyewhyre me'a.
18 Ni tu Yesu ki fe nkon wawumbu ni mi brji ndindi heni ntie.
19 Zizan biyi bi striba bina la bi tsri gana bi kpan ni mrli ko Rrji.
20 Bi he biwa bi kpanci manzani ba anabawa. Baci yesu ni tuma wawuyi hi tita u me'a.
21 Nimi mayi ba me kabi, basi babran na hekali nimi Baci
22 Ni mi mbayi biyi game bi kabi na bubu u son u rhji ni mi brji janji.

3

1 Nitu yiyi, ime Bulus, mihe ni ko tro u kristi Yesu nitu bi bi kora.
2 Me yo sron ndi bi wo idu zizi u rji wa'a ne ni tunbi'a
3 Misi nha nitu ngran wa mito. wayi ahi kpe njaji wa bari'a mi nha fime ni yuwu.
4 Bita kra wayi, bi to kpe wa mi tre ni tu kpiwa bariri'a.
5 Bana hla nji treyi ni zan bari na. zizan Ibrji ndi di ngran ni mazani baba anabawa.

6 I tre wa bari'a si hla tawu ndi bitsri ba
ga gado ni mrli ko game, ba ga gado tre rji
ni mi nde Yesu Kristi.
7 Mi kati gran u tre rji nitu nu wa rhji ne
ni mi gbye gble ma.
8 Irhji ba ne to yi niwa mi fime ni mi
bi wa rhji cuba, dume tre tre ma ni mgbu
mgblu nitu kpee tre ma wa an u cle na.
9 Ni ji tre ma yeni kpan, Ikpe wa a ri rji
ni sen nide rhji wa tie kpe wawo'u.
10 Ba gran nji tre ni Ikilisiya, bi ikon ni
bi mulki shulu bato ikpe wa irji tie ba ni
kan kan'a.
11 Ahe towa nidu tre u sen sen wa rhji a
tie nimi Yesu kristi bacimbu.
12 Ni mi nde yesu ki heni mgbe mgble ni
gon don yo sron mbu niwu.
13 Mi breyi na khyu ngble ni ya wa misi
tie ni tubi'a na wa ahi gbre sanbi.
14 Nitu ki mi kugyu ngbrju ni Baci.
15 Wa ni tuma bayo nde biko ni shu ni
meme wawuwu.
16 Mibre rhji niyuwu, du yi fe mgben
mgble ni Brji u ndindi wa ahe nimbi'a.
17 Mibre Baci du son ni mi sronbi nitu
kpa y'me bi. mi bre ni duyi sen mgbe
mgble kpukpko me ni me son.
18 Ni duyi to, baba bihu, a ngye hi rjurju
ni, bwuni, gbron, ni son Baci.
19 Mibre ndu to son kristi wa azanto
ni'nduyi tre nayi ndi mlan nawa rji he'a.
20 Wawu wa ani totie'kpe wa ki na myi
ka tamr'ye, ni mi mgbe mgble ma wa ani
tiendu nimi mbu'a.
21 Kigbre baci mbu Yesu Kristi san nimi
Ikilisiya sese kase. Amin.

4

1 Ime wa mina he nitro nitu Baci, mibreyi duyi zren ndindi me nitu kon uyostron mbi'a.
2 Me breyi duyi zren ni katu grji nitie sensren, vusron, nikpa kpa'mbi ny'me.
3 Nghonyu ndi ndu katu kabrumbi u brji tsratsra wa'a loyi nji ni si maa
4 Ikpa riri, ni brji tsratsra riri, nawa bana yoyi ni yosron riri'a.
5 Baci riri kpa ny'me riri ni Batisma riri.
6 Ni Brji tsratsra riri, ni tiembu wawuu; wawuuyi he nimi wawuu.
7 Ko nha kpa zizima ni gon u nu Kristi nu ta.
8 Nasi'a tre ndi wa hon he ni mi shu'a a ji bi ya nimiya, da nu inu (gifts) ni ndi ba.
9 Ange he nji, “A ho?” ba si tre ndi a ghji he ni juju meme?
10 Wawu wa'a ghji wawuyi a hon he ni shu.
11 Baci anu inu (baye baye) na wa; manzani, anabawa bi bla tre rhji, bi khba nibi tsro.
12 A nu ndu yi du bi hu Rhji tie mgbe mgble da me kpa Kristi.
13 A tie nawa dadu bi hu ma khi mg-bamgban ni tre ma da na ka tie mrye wa ba kaba rji'a na, bana ka tre Baci cuwo na, itre Rrhji ni shu bawo ni sron ni minde Kristi
14 A he nawa ndi du ndjiori na katatie mhri ko nghu nghu wa nifu ta, ko tro memema ni tsro uche na.
15 Hla tre jaji ni son, ki sen ni gon gbugbuu ni mi ma wa a hi tu'a kristi.
16 Kristi a me kpa'a biwa ba kpa y'me. Ikpa kabi ni nghma nghma ma, da du kpa me kpama ni mi son.
17 Mi nuyi mrye ni mi nde Baci, nala son bibi son wu bitsri wa ba son meme son wadi a hama ni kpe ndi ndia.
18 Ba son ni bwu hama ni mrye ndi ndi don ban to kon rji na nitu gbe hrihri sron.
19 Bana klu shon na, ba yo tumba nitie kpe bi memema.
20 Ana toki ba tsro ba ndu ndindi u Baci'a na.
21 Mi ban ndi biwo ni tumaye, ndi ba tsroyi ni tuma, ura jaji tre he nimi Yesu.
22 Ba troyi ndi duyi kakon meme ma u sen cuwa ndi ka meme kpi u cice nrji taga, ahi cice ndi'a tie meme nitu meme bran shishi ma.
23 Ka meme ndi taga ni duba kayi tie sa nimi brji u sron mbi.
24 ndi sru ndi sa wa ba tie wu na bibi kpa Baci wa w haina ni latre ni son ndi ndi.
25 Kace cuwo no hla tre ndindima nitu vayime don ki rji ni kpa riri.
26 Tierafu ndi na latre na.
27 Na nu shetan kon na.
28 Indi wa ni ybi'a na ybi gana. ka ybi cuwo nitiendu ndi ndi ma ni fe kpe wa ani zobi wa bana heri mgbe mgble na.
29 Du tre memema rhju ni nyu bina, du tre ndindi ma rhju wa ari zo biwa bawo'a.
30 Na kpa sron brhji tsra tsra urhji tie meme na, ni tumayi ba hrayi gbyen vi u gbu j'bu.
31 Ka gbe rjirji dri, itse, infu, ivi, kpa tsri (imren) ni kpi bi meme ma wawuu.
32 To tie ni kpambi, ni heni losron, wruhle nni kpambi nawa Rhji ni mi krisiti wruhle nitawu'a.

5

1 Huza Rji na mrli ma wa ani son ba'a.
2 Ndi zren ni son, towa kristi santa nda nu tuma ni tu mbua.
3 Ndu tie kan, ni kpe bi shan, na he ni mi mbi na bana kpi ni ndi ndi ni bi wa ba kpa tre Rjia na.
4 Ndu tre ugbran sron, ni srantre ruru ma nahe ni mi mbina, bana kpi ndi ndi na. ki tie kpe u ngyri

5 Bi to, ndi bi tie kan kpe meme, tie shishi
bi hu kpi bi brji bana heni bubu u son ni
ko Rji na.
6 Na ndu njiori gyruyi nitre u megan
na, iki ni ndu Rji tie fu ni bi kawo trema
(hanton).
7 Nakima bi jana huba na.
8 Bina bi bwu, u zizan bihe bi kpan ni mi
Baci, biku zren na mrli bi kpan.
9 I klo u kpan he ni kpe ndindi tsratsra,
ni janji,
10 ni kpatron wa Baci ni son'a
11 na katu kabi ni klo bi memema na ni
klo bi bwu, ngran ba yora.
12 Ahi kpe u shan ni hla kpi wa batie ni
bwu'a
13 Ikpe nita ngranyo ni kpan, baka to
ndindime.
14 Ikpe wa batoa, ahi kpan. Nakima,
batre ndi wlunde, biyi wa bisi kruna, ndi
wlu ni khyu, u kristi ni kpan ni mi me
15 Zren ni wrli, na zren na biwa bana
wrli'a na zren na biwa ba wrli'a.
16 Ta mlan zren mbi tie ni ton yi ngbu
ngblu'a nani na.
17 na kati ruru na to kpe w Irji ni sona
18 Na hwa ma inabi na, ani ndu ndi katie
meme, ndu Brji tsratsra shu ni yuwuu.
19 Tre ni kpambi ni zabura ni se u brji
tsratsra.
20 Ngyri cacuu ni kpe wawuu, ni mi nde
Baci Yesu kristi ru Rji tie mbu.
21 Ndi ta ya kpambi ni sron ubi ni ndu
wa bitie ni kristia.
22 Imba kpa y'me ni ba lon mbi na ni
Baci.
23 Lilon atu uwa nawa kristi hi tu ik-
lisiyaa.
24 Wa iklisiya ni nu Baci tuma, imba
game banu ba lon ba tumba.
25 Lilon son mbabi na wa kristi son
iklisiya nda nu tuma ni wua.
26 a tite toki nda glau, na seu ni mma ni
tre ma.
27 Nda nu tuma iklisiya ndindi, hamma
ni shugru ni kpe bibi kima, ndu he tsra
trame hamma ni latre
28 Ni kon riri me ndu lilon son mba mba
na kpambor lilon wa a son wwama, ason
kpama.
29 Injio na kran kpama na, ani mlanu tie,
nawa kristi mlan iklisiya tiea.
30 don kihi nghama kpama.
31 Ahi ki ndu lilon ni ka tie ma, ni yima
don nda kabi ni wama, hamba, ba kati kpa
riri.
32 Gbonji treyi riri (hidden) misi tre nitu
kristi ni iklisiya.
33 Toki, gbi gbi wawumbiu son wame na
tume, gbigbi iwa ni nu lonma nikon

6

1 Imrli, wotre batiembi wa batie ni mi
Rjia, ahi kpe u bi.
2 To tie mbi ni yi mbi ni nfutu ahi njitre
u mumlan ni alkawali.
3 ndu yi kpa lulu, ndi tie se gbugbuu ni
mgbu mgblu yi
4 Nakima me, Batie, na tie kpe wa ani
kpa sron mrlimbi tir memea na, tsro ba
kon ndi ndi ni mitre Baci.
5 Igran, wo tre batie ko mbi u mgbumg-
bluyi ndi klu sissri mba ni mi dri mbi, wo
tre mba nawa bi wo u' kristia.
6 Na tir kpe ndi ndi ni shishi ba tre ko
mbi ni ndu ba gbre yi san na tie na bi gran
kristi tie kpe wa Rji ni son'a rji nimi dri
mbi.
7 Tiendu ni sron me wawuu, na wu tie ni
Baci, ana ni ndji na.
8 Ki to ndi kpe ndindi wa ndji ba tiea ba
kpalulu ni Baci, I gran ko ndji wa ba cuwu
cuwoa.
9 Na kima, i ttieko, tie ni gran na kima
me na nuba sissri na. Irji mba ni u mbia
he ni shu. ana tie sontuwa
10 I clema, tie mgbe mgble ni mi Baci.
11 Sru kpe ku u Rji, ndi ndu zayi krli ni
kagji u shetan.
12 Iku mbua na he u nama ni yi na,
ama ahi mgbemgble, ni mahukunta u
mgbumgblu yi ubwu ni rudunai bi bwu u
memme ni mi shu gbugbuu.
13 Naki ban kpe ku u Rji, don ni krli
mgbanmgban ni memme vi. Bita tie koge
bi krli ni mgbemgble.
14 Krli mgban mgban, ndi lo rji rji ni tri
mbi, ndi sru damgban u tsratsra.
15 Tie nayi ndi lo za mbi mgbamgban ndi
ji tre rji u si sron hi.
16 Ni me kpe wawuu, ban dagban u
yosron, wawumbi wu i whien bi memme.
17 Ndi ban tagya u gbujbu ni njigban u
brji tsratsra, wa a hi tre Rjia.
18 Ni bre mbi wawuu, ta tre ni baci cacuu
nimi tsratsra. Ni cleama, taya ni yosron
nita tre ni baci nitu ndi bi hu wawuu.
19 Bre nimu ndu me kpa tori ni ton wa
mi bwu yyua. Bre nimu ndume fe sron wa
mi hla tre jaji wa baria.
20 Nitu bishara mi kati ndi u tondu wa
baya, zie ni mi zrea, ndi dume tre hamma
ni glu sissiri.
21 Tikikus, vayimu wa misonwu kpu
kpome, ndi kpau y'me a hi gran nimi Baci,
ani hla ni yuwuu wawuu.
22 Nitu kimayi miton wu ye niyi ni ndu
yito kpe wa ki he nimiandi ndu yi fe si ni
sron bi.
23 Ndu si he ni mrli, ison ni yosron ni Rji
tie ni Baci Yesu Almasihu.
24 Ndu si he ni biwa ba son Baci mbu
Yesu Almasihu ni son u kakle.

Philippians

1 Bulu mba Timoti igran Yesu, hi bi wa
ba ziba ni mi Yesu wa ba he ni Filibi ni
biwa ba nji coci ni dikinoni.
2 Ndu zizi he ni yi ni' si Irji tiembu nda
tie Bacimbu Yesu Kristi
3 Mi ngri ni Rji ni nton wa' mi tamre
mbia.
4 Ko ni tanyi wami tie bre Irji ni yiwu,
mi tie bre ni ngryi.
5 Mi ngryi yi wu wa bi wu ta ni to du Rji
ni fin umumum'e har ye zizan.
6 Mi kpa nyme ni kpi biyi wawu, wawu
wa ati tun ndinti ni mi bi arji kle du nra bi
ni ye ivri Rji.
7 Abi na kyi wa mi wo itre ndindi ni tun
bi bi he ni sroun mu. Bi yi wawu bi gpo
gba mu ni mi dun Rji ni tre ma.
8 Rji ton sroun mu wa mi hewu niyi ni
son wu Kristi ye ni yi
9 Mi bra ni yi wu dei son bi ndi kwuci ni
tre Rji.
10 In bremu niyiwu dei tsre ndidi ni kon
wa abi. Mi bre niyiwu ndi yi tsre gye gyer
meni kon Rji.
11 Wayi akiyi di Rji ni srendinbi wa Yesu
ni nun wa inde Rji ni bi.
12 I mri vayi mi son duyi ton ikpi mba
sisre dun ha'ni tre Rji.
13 Don tre Rji iya si kpa biwa mba sre ni
kon Yesu.
14 Imri vayi gbugbu mba kri gbangban
wa mba to me nimi sara, nda kri gban gban
ni zan mba handa tre tre Rji
15 Mba ri mba tre tre Rji ni mi fu ni son
sroun, mbari ni sroun ndiki.
16 Bi tre tre Rji ni sroun ndindi mbato
mba zi me nde me kle du tre Rji.
17 Mbari mba tre tre Rji dun son tun,
ni sroun meme, ni impre mba ndi mba
zitrenya ni mi yan.
18 Ni kon meme, kon ni meme bi tre tre
Yesu, me gri, ra zizan me ngryi.
19 Ni kon yi mi gbukbun ni sara. wa ni
he wa bi bra nimu, ni zo Ruhu Yesu Kristi.
20 A bra mu ni son mu, mi na sha sha
nan ni sroun mu wawu, Yesu son ni sroun
mu kon mi ni ri kon kwu.
21 Ndi me he ni re a Kristi, ndi mi kwu a
kwuci.
22 Wa mi tsre ni kpa wa zo me wu tre Rji
me ma to wa me huna.
23 Ha ri mba ba mba mre mu Mremu ndi
bri wirji yi ndi he ni Almasihu wa yi ni fin.
24 Tsre mu ni kpa alele ni yiwu.
25 Mi to wa yi alele ani ha na kiyi, wa mi
he niyi, ni tse sroun bi, ni mi sroun bi.
26 Yagan bi ni mi Almasihu Kristi a ni gji
kwui do kba ye ni yi.
27 Tsre gyegyer ni kon Rji, ko mi ye
komina ye na mi ku wo bi kyi gbegba ni
mi enbru ndidi. me gri ndu mi wo ndi bisi
tsre gyegyer ni kon Rji.
28 Na klu sistri biwa mbana son yina. ni
mba wu a kwu ni tawu a kon ndurh ma
wayi rji ni Rji.
29 Mba te didi niwu dun Almasihu ana
kpa Almasihu megen na, bi sha ya men.
30 Bizi shaya iri mu wa bi zi to, wa bi zi
wo sha yan.

2

1 Ikpye unno sen ngble ni mi Kristi nita
he. Ikpye usi ndei son ndindi be ni ruhu
ndu lusroun sroun rji ni son nita he, u son
bi ni mi Brji ni ta he, u low sron ni khwu
sron nitahe.
2 Ndu sron mu shani ngri ndihe ni mre
biyi, he ni son, ta nzren nimi Brji ririi, ndi
he mre ririi
3 Natie kogen ni sontu ni sroun memena.
ni katu gji yambari ni tutuza tu me.
4 Ken ndi ri ndi na yatu migyen na, ndi
yambari ni hitu.
5 He ni sroun ndindi wahe ni mi Yesu
Kristi.
6 Wa he na ni Rji, ana nba kpa ndi wawu
Rji nan, wa na he kpi ingjina.
7 Wa tre ndi wawu Rjikgban tu gji, ndu
shishi gran. ndaye ni kpa ndi, mba tsor na
ndi.
8 Akgban tu gji, katu na nda kwu, ikwu
ni tu kwugru.
9 Nawayi Irji na kpan za ken gha anu de
wa azan kowani nde.
10 Ni ide Yesu gbarju wawu mba kukwu
niwu, gbarju wamba he ni sha niwa mba
he ni memen niwa mba he nizan memen.
11 I'lemen wawu ni tre yesu Almasihu a
Rji, wani gbire Rji ide
12 Imri vayi ahani kiyi wa bi nei nikon
wamina he ni yi na, ziza wa mi na hena,
tie dun u kpa ndi juwo ni tsire ni sroun bi.
13 A Rji mba si tie dun ma, tie kpe wa Rji
ni gri yi.
14 Te du ndindi na gri sroun na.
15 Wa bi na he ni latre, bi sroun ndindi,
imri Rji bi ndindi, te nakiyi ndi kpan ni mi
gbugbun yi ni mi ndi bi meme ndri.
16 Gji tre Rji gbagban ni kon kiyi ndi mba
kpa almasihu ni fin he ma, ni kiyi mba to
ndi zuzumu na he nigena. mina sha ya
migen na.
17 Mi grin niwu wawu, mi na katu mu nu
wawu.
18 Bi yi me gri biyi me gri nime.
19 Mi yo sroun ndi mitru Timoti ye niyi,
ni fifi ye, wa sroun mu ni sie wa to son bi.
20 Mina he ni ndi ri wa sroun he gyegyer
na mu mba wawu na, wa ahe ni sroun he
ni na ndindi.

21 Mba wa ni tu ba ana Yesu Almasihu na.
22 Bi yi bi to ndidi wa a tsi du temon, na kiyi a tsi ni tawu ni tre Rji.
23 Mi si yo sroun ni wawu mitru ye ni wu ni fifi yi wa ye to son bi.
24 Imeme a he ni sroun mu, Rji zome, miye ni fifi yi mba wuton.
25 Mi si ri mre abi wamitru niyiwu a bafaroditua, vayir mu, ikpa du mu, ni kpa itaku, manzon bi ni verkon wa ni zome.
26 A ni son wawu, alusroun hi wawu, wa bi wo ana he ni sikpa na.
27 Alu ta kwu Rji wembra ma ana wawu mison na ni me me, wa mi he wlu sroun ni tun lelusroun.
28 Mi ta son ton, ndu hi to ni shishi bi gri gbugbwu.
29 Kpa Abataroditus ni sroun ndidi ni ide Rji. ton nde iri ma ni tutu.
30 Ni tu du Almasihu alutakwu. Anu tu ma ni du wa ni son kle.

3

1 Ni klema imri vayi mu ngriniminde Rji ndu mila nha ikpyi biyi niwu ana kpye u ron ma na. Ikpyi biyi ba hra(ka) gi.
2 Tie sesren ni yawhu. Tie sesren ni ndji bi tie ndu meme tie sesren ni bi tsen ce.
3 Aki ta yi wa kie he niyo jii'a. Niwa ahi kieta yi ki kukhwu ni Rji ni Brji u Rji. A kietayi ki ga kpan ni mi Kristi Yesu, ndi na he ni ngbengblen ukpa'na.
4 Tokima me, ime tumu mihe ni gbengblen ukpa. indjio ni ta tre ndi wawu he ngbengblen ukpa, to ime mi zan wu.
5 Ni fi u tandra mba ha lelen mu, ni mi ndi bi Israila ni gbugblu bi Biliyaminu, Bayaduden Yahudawa, ni tre bla nemi Bafarisiye
6 Nitun weren hi ngran bi hu Rji. Niton ten ni tre bla, ime he tsratsra me.
7 Ikpi biyi wawu wa mba he ndindi nimu me ngba ba nahe ndidin nimuna intu Almasihu.
8 E me mbagpi biyi wawu mbana kpe nimuna dun nde Almasihu Yesu Irjimu. Nitumayi ikpi wawu me kabale. miya ba mbana gpi nimuna dun dime gji Almasihu.
9 Mi na he ndidi intu muna ni kon blana Mi he ni ndidi sroun inkon mikpa Almasihu, ndidi sroun wa arji ni Rji.
10 Zizan mison ton ni ludema, ni tsre ni wu ni mi nyama. Ni he nama ni kon kwuma.
11 Ko ni kon rime ndi ton ludema ni nbe.
12 Mi na he ni kpi biyi yena, mi na nddi ma yena, mi si nar kon wa mi hu Almasihu Yesu.
13 Imri vayi, mina fu'u kpi gjirina, igpi riri mi te; mi kpa risu ni gpe a he nikogon ndi ya gpe ahe nikon shishi.
14 Mi si narkon wa abi ni mre wa mi gpa dimu ni Rji ni mi Kristi Yesu.
15 Kita wawu wa ky kai nde ye, kyi rimri nayin, ndawu rimri kan nikon ri, Rji ni ya tsron.
16 Konni kon rime gyan ky ka gji gbagban.
17 Imri vayin hu grumu, yan biwa ba tsre ni kon wabi zi wuton.
18 Ndi gbugbu'u. Biwa mi sha la niyiwu, zizan me mi si la niyiwu ni man shishi, biwa mba na kpa nyeme gicceye Almasihu.
19 Mkwkla mba a kwu, Irji mba aminci mba, ingri mba ashan. Imre mba ahe ni gpi bi meme.
20 U, meme wa kie mrhima ahi shulu, wa'a rji ni kima, kie si gben u jbutaa, yesu Kristi.
21 Ani ka'kpa mbu u kungren sran hi katie ikpa wa ba tie ba too bi u maa, wa ba tie mba ni ngbengblen ma ni ndu nji ikpyi wawuu hi ni wu.

4

1 Imri vayi mu wa mi si ya kun mba insin srounmu, nipleirimu, nikon yi bi kyan kri gbangban wu Rji, bison me ni gbakpamu.
2 Misi bra Afodiya, Misi bra Sintiki, he ni sroun riri ni Rji.
3 Misi bra yi, gbugba hi dumu ni yamu jagji zo imba himba. Ishaya mbamba nikon tre Rji, mbamba Kilimas bru ndi hi dun ma, biwa ide mba he na vuvu re.
4 He ni sisroun ni mi Rji chachu ni mi lalan he sisroun.
5 Bbri ndi wawu ndi mba to gbengble sroun me. Irji he whewhir ye.
6 Na rimri gpi gbugbu'una, bri kpingye bra, ni mi bra, ni gri, bri bra bi ni wo Rji.
7 Si sroun Rji, ni ton gban, wa ni tsere sroun ni mrebi ni Almasihu Yesu.
8 Ni klekle imri vayi, ikpe wa a jagji, igpe wa atsra kri, kpyiji wa a ndidi ma mba, igpe wa a tsitsri me, ikpyi wa mba, gpan igpe wa ni gji son nye, ikpyi wa mba tre ndidi ni tuma, nda gri he ri mri igpi bi yi wawu.
9 Ikpyi bi yi wa bi to wa bi kpa wabi wo, wa bi to ni kpamu, te gpi biyi wawu. Rji wa ni nu sisroun ndi he yi wawu
10 Mi gri gbugbu'a ni nde Rji tsizan ni klekle bi te ndidi me. wa bi zi yame bi yame ndidi ni fi bi kwugon yiri, bi na fe ton zon ngana.
11 Mi na sila wayi ndi yi zo me na. miyafu sroun ni kon iyayen.
12 Mi ton kon mi son nimi ya, mito kon mi son tre ni wu, ni mito kon son ni mi Iri ni mi yogi, ni mi gbugbu'u, ni mi wa.
13 Mi iya te gpi wawu nimi wa asi ne sisroun.
14 Ni mi nya wawu bi he ni me.

15 Filibiyawa bi to tun ni mumle bi to tre
Rji. iton mi bri Makidoniya Ikilisiya na zo
me ni mi iyamu, imba biyi mba.
16 Ni ton me he ni Tassalonika bi tru zo
bi ni mu aza mbu ri.
17 Mi na la wayi don misi zo bina. Mi tre
wayi don kwuci bi wawu
18 Mi kpa gpi biyi wawu, mihe gpi wawu.
Be nei ri mi kpa igpi biyi ni wo Abafraditu
wa arji niyi. iye indidi wa wow bi ndidima,
wa Rji kpa ni wo mba.
19 Irji mu nu yi igpi bi wa ni gbugblu yi
ni nde Almasihu Yesu.
20 Ziza yi gri ndidi wa arji Rji itegbu wa
ahe tu ni tsemu aheme (Amin).
21 Chi bi hu Rji wawu ni nde Almasihu
Yesu, Imri vayi wa amba he ni me mba chi
yi.
22 Bi hu Rji wawu mba chi yi, bi wa mba
he ni kon Kaisar.
23 Tsitsi u mbaihi Yesu Almasihu ndi
sonyi son ni ruhubi ahemen (Amin).

Colossians

1 Manzo Kristi yesu, ni nyme irji mba
Timoti vayinbu.
2 Hi ni bi tsatra ndi Irji, wandi ba to
kponji tre ni miri vayinbu biwandi ki
bimba nimi Kristi biwa ba heni Kolosi. Du
sisron ni kinklasron ni mi Irji nitimbu shu
yiwu.
3 Kisi ngiri ni Irji itimbu mba ti Baci mbu
Kristi. konita kibre Irjhi nitumbi chachu.
4 Kiwo njanjinbi nimi Kristi Yesu ni
ngyeme iwandi bi heniwu niwandi ni-
tumbi bahe hwahwere ni Irji.
5 Biheni iwayi nitu ngyiri u njaji nitu
ikpewandi batizi niyiwu nishulu. biwo
yanko nikponji tre u jaji blatrerji.
6 Iwandi niyimu, tre irji, ningrji mirti
na kpobi nigbunglua kigon. ani titombane
myimbi Irji niviwandi bi wou' nitindum'u'
ni malatiiwandi Irji ujanji.
7 Itre irji hibiwandi kiwoni Abafaras,
ikpa wandi kinyebeu, ahi kpanbu ubre,
ahi jiji kpanbu iwandi kinyebe niwu'a.
wawuyi ni kirli nikoshishi Almasihu natre
ninyumbu.
8 Abafaras a watre nyebenbi nimyimre.
9 Rjinise tunturmu niviwandi ki-
wotokima, kikukri nibrerji gbangbanme.
Kisi kukrli nibre ninduyi to kpekpeme
nikpawandi asirimrenituma nimyitoma
mrema ni myi tre Rji ni sisriji.
10 Kisibrerji ninduyi zre ezrewandi ir-
jimiheni kinkla sro'a na ngyemeniyi ki-
brerjiindu bingirji midi ninko ndu dindi
biwlude nimyi trerji
11 Ki brerji ungwroyi nimiyi kpe wandi
bitoti'u nitu ngbegle kwungbarju ni vusro
ni gblestro.
12 Kibrerji bingyiri ni kinkla sronitimbu
iwandi ahenishu atinko iwandi bi fe isanbi
'u' gado nimyibiwandi baheni srondidi ni
myikpa.
13 Arutakpani ngbengble bwu yeni jiji
vrema.
14 Nitu jijivrema anikarji nawuruhla-
trenbu hlega ni'atawu.
15 wa wui Ivrerji umumla ni gbugluim-
pempeme kongye aheni kogonma nindidi
niwandi anahi dindimana.
16 Nintuma Irji ati kpibiadi baheshu
nibiandi baheni ngbunglu biandi kitoba
nibiandi kina tobana ni dindima niwandi
ana dindimana.
17 Ni kosa nibi ngbengble ati kongye
chudu.
18 Ngarli wawu'i hitunza utrarji. ngarli
wawu'i hi ri nimyi mumla iwandi akyu
na wlundemiyibe, nitukima aheni bubu-
mumla ni kongye.
19 Don irji aheni kinklansoro nitu Ibrama
a shuninema.
20 Ngarli akarji ni kongye kmahini
wawunitu vuvre. irji aji kukla sorn
ye nituyi ma iwandi akahlega. irji'a
karji kbahini kpama, nikpwiwandi baheni
gbuglu nikpi biwandi waheni shulu.
21 Tunisen bina bitsri nirji, bina kan-
biniwu harmyisorombi, binabiandi bitali
memekpi'a.
22 Abayaziza'a na karji niyi'u nitu kyuma
ukpa. atitoyi nami son kayinibiandi ba-
heni kinklasro'a biandi bana heni kpeandi
batreni tumba mememana.
23 Idanbimlazre nimyi kinkla sroa'a
nikukrli ngbangba, binabi kmayagon
nimyi yankon niningyiri nitrerjiandi bizi
wou. Iwayi hetrerji wandi kowanrji
iwandi Irji tiu niza shulu. iwayi hitre Rji
iwandi ime Bulus mihgranituma
24 Ziza'a mingyri nitu ya'a wandi misha
nitumbi'a nimyi mitikpewandu a don
almasihu uwyama nitu kpamawandi
wawuyi hetutrerji'a.
25 Nitu itutrerji mikamatigra, nitu idi-
wandi izinendumitini tumbi, domin tin-
duma wawurji kle.
26 Iwayi'i he gbugblu unjanji iwandi a
kuri ise ni se haryeluwa. ziza'a bahla'u
kpekesheme nibiandi bangye me niwu.
27 Nitumbayi irjison unjanjima nimy-
inji itsro Almasihumbani myimba, tondi
ikimba siye.
28 Iwayihikpewandi kisidubu. kisi
nworo inji mpepembawu kitro kungi,
andu to kpewandi aheni kpa. don kimi nji
ndi wandi anihurji ngbagbame'a himi ko
shishi.
29 Nitu nayi mitindu ni srori ni ngbeng-
ble iwandi ahemi newu ni gbengblenmu

2

1 Misondi duyito bikpukpodi wandi
mitonitumbi, nitu biwandi baheni
lawundikiya, nikuma bari iwandi bana
hiye to shishi mu na.
2 Mitindu donindu sronba ndu heni
gworo nimyi nyeme hinibiwo ni gbuglu'u
unjaji urji ni'u Almasihu.
3 Nimina ikpibiheloh ni uheni kpran ba
rii ki.
4 Mihla tomba ndudiorinduma yenaye
gruyi naye ban mrenbi niyuna.
5 Tokimame mina heniyi nimyi kpana,
ammahmi henyi ni birji. Mingyri niwandi
mitoyi ndidime ni ngbengblen dindima
nimyi Almasihu.
6 Nitu yanda kpewandi kikpa Almasihu,
itimbu kikre tsatsranituma.
7 Kukji ngbangbah nituma, mmenituma,
kurli ngbangbanituma yanda kpewandi
batsroyi ngyrizu konintse yi

8 Mlaya nandu ndiori nduye gyruyi
nitu memenko iwandi atouhrji batia, nitu
hukpewandi ahi gbungblu, iwandi anahi-
urjina.
9 Nitu kima jijirji atrotuma ndendeme.
10 Biyime bitsra nimyima, kima
hikoshishi gbengle bituchu.
11 Nitumaii bafonjuniyiwu, ana fonjubi-
untakpana. ahi bi'u Almasihu mu.
12 Barju yi babah ninko'u sukpah nima,
nitumaingarli balah shbeyi unjaji ninmyi
gbengle irji, iandi ashbenimyibe.
13 Intou wandi bina heni myibe ni
lantrebi, niwandi banafunju ukpani yi-
wuna. A hota ni wawume alakalatrembu
Rjinitawu.
14 Ase ihla ni kpibiwandi kitatiwandi
ataa tinfuniba binygayga rjunitawu. ajuba
mpempeme wonibema.
15 Achu ngbengble gangbah. nikyinjirji a
ngraba na srubachi ngyri u wlundema.
16 Nitu kima nandudiori bkatre nitu rli
ko nitu so ko ihwasamarju, konitu chachu.
17 Bii 'i' ba yukpibari biandi basiyeni
koshishi ama unjaji wawui hi Almasihu
18 Kodandudiori iwandi anyebeni
kpatsiri'a nihlatrerji malaiku nduye
blatreniyiu nduyina fe Isanbin ukpana.
19 Ana kabi ni'una. Rjiniwamba ahikpa
wawu'u ninghama kpa ni chibikpa ba zo
natindu nikpanba. ba wlunde ni wlunde
wandi irjininuba'a
20 Idan bi kyu ni Almasihu nibirji njanji
ungbugblu ni tungye bizrenandi bihinji
bin gbunglua.
21 Najina, narhlena, nabrewona?
22 Penpeme ikpibiba batimeme idan
batindu niba, nitunkoh iwandi inji batso
kpanbah.
23 Dokoki bii baheni hetohnikpa irlibi
iriu adinai biandi bayo kpatsiri niyah
ukpah u' bana hemudukperiwa ndiikpani
so'ana

3

1 Idan irji shbeyi babah Almasihu, to-
bikawandi ahemishu. Idan Almasihu ku-
niwokorli Urji.
2 Rlimre ikewandi aheni shu'a, anani
tuikpe wandi a henimemena.
3 Tobikyumba, ivrkimbi ari ni Almasihu
nimiirji.
4 Tunda ahetoki Almasihu yetrerju niwa
ndi iki isronbu, ahetoki biyime bi wlu-
deniwu ni wrzi wandi ahe'a ni bu'u soma.
5 Ki kparisu niyo shishi nikpi
bin gbungbluii-wambandi walilohrzji
hamasoh rziarziame, memeyoshishi
nyemenikpi memenandyime niku shishi,
bakima ba louchi ni birji.
6 Nitu kima inturji ni gyirji nitubiandu
bana wo'uana.
7 Nimyikpi ba'ah bisizre towandandi bi-
nasohaimyinba.
8 Tunda aheitoki seikika-ka infu taga
memesro'a taga, memetia taga, mrenzji
taga, ni memetre biandi barzunyumbu'a
9 Natiche tikpanbi na donbi chichenji ni
sroma rjukpanba.
10 Bila sruh njiriisama hi myitowa nitu
ihlan dyiwandia tiu.
11 Iwirji kimaii baheline nahena imbaba
yahude, iduwandi afunju niwandi ana fun-
juna, bitsri, baubawa, ni basikitiye, igrah
niiwandi achusimarju kitode ahi Almasihu
pepeme alahemyi wawuu.
12 Nimyibininkoh iwandi bahlayiniurjia,
biandi bahe iyaryameh nibandi ba nyebe
niba'a sruh losroh, tikpibindidima situh,
vusroh nilosroh.
13 Kivu sronnikpanmbuh, kitati kpendidi
nikpabu idan vayime tikpa unfu niwu uka
karji niwuh yanda itimbu'a karji tawu'a.
14 Ikpeiwandi azabaki mpempeme'a
ahi kikbatibi nyebe, kimamba utikogye
gyrengyreme.
15 Kindu sisro'u Almasihu du sonisron-
buh. nitu wayi sisro'i bayoyi nimyi kpariri
ngyri yi.
16 Katre trehurji chuwo kusonimyi
sronbi babra. nitokle to kima, ni-
wronkpanbi nise ubrerji niseni ugbr-
erjisah awandi ani kba sronbi hi'ni Rji.
Utimbu'a.
17 Angardi idan ikpewandi bitre kon-
duwandi biti bikatiu nimyinde. Itimbu
Vrerji nila trongyribi nirji itimbu.
18 Imba katukabi nibalombi, ni-
tunkowandi irji ninyeme.
19 Lilon, kpanyeme nimbambi na henidi
nibawuna.
20 Dongye, tawotre batimbi konitah nitu
kima Irji nihe nikla sroh.
21 Biyi batii, natikpe unfu “nimirimbi
nindi nglemba kyuna.
22 Igrah, katu kabi nitikon bi nimyikpa
nitun koba wawu'u, nati iwandi shishin
megye bato na hemi kin wa sroa na ndu
heni srome riiri klu sisri Rji.
23 Mpepeme nimyi ikpiwandu bisiti ti
kongyeji nimyi sronbi don irji na nitu
njina.
24 Bitondi, bikpa inyu isandu binirji nitu
kimah bitondi bisiti nitimburji.
25 Nitukima idan una tindindi mana
ukpasa iwandi utianahi ndidi maana, iso-
tunahena.

4

1 Biyi yikohbaa, nugranbiba'a ikpewandi
abi, ni iwandi abin bah. biyingame Rji
mrendi biheni Tikombi iwandi Almasihu'a
2 Tayo sronbi ni myitrerji. Mlasombiti
nibrerji nita ngyri.

3 Shutumbiti nita brerji nikpanbi. nindu
Rji ndu biunkoh nitu ihla'a, hla tren njaji
uriri 'u' Almasihu ruru iwayi 'i meheni
myinzreh.
4 Brerji yi ni mini totre'a tre, nilunkoh
wandi abindu mitre'a
5 Mlazre niheto nitu biandi baheni
kora'ah tindu ni nintohn.
6 Kowane vi ta tretrendidima, nindu
biwo nitu kima bito satre ni konyga.
7 Nitu kpibiandi miheni myima, Tikikus
ani trota tombah wawulu Vayi ndidie igra,
iwandi ukpanyeme niwu ahi gra ubremu
ni myi trerji.
8 Nitu iwayimba mitoundu niyi, nindu
yito iribi imre iwandi kihe ni myi'ma nidu
kirli nisronbi ngbangba.
9 Mi to'undu imba Onisimus, vayinbu
iwandi ki nyeme niwu nila so'u iwandi
ahiri ni myimbi balila kpibi'a ndi ti ni yiu.
10 Aristarkus, ikpah nzremu, nichiyi
imba Markus, vayi Barnabas (iwandi nitu-
mayi bifen kohn nindu miye nduyi kpah).
11 Ni vrerji iwandi ba you ndu Yustus ahi
bi'i megye ba biandu bafunju nimyi ikpah
biri tra rjia bayeni sokyunime.
12 Abafaras nichiyi, ahirimbi nimyi
grah himbu Vrerji'a kowani vi ani br-
erji niyi'ungbangbanme, donduyi kukirli
gbangban nitu kpewandi irji ninyime'a.
13 Miya kurli nihugoh ndi'a tindu uyama
ni nibiandi baki ni lawidikya, niu hirafolis.
14 Luka hindzji unuhmu wandi unyeme
mwu'a imba Dimas bachiyi.
15 Chi imri vayi iwandi baheni
lawudikiya, da nimfa nibindurji biandi
baheni koma.
16 Nintohn iwandi ba blamimbeyia ni
myimbia balanji kabla ni myi bi tindu
Rji lawudikiya, bibayah ni blanbewnadi
bajirji lawundikiya.
17 Hla ni Arkibas, yii vutu nimyi ninkoh
iwandi ukpanindu Rji'a tiu bi ngyngreme.
18 Ichi ahini womu kimu- Bulus Rji mre
ni nzre mu'a. Ikperi dindi mye ni yi'u

1 Teselonikawa

1 Bulus, Silvanus, mba Timoti hi ni
Chochi ni Tasalonika wandi a hi tietie ni
Baci mbu Yesu Kristi. Do Irji zo yi du yiki
piam me
2 Kisi ngiri ni Irji kpukpome, dini yoyi ni
suron, kita ki bre Irji chachu ni tu mbi.
3 Ki ta ri-mmre indú, ni kři ngangban
mbi ni nkon Irji, mba ndu son ni vu suron,
mba yo suron ni Baci mbu Yesu Kristi.
4 Mmri vayi wa Irji son yi, ki toh Irji
chuyi,
5 nitu andi lan tre ma a ye ni yi ana ni
gbengble megen na, ama ni ibrji yeyere wu
Baci wandi ani nota sisuron. Bi yi me bi
toh ko ki ndi bibirime, ni bibi son mbu niyi
6-7 Bi ka hu za mbu ni za Bachi mbu
ngyerengyere ndi kpa tre Irji mba yá wa
ndi ani hu gonma ni sisuron. Ni tu kima,
bi yoh injo ndindima kaagon Masidoniya
mba Akaya nitu lantre wa ndi bi kpa
nyeme niwu.
8 Itre Bachi mbu zren kaagon rji ni yi
nda ka rini Masidoniya mba Akaya, u kri
gbamgba mbi ni nkoh Irji aka rini ko
nintse. Bachi mbu a zren kaagon gbagban
mu. Ni tu kima, kita kina he ni-kpe wa ki
hla nitu mbi ngana.
9 Babã me ba bla ndi bi-kpa ba ni wo-hah
ni ƙma suron mbi rji ni hu brji ye ni hu Irji
ni shulu,
10 nitu kima bisi gben Ivren Irji wa-ndi
ani rji ni shulu, wa Irji a chu-u rji nimi
ɓe nda nou vri - Yesu, wawu mba kpa ta
chuwo rji ni-nfu Irji.

2

1 Biyi ni tu-mbi bi toh, mmri vayi, ndi ye
mbu ni yi ana he megen na.
2 Bi toh ndi ni logon mu ki tie ya ni tie
shan kpukpo meh ni-gbuh Filipi. Ki krï
mgbamgba nitu Irji mbu ni hla ni yiwu tre
Irji'a nimi zren mbu'a.
3 Ikpa tie ndu mbu-a ana rji ni nkoh
memme na, ndana rji ni irji-u kpa na, nda
na rji ni nkoh iche na.
4 Naki, Irji kpa nyeme ndi dun kita mba
ki nji tre Ma-a, u ki vu'u tre. Kina tre'u dun
ki kusi dri-ndji na, ama don ki kpa dri Irji
kusi. Ahi wawuyi a toh mi dri mbu.
5 Kita kina vú tre bla ndi dun ki kpa
suron ba ndji kusi na, na wa bi toh-a, kina
tie dun ki kpa kpe wa ana umbu na, u Irji
si ya mi dri mbu.
6 U kita kina wa kpa ninkon rji ni ba ndji
na, ko rji ni yi ko rji ni bari nkan na. Kita
kina fe inton na bi tie ndu Kristi na.
7 Kita ki si hu yi srensren me ni mi mbi
na-iyi ni ywre mmri bi nne ma dun kpa
suron mba kusi.
8 Ni nkoh kii, ki ka suron mbu yo ni yi.
Ki kpa nyeme dun ki kpa ga ni yi ana tre
Irji megen na hra ni mi dri mbu. U ki nji
yi mgbamgba me nimi suron mbu.
9 Bi kpa ri-mre, mri vayi, indu wa ki tie'a.
Ni chu mba ni-rji kina kuson na ndi si ta
tie ndu don dun yi ni ka suron ko iri-mbi
kusi na. Ni nton u gon, wa kisi bla tre Irji
ni yiwu.
10 Biyi bi toh ni shishi mbi, u Irji ngame,
wa ki sòn bi, ni nji tre Irji, ni na tie memme
na, ni vu tu mbu nji ni yi bi wa bi kpa tre
Irji'a.
11 Ahe naki bi yi me bi toh na wa ki si
tie ni konha mbi na wa itie ni si tie ni mrli
ma,
12 ki si bre yi ndi si nno yi tre-u sen ngble
ndi si me yi dun yi zren bi ni Irji, Wawu
mba yo yi rii nimi koh ma ni shulu.
13 Nitu wa yi, kita ngame kisi ngiri ni Irji
chachu. U ni nton wa bi kpa rji nita itre
Irji wa-ndi bi kpa wo, bi na kpa'u tie na'a
tre indji na. U, bi kpa'u nji na wa ahe, itre
Irji'a. Ahi tre'a si tie-ndu ngame nimi mbi
biwa bi kpa tre'a.
14 U biyi, mri vayi, bi tie na kisi tie ni tre
Irji ni Judiya ni Kristi Yesu. Bi tie ya na bi
tie ndu Irji ni wo ndji gbu mbi, na wa ba
tie ni yiwu ni gbu Yahudawa-a.
15 Ahi ba Yahudawa-a ba Bachi Yesu ni
bi tie ndu Irji. Ahi ba Yahudawa-a ba zu ta
rju. Ba na kpa suron Irji kusi na. Naki ba
kpa nfu ni konha.
16 Ba zu ta dun ta na tre ni bi wa ba na
toh Irji na. Ba si tie naki don dun ba ka
lla tre mba kari. Ni kle'a infu Irji ni grji ni
tumba.
17 Mri ya ba kpa ta ga tie nkah, ni ntoh
fieme, ni kpa ana ni dri na. Ki yo suron
ndi si wa ndu ki toh shishi mbi.
18 Ki wa ndu ki ndi ye niyi, ime, Bulus,
nkpu ri u ngari, u brji zu ta.
19 U yo suron mbu hi nge ni ko shishi, ko
ngiri mbu, ko wru wo san mbu ni shishi
Bachi mbu Yesu ni wa a kma ye'a? Ndi a
biyi yi ni mbru ndji?
20 U biyi yi bi nzuh nde mbu ni ngiri
mbu.

3

1 Nitu ki, a tie ta ya ndu ki nji'u, kina si
ya ndi abi toh bi don ta zi ni Athens kpa
mbu.
2 Ki ton Timoti, vayi mbu ni ikpan tie
ndu mbu ni Irji ni tre Kristi, dun ki no yi
gbemgble ndi ka suron mbi kusi nitu yo
shishi mbi.

3 Ki tie ki don ko ri mbi duna klu sissri
nitu iya wa ahe'a na. U biyi ni ki-mbi bi
toh ndi nitu kii ba chu ta no ta ndi ki.
4 Njanji, wa kina he yayi'a, ki bla hla ni
yiwu ni gbagbla ndi ki he ni gbugbu ya ni
ko shishi, u ahe naki, nawa bi to'a.
5 Nitu naki, u wa ime me a tie me ya dun
mi kri, mi ton ndi don dun mi ton nitu yo
suron mbi. U ani ya he ndi memme'a ye
gyru yi nda du indu mbu a duna tie-tu na.
6 U Timoti ye nita rji niyi nda njiye
nitawu itre ndindi ma wa bi ka suron mbi
yo ni Irji. A hla ni tawu ndi chachu bi rhi
mre mbu bi, ndi bi son bi toh ta nawa kita
ngame ki yo shi si ya nkon u toh yi.
7 Nitu kii, mri vayi, biyi mba bi kpa suron
mbu si nitu wa bi nji Irji gbamgba me, ni
mi-ya wa kisi tie.
8 Ni zizan ki kuson, toh bi kri gbamgba
ni Irji.
9 Ahi nge ni he ngiri mbu nitu mbi, u
wawu si-suron mbu ni shishi Irji wa ki he
niwu nitu mbi'a?
10 Ni-chu mba ni-rji ki vuh bre gbamgba
me ndu ki toh shishi mbi ndi zo yi ni wirji
wa bi kunyre ni nkoh Irji.
11 Ki bre ndi Irji ni Titi mbu ni Lima, mba
Bachi mbu Yesu dun tsro ta nkon ye ni yi.
12 Ki bre dun Irji du no yi gbemgble ni
suron u son kpa mbi ndi son wawu ndji,
na wa kita ngame ki tie ni yi.
13 Ibre mbu hi dun Irji no suron mbi
gbemgble u tie ndindi nda hama ni lla tre
ni shishi Irji, Iti mbu, ni ye u Bachi mbu
Yesu ni biwa ba huu bi.

4

1 Ni klekle, mri vayi, kisi bre nimi Bachi
mbu Yesu dun yi kri gbamgba. Na wa bi
wo ki bla hla ni yiwu nitu dun yi zren bi ni
nkoh Irji, u bika zren tohki ndi kpa suron
Irji kasi.
2 U bi toh ndi ikpe wa ki bla hla ni yiwu
ahe ni nkoh Bachi Yesu.
3 Wayi mba ahi tie u Irji, ndi nglah iddri
mbi, don dun yi wru-hleh ni ittre u kru ni-
mbah,
4 don dun wawu-mbi toh ndi nji kpambi
ni nkoh wa abi,
5 ana ndi dun yi tie memme na biwa
bana toh Irji ba tie na.
6 Dun ndjro na ya mri vayi ma grjigrji
nitu-ttre yi na. Don Irji mba ni kpa nyu
mba toh bi tie naki, na wa ki gbii-tohn mbi
ndi bla hla.
7 U Irji yoh ta rhi ni-ikpahn ddri, ana kpa
iddri mbu tie-rji na.
8 Nitu kii, indji wa a kama ni ttre yi, ana
kama ni ndji na, a kama ni Irji, waa ka
suron ndindima nu.
9 Ni mgbala'u sohn mmri vayi'a, ana ndi
dun ndjori ngna noh yi rhi bika toh na, u
biyi kimbi bi toh ndi ahi Irji nikima a tsuro
yi dun yi sohn kpambi.
10 Naki, bi ka tie wayi ni wawu mmri
vayi wa ba he ni wawu Masidoniya. U kina
ka chuwo ni hla niyiwu dun yi vu tre yi nji
mgbamgba me na, mmri vayi.
11 Ki hla yiwu ngari ndi dun ki noyi
gbemgblen dun yi soh bi, ndi vu-kpeh wa'a
he ko shishi mbi, ndi tie ndu nì-wóh mbi,
nawa ki bla zi yiwu,
12 don dun yi zrehn ni nkoh ndindima ni
shishi ndji bi kora u ndi na rhii ni-yyá na.
13 Kita kina son dun yi kado na, immri
vayi, nitu biwa ba krunna, don dun yi
na yih na imbru-ndji biwa bana toh nitu
njanji u ko-sshi'a na.
14 U tó bi kpa-nyime ndi Yesu kwu nda
tashime rji ni kwu-a ngari, naki, Irji ni nji
ivvri biwa ba krunna ni nkoh ma kmaye.
15 Wayi ki bla hla ni yiwu ni-ttre Bachi,
ndi kita biwa ki ri si vvri-a, wa a don ta
ki toh ye u Bachi-a, kina guchi ni biwa ba
krunna-a na.
16 Irji kima ani grji ye ni meme rji ni
shulu. Ani ye nda yo gbamgba, ni lan u
nigra bi gben ni koh Irji, u nda ni nvrih
injon u Irji, u biwa ba kwu nimi Yesu'a ba
rju guchi.
17 U kita biwa ki ri si vri'a, wa ki ri he
ni gbumgblu'a, kita ni biwa ba kwu'a ki lu
hon hi toh Bachi ni shulu. ni naki ki sita
sohn ni Bachi.
18 Nitu ki, bika si kpa suron mbi kusi ni-
ttre bi yí.

5

1 Zizan nitu tre inton mba imme, mmri
vayi, ana wa ba la nha kpie nitu ma ni
yiwuna.
2 Nitu biyi kimbi bi to ngyre-ngyreme ndi
ivi u Bachi ani he na ndji u y'bi ni chu.
3 Wandi to ba tre si suron ni sonsi u
iyayiwo tie gbla ye tu mba. Ani he na illo
uwa ni grji. Bana tie bre na wo na.
4 U biyi, mmri vayi, bina he nimi bwu na
wa ivi kika ye yiwu gbri me na ndji u y'bi.
5 Don biyi mrli bi kpan ni mrli bi rji-i.
Kina mrli bi chu ko bi bwu na.
6 To wa-a, ki kana krunna to bari na.
Amma kie ki hamma krunna ndi na son
hlega na.
7 Don bi krunna ba kru ni chu, u bi so
ihi-a ba so ni chu me.
8 Amma kita biwa kie u'rji, gbigbi kie ka
ki ni wrli ndi ka kpambu ni idran u son
mba u bangaskiya ni yo suron ni Cheto.
9 Don Irji ana chuta ni nfu na, amma
ndu ta kpa Cheto ni nkoh Bachi mbu Yesu
Kristi.
10 A wawuyi kwu ni tawu ndi ndu ta na
kwu na, ko kie he sisren ka ki krunna.

11 Toyi bika tre ndindi ni kpa mbi ndi
mme kpambi to wa bi fran ni tie.
12 bre yi njanjimu, mrli vayi, dun yi to
tie ni bi ndu niyi ni ba nikoh mbi u Bachi
wa ba nnoyi tre wa bi kri gbangban.
13 Kie hla yiwu ndu yi mla ba rji ni son
don ndu mba. Ki ni sikpa nikpa mbi.
14 Ki bre yi, mri vayi: gbiton ni biwa
bana to zren na, nno yo suron ni biwa
isuron mba rju, zo biwa ba kwugble, ndi
he vu suron ni ndji wawu-u.
15 Na ndu ri mbi rjula meme ni meme
na. Ni naki, tie ndindi ni kpa-mbi.
16 Ngiri chachuwu.
17 Bre ka kle.
18 Nimi ko ngyeri, ngiri. Don ahi tie Irji
nimi Yesu Kristi ni yiwu
19 Na wu Ruhu'a na.
20 Na kpa anabci zri na.
21 Tsra ko-ngye. Vu nji kpie'a nda ndindi.
22 Hi gbugban mu ni meme kpi
23 Dun Irji wa ani nno si'a ngla yi tsatsar
me. Dun wawu suron mba ikpa mbi he ni
ka la-tre hi ni ye Bachi mbu Yesu Kristi.
24 Wawu wa a yo yi'a ahe ni njanji suron,
u wawu ni tie ngame.
25 Mmri vayi, bre Irji ni tawu ngame.
26 Chi mmri vayi wawu-u ni chi u vri
sisan.
27 Mi bre yi ni-nde Bachi ndi kra mbi yi
mmri vayi wawu.
28 Dun Aliheri u Bachi mbu Yesu Kristi
dun he ni yi.

2 Thessalonians

1 Bulus, ni Salbanus di Timoti iya ye di
Ikilisiya Tasolonika nime ishir intibu din
tintibu invreshir.
2 Idon imermu ni sungreme di yin in
sinsarn ni bacintinbu di vreshirn Yesu
Almasihu.
3 Bebbimi ki gri nitimbu bihim don biyin
mervenyi aha nakime dindi di yo surbin
di shubi gbegbeme ki kpa yirni kpambu ki
brabran.
4 Ki ta ni kpanmbu ki ulhu'ilkpome din
Ikilisiya shir. khe tratra von sor din sisur
ni tiryah bi kpa ni vunghr.
5 In wa a la'tra bacinbu un dindima
idima naki bi mle wa ba bayi hi ni shun
ni Rji wa bi sha yah do wawu.
6 Didima ni Rji aka sur in yama ni bin ba
ti yin yah.
7 A noyin si bi yin bintiyah ni kita.
intinayi dun kmaye vevre Rji ni shun ni
malaiku gbegble.
8 Ni melu wa ba muw ba ba yah bu ni
tun bin ba na ton Rji bu Yesu Almasihu na.
9 Bin tin yah bi kasun bana to yin ghana
ni shishi Rji ni gresan gbeglema.
10 A ni tin wayin iton wa ni yen ni
chichunkin gbugle iji ba gren Ani kpe
unsisir ni gbugle bin bakpanyme ni'u ni
shaidar ba.
11 Iki sa ki bran cicun ni tun bin. kin bra
do Rjinbu a ton yin bin tin dindi wa yo in.
ki bra nun hayin dun bi tin a didima ni
dun bin tin bi kpanyme ni'u nigbegle.
12 Kin bra ni den invenre me in tin
bu vevre Rji ki kpa dindima nikpa bin.
inbrarbu bin ti dindima don dindi Rjin bu
ni vivren Rji Yesu Almasihu.

2

1 Zizan ton yen vivren Rjinbu Yesu Al-
masihu ni shbinbu ni kun sonbu niu kin
bra yin merveye.
2 Kina tin fu gbagblana koni yaubshishi
ni tremina ko ruhu ka tondun ko nha
funfin wandi tin na kita kinnha wa nitra
iton yen vivren Rji a yen yen.
3 Ni duntworin gurna ko ta inghun
rimin. Ni ngho yi in vima ri hei yen tsen
fandarewa ni ye rin ba tsar mementin in
kpa ti meme inviren wuka sun.
4 Uwayi ni tin gun ani ba tunma zakpe
da ba yo inde Rji ko wa ba bauta'u idimba
a ha anisun kursiyi Rji da ni ya yotunma
Rji
5 Bina ton na iton wa ki ha ya yin me la
yiu ipke biyin.
6 Zizan bin ton kpe a char tin zin anaki
ba tsoro tun iton ma yin.
7 Ko zizan ka brin nitin latre ni tin dun,
tse de bin ba cha zin her ba zulu rin.
8 Ni wa yin ba tsor vivre wukpa ti meme
(tawaye) wa timbu vivre Rji ni ka surtun
wa wu virin yo ma. Timbu ni gin kamye
ba kperin ba ta nuna yema.
9 Itin wu kpa timeme ni yeri ni tun duma
wa meme inbulin ni gbegle ma. alama da
kpe mamaki unce.
10 Ba ta gur ni kpa tin meme inkpin bi
yin ba zame ni bin ba ka sun tun don ba
kamba huhu kpa su dindi di kpan ceto.
11 Ni ta dalilin Rji tin gbegblema ni bin
ba ha latre don ba kpa nyme ni che ba.
12 Idimba ba rin latre, bin wa ba ba
kpa nyme ni jayi ba na taba jin rashi tin
dindina.
13 Kin be tsro girbu chachu ni vivre
Rji ni bi yin merveye watimbu ne sanyin
intimbu chun yin di bin merma unrin si
sur bu krekreme ni ruhu ki kpanyme ni
janji.
14 Uwayin shine akpe wa a yota ni
wawu ta wuin kpa Bishararmu nikine
kpan dindima ni timbu yesu Almasihu.
15 To mereveyinmu krin kpakba ni rike
al'adu kitsro yin, ko to inlan ko ta ta
ahofunfunbu.
16 Ziza ki dun baci vivre Yesu Almasihu
tun ma di Rji titibu wa sonta a nota imesur
wu ka kur sur dan gbitun dindima dan ko
shishi ki tin dindi.
17 A noyin si sur da me sur bi ni ko wani
iri dun dindi di la'tre.

3

1 Zizan merveye brar Rji ni ta'u dun intra
ti bu di suma da kpa dindima, na da ha ni
yin.
2 izi bra ni kini gbudgbu ni wo inji bi
ti mene sur ni keta. ana ko uhan ane ti
dindimana.
3 Kiton Rji niti dindi, wawuyin ni zota da
kata di bin memesur.
4 Ki ha gregreme ne kitin ni tun bi don
bi tin, krin ni tin brun kpe kitsro yi.
5 Titi ni zo yin nime surbi ye ne sun Rji
ni losur ni Almasihu.
6 Zizan kin noyi titatre, mereveye ni
mi den titibu Yesu Almasihu, kiklu kpe
mereveye bin ba son lahga ba tikpe kuma
ni tun iri beblatra bikpa ni won bun.
7 Dun bi yin nitunbi bina to na a bin
donyi koyi ni ta. kina son ni bi bana ha
nimye bina kama bimba ucrumba.
8 Kina rin birin ni dwona tun kine han
dinba. aha nayi ki tin dun bu incu ni injin
tun me yah ni kuci kina lo kpin uruma niko
twan.
9 Kin tin nayin adin kin ha gbegle na ba.
In a tonki a ha, kin tin wayin kina brin

grum don bani to ni kpan bu, don kina tsroyi.
10 In ton ki ha neyin, ki neyi inmre, uwu wona tinduna, na no lah na”
11 Kin wo di bari ba kaba ni tindum. Ba tindun sai shiga shirgn barin.
12 Irin bi ban ki noba umurni ni noba latra nemetiti Yesu Almasihu duban tin dun. da funtun ba den rin birin tun ba.
13 To merevaye na brin tin wa a dindinna.
14 idi wa aka wotra di lan ni me fufuh, ki mleyah di'u ki na ko zontun ni una kotepen dun ni isha tin.
15 Ki na bari akpan'u latremuna, kin no tre a kpan u mre vayin.
16 Ki no isin di kusun dinye isin un chachu ni ko oghon re me. Don Titin ni kusun niyin duka.
17 Iwayi a cinmu, ime Bulus, di wonmu, in wayi a gban ni kowuni funfun mu me gha nakin.
18 Ni si sur Titibu Yesu Almasihu di ku sun ni me phenme Amin.

1 Timotawus

1 Shawulu ndi u ton duu Kristi Yesu ni tu
tre u Rji wa kpa ta chu wrohni Kristi Yesu
ni you suron.
2 Hi ni Timotawus janji vre u kpayeim.
Alheri, jinkai ni sun si rji ni Rji Iti ni Kristi
Yesu Bachi mbu.
3 Na ki ma misi hla wu chachu'u du wu
ti, misi hi ni makidoniya, wu ka kukrie ni
Afisa, dan di hla ni ndi ba du bana tsro ba
tre ri kan na.
4 Du ndi ba na wu toh mba ni bubu wo
cholonchon wa bana kle na. iri kima ani ji
sen yieu ye, nakima ka zo tie u Rrji u jaji.
5 Ziza'ah manufa do ka i ahi sun rji ni mi
kikla suron, rji ni mere didi ma grji ni janji
yosuron.
6 Indi bari ba hu koh wa ana bina, jin
kpie wa ba k'ma da nitre ruru tre.
7 Ba son ba kam ti bi bla tre u tron naki
bana toh kpie wa ba tre na, ka kpe wa ba
kukire ni tuma na.
8 Nakima ki toh di doka abi ma, inde iri
ti du ni wu dede.
9 Ki toh na idi bana yo doka nitu ndi bi
klu sisri Rji na, sei de bi wa bana klu sisiri
Rji na baba yan tawaye, na ndi wa bana
hu Rji na baba bi lah tre, ni bi wa bana hei
ni Rji na, ni, bi meme, ni bi wa ba wu ba
timba baba ba yiwa, baba bi wundi.
10 Don bi fasikanci baba bi hu lilon ni
lilon ba kru ni kpamba ni bi yib ndi da
duba kani ti gran, ni bi ti ce, ni bi shaida
zur ni kpie wa ana kpa yeimi ni kpie didi
na.
11 Umurni ahei ni tu tre Rji wo Irji ti lulu
yo'u, wa ba ne amana.
12 Mi gri ni Almasihu Yesu Bachi mbu wa
ane gbengblen da kpa yeim ni me, ni mi du
ma.
13 Mi na hei na kima, ndi u lah tre ni
'u' tsanata, ni 'u' tawaye, nakima mi lo Rji
suron wa yi jinkai ni mu don mi ti ba di na
toh na di na hei ni bangaskiya na.
14 Naki liheri Bachimbu a grji ni mu, ni
bangaskiya, ni sun wa ahei ni mi Almasihu
yesu.
15 Itrea ajaji tre wa ko hgan ni kpa yeim
di Yesu Almasihu ye ni mi gbugbulu da kpa
bi lah tre chuwo, nimi mba kwa i me mi ti
meme zah ba.
16 Nakima me mi kpa jinkai don ni tumu,
me mi'u mumladu ba tsro vu suron Yesu
Almasihu. A ti naki du me mi zama kpei u
tsro ni bi wa ba kpa yeim ni Irji u sisei ni
sei.
17 Zizan gye chu'u gbugbulu wa ana kwiu
na, a hei riri Irji iriri nikon ni daukaka ba
hi uma seisei ni sei. Amin
18 Mi ban doka zi ni wu ivre mu Timo-
tawus na di bana hla ni tume; du ka ri ni
mi taku u didima.
19 Ti wai du ka zama ni bangaskiya ni
mre didima. indi bari ba kamba bubu
serton da ka bangaskiya don.
20 Na ba Himinaeus mba iskandari wa
mi vu ba no ibrji duba foro da koya bawu
du ba na ti meme na.

2

1 Ni mumla mi bre du yi bre ni bre du ndi
ba wawu'u nigrie, ti naki ni ndi ba wawu'u.
2 Don bi tuchu ni bi wa ba jin gbugbulu
du sun si ka bei mi sisir Rji ni daraja.
3 Wai abi da kpe u kpayeim ni shishi rji
wa'akpata chuwo.
4 Ani sun du ndi ba samu kpa chuwo
nakima kuma da toh jaji
5 Irji hi riri i, ni matsakaci riri wa a kri
ni tsutsu Rji ni ndi, i ndi kima hi Almasihu
Yesu.
6 Ano tuma pansa ndi wawu'u, nitu
shaida ni ton u didi.
7 Nakima du ki ba dume sun ndi u dub
tre ni ndi u ton du. Jaji misi hla ni yu'u, ana
cena. me mi hi u tsro malamai attaura 'u'
bangaskiya ni janji.
8 Naki me sun du lilon ko nitse duba bre
da zu wo u yeryer hi nishu, duba na tinfu
da sen yieu na.
9 Nikon kima me sun du mba duba ta sur
kpei didima wa ani noba daraja ni vu tu,
ana iri chantu wa ana bina, ko zinariya ko
azurfa baba kpie bi klen gbugbu'a na.
10 Me son duba sur kpie wa a bi du mba
bi hu Rji nitu ndu mba u' didima.
11 Imba duba tsro ni mi vutu da ka tu
mba grji ni mi ko gye.
12 Bana no mba kon duba tsro nda kpa
ba lon mba tsir na, naki du ba sun ni vu
tu.
13 Ba ti Damu guci ri da ti Hauwa'u.
14 Ana hi Damu ba qur na, aman ahi iwa
ba qur yo ni la tre.
15 Nakima ani kpa ceto ni tu grji mir, nde
ba si zre ni mi bangaskiya, ni son yeryer.
ni dri didi

3

1 Itre yi ahi janji nde ndi ani son zama
nikon Ikklisiya ni tra Rji ahi mere didima.
2 Nakima ndi wa anikoh Ikkilisiya du na
hei ni kpie wa ba mre na, du hei ni wa riri,
du hei ni vutu, da hei ni suron didi da hei
ni yah cheeme. u'kpa bi tsir, dole ne ka iya
tsro.
3 Dole ne kana so hi na nda ta kankon na,
naki ka hi ndi u' vutu da hei ni si suron. du
na hei ni so kle na.
4 Du iya ji koh ma, kuma da tabata mir
ma ba wo'u da nino niko.

5 Inde ndi na iya ji koh mana, ani tie hei
da ji koh u Rji?
6 Duna hi ndi wa a kpa Rji sisa na, don
duna zuntu da joku na ibrji na.
7 Nakima du hei ni nde didi ni bi wa bana
toh Rji na, don du na joku nda ti kpe ushan,
ko troko brji na.
8 Nakima dikinoni duba hei ni hali
didima ana bi ti yieu hari na, ana du ba
zama bi so hi na, ko bi ti gye na.
9 Duba zama bi jaji ni bangaskiya ni
mere ndidima.
10 Nakima i baka guci kpayeim ni ba,
rikoko baka soma ti du'a don bana hei kpie
u mre na.
11 Ni kon kima iba na baka hei ni vutu,
ana bi duba bi tie npre na, aman baka vutu
ba ni aminci ni mi kogye.
12 Dikinoni duba lilon 'u' mba yiryir, dole
baka iya yi mir mba ni koh mba bi.
13 Biwa ba ti du'a guci, ba ti bi da hei
ni krie gbangban ni gbengblen rigra ma ni
bangaskiya wa ahei ni mi Almasihu Yesu.
14 Na me si ghan kpie bi yi ni yu'u, mi yo
suron di me ye niwu ziza'an.
15 Aman inde mi na ye na, wuka toh ka
wuti dume ni miko Rji, wa ahi koh wu Rji
wa ahe ni ivrj, wa aji gla, dani zo jaji.
16 Wawu bu'u ki kpa yeim di hu Rji a jaji
da rigra ma iq. A tsro tuma ni mi kpah iq,
Ruhu ka kpa chuwo, malaika ba toh, baka
dub u ni mi ndi, baka kpa yeim ni u' ni
gbugbulun, riroko baka ban hi ni mi shulu
ni daukaka.

4

1 Ruhu hla ni ra du ivi u' kle kle ndi bari
ba yab shishi ni bangaskiya da ya suron
mba ni ruhahi bi qru ni tsro u ibrji.
2 Ni mi ce ni meme mre ani kle.
3 Ba zu ndi duba na gra na da na kpa biri
wa Rji ti ni grie na ni bi wa ba kpa yeim
da toh jaji.
4 Naki ikpie wa trji ti a didi ma. Tkpie
wa ki kpa wawu'u ni grie, duba na kamba
ni'u'na.
5 Nakima ba gla u' nitre Rji nibre.
6 Inde u' no mir vayi mere rkpie bi yi u'
zama gran didima'u Almasihu don basi me
u ni tu tre bangaskiya ni tsro wa u' hu'a.
7 Na yo ton di wo cholonchon u gbugbulu
wa cice mba ba so na, nakima wu ka hari
tume di hu Rji.
8 Nakima horo u kpa ahei ni amfani fi me
yi, aman horo ni mi hu Rji a hei ni amfani
ni kpie wawo'u ni mi ma ahei ni yo yeiu ni
rayuwa ni rayuwa u ye.
9 Nakima itre yi a jaji wa ba kpa wawu'u.
10 A kimasa du ta ni tidu susai, don ki
yo suron ni Rji wandi ani vri ni kpa ndi
chuwo wawu'u musama biwo ba kpa yeim
ni wu.
11 Nakima wuka hla di bla kpie bi yi ni
bawu.
12 Na kpa yeim du dio kpa inze me tsir
na naki ma wuka zama wa ba yi koyi ni
bi hu ni tre, na hali ni son nididi, nikuma
yeryer.
13 Sei miye, yo tu di bla, di wa tre a di
tsro.
14 Na kpa baiwa wa ahei ni wu tsir na,
wa ba no ni annabci wa bi cice ndi ba vu
wo sa ni wu.
15 Mla kpie bi yi jin di du guci me du
zama wa ndi ba wawu'u baka toh ni shishi
mba.
16 Mla tume ti ni koyarwa me di guci ni
mi kpi bi yi, nakima wu'u kpa tume cuwo
ni bi wa ba zi wo'u

5

1 Na yarhan ni cice ndi na, tre ni wu na
ndi wa a grji u', tre ni mir ze na mir vayi
me, tre ni cice mba na ba yime, tre ni mir
mba na mir vayi me.
2 Tre ni cice mba wa ba mla ti ni mir
vayi.
3 No mba bi kob nikoh, mba bi kob u
janji. Iwa u kob wa ahei ni mir ko ihah,
duba guci tsro nikoh ni miko mba.
4 Duba yah ba yimba, di du Rji du grie ni
bawu
5 Naki iwa u kob wu janji wa ahei ni
kangrji na du yo suron ma ni Rji, chachu'u
du yo tuma ni mi bre ni cu ni irji.
6 Naki iwa wa'a yo tuma anifu gugu, a
riga da kug ye, aman asi vrie.
7 Bla kpie biyi ni bawu, du ba na hei ni
kpie u mer na.
8 Inde ndi wa ana iya zo mir vayi ma na,
masama u mir, na a kpa bangaskiya tron,
nakima me gara ndi wa ana toh Rji na ni
'u.
9 Iwa wa ana kai sei tso kpu ton na ana
mla wa ba bla yo ni mi mba bi kob na
kuma du hi wa'u lilon ri.
10 Duba toh ni du didi, wa'a iya yah mir
ma ko kpa bi ttsir, ani gla zah tsra kaku bi
hu, Rji, ko ani zo bi ti yah, ko a yo tuma ni
bubu kpie didi.
11 Nakima na bla inze mba bi kob ba, na
bla ba sur ni mi lisafi na don ba ta joku ni
sha'awa kpa, baka yi gaba ni Almasihu da
son gran.
12 Ni nkoh kima ba yo mre ni tu mba don
ba ka alkawali ba umumla don.
13 Ba yo sankon nitumba, da ni hu ni kon
ni koh, ana sankon ni kagrit na, ba zama
bi pre da ni ri ni tre wa ani hi wu mba na
ni karbani, da tre kpie wa ana hei nitu koh
na.
14 Naki me so du mba bi kob wa ba hei
ni nze ba duba na no ibizh ikon u ti meme
kpie.

15 Bari ba riga da joku da hu brji.
16 Inde iwa ri a toh di ahei ni mba bikob ka zo ba, do duba na no Ikkilisiya yah na, don Ikkilisiya du iya zo mba bi kob bi jaji ba.
17 Datawa wa basi yi mulki didi, ba cancanta duba no ba nikon kpu hari, masama bi wa basi ti du nitre ni tsro.
18 Naki nassi tre du na yo takukumi ni yeiu jaki nita wa asi tan wulo kpu na, indi wa ati du ani son duba han u' yah ma.
19 Na kpa yeiu cice ndi na sei u samu shedu ni tuma kai ndi hari ko tra.
20 Yar nan ni bi lah tre ni shishi ndi ba du bru ndi ba duba toh da klu sisir.
21 Mi dokace a shishi Rji ni Almasihu Yesu, ni zababu malaiku hu tre biyi na son tu me, na tsro kankan na.
22 Na wri kpa di vu wo sa ni ri na, don duna ri nimi lah tre iri na; jin tume duna hei ni rji.
23 Na ta so ima na, naki u ka so ima inabi fie me i don lilo ine me.
24 Lah tre ndi bari a hei ni rira me, kum ba hi ri ni mi sharia a man lah tre bari ba hu ni kogon.
25 Ni koh kima idu bi didima ba toh ba ni rah, a man bana iya ri bari na.

6

1 Du bi wa ba gran du ba toh ba ti koh ba ni daraja, duba ti naki saboda duba na kpa inde Irji ti meme ni blabla ma na.
2 Igran bi wa ba nei ni ba ti koh bi bangaskiya du ba na kpa ba tsir na don ba mri vayi kpaba, nakima baka ti dun ni kwazo ba tikoh waba ciriba idu bihu Irji kaunatatu ka koya di tsro ba ikpie bi yi
3 Inde ndi ri ye si bla kpie ri kan, dana kpa yeim ni tre Bachi bu Yesu Kristi, ni tre Irji.
4 Ani wur wo ni san da na to ikpie na, nakima a hei ni jayaya ni san yeiu, nitre, itre, itre bi yi ba jin hug, ni vie, ni mre, ni meme tre.
5 Ani ji rashi jintuwa, ye ni mi ndi wa ba hei ni gigla hankula, ba kaba ni jaji da ni tre di hu Irji ahi koh u ti klen, iftlft ifqa wu ka chu tu me rhu ni mi ikpie baki ifqa
6 Ziza'a hu Irji di ghen a kikle riba.
7 Nakima kina ji kpie di ye ni gbugbulu na kina iya ji kpie di rhu ni mi na.
8 Nakima kika dagana ni biri ni kpie u' sur.
9 Naki biwa ba son zama biklen, ba joku ni mi jaraba ba trako, ba joku ni mi ikpie bi meme, ni sha'awoyi bi meme, ni ko gye wa ani jin ndi hi yo ni mi lalaci ni kug.
10 Nakima son klen ahi ijah kowane meme kpie, ndi bari yadda ba wa klen, baka ikoh jaji ba ja nitu ba shijin ne gbugbuu.
11 Wu ndi u Irji, na ri iri kpie baki na, hu adalci, ikon irji, aminci, ison, vu suron, ni ti kpie didi.
12 Taku didima u' jaji, vu ivri u sise ni sei wa ba yo ye ni mi, itu wayi na shaida ni shishi ndi gbugbu'u nitu ipkie wa a didima
13 Mo no u doka i ni shishi irji wa ani no vri ni kpie ba wawu'u, ni shi Almasihu Yesu, wa ahla kpie wa na didima ni Bilatus Babunti.
14 Hu doka dede du kpie u mre na hei ni mi na har ye Bachi bu Yesu Almasihu.
15 Irji ni tsro yema ni dede iton ma Irji u lulu, makadacin iko. Ichu wa ani yi sarauta, Bachi bu'u mulki.
16 Wa wu i ni kangrt ma ana kug na wa ani sun ni mi kpan, wa bana cih hi na. Ba ndi wa ani toh, ko ba hangi u' nikon a tabata ni 'u', ni iko u sisei ni sei Amin.
17 Hla ni bi kle ni mi gbugbulu i duba na zu tu na, duba na yo suron ni klen wa ana krie na, nakima baka yo suron ni Irji wa ani nota klen u jaji don kika ji dadi.
18 Hla ni bawu duba ti nagarta, da ti klen ni du didima da ta zo ni bu wo.
19 Naki bazi nituba harshashi u' didima, nitu ikpie wa'asi ye nibau' wa ba kpa rayuwa u kwarai.
20 Timotawus mla ikpie wa bana no. na cib hi ni bi tre ruru ni sen yieu ni kpie wa ani ga kpa ba, wa ba yo di ilimi u ce.
21 Indi bari basi duh iri kpie bi yi, don duba kauce ni jaji. Naki du alheri sun ni wa Amin.

2 Timothy

1 Shawul ndi u toh ndu Kristi ni kpa yeim
Rji ni chu yu'u u dri wa ahei ni Kristi Yesu.
2 Timotawus vre u' son. Alheri jinkai
sunsi rji ni Rji Timbu Kristi yesu Bachi bu
3 Mi grie ni Rji wa mi si hu'a rji ni ba ti
mu bi sen ni mere didima na misi ri mere
me ni mi bre mu ni chu ni rji.
4 Naki me ta ri mere me nimah shishi
me'a, me ka you suron na mi toh u' du
suron mu si.
5 Ba time rah ni gbengbenlan suron 'u'
didima wa ahei ni mi yin me niko Lois ha
iyi me Afiniki, me kpayeim da ahei ni wu
ngame naki.
6 Ni tu kima me si hla 'u' du sur lu ni. Rji
wa ahe ni wu, ni ton wa ki sa wohmbu ni
wu tu'a.
7 Irji na nota ruhu u ti sisir na; ama ahi
u gbengblen ni son ni tsautawa.
8 Na klu shan njo tre Bachi mbu na, ko
ni me shawulu ni brusuna. zo me ki ti yah
nitu tre ni gbengblen Rji.
9 Ahi Rji wawu'i kpata chuwo, da you ta
ni Tsatsraka yo. A ti wa i' ana don idu bu
na, ama ahi shirima mba alheri ma. A nota
kpie bi yi ni Kristi Yesu riko u ton ka ye.
10 Naki zizan ceto Rji a shile ye Almasihu
Kristi Yesu, Ahi Kristi a wawu'i aye kle ni
que nda ji dri wa ana kle ni kpah ni tre'a
na.
11 Nakima, i baka chu me ti ndi 'u' hla
tre'a ni ndi 'u' ton ndu, ni ndi u' tsro ba
lftlft, ikpie bi didima ni 'u' bi sen Greek ba
han. ifqa ni al'ummai. ifqa ifqa.
12 Naki ma i me mi si tiyah ni kpie bi yi,
ama ishan na ti me na, don mitoh wa mi
kpayiem ni wu di wur shaka hle di ni ya
zi kpi'a di mi nu, du, zi ni mu harmi ivri
mu'a.
13 Zi misali koyeswa dindin wa 'u' woh
ni me, ni gbengblen ni son wa ba hei ni mi
kristi yesu.
14 Ikpie dindi wa Rji ka han ni wu, gben
ni irji tsratsra wa ahei ni ta
15 Wu toh wai bi wa ba son ni Asia ba
hi kpanmba da ka me don ni mimbo akini
fijalas mba harmajanas.
16 Du Bachi no koh Onisiforus jinkai don
chachu'u ani zo me, ana ta klu shan ni
sarka wa ba loh me ni'u na.
17 Ni wa ahei ni Roman, awa me sren
shishi ri da toh me.
18 Du Bachi no 'u' jinkai nda ka zou ni vi
kima. ko ani tan a si zo me ni Afisa, wu
me u toh sosai.

2

1 Naki wu vre mu ti gbengblen ni Alheri
wa ahei ni mi Kristi Yesu.
2 Kpie bi wa 'u' woh ni me, ni mi shaidu
gbugbu'u 'u' ka kaba zini ndi bi suron
didima, biwa ba ya da tsro bari game.
3 Vu suron di sha yah ni me na ndi u'
taku didima u Kristi yesu.
4 Indi 'u taku wa ahei ni bubu ku ana vu
kpie loh ni kpama wa a ni you suron ni
bana, dun ani son da ti kpe wa ani bi ni
ndi wa ahan you ni bitaku'a.
5 Inde ndi wa asi vu yere ni roh, bana
loh nze ni na, sei avu yere dede.
6 A mla di ndi u' ron wa a tiyah du guci
ri yah ma.
7 Rhi mere nitu kpei wa me si hla, naki
Bachi ni noyi ganiwa ni mi ko gey.
8 Rhi mere Yesu Kristi a rji ni grji Dauda,
wa bazu rji nimi be'a. Ahi wayi hi ton du
tre'a.
9 Na di misi ti yah har ba loh me ni sarka
na ndi u yib, ama bana loh tre Rji na.
10 Naki me vu suron ni kpie ba wawu'u
sabo ni ndi bi wa ba hlaba du baba me kpa
ceto wa ahei ni mi Kristi Yesu ni daraja u'
tutrun.
11 Ikpei yi hi tre u' jajima, la “inde ki
kuque ni 'u', i'kita me ki sun ni' u' la.
12 Inde ki vu susroun, kiyi mulki ni 'u' la
“inde ki tre di kina toh na, iwawu me ni
tre di wawu na toh ta game na.
13 Inde kita ki na hei ni jaji na, wawu hei
ni jaji la wawu na iya tre di wawu na toh
tu ma na im.
14 Ta hla kpie bi yi ni bau' yarhan ni ba
ni shishi, Rji ni tu vie u yieu; ana hei ni
amfani na naki bi wa ba si woh, ana bi na.
iftift ikpie bi didima baba Greek bi sen ba
bla, ifqa. yarhan ni ba ni shishi Bachi ifqa
if.
15 Ti iyakaci kokari me di jin tume ye ni
Rji na wa ba kpayeim niwu na ndi 'u du
wa ahei ni dalili u klu shan, wa ani tsro ba
tre gyegyer.
16 Na kpa yeim ni tre bi meme ma wa ani
jin kpie wa ana bina nikon Rji.
17 Tre ba ani kagon na lilo tio miji. Ni
nimba Hymenaeus ba Filestus.
18 Wa ba yi' ba shishi da don tre jaji. ba
tre di tashem ni be'a a riga da kle ye, ba
du gbarju bi jaji grji she me.
19 Naki zi chi koh Rji krie gbagban don
ahei ni hatimi “Bachi atoh bi wa ba hi
bima, ndi wa ani you de Bachi, ka don kon
meme'a.
20 Ni ko rigar, kpie ba hei ni mi, ana kpie
zinariya ba azurfa ni kagrji na ni u kukro
ba meme, bari he ni daraja bari ba ni yah.
21 Inde di wa agla kpama rju ni mi raishi
aminci wa hi kpie u didima ' Ba chu zi kan

wa ndi u koh ni ti du ni 'u, naki bata tidu didima niu'
22 Ka kpie bi wa wu tatiba ni ze me you ga, di hu adalci, bangaskiya ni son ni sun si baba bi you de Bachi ni mi dri u didima.
23 Na woh mie u bi ruru baba bi wa bana toh kpe na. U toh di ba grji senyeiu
24 Indi wa hi wu Bachi du na vie na. naki sei ka ti didi ni ndi wawu, wa ani ya tsro ni vu suron.
25 Ni mi tre didi ani tre bi wa basi vie. naki ko irji ni du ba tuba da toh janji.
26 Da chu tu ba rju nimi troko ibrji don igran Bachi avu ba ni vie ji hi ni mere Irji.

3

1 Naki bi ka toh nayi, ni vie u kle kle'a, iton ni hei ni yah.
2 Indi ba son tu mba, da son klen, data wur woh ni san, bi zu tu, bi mer ndi, bi wa bana hu bati mba na biwa bana grie na bi, shiji suron.
3 Biwa bana son ndi na, ba na son sulhu na pipi dri, biti pren, biwa bana vutu mba na bi vri vri suron, biwa bana son kpe didi ma na.
4 Bi ri amana, bi sentu, bi zu tapa gban, bi son kpie u migyeien ni Rji.
5 Ba hei ni kpan 'u' Rji aman bana kpa yeim ni gbengblenlen ma na, na hu irin ndi bi yi na.
6 Irin, ndi ba ki ba ji kpala dani hu kon da vu ruru mba, du ba ni hu ba da ti gugu, dani ti kpie wa suron ba ni son.
7 irin mba biyi ba si kaya chachu aman bana hei ni mre wa ba toh hikima u jaji na.
8 Ni kon kima iyi ba Yannisu ba Yambrisu ba krie ni Musa, baba bi bla tre u che bana krie ni jaji na. Bana ndi bi suron didi na, naki bana krie ni jaji na naki ba toh ba bi che migyen.
9 Bana hi ni ko shishi na ruru mba ani tsro ni ra, ndi wawu ba toh, na bi wa ba ti naki'a.
10 Naki ma biyi bi hu kpie wa mi tsro yi'a, hali ni manufa jaji, ti yah kpukpu me, nison, ni vu suron.
11 Ni tsanani, iya, ni kpie wa ba same me ni atakiya, ni ikoniya mba Listra, mi vu suron ni tsanani. ni mi ba wawu. Bachi kpa me chuwo.
12 Biwa ba son sun ni koh Rji ni Kristi Yesu ba sha tsanani.
13 Ndi bi brji baba bi gru di bata ti meme chachuu data du bari joku.
14 Nakima wu ka krie ni kpie ni kpie wa'u to di krji gbagban, u toh indi wa a tsro u'a.
15 Tu ni vivre u toh kpi wa ba han tre Rji wa ani ji u ni ceto ni kpa yeim ni Kristi Yesu.
16 Duka tre biyi ba rji ni Rji ba bi didima, wa ani koya da yar han, da tsautas, kwabewa da foro ni mi si suron.
17 Du indi u Rji ka zama indi didi wa ani ti du didima.

4

1 Me fe u ton ni shishi Rji mba Kristi Yesu wa ani bla tre ni bi vir baba bi wa ba kwu ye'a, domin yema nikohma.
2 Yo suron di hla tre'a ko iton hei, ko ton na hei na, yar ghan, treba, no ba mre ni vu suron ni tsro ba.
3 Hon niye wa indi bana vu suron ni tre didi'a na sei de ba wa bi tsro tre wa isuron ba ni kpayeim ni ba, bi wa ba tre kpie wa itoh mba nifa du ba woh ba.
4 Ba kam toh ba rji ni jaji, da hu ni bubu wa bla cholonco.
5 Naki i'u wuka yo tu me ni bubu ri, di vu suron ni yah, di tidu bi bla tre rji, di ti du me wawu.
6 Nakima ziza'an basi zo'ome na hadaya u' so itoh mu wa mi don gbugblu'ati.
7 Me taku didima, di ta kle, di zi jaji.
8 Ba zi inze u' bi kiklan susron u'bla tre, ani ne ni chachu kima, ana me ni kangrji muna, aman ni biwa ba kpanyiem ni ye ma.
9 Sima gbagbala di yeni me, nati jinkiri na.
10 Dimas kame don, dani son gbugbulu u zizan, da hi ni Tassaluniki, Kariskia a hi ni Galatiyawa u Titus ahi ni Dalmatiya.
11 Luka ni kangrji ma ahei nime, mba Markus di jin tia ni kpame, don ahei ni amfani mu ni bubu tindu.
12 Naki, me ton Tikikus hi ni Afisis.
13 Burgo wa mi don zi taru was ni wo karbus, inde u ye, u ka ban jin ni ben ba
14 Iskandari u' la'a ba gbaju a tsra me yah kpukpome, du Bachi ni ha u ni tu meme ndu ma.
15 Naki u me u ka mla ya tu me niwu, don ana kpayeim ni tre mbua' na.
16 Ni vie u mumla wa me kare tumu, ba ndi wa akrie ni kogon mu, ba kame don ni kangrji mu, du ba na bla lahre mba sur ni ba wu na.
17 Naki Bachi ka krie ni me, da ne gbegbenlen wa nime u tre ani kagon, ndi ba, baka wo di ba kpame chuwo ni yeiu chen.
18 Bachi ni kpame chuwo ni meme du, nakima ani kpa me chuwo har hi ni kohma ni shu, ni u kuma daraja hini gbugbulu ni gbugbulu amin.
19 Chi ba Biriska mba Akila ni koh Onisifurus.
20 Arastus a so ni Korintus, naki me don Turufimus ni Militus ana hei ni si kpa na.

21 Sima gbangbla di ye ri du su ti, Afbulus
ni chuu ni Budis, Ni Linus ni Kalafidiya ni
mir vayi wawu.
22 Bachi ka son ni ruhu me. Didi ka hei
ni yi.

Titus

1 Bulus Ivre koh Irji u toh du Yesu
Almasihu ni chuidi bi Irji ni toh njanjaji.
2 Biyi ni ye suron ni drie u kakle wa ice
na hei ni mi Irjina wa a hlah ni sen.
3 Ni ton kima a tsoro itere ma ni to du
ma wa mba ne dume dub mi ti wayi ni tre
Irji u kpata chuwo.
4 Hi ni Titus Ivren u njanji ni mi
kpayemebu isi suron u ndedema u Irji iti
Buachi bu Yesu.
5 Ni tu kima me kawu do ni karita na
kima u ka mla kpie ba ti ni ba wa bana
Shuna chu be nikon ni gbu'a wawu'u na
de me hla'u'a
6 Na ki du nikon du na he idi u memeti
na. Lilo du he ni iwa riri da he ni imri be
wo tre.
7 A naki nikon u tra Irji du hi u ya tra ni
ko ito rime du na ti kpi meme na du na he
idi u sohda hwa na, u kpa bubu timeme da
soh tuma.
8 Na kima ka he idi u kpa be tsiri ni
wo ha. ikpan ikpi dedema naki du he idi.
dedema. u mla kpi ti ni klu sisiri Irji ni
sonroma da he u vutuma.
9 Du he u hla tre wa ba towu do'a da na
hla ice ni mina. Nakima a ni ya gron bari
da tsro ba dedeme u mla ti.
10 Naki idi be sehtu ba hay gbugbu be wa
ba tre kukklu da ni guru idi ni ce tutu be
wa ba tre ade ba ye jia.
11 Abi du ba zuba mba bah itere Irji
kwansra da ni tsoro mba ikpi u shan wa
a na bi du ba tsoro ba na.
12 Iri ni mi ba a hi u toh gyegyere a " tere
"keme ni glu ingle bi cei, be memeti.
13 Itere a njanji mlati ni bawu ni gbegble
wa ba gburu ni mi njaji.
14 Na ka sroun me wo holocholo u
Yahudawa ni ibe mba wa mba kwab njaaji
Sarah.
15 Ye ni bi wa ba he tsratsra ko nge ni
mba a hi tsratsra. i be wa bana he tsratsra
na mba na he tsratsra na da he ni njaji na.
16 Koge na he tsratsra na ni tu isroun
mba ni i meren mba a hi hlotsu megi.

2

1 I wu u ka hla njaaji ilan.
2 Gbi bi ciche lila du mba hi he vutu bey
vu sunro be toh jaji ni mi kpakyeme ni
itere u Irji.
3 Na ki imba be niko be ka vutu bi bana
be tere totona du bana so ima u tehuwa
na.
4 Du ba tsoro imba be tsitsama itere
sunko wa balilo.
5 Du mba hi be mlaya mba komba bata
tee naki itere Irji a ni bi kerekereme.
6 Na ki u ka hla imirize du mba hey be
sisuron.
7 Ko ni konrime u ka zeren dedeme.
8 Hla tere be dedema. bewa bana toh
itere Irji na Ishan ka temba.
9 I miri ko mba wo tere ni tei komba ni
mi kogeh mba na sunyu ni mbana.
10 Du ba na tee yibi na. Mba ka ji
kpakyeme U Irji gbahgbah me.
11 U imiri Irji ba toh didima wawumba.
12 Ani hla du keh ka memetee u gbu gblu
tagah.
13 Keh ta zere di ta gbey tee lulu ni ze
sunro u ye ivere Irji tee bu.
14 Yesu a kpa hla tere u bu ni gbu gblu
da ikheu ubu wawu. na ki khi ka hu hla
terema.
15 U ka tere ni gbe gble de tshoro ba jaji
ndah na kpa u tsirina.

3

1 Ba de ya bi wa ba bahtu mba nu beh
chua mba wo tere mba.
2 U ka llah ni bawu du mba na mere idi
na mba kana sen iyu ni idina. du mba zo
mba ni mi sisunron.
3 Na kima khi na sun ni buh na khi na
kpakyeme ni kpabuna.
4 Ni toh kima Irji a ji ikpan shishi ye.
5 Ana hei ni tu indu dedema wa khi ti na.
irji a glata ni iyi Yesu
6 irji a nuta Ibrji Tsra tsra gbugbuu ni tu
Yesu. Wa a ye kpata chuwoa.
7 A teenaki du khi sun kasaisai ni seisei.
8 I wayi a hi ton du jaji. Mei sun du tere
tere ki bei wa ba kpa Irji teh u jaji mba
zere zere u dedema.
9 U ka domeh ni seh yun u kukulu. ni
mbala gye gyere. U sun yun ni tu ibeh U
Irji. Ikpi mba ki mba na no ta ipkina.
10 Kahme ni idi wa ani chah mba wa ana
son tsrei tsrei niyi na.
11 Bika toh nji kima ana zren tsrei tsrei
na.
12 Uwa me ton Artemas ka Tychikus ni
wu, ndu ye gbagbla ni me ni Nicopolis ndu
su son ni men.
13 U tru Zinas gbagbla, wa a to mlazren
ni Appolos ni kon wa ba he ni
14 A bi duu ijinbu idi bu khi yah de te
kpi dedema da yibi ulu'a ani ye gba gbla
du mba na sun hlegana.
15 Bei wa'a ba hey ni mei mba chiu. chi
bei wa'a mba kpakyeme ni ta ni mi itere u
jaji. zeze i irji du sun ni yi wa wuu.

Filimo

1 Pol, indji u tie ndu Kristi Yesu, ba-mba
vayi ma Timoti hi ni Filimon, ikpan mbu
ni ikpan tie ndu mbu,
2 nda hi ni Afia vayi mbu vrenwa, nda
hi ni Akipus ikpan u taku mbu, nda hi ni
Chochi wa bi rii ni koh mbi.
3 Dun Aliheri he ni yi ni sie rji ni Irji, Itti
mbu ni Bachi Yesu Kristi.
4 Mi zie bre Irji mu. Mi yo yi ni mi bre
mu chachu.
5 Mi woh ye nitu son mba yo'shi ni Irji wa
bi he niwu nimi Bachi Yesu mba ni wawu
bi hu Irji.
6 Mi bre nitu zohn tu-mbi u yo'shi nitu
Irji dun vu-kri nitu toh ba kpie bi ndindima
wa ahe ni mbu nimi Kristi.
7 U mi ngyri banbran ni vu-suron nitu
son kpa mbi, nitu suron bi wa ba hu Irji
ba he ngelelen me ni tie me, vayi.
8 Nika, mi he ni gbengblen suron nimi
Kristi wa mi ndi dun wu tie kpe wa-abi dun
tie,
9 u mi k'ma bre-wu nitu son u Irji - Ime,
Pol, chiche ndji, u zizan mi ndji na ba tro
me ni Kristi Yesu.
10 Mi miye u, ivre mu Onisimu, ime mi
tima ni brusuna.
11 Ana kpa tie meme niwu, ama zizan ahi
vren ndindima niwu u ni me ngame.
12 Mi tru'u dun kma ye niwu, a vren u
suron mu.
13 Mi na son ndi mini kawu zi ni me, don
dun tie nimu ndu u'mbi, ka mi ri he ni loh
nitu itre Irji.
14 Mina son ndi mi tie-kpe hama ni kpa
nyime me na. Mina son ndi dun tie ume
wa ndi a bi'a dun he nitu gbigbi na u ka
he ndi wu tie rji nimi suron ndindima.
15 U a rjuto ahi nitu wayi mba ba chu-u
rju rji niwu ni vi tsaa ntoh, nitu ani la kma
ye nda he niwu ni wawu ntoh.
16 Ana la tie grahn ngana, ani tie bi zan
tie u grahn, immri vayi bi son suron mu.
Ahi ndji ndindima nda ri nimi suron mu
zan, u gra ma niyi ngame, nimi ikpa yi ni
nimi Bachi.
17 U toh bi kpa me nji na ikpan tie ndu
niyi, kpa-u ngame na wa bi kpa me.
18 To a tie-kpe wa isuron mbi na banwu
na u nda kpa ihla ni yi, ko ani hi nge a kpa,
bla yo ni tu mu.
19 Ime Pol, mi nha ni'wwo mu: mi hahn
yi. Ana ndi bi kma tie ihla ni'wwo mu na.
20 Eih, vayi, tie nimu wayi nimi Bachi;
kpa suron mu ku-si nimi Kristi.
21 Gbengble suron nitu wo-ttre mbi, misi
nha ye niyi. Mi toh ndi bi tie bran zan ikpe
wa mi meyi me.
22 Nimi ntoh ki, bika mlah mitra u bitsri
tie ni mi, don mi si yo'shi ndi nitu ibre mbi,
ba nji me kma ye ni yi.
23 Epafras, ikpan mu u tie ndu nimi Kristi
Yesu, a-ndi dun mi chi yi.
24 U Markus, Aristachus, Demas, u mba
Luka, ba kpukpan tie ndu mu.
25 Dun Liheri u Bachi Mbu Yesu Kristi hu
ni suron mbi. Amin

Hebrews

1 nisehn irji atre niba titimbu nikohn
kanka ninyu anabawa
2 nintohn uklekleyi atrenita nibubuh
urema iwandi ayou ndusoninyu kongye
iwandi nituma ati gbunglua
3 wawuii hikpawandi ahe imbarji jiji
arzy zatima anji kongye ninmyi ngben-
glen ilatrema niwandi ayemla latrembutia
nakaba kakuson niwokrli utimbu iwandi
aheni kongyea ni shulu
4 nitukima aheni gbengle nitu mataikuba
yanda kpewandi indema iwandi asoninyu
aheni gbenglen gbugbamu niumba
5 nitoki ahinyga nimyi malaikurji iwandi
atabatrendi uhi vremu iuwa mba mihi tini
wuu? ngarli mia hitiniuu wawumeni he
vuvrenime?
6 ngarli niwa ndi irji anji iwandi
ansoninyua yenin gbunglua alatrendi
mailakurji ba mpembau dubaku kyum-
barju niu
7 nitu malaiku ba trendiani iyakababati-
brzi bitretrema bahi ilebelu
8 nitu vrea a tre kpauchima iwu irji
iwandi anaheni we ukena kpala uchume
ahi kpala urju tsratrame unjanji
9 nyemebdu ndu wandi ahindidima a
kamendu iwandi usoah nituki ahirji wato
irji me gbanye ukinklasro niwu za iwandi
uyandi ahidindima umeah
10 nzi tuntur mu ahi bachi iwuyi uti
gbunglua ishulu meahindu uwomeyi
11 bawatumba hama amawu unaheni
klena baye che na kpi usrukpa
12 uchibiba na nganjakon ukasi kla ama
iwu uhe una kasrana kase kase iseme bana
klena
13 ama ahinyga ni myi malaiku rjiba
atatrendi kuson niwo korh mu uni myi
indzi ukrjzume aheninzame?
14 ashe ana malaikuba duka ba birjina
biandi irji nitobandu douba tini bandi
kunbra ni sonsi?

2

1 tuuda ahetokima abinidu kimlaya
zrime nitu ikpibiwandi kisiwoa donkinati
rruua bakasu nita wuu
2 idan itre iwandi batre ninyu malaikuyi
a litre jiji natikpe iwandi batre ndi nduna
tiuana yakpatsri kpa iya megyen
3 nitu kima ki gbujbu idan ki kambu
ni ceto rligrama? ahi timbu niyuma mba
afara hlau biandi ba wuua babayi balanji
mlaye hla ni tawu
4 urji nituma aye hugon ma ni alama bari
alajibai imba mu ajizai ni kanka nakuma
ito ubirji dindi nin kanka iwandi iwandi
aga yandakpe iwandi ayama
5 anahimalakurji iwandi ati gbunglui
ndubaye iwandi kisi tretuma
6 undiori ka hug on nibuburindi inzjime-
hin gye iwandi u rimrema? ni vrenzji me
iwandi utrendi uyaba?
7 utizji time nitu malaiku unuba braya ni
daukaka nikpibiandi utibaa
8 loba nituikpi bia ndi utiba mpenpeme
ndu kongendu heni wonwu nikuma woma
domi irji ka kougye doniwoma ana ka
kongye zinkana har zizaa kinato asiti
kpiba wawu u rlina
9 amakito iri ni mui vin tohn ahifyime ni
malaikuba ahi yesu ba chbi ni daukaka ni
girma nitu iyawandi atoa ninkoh ukyumaa
iwayi aheni nkoh ndindi urji ivreji ayekyu
nitu konygah
10 idan ahetokima abi ndu rji iwandi
kongye barzji niwu nahi uma ngarli anji
mirli gbugbwu ye niduba fe daukaka nidu
ba kpanyu gbujbu ninkoh iya iwandi atoa
11 ni iwandi a niti tsatrame ni iwandi ati
tsratrs mumlauba hi riri nitu kima mba
ana klu shani yoba ndi mirli vayi na
12 atrendi mi dbu nde me ni mirli vayimu
ru myi tsutsu shutubima migbrendemesan
ni se
13 har ye luwa andi miyo isromu ni
wa wu i ngarli ingyemi heyi ime ni mirli
iwand irji nebaa
14 niwandi imrli rji bahi inma imba
nta vrerji abahyu ma yatoki nibubu kyua
ahmah inzji ukyua wato ibzji
15 ala jbu biandi tuniwandi bungizji ba
bana brab nitu sisri kwu
16 ugarli auali malaiku mba asizobana aa
bahi igrzji Ibrahin mba asizoba
17 tuuda ahetokii abi nindu hena vayima
nikoba wawuu nin wawuyi ngarli nilahi
ninkomba uhurji ngarli ani sruyi ukarzji
ni wruhlegan nindyi
18 tunda yesu nitututuma atiya ngarli
bala tsrauya nitukima audi wawu ni zo
biandi batsaraba

3

1 nitu toki imrli vayi be tsratra kpukpah
bi yohni samariya rilmre nitu vrerji wawu
imbah kikle priest u tsatrambu
2 ahindyi iwandi irji nyeme niwaua
iwandi achwu yandakpe andi musa
anandzji nitrerjia
3 wawu vrerji rhgrama iwandi azau
musa indzji iwandi ameko ase kwukwu za
koa nituma
4 do kowaniko ahem ndzjima indji
iwandi amekongyea ahirji
5 Musa aua indzji dindi iwandi atatindu
nitre rrji atahugonitu nitu kpe iwandi
basonatre ni koshishia

6 ama almashiu ahivre umulki nitra rji
kitayi kimiyitrama idan kinji mreyema ni
myi sronbu
7 arzuto ndi tokima ibizji tsatraatre luwa
indi worhlama
8 nati gbengle sronbi yandakpea ndi
imrli isra ila bati ni myi wanyu ni nto ustra
ni miji
9 nintoh kima ba titimbibata wanyu
ninkohn u trame baya ise isenza basi
tondumu
10 nitukima miyi nimyi sron mu nitu kpe-
wandi batre ni wuaa umitrendi baeigakhi
kpanba nimyi sronbaye banala tonkomun
gana
11 nitukima migbrerji niyinfumu bana
rini myi wyumuna
12 yazrime imirli vayi nanduba wlun-
cle ni memesrohn iwandi anabi naa a
tsatrambi iwandi irjiuvrli kbau kasra
13 mumako toki bika nwron kpanbi
kowanevi idan kitovikima ndurimbinduna
nduua kuri nitu gyru yalrenbuna
14 kirga kbatumbu nu yesu kristi idan
kikukirli ngangba niyo sronbu turji ni
mumla he klekle
15 hitu iwayimba bahlandi iuwa idan
breohlama ha kpahlega nimyi sronbi na ivi
u isimbaba
16 ihibagha mba bawolahn na kamaba
na tsi babiwandi musa anjiba rji masar?
17 ihiba nghauba irji atinfumba har ise
senza? ana biandi balatreuna ahibiandi ba
vralcbonba hlega nimyiji ahi bangyai
18 irji trendi bana kuson ni wuna? ana
hi biandi bakamba niwo trema na?
19 kiya mla ya ba rinimyi sima bana
latrena

4

1 nitukima ki mla rli mre ncheme nidu
ndu rombi nikon koshishi ndi you ngyu ni
tawu urjia
2 uhkiowo dbu trendindima yandaa
yanda kpewandi ba hla ni bawua ama
tondu mua ana tindu nibiwandi bawou na
kambani nyeme niwuana
3 aikita biwandi kitondi kitayi kiri nimyi
kusia yandakpewandi atre aimishirji ni
myinfumu bana ri ni myi kusimuyina
atreromba tundame arliga ti rjini mumla
ngbunglu
4 atintrame ni buburi nimyi vi utamg-
bah irji akusi mimyiviutangbah nitu indu
iwandi atia
5 nalatrendi bana rini bubuu kusimuna
6 nitutokima adon nibrarinduba rini
husiia iwandi irji hra nibawunduba rimyia
ingarli turzii mu israilawa gbubgwu bi-
wandi bawo tundudindi mayi nitu kusi-
maa bana rimyimana doubakamba ni
wotrema
7 irji alaziviri iwandi bala toa luwa
aziviyi na tre ni dauda ruzji ni tuturu mu
iwandi bana hlawua luwa idandiwohkama
nakpa sronmbi time me nayi
8 idan joshua anduba kusi irji me ani
nala treniviringana
9 nitukima iri hra bub ujusonsi ni chachu
sati nidyima
10 indiwandi irinimyi kusia irji ni tutuma
me akuson nitu induma ni tandakpewandi
irjiatini umaa
11 sabani kima kiti shishi nikiri
nikusimua dondu kouyga duna hla bibi
hamanutuwa wandi batia
12 itrerjia aheni sisreh ani rli zah in-
jingha harli bi rlima anivuyaba hi myi
sroni bzi anirla rinimyi hurdu anito mye
tmre usroh nikpeiwandi ani yatiua
13 kongye iwande batiu ba iriiwandi irji
nato naa saidai kongyeheni kizirji niwu
ngarhi ahoni kirziji nishima iwandikon-
ngga ni bla tuma nishishima
14 lahuniiwandi tunda kihe nimyi bi hlah
trerji biwandi vuybanitrarji yesu ivreirji
kinji tre irjibu ngbangbah
15 do kinaheni binikonitrarjina bana he
ni losro nimyi jbukpanbu mumakon ke-
henijiri iwandi aheni nkonbaa ndi batrau
tounbua saide bauatou nilatrena
16 kiyenitra dindi ndu isronbu nduna
jokwuna dudidiba wruhle nidukife
kpendindi iwandi anizota nintohwandi
kin nyemea

5

1 binikohn ni myi ndurji ihewuyimba
achuwu niymi dndyi inzji nitukima
wawuyi anjindzi nitu trerji iwandi
anikanu megye ni suruyi iwandi aam
wruh latre hlega
2 ani to tre ni biandi bana to irjim-
egyeana ni biwandi bagyurubaa wawu
nitutuma ahindzi u sankohu
3 nitu tomba ahindu sruyi ana nitu wu-
ruhlatrenji hlega megyema nitu wruhlega
utuma ngame
4 idiori naiyajituma him kpanchi rligra
yina saidai orji kima yowu tokima yanda
kpowandi ba yoh haruna
5 tokima me almsihu anahi wawuyi
chutuma na ninkoh nimyi treirjiana a hi
iwayimba you natremwu iwuyi uhi vovreh
ime mihi timba niwu
6 yanda kpewandinibuburi alatre ndi
uhinikhon ni myi hurji ban toh uklema
kwatancin malkisadak
7 Almashiu iutohn usoman nin gbuuglua
atre nirji nitu bre nilanka niyi gbangbama
har ni mashishi to iwayi iwandi aheni
gbengle uchurju nimyi kwua indji ba wou
yauda iwandi alina kbatuma mua

8 koda ike ahi vuvre awa toh ninkohn dhi
iwandi atoah
9 ahenin kohn uklekle mumla iwandi
ana klena jbu biwandi bana kpa trina
10 irji atta youndi kikle ninkohn bitin-
durji nitu vito malkisadak
11 kiheni kpe gbugbwu iwandi ki tre nitu
nrerji ani heni ya hla ni kpranbi turji ni
mumla ma
12 kodayake zizaa abinidu kbati bi tsroh
duk tokima me ashe bina za ndudiori
hla tsroyi umu mlah nitrerji na? har
akbatiwandi baye nuyi imasisan nibirli
iwandi asekpanaa?
13 idan ahe tukima duiwandi imasisan
mba hi birli ma ana sekpa nilrerjina ahe
na vikpra vuvreh
14 birli usekpa heu binkohn biwandi
ikpramba vulua luwani kowani vih don
nindi baga ti dindi ni ti meme

6

1 nitu kima ki don tre u mumla u kristi
ndi zren hi ko shishi mla u yindin ku na la
kma hi ni tu kpatre rjia mbu u mumla wa
bana gigla ndu mbani kponji ni mi rji
2 nda na tsro u mumla nitu batsima ka
ba wo kasa tashme u wa ba khwua ni tron
u kakle
3 kie tie wayi ni kpanyeme rji
4 ahi kpye u dii ndu biwa bana toh kpan
nda la roo u shulu too wa ba kpa isan mba
u rji tsratsra
5 nda latre ndindi u rji toh ni ngbengblen
u nton uyea
6 u nda ye joku ana tie tu ndu ba nji baye
ni nkon rji ngana
7 u meme wa ani so malu wa ani ku nitu
nitu nda ni ndu ba kpyi ba ndi ni bi ron
baa rju ni bawu irji ni tu lulu niwu
8 u kpyi bi rju ba hi he ngban me ni tie
nyu u kle ma ahi gon lu
9 niwa kie hla towa anita niyumbi biyi
wa kie sona kie toh ndi bi tu kpyi bi kpon
bi utre gbujbu
10 u rji na wo ani tie meme na wani kama
ni yu ndu mbi wa bi toh tie ndu ni bi
tsratsra ba wa bi tie ye luwa me
11 kie yo scon ni ndu yiyri mbi wu ndu
tsro yo sron mbi hi kle nton a ni ndu yo
sron bi ndu hi ngbangban
12 ahe tokima ni ndu yi na tie sanko na
ndi huza u waa nii nkon kponji ni vugble
ba kpa yo nyu mba
13 wa irji a yo nyu ni ibrahim nitu wa
indjiori n a zanwu wa ani shrji niwu a na
waa shirji nituma
14 a tre njanjimu nitie lulu niwu ndi ni
nno bahbu gbugbuwu
15 nakima Ibrahim waa yogble nda gben
aye kpa yo nyu ma
16 cucu indji ba shirji ni kpye wa a zan
bari u shirji hi kpye wa ani zon tre wa ba
hla
17 niwa rji a son tsro nglelelemye ni bi
son nyu ma wa ayo nyu bawu a ni tu kpye
zizi wa rji tie u bana kasran na
18 a tie wa nitu kpyi ha wa bana kasran
na bi tsro ndi irji nita bre tice u kita wa ki
tsutsu kafe wrji u rii kie sen ngble ndi nji
yo sron mbu wa asi gben taa
19 kie he ni yo soron nawaa ahe too rai
wa ba klia nda njaryi wa kimayi ni rihi
nimi kogon plia
20 waa ani tumbu yi yesu a guci rihi
niyu wa akatie injii firist u kakle naa
malkisadak

7

1 iwayi hi malkisadak ichu salem irji
ukon gye iwandi astra ni ibrahim arji ni
bubu taku baba ichu bari nikima ati lulu
yoniwu
2 ibrahim a nuh toh nitu vukpintrame a
fea indema hi malkisadak itutre kima andi
ichu dindi tokima ichu salem tutre ki ahi
ichu kau u chuwo
3 ana he ni itina ana heni yina anaheni
gyirzina anaheni mumla zrena a heni kle
nrli na wawu ahi chu ukase kase wwu he
to vrerji
4 ziza a tob minko iwandi idji yi aheni
wua iti utiti mbu ibrahim anu ri nimyi
iwlou ni kpi iwandi aka fe umegye uma
ni bubu taku uma
5 ngarli igirji iawi iwandi ba kpa ndu
biti ndu trairji bahe nitre iwandi arji ni
bubuu blatrerija andi dubakpa iri ni myi
iwloa niwondji wato niwo imrli vayimba
isra lawa koda ike bahem gyizji Ibrahim
me
6 wawu malkisadak ana he ni gyrji lawi
na akpa iri ni myi iwolu niwo Ibrahim nati
lulu yoniwu wawu iwandi aheni youyua
7 ana gbra sromana tsitsa mba ni kpa
lulu niwo iwandi ahinikon ni wa
8 iwayi hi trendji biwandi bakpa iri
nimyi wlon niviri uloba kwu ama ni kauli
ri indji iwandi akpa iri ni myi wlon mbubu
ibrahim andi ba vrinka har ye luwa
9 ngarli nitu tre lawi indji iwandi ani
kpari ni myi wloa ndu wawu me nu
ibrahim zaka
10 lawi ahe myi biwandi tsatson ibrahim
ninton iwandi malkisadak aye kbu tu ni
ibrahim
11 zizaa ani bi mudu kiwa kle ni myi
firistanci bi iwaiyawa to ina bi iwandi firist
aye nitu kpe uti otli biwu malkisadak bana
tre nitu kpi uti Haruna na?
12 kongya ninton iwandi ba vuba ba sru
ni kanka tokima me ibla tre ni he ni kanka

13 indji iwandi batretre biyi nituma a
hidji uwgburunka iwandi idiori na taba
kukurlini koshshi trarji
14 iwayi heni kirji ji itumbu irji ni myi
igrji yaluza nigrji iwandi musa na taba
yoba nitu tre firistoci bana
15 ikpewandi kizitrea aheni kirji ndi idan
frist ri aba shishi malkisadak
16 iwandi hi frist sisama anahi frist
iwandi a wlude nitu andi ka ida ugrji mirli
adamu a na aheni myi frist biwandi bana
shabrjiana
17 don ban nygan ni myi mbe rji nituma
iwu uhi priest ukase kase nitu iti malk-
isadak
18 doka ufari ba kauzi ni kosari don ahi
sanko iwandi ana bina
19 domi tro na kamaita kperina ama
kpen yosron dindi mko shishi iwandi ni-
tuma ki fenkon uhu trairji
20 iwayi iyosron ndidima anadi se shir-
jina don firisloci bimu bana shirjina
21 ama irji a shirji ni yesu ndi bachi a
shirji ana kadona uhi ninko kase kase
22 nibubu kima yesu anu kpan yeme na
la sekpah
23 ngarli ikwu azu firistociba nitin har
kase kase iwayimba sa fristochi gbugbwu
iri ni kogwori
24 ahelokima yesu heni sisre kase kase
indu ma utreji bana srahuna sam
25 nitu tukima aheni ngblegle u gbujbu
iwandi ahe hwuye hwuye nirji ni u me
ngarli don ahe ni sisre asi briirji nitu mba
26 nitu iri bikima nikhon ni myi bi tindu
ni korji wawuyi bini ta ana he ni latrena
uka ti meme tsatrama iwandi aheni hrah
uimyi bii latre ahe ni shushuluwa wuu
27 ana hem gbujbuna na binkohn nindu
rji ba iwandi ba sruyi nivi nivi ni
mumla ma ahi mtu latre utu mba kimba
ngarli nitutatre ndji wawuu ama vrerji ati
tombaimkpu ri megye ana youygah niko
nygah ni yanda kpe wandi akba tuma nya
28 nitu blatre iwandi indji biwandi ba
gazawa nikohn firistoci ama itre shirji
iwandi ayeni kokwon blatre anu iwandi
wawuyi nison kase kase

8

1 zizaa iwidji iwandi kisitrea keheni
kikle indji utso iwandi ka kuson niwo
korli utimbu iwandi aheni kongye na heni
shulua
2 wawu me hi grahmba ni bubu tsratra
kima itra ubrerji iwandi anah indji mba
mauti na
3 mpempe mbawu binikoh nimyi bitindu
nikorjia banu bwu womba u i ri ni myi
wlon mba usruyi nitu tokima abi nduba fe
kpeu sruyi
4 inda bani tre almasihu aui riheni
gbubghu anina tindu trona kofyime
5 don bi sruyi bake ni bla tre ba blatre irji
to iki iwandi baheni wyu ushulu na yauda
kpewa ndi idji angworo musa ni wandi
ason tomba irji tre ti kongye ni nitu tibu
bin din di iwandi batso nitu titaa
6 to ziza ah indurji iwand almasihu
akpaa aza unba mpempe me domi wawuyi
akukirli gbangbah ni touyu ubiwo iwandi
kakpanyuma nitu youyu
7 do idan youyu umumla naheni latre na
anabindu la younyuuharli ngana
8 dama irji ana vundji ni latre natrendi
mila yonyu isamah ni ko israilawa niko
yahuza
9 ana towandi miti niba titimbana aheto
iwandi minjiba nwo har ni rju niba ni
meme u masar bana hini koshishi niny-
oyuana ime miye kaba hlega bachi tretoki
10 iwayi yi hinyu iwandi miyoh ndi mitu
nikoh israila nikogou ivi bi i bach wa
tokima minidu bla tre mu ndu he ni nyu
mba nihla ngya ni myi ni myi sron mba
imeyi mila hi irjini bau baba bakala hi
idjimu
11 bana tsro ikpah usoh ni mirlivayi mba
ndi bi toh bachi nikima batouchurji ni
tsitsa kmali ni ninkohn
12 mila tsroba isitu nitu memekpi biawa
ndi batiua minala rli mre ni tatre
13 mba ngana ba iya tre ndi ikpe isahma
nitu yonyu umu mla ani kbati chichema
nitu iway ngarli alah trendi chiche si-
wankoh uh kado

9

1 to koda yonyu umumla aheni bubu u
bre rji ni kpi biwandi bati ni bre rji vu
gbunglua
2 don ni yi myi alfarwa meaheni bubu
ubre rji iwandi ba mlautia myikoh iwandi
aheni korah ba you ndi tsratra myiko ni
bubu kima ilu bari bahe ni myimatebur ni
srogbah baheni myima
3 baya mgbanjanklon uha myikori la-
hemba iwandi ba you ndi bubu iwandi ahi
tsratsra meh la zah
4 aheni bagadin ukpanwluwlme iwandi
akwati uyon yu iwandi ba kau wa wuu
ni zinuria nimyima nygamatsu u sha
wluwlume iwandi manna heni myima ni
kpal Haruna iwandi agbroh ni alo tita u
yon yu
5 ni shu akwati u yonyu ikpi gbublu
kerubobi biu dindi ma iwandi bahe ni myi
iwandi bakatu ni ndji u jinkar iwandi zizaa
kina ya tretre kpe nitumba myiko m nyiko
6 ni wandi ba shrliya ni ka bimbaa bin
ninkoh ni u treiji bari ni myiko kima
ukorah nitu nitu nasi tindu brerji mba

7 ama ni myi ninkobaa kanklema mbari
ri ni myitra uuharli ikpu ni se ningbengle
ani hi yi u sru yi ugya don tuma ngarli
nitu latrerji iwandi bati niwandi bagadi
aua herina
8 ibzji utsratsraa asi tsro ndi bana tsron
kohn ulu nibubu iwandiazahn tsratsra
tunde alfarwa iy mumla a heni zande
9 iwayi he kpeshe me utu intohn uzizaa
ninu kpi ni sru yi iwandi ba nua bana ya
kpanyu lamiri undji wandi ani bla trerjia
na
10 birli urli ni ima uso bahe biandi
baziba ni iro ni yose nin kanka biyi ba tik-
panba bah iwandi ba zini kpanba iwandi
batariwu unjanjima na gbeh sai balaye ti
iri samah
11 Almasihu aye ninyu kikle indji ublatr-
erji u bi ti kpindidima biwandi ba ye ni wzi
u alarwa rligraa iwandi aklea jiji tsratsra
iwandi anahi wo ndji ba me ena iwandi
anahi wugbunglu i mba ba tiwu na
12 ahi u yi utabana ni mirli laudona
ama Almasihu ari ni yi mah alari ninko u
tsratsrama inkpu riri megye doudu konyga
mpempeme ndu kpa soni sisre ukase kase
13 to idan ahi yi ntaba ni u kikleh lando
ni kpuntohn mirli lando nitu big ndi ba
tsratra mba timeme ani nglabatsratsrame
ni kpamba mpiempieme
14 iyih Almaihu iwandi ibrji ukakle akatu
ma nu na kwu iwandi aua hemi aibina ni
shishirji iwandi ani ngla mrenbu ni meme
ti dondi dukih bre rdji u sisrea?
15 nitu kpe ii Almasihu hi gbublu u yonyu
sisah iwayi arliga hetokima bati iwandi
u kpa chuwo ni biwandi bahen chi che
yonyu iwandi banu nitu latremba nitu
biwandi nindu ba ye kpa yonyu ni samba
uka kle a
16 ida widrji wandi inyeme hea indji
ukwu iwandi atiu ani nyibe kwu iwandi
ahe ni bubu uson nishua
17 gama ni wandi bati kwua mbah batin
du wasiya ama aua heni ndu ni wirji
wandi indji iwandi a anyga du heni sisrena
18 bi na nyeme ni yonyu umumla na
saidai ndi sai ba sruyi
19 musa ana chu tre ni myi bla shuti ni
ton ndji naye bayo imirli lando ni mrli ntba
na timah ni ngbanjaklon sambah ni ilan
kunkrou nfon ma a vraba hlega nitu ndji ni
imbe iwandi biwandi bahe ni tre ni tumba
20 ni wa yi i aye trendi iwayi i hi yi u
yonyu iwandi idji aye nuyi ni tre nitu maa
21 tokima ngarli ala hi yi nitu myikoo
nikpi iwandi bahem myi mba nikpi iwandi
batin ka ni bi tindu ni myi trarji niwua
22 ngarli nitu bla tre bito kongye ahi ni
yi mba bati tsratsra niwu idua sruyi na he
na wru latre ngame na he na
23 nitu kima ani hi tilas ikp biyi batsro
ikpi biwandi bahe ni myi shlululua iwandi
nahi tsratsra mea ba kanu nitu sruiyi ikpi
bahe ni shulu dole bati ba tsratra me na
sruyi dindi ni ba wu
24 Amasihu ns rini myi bubu iwandi abi
zah tsratsra iwandi bati ni woaa iwandi
ahi srasra yi megye nahi ikpe iwandi ahin
njanjiuna ini ahe tokima ari myi shu ni
tuma tokima ahi ni koshishirji ni tumbuh
25 ana hini bubu tsro tuma imkpu
gbugbwu ni yanda kpe wandi firist u
alfraw ata tiana iwandi ani ri bubu wa ndi
ahi tsratsra me ise ni se ni yi nuama ri
26 to ahe tokima yi anita toya nitu nitu
rji ni mumla uti gbunglu ni bubu ukba tu
ma nu
27 yan dakpewa ndi batizi ni kowanendji
inkpu ri megye kogon kima sai bala tre
28 ahetokima almasihu iwandi ba kbau
nu inkpuriri megyea nindu bah latre ndji
gbubwu ani kba la ye imkpu uhari anahi
nitu wru latre hlega na ani ye ni tu
biwandi bakisigbe iye ma ni vu sroh

10

1 bla tre hi wyu mu nitu dindi kpi
biwandi basiyea ana hi buburi nikpa kpi
bina biwandi ba chi bi ye hwehwe nirji
bana iyati wyere wyere ni tunyu iwandi
bitudu trarji batanji ye ise niseana
2 in ana he tokima na base kika kasruyi
chuwo ba? nitu irli bikima da bani na ti
tsratsran nkpu rime megye da bitretrerji
bani na to ahingye hilatre na
3 ama sriyi yi ba shle latre ise ni se
4 tuuda a he tokima ana bi nindu iyi kikle
tando imba intbaa ndu ba wru latre hlega
na
5 ni yanda kpewandi aye ni n gblungbu
atrendi ana hi ni kpi megye mba bi tin-
tama na in ani he toki ma mla kpa tini mu
mi sru yia
6 una ngyri nitu nu megye ni sruyi
ugotua nitu latrenbu
7 umilatre ndi yamba lugye miye tikpe
iwandi isro me soa yauda kpe wandi batre
nitu mua
8 ni mumla atrendi sruyi na hana ni
nu megye ni sruyi iwandi ba gonlua nitu
latre mba ukpanyeme na una siji kinkla
sro mba na bii abayi bahu sruyi iwandi
banuni blatre
9 intoh kima a latrendi ingye miyeni
bubu tikpewa ndi usoah aka tin ka
umumla kasranason tin kah uharha
10 ni tinkah uharli ba kbata zi nirji
nitu nkoh ma ninkoh usniyi ukpa yesu
Almasihu iwruri ni mbruma
11 tokima firistoci ba mpempebawu
bakutakrli kowanivi dona tinkahn nirji

kowani ani nu sruyi irli ri ko da ahetokima
bana taba wru latre hlega na
12 ni nko ringarli Almasihu a sru yi inkpu
riri megye nitu latre ukase akusohn ni wo
korli urji
13 asigbeh nindu buwandi bayo ni ko
shishi nduba ka ti mirlin ze iwandi ba he
ni sawayema
14 ni bubu u sruyi iri akpanyu har kase
ni biwadi ba kma tunba nurji
15 ngarli ibzi tsratra trota ikpe u mumlua
na trendi
16 iwayi hi youyu iwandi mi tinibawu ni
vibii inji bachinbu misru tre bisekpama ni
myi sronba mungyabanimyi imrenba
17 minala rli mre latrenba ni jokwum-
bana
18 zizaa iwirji iwandi ba fe wruhlega nitu
ikpi bii suryi kperi nitu latre nala hen gana
19 mikima imrli vayi isronbu na jokwun
niwandi ki hi ri ni bubu tsratsra dindima
nitu iyi vrerjiana
20 i waii hinkohn saamah dindima
iwandi abwu nitarou ni wrji labule iwandi
ahini bubu kpama
21 do kihem kikle idji utindu ntrarji ahe
ni trarji
22 ki chbiye ni sronbu dindi ni bagadi
dindima ni myin njanji ni sronbu iwandi
ahi tsratsram nimyi meme mre nikuma ki
glakpanbu ni ma dindima
23 kinji ngbanagba nitu njaji tre uyo
sroubu nindu nglen bu na kwuna nitu
kima irji wandi ayonyu ahirji ukpan yeme
24 ki ma ya zrii me ni nyeme nikpanbu
nitu tikpe dindima
25 kina ka chbi te hwyere ni kpambu
chuwona yaudakpe wandi yauda kpewa
ndi bari bati nitu kima ki nwron kpanbu
kwani vi yauda kpewandi bisi to chibiye
irji hwehwre
26 tunda ahetokima kita ti klatre un
nanyea idan ki rliga ka to njaji tre sru yi
bikima latre na hena
27 idan ani tokima kikle jokwu usron unu
sisri hukuuchi ni wlu u hwu iwandi ana rli
klenaa biwandi ba kamba nirjia
28 indji iwandi akani wo tre musa ani
kwu ba tausaye nitu higon ikpe harli
kokwa itra
29 ahi iribi hukunchi rimemba ibi ni
biwandi ba kpa irji tsri a ahi biwandi ba
kba iyi uyonyu nanda auahi tsratsra na
iwandi ninkoh yii ba hrau zi urji biwandi
ti ibirzi dindia dia
30 kito indji iwandi atrendi nudih hi uma
rjuhla nitu kima ngurli ubangiji ni blatre
ni ndji ma
31 ahi kpe usisriu udu kijokwo niwo irji
iwandi aheni sisrea
32 ama rlimre ni vi biwandi hini kogoa
ni wandi ikpah niwandi bi gbre ni ya
rligrama
33 banu yi sha ni myindjimu ni myi nza
ni mrliye bila si brewo irli bi iya iwandi
bari bahemi myi ma
34 do biwandi bahi ni kurkuku ba loyi
srohu ni kinklan srohn bi nyeben ni sra
kpa dukiya mbi iwandi batiu bi hrah nimyi
kpi bin ndindi biwandi ba bi zah don mi
loyi sro niwandi mina hem kurkuku
35 tundi ahe tokima na ndu joku sron bi
iwandi ahe ni dia
36 don bi son lohsron don ni fe ikpe
iwandi idji yonyu nita wu tunda biti ike
iwandi anduyi tia
37 nitu vi fifi ntohu iwandi ani ye aua ti
sisri na
38 tin dindi mu ni sa idrji ri ni he ni njanji
idan arju nugohu mina he ni kin klau sr ni
wu na
39 kita kina he biwandi rju nigohn u
hmanyu tunde ahetokima kihe ni myi
biwandi ba he ni bau gaskiya nitu mla ya
zren bu

11

1 zizan nyme kri bgangban nitu kpi wa
wu yo sron nitu ma ni kpanyme ndi a hi
janji kpiwa wurhihe u to ni shishi
2 nitu kima batre ndindi nitu nyme u ba
baci bi sen
3 nitu nyme kri gbangban ki mla to ndi
irji a ti ngbungblu ni tre u nyuma nda du
kpi wa bahe ndendeme du ba ti ba rhini
kpi wa bana to ba ni shishi na
4 a he nitu krigbangban ni nyme u habila
mba a nu irji ton ndindi wa a zan wu kainu
nitu kima ba nyme nikri tsatsra ma e irji a
gbresan ndindi nituma mba ton wa anua
nitu krigbangban habila rhisi tre niwame
a kwu ye
5 ana nitu nyme ni gbangban u Enoch
mba ba baun ndana du to kwu na bana
too na nitu irji a baun niwa bane rhihr u
baun hon ba hla tre ndindi nituma ndi anu
irji sisron
6 zizan hama ni nyme kri gbangban nko
u nu irji se a kpanyme ndi a he nda ni han
ndindi ni bi wa wawa
7 a he ni nyme kri gbangban Noah mba
niwa a kpa lan tondu nitu kpiwa a rhihe u
rhu tsro ni sisiri iji a me jirgi ma wa a kpa
bi mikoma chuwo nitu ti kima a chon nyu
gbubgblu nda kma rhukri tsatra too hpu
biwa kri nitu nyme krigbangban
8 a he ni tu nyme krigbangban Ibrahim
mba niwa ba yoaa wo yo a nda rhuhu hi ni
bubu wa ani hi kpa ti u ma a rhuhi hama
ni to bubu waa sia hia
9 ana nitu nyme kri gbangban mba a ka
son ni meme u alkawali too inji wu meme

kora a ta kru ni mi bru tenti baba Ishaku
mba Yakubu mro vayi hpu a alkawali riri
kima
10 a sia yaa hi ko shishi igbu wa a he
nchimema wandi ndi u tsra mba me na a
hi irji
11 a he nitu nyme kri gbangban saratu
wa ana he ni krju ibrahim a kpa gbengblen
u grji vren i wayi a he toki niwa me ana
chebran a kpanyme ni tre gbangban u
waa nuu alkawalia bari ba he ni mye tre
nitu kaa ana nyme krigbangban ibrahim
ka saratu mba basia tre tuma nitu kri
gbangban saratu niwame a bhe a kpa
gbengbblen u kpa vren niwane ana che
bran u wrji ne vren nitu a to ndi wawu
wa a nu alkawali ani kri abangban ni tu
tre ma
12 nikima rhini inji ri kii wandi me ana
rhu na wa a mla kwuye ba grjhi ihpu
gbugbuuu to tsintsen ni shulu mba u kau
bla too yashi ni nyu kpantre ma
13 a he niyu nyme kri gbangban mba biyi
ba kwu hama ni kpa alkawali ba hama
nikii hu gon wa ba to nda chu rhini ni
gbugban ba nyme ndi bana bi meme bako
ra baba biwa ba rhuye kii ni meme na
14 biwa ba tre kpi biki ba rhuki ni hla ni
ra ndi ba si wa ko u meme mba
15 banina si ti mren u gbu meme wa bana
rhu rhia banina to nkon u kma hi
16 to wa ahe yi ba yo sron meme wa a
bizani ndi wu shulu nituki irji na klu shan
u du ba yo ndi irji mba na nitu wa a mla
igbu zi bawa ye
17 a he ni nyme krigbangban u Ibrahim
niwa ba yo ni tsra a ban Ishaku ton ana
vrenma riri wa a ba ton wawu wandi ana
kpa alkawaliba
18 ana nitu ibrahim wandi ba tre nituma
ndi ahi nitu ishaku mba nu nde iilipu me
19 ibrahim a ban ya ndi irji to nkon u nzu
Ishaku lu rhini kwu ahe to sran tre ana rhi
ni ba mba a kma kpa u ye ni kpama
20 ana nitu nyme kri gbangban nitu kpi
wa ba he ni shishi mba ishaku a yo lulu ni
Yakubu mba isuwa
21 ana nitu nyme kri gbangban mba
yakubu niwa a ta kwuu a yo lulu nkan
nkan ni mrli Yusufu Yakuba a gbrebre nda
kri ka kpa nren nitu kpala zren ma
22 ana nitu nyme kri gbangban u Yusuf
niwa son kle na a ti weiweire a tre nitu
lurhu mrli Isaraila rhini masar nda yo tre
zibwa nitu kwukwu kpama
23 a he nitu nyme kri gbangban mba
musa niwa ba grjiu ba tima ba riuzi u wha
tra nitu ba to ndi a vren wa a biya bana ti
sisiri iban wa kikle uchu a yoo na
24 a he ni nyme kri gbangban wa Musa
niwa a gbron ti ndi a kama du ba yondi
vren wa firauna
25 a chu duba tiw ya baba ndi bi irji zan
wa a ni son si ri kpi ndindi ni latre u nton
fii me
26 a mlaya ndi ishan wu hu kristi a ti nkle
zan kpi biwo masar nawuu nitu a sia yo
shishima ni handu wa ani kpaa
27 a he nitu nyme kri gbangban mba
Musa a don masar ana klu sisiri nfuu
uchua na nituwa a vu sron na wandi a si
to wa bana too ni shishi na
28 ana nitu nyme kri gbangban mba akri
nitu hugran mba vra iyi ni du wa ani wuu
ngrji bi mumlan kana sa wo ni mrli bi
mumla bi israila na
29 ana nitu nyme kri gbangban mba ba
zren zu nimi kpantre ma u reeds na nitu
kuklu meme niwa bi masarba bata son
zren hu toki imma mrhenba hi
30 ana nitu nyme kri gbangban mba
gonkangbu Jericho a kulhe hu gon zren-
mba kagoon u vi tamgban
31 ana nitu nyme kri gbangban mba
Rahab wa ana ntrn ana kwu baba biwa ba
ka wotre nitu a kpa pime biwa ba tonba ye
ni yabi ni du ba ye ble ya gbengblen gbua
32 mila lha ngye nha? nton na tsra
nimu na du mi lha nitu jiduna, baraka,
shamshuna, yaftaha, dawuda, samuila,
baba anabawaba
33 ana nitu nyme kri gbangban mba ba
rhibiko uchu ni kuu tindu gaatre ndindi
nda kpa ba alkawali na kaanyu ba chen
34 hbi gbengblen ilu nawo ni nyu njing-
ban nda kpa si kpa rhini ba lilo nda kpa
kikle gben gblen ni bubu kuu nda ri bi taku
waba rhini gran ra
35 imba ba kma kpa bimba wa bana kwu
nitu ba tashimebari ba ti ba ya nda kamba
ni kpa chuchwo nitu du ba la tashime wa
abi
36 bari ba kpaba tsra ni nkon nza ni ya
grhi mba kpa tsi ni gbugban ngame mba
sraka ni lo ni kotro
37 ba taaba ni tita ba hanba ti ha ba
wuuba ni njingban ba zren si kagon ni
nta tma mba nta tawo bana ni ko ku
son zuba ni fuungyungyu nda vuba tiiya
chiche vnuu bibie baba bisen u greek ba
tsro nha ndi ba ta ba ni tita ba han ba ti
ha ba yo ba ni tsra ba wuuba ni njigban
38 gbungblu ana bi tsra ni bawu na ba
sia zren ni kagon bubu ni klan meme miji
baba nglu mba ni nfron tita mba nimi juju
meme
39 niwa me wawumba irji a kpanyme ni
ba ama nitu nyme kri gbangbanba bana
kpa alkawali na
40 irji a mla kpe nkan wa a bi zan nituwa
nitu ndi hama nita bana kpaba ndi duba
kri tsratsra na

12

1 ahei naki undi gbugbuu ba kata ni yiri
shubi yi u kle ni tre ukika ko gye cuwo wa
ani nawa ita ni tau ni nla tre wa anigba
ta uni son bu vu sur ni tsar wa a hei ni
koshishibu
2 uki ka yo shishi mbu ni irji wa wau yi
wu mumla utaba ace tere ujaji ugyawa hei
ni koshishima wa vu sur ni giciye da wur
sur le ni shan wakuson niwo kori wukur
siyi allah
3 naki bika rhimre ma uwa vu sur yiri
adawana nla tere ni na du yi wuton ko bika
bacuwo na
4 bina kle gbangba ni gbi sur ni nla tr
wa tsar wa ukayi bi le rina wu bikparisu
ni tere wa ba hla nitere ni mini
5 vur mu na banhoron rji ni ro na wu bi
yi me na se niton wa bano horonma
6 anaki ba wu irji ani horon ni biwa wa
kpayeme ni ba wani hukunta ni biwa a kpa
ba
7 vusur niya ni son wu horo irji ni tei ni
na bi minima u vur rime wa tema na no
horo na?
8 wubi tana hei ni horona na ind bariba
hei niwu bishegukena ubina minina
9 u hei na kiki hei ni bate ugbugbuu wa
ba hurance nita wuki no ba daraja ba wa
ana wa kiyi ni ubanmu wu ruhuniya ni
sona na
10 u ba tembu ba no ta horo wu ton
zizama ubi ma urji wa ani hurace nita
nikon wu bimawa ki fe rabo ni mitsark-
inma
11 u ba horo wa abi ni ton ma u hei ni
loma u yar sur uani gni mini u ruhaniya
ni adalci ni du biwa ba gni ba nimi
12 wu anaki u bika mla wo bi tei wa ani
reto ni kpanubi wa ba kaduwa
13 bika wu kon wa gegere me wu kpe wa
a vu kuma ni ko san dunazina waka se
14 bika wa son se ni kpabi nirayuwa
wutsarki wa ana hei tokina bandi wa ani
to rji
15 mla tumbi tei ni du ri na fe alheri Allah
na u du kpe u tushe wu rima dutsiro ni yi
da gyi kpe wu fitina wa gbugbuu nikpabi
baka gurbata ni tumba
16 bika tzir sereme ni duba nato bi
wamba niyi na nibi wa bana hei ni ibada
niyi na Isuwa wa don biri wa ka le ni son
wu ver wu mumla
17 bika to ni kpayeme nawa a tei yo sur
waani son za u albarka u koshishi u bana
kpayena anafe ton wu bre nla tere mana
wa naki obre ni yimashi
18 bi na ye nigbilu wa ba sawo na wa
gbulu wu rilu ni bwu ni tukuki ni tsin
wubwu ni hadari
19 bina ye ni vri kpunu u no se sir ni nla
wu no sesir na wu bi sere ton ba bre nidu
ba na wo gana
20 u bana son u vu sur na nikpa wa ba yo
doka ni tuma na uko daba a taba nigbulu
ani ta ni teta
21 wa kpe wu sesir gbugbuu wa musa
tere me son sesir me firgita
22 wa hei naki u biye ni gbulu zron ni
mi gbuu wa rji wu rai wu shu ni wu
urushalimo ni wulo dubu mini ba gyir
23 wu biye ni shubi mini bi mumla waba
nha nha wu shulu bi kaye ni rji wa wau yi
u bla kogye naki he ni ruhu wu dalai wa
ba riga da tsrkake
24 wu wa u kpa rji u wa wau a mat-
sakanci wu sabon alkawari ni yi wa babwa
wa tere zun ni yi Habila
25 na kabi ni wa asi tere ubana gbiju
na wa ba kaba niwa ba ba gbi ton na ni
nigbugbuu u feme ba tsira i kita kama gon
tei wa ase gbiton mbu ni shu
26 uni ton ri ikro ma a guru gbugbuu u
zizaa a yi alkawali da tere iton a hei wa me
guru ana gbugbuu me gye na du ni shulu
27 u nla tere bayi har ila zizaa a tsor cunu
kpe biwa gunu wa to kpe wa ba tei du kpe
wa bana gunu wa ba hei
28 wa naki fe bubu son wa ana guru bana
wuji ka son u gir ni iri son wu zizaa wa ki
yi sujadani rji ni kpa ye niwu ni wu ni na
son ma wu bima
29 ana ji irjimbu a lu wu gon

13

1 dun mre vayi ta sun kpaba
2 na kparisun ni bubu kpa bi tsiri na ni
bubu ti na yi bbi kpa malaika wu bina to
na
3 ya bin ba ha niikoh tru ti na bin he ni
ba ne mi sor ya bi ba hemi kpokpo yah na
bi he baba
4 dun ko anh mla grama ti dun kbanci
grami sun tsatsra rji ni tron bi kur ni mba
ndi ni bi tre
5 dun sorbu rju ni bubu sun kubu ikpe
wu he ne wu yo sorme ni wu rji ni tun ma
tre me na brin jina me na dun kpe ti yina
6 ki kun su ni dangana ki he ni gbagadi
ni tre baci bu wa wa yi ni zonta me na kulu
si siri na to a ge idin ni ya ti nimu?
7 bi ka mla ya bi ninkonbi wa bi gbito ni
yu ne tun tre rji bi ka mla yani din tsar bi
ni kpa tsiro bi ti dindi ba
8 yesu Almasihu a riri lare ba luwa na he
tutur
9 na kabye ni bi shi ji tsron kan kan a
he nibi ni me sor mu ni ti bin ana he ni
dunma ni birina bin wa bana zon ba ri bi
wa ba kambani Yesu

10 ki he ni gabagadi dun ni me biti
chucun ne me hakali ba he ni gbele wu rii
nituna
11 i yiri ine ma bin me iji wa ba wu ba
ni tun tigba ba krin den ye ni inji priest
nime tsatsra bubu ba vun kpama na gun
nithogon gbun
12 yesu me tiyah nikogon get wu migbu
dun ni ba kban ijii ba ni ta mgon yima
13 dun ki ba hi ne gogon gbu ni shan ma
14 kina he ne gbu wu ka klena ki yah rin
wa ne yah
15 ni ta ikho ma cacun kita na iton ni
gbre rji gbre a wu lan wutre iyunbu waki
kwikini gbashu ni gbresan
16 kina kparisu ni ti kpe dindina ni zon
rin huna rji ni grin kpukpome ni bibi iton
17 wo ni hu bi nikhubi ba ti dun gbin yi
ni tun sur bi na bin ba no blanba bi wlo
tre ba baba in bati dun yo yi ne me gri ba
ni funba bi ta ti ni fun ana zon yin na
18 bra nita ni tawu ni kini to ki he ni mrin
dindi ki yin burini ki tsor wa a he dindi ni
me bu wawu
19 me no yi imrin ni dun yi tina yi ni me
ye ni yi kbla kbla
20 en rji wu no si wa a ghrin ye ne go ni
kyu ni kikle idin wu ya intma ba ni baci
yesu wa a no yinma wa a ka klema nda yo
yi
21 a zon tun bi ni kpe wa abi na ti wa
surma so ti dun ni tunbu wa abi ni wu
nita igon yesukristi dun kunku gba shu na
a naki niwu tutur amin
22 mrivanyi ziza me no yi gbegble dun yi
vun dre ni me wa me no yi gbegble tre wa
me anh ni yiwu
23 me so dun yi to vanyi bu Timothy ba
ka cuwo wa me to yi be ye gbagbla
24 cin bi nekun bi ni mrivanyi bi wa ba
whu rji ni italy ci ba
25 du tibi ha yi wa wu

James

1 yakubu gran rji na baci yesu kristi he
ni gji wlon don ha bi wa ba shankado mi
ci yi
2 ban ba wawuu ni ngyri mrlivyayi mu
niton wa bi ku niyaa
3 to ridi ahitsa yosron mbi ni ngji vurson
4 ndu vurontien ndu ma ndi ndu yi sen
ngbendble ndi na wakpe haman
5 iri mi nita ni wato ka bre rji wa ani nno
ni yalwace ana whicn ni bi wa ba bre wua
na ani nno ba
6 ama ndu mye ni yosron ana ni sron ha
naidji waa a nitie sron ha ahe na lukurmi
u teku wa nghunghu ni fu kadidan
7 ndu idji kima na ya ridi wawuu ni fe
kpe ni rji na
8 ahi idji u sion ha ana tie kpe tsratra me
na
9 ndu vayi u ya wruwo nisan nitu ndu
ma ribranma
10 idji u wo (arziki) wa a heni ndu
tsitsama ani kle na fure ngega u miji
11 don irj ni hwu waka klu ngongon me
na giga
12 lulu he nitu idjji wa ani vusron ni tsara
don anita vusrom ni tsra ani fe rawani u
vrliwa ba yo nyi ni biwa ba son rija
13 ndu njiori na tre ndi ba tra wawuu ndi
a rji mba tra wawuu na ba na tra rji ni
meme na wawuu ni tuma ana tra njori na
14 u dji ni fe tsra ma nitu tie meme ma
kima wa ani gyru nda kawu kaskan
15 wa kptre meme ma whrji nee aningyji
latre latre nita babran ani ngyi kuwu
16 mrli vayi na ndu njio gyruyiria
17 inno ndindima wawuu rhji ni rji a gji
rji ni tie ukpan ana kasran na ahena whie
(inuwa)
18 a cu ndu wawuugyji ta nitu tre njanji
ni ndu ta kati whie ma mumlan
19 bito wayi mrlivayi wa mikpayi ymea
ndu ko nha srenton gbagbla nda na tre
gbagblana nda na tie nfu gbagbla na
20 don infu ndji na kpe ndindi u rji yena
21 na kima ka ndu bi meme mataga ndi
kpatre wa rji yo nisron ndjia wa ani kpata
cuwoa
22 tre ndu ni tre rji na wowuu megena
na bi gyru ton mbi
23 indji nita ni wotre nda na tie ndu na
ahe na indji wa aya shishi ma ni madubi
24 aya shishi ma nda hii kpama gbagbla
me nda kpa rlisu ka shishi ma he ni he
25 u indrji wa a ya du ndi ndi ma cen me
wa a kpata cuwoa nda hu ba ndindi me
nda he na indji wa ruwo nda kpa rli sua
na indji kima ni tie lulu ni kpe wa anibie
26 indji wa ta mren ndi wawu hi ndji u
adini nda na vunyu mana ani gyru tuma
mu adini ma hi u megen (banza)
27 adini wa a tsra tsra mea nda na meme
ni shishi baci tie ndu zo bi wa bana he ni
tie na ni biwa bana he ni lilon na ni mi
yamba nda ndu ndji son hama ni latre ni
ngbungblu

2

1 be yi mrivayi be ta ji kponji u tibu
yesu Almasihu irji u gbirasan be kan tsoro
kanka ni bru idi na
2 u idiri nita ye ni yi ni mi shubi u bi nda
suru zobban zinariya ni ikulon dedema
udiri a ye nda suru gbajan kolon
3 u be ta kpa idi ukulon dedema nde no
bubu u
4 kuson dedema u idi uya anita ye u be
hla du kukri ghugbamu n yi ko juma be
kahla wu du kuson ni meme ni koshishi u
be na toh ade be si yo latre ni kpabina u
be hi be turon ni meme sonron na?
5 wori imrivayi mubeyi be na toh ade irji
a chu be ya ni mi gbuugblu du mba he
be wo ni mi njaaji nda he be wa mba kpa
nkon wa yonyu ni be wa mba son wu
6 u be kpa be ya tsiri be na toh a nde be
wo yi mba o yi ya na?
7 mba mbayi mba mri yi ni idededе ma
be yoa
8 ko ni he u tta cika ituron be chu na
wa vuvu a tre a u ka sonvayime na wa u
sontume u ti dede ma
9 amma u be ta tsoro kankan ni mi bi be
kpaturon tsiri
10 u wa a hu turon wawu da kwubza ni
riri a sontuma ni turon a wawu
11 udiri ni ta tre na ti ta na nde la tre na
wu na u ta na ti fa na u ta wu u he idi u
kpa turon tsiri
12 nakima be ka tre de ti na be wa mba
bla ni mi turon u son tu
13 u hukunci a ni ye ba lonsoron mba ni
idi wa ana consonrona. consonron ni ijur
ni mi hukunci
14 dedema a hi ge imrivayimu idan idiri
ni ta tre de wa wu he ni njaaji da na ti idu
ba na? u njaaji kima ana kpchuwona ko
ani ya?
15 misali idan vayime lilo ko vayi me
vrewa ana suru ikolo meme ma da wa ila
hama u cha chuki
16 misali du riribi du hla ni mba hi ni si
sonron son ni hruhu ni hwt u tana no mba
kpi wa ikpamba ni sona na u demema a
hige?
17 ni kon kima njaaji ni tuma idan ana
tiduna a hi kuboma
18 e idri ani tre u he ni kpouji ti du na
tsoro me kpohji me wa ana he ni iduana u
me mi tsoro ikpohji mu ni idum

19 u ka kpakyeme ande irji a hi riri u ti
bi u ko ibrji me mba kpakyemi ni mi sisiri
20 u son toh u na he idi u mre na de njaaji
wa ana he ni iduna a hi mege
21 ana hi itibu Ibrahim wa mba giri ni
duma wa a ban ivrema Ishaku no ni bagadi
irji na?
22 u ka tohde njaji a ni tidu ni duma mba
nidu u njaaji ani kpau gboru
23 u vuvu a kle tre de Ibrahim a
kpakyeme ni irji u a bla yo ni be tsatsara
u mba ka yo de ikpa irji
24 be toh ade a he ni tu idu mba gbiradisa
ana ni kpakyeme na
25 ni ko kma me Rahab ghughu wa mba
gbirasa ni tu du wa a kpa be tsiri da tsoro
mba ikorikha na?
26 na ikpa wa ana he ni ibrji na a hi
ikobuma kpoji wa ana he ni du na a hi
kobon ma.

3

1 ana ndi gbugbulu ba kamti tsro na
mrivayimu ki toh di kpa hukunci wa a zan
tsanan
2 nakima ki ka kub zah nijon gbugbuu
du ndi wa ana kub zah ni tu tre na ahi ndi
wa ba mla u be ndu wa ani vu tu ni kpama
wawuu
3 inde ki lo nyu nghma di du ba huta ki
yah di sarafa ikkpa ba huta ki yah di surafa
ikpa ba wawuu
4 bitoh igwu u dran ma naki ba bra
kpukpuri naki gwugwu u gbegbenien
mami zuba nikukre job fidima ndi u tru
gwua ani kam hi ni bubu wa ani so
5 nakima ileme ahi vinghma kpa fi mei
ani gbre san nikpie bi rigrama bika toh di
vi ilu fi m i ani ri kile minji
6 ileme me ahi ilu ni mi nghma kpa bu
wawuu gbugbulu u lalitre wa ba ban you
ni mi nghama ikpabu ani kpa kpa bu tieme
ani du alamura rayuwa ba vulu wawu ahi
ko lu wa ani shuti
7 nakia inanma rhjhu ba wawuu chicen
nibi han ni ne ru kpie bi mi kikle nne ndi
hei gbengbenlen ni yu ba
8 nitu leme nimi yan Adam ba wa ani ya
vu ahi ihrji wa ana si na a gbugbulu u wu
ndi
9 ni leme ki gbere bachi ni ti san nikima
ki lah ndi wa ba tiba ni kamani riji
10 ni mi nyu kima lulu ni lah ni rhu
mrivayi ikpie bi yi bika na ti na.
11 i mah u roma ba uri ma bana iya rjhu
ni bubu ri na
12 ba iya? mriyah kukron baure ana iya
ti zaitu na ko ani ya? ko naki irjhu inabi
anti yi baure? nakima imah u ri ana ya no
imah u roma na.
13 ahi nghan hei ni hikima ni toh rii mi
bi? du ndi kima tsro didi uvri ni ndu ma u
hikima
14 aman inde bi hei ni matsanci ihwu ni
meme gbrashisi ni mi suron bi bika na wur
wi ni san ni ice na ni njaji
15 iri hikima yi ana iri wa ani grji rji ni
shu na nakima ahi u gbugbulun wa ana hei
ni njaji na ahi u ibrji
16 naki duk bubu wa ihwu ni gbran-
shishihei niki wa nyun nihei ni kowane iri
meme kpie
17 nakima hikma hi iri u shu, ni mumula
ana tsatsra naki son si ison kamili saukiyu
ahei ni loh suron kpukpo me ni gbugbu zizi
wa ana die na u didi
18 naki mri didi wa ba shu ni mi son si
ni mi bi wa ba shu tu ba bi

4

1 a hinge ni ji vii ni hama ni katu kabi ye
ni mi mbi/
2 son ndi na nafe na bi wuundu tiengu
bina fena bi tsi ni vii u zizan bina fena don
bina mye na
3 bi bre ndi na fe na don bina bre ni kon
ndindi ma na bi son ndi bi tie ndu niwu ni
kon meme ma
4 biyi bii tie kan binato na tie kpan ni
ngbungblu ahi kwatre rji?
5 bisi ya ndi ikpe wa nasi hla ahe megen?
ibrji tsratsra wa a he ni i mbua nitie ngu
kpukpo me?
6 irji nno zizi babran itre rji tre ndi irji
ni kamani ndrji u sentu ani tie zizi ni ndrji
u katugyi
7 nnotumbi ni rji kambi ni shetan ani
tsutsu di kon yuwuu
8 whie ye ni rji u wawu me ni whie ni
yi ngla wo mbi biyi bi latre ngla sron mbi
biyi bi sron ha
9 losron kpukpome losron yi ndu nza
mbi kati losron ngyri mbi ndu kati yi
10 ka tu mbi gji ni shishi rji u wawu ni
nzuyi wlunde.
11 na tretre meme nitu vayi me na
mrlivayi indji wa a tretre meme ma nitu
vayima ko atron nitu vayi ma ani tretre
meme ma nitu du nda ni bla tre nitu du
a tsro ndi u na to ni nfutu na ukati indji u
bla
12 indji riri nno du nda tretre wawuyi
nito kpa cuwo nda kpa tie meme
13 wo mba biyi a bi tre ndi iuwa komble
ki hi ni gbu mu ndi tie se ri nikima ndi le
ndi fe gbugbuu
14 ahi nhato kpe wa ni te imblea ka son
me ni he ni he u he na kpalu wa ani rij
niton fie me nda ka kadoa
15 nawa u katre ndi baci nita kpa yine u
ki he ni mi bi vrli ki tie wayi ndi tie wamu

16 zizan u wuro ni san ni kpe wa uyo
nimi sron mea bi bi wuro ni san kima ahi
kpe memema
17 u indji wa ato kpe wa abi ndutiea nda
na tieu na a hi latre ni wuu

5

1 ye ziza be yi bi wo bi ka ta yi ni
sa wonyu niyu ine shiji wa ani ye ni u
gbugbuu
2 iwo bi a gla ikulon bi immaran ni lri ba
3 zinariya ba azurfar bi ba kuklu kuklu
a ani no shaida ni tu bi ani gon nmama
kpabi na illu be vu ikpi u son bi kari nde
ni gbe i vi u kaikle
4 yga ie bi ti ndu aniyi ide wa be kayu be
wa ba ka chah ikpi ni irju ni yiwu u yi be
chah ikpi a hi ito u irji ruduna
5 bi son ni mi son ikpi u gbuuglu de yo
tubi ni mi be yo isonron bi du wuloga ni
gbi ivi u hha
6 bi hukunta de wo idid dede u ana san
nyu ni yi na
7 ni tu naki be ka vu sonran mrivayi khi
gbie ye yesu na wa be ron ba gbie iga da
cha ikpi mba ye niko ni vu sonron nda
kpailu u mumla ni ilu u kaikle
8 beyi me bi ka vu sonro be ka no
gbegbele isonro bi i ye irji a ti hwiehwire
9 na chaba gbugburu na mrivayimu ni
kpa bu nde ndu mba na la yina ya ba u
turon a khiri kutara.
10 ban na ki mrivayi ni sha ya ni vu
sonron annabawa be wa mba tre mba ni
mi ide irji
11 ya khi yo be wa mba vu sonrona ba be
ti lulu be wo be be vu sonron wa Ayuba a
tia be ka toh nde a hi idu irji na wa a he ni
lo sonro ni jikai
12 nituwawu mrivayimu na shidi ni me
me mba ni shu ko ni meme ko ni ikpiri u
shidi nitu naki e a hi e u be ta tre nde a du
hi a a du yi na joku ni mi hukunci na?
13 u irbi a si shaya kpukpome? du herai
irji u idri a ni giri? wa ka yosai u gberesa
14 iri ni lo ni mi bi? wa a ka yo be nikon
u tra irji du mba bere irji ni a u da gbah
iyee ni wu ni mi nde irji
15 ibere u kponji ani den idi u liloirji ni
zu lude wa ani ta latre irji a ni wuru kalle
wu
16 ni tu naki be kahla latre bi ni kpabi
nde ta bere irji du no yi gbegble wawa bi
ibere idi u dede a he ni gbegbele du u njaaji
17 iliya a hi idime na khi ta a bere ni
kpohji an de illu na juna i illuwa na ku ni
gbula na ti isai tra ni hwatahne
18 u illiya ka labere irji na ki u shulu ka
du illu ku u meme ka no ikolo kugrua
19 mrivayimu u iribi ni ta baude ni mi
njaaji u idior ji u kwmaye
20 indi ki ka toh ande idi wa a kwhandi
sanra ni latre ma ani kpa a chuwo ni ohu
nda ka gbu gbu latre ma

1 Pita

1 Pita, Manzo Yesu Kristi, hi ni bi tsri
wawu'u, ni wa ba chu ba ni-gbu Pon-
tus, Galashiya, Kappodosiya, Ashiya ni
Bitiniya.
2 A hi tie u Irji - Tietie wa'a toh ko
shishi'a, nda tie ndu ni Ruhuma u wo tre
mba u iyi Yesu Kristi wa'a ka-vra. Ndu
Zizih hu'yi, u'si suron mbi ndu babrahn.
3 Irji ni'tti Bachi mbu ndu kpa gbre-san.
Ni Khikle llo suron ma, a nnota ingrji să
ma ni yo suron ni tashimme Yesu Kristi.
4 Gado yi a wa ana gla na, ana tie
memme na, nda na khle na. Ba mlau zi
ni yiwu ni shulu.
5 Irji hrawu ni gbengble ma ni'wa wu
nyime ni kpa chuwo wa ba tsoro ni'nton
bi khle.
6 Bi ngiri kpukpo me ni wu, duk ni wa a
mla bi, na he wiye me nitu gbugbu ya-a.
7 Iwayi tsro suron kpa nyime mbi, a bi
zan zinariya wa ani tie meme'a, ko ba goun
ni llu. A tie to'mba dun suron'mbi dun fe
gbire-san, daraja mba nzu suron ivi wa ba
tsuro Yesu Kristi'a.
8 Bi rihen towu, u bi sonwu. Bina towu
zizan na, u bi kpa nyime niwu ndi ngiri
wa'a zan wa bana tre-e na.
9 Bi ki kpa ḍi mbi zizahn yi wa'ahe nitu
yo'suron mbi, wa ani kpa yi chuwo.
10 Ni tu chu'chuwo mbi'a, Anabawa ba
bă hla tre alheri wa ani ye ni yi'a, ba frowa
nda froya sren-me,
11 Ba wá ba toh ka ba nha u ntoh wa
Ruhu Kristi nimi mba sia tre ni ba-a. U
wayi asi ti ka wa asi hla ni bawu nitu iya
u Kristi ni kikkle kpi wa ba ye ni gohn.
12 Ba nhara-a bawu ndi bana ki ti ndu'a
u mba na, amma bi yi, wa ba tre nitu kpi
wa ba hla yiwu'a ni nyu biwa ba bla tre
Irji ni yiwu ni zo Ruhu Irji wa a rji shu'a -
ikpi wa Malaiku ba wa to'a.
13 U bi ka lo suron mbi nji. Sohn nchen
meh. Yo suron nitu Aleri wa ba njiye ni
yiwu ni ntoh wa ba bwu ni yiwu Yesu
Kristi.
14 Na immri bi woh-tre, na yo tu-mbi ti
kpe wa bi si ta ti ni ntoh wa bina toh Irji
na.
15 Na wawu wa a yo yi son ni nkinklah
suron, biyi ngameh ban nkinklah suron'a
ni-ti-mbi.
16 Ba nha ndi, son ni nkinklah suron, u
Me ngameh mi he ni nkinklah suron.
17 U to bi yo “iti” wawu yi ni yi sheriya
ni ko-nha nda na ya shishi njo na, njiu
mgbamgbah ni zren meh.
18 Bi to ndi ana ni silva ko gold wa ani
gla mba A kpa yi chuwo rji ni memme ti
nkprah wa bi vu-rji ni ba ti-mbi na.
19 Naki, A kpa yi chuwo ni iyi u Kristi,
wa-a na he ni lla-tre mpempe meh na.
20 Irji chu Kristi rji ni memmle wa-a yo
nchi u ti mgbumgblu'a, u a bwu ni yiwu ni
ntoh bi wa ba kle yi.
21 Wawu yi bwu nkoh u kpa Irji ni tawu,
wa A nzuw rji nimi biwa ba kyu u nda nu
ruron u chu, nitu kii yo suron mbi ni he
tu-nkoh Irji.
22 Bi kpa suron mbi du kpan nitu bi wo
tre njanji'a. Wayi he nitu son u njanji
u mmri vayi; bi ka son kpa-mbi rji nimi
suron mbi.
23 Ba ngrji yi ngari, ana rji ni bi wa-ani
ti memme na, a rji ni bi wa-ana ti memme
na, ni kii bi kpa vri mba imbru tre Irji'a.
24 U “ikpa yi he na giga, ibi ngame he na
u flawa u giga. Giga ba ba kyu, u flawa ba
kuhle,
25 U tre Irji na kle na. Wayi ahi tre njanji
wa ba hla ni yiwu.

2

1 Ka meme don wawu, iche, iwri, ingu,
meme-tre.
2 Na mri bi tsitsa (kpran mri), wa imma
sisan ndindima, nakii bi gbron ni zren
nkoh Irji,
3 to-iki bi lla'to ndi Irji bi.
4 Ye niwu ahi tita wa'ndi ba kamba niwu,
u ahikii mba Irji chuw nda banwu nji
mgbamgba meh.
5 U biyi ngame bi he naa tita wa ani vrih
wa ba meu ni itre Irji, dohn dun ba nji'tre
Irji ndindime ni Yesu Kristi.
6 Llan tre: “Tomba, mi ka-siiyo nitu
zayon tita u mummle'a, wa Irji chuw nji
mgbaameh. Indi wa a kpa nyimme ni wu'a
ana kpa-ishan na.”
7 Biyi biwa bi kpa nyime ni wu, daraja'a
a umbi mba. U, “titawa bi mmeh ba kamba
niwu'a, kima nihe itu tita'a” -
8 “tita wa ni yo kubu za.” Ba kubu za
nda kunyre ni tre Irji, wa nakii Irji tiu.
9 Bi mri Bachi Irji, Wawu chu yi, indi wa
bi sohn ni'koh Irji, biyi mba bi hla wawuh
ikpe wa Irji wa a chu yi rji ni bhu yie ni mi
kpanllu ma.
10 Ni kogohn Irji ana toh yi na, u zizan
bihe indi Irji. Ni-gohn bina he ni jinkai na,
u zizan bi he niwu.
11 Mri ya, mi yo yi ndi bre yi dun yi ka
memme'dri chuwo, wa-mba na zou na.
12 Bi ka vu-tu mbi ndi zrehn bi, u, to-ba
wa-nkoh u tre memme ni tu-mbi, ba-na feu
na, nda kuma to ndi bi ti bi nda gbire-san
Bachi ni vi u ye Ma.
13 Wo-tre bi ninkon mbi nitu inde Irji.
Wo ba ichu mbi,

14 ni bi ninkon ni gonati, babayi ba
gbi-tohn bi ti memme nda gbire-san bi ti
ndindi.
15 Irji soun naki, ndi nitu ti ndindi, bi ka
nyu indi bi tre mkprah.
16 Na indi biwa ba sohn u tu-mba, na
dun-wa mba yo yi ti memme na, bi ka ki
na bi ti-ndu ni-koh Irji.
17 Toh kpa-mbi ni-nfutu. Nji kpa-mbi bi.
Klu sisri Irji. Toh ichu mbi ni-nfutu.
18 Mri koh, no ba tti'koh mbi ninkon. ti-
ndu mbi bi ni tti'koh mbi bi ndindi, ni bi
memme ba.
19 Indi wa ana dun iya ni illo-kpa vuwu
yoga na nitu a toh Irji ani kpa iyra.
20 Ahi-nge a bi ma toh wu ti memme ma
ndi kpa memme'a? U ahi ikpe wa'abi ni
bubu Irji, to-wu ti ndindime u ba haun ni
memme.
21 A naki mba Irji yo yi, u Yesu ngame a
ti-ya nitu mbi. A ti ki nda tsro yi-nkoh wa
bi hu.
22 Ana ti-kpe na, u nda na ti-che ko-mkpu
ri na.
23 Ba mmreu, u ana tre-kpe na. Ba nu-ya,
u ana wa tsutsu na, A ka-ttu Ma noh dun
ba vuu, u ana ti kpe na.
24 Yesu ni kima a ban lla tre mbu ni-kpa
ma hi ni grahn nkunkroh, dun ki na la
sohn nitu lla-tre na, naki ki sohn ni-nkoh
wa'abi. Nitu inkpah ma ki fe sikpa.
25 U wawu mbi, bi si zren na ntma wa ba
kado, u zizan bi kumaye nitu-nkohn u krju
ntma'a uwa a hu ni suron mbi'a.

3

1 Ni nkoh yi, biyi wa bi mba, ka tu mbi
nu ba lon-mbi. Ti naki ko mbru lilon ba ba
ka wo tre Irji, bi nji ba ye tu nkoh Irji, ko
bina bla tre'a na, iti mbi ni nji ba ye.
2 U ba toh iti-mbi u njanji niwa bi toh ba
ni nfutu.
3 Du mba na ta sru kpi nda biya ni kora
megen na: chan tu, Jewels u gold, ko kpi
bi ndindi.
4 Ani bi to bi wa ibi u mi suron wa-a ni
kri gbah me u vutu ndi son mgbamgbi, wa
abi ni shishi Irji.
5 Imba bi toh Irji ba ka tu mba nayi. Ba
yo suron mba ni Irji nda ka tu mba nu ba
llo-mba.
6 Naki Saratu a ta yo loma ndi irji ma.
Zizan biyi me bi mmri ma to bi ti kpe wa-a
bi u toh bina klu ssri iya na.
7 Ni nkoh yi ngame, biyi lilon sohn ni ba
mba mbi ndi to ndi bana sen kpa na umbi
na. Bika nji ba bi ndi ya ba ni nfutu, wawu
mbi Irji mba nu yi vri. Ti naki don du bre
mbi duna kri-nkoh na.
8 I klekle ma, bi ka son na mri vayi ndi zo
kpambi, ndi na ti suron memme ni kpambi
na, ndi ka tu mbi grji.
9 Na han memme ni memme na ko mre
ni mre na. Bita ti lulu ni kpambi, iyo wa
Bachi a yo yi kabi a mba, na ki bi kpa lulu.
10 Indi wa-a ni son ri mgbumgblu nda
toh vi bi ndindi dun don tre memme rji ni
Lbe mba nhyu ma.
11 Dun ka memme chuwo nda ti ndindi.
Dun wa nda vu nkoh u si.
12 Shishi Irji ni ya bima, u ton ma ni wo
bre mri ma. U shishin Irji ana son bi ti
memme na.
13 Ahi nha ni wa ti yi memme toh bi wa
ti ndindi?
14 U toh bi shaya nitu ti ndindi, bi kpa
lulu. Na klu kpe wa ba klu na. Na yo sisri
na
15 Bika ka Bachi Kristi yo ni suron mbi
wa ana lla tre na. U bika si kpa ni ko nha
wa a me yi du nge bi yo suron nitu Irji. Ti
naki nimi nu tu mbi ndi ka tu mbi grji.
16 He ni suron ndindi ma wa ko ba ndi
ba mreu, ibi sohn meh ni nu ba shan dun
ba si tre memme nitu me na wu memme
ndji.
17 Abi toh Bachi tre du shaya ni ti ndindi
zan wa uti memme.
18 Yesu me ati ya ni tu lla tre mbu. Wawu
wa ana he ni lla tre na nda ti ya ni tawu,
kita bi lla tre, dun du nji ta ye ni Irji. Ba
wu kpa ma, u Irji a kma nu vri nimi Ruhu.
19 Ni mi Ruhu a hi ka hla tre Irji ni ba
ruhohi wa ba tro ba zi'a.
20 Ba sein tu nda kamba ni tre Bachi ni
wa asi gben ni ntoh u Nowa, ni ntoh wa
asi mie jrigi'a, u Irji a kpa ba chuwo, ndji
fime - suron tandra - nitu mma-a.
21 Iwayi a nuna kama batisma u-mbu'a
ana kama ngla rji u kpa na, u ahi wa suron
ndindi bre Bachi ni lunde u Yesu rji ni beh.
22 Kristi he ni woh kori u Irji. A hi ni
shulu. Ba Maleku, Ba chu ni bi ninkon
wawu mba ba ka-tu mba grji yo ni wu.

4

1 Naki, nitu wa Yesu Aye tiya nimi kpa
u nma ni yi, kakpa mbi ni imren ni nkoh
ndindima. U ndji wa-atiya ni kpa yi ana he
ni lla-tre na.
2 Nitu ki, indji ki, ni-mbru son ma nimi
kpa yi, ana la tie ndu soh suron ba ndji
ngana, u ani tie son suron Irji.
3 Inton babrah a kle ye wa ki soh si tie
kpi wa ndji bi wa bana toh Irji na ba wa
ba tie - tishishi, yo suron, iso-kpie, iso hi,
meme ro ni hu-mba ntankpah me.
4 Ni mre-mba, ba ya ndi a kpe sá ma to
bina huba ni tie memme ro'a, u ba kma si
tre memme nitu mbi.
5 Ko nha ni bla kpie biwa ba tie ni ndji
wa'a soh si gben doh du vu bi lla-tre, biwa
ba qu ni biwa ba rihen qu.

6 Nitu ki ba hla tre Irji ni biwa ba qu
ngame, ni tu wa ba bla tre bawu ni wa ba
hei ni vri na ndi, ama ba sun ni Ruhu Irji
ni ndu ma.
7 Ko nge si tie hwihre u kle ye. Vu suron
ni sunti, ni mmre me nitu bre Irji.
8 Ko shishi ni ko nge, bika son kpa mbi,
toh bi son kpa-mbi ani ka memme wa njo
tie.
9 Vu kpa-mbi nji mgbamgba me ndi na
tre memme na.
10 wa ko nha mbi kpa nenne ma, tie ndu
ni wu ndi zo kpa-mbi. Tie ndu Irji ni njanji
ni koma biyi wa a no yi.
11 Toh ri mbi tre, dun tie na a ndji wa asi
tie tre Irji. To njo si tie ndu, dun tie-u rji
ni mgbemgblen wa Irji nji ye. Tie ba naki,
dun Irji kpa gbire san ni nde Yesu Kristi.
Dun nde Yesu Kristi kpa dokaka ni iko rji
ni zizan hra-bada. Ami.
12 Mmri vayi, na ya ndi a kpe sá ma na
wa ba tsra yi ni llu, na kpe sá mba si tie yi.
13 Ko tö bi tie yá babran nitu nde Kristi,
kpa-u ngiri, u naki bi la kpa ngiri niwa ba
byu dokaka ma.
14 Tö ba mre yi nitu nde Kristi'a, bi kpa
lulu, nitu Ruhu u dokaka ni Ruhu Irji wa-a
kakru nimi mbi.
15 Na dun njo-mbi dun tie ya na bi wu
ndji, ndji-u yibi, ndji u tie memme, ko ndji
wa'a ni ri-tre wa-ana uma na.
16 To njo tie ya na-u Krista, dun na klu
shan na; dun tie ndu ni nde ndindi'a nda
nzuh nde Irji.
17 i nton u tie sheriya wa ba guchi tie ni
koh Irji. To ba guchi tie ni ta, ahi nge ni he
ni biwa bana kpa wõ tre Irji-a na.
18 U, “tö ndji wa ani hu Irji-a ati-u ya dun
kpa-u chuwo, u nihe ndji wa ana hu Irji na
ni tie?”
19 Nitu wayi, biwa ba tie ya nitu Irji ba
ka suron mba yo ni tu Irji wa a tie ta dun
tie ndindi ni tawu.

5

1 Ni mi bi ninkon wa me mi ninkon, wa
ba chume ni shishi kpa-ya Yesu Kiristi, ni
hla ndindima u bachi dun ba toh.
2 Zizan tie ndu vren u krju ntma ni kpa
nyemme, ana ni gbigbina, ana ni kpa-sɦǎn
na.
3 Na ban tu me ndi wu ninkon ni shishi
indi wa u ya'ba na, se “u” ka tsroba inkoh
tie ndindi u ntma.
4 Ninkon u krju ntma ni ta bwu shishi
niwu, u fe pri-nzeh u tuntur.
5 A naki biyi mri-nzeh wawu, ka tu nbi
grji ni bi ninkon nitoh tu-nbi ni nfutu, na
kpa ri-mbi tsri na. Irji na nyimme ni-ndi
wa ni nzutu na.
6 Njitu-mbi grji dun Irji zoh yi.
7 Ka wawu sisri meh don ni-Wu, Wawu
yi ni kata.
8 Mmla yah, mmla zren, meme-a ni-zren
ni kagon ni wa-indi wa a ni ta'n na-ichen
u'yon.
9 Ka'me niwũ. Kri mgbamgba ni yo-sron.
U toh indi bi hu Irji ni mgumgblu ba si
shaya naaki me.
10 Ni-gon iya wa uti ni'nton tsaame. Irji
(Bachi) u ko'nge, iwa a yo, a ye ni sisren u
tuntur ni Yesu Kiristi, ani nu mgbemgble
na mlawu ti.
11 Ni shullu mba ni memme ndu son chu
ma. Anaki.
12 I'me mi kpa-nyime ni Silvanus a vayi u
yer-yer, mi hla ni yiwu tsa-me ni wawuyi.
13 Mi hla yiwu gbigbi kpe wa mi hla
a njanji tre Irji mi kri nitu ma. Iwah u
Babilon wa bi kpa indu ni ntoh ṛiři asi chi
yi. Ivren mu Markus ngame asi chi yi.
14 Chi kpambi ni kurju uu (kiss) isohn. Si
dun he ni yi ni den Yesu.

2 Peter

1 sima Bitru igra nivren u tondu yesu
kristi ba yarson christi ni bi aw kikpa.
yosron ni mi ti ndi ndi trsimbu ni yesu
almasihu.
2 ni ndu ti ndindi ndu sisron bi nho nigon
u toh ijri ni yesu bachiimbu.
3 didi ikpi bi sisenri ndidima a nota ntu
toh irji wadi a ota zu ni gbiresan u bima.
4 ni tuki a yo nyu bi rigmar didima nita
wu du khi kpande ubu ni irji. wa khi dju
nimi memeteh u ibrji ni gbublua wa a ii ye
u sorkpa
5 ni tu naki bi ka ti mi gbengbene bi ni
ndu tie ndi ndi ni tie ndindi ni yosron bi
ndu nho.
6 ni vutu ni tu yotutya bi be ka yotutya
nivu sonyo ni mi vu sonro bi ka yotu ni
hwu irji.
7 ni mi hwu irji br ka yotu ni son bebeh
umrivyayi ni tu son bebe u mrivayi ni tu
son bebe u umrivayi be ka yoyu ni son
kpabi.
8 ikpi beyi ba ta he nimi bi; u ba gbronni
mi bi indji ribi na kudjur na ni tui toh u
irji bu yesu Almasihu sun ni krju ko ka sun
hanma ni ngrji na ni toh bachrimbr yesu.
9 indji wa a wabi kpi yi hanama ani ya
ikpe wa ahe whiwhir mi gen kawa yar
shishi. a kpa ri su andi ba ngwala rju ni
mi min chiche latre mba
10 nit kima mrivaye bi ka te ni gbegble bi
wawu de toh ni yao bia ni chur bia beta ti
kpi beyi be na kubuza na
11 naki u be ka sami ri ni ko irji bu wa a
kpatata chuwoa yesu yesu almasihu
12 ni tu nakima me son si gbeh chachu
de ti yi kaa ni yu kpi be yi me toh de be
toh mba naki u be ka tigbegble ni najaaji
u zezah.
13 ime me rimeren naki du mi chon yi du
yi tika ni kpi be yi u me rihe ni mi kpayi.
14 mi toh ni vi nton tsa me mi ka ikpa yi
don na wa yesu Almasihu a tsoro me.
15 me ti ni gbegble mu chachu du yi kata
tika ikpi beyi a u meta kayi don.
16 ni tu khita khi na hwu ibaltre u wuri
mba na u khi hla ni yiwa gbegble ni ye irji
bu yesu Almasihu u khta khto gbegble ma.
17 na kima a kpah gibresan u bima ni
irji ite bu niton wa nlan a ye ni mi gegble
u gbiresan da tere e wayi wa weh a hi
iveremu u sonmu wa ani sime sonro u
njaaji.
18 ki wo lan yirji shu niton wa ki na he
baba ni tita u tsatsra.
19 khi he ni ilan tere wa khi toh ani ye
njaaji khi ta yo soron ni mba ani he na ilu
wa a ni kpah ni bua na tsitse wa ani kpah
ni buu ble ani kpah ni mi sunron bi.
20 bika to wayi arjini mumla mu andi be
toh kima ni mumlamu ba idi. wawuu a
tozu na he ni tu kpeiri zan indji mla du toh
ba hla itereri wa ani na ye ni kpakyeme u
idi u idi tu tere
21 ba nati bre tozu ni sonsron ni tu irji
wa mba he niibrji u tsa indji na ni ndu he
naki a hi a hi brji tsatsra mba ni yo ba ni
ndu ba latre rii.

2

1 annabawa beche bi ye ni indji ni bi
tsoro itere u che ba ngame ba ye ni yaya
ybi nitsoro u sue tu ba ka mba ni bachi
ni kpa bs chuwo. na yo tu mba ni kwu
gbagbla.
2 gbugbugawu mba hwu itere mba ni
gbugbuwu ba hu za mba bubu ki u mba la
itere ni tere ni tuki ba latre ni gbon njanji
njanjia ni tu loho mba u mba gurumba.
3 nigon u mren ndji ba ghur ba nitre ni
itere mba uriro he kima ikle mba mba sue
tu mba na wunton na mba a ni ye gbgbla
be kima ivu ba a kpa itron mba a he ni
ndawo kpa itron mba a he ni ndawo he ni
hukichi idawo mege
4 tjri ana kahmaleku bi wa latre na ni mi
kima a trumba ni mi kplakpla ni wa ani
tie naki ka truba yo ni mibuu ni gwigwilu
lo u izere tu ni gbulankpa bwu Jahanama
ni lolilo ton kima ye toh wa ani ye blare
ninzre zi gben ivi wa ani ye blatre itere a
5 naki me ana dongbungblu ni mi kima
wa a chu iwa ani blatre rsi nsansi nha
ni nuhu wa ta hla itre ijri wawu indji
tankbani ni wa ansii ilu tufaria ni idi
tankban ni wa ansii ilu tufra ni shi shi
gbungbnlun wa ansa kpeni a ji ima gubbo
tsufana ni shishi be rji na wa mbana ta
hwu irji na
6 nakima trji a ye igbu sadoma mba
gomarata ni ilu mba ka kpahuti tohlu ani
henaki ni be wa hwu irji na
7 u mlatimu lutu wa idid mba mba guru
yo ni memeti u idi u irji a kpachuwo
8 ni idi u mlati wa a son ni bebe idi beki
ko nivi rime isonro ma nita funi mba ni tu
ikpi wa a si wonda ni toh
9 ni tu naki irji a toh kpe wa aniti nda
cur he mlati djur ni turon nda toh kpe wa
a ni ti da vu be wa mba na mlatiana ni loa
ni ni u mblatere ma
10 waye a he na kima njaaji ma ye ni be
wa son ikpe u kpaba nda kpa be chu tsiri
mba he ni sentu nda ni ti ikpi a isonro mba
ni sona mba n klusisri be wa ha nomba
niko na
11 ko naki malaiku mba he ni gbeglbe
za mba du naki mbana ye hla ni irji ni
memeki mba na.

12 idi be ki mba he na inmani udju wa
mbana he ni imeren kpe ni sonron mbana
a wa mba vu nda nha tan migen mba na
toh ikpei wa basi tina mba quu
13 ba kpa idi u meme tie mba ba ya ndi
krunci ni rji ahi kpei u ririro ma bitie naki
ba wuru tu ba tore tie meme kpi mba ni
nton kpe u si sonro ikpi mba a hi u guru
wa ba si tie wa mba siti ni mbaa
14 shi shi mba a hi u ti konkon imbe be
ti faa mba na hwt ni lstere ns mbs guru
be wa mba na he ni gbegble isoron na ndu
mba ti memeti u mba nda yo sonro mba ni
myen mba hi imiri be latere.
15 mba katere njaaji yoga nda kubban
hwu kon balamu vre beor wa ani son kpah
ida wa ana he ni tu kon a na
16 e a kpa yargha ni tu laatere igwma
me wwa ana tere a na n yargha ni idi
annabinu saran ni ilan tere u di
17 idi be khi mba he na iholoba na
wa ima na kukurina ba he na klaga wa
ghughu nivva kpulakpa buu a si gbe mba
18 mba ki be kado ni be sentu mba guru
idi ni son kpi ukpo mba guru idi be wa mba
so djur tikah ni be wa mba yaba shishi
19 mba hi be yo nyu u son htu da na toh
ande mba he igra be laterena isi a he igre
ni kpi wa a ni guru du te u a
20 be wa mbana djur ye ni son kpa u
chuwo yesu Almasihu nda la kwba hi ni mi
son kpa izere mba ani meme za u mumla
21 a bi ni mha u mba ni na toh dae ma na
u mba toh nda la kwma djur ni kon tsratsra
wa mba kano ba
22 itre u ka yiyi a njanji ni tu mba yawu
kban ye vu iso ma hlen lede wa ba sue kpa
niwu a kbani la ka ri ni ni brje

3

1 ziza me hhan vuvue ni yi wu be suhmu
i wayi a hi hhan vuvumu u hari me soh ti
yi kade chu yi ni immere u njaaji du yi ka
de che yi ni immere u njaaji
2 du yi tika illan tere annabawa tsratsra
wa bs hla ni bau ni mummla ni kpakyeme
irji bu ni wa kpeta chuwo ni tu mazanibua
3 be itoh ni mummla mba hla de bi zah
di mba ye ni toh u kaikle mba ta zayi nda
kakpi u sonkpa mba yo koshi shi mba
4 mba tere kwmaye ma ahe tse wa mba
tere a ni kwmye? ni toh wa mba tibu be
sisemu mba qhu ikpiomba he wawu na u
mummla na wa mbati mba
5 ni nayeh mba tere mba kparisu de
shulu ni meme mba na he ni mima tu ni
sisemu ni kpa kyeme u irji
6 ni toh khima ikpi be gbugblu mba kaba
su ni gbugbu ima u tsufana
7 ni meme u ziz a ti mba zi si gbi ilu ni
kpakyeme khi ma mba ti baki ni gbe ivi u
bla tre ni ni kasu ni be wa bana hhu iko
na
8 na kparisu wayi na be sonmu ivi iri ni
trji a he na ise dubd ni irji isei dubu a he
na ivi riri mba he naki
9 irji na kaci ni yo nyun ma na wa beri
mba mba ya kaci ni tu kima ani vu sonro
ni yi ana sondu ko riri bi du kasuna ani yi
toh du yiye kpa ti njaaji.
10 na ki ivi u ye irji ani ye na idi u yibi
ishulu ni kasu ni gudjur u gbagba ilu ni
gon ikpi u gbugblu wa mba he ni mima
mba djur ni rah
11 tu de ikpi beyi mba kasu na ki bebe idi
mba ki a mla de khi he naki? amka de khi
sonson u tsara tsran hwu.
12 son ni yo isorobi de irji a ni ye gbagbla
ni vikima mba kaa shulussu ni ilu naki
koge ni koge i shan ni huu lu u varvara
me
13 naki ni tu yo nyuma khi gbi shulu
isama ni gbublu isama wa didimani he ni
mima
14 nakima be sonmu tude be yo sonro
ni kpi beyi be ti ni gbegble be du mba na
toye ni tsi chudu ni dhi na ko ni kpi meme
ma na ni koshshi mai du mba toyi ni mi si
sonro
15 na ki be ka vu sonro irji a he u
kpachu yi na wa Bulus isironro vayi bu a
hanatawu ni toh ma wa mba noa
16 Bulus a tere ni tu kpi beki wawu wa
mba he ni mi han vuvumaa ni muma ikpi
bari mba he ni ya toh be wa mba na toh
kpi ana ni idi be wa mbana son kpieme na
ba kwma tere siran na ki nda guru bsri yo
niko mba du mbawuu kpamba.
17 na ki be sonmu be rigga de toh ikpi be
yiyei be ka ya kpabi na duba guru yi na ni
guru u idi be wa mbana huu dika hre de
na toh kpakyeme ini mi bi na
18 e u be ka gburon ni mi dede ni toh
irji mba yesu Almasihu wa a kpata chuwo
du gbira san du he ni tuma zizi nikaseisei
anakima.

Yohanna U'1

1 A hei naki ni mumla, waki woh, di toh
ni shi shi mbu di yah di ka wo mbu sa ni
tu tre u tutrun.
2 Na ki ba du ta toh rei'a, i ki toh'o di
kpayiem ni u. Kisi hla yuu tre rei u tutru
wa a he ni ti mbu, wa ba tsro ta.
3 Ikpe wa ki toh di wo di hla ni yu'u,
u'biyi me bi ka tu kabi ni ta. Shu bi mbu a
hei ni ti ni vre yesu kristi.
4 Na ki kita me kisi han kpi biyi ni yu'u,
du kikla suron mbu cika gri ififga.
5 Wa yi hi imbre wa kita ki woh jri ni'u
ki hla ni yu'u, Irji hi kpan ni wu ibwu na
hei na kofi.
6 Inde kitre di ki katukabi ni'u; di ni zre
ni mi bwu di ni ti che, ki na si bla tre 'u jaji
na.
7 Naki kita si zren ni mi kpan, na wa wu
hei ni mi kpan, ki si katu mbu bi ha mire
vayi, 'u' yin vre ma yesu ni kla ta ni milan
tre wa wu.
8 Inde kitre di ki na lahtre na kisi qrue
tumbu, u jaji na hei ni suron mbu na.
9 Inde kihla la latre mbu rju ra wawu a
hi jaji da wa ani gla ta ni mi latre mbu.
10 Inde ki tre di kina lahtre na, ki kma
u ti ndi u'che, u'tre ma ana hei ni mi mbu
na.

2

1 Mri, mi si han kpi biyi ni yu'u du yina
lahtre na. Uri ni ta lahtre ki hei ni di u kpa
wo mbu ni wo timbu, wato yesu christy wa
wu di riri wa ana latre na.
2 Wa wu yi ni wur latre mbu laga ana'u
mbu ni klembu na u gbugbu wawu.
3 Kitoh di ki ye toh idan ki u tre ma.
4 Indi wa atre di wawu toh Irji da na hu
tre ma na a hi di wu che u jaji na hei ni
suron ma na.
5 Indi wa a grji trema jaji hei wu ni Irji.
Na yi ki toh di ki hei tare ni wu.
6 Indi wa a tre di wa wu hei ni. Irji ka
zre na wawu a zre a.
7 Mir ya, mina si han tre sisa ma ni yu'u
na ahi cihe tre wa bi woh rimumal chiche
tre a hi tre wa bi wo'a.
8 Misi han tre sa ma ni yu'u wa a jaji ni
mi kristi ni mi mbi me, don ibwu a zren ka
si hi kpama. u kpan u jaji a si kpan
9 Indi wa a tre di wawu hei ni mi kpan,
da ni kran vayi ma ahei ni mi bwu, da si
zre ni mi bwu har ni zizah.
10 Indi wa a ni yiem vayi ma ahei ni mi
kpan, ama kub zah na.
11 Naki, i wa a nikra vayi ma ahei ni mi
bwu da si zre ni mi bwu a na ton bubu wa
a si hi na; don ibwu a ka shishi ma.
12 Mi si han ni yu'u mri, ba wur lahtre
mbi hie ni yu'u ni tu de ma.
13 Mi si han ni yu'u bati dan bi yi bi toh
wa ahei rji ni mumla, Mi si han ni yu'u mri
ze don bi zan gbe ngbenlen ibrji, mi han ni
yu'u mri don bi toh ti'a.
14 Mi riga nan ni yuwu ba ti don bi toh
ndia rji ni mumla, Mi riga han ni yu'u
mrize don bi hei ni gbengbenlen, u tre Irji
a hei ni yi, na ki bi zan gbengbenlen bi me
me dri.
15 Na kpayiem ni kpi gbugbulu na, ni kpi
bi wa ba hei ni mi gbugbulu 'a indi wa a
ni son gbugbulu, i son 'u Irji na ni 'u na.
16 Du ikpi bi wa ba hei ni mi gbugbulu,
ba bi nma kpa ba vo shishi, ni bi kpa di
tsri, nu zu tu ba na rji ni ti na ba rji ni
gbugbulu.
17 Gbugbulun ni kpi bi wa a ni son ba
si kle, indi wa a si ti du ni tre rji a ni son
seisei nisei.
18 Imir itoh a ye 'u kle, na wa bi woh bi
kran kristi ba si ye zizan gbugbu'u ba ye.
Na ki bi ka toh di itoh ye kle.
19 Ba ryu ni mi mbu iki tsro di ba na hei
ni ta na. Bana hei ni ta ba na san ni ta, da
ba ni kpaba a tsro di bana hei ni ta na.
20 Bi hei ni anointing u rji ni tsa tsra ka
bi toh wa wu bi.
21 Mi na han ni yuu di bina toh jaji na
naki bi toh'o, iche na hei ni mi jaji na.
22 A hi gha hi ndi u'iche, a hi ndi wa ana
kpayiem ni yesu da kristi na ndi ki ma hi
wa ba kran yesu, wa ana toh ti'a mba ver
a na.
23 Indi wa ana yeini ni vre'a na a nato
ti'a na. Indi wa a buh yun ma da kpa vre'a
hei ni ti'a game.
24 Naki iwu du kpi wa'u woh rji ni
mumla krie ni'u inde kpi wa u woh rji ni
mumla ahei ni wu, in u' wu hei ni vre ba
tima game.
25 Wa yi hi ikpie wa a chu yun ni ta wu
ire u tutru.
26 Me han kpi bi yi yiwu du bari gru ye
yi you ni nkon meme ma na.
27 Naki u' ikpie wa'u kpa ni wu ahei ni
wu, wuna si wa indio du ye tsro u na du
Ruhu ma wa wu kpa tsro kpe ba wawu wa
ba jaji bana che na, ni yada a tsro u son
ni'u na ki me.
28 Zizan mri son naki chachu wa aye ki
hei ni gbengbenlen, ana shan ni tita niye
ma na.
29 Inde wu toh da a hei ni kiklan suron,
u ka toh di indi wa ani ti kpe wa a zizi ba
grji di ki ma ni'u.

3

1 Toh i irin son wa anota, du ba yo ta ti
mri Irji naki ki hei a hei naki gbugbulu na
toh ta na. Naki ba na to Iti a na iftift ikpe

bari bi didima u” bi Greeku' nisein ba toh da gran ya da ki hei ifga.
2 Kpukpamu ki mri Irji zizan ba riheiu gran yada ki hei ki toh inde yesu a ye kita me ki hei ki toh inde yesu a ye kita me ki hei na wawu hei ki toh naki yada a hei.
3 Indi wa a si yo shishi ni ua ka gla kpama na wa wu hei.
4 Indi wa a si lahtre a si ti kpe wa a na didima na don lahtre hi kpe meme.
5 Bi toh ba shile kristi rju du ye ban lahtre mbu rhu ni ta wu naki ni u' kena lahtre na heina.
6 Ba ndi wa ani hei ni 'u' da si ta lahtre. Ba ndi wa sita latre da tre me di wawu to'o ko a yemen ni wu.
7 Imir na yeim du dio grue yi na ndi wa a si ti kpe didima a hi ndi didi na wa kristy a didi ma.
8 Indi wa a si ti latre a rji ni brji, don ibrji latre rji ni mumla, Na ki u' ba shile vre Irji rhu du ye kpa du brji ti meme.
9 Indi wa ba grji rji ni Irji ana si ti lahtre na, domin ibin u' Irji a hei ni u' ana la lah tre na, don ahe gjri u rji.
10 Na ki mri Irji baba mri ibrji ba shile ba, indi wa ana tikpe didima na ana rji ni Irji na du ni indi wa ani kran vayi ma.
11 I wa hi imbe wa bi woh ni mumla ki yemen kpa mbu.
12 Kina ti na kayinu na wa a rji ni brji da wu vayi ma ani tu gye awu? don idu ma ana u'brji u vayi ma ka didima.
13 Mri vayi na ti “mamaki” na, inde gbugbulu ni kran yi.
14 Ki toh ki rju ni mi ique idi ri na rai don ki san mri vayi.
15 Indi wa ana son vayi ma na, a hi u wu ndi bi toh bi wu ndi ba na hei ni re u tutrun ni wu na.
16 Na ki ki toh son wa kristi ka tu ma no ba wu don kita. Kita me ki ka tumbu no domin mri vayi.
17 Du ndi wa ahei ni kpi bi gbugbulu yi, da toh vayi ma ni mi yah da na zo u na, yaya itre Irji ni he ni u?
18 Mri mu ki na ta tre ki yemen mir vayi ni yun kuklu na ki ti ni mi suron jaji.
19 Na ki ki toh di ki rji ni jaji, naki ki kpayemen ni suron mbu ni u.
20 Inde suron mbu kashe ta, Irji zan suron mbu da toh kpi ba wawu.
21 Kaunatatu, inde suron mbu na kashe ta na, ki ka hei ni gbengbenlen ni Irji.
22 Du ikpe wa ki mie ki kpa ni u' don ki zi itre ma di ni ti kpe wa ani nu kikla suron
23 I wa yi hi tre ma ki ka kpayemen ni vre ma yesu kristi di son kpa mbu na wa no ta tre ma.
24 Indi wa azi tre Irji a hei ni Irji u Irji hei ni ndia. Naki ki toh di a hei ni ta ni mi Ruhu tsatsarka da a nota.

4

1 Kaunatatu, na kpayeim ni Ruhohi wa wu mba u' na naki bi ka tsra ba toh ko ba rji ni Irji. Bi toh Irji, bi che ba hei game ba shu ni gbugbulu zizan.
2 Naki bi toh Ruhu Irji- du Ruhu wa a kpa yiem di yesu kristi aye ni mi n'man a rji ni Rji kena.
3 Du Ruhu wa ana kpa yeim ni yesu na, ana rji ni Irji na. A Ruhu bi kran yesu kena wa bi woh da ni ye a riga da ye ni mi gbugbulu ye. Iftift Greek bi sen bi didi ba bla ifga di du Ruhu wa ana toh di Yesu a ye ni mi n man rji ni Irji na, ana u' Irji na ahi ki hi Ruhu bi kran Yesu, wa bi woh Kuma a hei ni gbugbulu ye ifga
4 Bi yi bi rji ni Irji mri di zan gbeng-benlen mba don wa a hei ni suron mbi a brabran zan wa ahei ni gbugbulu a.
5 Ba rji ni gbugbulu, du kpe wa ba tre ahi wu gbugbulu, gbugbulu'a ni sren toh ni bawu.
6 Kita ki rji ni Irji, indi wa atoh Irji ani sren toh ni tawu indi wa ana rji ni Irji na ana sren toh ni tawu na naki kitoh Ruhu'u jaji, ni Ruhu'u' lahtre
7 Kaunatatu kin yema ni kpambu don i yemen a rji ni Irji, du indi wa ani yemn grji ni Irji wa kuma a toh Irji.
8 Indi wa na yemen ni ndi na ana toh Irji na, don Irji hi kauna.
9 Naki iyemen u Irji ba shile ni mi mbu di Irji aton vre ma riri ye ni mi gbugbulu du ta kiso tutrun ni tu ma.
10 Na yi a hi kpayemen ana kita ki son Irji na, na yi a wawu yemen ni ta, da ton vre ma du yekpa ta chuwoh ni lahtre.
11 Kaunatatu inde Irji ni son ta, i kita me ki ka kpayemen ni kpambu.
12 Ba ndi wa a taba toh Irji. Ki ti ni son kpambu Irji hei nimibu ison ma ni mi mbu ni mla tati.
13 Na ki ki toh di ki hei tare ni u'wa hei ni mi mibu. Anota bru Ruhu ma bari.
14 Na ki ki toh di kpayeim di Iti a ton vre ma du ye da kpa gbugbulu'a cuwo.
15 Du ndi wa a bu yua ma da tre di Yesu a vre Irji, Irji hei ni 'u' u wa wu hei ni mi Irji.
16 Naki kita ki toh di kpayiem ni son wa Irji hei wu ta wu'a Irji hi son, ndi wa ahei ni mi son yi a hei ni mi Irji, u'Irji hei ni u game.
17 Ahei naki ison yi mla ta ti du ta hei ni gbengbenlen chachu bla tre ma naki ma ahei jaji kita me ki ka hei naki ni mi gbugbulu.
18 Sisir na hei ni mi son a na, ison u' jaji azu sisir rju naki sisir hei ni horo. ndi wa ni klu sisir anati jaji ni mi son na.
19 Ki son 'u' don Irji guci sonta.

20 Inde ndi wa a tre wawu ni son Irji da ni kran vayi ma, ahi ndi wu che. Ndi wa ana son vayi ma wa asi toh ana ni son Irji wa ana toh-o ma?
21 Naki wa yi ni tre wa ki kpa ni u' indi wa ni son Irji wa ka son vayi ma game.

5

1 Indi wa akpa yiem di yesu a kristi bagrji u rji ni Irji inde di wa a kpayiem ni ti'a naki ani yiem ni vre wa ba grji ni u.
2 Ahe naki ki toh di ki kpayiem mri Irji inde ki yiem ni Irji di zi tre ma.
3 Naki wa yi a yiem u'Irji: wa ki yiem ni tre ma kuma itre ma ba na u' di'na.
4 Du ndi wa ba grji rji ni Irji ani zan gbengbenlen gbugbulu. Nakima hi nasara wa a zan gbengbenlen gbugbulu wato jaji bu.
5 Ahi wu han wa a zan gbengbenlen gbugbulu'a? Ahi ndi wa a kpa yeim di yesu a vre Irji.
6 Wa yi i, hi wa aye ni ma mba yin Yesu kristi aye ni ma ni kangrji na, ama ni ma ba yin.
7 A baba tra (3) wa ba kpa yiem:
8 Ni Ruhu ni ma u ni yin. Bi yi tra (3) ba ti yaje jeniya ni kpa mba. Ifiift Greek bi sen ba han kpi didima.
9 Inde ki kpa jaji u ndi, jaji u Irji a zan wayi hi testimony u' Irji wa a kpa yeim ni vre ma.
10 Du ndi wa a kpayeim ni vre Irji ahei ni testimony ni suron ma indi wa ana kpayeim ni Irji na a kma u'ti ndi u' che don ana kpayeim ni testimony wa Irji no nitu vre ma na.
11 Testimony a wa yi, Irji nota son u'tutrun u rei ki hei ni mi vre ma.
12 Indi wa ahei ni vre'a ahei ni rei. Indi wa ana hei ni vre Irji na ana hei ni rei na.
13 Mi han kpie bi i ni yu'u du yi toh di bi hei ni rei u' tutrun ni ndi wa kpa yeim ni de vre Irji.
14 Wa yi hi gbengbenlen wa ki hei ni u, du ikpie wa ki miye wa hei di di ni mere ma ani woh ta.
15 Naki inde ki toh dani wota ko ahi gye ki miye, ki ka toh di ikpie wa ki miye ki kpa ye.
16 Inde ndi'a atoh vayi si ti latre wa ana tsra u' que na, wa ka bre Irji ni no rei, me gomace ni bi wa latre mba na kai u que na, Lahtre ri hei wa atsra u que, mina tre di du bre nitu kima na.
17 Dukikpie u' meme ma a lahtre na ki lahtre wa ana tsra'u que na.
18 Kitoh du ndi wa ba grji'u rji ni Irji ana ti lahtre na. Naki u wa ba grji rji ni Irji gyegyere u bi ibrji na iya da ti u meme na.
19 Ki toh di kita ki rji ni Irji kuma kitoh di gbugbulu wawu ahei ni mi gbengbenlen bi brji.
20 Na ki ki to di ver Rji ye buh shishi ni ta u di wa yi hi jaji, ki hei ni wu wa wu hi hi jaji ni mi ver ma Yesu kristi. Iwayi yi a Rji u jaji u son kibo (tutrun).
21 Imir na cib hi ni bi birji na

2 John

1 Churji nindi iwandi a che ni wa u mirli
wandi minyeme niba kpukpome ana hime
ni kankirzi muwa, nibiwandi bato njanji.
2 Nitu njanji wandi kiheniwua anihe nita
kasese.
3 Tibi ni malati, ni sisro, ba sonita ni
rji ubati yeni yesu almasihu vreji ni inyi
njanji ninyeme.
4 min ngyiri kpukpome niwandi mito
imri me bari bazere ni miyi njaji niyu
wandi kikpa ngwroyi nitimbu.
5 zizaa misi breu iyiko minasin ngya
nwrosamambaniwuna iwayikife tunise
tunturmu, ndikinyeme nikpambwu.
6 iwayi, i iwayimba binwro, abini wandi
biwo in mumla, ndiduyi zere miyima.
7 bi gyurundi ba rju ni gbunblu biwandi
banayeme ndi iverji ayenan diana ba babi-
andi ba gyrundi a nala nitingu ni vrerji.
8 ya kpambi, nahama ni kpe wandi
kitindu tuma na yi, kpa sambi.
9 indyi wandi azerehini koshishi anahe
myi nwro Almasihu na ana henirjina.
iwandi a wonnwroa aheni tia-mba vre.
10 indyi wandiaynyi anakpawroyina,
nakpa nikombina, nachi menayi.
11 mpempebi iwandi achia bati kyumban
ni miyi memkppe wandi anitia.
12 mihenikpe gbugbwu iwandi mis-
ongya niwa u mbe ni-ma ungya na tsra-
mena. tokimame misingyri soye kini treni
kpanbu shishi mba shishi, nindu kinkias-
rombu ndu shune.
13 imirli v vayime iwandi binyeme niwu
bachiu.

3 Yahaya

1 Rji ni nikoh bi i hi ni Gayus wa mi sub
kpokpome.
2 I suron mu, ni bre ni u, du lulu hi u me
ni mi kpei wa u si ti'a wawu; ni si kpan, na
Ruhu me a hei ni si.
3 Isuron mu a ti kikla raime wadi mri
vayi bari ba ye tre didi ni tu ni yo suron ni
tu me na wa u si hu kon jaji.
4 Ba kpei wa'a zan du suron mu ti kikla
rai du me wo di mri mu ba si zran ni kon
jaji.
5 Si suron vremu, u si ti du' a ni suron
me riri, hi ni mri vayi, ni bi tsri.
6 Bi wa ba hla tre didi ni tu me ni bi koh
Irji, a ni bi du zo ba, ni zo u si suron, ni
kon wa a bi, ni bi hu Irji.
7 Ni de mu ba rju, ba na kpan kpei ni wo
ndi ba na.
8 Na ki ki kpa iri ndi ba, ki hei kpa udu
baba u jaji.
9 Mi han vuvu hi ni tra Irji, ni ki
Diyotariffis, wa a zan kohan wa ni kon ni
mi ba, ana kpa ta na.
10 Na ki inde mi ye, mi nu mre ni tu du
ma, ni wa a si ga de bu'a ni shishi de ba ni
meme tre. Wa yi me a mia u na, na ki me
a ni kama bubu kpa mri vayi, a zu bi wa
ba su ti didi ma; a ni zu ba ni mi Irji.
11 Isuron mu, na vu meme kpei na sei
kpei didi ma, Idi wa a si ti kpei didi ma a
hi u Irji, Inde 'a' a si ti kpei meme ma, a na
toh Irji na.
12 Dimitiriyas, ndi ba tre didi ma har ni
jaji ni tu ma wu me utuh jaji tre bu, a jaji.
13 Mei hei ni kpie gbugbu u wa me han
'u' Na ki mina kpay'm di mi han ni u ni
alkalami ba tawada na.
14 Mi you suran di mi toh tu lalo mu na
ki ki tre shi shi.
15 Du si suron sun ni wu. Kpukpan bu
ba si chi'u hla ni bru kpukpan bu, ni de ba
wa wu.

Jude

1 yabuza vrenko yesu Kristi vayi Yakubu:
hi ni wa ba yoba bi son u irji iti nibu wa
ba baunzi ni kristi.
2 du losron mba sisron ni son ndi he
niyii.
3 bi son mi si hainiyu ndi ha mi wu ni tu
kpa wawu bin, abi ndi mi ngron yi nitre
kpa yesu wa mba nu yii bi wu rji.
4 indji mbd ri mba rin ni riyabi wa mba
ra nitu bla mba tun tse mu indji wa mbo
to te ndidina, mba bri ziziwu rji rida kgba
hi ni meme. mba ma kpa myerne mi kon
rji mbu yesu Almasihu.
5 mi si son la ni wu, bi to igzi wami sison
la niwu ye; lrji kpa indji mba ri chuwo ni
meme masar; ni kwugon a wu mba bi, bi
wa mba kpan myemen niwu ria.
6 malaiku wa mba na gji mbu mbu
ndima wu mba na, mba bri mbu mbu son
ndima. irji lumba ni saraka hra ise ni se,
ni mi shigji biu be nifi wu mbla.
7 mba he na sadurna ni gwarnrata ni
gbugbulu wa mba whir whire ni mba,
bewa mba turma iyo ni te meme rida wu
iypi wa kpan ni wan. mba hena na bi wa
mba shaya ne mi lu wama nwena.
8 anakyii bi hira ramba mba kpan mba
te meme mba kpa be chu ni tdri nda ni la
meme tre nitu bi te ndidi.
9 makailu kyke malaika nitu a si gbi
sroun ni iblis nitu kgbu misa ana nyamba
shistri rida zre meme tre ritu blama na.
nitu wayii, rji nitu ma ndi jatun ine.
10 indji bi liyi si mbata niwu nitu iypi
mbanato na. indji bi yii inba he ni limre
ngnama rju mba gji ukwu si yae ni gba
mba.
11 iyaki biwu mba wukon kayinu mba
yotun mba ni te meme batamu ndu wa gbu
gpiri. mba wutuma ni ufu iri mba kora.
12 indi bi iyii mba meme indji nimiri biri
isonbi wanmbari ni yi mbak wussa, bi gru
wa ri nitu mba, mba npan wa agji uumba
ngugun ye na. mba kwugron wa mba gji
nkolo ma yena.
13 mba bi kwu, ribibuju mba tu mba rji
ni jan ma. mba nei bi tsra mba vfu vo
nifu ni shan mba. mba he na tstsi wa mba
tsre brakaueme ni mi shigji bwu hi ni se
gbuwu.
14 ahnuhu idiji wu tagban rji Adamu,
atre ru tu mba, nda la ya irji ni ye meme
bi zizinma dubu dubbai.
15 asiye wa ari blaatre konni indji asiye
wa ni bla yre indji bi te meme, indun mba
wa atre ni tu kon na. wa mba te ni kon
meme ma; ni la bi meme ni bi latre wa
mba tre ni tuma.
16 biyii bi tre che, bi tre gbrugbo wamba
wu meme te mba mba ni bru ni ni sandon
tu mba mba trece nitie.
17 amawu kauritau tauna tre wa me
tsi tre niwu kwugon ni marizanni yesu
Almasihunmu wa mba laniwu tu ru tse.
18 mba laruwu ni tun kykle indji bi che
mba he mba wu kon mba wu meme.
19 abi wa mba hantu indji mba bi wu
gbugbulu mba na he ni ruhuna.
20 Bi Ijii Kaunatu, men tu bi ni keh tsat-
sare ma, ndi bra ni mi ruhu wu tsatsare.
21 Gji kpan bi ni son Rji, ndi nta gpi
losron inji mbu Yesu Almasihu wa ni nuta
re wu ise ni se.
22 Tsro son ni biwa na kpanyemena.
23 Mba ri chuwo ni nyu lu. Tsron indji
mbari ni tsitsir, kamen ni nglo wa yin kpa
mba teimeme.
24 Wa ahe ni gpengble wa asi ndi na kgbu
zam na, wa ni zo wa kri ni shishi ni kpa'n
ndidi'ma ni sroun ndindi'ma.
25 Irji mbu ni wa kpata juwo ni wo Yesu
Kristi Irji mbu, ndindima, ngpengblema, ni
he ma, ikon ma, ni fin wawu, zizan ni se
ni se ahema. (Amen).

Revelation 1

1 Wa yi hinhran u Yesu Kristi wa Irji
nnowu ndu tsro ba granma ikpye waa a
tie weiwiere a. A tru meleka ma ye ni
Yohanna ye nhra wa.
2 Yohanna ahla lantre Rji nda hla u Yseu
Kristi u kyi wa atoh wawumbambawu.
3 Indi uluw ahi wa akra totsuma ma
ngbangban me'a ma kii biwa mba tsi wo
tre waatre nda kpa nyemen ni kpe wa mba
ha nimi into a he whewhir.
4 Ime, Yohanna, hi ni Ikilisiyoyi tagban
wa mba he nigbu mba asiya; tsitsi hi niyi
ni sikpa ni wa ahe tsizan, wa he ni tsenmu,
wawu ni ye ni shi-shi ruhohin tagban wa
mba he ni kgbu kursiyin ma.
5 Arji ni Yesu Kristi wa mba kpanyemen
ni wu, iver mumla wa alude nimi mben;
wa atu chu bi gbugbu ni wa ni sonta. nda
situ ihuwo ni la bi latre gbu ni iyinman.
6 Aleta te bi chu firistoci bi Rji ma ni
teman. ndidin, ukpele wi he ai wu tun
nitse ahemen (amin)
7 Nya atsiye nimi kpan, shishi nde mbato
ni nde biwa tugbu ni njigba ndi bi gbugbu
pepemen mbayin niwu, ahemen (amin).
8 Ameyin mumudin ni klekle Irji treme
wawu zizan; wa ahe tu nitsemu, wawu
niyen, wawu ni kpekple wawu.
9 Eme, Yohanna, rayinbin, wa ahe niyin
ni mi iyabin, ni son ndidi ni fusroun
waube ni Yesu. Igbulu mba wambayo
Badmusa, ni tre Rji wa ala ni tu Yesu.
10 Mi he nimi Ruhu nifi u Rji, ndi wo lanri
ni kwugon nu na ijun.
11 Ala ha ikpe wawu to rinu vuvu; nde
tru hi ni Ikilisiyoyin tagban mba; wa ahe
Afisus; ni Simirna, waahe ni Tayatira, wa
ahe ni Sardisu, waahe ni Filadalfiya, ni
waahe ni Laudikiya.
12 Mi ya ndi atsi tre nimen, wa mi ya
miton ilu fitila tagban ni ngbugbu klomba.
13 Nimi ilu nde ri hena ker nde a kri
ni gla gagloma hi ni zanma, alakpa ni
zinariya nitsan ma.
14 Ituma ni fukpa kye na fu fu rjurju na
men atsi gji ni kpama; shishi ahe na wau.
15 Izama mba kpa, mbahe na klalu wa
mba la niwu, atsi glo na man ni nei.
16 Nuwo kota ma agji tsitse tangba ni
nyuma agji gjin e. nyu ha shishi ma tsi
kpa na rji.
17 Wa mi tori mi jeku nza ma na kgbu
nde. akawo ma ikita san ni tu mu nda la,
na ti tsitsirena, imee mi mumle ni nklekle.
18 Niwa ahe, mi kwu nya mi he nitse mi
he ni mukuli re mba u kwu ni iko lu.
19 A he nawa, ha kpe wawu to igpi waahe
zizan, waani he ni kwogon waujin.
20 Mi tu ma'ana, ni tsitse tagban wa
mba to niwo kotama, ni whirji wa mbalo.
Fitila tagban u Zinariya. tsitse tagban
mba malaiku (pastoci) bi Ikilisiya tagban,
whi rji mba lo fitilu tagban mba Ikilisiyoyi
tagban mba.

2

1 Hi ni malaikan u coci Afisu nha itre u
waa a nji Tsitsen tangban niwoma korli
ni wawu wa ani nzen hu tsutsu ingba
zinariya tangban bi zi lu.
2 Mitoh ndu me, nhon nyu me ni vu sron
me ndi na kpa nyme ni bi meme nyeme
ni meme nde na, mito u tsre biwa mba la
nitu, ndi mba manzanni ani he nakyina,
wawu mba bi che.
3 Mito u he nivfu sroun, u sha yan
gbugbu ni tu nde mu, u na kaba hi
kwugonna.
4 iwhirji mina kpa nyeme ni u na u bri
sonme u mumle.
5 U mba yo ndi toiwhirji u krujokun tie
ndidi ndi kgbu ye ni gbi bi mumle mba tie
ndidi ndi ihu fitilar ni gbugblu senmen.
6 Uwu he niwayi una kpa kyema ni gpi
wa nikolatawa mba tie na; wa memen
mina kpa nyemena.
7 Wa ahe ni tun wo ndi won di wo gpi
wa Ruhu si la ni Ikilisiyoyi. nde wa a kyri
gbagban minu kon wa ni ri ni mi kwugrar
u re wa ahe ni rju i irji.
8 Hi ni malaikan (fasto) wa ahe ni Ikil-
isiyar samina ha bayi mba tre wa ahe ni
mumle ni u klekle wa'a kwu nda kgbaye.
9 Mito iyabin ni iyon bi u tona u he
niwu mito wa mba si mbata nde wa mba
iyotun mba ndi mba yahudawa mbana
hena kyrina mba bi kon imblisi.
10 Na glu sisiri iya wu sha ni he shishina.
yar ibisi ti whuwhir tru mbari bi nimi tro;
dumba teyi ya; bi sha yak ifin wulan kri
gbangba hi ni kwu bi kpa yagya re.
11 Wa ahe ni tu wo ndi wo kpa wa rubu
asi tra ni Ikilisiyoyi. wa akri gbagba hra hi
klekle, ikwuha na kpa ti memena.
12 Hi ni Malaikan wa ahe ni Ikilisiyar
Burgama ha buyi mba lan tre nde wa agji
grigba inyu ha.
13 Mito whirji u son akon u ibusi nakyin
u kame ndi gji nde mu gbagbame, har
kyime u na kpa nde tro na, ni ton u Antifas
wa akri gbagbame, wa kpa nyeme nime wa
u hu'wa ni mi bin, ni whirji ibisri ni son.
14 Iwhirji mina kpa nyeme ni wuna, wu
biwa mba kpa tre Bilamu gji gbagba, wa a
tsro Balak wa ti gpi u kgbu zan ni shishi
imri Israila, ndi ri'ila wa nu ibrji wa mba
lotsu.
15 Nde mba ribi gji tre ni kolantawa
gbagbame.

16 Aho na kyi ba bri konyu Rji miye
gbagble me nda bi kon memen kyri na tsi
ni mba ni ingji ba waahi ni ngu hi.
17 Nde wa'a he nitu wo gpe wa ruhu si la
ma Ikisiyoyi nde wa a kwuci mi nu ma'ana
wa hri si niwan mi du titan kygle ni nde sa
ma wa mba ha ni tu titan nde wa mba dro
wa ato imba wa asi kpa mba.
18 Hi ni malaika (fastoci) Ikilisiyar Tiya
tira hai Biyi mba lan wa iver Rji tre, wa
ahe shishi na igleme ilu; izama na idren
nami lu.
19 Mito gpe wa u si tie sonme, ni krime
ni kngbagba me. mi to wa wu si tie ana
gbrun konna ni gei u tie mumle na.
20 Whirji kni na kpa nyeme ni wu na wu
bri iwa mba Yezebel wa ani yotun ma ndi
iwawu watsu. nikon intsro ma ani gru nde
mu ndi wa imba nde ni ri la wa mbanu
iblis saraka.
21 Mi nu ton ndi mle kon mene ma te wa
ka'ina.
22 Ya mi yo gbugbu kru wuls, nde wa
awate wa ani ri bi meme yari, nda mba
na bri krama, mena.
23 Mi tsi imri ni kwu Ikilisiyoyi wawu
mbato nde ni kon bi tie.
24 Inbru bi wa hibe Tayatira biwa bi na
gji tre mana, bina to gbi mbari yo ndi tre
ibusi, bi yi mba kyi mina yoyi iyana.
25 A he nakyi kri gbagba hi niye mu.
26 Nde wa akwuci nda si tie gpi wa asitie
bi klekle ni klekol mini nikpan ni tu bi
kpalan.
27 Mi gji mba miwo karfa mi bra mba na
rin memen.
28 Ahe na mi kpa ni wowo timu imeme
minu tsitse u ble.
29 Ndel ahe ni ituwo ndiwo gpi asi la ni
Ikilisiyoyi.

3

1 Hi ni malakon Ikilisiya waahe Sardisu
wai biyi mba tre wa agji ruhohi tagban
itre uwa a nji brji tangban u Rji ni tsintsen
tangban wu Rji nitsitse tagban miton gpi
wa wu si tie wu tie nde wu ndidima u na
ton ndi wu ikgbuna.
2 Lu shume ndi krigbagba igpi wa adun
atie whiwhir ikwu, mina ndu ndidima ni
shishi Rjina.
3 A he na kyi u kyrimrenton, ni igpi wa
wu kpa ndi wu'a, kpa nyeme ni mba, ndi
mle ti tashgbe, mi ye na nde iybi; hina to
tien miyena.
4 Bihe ni de nda time hi sardisu wa mba
na kpa no glo kykle mba ti ndidi.
5 Nde wa akwaibi mba sran glo kykle
diwu, mba tse nde ma ni nuwu u Rji na,
mi dugbu nde ma ni shishi temu ni shishi
malaikansa.
6 Uwa a he wo igpe wa ruhu si la rii
ikilisiyoyi.
7 Hi ni malaikan ikilisiyar wa'a he ni Fi-
laldefiy ha, biyi mba tre wa nde ndidi nde
gyegyere wa agji makule Dauda; wa ani
bwu idiori naiya kawuna, nde akwawuu
mba nde waani bwu.
8 Mito ipi wa wu tsi tie, ya mi bri kontra
ni biwu ni shishi wa indiori atiyin, akri
gbagba ni tremu wuna kyme ni indemuna
9 Ya biwa mba he ni kon iblisi wa mba tre
ndi mbamba mba Yahudawa, ana he nakyi
na mba si tie che. mbaye nda wukwu gbrju
ni zamen, mbato ndi ni son.
10 Wa wu kri gbagba ni tre mu, ndi wu
kon mila ni wua ime me mi kri ni wu ni to
treme wa niye nde bi gbugblu wawu wa
mba tsre nde gbugblu nepemen.
11 Miye gbagbla me gji gpi wawu hewu
gbagban ndi nderi mba takyamen a
(Rawani)
12 Me yo nde wa akwuii ani hena igji
kon Rji mu mina bri nde kyi ndi rju niwo
muna.
13 Mi ha nde Rji mi ni tuma nde gbu
Rjimu (Urushalima isama, waagrji rji ni
shulu ni Rji mbu), ni nde sa'ama. Wa ahe
nitu ndi wo igri wa ruhu sa la ni Ikilisiyoyi.
14 Hi ni malaikan ikilisiyar wa ahe ni
Lawudikiya Ra: biyi mba tre wa aheme
(Amin). Wa kysi iya niwa latre jagji wa ni
ya nde wa Irji te mba.
15 Mi to gpi wa isi te wuna sina telu.
16 Iwu uhe ni kon ha una telu uwoma
ysina mi dru yoga ni nyumu.
17 Wu tre, ime mi ha ni kon ni gpi
gbugba'u, mina son gpi gana wu na to nde
wu iyama igpi yin nde iyan nde ifyeshi wu
tsre gpre.
18 Wu tre mu, le zinariya nime wa mba
nza nilu wa ii he kongyen wa wu tsron gbi
bin gpan wa mba to ni gpirena, ni nye wa
tsron ni shishi wato igon niwu.
19 Mi tsi nde wami son mitsron mba iko
mba hu ni gbugbu. Wa he na kyi kri
gbagba tie ndidi.
20 Yame mi kri ni kontra ndi si wru nde
awo lamu nda bwu kin, mi ri ne konna,
ndi ri la niwu wawu ni ri la nime.
21 Wa akwuchi mi nu kon ndi kuson ni
me ni tun chumu, ahe nawa meme kwuchi
ndi son ni timu ni tu tuchu ma.
22 Iwa ahe ni tun inwo ndi gpi wa ruhu
atsi la ni Ikilisiya

4

1 Ikye wa a hugon kpyi biyi, miya ndi too
nko tra ni shulu kle wuo. Na wayi mi tsro
gbi wa ani yen ni kon gpi biyi.
2 Mba huta mi heni ruhu, mi to gbagbu
sonri wa mba zi ni shulu ndi ri son nituma.

3 Wa a son ni tuma ahe tita yasfa ni tika yakutu dirdiren lu ayo ni zuzu dirdiren lu ahe nu tita zumurudu.
4 Ni zuzu kpachi kpachi mbari wa mba itse ha, wa mba son ni tu kpachi mba bi nikon ise ha, wa mba sru iglo kykle, niworo woro zinariya ni tun mba.
5 Ni kpachi kpa ni rju ni kyiwa ni ngro ni zan. Fitilu tagban mbasi ri shishi kpachi, fitilu mba ruhohi Rji tagban mba
6 Ni shishi kpachi mba inci gilushi, wa ani kpa na karau. Ni zuzu kpachi wa ayo kpachi ni zuzu, bi re nde isie wa mba he ni shishi ni shishi ni kwugon.
7 Nde re imumle ahe na nnagru (Zaki) nde re wu ha ahe na iver lado, nde re u tra shishi hena vernde, nde re wu inzan na ikpan ilude.
8 Nde bi re inzan mba, mba waahe nigban mba he gban ti ti tanne; mba he shishi nigbamba iju ni rji mba na bri tre, wu tsatsra, wu tsatsra, wu tsatsra itregbumu Rji wa ahe gbegble wawu, awawu waniye.
9 Ni ton wa bi re mba si gpresan, ndiden ni gri ni wa nda son ni tun kpachi, wa ahe hi ni klekle.
10 Bi nikon ise ha mba, mba kgba tumba gji ni meme ni shishi wa ason ni tun kpachi mba gri niwu wa ahe hra klekle, nda ju takya mba tahi nuwo ni kpachi nda tre, wu mumle, itebu ni
11 Rji mbu kpa gri mbu wawu, iwu uti kegyen, bra invri ndi he ni tun gpi wawu timba.

5

1 U mi toh niwo korli uwo a son ni ruron'a mito vuvu wa ahe mi ha numi ni konbra naye vuvu wa ba nha ni koshishi ma, ba lowu ni lo tangban.
2 Mi toh kiekle Madauka si d'bu ngblome, ahi nha mla wa ani tdi bwu nye nvunvu nda mre loo ma?
3 Indji ri na he ni shulu ka ni meme ka ni mi meme a toh bwu nuunvu wa ba nyewu'a wa mba he nimi ma.
4 Mi yi wa kpukpo me wa bana fe ndji ri waani toh bwu ka kra nye nuunuu na.
5 Iri nimi bi nikon ba ahla nimu rimu, nayi na ya ichen (zaki) u grji Yahuza ivren Doda akpa ka; amble wu vuvu ni lu tagban mba
6 Mi to iver gru akri whie na kpachi nde bi re isie ni mi nikonmba, ahe na mbawu'a ahe ni iju tagban ni shishi tagban; Biyi mba ruhohi Rji tagban wa mba tun ye ni gbugblu.
7 Ahi nda kpa nuwo wa ason ni tun kpachi
8 Ni tan wa iver inkrju amba vuvu, bi re isie mba ninde ise ha mba jokun ni memen ni shishi iver krju. nde mba, mba he ni ngungu mbakyi mba bra bi ti ndidi
9 Mba yo se semai, iwu mumle waw'u mban vuvu ndi bwu lu mba hau, ni iyin me mba le nde Rji ni gbugblu wawu ilemen, nde ni he luntre.
10 Wu me mba bi chu ni firistoci wa mba wu Rji mbu, mba gji gbugblu.
11 Wa mi ya mi wo chrju malaiku bi bra wa mbahe ni kpachi ni bire bi nikon mba mba kyai dubbai goma sau dubbai goma da dubun dubbai.
12 Mba zu tre ndala wa atsra wer krju wa mba ha akpa gpegble (iko) ahewu itan, gpegble, nikon nigba inyeme.
13 Mi wo igpie wawu wa mba he shulu ni mema ni mi meme ni nei ni gpi tu kpachi ni wer krju gpiresan, ndidi akyara ni gpegble gji gbugblu, hi ni kikle.
14 Bi re isie mba mba tre ahemen (Amin) Bi ni kon mba kwujokun ni shishi mba nda gri ni wu (sujada)

6

1 Mi ya ndi ton wa ivren krju abwu ri mi ilu tagban mba, ndi wo ri ni kpye nzya ba a tre ni lan wa ahe to u nzan “ye”.
2 Mi ya ndi to inghma kieklan indji u hon wu'a a nji ta'u ba nnowu inye pli na wa akwuuchi, wawu akwuti ye
3 Wa iver krju ilu wu ha mi ivo nde re wu ha a la ye.
4 Ngk'ma rju nitra san mbeme wawu a son tu ma mba nu gbegble timba sisroun rju ni gbugblu; nde mba hu kpamba nde wa ahintu tghma mbanu kykle igjigban
5 Wa iver krju ilu wu itra miwo nde re u itra atre, “ye” Mito shigji nghma, wa ahe ni tuma agji gpi wu tsra ni woma.
6 Mi wo lan ri nimi bi re nzam mba atre nde ri ahe ni nyu alkama ri nitun indu ifiri mudu tra u shair na kpa iyen timeme ni man inabi (wine)
7 Iver krju wa abwu ilu wu itra mi wo tre ndeiri nimi nde nzan mba atre ye.
8 Mi to nghma ri na itunlu wa ahe nituma mba nu nde ikwu ilu ani hu mba nu mba iko nitu nde bi gbugblu ndi mba wu mba ni ngji gban, ni iyun, alu ni ignama bi migji u gbugblu.
9 Wa iver krju abwu ilu wunton, ni whirji u bra Rji mito nde wa mba mba wumba ni tre Rji ni gji Rji gbagban wa mba gji.
10 Mba nyi ni kro kleklema, hra hi nitan iwu wa he ni gbeblenwawu iwu wu tsatsreni jagji wawutre ni nde bi gbugblu wawu wa kpa lan (fansar) ni nyi bwu.
11 Mba nu mba inglo kykle ndale nimba wu ndi mba gben finme imri vayi lelo ni mban wa mba wumba akaci na mba wu mba.

12 Wer krju abwu lu u tanne misi ya ndi
to kykle churji meme Irji ate shigji pipimen
na nklo shigji iri a he na iyrin.
13 Tsitse bi shulu mba jukwu ni meme,
na kwugran ibuwa ni ju gloma wa mba ni
whirn, gwu gwu klekle avu.
14 Shulu atime na vuvu wa achigbi tita
mba gbu lu mba chu mba ni whir mba na
he.
15 Itun chu bi gbugblu ndibi bi ni bi tun
chu hi takwu, bi ni kon ni hi klekle, ni nde
wawu ni bi gran ni ndidi mba ri nimi tita
ni gbulu.
16 Mba la ni ngbulo ni titan ndi mba kwu
chan mba, katarin ni shishi wa ason ni tun
kpachin ni kfu iver krju.
17 Wa yi a klekle ifin vfuma aye, aha ni
iya kri

7

1 Ni kwugon wayi miton malaiku inzan
mba kri ni (kusurwoyi) inzan bi gbugbulu,
mba gji kwungon tizan bi gbugbuluyin
gbagbame, wa kwumgun na ufu ni gbugb-
wuyina, ni tu nei ni kwugron.
2 Mila to malaika ri tsi rji nikon zan, wa
ahe lu irji wu re. Ayo malaikan inlan hiyi
ni kykle lan wa mbanu mba ulan wa mba
ti gbugbuluyi iya ni nei.
3 Na ti gbugbuluiyna, ndi nei ni mba
kwugon kynu mba ingbam ni chi mri Rji
4 Mi wo gbugbu nde mba tin gbam ni
mbawu 144,000, Biwa mbatin gbam ni igji
mba wawu ni nde Israila.
5 Nde dubu wulon don ha ni igji Yahuza
dubu wulon donba ni igrji Ra'u'bainu,
dubu wulon donha ni igrji Gadi.
6 Dubu wulon donha ni igrji Ashiru,
dubu wulon donha ni igrji Naftali dubu
wulon donha ni igrji Manassa.
7 Dubu wulon donha ni Igrji Saminu,
dubu wulon don ha ni igrji Lawi dubu
wulon donha ni igrji Issaka.
8 Dubu wulon donha ni igrji zabaluna,
dubu wulon donha ni igrji Yusufu, ni dubu
wulon donha ni igrji Bilyaminu, mba tsa
gbam.
9 Ni kwugun igpi huji mi ya, ndi to
gbugbu nde wa mba drori ana ya mble
mba nan ni nde bi gbugbulu wawu, ni igrji,
nde ni uemen a mba kri ni shishivemen a
mba kri ni shishi kpachi ni shishi iver krju
mba surun waklema ni vuvu dabin ni wo
mba.
10 Ndi ni yo lan kyklema, kpa nde chuwo
a he ni we Rji mbu wa aso nitu kpanbi, ni
iver krji.
11 Malaiku mba wawu mba kri nda yo
kpa ri ni zuzu ni bi kon mba ni mba re
inza mba, mba kagru susu ni shishi tsi ya
kpachi nda (yi sujada) ni Rji.
12 Mba tsi la ahemen (Amin) gri, ndedi
ni wayu, gri igirma, iko ni gpegple mba bi
wu Rji mu Rra hi nitse aheme (Amin)
13 Iri nimi nde ni nikon mba amenye me,
a mba han wa suron nklo kyole bi mba
mba rji ni tsen?
14 Mi la ni wu, u ni kon, wu to, Biyi mba
bi nikon wa mba rji ni kykle yan. mba ngla
nklo mba ahe kykle ni nyin iver krju.
15 Ni tu kyi mba he shishi kpachin Rji nda
tsi bra (sujada) ni chu ni rji ni mi kon inbra
ma (haikalinsa) wa nu a so ni tu kpachi ani
k'mba.
16 Iiyu na ti mba, ni nlan ma na timba na
irji na hwu mba na.
17 Iver Krji wa ahe ni zuzu aniya nde
mba agji mba he ni whir man ndidima, irji
ni se iman shishi mbu wawu

8

1 Niwa vren ntma a bwu hra wu tangban,
gbangbi a he ni shulu wu mla ngbala nton
ri.
2 Niki mi to maleka tangban wa ba kii
ni zande shishi Irjhi, i ba nuba njongran
tangban.
3 Maleka ri nkan a ye, ndani nji kungo
zinariya wu tulare, ndaka kri nitu bagadi.
Ba nu tulare bran wa ani sru nhani bre wu
tsatsra inji wawu u bi Irji nitu kungo tulare
zinariya wa a kri ni shishi bubu-son-u-nzu
hon.
4 Intsen wu tularea- mba bre Irjhi u bi
tsatsra injiba-lu hon hi ni Irjhi rhini wo
maleka.
5 Maleka a ban kungo tulare nda sru ilu
shu nimi rhini bagadia niki a tau grji ye
ni meme, i huki gbroku nzan ni yikankan,
kpan-lu-nzan, mba grjumeme.
6 Maleku tangban ba wa bana nji njo-
gran tangbana ba mla ki u fu ba.
7 Maleku u mumla a fu njon-gran-ma, i
ilunitita mba lu nha ni iyi a kuhle. Ba truu
grji sru ni meme nda du n'kama-ri-wu-tra
ma a gon wawuu, nkm-ri-wu tra kunkron
ba gon kle, i shushu giga wawu ba gon
kle./ vunvu bari bi bi mba bisen u Greek
ba kaadon/nitu ri-wu-tra na gon kle/
8 Maleka u haa fuu njon-gran ma, i ikpe
to kikle ngblu wa asi ri ni lu, ba tru yo ni
mi kpantre-ma. Nkma ri-wu-tra u kpatre
ma a kma ti iyi.
9 iri-wu-tra u jirgi ma ma nzihle.
10 Maleka u tra a fuu njon-gran ma, i
kpache tsintsen a rhoku rhini shulu, ni
bwukpan to toci. nitu iri-wu-tra u nne
baba tuba ma.
11 Nde tsintsen a wormwood. iri-wu-
tra mmaba kma ti wormwood, i inji
gbugbuwu ba kwu nitu mmba ba kma.
rikpekpe

12 Maleka u nzia a fuu njon-gran ma, i iri-wu-tra u tsintsen ngame. Niki iri-wu-tra mba ba kma ku bwu; iri-wu-tra u virji mba iri-wu-tra u chu ba hama ni kpan.
13 Mi ya, ndi wo kikle- chinche (eagle)/ vunvu bari ba he ni lantre ki/ maleka/ nitu/ ndi kikle chinche (eagle)/ wa asia bwaa nitu ndani yo rhu ni kikle lan, “iyambi, iyambi, ni biwa ba kii nitu meme, niwa mbru njon-gran wa maleka tra wa badona ba fuu

9

1 Mle maleka u ton a fuu njon-gran ma. Mi to tsintsen ri rhini shulu wa ana rhoku ni meme, ba nu tsintsen ki mabudi u nko ihlon juju wa ana he ni nchina.
2 A bwunko ihlaa wa ana he ni nchi na, i intsen a rhu hon rini nyu nko a to ntsen wa a rhini kikle tanderu ntse wa rhu rhini nyu hlon a.
3 Langblan ba rhurhini mi ntsena ka ku ni meme, i ba nuba gbengblen too wu lan nitu meme.
4 Ba hla bawu ndi duba na kpa giga ni meme timemena, koka ni shushu kpe baba kunkron, ama nitu inji wa bana he ni iyra kaa irjhi ni kbuchi mba na.
5 Bana kpanyme ni bawu du ba wuu injibaki na, ndi du ba tiba ya wu wha ton megen. Iyi ya mba ni he to tyo u lan, anita ta inji.
6 Nivi baki inji ba wa kwu i bana to u na. Ba gbre wa ndi duba kwu, i ikwu ni tsutsu don ba.
7 Langblan ba ba rhu n'kma wa ba mla ki wu ta ku. Nitu mba a he kpi bari too rawani wu zinariya, i ko shishimba too shishi inji.
8 Ba he ni nfuu too wu nfutu mba, i nyerenmba ba he too nyeren chen.
9 Ba he ni sulkuna (breastplate) too sulkuna wu karfe, i iyi ngyumba a he too iyi wu karusai (chariots) gbugbuwu, mba nk'ma wa basi tsutsu ni ri ni taku.
10 Ba he ni gyugyunchi ni ntsonchi wu tyo too u lan, ni ngyunchi mba ba nu gbengblen wu nu inji iya wha ton.
11 Ba na he ni too ichu nitumba, maleka u hlon juju wa ana he ni ndina, ndema ni lantre Ibraniyawa ana Abaddon, i ni Greek ana he ni nde Apollyon.
12 Iyamba u mumla aka hi ye. Ya Hugon wayi kikle kpe biya hari bari ba yi ni ye.
13 Maleka wu tanne a fuu njon-gran ma, i mi wo ilan grji niye rhini njon u tu bagadi u zinariya wa ahe ni shishi Irji,
14 Ndani tre maleka u tanne wa ahe ni njona, “chu maleka nzia wa bana lo ba zi ni kikle nne Affaratis chuwo.”
15 Maleka nzia wa bana mla ba tizi u ton kima, nivi ki, ni wha ki, mba ise kima, ba juuba chuwo du ba hi wuu irir-wu-tra u inji wawuu.
16 Gbugbu sojoji biwa ba hon tu nkma bana 200,000,000. Mina wo kri gbrumba.
17 A hi toyi mba to nk'ma ba nimi nran mu mba baba biwa ba hon tumba; Sulke (breastplate) mba a he too sren lu, samban, hycinth (darkblue), mba kibiritu (sulfurous yellow). Itu nkma ba ba rhu itu chen, i rhini nyumba rhu ilu, intsen mba sulfur.
18 Aloba wa a rhurhini nyu kpi tra biyi a wuu inji iri-wu-tra mba.
19 Gbengblen nkma ba a he ni nyumba mba ni gyunchi mba-nitu gyunchi mba a he to iwan, nda he ni ba tuu wa ba tsi inji juunkpan.
20 Imbru injiwawu, biwa bana wuuba ni aloba ba na, bana kma sron sran ni ndu wu womba na mba dana dome ni hu nkon brjhi baba gunki wu zinariya, azurfa, jan karfe (bronze), tita mba kunkron kpi biwa bana to, wo ko ka zren na.
21 Ndana kma sron sran mena nitu ba wuurnji, nglu ka ni hugbugblu mba, mba ti nkan ko ka ndu iybi mba.

10

1 Mito kykle malaika asi grji shulu ni ye a he mimi kpan, ndirderin a he ni tuma. shishi a he na kpan rji, izarna a he na kla lu.
2 Ni wo ma agji vin vuvu tsisan ma, wa mba buu ayo zanma ni minei iza ma wukon myriya ma ni memi.
3 A tre ni klekle lan na lan wu chen (zaki) wa tre ni ikro mba.
4 Wa inza tagban mba tre rju ninra mi son ta ha, ndi wo lan wa arji ni shulu nda tre, nka igpi wa in zan tagban mba tre. Na ha mba na.
5 Malaika wa mito akri ni tu nei ni meme azuwoma inkon rli hi ni shulu.
6 A retse ninde wa ahe tu ni tsemu, wa ati shulu ni gpi mba wa mba he nimima, ni meme ni gpi wawu wa mba he nimima malaika la, inton he nganan.
7 Mifi wa malaika wu tagban ni son nuri gburju mani, ni wa yi igpi irji ri ni ye ni kpan, ahe nawa latre ndudima ni imri konma annabawa.
8 Un wami wo ni shulu ala trenime Hi ndi mban vuvu wa mba bwu, ahe niwo malaika wa akri nitu nei mba n meme.
9 Mi hi ni malaika ndi lan niwu ndi me vuwu tsitsa mba. A la nimu “mban vuvu ndi ri inne me ni nri ni nyu me a ni ron na tunn ni nyume.
10 Mi mban fiv vuvu ni wo malaika ndi ari wu a ron na lurin ni nyumu, wa me ri, inne mu nri.

11 In drori tre me, wu la gpi ni tun
ndegbugbuwu, gbugblu, inlemen ni hi chu.

11

1 Ba ban kwukwu giga ne du mi tindu
niwu to kunkron u tsra kpe. Ba hla mu ndi,
“Lu kri ndihi tsra hekali u Irji mba bagadi,
mba biwa basi nzuhon nibre nimi.
2 Na tsra kahlan wa ahe ni kogon hekali
na ba ban kima nu bikoraba. Ba chanzren
ni tsatsra kikle gbua wu wha arbain-don-
ha.
3 Mi nu iha bi bla tsro nitumu nkon u
bwu bla kpi-wuye-nishishi u vi 1,260, nimi
nklon gwado.
4 Bi vu bla tsro-to biyi baba yi ba
kunkron zaitun (olive) ha mba fitila ha wa
ba kii ni shishi Baci u meme.
5 Ndio ri nita ban ndi wawu ni kpaba
timeme, ilu ni rhurhini nyumba nda ye
gon bi kamba niba. inji wa nison tiba
memea, a toki ba wuu ba.
6 Bi vu bla tsro ba ba heni kpayme ni
duba ka kla shulu nitu du lu na kulu ni
vi biwa ba bwu no tsro ekpi bi koshishiba.
Ba heni gbengblen u kma ba mmaba ti iyi
nda wru meme ni aloba nkankan, batari
son du he toki.
7 Bata na bla kle tsro wu ye koshishi ba,
meme ibrji wa a rhurhi ni hlo ba bana to
nchi mana'a, a ni kru ni tunkon kikle gbua
nda wuu ba.
8 Ikbon mba ni kru ni tunkon kikle gbua
(wa ba yoba ni sranro ndi Sodom mba
Masar), bubu wa ba klo bachi wu nitu
kunkron.
9 Nivi tra ni mbru bari rhini gbungblu
inji, igrji, ilan, mba meme ba ya ikbon
mba. Bana du ba vu ba sru ni ibe na.
10 Biwa ba kii ni meme ba takpe nitumba
nda ti gan. ba tru kpiwu ngiri hi ni
kpamba nitu anabawa hariba ba ti bi son
ni memeba iya kpukpome.
11 Hu gon ise tra ni mbrua, ivri u kma ye
sisren rhini Irjhi ani rinimimba, i ba lu kri
ni za mba. kikle sisiri ni kuu nitu biwa ba
too a.
12 Niki ba wo kikle ilan rhini shulu nitre
ni ba ndi, “Hon ye niwa “ i ba hon hini
shulu nimi kla lu inda don bi kamba niba
ba kri si ya.
13 Ni nton kima, kikle igrjhu meme
ni he, i ri-ni-mi-wlon wu gbua ni ziilhe.
Igrjhumemea ni wuu inji duba tabgban, i
biwa na nawoa ba kuukikle sisiri nda nzu
irjhi u shulu hon ni gbegblen ma.
14 Iyambi wu ha ka hiye. Ya! Iya u tra
niye gbagbla.
15 Niki meleka u tangban a fuu njon-
gan ma, i kikle balan rhini shulu ba
tre, “Ngbrankochu u gbugblu a kma ti
ngbrakochu u Bachi mba u kristi ma wa
ani son ni tu chumba se ni se.
16 Niki, bi chiche shirin don ha ba, wa ba
kii nitu ruron u nzu honba ni shishi irjhi,
ba kulhe ni shishi mba nda nzu irji hon.
17 Ba tre ndi, ki ngiri niwu, baci irjhi wa
azan wawu, wandi a he, mba wawu wa
ana he, nitu wu ban kikle gbengblen me ni
ri ti mulki me. vunvu Greek bi zan bi u sen
ba he ni nyu tre/ wandi ana he, mba wandi
ahei/ i vunvuu bari wa ba ye ni kogon, u
bi Greek ba ba ka nya ndi/ mba wandi ani
yea./
18 Gbungblu ba bana ti nfu i nfu me
ngame a ye. nton a ye wa bi wandi ba kwu
ye duba kpa gaatre mba, mba du wu nu
lada ni mri bindu me baba anabawa ba,
ni tsatsra inji bi irjhi, mba biwa ba ti sisiri
ndeme, ni bi wa bana he tukpe na mba bi
kikle ninkon nton ye ye ni du zi ihe, biwa
ba zii meme lhe.
19 Niki hekali Irjhi ni shulu a bwuu i bato
sanduki u alkawali ma ni mi hekalia. Ba
zran luzen jbu nkankan, wrukunzan, ni
igrjumeme, mba kikle lunitita ba ye hu ti

12

1 Bato kikle kpe-u-to ni shulu iwa wa'a a
ka kpama ni irjhi, ni iwha ni ndanza mba
nyepli u tsintsen wlon donha nituma.
2 A he ni nne, nda sia yi ngrji, gbran yi
wu grji vren.
3 Niki mi lato kpe-u-to ni shulu ya! kikle
dragon sambran wa a heni tu ton mba njon
wlon, ni nyepli tangban nituma.
4 Inghu nama a se ba tsitse iri-ni- tra bi
shulu grji hlega ye ni meme. Dragon a kri
ni shishi waa yi nne ngrjia nitu anita grjhi,
ani tan vivren'a.
5 Angrjhi vren, vivren lon, wandi a ti
mulki gbungblu wawuu ni ngbala karfe.
Ba sran vrema kpahi ni Irjhi ni irjhi, mba
hi ni kursiyi ma.
6 i iwa a tsutsu hi ni miji, ni bubu wa
irjhi a mlaati zi niwu, nitu duba mla-u-nji
wu vi 1,200.
7 Zizan iku a he ni shulu. Mikailu mba
ba maleku ma ba tsi niba ngame.
8 I dragon ana he ni gbengblen tsra wu ri
na. niki bubu ana la he niwu mba maleku
ma ni shulu na.
9 Kpache dragon-chiche iwan mba, wa
ba yondi ibelis koka shetan, wa ani gyur
gbungblu wawu ba hwu grjhi ye ni meme,
I ba hwu ba maleku maba grji hu.
10 Mle mi wo kikle lan rhini shulu “Nizan
kpachuwo mba gbegblen ma j. ni mg-
brankoson Irjhi mba sarauta Kristi ba ye.
Nitu ba tru wa ani tsrowo nitu mrivayiba
grji, wawu wa ni nha ba ni shishi Irjhi mbu
ni rhi mba chu.

11 Ba rhiwu (nasara) ni iyi vren-tima mba ni lantre u vubla nituma, nitu bana son ki ni sisren mba nda ka tsra ni kwu.
12 Nitu kima briku, biyi shulu, baba ki nimi. I iyame meme, mba kpantrema, nitu ibelis a grji ye niyi! A shu ni meme nfu, nda to ndi a he ni nton fiime.
13 Niwa shishi dragon a bwu nitu ndi ba tru grji ye nimeme, a hu iwa wa grji vren lon a ni zu.
14 I banu iwa ngyu hari wu kikle nki nitu du tsutsu hini bubu wa ba mlati zi wu ni mijia. Ni bubu yi yii ba mlaunji wu nton, nton gbugbuwu, mba ngbala nton ri gbangban ni shishi iwan a.
15 Iwan a bwama rhini nyu ma too inne nitu ndi du mma shu nda se iwa hi.
16 I meme a zo iwaa. meme a bwu nyuma nda inne wa dragon a sia bwarhuni nyumaa.
17 Niki dragon a vra nfu ni waa nda kuhi tiku ni mbru kpu ma, biwa ba hu gbigbi tre Irjhi nda ni nji vubla kpi nitu Yesu.
18 Niki dragon a hon kri nitu yashi wu nyu kpantre maa.

13

1 Niki mi to bisan ri si rjuye rhinimi kpantre maa. A heni njon wlon mba njon wlon mba itu tangban. Nitu njon ma ahe ni rawani wlon, u tu ba yiyri mlawu ba he ni nde u latre ni tu mba.
2 Bisan yi wa mi to a he to damisa. ikplema bana rhu kple bear, i nyu ma a he yo nyu Zaki; dargon a nuu gben gben, mba kursiyinma, mba kikle hukunchima ni du son tumba.
3 Iri nimi itu bisan a he ni meme nkpan, ama nkpan a wri ye. gbungblu meme wawu ba yani mamaki nda sia hu bisana. Ba sia bauta ni dragon, nitu wa aka ngbngblen nno beast.
4 Ba si bauta ni bisan ngame ndani tre ndi, A nha he too bisan? mba a nha ni kri nda tsi ni bisan?
5 Banu bisan inyu wa a nito tre nzutu baba bi ya irjihi. Ba nuu nyeme ni du si tindu ma wu wha arbain don ha.
6 Niki bisan a bwu nyuma nitu du tre kpebi ya Irjhi grji, ni ya ndema ni grji mba iko bubusonma, biwa ba he ni shulu.
7 Banu bisan nyme ni du taku ni tsatsra inji bi irjhi nda rhi ba ni kua. ba nu hukunchi nitu wawu igrjhi, inji, ilan, mba meme.
8 Wawu biwa baki ni meme ba bauta niwu, ko nha wa ndema na he ni biwa ha nha zi, rhini inchi meme mumla wu gbungblu, ni mi vunvu u bi sisren, wa ahiwu vren tma wa ba hanua.
9 Inha nita he niton, wa ka wo.
10 Nhawa ba nji hi ni bauta, ni bautayi ani hi. wanda ba wuu ni takobi, ni takobi yi ba wuu. wayi yi yo ni bi vu sron mba kri gbangban wu bi tsatsra inji bi irjhi
11 Niki mi la to bisan ri si rhu rhini meme. A he ni njon hari to wu ntma, ndani tre to dragon.
12 A tindu ni gbengblen wu dragon wu mumlan ni shishima, nda du meme ni biwa ba kii ni mi du ba bauta ni bisan u mumla'a, wawu wa ana he ni nkpan utra kwu, nda ye wriye.
13 A ti kikle kpibi u gyer (lamu masu girma). A du ilu grji ye ni meme rhini shulu ni shishi injiba.
14 Nitu kpi gyurba banu gbengblen u bisan ni du gyur biwa ba kii ni meme, ndani hla bawu du ba la gunki u bisan zi, wawuwa bana ju kpan niwu ni takobi, nda he ni sisren.
15 Ba kpanyeme ndu nno beast wa ba tiewu zia vri ni ndu tre me nda yo bi wa ba kamba ni wu'a ndu yo ba' ndu ba' kukhu ni wu.
16 A yo ko nha ni gbegblen, biwabana kpe na ni bi gbengblen, bi iwo mba biiya, biwa kpe hetumba na bi biwa ba igran, duba kpa na ni worinba ko ka ni kbuchimba.
17 A he ni dii du konha ni ndeme.
18 Kpeyi tsar du ndi timren ndidi. Inji wa ani to hi gbangban ka vu bla, blana' u bisan nitu a hi vubla wu mri inji bla ma hi 666

14

1 U me k'ban ya ni vren tanba k'ri ni tu tita Shiyona. He newu inddi dubu dari ni arba'in don zya wa ba nghan inde ma ni nde tima ni chi mba.
2 Mi wo lanri rji ni shu na ima wa a zren ni ne na yar zan ngari i'lan wa mi wo'a ahe ba bi zi gungu ba si zi gunguba.
3 U yose sa mi ko shishi kursiyin ni koshishi (rayayyun halittun) zya'a ni bi nikon, indiori na ya koya sea na se inddi 144, 000 bi wa na kpa la chu wo ni gbugblu'a.
4 A biyi bana kpa nsi tsatsra ni mi zren u kruga. a baki ba hu vren tanban hi ko nitse wa ani hi ba kpa chuwo ni mi nddi ni ndu ba kati iwhiri mumla ni tu Rji ni vren tanban.
5 Bama to ba ni tiche ni nyu mbana, ikpi ri na sa'bana
6 Mi to malukari asi bwa ni tsutsu shulu iwa ba ton indu ni tre ri ndindima u ka k'le na sun tutu ntru ni ndu ba hla ni bi sum ni gbu-ngbulu ni gbu ba wawu, ni lime ni inddi ba.
7 A yoba ni kikle lan “bika tisisir Rji ni kushu ni gban rju niwu. niwa iton ma u

tron ye, ye hi ku shu gban rju niwu, wawu
wa a ti shulu ni meme a ni teku ni zin ma.
8 U maleka ri maleka u ha a huwu na
treandi, “ajoku, Babila, ki k'le ma ajoku.
wa ayo meme u lime ba wawu mba wu
ndu ba so jibi utie ngwuu nghwuu”
9 U maleka utra-a hu ba ni lan gban gban
na titre nddi' wa a hu Irji ri ni kpe ri kan
ani kpa igbom- ni chi ma ko ni woma.
10 Wawu me ni so ni ima inabinifu u Rji
ima inabin wa ba na suru ri wa ba ka zyi
na suru ni Kofi u fu ma (inddi) wa a so'a
ba gon ni lu ni luu hu'u babran ni shishi
hi tsa tsra maleku Rji ni vren tanban.
11 I tsen lu u je mba a lunde ni hi shu
tunturu hi ni tunturu, uba na he mi kusi na
ichu ni Rji bi hu meme nama rju ni yuma
(siffarsa) ni bi wa ba kpa gbam inde ma.
12 Iwayi ahi yo u vu sonron gbron gon ni
hi wa ba he tsatsra. bi wa ba hu du u Rji
ni yo sonron ni Yesu.
13 Miwo lan Rji ni shu ni tre andi “nha
wa yi “babi lulu hi kwu wa ba kwu ni
ubangiji” a hi Brji” e niwa ba kusi ni ya
mba, niwa indu mba ni huba”
14 Mi ya nito kpalu kiklan a kuson ni tu
kpalu u inddi ri he na vren nddi a nyen pri
zinariya ni tuma ni Rji u rima niwoma.
15 U maleka ri rju rji ni haikalin na yo gu
wa a sun ni kpalu, a gban, gban' me “bam
Riji me ni soma han iton u nham a tsra ye,
niwa bi gbungbunlu ba a weri ye”.
16 U nddi wa a sun nitu kpalu'a a ta Rji
yo ni tugbulu'a.
17 U maleka ri la rju ni shu haikali, wawu
me ahe ni Riji u ri pipreme.
18 U maleka ri rju rji ni bagadin u gon
tulare iwa ahe ni gbengbele ni tu lu na
yo nddi wa'a nji Riji u ri ma gban'gban
me “ban rji u ri ni hi kon weweri innabi
ni chin inabi'ugbungbunlu'a, ni wa inabi a
weri”
19 Maleka a ta rijima yo ni gbungbuulu
na kon inabi shuti u gbun gbulu'a na ka ba
suru ni kikle bubu wa ba shibi ima inabi u
fu Rji.
20 U ba chan bubu wa ba shibi inabin ni
kogon ni gbu, u iyi si gukbon rji ni bubu u
shibi inabin, a tsara igbron rji rji u lo nyu
in hama, ha mi dari hari.

15

1 Miton gpiri (sign) ni shulu, wa a tie
nde sisri malaiku mbari tagban mba gji ido
tangban mbaki mba telo tagban bi nklekle
wa Irji chu ufu ma rju.
2 Mi to ri wa ahe na nei guashi wa asi
kpan ni kosan lu wa akri whir ni nei mba
mbarujin mbafin gpegpele kykle nnma rju
wa ni lan (lamba wa mba tie du niwu na
nde. mba gji mba ngurfu wa Rji nu mba.
3 Mba si yo se Musa, Imri kon Rji, ni se
iver krju indu men mba bi kykle ma bi nu
tsitsri, irji itimbu wa ahe gpepekle wawu,
tie ndidi ni ngegerme mba kon me lihu bi
gbugbulu.
4 A ha na klu tsitsri me na Irji, inde me
yi zu hi shu wu yi wu tsatsre me, gbugbulu
wawu mba ye ni kgbume ni shishi wa ha
la du mba u ndidima.
5 Ni wu wayi mi iya, mba vuvu gbugbu
bra ni wu tsoron ni shulu.
6 Ni whirji afin tsatre malaiku tagban wa
mba gji lelu tagban mbaye mba sron bi
ndidi ni pre bi kpama, mba lo zinariya san
mba
7 Irin nimi nde bi re nzan mba, anu
malaiku tagban imri gpren kwungon wu
zinariya tagban rhu ni ufu Irji wa ahe ni
re tu ni tse mu.
8 Ikon Rji (Haikalin) ashu ni tsen ndindi
me wu Rji ni gpegpelema. mba nde wa ari
nimima imba wa ido tagban malaiku we
mba.

16

1 Mi wo lan kykle wa asi yo nimi haikali
ala ni malaiku tagban hi ndi yo kwugon
tagban infu Rji ni gbugbulu.
2 Malaika mumle (first) aka suron kwu-
gun ma u mumle ni gbugbulu, ikpa bi
meme bi lu sutse mba rju ni kpa indji wa
mba he ngba nnamin (dassar) biwa mba
tsi wu iwyu (image).
3 Malaika wu ha asurun kwugon ma ni
mi nei a kaba he na yii, na yii indji wa
akwu, ingpi wa mba he ni re mba kwu.
4 Malaika wu tra asurun kwugon ni mi
nei ni tu mba, mba kyban he ni yii.
5 Mi wo malaika wu atre, wu tsatsre
me wuwa wu ahe ni wa ahe nise, wu
tsatsreme; wu hi wu bla ingpi biyi.
6 Mba ka yii indji bi Rji ndidima le ni to
(prophets) wu nu mba yii ndi mbaso a gpe
mba son.
7 Mi wo igpi wa bagadi kpayeme E
itimbu irji iwu ingbegble wawu. wu wa
wu mble ngergar me ni kon ndidima.
8 Malaika wu inzan aka kwugon suron
ni tu rji mba nu kon ndi indji ne lu.
9 Mba ngon nelu wu loma, mba kpa
nde rji tememe, biwa wa he ni gpegble ni
idumba. Mba na bri tememe mbana mba
na kpanyeme niwuna.
10 Malaika wu ton aka kwugon suron
nitu kpachi wu ngnama rju, mbumbu son
ati bwu mba nta mba lemen wa gbugbu
ilu.
11 Mba kpa nde Rji wu shulu timame
wa mba ngbam mba mba alumba mba
kpanyeme nda bri kon neme mba mai.
12 Malaika wu ntane aka kwugon nimi
kykle nei Yufirestis ima nei agbulu wa ni

mle kwugon bi tie mba rji ni kon nza nda nye.
13 Mito meme ruhohi itra mba he na gbulu wa arju rji ne meme diragon, ni annabi wu tiche.
14 Mba meme ruhohi wu inbilis ani tigpi biche bi tisesirin. Mba ju nda hi nibichu hi gbugbulu wa mba zin mba mbu mbu riri wa mba tankwu ni kykle ifi wu Rji wa ahe ni Gbengble wawu.
15 Ya mi si ye na indji inyimbi (barawo) wu inji ndidi wa wu son ni whir, wa asuron nwoma wa ana rju ni npirena mba na ton kpan mbana.
16 Mba gji ye ni whirji mba yo ndi armagiddon ni Ibraniyawa.
17 Malaika wu tagban aka kwugon ma legani ngungun, inla kykle ma rju rji ni haikali ni kpachi nda tre akle.
18 In zan whir ni gro kyklema, ni inzan ni chu meme ni chu wa mba na tona wa mbu ti imri indji wa mba ni gbugbulu na wu wa akyklema.
19 Kykle gbu nga ti tra, igbu mba indji mba jokwu Rji rimre babila kykle, anu gbaju shu ni iran innabi wa ti rji ni rfu Rji wu gpegblema.
20 Ingbulu mba kadon mba nato tilan ngana.
21 Tita bi kykle mba gji, bi ronma talanti mba jokwu rji ni shulu ni tu indji. mba mre Rji wa tita lu abran.

17

1 Iri nimi malaika tangba wa basia nji kukon tagban ba ba ye tre nime ndi ye toro hukuci kikle ntran wa a son nitu nma'a
2 Wa ba chu bi meme ba wa mba niwu, mba ihi wu (faskanci) wa bison ni meme ba hwa niwu.
3 Niki maleka a ban ne ni mi ruhu hi ni miji, i mika iwari si son nitu samban narhu (daba) wa nde gbugbuwu bi ya irjhi-grji (sabo), ba shu nimi ma. Nmarhu nima rhu a he ni itu tangban mba njon wlen.
4 Iwa'a srukpi u ma shunaya mba samban nda klo kpama ni zinariya, wlotita hi bi, mba (lu'u-lwai. Njiniwoma, kofi u zinariya wa a shuni kpi bi kahon bi bababi kpatimeme u faskanci.
5 Ni ci ma banba nde ri u riri, kikle babila, ihi bi ntran mba bi kpi meme u meme.
6 Mito iwaa a hwa ni iyi wu tsatsra inji bi Irji mba iyi wa ba wuuba nitu Yesu. Niwa mi too a, mi ti mamaki. I maleka a tre nime, Nitu ngye wuti mamaki?
7 Mi tsro kpibi keniriri nitu iwaa mbau nmarhu (beast) wa a hlusinji, nmarhu wa a heni itu tangban mba njon wloa a.
8 Nmarhu wa wu too ahea, ana la hema, i ba ati weiweire u rhuye rhini holon juju wa ana heni nchina. Niki anchi tsra ni halaka. Biwa ba kii ni meme, biwa bana nha ndemba ni vunvu bi sisren rhini nchime u gbugbunla na, bati mamaki to nmaa nitu ana he ni nkpuri, nda na la he zizan na, nde la niye.
9 Kpeyi yi wuti mre nda he ni hikima Itu tangbanba bati ngblu tangban wa iwaa ni son nitumba.
10 Bana bi chu tangban ngame. Ichu ton ba kuheye, iri rhihe, i irimba a rhihe u ye i anita ye ani fe son u ton fiime.
11 Nmarhu wa ana hea, ndama he zizan na, nikima me a hi chu u tandra. Ana wu tangban a ndani hi ni halaka mba.
12 Njon wlon wa mitoba, bana chu wlon wa ba rhihe kpa gbuma, i ba kpa too chu wu nton ri nhani nmarhua.
13 Biyi bana bi mren ri i ba ka gbengblen mba iko mba nu nmahua.
14 Ba taku ni vren ntmaa. I vren ntma a ni rhini kua nitu wawuyyi hi bachi u ba Baci mba ichuu bichu-baba biwa ba he niwu ba yoba, chuba, nda bi kri gbangban nihua.
15 Maleka a tre nime “imma wa bi to, wa ntran a santuma, nji, kpaadi, meme mba ilanba ba hea.
16 Njon wlon wa mu tooa, babayi ba nmarhu bi wa ba kran intrana. Ba du son ni nklema mba ni ngre, ba du tan nma kpama i ba gon ni lu pempeme.
17 Nitu Irjhi a yo ni sronmba ndi duba kpa ndu u son ma, nda kpanyeme niba ni du nu gbengblen mla u mulki ni nmarhua rhi du lantre Irji ye ka he toki.
18 Iwaa wa wutoo ahi kikle igbu wa a heni gbengblen mulki nitu ba chu bi meme.

18

1 Ni kogon kpe biyi umi to maleka ri grji rji ni shu si ye. ahe nigbengble babran, u gbugbundua kpan ni kukwu gbarju niwu.
2 A yo gbagban ni lan na tre a choku, kikle babila a joku'a kati babu sun bi brji ni bubu sun meme ko bi ibrji bi rime. na kati bubusun meme' chi chin.
3 U gbunlu, a wawu ba soma inabin u ti gyugyun, bi chubigbunbea me ba tigyugyuna ni wu biwo ni gbungbun kpa ba Azurta tiwo ni gbengbenlen zren nitu iro ma
4 U mi wo lantre iri rjurju ni shu tre, rju ni mima, indji iyama ri gra na vuyi na.
5 Latre ma ba ba gbron shuki gbugbu hon hi shu irji tika meme ti ma.
6 Bika no tsatsra ni kpe wa a noba ri bi han wu ingyu hari ni kpe wa ati, ni mi kogon wa'a chua' bi kachu niwu ingyu hari.

7 Nawa a ban tuma ni ti gyugyun bi ka tiwu ya ni tiwu je ni kpa sonron ti meme naki, ni ndu tre ni mi sonrunma “mi sun, na vren zei mi na chonrju, mi na tibre sun ni mren na.
8 Ni tuki ni viriri iya mren ni yon ilu ni ri ba gbugburu me. ni tu wa Bachi irji u gbengblen a wawu yi ni gbi ton (hukunta)”
9 Bi chu u gbungbunlu yi wa bati gyungyuro, na ka kon ma don, ba yi ni wuru wunyu, gbari-gban me nitu wa bato itsen lu wa asi riwu.
10 Ba kri gbu-gban mu nitu sisir kikle ya, uba tre,”iyabi, iyabi kikle gbu, babila, igbu u gbengblen wa ni ton riri (hukuci) ma ye.
11 Bi nikon bi richu-chu ba yi ni kpa sonrun ti meme ni tuma nitu wa idiori me ana si le kperi ni bawu nga na.
12 Ikpi zinariya ni azurfa, ni tita bi k'len ni lu'ulu'u ni lili u boboma. hajj u ma sanban garura, ni siliki ni sa sanban aharini kunkron u nyi nhon, whie riro kan-kan, ni kpii bi wa ba ti ba ni titi zi ni kukron u tile, ni tagula, ni ku kron jobo shijin ni tita u sheki.
13 Ni kirfa kpi yaji, ni tulareilu mi mur lubban ni ima inabin, ni nye ni mumwu alkama, ni alkama ni la'do ni tanbam, ni ba doki ni ba keke ni gran, ni re (ivri) inddi bu gbungbanlu'a.
14 Ni ba kpi wa u yo sonron me ni ba ni gbengblen me ba rju ni wu ni toro gbungbulu a ni daraja me ba timme. bana hla to ba ngana.
15 Bi niko bi ri chuchu'a ni kpi biyi.
16 U ba tre, iyabi, iyabi, ni kikle migbu wa a sur kolon lilin beble ma ni konlon. sanbam garura ni san bam abharrini, ni waadon nikpi Zinariya, ni tita bi ndindima ni lu'lu' gwu tiwo ni ba ni ne ni vi ton riri migen a timeme.
17 Ni mitron riri iwo'a ti meme, ko indji ri me u dran-gwu ni bi ri ni gwua nibi dran ni bi wa ba fe ulbiyan bukata) u sun gbu ni ma ba ka kri gbugban mu.
18 U ba yi niwa ba to hi zen lu'a ni chu uba tre “ahi gbu ri me a na kikle gbu'a.
19 U ba vu meme vra kpa mba nitu u ba yi ni gben gben, ni yi ni sawo nyu ni kpason ron timeme “iya bi lyabi kikle gbu wa bi ba tiwo niwu, la kri gbugban wu niwu nitu sisir kikle yan ni yi ni wur woni nyu ni kpa sonron time me.
20 Ngir ni tuma, shulu, biyi bi tsatsra ni almajere ni bi to tsu ni wa Irji nji tron bi ye ni wu.
21 Kpan bambam maleka ri a ban titari na ina ram, naka ta yo ni mi teku na ni tre, ni kon yi, babile, ki k'le gbu, ba bam taga ni gbengblen bana ti bre la to ngana.
22 Ilan bi zi gugun, biyose, bi vinri (sarewa), ni bi vinri lalgaita. bana la woba nga na badiori wa ani la he ni ki wa ani ti kpe u tuma ba la to niki ngan ri ba na la tibrewo yi u kon mimanga na.
23 Ikpan fitila na la tibre kpan ni mi me ngana. bana lati bre wo ilan ango ni amariya ni mi me na nitu bi wo mea' ababa yi ba miri bi nji gban-gbunlu'a ni mi shiri, me u gyuru ba a'ummai.
24 A ni mi yi ba fe iyi bi wa ba wuba wawu ni gbungbulun lu'a

19

1 Hu kpi biyi, mi wo kpe wa yitoo kikle ilan wu inji gbugbuwu ni shulu ndani yo ndi “Halleluya, kpachuwo, nzuhon mba gbegblen ahi wu Irji mbu.
2 Tron ma ahi janji nda he nitu nkon nitu a tron n ntran a wa a kpa meme tsitime ni ti nkan ma. A ban fansar u iyi ba mriko ma ni woma.
3 Ba tre nkpu u ha Halleluya! Ntsen rhiniwu a sia hon seni se.
4 Bi chiche shri don nzia ba mba rayayun halita (living creatures) nzia ba ba ku kru nda nzu Irji hon, wa a son ni tu kursiyin Ba sia tre ndi, Amin Halleluya.
5 Niki ilan a rhuye rhini kursiyina, Niki ilan a wru rhi ni kursiyin nda ni tre ndi nzu Irjhimbu, biyi mrikoma wawu, biyi wa bi tisisiri ma, bi tsitsa baba bi gbengbelen.
6 Mle ni wo iyi wa rhu ilan u gbugbuinji, na mma biwa ba shigankpren, mba kikle yran zan ndani tre ndi, halleluiya Nitu Baci si ti mulki, bachimbu, wa a zan gbengblen wawu
7 Ki briku ni gbreu san, nda nu daukaka nitu ikan gran u vren ntma a yeye i wa sa ma a mla tuma ti niwu.
8 Ba nyeme ndi du sru kpi bi zan bi ya wu lilin (fine linen) Lilin wu biya yi hi ndu tsatsra bi ndi tsa tsra u Irji).
9 Maleka a tre nime ndi Nha kpayi; Lulu he nitu biwa ba yoba rhiye ni mi ro gan (wedding feast) u vre ntmaa” a tre ngame nime ndi Biyi ba tanre janji u irji.
10 Mi ku grji rhoku ni zama ndi breu, i wa a tre ni me ndi na ti toyina! ime mi vrenko too wa wu he, mba mri vayi wa ki nji vu bla kpi nitu yesu. Bre Irji, nitu tre u vubla nitu Yesu a hi ruhu uto.”
11 Niki mi to shulu a bwu, i mi ya i nkma kiklan a heki Ba yo wa asia hon u a ndi wukri gbagban mba janji a henitu sharia wu nko tsatsra mba ani gaatre nda taku.
12 Shishi ma ba ye too lpn lu, i ni tuma, (kambuna) gbugbua ba he. A he ni nde wa ba nha ni tu ma wa ndio na too na se wawu kima.
13 Ani sru nklon wa ba kau jbu nimi iyi, idema ba yondi lantre irji.

14 Bi taku shulu ba sia hu nitu nkma
kinklan, ni kpi waba sru wu libin, kiklan,
ni zan.
15 Takobi u zen nyu a rhurhini nyu ma
nda ka tsen meme ba hlega, wa ani ti ndu
chu nitumba ni sandan karfe. Ani zren
nitu bubu sbi imma anab wu nfu i irji wa
a zan gbengblen wawu.
16 A he ni nde wa ba nha ni nklon ma
mba ni gbanma “Ichu u bi chu mba Bachi
u ba Bachi ba.
17 Mito maleka si kri ni irji A yo wru ni
kikle ilan ni wuwu chinchen wa basia bwa
zu nitu ndi “ye, zontu mbi nitu kikle gan i
irji.
18 Ye tan nma bi chu, nma bi ninkon soja,
nma wu kikle inji, nma ba nkma baba bi
honba, mba nma u inji wawu mri baba
igran, bi tsitsa baba bi nikon.
19 Mitoo nmarhua mba ba chu bi meme
baba sojoji mba. Ba sia yokpamba ni zi
nitu duba ta ku ni wawu wa'a han nitu
nkma baba sojiji ma.
20 Ba vu nmarhua mba niwu, anabawa
bi che wa ba ta hwutsro ikpi wuyeto ni
shima. Ni kpiwa tsro biyi, a gyur biwa
ba kpa makiu nmarhua nda ni kikru ni
bre iehima. Ba wu hambawu sru ni sisren
ni mi kpantre wa asia ijbo gon to gonlu
sulfur.
21 Ba wuu mbru mba ni injigban wa
rhurhini nyu wu ba a son titu nkmaa.
chiche wawu ba tan ikmo mba.

20

1 Mi to malaika ri arjini shibu ye he na
wu juju wa ana he ni kykle na ahe ni kykle
saraka niwo ma.
2 Ayi nfu chiche iwan, wa mba yo ndi
ibilisi kan shetan, nda lo ise duburi.
3 Antayo ni mi juju wa ana he ni kyklu
na nda kau nda lo ituma, nda kan wa ana
ngru indji nkanna sai ise dubu ri mbakai
mba ju juwo nda tin vin ma.
4 Mito kpachi. biwa mba son nitu mba
biwa mba nu iko ndi mble tre indji mito
re inji wa mba nju mba tuma nitu wa kpa
yesu ni tre rji mba na ingnama ju na ni
iwyu manna mba nka mba wu kpa gban
ni chi mba ni wo mba. mba kuba ye ni re
nda ri chu ni kristi ise dubu ri nkle.
5 Bi kwu mbari mba na nkgba ye ni re
sai ise dubu ri mba nkai, wayi nta shybe i
mumle (first).
6 Wu indji ndidima wu tsatsreme wa ahe
ni mbumbu ni ntashi u imumle ikwu wu ra
ana he ni gbengble nitu mbanai. mba he
na firistoci bi rji ni almasihu mba he na
chu ise dubu ri niwu.
7 Wa ise dubu ri niye kykle mba jurhu
sheta ni troma.
8 Ni ju ngru indji bi gbugbulu wa ahe ni
kursuyoyi inza bi gbugbulu nyii, go mba
magog ani shumba bin ndi mbanta kwu
indi mba he na nhagbim wu nei.
9 Mba mbazu ni shishi gbugbulu wawu,
mba hran whirji bi te ndindi mba mba he
igbu ndindima. Ilu gji rji shu nda ngun
mba wawu.
10 Shetai wa agru mba, mba nta yo nimi
juju lu wa asi ni ni whirji wa ingnoma rju
ni annabawa bi te che mba he mba sha ya
ni rji ni chu (har abada abadi)
11 Mito nkykle nkle kpanchi ni indji wa
ason nitu ma ni memen ni shulu mba
zuzu ni shishi ma mba whirji ni mbayu wa
mbahi.
12 Mito biwa mba kwu-bi gpegble ni biwa
na gpi ri mba nkra ni shishi kpanchi, mba
bwu vuvu mbari vuvu mba bwu vuum wu
re. Bi kwu mba mba bla ni mba wu igpi
wa mba nimi vuuu, ni gpiwa mba te.
13 In nei anu bawa kwu ikwu mba lu
mba nu bi biwa mba kwu ni mi mba mba
bla mbawu dedegpi wa mba te.
14 Mba ngba kwu mba luntayo nimi
kykle lu wa yi a kwu wu ha kykle lu.
15 indji wa mba na to nde mba ha ni mi
nuwu re na mba ngba ntayo nimi kykle lu.

21

1 Niki mito shulu sa mba sa meme, niwa
shulu u mumla mba meme wu mumla
baka hi ye i kpantre imma ana la he na.
2 Mito tsatsra gbua, isa urushelima, wa
grji ye rhini shulu u, Irji wa ba mlati to wa
ba mla wa sa ti ni kpibi yabi ni lonma.
3 Mi wo kikle ilan rhini kursiyima ni tre
ndji “ya! bubu son u ijjhi a he nimi mri
inji, wa ani son niba. Ba kmati inji ma, Irji
kima ani he niba wa ani Irjhi mba.
4 Ani se mashishi rhuni shishimbs, i
ikwu na la he na koka losron ka iyi, ka
lokpa. ikpi bi gbangban baka ni ye.
5 Wawu wa a son ni kursiyina tre ndi,
ya mi kpakpi wawu kmati sa a tre ndi nha
wayi zi nitu lan tre biyi amintatu nda hi
janji.
6 A tre nime, “ba ti kpibiyi! me yi mi
Alpha mba Omega u mumla mba ukle.
wandi aniti hlanma, mi nu so hama du han
rhini tuba wu ma u sisren.
7 Wandi a rhi kua ani kpa kpibiyi, i mi
he irji ma, wawu anii vren mu.
8 Nitu bi sisrisron, bi hama ni yosron
kri gbangban, bi ti kpibi kpatimeme, bi
wuunji, bi ti ngluka, bi hu mri brji, baba
wawu bi tiche, bubu mba ni he nimi kpan
tre ilu wu gon ni nfu mba ni sulfur. Kima
hi kwu u ha.
9 irji ni mi maleku tangbaba ye ni me,
wawu wa a heni kugon tangban shuni

(aloba) tangban bi kikle nda tre ni mi ndi, ye niwayi, mi tsro wasa a, iwa vren tmaa.
10 Niki a banme nimi ruhu hi ni kikle mba zangbron, ingblu ri, nda ka tsro me tsatsra gbu Urushilima si grji ni rhu rhini shulu u irjhi.
11 urishilima a he ni zanbi wu Irjhi, i zankpan ma a he to dutsen me tamani (precious jewel), to tita wa a kpanyazu na yasfa (jasper).
12 A hei ni kikle, Gonka wa a gbron hon ni kikle nkontra wlodonha, mba maleku wlon don ha ni nyu kontraba. nikontra ba ba nha nde gji wlon don ha u mrilon Israila.
13 Niko nza, kikle kontra tra ba he, ni kotu, kontra tra ni kogbo, kontra tra, mba ni ko yalu, kontra tra.
14 Gonka wu gbuaa heni nchi wlon don ha, i nitumba nde wlo dno ha wu manzani wlon don ha wu vren ntma a he.
15 wawu wa a tre ni me a he ni kunkron u tsa wa ba la ni zinariya, nitu wa ani tsra gbua nkotra ba, mba ni kongan ba.
16 Ba yo gbua zini du gronma mba bwuma bana tsra tsra. A tsra gbua ni kunkron u tsra; za dubu wlon don ha ni gbron. (gbronma, bwuma mba Kristma ana riri.
17 A tsra gonka ngame i za 144 cubits wloga ni tsra wu ini (wandi a he to maleka ba tsar ngame.
18 Ba mme gonka ni yesfa i gbua ni zinariya u zanbi, to kpan ni madubi.
19 Ba ka nchi meme u mmea ni kankan tita, unza, emerald.
20 U ton onis, u tanne, u tangban u tandra, u tya, u wlo, u wlon don ri, mba u wlon don ha.
21 nkontra wlon don ha bana wlon don ha, ba ti nkonba ni yiyrimba ni meme nkogbua bana kpukpa zinariya wa ata zan to glass.
22 Mina to hekali nimi gbua na, nitu Baci Irji wa a zan gbengblen wawu, mba vren ntma baba yi bana hakalima.
23 Igbua ana heni kpeututi ni kpan irji mba wha na ni duba nu kpan niwu na nitu kpan tsatsra U Irjhi a kpan nituma, i ma ana vren tmaa.
24 Gbungbulu ba zren ni kpan u gbu ki Bi chu bi meme ba nji kpan mba mba nzon hon wu meme ba riye nimi.
25 Nkon tra bana ka na
26 Ekpe wa a tirhi na rinimi na.
27 Mba inji wa niti kpe meme ko ni gyur, se biwa ba nha ndemba ni vunvu u bi sisren u vre tma

22

1 malaika tsrome inei wu man wu re, wa akpan. Rju tsi rji ni mi kpanchi wu irji ni wu wer krju.
2 Ni zuzu kon mi gbu. ni nyu nei kwugron wu re ahe ni kon nsan nei wa atsi rju ni nklo wwon donha, ni wan ri vuvu kwu gron amun wu gji siskpan ni irdji.
3 Mba iya ni kon shishi kpachi Irji ni iver krji mba heni mi gbu imri kon ma mbati bauta ni wu.
4 Mba to shishi ma inde ma ahe ni chi mba.
5 Ichu na he na, mba nason kpan fitila na kowu rji na Irji wu re ani kpan ni mbawu mba hena chu nimu ila tre biyi.
6 Malaika ala nimu, ila tre biyi mba jaji ma na hena kiyii intembu, ni irji bi ruhohi annabawa, aton malaika ma ndi tsron imri kon ma igpi wa mba ye zizan
7 Ya mi tsi ye mba wuton indji ndidi uwa akpa nyemen ni tre bi vu biyii.
8 Ime Yohanna ame miwo ndi to ikpi biyii wa mi wo ndi to mba, mi jukwu ninza malaika wa atsron me igpi biyi ndi mi bauta niwuu.
9 A la nimu na tina kiyi na mi ngba indun me ni imri vayi me annabawa, ni biwa mba kpa nyeme ni tre me wa ahe ni vuvume. brouta ni Rji.
10 A la nimu na ka lan tre bi vuvu nyina iton ate whirwhir.
11 inji wa ate ndindi ndi kwuchi tsi te igpe wa amen. inji wa atsi lozu ndi cigaba ni lonzunma nituma Indji wa atsi te ndidi ndi cigaba ni te ndidima, indji wu tsatsre ndi te tsatsare ma.
12 Ya mi si ye na fifi yi lada ndu mu a he ni me mi nu yada wu ti ndume.
13 Imeyii Alpha ni Omega, wu mumle ni wu nklekle, igpi mumle ni wu nklekle.
14 Indji ndidi ahiwa mba ngla mba, wa ni zo mba nri nda nglo kwugron wu re nda ri negbu ni kon kontra.
15 Ni ra mba yangu bi te gbugblu, bi wu sheta, be ti memen, bi wu indji bi wu sheta, be te memen, hi wu indji ni biwa mba a son igpie mememnma.
16 Ime, yesu mi tun malakamu ndi lan igpi bijin ni wu Ikilisiya a me yi michi ingji Dauda sitse wu imble wa ni kpan.
17 Ruhu mba iwa san mba tre “ye” Indi wanla ma tsi te, indji wa an son iman ndi ye te ima re mba ha igpi.
18 Misi la ni indji wa asi wo gpi wa vuvu Rji tre. Indji wa asa igpi tunmba Rji me ni kanma idoma wa mba ha ni vuvu yu.
19 Nda indji a chu gpi ri rju ni tre ahe ni vuvu wa rji tre Irji ni achu igpi ri nu nimi kugron wu rema, ni mi gbu tsatsre igpi mba wa mba ha nimi vuvu
20 Indji wa ato igpi buju nishishi ma ala E me si ye gbagbla me ahemen (Amen) ye Rji Yesu.
21 Zizi wu Irji Yesu ndi he niri biwawu ahema (amen)